Bundel - Raadsvergadering van 24 september 2025

Agenda bijlagen
- Vastgestelde besluitenlijst raad 2025-09-24

1 Opening van de vergadering

2 Vaststellen van de agenda
- 2 Vast te stellen agenda raad 2025-09-24

3 Raadsvoorstel inzake Benoemen (en installeren) kinderburgemeester (64688-2025)
- Dossier 2660 voorblad
- 3 Raadsvoorstel inzake Benoemen (en installeren) kinderburgemeester

4 BESLUITENLIJST EN TOEZEGGINGENLIJST

4.a Vaststellen besluitenlijsten van de raadsvergaderingen van 2 juli 2025 en 9 juli 2025
- 4a.1 Vast te stellen besluitenlijst raad 2025-07-02
- 4a.2 Vast te stellen besluitenlijst raad 2025-07-09

4.b Actualiseren toezeggingenlijst raad
- 4b Stand van zaken toezeggingenlijst d.d. 9 september 2025

5 Inspreekrecht inwoners
Inwoners kunnen hun mening geven over actuele onderwerpen die niet zijn geagendeerd en die directe aandacht vragen van de raad. Over andere onderwerpen kan in de eerstvolgende beeldvormende raadsbijeenkomst ingesproken worden. Voor het inspreken tijdens de raadsvergadering is maximaal een half uur beschikbaar; vijf minuten per persoon. Als er meer dan zes aanmeldingen zijn, zal de spreektijd per persoon evenredig worden verdeeld.
Aanmelding is vereist. Zie hiervoor de informatie aan het einde van deze agenda.

6 Mededelingen

7 Ingekomen stukken raad (46314-2025)
- Dossier 2663 voorblad
- 7 Ingekomen stukken raad

8 Vragenuurtje raad

9 OORDEELSVORMING DOOR DE RAAD
De raad bespreekt oordeelsvormend de geagendeerde raadsvoorstellen.

9.a Raadsvoorstel inzake Aanbevelingen naar aanleiding van het rekenkameronderzoek Evaluatie herstelplan 2019 (63769-2025)
- Dossier 2659 voorblad
- 9a Raadsvoorstel inzake Aanbevelingen naar aanleiding van rekenkameronderzoek Evaluatie herstelplan 2019
- 9a.1 Deel 1 Nota van conclusies en aanbevelingen rekenkamerrapport Evaluatie herstelplan 2019
- 9a.2 Deel 2 Rapport van bevindingen van het rekenkameronderzoek Evaluatie herstelplan 2019
- 9a.3 Presentatie van het rekenkamerrapport Evaluatie herstelplan 2019 (16-09-2025)

9.b Raadsvoorstel inzake Aanpassing Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025 (53966-2025)
- Dossier 2661 voorblad
- 9b Raadsvoorstel inzake Aanpassing Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025
- 9b.1 Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2024
- 9b.2 Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025

9.c Raadsvoorstel inzake Wensen en bedenkingen over de adviescommissie Veiligheidsregio Groningen (VRG) (65049-2025)
- Dossier 2662 voorblad
- 9c Raadsvoorstel inzake Wensen en bedenkingen over de adviescommissie Veiligheidsregio Groningen (VRG)

9.d Raadsvoorstel inzake Woonzorgvisie 2025-2030 (46234-2025)
- Dossier 2627 voorblad
- 9d Raadsvoorstel inzake Woonzorgvisie 2025-2030
- 9d.1 Regionaal afgestemde Woonzorgvisie
- 9d.2a Advies Participatieraad Woonzorgvisie 19 juni 2025

9d.2b Geanonimiseerde mailwisseling Participatieraad - Woonzorgvisie

9.e Raadsvoorstel inzake Extra krediet gemeentehuis (48261-2025)
Dossier 2628 voorblad
9e Raadsvoorstel inzake Extra krediet gemeentehuis

9.f Raadsvoorstel inzake Advies zonnepark Westerlee (39115-2025)
Dossier 2555 voorblad
9f Raadsvoorstel inzake Advies zonnepark Westerlee
9f.1 Onderbouwing ETFAL
9f.2 Communicatie- en participatieverslag
9f.3 Landschappelijk inpassingsplan
9f.4 Samenvatting kernpunten anterieure overeenkomst
9f.5 Advies juridische houdbaarheid negatief advies Zonnepark Westerlee - Brief Advocaat Snel - 2025-08-29
9f.6 MEMO griffier Zonnepark Westerlee

9.g Ter vergadering verschoven of toegevoegde agendapunten

10 BESLUITVORMING DOOR DE RAAD
De raad neemt besluiten over de ter vergadering naar besluitvorming verschoven raadsvoorstellen.

10.a Raadsvoorstel inzake Opleggen voorkeursrecht gemeente op de kadastrale percelen gemeente Winschoten sectie H, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708 (47560-2025)
Dossier 2611 voorblad
10a Raadsvoorstel inzake Opleggen voorkeursrecht gemeente op de kadastrale percelen gemeente Winschoten sectie H, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708
10a.a Kaart Raadsvoorstel Voorkeursrecht Renselkade
10a.b Lijst van percelen Raadsvoorstel Voorkeursrecht Renselkade
10a.c Concept uitgaande brief eigenaren

10.b Raadsvoorstel inzake Vaststelling 'Archeologiebeleid Oldambt 2025 (46863-2025)
Dossier 2626 voorblad
10b Raadsvoorstel inzake vaststelling archeologiebeleid Oldambt 2025
10b.1a Archeologiebeleid Oldambt 2025 - Beleid en toelichting
10b.1b Archeologiebeleid Oldambt 2025 - Waarden- en verwachtingenkaart
10b.1c. Archeologiebeleid Oldambt 2025 - Beleidskaart

10.c Ter vergadering verschoven of toegevoegde agendapunten

10.c.1 Raadsvoorstel inzake Aanbevelingen naar aanleiding van het rekenkameronderzoek Evaluatie herstelplan 2019 (63769-2025)
Dossier 2659 voorblad

10.c.2 Raadsvoorstel inzake Aanpassing Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025
Dossier 2661 voorblad

10.c.3 Raadsvoorstel inzake Wensen en bedenkingen over de adviescommissie Veiligheidsregio Groningen (VRG) (65049-2025)
Dossier 2662 voorblad

10.c.4 Raadsvoorstel inzake Woonzorgvisie 2025-2030 (46234-2025)
Dossier 2627 voorblad

10.c.5 Raadsvoorstel inzake Extra krediet gemeentehuis (48261-2025)
Dossier 2628 voorblad

10.c.6 Raadsvoorstel inzake Advies zonnepark Westerlee (39115-2025)
Dossier 2555 voorblad

10.c.7 Motie Veilig over straat in Oldambt

11 Sluiting van de vergadering
Als u gebruik wilt maken van agendapunt 4, inspreekrecht inwoners, dan kunt u zich tot één dag voor de raadsvergadering aanmelden bij de griffier Jelte van der Meer: jelte.vandermeer@gemeente-oldambt.nl onder vermelding van het onderwerp dat u wilt bespreken.

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE RAAD VAN DE GEMEENTE OLDAMBT VAN WOENSDAG 24 SEPTEMBER 2025

1 Opening van de vergadering

De voorzitter opent de vergadering met een woord van welkom. Er zijn veel jongeren aanwezig vanwege de benoeming van de eerste kinderburgemeester van de gemeente Oldambt. Dit is het belangrijkste punt op de agenda. Daarop onder meer ook een voorstel voor Extra krediet voor een nieuw gemeentehuis én Advies zonnepark Westerlee.

Bericht van verhindering is ontvangen van de raadsleden Bolt (PvdA) en Modderman (VCP).

Voordat overgegaan wordt tot vaststelling van de agenda wordt stilgestaan bij het overlijden van mevrouw Jannie Siertsema, oud VVD-raadslid en wethouder in de gemeente Winschoten.

2 Vaststellen van de agenda

De VCP heeft onlangs vragen gesteld over de Sint Vitusstraat. Aansluitend op de beantwoording daarvan heeft de VCP nieuwe vragen aangekondigd. Deze kunnen bij het vragenuur aan de orde worden gesteld.

Door GL zijn vragen gesteld over de kinderboerderij Bovenburen, met het verzoek deze mondeling te beantwoorden. De beantwoording kan tijdens het vragenuur plaatsvinden.

Het CDA wil vragen stellen over de aansluiting Oudlandseweg/Gereweg. De vragen kunnen tijdens het vragenuur worden gesteld.

Verder heeft de VCP een motie aangekondigd bij de Woonzorgvisie. De motie kan bij de behandeling van het betreffende agendapunt (9d) worden ingediend.

Door de VVD is de motie – Veilig op straat – aangekondigd. De motie (vreemd aan de agenda) kan worden toegevoegd bij agendapunt 9g.

Tenslotte wordt gevraagd of de raad ermee kan instemmen dat de volgende onderwerpen direct besluitvormend kunnen worden geagendeerd:

- 9b Raadsvoorstel inzake aanpassing Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025;
- 9c Raadsvoorstel inzake Wensen en bedenkingen over de adviescommissie Veiligheidsregio Groningen (VRG).

De raad stemt hiermee in.

De agenda wordt met genoemde aanvullingen vastgesteld.

3 Raadsvoorstel inzake Benoemen (en installeren) kinderburgemeester (64688-2025)

De voorzitter schetst het proces dat heeft geleid tot het nu voorliggende raadsvoorstel.

De raad besluit:
Femke Nap (10) te benoemen als eerste kinderburgemeester van de gemeente Oldambt voor de duur van het schooljaar 2025/2026.

Alle kinderen die meegedaan hebben om kinderburgemeester te worden komen naar voren. Femke Nap staat in hun midden.

Femke Nap legt de belofte af. Zij wordt vervolgens gefeliciteerd met haar benoeming en ontvangt een boeket. Ook wordt haar een ambtsketen omgehangen.

De kinderburgemeester houdt een korte speech.

De andere kinderen die zojuist ook naar voren gekomen zijn, zullen de kinderburgemeester in het komende jaar ondersteunen. Zij ontvangen allemaal een bloem.

De vergadering wordt geschorst voor felicitaties en om de gelegenheid te bieden foto's te maken.

De voorzitter heropent de vergadering en spreekt de raad toe over veiligheid op straat.

4 BESLUITENLIJST EN TOEZEGGINGENLIJST

4.a Vaststellen besluitenlijsten van de raadsvergaderingen van 2 juli 2025 en 9 juli 2025

De besluitenlijsten van de raadsvergaderingen van 2 juli 2025 en 9 juli 2025 worden vastgesteld.

4.b Actualiseren toezeggingenlijst raad

De raad neemt kennis van de toezeggingenlijst. Deze wordt conform de weergegeven stand van zaken geactualiseerd.

5 Inspreekrecht inwoners

Er zijn geen aanmeldingen gekomen voor het inspreekrecht.

6 Mededelingen

Raadslid Van Bostelen doet verslag van de laatstgehouden vergadering van de auditcommissie, waarin onder meer is gesproken over de interim-controle.

7 Ingekomen stukken raad (46314-2025)

De raad stemt in met de voorgenomen wijze van afhandeling van de ingekomen stukken.

8 Vragenuurtje raad

Door GL zijn zg. schriftelijke vragen gesteld over de kinderboerderij Bovenburen. De vragen worden door wethouder Wünker beantwoord. Raadslid Langbroek geeft een korte reactie waarop aansluitend door wethouder Wünker wordt gereageerd.

Raadslid De Boer verlaat de vergadering (de vraagstelling over woningen aan de Sint Vitusstraat raakt aan haar werk)

Door de raadslid Kenter worden enkele (vervolg)vragen gesteld over de woningen aan de Sint Vitusstraat. De vragen worden door wethouder Engelkens beantwoord. Aansluitend worden door raadslid Kenter nog diverse vragen gesteld en ook daarop antwoordt wethouder Engelkens.

Raadslid De Boer voegt zich weer bij de vergadering.

Door raadslid Van Bostelen worden vragen gesteld over de aansluiting Oudlandseweg/Gereweg. Wethouder Nieboer beantwoordt de vragen, waarop vervolgens door raadslid Van Bostelen wordt gereageerd.

9 OORDEELSVORMING DOOR DE RAAD

De raad bespreekt oordeelsvormend de geagendeerde raadsvoorstellen.

Raadslid J. Nobbe verlaat de vergadering vanwege ziekte.

9.a Raadsvoorstel inzake Aanbevelingen naar aanleiding van het rekenkameronderzoek Evaluatie herstelplan 2019 (63769-2025)

Voorgesteld besluit:

1. Het college van burgemeester en wethouders op te dragen:

1.1. Te werken met ‘als-dan’-scenario’s bij het opstellen van bezuinigingsmaatregelen, waarin zowel financiële als maatschappelijke effecten inzichtelijk worden gemaakt.

1.2. Een ruimere tijdsplanning te hanteren voor het vormgeven van bezuinigingen, zodat college, raad en ambtelijke organisatie voldoende gelegenheid hebben om de inhoudelijke keuzes zorgvuldig af te wegen.

1.3. Bezuinigingsvoorstellen integraal te benaderen, en deze te toetsen op maatschappelijke en financiële neveneffecten, om domein overstijgende afwegingen te kunnen maken.

1.4. Een structureel monitorings- en effectmetingskader op te zetten voor bezuinigingsmaatregelen, waarbij bij gebrek aan interne capaciteit externe expertise wordt ingehuurd.

1.5. De informatievoorziening richting raad en organisatie te verbeteren via een eenduidig en consistent format voor rapportages, en transparantie te bieden over eventuele knelpunten daarin.

1.6. De raad frequenter te betrekken via werksessies met ambtenaren over lopende bezuinigingsdossiers, met expliciete aandacht voor financiële onderbouwing.

1.7. De raad in een vroeg stadium actief te betrekken bij het bezuinigingstraject en hen tijdig te voorzien van relevante stukken voor inspraak en besluitvorming.

1.8. Bij complexe of politiek gevoelige bezuinigingsdossiers proactief een onafhankelijke dossierhouder of projectleider aan te wijzen, bij voorkeur zonder directe betrokkenheid bij het onderwerp in de bestaande organisatie.

1.9. Te investeren in heldere en transparante communicatie richting inwoners over de noodzaak, voortgang en impact van bezuinigingen, inclusief aandacht voor zorgen en beeldvorming in de samenleving.

2. Het college zal binnen drie maanden schriftelijk aan de raad rapporteren op welke termijn iedere aanbeveling wordt uitgevoerd.

3. Het college informeert de raad eind juni 2026 en eind december 2026 schriftelijk over de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen.

4. De griffier en het fractievoorzittersoverleg opdracht te geven om, namens de raad, tijdig en concreet met het college te communiceren over:

4.1 de informatiebehoefte van de raad met betrekking tot de maatschappelijke effecten en eventuele waterbedeffecten van bezuinigingen; én

4.2 de gewenste betrokkenheid van de raad bij bezuinigingsprocessen, waarbij tijdig signalen worden afgegeven wanneer de samenwerking of informatievoorziening niet naar verwachting verloopt.

In eerste termijn wordt het woord gevoerd door de raadsleden Kuiper, Eijpe, De Boer, Meertens, Van Bostelen en Langbroek.

Mevrouw Sikkema geeft namens het college een korte reactie.

Na het sluiten van de bespreking besluit de raad het voorstel door te leiden naar het besluitvormende deel van de vergadering.

9.b Raadsvoorstel inzake Aanpassing Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025 (53966-2025)

Dit raadsvoorstel is direct besluitvormend geagendeerd.

9.c Raadsvoorstel inzake Wensen en bedenkingen over de adviescommissie Veiligheidsregio Groningen (VRG) (65049-2025)

Dit raadsvoorstel is direct besluitvormend geagendeerd.

9.d Raadsvoorstel inzake Woonzorgvisie 2025-2030 (46234-2025)

Voorgesteld besluit:

1. de regionaal afgestemde Woonzorgvisie vast te stellen, inclusief het uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen.
2. de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen in 2025 en 2026 verder uit te laten werken door het college en dit voor de regionale onderdelen in samenwerking te doen met de andere vier Oost Groningse gemeenten.

In eerste termijn wordt het woord gevoerd door raadslid Geerdes (zij dient tevens motie 1 – Behoud en toegankelijkheid van voorzieningen in kleine kernen - in), Flokstra, De Boer, H. Nobbe, Naaijer en Davelaar. Er zijn diverse interrupties.

Wethouder Engelkens geeft een reactie.

In tweede termijn wordt het woord gevoerd door de raadsleden Naaijer, Davelaar en Postmus.

Wethouder Engelkens geeft een reactie. Er is een interruptie van raadslid Davelaar.

Na het sluiten van de bespreking besluit de raad het voorstel door te leiden naar het besluitvormende deel van de vergadering.

9.e Raadsvoorstel inzake Extra krediet gemeentehuis (48261-2025)

Voorgesteld besluit:

1. In aanvulling op de raadsbesluiten van 8 juli 2019 en 31 januari 2024 een extra krediet van € 5.200.000,-- beschikbaar te stellen voor de realisatie van het nieuwe gemeentehuis;
2. Dit krediet te dekken binnen de beschikbare middelen herhuisvesten personeel waarvan € 3.550.000,-- uit de aanwezige ruimte in vrijval lasten oude gebouwen, € 450.000,-- uit het rentevoordeel op de lening nieuwbouw en € 1.200.000,-- uit de reserve Incidentele kosten herhuisvesten personeel.

In eerste termijn wordt het woord gevoerd door de raadsleden Postmus, De Boer, Langbroek, Kenter, Van Bostelen en Eijpe. Er zijn diverse interrupties.

Wethouder Wünker geeft een reactie.

In tweede termijn wordt het woord gevoerd door de raadsleden Venema, De Boer en Kenter.

Wethouder Wünker geeft een reactie. Er zijn enkele interrupties.

Na het sluiten van de bespreking besluit de raad het voorstel door te leiden naar het besluitvormende deel van de vergadering.

9.f Raadsvoorstel inzake Advies zonnepark Westerlee (39115-2025)

Voorgesteld besluit:
Een positief advies af te geven ten behoeve van het oprichten van een zonnepark tussen de Ceresweg en D.H. Vinkersweg in Westerlee, conform de ingediende aanvraag omgevingsvergunning.

In eerste termijn wordt het woord gevoerd door de raadsleden Kuiper, Kenter, H. Nobbe, De Boer, Langbroek, Davelaar, Van Bostelen, Suurling en Eijpe. Er zijn diverse interrupties.

Wethouder Nieboer geeft een reactie.

In tweede termijn wordt het woord gevoerd door de raadsleden Venema, en Kenter. Laatstgenoemde dient tevens motie 2 – Zonneparken - in.

Wethouder Nieboer geeft een reactie.

Er volgt een korte derde termijn waarin de raadsleden Kuiper, Leuning en Kenter het woord voeren.

Wethouder Nieboer geeft een reactie en aansluitend deelt raadslid Kenter mee dat de VCP de zojuist ingediende motie (2) aanhoudt.

Na het sluiten van de bespreking besluit de raad het voorstel door te leiden naar het besluitvormende deel van de vergadering.

9.g Ter vergadering verschoven of toegevoegde agendapunten

<u>Motie (3) Veiligheid op straat (VVD en diverse andere partijen)</u>
Mevrouw Meertens dient motie 3 in, waarna ook de raadsleden Langbroek en Van Bostelen het woord voeren.

Wethouder Nieboer geeft een reactie.

Na het sluiten van de beraadslagingen wordt de motie doorgeleid naar het besluitvormende deel van de vergadering.

10 BESLUITVORMING DOOR DE RAAD

De raad neemt besluiten over de ter vergadering naar besluitvorming verschoven raadsvoorstellen.

10.a Raadsvoorstel inzake Opleggen voorkeursrecht gemeente op de kadastrale percelen gemeente Winschoten sectie H, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708 (47560-2025)

De raad besluit:

1. Op basis van artikel 9 lid 1 van de Omgevingswet op de percelen kadastraal bekend als gemeente Winschoten sectie M, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708, zoals vermeld op de bij dit besluit behorende en daarvan deel uitmakende en als zodanig gewaarmerkte kadastrale tekening/kaart en perceellijst, een voorkeursrecht te vestigen waarop de bepalingen van afdeling 9.2 van de Omgevingswet van toepassing zijn;
2. Gezien de vertrouwelijke aard, de vereiste spoed en het beoogde doel de betrokken belanghebbenden niet in de gelegenheid te stellen om voorafgaand aan dit besluit zienswijzen naar voren te brengen door conform artikel 4.11 Awb artikel 4.8 Awb buiten toepassing te laten;
3. Het raadsvoorstel voor een ieder ter inzage te leggen; deze ter inzagelegging bekend te maken in het Gemeenteblad;
4. De eigenaar van de percelen bij aangetekende brief in kennis te stellen van de (betekenis van de) aanwijzing;
5. Het voornemen uit te spreken binnen drie jaar na het onder 1 genoemde raadsbesluit een opvolgend planologische besluit vast te stellen, zijnde een wijziging van het omgevingsplan;
6. Het besluit binnen vier dagen na bekendmaking van het raadsbesluit ter inschrijving in de openbare registers aan te bieden aan de dienst voor het Kadaster en de openbare registers conform artikel 16.82a van de Omgevingswet.

10.b Raadsvoorstel inzake Vaststelling 'Archeologiebeleid Oldambt 2025 (46863-2025)

De raad besluit:

Het ‘Archeologiebeleid Oldambt 2025’ vast te stellen.

10.c Ter vergadering verschoven of toegevoegde agendapunten

10.c1 Raadsvoorstel inzake Aanbevelingen naar aanleiding van het rekenkameronderzoek Evaluatie herstelplan 2019 (63769-2025)

De raad besluit:

1. Het college van burgemeester en wethouders op te dragen:

1.1. Te werken met ‘als-dan’-scenario’s bij het opstellen van bezuinigingsmaatregelen, waarin zowel financiële als maatschappelijke effecten inzichtelijk worden gemaakt.

1.2. Een ruimere tijdsplanning te hanteren voor het vormgeven van bezuinigingen, zodat college, raad en ambtelijke organisatie voldoende gelegenheid hebben om de inhoudelijke keuzes zorgvuldig af te wegen.

1.3. Bezuinigingsvoorstellen integraal te benaderen, en deze te toetsen op maatschappelijke en financiële neveneffecten, om domein overstijgende afwegingen te kunnen maken.

1.4. Een structureel monitorings- en effectmetingskader op te zetten voor bezuinigingsmaatregelen, waarbij bij gebrek aan interne capaciteit externe expertise wordt ingehuurd.

1.5. De informatievoorziening richting raad en organisatie te verbeteren via een eenduidig en consistent format voor rapportages, en transparantie te bieden over eventuele knelpunten daarin.

1.6. De raad frequenter te betrekken via werksessies met ambtenaren over lopende bezuinigingsdossiers, met expliciete aandacht voor financiële onderbouwing.

1.7. De raad in een vroeg stadium actief te betrekken bij het bezuinigingstraject en hen tijdig te voorzien van relevante stukken voor inspraak en besluitvorming.

1.8. Bij complexe of politiek gevoelige bezuinigingsdossiers proactief een onafhankelijke dossierhouder of projectleider aan te wijzen, bij voorkeur zonder directe betrokkenheid bij het onderwerp in de bestaande organisatie.

1.9. Te investeren in heldere en transparante communicatie richting inwoners over de noodzaak, voortgang en impact van bezuinigingen, inclusief aandacht voor zorgen en beeldvorming in de samenleving.

2. Het college zal binnen drie maanden schriftelijk aan de raad rapporteren op welke termijn iedere aanbeveling wordt uitgevoerd.

3. Het college informeert de raad eind juni 2026 en eind december 2026 schriftelijk over de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen.

4. De griffier en het fractievoorzittersoverleg opdracht te geven om, namens de raad, tijdig en concreet met het college te communiceren over:

4.1 de informatiebehoefte van de raad met betrekking tot de maatschappelijke effecten en eventuele waterbedeffecten van bezuinigingen; én

4.2 de gewenste betrokkenheid van de raad bij bezuinigingsprocessen, waarbij tijdig signalen worden afgegeven wanneer de samenwerking of informatievoorziening niet naar verwachting verloopt.

10.c2 Raadsvoorstel inzake Aanpassing Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025 (53966-2025)

De raad besluit:

het Reglement van orde en overige werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025 vast te stellen.

10.c3 Raadsvoorstel inzake Wensen en bedenkingen over de adviescommissie Veiligheidsregio Groningen (VRG) (65049-2025)

De raad besluit:

De volgende wensen en bedenkingen over de adviescommissie van de Veiligheidsregio Groningen (VRG) over haar bevoegdheden, taken en werkwijze.

• Bevoegdheden: De raad van Oldambt wil dat de adviescommissie geen besluitvormende rol krijgt, die bevoegdheid blijft bij de individuele raden.
• Taken: De commissie moet zich richten op het adviseren aan de raden over het geven van zienswijzen, wensen en bedenkingen bij de jaarlijkse begroting, de actualisatie van de lopende begroting en andere beleidsstukken die vanuit de Veiligheidsregio aan de raden worden voorgelegd.
In mindere mate kan de adviescommissie adviseren aan het Algemeen Bestuur over de wijze waarop de raden het beste geïnformeerd en betrokken kunnen worden bij de werkzaamheden van de VRG.
• Werkwijze: De raad van Oldambt wil dat de commissie minimaal twee tot drie keer per jaar bijeen komt: één of twee keer rondom het opleveren van de conceptjaarstukken en ontwerpbegroting en een keer voor een werkbezoek, waarin informeren over de werkzaamheden van de VRG centraal staat.
De adviescommissie moet zelf kunnen beslissen om vaker te vergaderen.
De agenda van de vergaderingen dient te worden opgesteld door de secretaris van de adviescommissie, dit in samenspraak met voorzitter van de commissie en de directiesecretaris van de VRG.
De secretaris maakt een samenvattend verslag van de vergaderingen, die na afstemming met de VRG wordt verstuurd naar de griffies ter verspreiding onder de raadsleden.
De raad van Oldambt wil dat in 2027 of 2028 een evaluatie volgt over de werkwijze van de adviescommissie, waarbij wordt gekeken of er een reglement van orde zou moet worden opgesteld.

10.c4 Raadsvoorstel inzake Woonzorgvisie 2025-2030 (46234-2025)

De raad besluit:

1. de regionaal afgestemde Woonzorgvisie vast te stellen, inclusief het uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen.
2. de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen in 2025 en 2026 verder uit te laten werken door het college en dit voor de regionale onderdelen in samenwerking te doen met de andere vier Oost Groningse gemeenten.

<u>Motie 1 (VCP): Behoud en toegankelijkheid van voorzieningen en zorg in kleine kernen</u>

Er wordt een stemverklaring afgegeven door de raadsleden H. Nobbe, Flokstra, Naaijer en Davelaar.

De motie wordt met 3 stemmen voor (VCP 2 en OA 1) en 19 stemmen tegen (CU 1, PVV 1, SP 1, GBO 4, PvdA 3, PvhN 3, VVD 2, CDA 2, D66 1 en GL 1) verworpen.

10.c5 Raadsvoorstel inzake Extra krediet gemeentehuis (48261-2025)

Er wordt een stemverklaring afgegeven door de raadsleden Venema en Postmus.

De raad besluit met 19 stemmen voor (CU 1, PVV 1, SP 1, GBO 4, PvdA 3, PvhN 3, VVD 2, CDA 2, D66 1 en GL 1) en 3 stemmen tegen (VCP 2 en OA 1):

1. In aanvulling op de raadsbesluiten van 8 juli 2019 en 31 januari 2024 een extra krediet van € 5.200.000,-- beschikbaar te stellen voor de realisatie van het nieuwe gemeentehuis;
2. Dit krediet te dekken binnen de beschikbare middelen herhuisvesten personeel waarvan € 3.550.000,-- uit de aanwezige ruimte in vrijval lasten oude gebouwen, € 450.000,-- uit het rentevoordeel op de lening nieuwbouw en € 1.200.000,-- uit de reserve Incidentele kosten herhuisvesten personeel.

10.c6 Raadsvoorstel inzake Advies zonnepark Westerlee (39115-2025)

Er wordt een stemverklaring afgegeven door de raadsleden Venema en Kenter.

De raad besluit met 18 stemmen voor (CU 1, SP 1, GBO 4, PvdA 3, PvhN 3, VVD 2, CDA 2, D66 1 en GL 1) en 4 stemmen tegen (PVV1, VCP 2 en OA 1):

Een positief advies af te geven ten behoeve van het oprichten van een zonnepark tussen de Ceresweg en D.H. Vinkersweg in Westerlee, conform de ingediende aanvraag omgevingsvergunning.

10.c7 Ter vergadering verschoven of toegevoegde punten

Motie 3 (VVD en diverse andere partijen): Veilig over straat in Oldambt

De motie wordt unaniem aangenomen.

11 Sluiting van de vergadering

De voorzitter sluit de vergadering om 23.27 uur en wenst iedereen nog een fijne avond.

Aldus vastgesteld,

Winschoten, 15 oktober 2025

De raad van de gemeente Oldambt,

Griffier Voorzitter

Jelte van der Meer Cora-Yfke Sikkema

Vast te stellen agenda raadsvergadering

Datum	24-09-2025
Tijd	20:00 - 22:30
Locatie	Halte Democratie, Havenkade-west 1 te Winschoten
Voorzitter	Burgemeester Cora-Yfke Sikkema
Toelichting	In deze raadsvergadering vindt oordeelsvorming en besluitvorming plaats over voorliggende raadsvoorstellen. Dat zijn fase twee en drie in het BOB-model. Fase één heeft plaatsgevonden in de beeldvormende raadsbijeenkomst.

1	**Opening van de vergadering**
2	**Vaststellen van de agenda**
3	**Raadsvoorstel inzake Benoemen (en installeren) kinderburgemeester (64688-2025)** *Voorgesteld besluit:* Femke Nap (10) te benoemen als eerste kinderburgemeester van de gemeente Oldambt voor de duur van het schooljaar 2025/2026.
4	**BESLUITENLIJST EN TOEZEGGINGENLIJST**
4.a	**Vaststellen besluitenlijsten van de raadsvergaderingen van 2 juli 2025 en 9 juli 2025**
4.b	**Actualiseren toezeggingenlijst raad**
5	**Inspreekrecht inwoners** Inwoners kunnen hun mening geven over actuele onderwerpen die niet zijn geagendeerd en die directe aandacht vragen van de raad. Over andere onderwerpen kan in de eerstvolgende beeldvormende raadsbijeenkomst ingesproken worden. Voor het inspreken tijdens de raadsvergadering is maximaal een half uur beschikbaar; vijf minuten per persoon. Als er meer dan zes aanmeldingen zijn, zal de spreektijd per persoon evenredig worden verdeeld. **Aanmelding is vereist.** Zie hiervoor de informatie aan het einde van deze agenda.
6	**Mededelingen**
7	**Ingekomen stukken raad (46314-2025)** *Voorgesteld besluit:* In te stemmen met de voorgenomen wijze van afhandeling van de ingekomen stukken.
8	**Vragenuurtje raad**
9	**OORDEELSVORMING DOOR DE RAAD** *De raad bespreekt oordeelsvormend de geagendeerde raadsvoorstellen.*

9.a Raadsvoorstel inzake Aanbevelingen naar aanleiding van het rekenkameronderzoek Evaluatie herstelplan 2019 (63769-2025)

De stukken zullen na de presentatie van 16 september 2025 worden toegevoegd.

9.b Raadsvoorstel inzake Aanpassing Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025 (53966-2025)

Voorgesteld besluit:

het Reglement van orde en overige werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025 vast te stellen.

9.c Raadsvoorstel inzake Wensen en bedenkingen over de adviescommissie Veiligheidsregio Groningen (VRG) (65049-2025)

Voorgesteld besluit:

De volgende wensen en bedenkingen over de adviescommissie van de Veiligheidsregio Groningen (VRG) over haar bevoegdheden, taken en werkwijze.

• Bevoegdheden: De raad van Oldambt wil dat de adviescommissie geen besluitvormende rol krijgt, die bevoegdheid blijft bij de individuele raden.
• Taken: De commissie moet zich richten op het adviseren aan de raden over het geven van zienswijzen, wensen en bedenkingen bij de jaarlijkse begroting, de actualisatie van de lopende begroting en andere beleidsstukken die vanuit de Veiligheidsregio aan de raden worden voorgelegd.
In mindere mate kan de adviescommissie adviseren aan het Algemeen Bestuur over de wijze waarop de raden het beste geïnformeerd en betrokken kunnen worden bij de werkzaamheden van de VRG.
• Werkwijze: De raad van Oldambt wil dat de commissie minimaal twee tot drie keer per jaar bijeen komt: één of twee keer rondom het opleveren van de conceptjaarstukken en ontwerpbegroting en een keer voor een werkbezoek, waarin informeren over de werkzaamheden van de VRG centraal staat.
De adviescommissie moet zelf kunnen beslissen om vaker te vergaderen.
De agenda van de vergaderingen dient te worden opgesteld door de secretaris van de adviescommissie, dit in samenspraak met voorzitter van de commissie en de directiesecretaris van de VRG.
De secretaris maakt een samenvattend verslag van de vergaderingen, die na afstemming met de VRG wordt verstuurd naar de griffies ter verspreiding onder de raadsleden.
De raad van Oldambt wil dat in 2027 of 2028 een evaluatie volgt over de werkwijze van de adviescommissie, waarbij wordt gekeken of er een reglement van orde zou moet worden opgesteld.

9.d Raadsvoorstel inzake Woonzorgvisie 2025-2030 (46234-2025)

Voorgesteld besluit:

1. de regionaal afgestemde Woonzorgvisie vast te stellen, inclusief het uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen.
2. de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen in 2025 en 2026 verder uit te laten werken door het college en dit voor de regionale onderdelen in samenwerking te doen met de andere vier Oost Groningse gemeenten.

9.e Raadsvoorstel inzake Extra krediet gemeentehuis (48261-2025)

Voorgesteld besluit:

1. In aanvulling op de raadsbesluiten van 8 juli 2019 en 31 januari 2024 een extra krediet van € 5.200.000,-- beschikbaar te stellen voor de realisatie van het nieuwe gemeentehuis;
2. Dit krediet te dekken binnen de beschikbare middelen herhuisvesten personeel waarvan € 3.550.000,-- uit de aanwezige ruimte in vrijval lasten oude gebouwen, € 450.000,-- uit het rentevoordeel op de lening nieuwbouw en € 1.200.000,-- uit de reserve Incidentele kosten herhuisvesten personeel.

9.f Raadsvoorstel inzake Advies zonnepark Westerlee (39115-2025)

Voorgesteld besluit:
Een positief advies af te geven ten behoeve van het oprichten van een zonnepark tussen de Ceresweg en D.H. Vinkersweg in Westerlee, conform de ingediende aanvraag omgevingsvergunning.

9.g Ter vergadering verschoven of toegevoegde agendapunten

10 BESLUITVORMING DOOR DE RAAD
De raad neemt besluiten over de ter vergadering naar besluitvorming verschoven raadsvoorstellen.

10.a Raadsvoorstel inzake Opleggen voorkeursrecht gemeente op de kadastrale percelen gemeente Winschoten sectie H, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708 (47560-2025)

Voorgesteld besluit:

1. Op basis van artikel 9 lid 1 van de Omgevingswet op de percelen kadastraal bekend als gemeente Winschoten sectie M, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708, zoals vermeld op de bij dit besluit behorende en daarvan deel uitmakende en als zodanig gewaarmerkte kadastrale tekening/kaart en perceellijst, een voorkeursrecht te vestigen waarop de bepalingen van afdeling 9.2 van de Omgevingswet van toepassing zijn;
2. Gezien de vertrouwelijke aard, de vereiste spoed en het beoogde doel de betrokken belanghebbenden niet in de gelegenheid te stellen om voorafgaand aan dit besluit zienswijzen naar voren te brengen door conform artikel 4.11 Awb artikel 4.8 Awb buiten toepassing te laten;
3. Het raadsvoorstel voor een ieder ter inzage te leggen; deze ter inzagelegging bekend te maken in het Gemeenteblad;
4. De eigenaar van de percelen bij aangetekende brief in kennis te stellen van de (betekenis van de) aanwijzing;
5. Het voornemen uit te spreken binnen drie jaar na het onder 1 genoemde raadsbesluit een opvolgend planologische besluit vast te stellen, zijnde een wijziging van het omgevingsplan;
6. Het besluit binnen vier dagen na bekendmaking van het raadsbesluit ter inschrijving in de openbare registers aan te bieden aan de dienst voor het Kadaster en de openbare registers conform artikel 16.82a van de Omgevingswet.

10.b Raadsvoorstel inzake Vaststelling 'Archeologiebeleid Oldambt 2025 (46863-2025)

Voorgesteld besluit:

Het ‘Archeologiebeleid Oldambt 2025’ vast te stellen

10.c Ter vergadering verschoven of toegevoegde agendapunten

11 Sluiting van de vergadering

Als u gebruik wilt maken van agendapunt 4, inspreekrecht inwoners, dan kunt u zich tot één dag voor de raadsvergadering aanmelden bij de griffier Jelte van der Meer: jelte.vandermeer@gemeente-oldambt.nl onder vermelding van het onderwerp dat u wilt bespreken.

Raadsvergadering

Dossiernummer	2660
Extern Zaak ID	1895ESUITE646882025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	3
Titel	Raadsvoorstel inzake Benoemen (en installeren) kinderburgemeester (64688-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Bijlagen
3 Raadsvoorstel inzake Benoemen (en installeren) kinderburgemeester

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Raadsvergadering	**24 september 2025**

Voorgesteld besluit

Femke Nap (10) te benoemen als eerste kinderburgemeester van de gemeente Oldambt voor de duur van het schooljaar 2025/2026.

Besluit (Aangenomen conform voorstel)

Femke Nap (10) te benoemen als eerste kinderburgemeester van de gemeente Oldambt voor de duur van het schooljaar 2025/2026.

Raadsvoorstel

(1Onderwerp	Raadsvoorstel inzake Benoemen (en installeren) kinderburgemeester
Datum beeldvormende raadsbijeenkomst	n.v.t.
Datum raadsvergadering	24 september 2025
Zaaknummer	64688-2025
Steller	Ronja Hooijkaas
Medeverantwoordelijke(n)	Simeon Naaijer
Portefeuillehouder(s)	Cora-Yfke Sikkema

Eerdere besluitvorming en/ of vastgesteld beleid	
Voorgesteld raadsbesluit	**De raad besluit:** Femke Nap (10) te benoemen als eerste kinderburgemeester van de gemeente Oldambt voor de duur van het schooljaar 2025/2026.
Samenvatting	De raad heeft de wens uitgesproken om kinderen meer te willen betrekken bij de gemeente(politiek). Eén van de mogelijke middelen om dit te bereiken is het aanstellen van een kinderburgemeester. Voor de zomer is er een wervingscampagne gestart voor de eerste kinderburgemeester van de gemeente Oldambt. In totaal hebben zes kinderen zich aangemeld om kinderburgemeester te worden. Deze kinderen zijn allemaal uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek en uiteindelijk heeft de sollicitatiecommissie besloten om Femke Nap (10) voor te dragen als eerste kinderburgemeester van de gemeente Oldambt. De kinderen die het uiteindelijk niet zullen worden, zijn gevraagd plaats te nemen in een klankbordgroep om de kinderburgemeester gedurende het jaar te ondersteunen en om mee te denken.
Bijlage(n)	
AVG	ja

TOELICHTING

Inleiding

De wens om kinderen meer te betrekken bij de lokale politiek leeft al langer, zowel bij de gemeenteraad als bij het college. Eén van de middelen die hiervoor kan worden ingezet is het aanstellen van een kinderburgemeester. In Nederland zijn meer gemeenten met een kinderburgemeester: van de 342 gemeenten hebben er 140 een kinderburgemeester.

De kinderburgemeester zal zich inzetten om de kinderen en de gemeente(politiek) dichter bij elkaar te brengen. Hierbij fungeert de kinderburgemeester als ambassadeur voor alle kinderen in de gemeente Oldambt en haalt op welke zorgen, wensen en ideeën bij hen spelen. Deze zaken worden in een structureel overleg besproken met de burgemeester en de burgemeester bespreekt op haar beurt dan de zaken van uit de gemeente die betrekking hebben op kinderen en luistert hierbij naar de input van de kinderburgemeester.

Daarnaast heeft de functie van kinderburgemeester ook een ceremoniële invulling. Zo zal de kinderburgemeester aanwezig zijn bij feestelijke activiteiten die betrekking hebben op kinderen, zoals de intocht van Sinterklaas en de opening van de Kinderboekenweek.

Voor de zomervakantie is door de gemeente een wervingsprocedure gestart; zes kinderen hebben zich hierbij aangemeld. Alle zes kinderen zijn uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek met de selectiecommissie. Uiteindelijk is door de sollicitatiecommissie gekozen voor Femke Nap (10). De kinderen die het uiteindelijk niet zijn geworden is gevraagd om deel te nemen aan een klankbordgroep die de kinderburgemeester gedurende het jaar zal ondersteunen en om mee te denken.

Motivatie

Alle kinderen die zich kandidaat hebben gesteld voor het kinderburgemeesterschap hebben het ontzettend goed gedaan. Ze hebben laten zien dat er veel talent en betrokkenheid is onder de jeugd van Oldambt. Toch stak Femke er bovenuit: ze is erg welbespraakt, bracht originele ideeën naar voren en wist ook op moeilijke vragen een genuanceerd antwoord te geven. Daarmee liet Femke zien dar zij een uitstekend in staat is om de stem van kinderen in Oldambt te vertegenwoordigen.
Omdat de andere kandidaten ook veel potentie lieten zien, is hen allemaal gevraagd om plaats te nemen in het team van de kinderburgemeester om haar gedurende het jaar te ondersteunen en met haar mee te denken. Op deze manier hoeft de kinderburgemeester het niet allemaal alleen te doen en kunnen de leden van het team van de kinderburgemeester meehelpen om meer kinderen te bereiken en input op te halen.

Betrokkenheid (externe) partners

Voor het uitvoeren van het kinderburgemeesterschap wordt er samenwerking gezocht met externe partners voor activiteiten, zoals de bibliotheek voor de Kinderboekenweek en de organisatie van de intocht van Sinterklaas. Daarnaast wordt er intensief contact onderhouden met de ouders/verzorgers van Femke Nap in verband met de planning en begeleiding van de activiteiten van de kinderburgemeester. Ook zal de communicatieafdeling worden betrokken bij de zichtbaarheid en verslaglegging van de inzet van de kinderburgemeester.

Consequenties

Het aanstellen van een kinderburgemeester vraag om enige organisatorische en financiële inzet.

1. Organisatorisch: de organisatie en coördinatie van de activiteiten van de kinderburgemeester en de bijbehorende klankbordgroep ligt in principe bij de griffie (raadscommunicatieadviseur) en daar waar nodig zal samenwerking worden gezocht met de afdeling communicatie.
2. Financieel: er zullen enkele kosten worden gemaakt voor o.a. het organiseren van activiteiten en het vergoeden van onkosten. Deze kosten kunnen worden gedekt uit het budget raadscommunicatie.

Vervolg

Na het instemmen van de raad met dit raadsvoorstel zal Femke Nap de belofte uitspreken en is zij officieel de eerste kinderburgemeester van de gemeente Oldambt. Gedurende het schooljaar 2025/2026 zal Femke zowel deelnemen aan verschillende ceremoniële activiteiten, als aan besprekingen met de burgemeester en het kinderburgemeestersteam. Aan het einde van de eerste termijn zal worden geëvalueerd met alle betrokken partners. De verbeterpunten zullen worden

meegenomen naar de volgende periode van een nieuwe kinderburgemeester.

Winschoten, 10 september 2025
Burgemeester en griffier van de gemeente Oldambt,

Cora-Yfke Sikkema
Burgemeester

Jelte van der Meer
Griffier

Raadsbesluit

Datum raadsvergadering	Agendapunt	Zaaknummer
24 september 2025		64688-2025

Onderwerp
Raadsvoorstel inzake Benoemen (en installeren) kinderburgemeester

De raad van de gemeente Oldambt,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 10 september 2025

Besluit
Femke Nap (10) te benoemen als eerste kinderburgemeester van de gemeente Oldambt voor de duur van het schooljaar 2025/2026.

Winschoten, 24 september 2025

De raad van de gemeente Oldambt,

Jelte van der Meer
Griffier

Cora-Yfke Sikkema
Voorzitter

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE RAAD VAN DE GEMEENTE OLDAMBT VAN WOENSDAG 2 JULI 2025

1 Opening van de vergadering

De voorzitter opent de vergadering met een woord van welkom. De live-uitzending kon nog niet worden gestart, maar daar wordt aan gewerkt. Er wordt een opname van de vergadering gemaakt, zodat deze in ieder geval achteraf bekeken kan worden.

Er is een afmelding ontvangen van de raadsleden Kalse en Modderman.

Raadslid Venema heeft aangegeven iets verlaat te zijn en wordt elk moment verwacht.

Tenslotte heeft raadslid Leuning aangekondigd de vergadering rond 22.15 uur te zullen verlaten vanwege andere verplichtingen.

2 Vaststellen van de agenda

Er is een amendement aangekondigd de CU (en anderen) bij het raadsvoorstel inzake Nieuw beschikbaar budget starterslening gemeente Oldambt 2025 (36990-2025). Het amendement kan bij het betreffende agendapunt (9.d) worden ingediend.

Verder zijn de volgende moties aangekondigd:

Motie Participatiewet; CU (en anderen). Deze motie kan worden ingediend bij agendapunt 9.a

Motie Zonnepark Westerlee; GBO (en anderen). Deze motie kan worden ingediend bij agendapunt 9.b.

Motie Hemelwateropvang en -gebruik bij nieuwbouw sporthal-zwembad-VO; GL (en anderen). Deze motie kan worden ingediend bij agendapunt 9.c

Motie Toegankelijkheid Halte Democratie; PVV (en anderen). Deze motie – vreemd aan de agenda – kan worden ingediend bij agendapunt 9.g

De voorzitter vraagt of de agenda met de genoemde aanpassingen kan worden vastgesteld. Raadslid Kuiper vraagt agendapunt 9.b Raadsvoorstel inzake Advies zonnepark Westerlee af te voeren van de agenda, vanwege de inhoud en strekking van de (breed gesteunde) aangekondigde motie Zonnepark Westerlee. Er volgt een korte discussie.

Agendapunt 9.b wordt van de agenda afgevoerd. Daarmee is de aangekondigde motie Zonnepark Westerlee een “motie vreemd” geworden. Deze kan bij agendapunt 9.g worden ingediend.

De agenda wordt overigens met inbegrip van de voorgestelde aanpassingen vastgesteld.

3 Raadsvoorstel inzake Benoeming fractieondersteuner (46230-2025)

De raad besluit:

tot fractieondersteuner voor de fractie van D66 te benoemen:
de heer K.F. Wójcik

De heer Wójcik legt de belofte af. Hij wordt vervolgens gefeliciteerd met zijn benoeming en hem wordt een boeket aangeboden.

4 BESLUITENLIJST EN TOEZEGGINGENLIJST

4.a Vaststellen besluitenlijst van de raadsvergadering van 28 mei 2025

De besluitenlijst wordt vastgesteld.

4.b Actualiseren toezeggingenlijst raad

De raad neemt kennis van de toezeggingenlijst. Deze wordt conform de weergegeven stand van zaken geactualiseerd.

5 Inspreekrecht inwoners

Er zijn geen aanmeldingen gekomen voor het inspreekrecht.

6 Mededelingen

Raadslid Van Bostelen doet verslag van de laatstgehouden vergadering van de audit commissie, waarin onder meer de vanavond door de raad te behandelen gemeentelijke jaarrekening 2024 met de accountant is besproken.

Raadslid Venema is inmiddels binnengekomen.

7 Ingekomen stukken raad (38314-2025)

De raad stemt in met de voorgenomen wijze van afhandeling van de ingekomen stukken.

8 Vragenuurtje raad

Er zijn geen vragen ontvangen.

9 OORDEELSVORMING DOOR DE RAAD

De raad bespreekt oordeelsvormend de geagendeerde raadsvoorstellen.

9.a Raadsvoorstel inzake Aanvraag vangnetuitkering 2024 Participatiewet (37977-2025)

Voorgesteld besluit:

In te stemmen met de verklaring aanvraag vangnetuitkering Participatiewet 2024 van het college.

In eerste termijn wordt het woord gevoerd door raadslid De Boer (zij dient mede namens CDA, VVD, PVV, D66 en GL motie 1 – Motie Participatiewet in), alsmede door de raadsleden Flokstra, Meertens, Van Bostelen en Davelaar. Er zijn diverse interrupties.

Wethouder Klein geeft een reactie.

Na een korte schorsing en heropening van de vergadering deelt mevrouw De Boer mee dat de motie, gehoord de reactie van de wethouder, wordt ingetrokken.

Na het sluiten van de bespreking besluit de raad het voorstel door te leiden naar het besluitvormende deel van de vergadering.

9.b Raadsvoorstel inzake Advies zonnepark Westerlee (39115-2025)

Afgevoerd van de agenda (zie bij agendapunt 2).

9.c Raadsvoorstel inzake Haalbaarheidsonderzoek nieuw zwembad en sporthal in combinatie met nieuwbouw voortgezet onderwijs op locatie Mr. D.U. Stikkerlaan / dr. J.H. Hommesplein te Winschoten (39524-2025)

Voorgesteld besluit:

1. Kennis te nemen van het rapport van ICS Adviseurs inzake Vastgoedbusinesscase Sport en Onderwijs Stikkerlaan Winschoten d.d. 09-05-2025.
2. Het advies tot volledig vervangende nieuwbouw (scenario 1) over te nemen.
3. Het college opdracht te geven om in het vervolg van het proces te zoeken naar financiering en verdere optimalisaties, waarbij binnen de indicatieve planning van het nieuwbouwscenario juli 2026 opnieuw rapportage aan de raad zal worden uitgebracht.

In eerste termijn wordt het woord gevoerd door raadslid Langbroek (hij dient mede namens PvdA, D66, SP en OA motie 2 – Motie Hemelwateropvang en -gebruik bij nieuwbouw Sporthal – zwembad – VO in), alsmede door de raadsleden Davelaar, Naaijer, Meertens, Greven, Kenter en De Boer. Er zijn diverse interrupties.

Wethouder Wünker geeft een reactie.

Raadslid Langbroek deelt mee dat de motie, gehoord de reactie van de wethouder, wordt ingetrokken.

Raadslid Greven doet een ordevoorstel om in deze vergadering nog geen besluit te nemen op het raadsvoorstel, maar dit uit te stellen tot 9 juli aanstaande. Raadslid Naaijer voegt toe graag te zien dat het raadsvoorstel – met een nog te ontvangen raadsbrief – dan ook nog(maals) oordeelsvormend wordt geagendeerd. Het (aangevulde) ordevoorstel wordt aangenomen.

9.d Raadsvoorstel inzake Nieuw beschikbaar budget starterslening gemeente Oldambt 2025 (36990-2025)

Voorgesteld besluit:

Het beschikbare budget voor de starterslening van de gemeente Oldambt te verhogen met € 250.000.

In eerste termijn wordt het woord gevoerd door raadslid De Boer (zij dient tevens **amendement A** – amendement bij raadsvoorstel “Nieuw beschikbaar budget starterslening gemeente Oldambt 2025” in), alsmede door de raadsleden Naaijer, Kenter en Eijpe.

Wethouder Engelkens geeft een reactie.

Na het sluiten van de bespreking besluit de raad het voorstel door te leiden naar het besluitvormende deel van de vergadering.

9.e Raadsvoorstel inzake 1e Besluitvormende BestuursRapportage (BBR) 2025 (40006-2025)

Voorgesteld besluit:

1. De 1e BBR 2025 vast te stellen en de mutaties zoals deze zijn opgenomen bij de programma’s te verwerken in een begrotingswijziging en deze samen met de gewijzigde programmatotalen vast te stellen.

2. Het negatief resultaat 2025 van de 1e BBR ad. € 231.997 te onttrekken aan de Algemene reserve.
3. De begroting 2025 conform te wijzigen, inclusief de mutaties in de investeringskredieten en bestemmingsreserves.
4. Kennis te nemen van de informatie uit de IBR (Informerende Bestuurs Rapportage).

In eerste termijn wordt het woord gevoerd door de raadsleden Meertens en Van Bostelen.

De wethouders Klein, Nieboer en Engelkens geven een reactie. Er is een interruptie van raadslid Van Bostelen.

Na het sluiten van de bespreking besluit de raad het voorstel door te leiden naar het besluitvormende deel van de vergadering.

9.f Raadsvoorstel inzake Jaarverslag en jaarrekening 2024 (40626-2025)

Voorgesteld besluit:

1. De jaarrekening 2024 vast te stellen, inclusief alle mutaties in de bestemmingsreserves.
2. Kennis te nemen van het accountantsverslag van BDO.
3. In te stemmen met het resultaat van € 38.444 negatief.
4. Een bedrag van € 1.187.337 toe te voegen aan de reserve doorgeschoven projecten.
5. Een bedrag van € 91.000 te onttrekken aan de reserve sport en leefbaarheidsfonds.
6. Het resterende negatieve saldo 2024 (na resultaatbestemming) van de jaarrekening ad € 1.134.781 te onttrekken aan de Algemene Reserve.

In eerste termijn wordt het woord gevoerd door de raadsleden Van Bostelen en Eijpe.

Wethouder Klein geeft een reactie.

In tweede termijn wordt kort het woord gevoerd door raadslid Leuning.

Na het sluiten van de bespreking besluit de raad het voorstel door te leiden naar het besluitvormende deel van de vergadering.

Raadslid Leuning verlaat, zoals eerder gemeld, de vergadering.

9.g Ter vergadering verschoven of toegevoegde agendapunten

Onder leiding van de waarnemend voorzitter wordt de vergadering vervolgd.

<u>MOTIE 3: Toegankelijkheid Halte Democratie (PVV, SP en GBO)</u>
De motie wordt ingediend door raadslid Venema. Aansluitend wordt het woord gevoerd door de raadsleden Eijpe, Postmus, De Wal, Kenter, Naaijer en Kuiper.

Burgemeester Sikkema geeft een reactie.

Raadslid Meertens voert hierop het woord.

De motie wordt vervolgens doorgeleid naar het besluitvormende deel van de vergadering.

De vergadering wordt vervolgd onder leiding van burgemeester Sikkema

MOTIE 4: Zonnepark Westerlee (GBO, VVD, PvhN, VCP, PVV, SP en CU)
De motie wordt ingediend door raadslid Kuiper. Er is een interruptie van raadslid Bolt. Aansluitend wordt het woord gevoerd door de raadsleden Bolt, De Boer, Van Bostelen, Suurling, Langbroek en Davelaar. Er zijn diverse interrupties.

Burgemeester Sikkema en wethouder Nieboer geven een reactie.

De raadsleden Van Bostelen en Davelaar voeren hierna het woord.

Burgemeester Sikkema en wethouder Nieboer geven een reactie.

De motie wordt vervolgens doorgeleid naar het besluitvormende deel van de vergadering.

10 BESLUITVORMING DOOR DE RAAD

De raad neemt besluiten over de ter vergadering naar besluitvorming verschoven raadsvoorstellen.

10.a Raadsvoorstel inzake Zienswijze Ontwerpbegroting 2026 Omgevingsdienst Groningen (ODG) (30788-2025)

De raad besluit:

De volgende zienswijze in te dienen ten aanzien van de ontwerpbegroting 2026 van de Omgevingsdienst Groningen:
'*De raad van de gemeente Oldambt heeft kennisgenomen van uw reactie op onze eerdere zienswijze met betrekking tot het verlagen van de bijdragen van de deelnemers aan de Omgevingsdienst Groningen.*
Hoewel wij de reactie van het algemeen bestuur begrijpen, hechten wij eraan om nogmaals te wijzen op de wijziging in de financiering waarmee wij als gemeente worden geconfronteerd en de gevolgen hiervan voor onze begroting. Het ravijnjaar noopt ons tot het maken van soms pijnlijke maar noodzakelijke keuzes.
Gelet op het bovenstaande verzoeken wij het dagelijks bestuur om scenario's te ontwikkelen en aan de deelnemers voor te leggen waarin besparingen worden gerealiseerd zodanig dat de deelnemersbijdragen van de deelnemers omlaag kunnen worden gebracht. Deze bezuinigingen dienen uiteraard plaats te vinden binnen de kaders van de wettelijke kwaliteitscriteria.

Zou u ons hierover schriftelijk willen berichten waarin u de scenario's uitwerkt en de gevolgen voor de uitvoering van de werkzaamheden van de Omgevingsdienst Groningen worden beschreven?'

10.b Raadsvoorstel inzake Jaarverslag 2024 + Ontwerpbegroting 2026 Volkskredietbank (VKB) Appingedam (35290-2025)

De raad besluit:

Kennis te nemen van het jaarverslag en jaarrekening 2024 van de VKB (Volkskredietbank).

1. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2026 van de VKB.

10.c Raadsvoorstel inzake Jaarstukken 2024 en concept begroting 2026 Afeer (34702-2025)

De raad besluit:

1. Kennis te nemen van de concept jaarrekening 2024 van Afeer;
2. Kennis te nemen van de concept begroting 2026 van Afeer
3. Een zienswijze in te dienen ten aanzien van de conceptbegroting 2026 van Afeer.
   Deze zienswijze als volgt te formuleren:
   Wij zien de afgelopen jaren dat de eigen inkomsten consequent hoger uitvallen dan dat oorspronkelijk is/wordt begroot en wij vragen dan ook om goed te kijken of de begroting 2026 een realistische begroting is.
4. Het college te verzoeken het dagelijks bestuur van Afeer in kennis te stellen van de zienswijze van de raad.

10.d Raadsvoorstel inzake Voorleggen ontwerp Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie ICT-voorziening [Nieuwe Naam] ter zienswijze (35444-2025)

De raad besluit:

1. Kennis te nemen van het ontwerp van de Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie ICT-voorziening [Nieuwe Naam];
2. Geen zienswijze in te dienen over het ontwerp van de Gemeenschappelijke Regeling;
3. Te bepalen dat na afloop van de zienswijzeprocedure het voorstel tot instemming met de definitieve tekst van de Gemeenschappelijke Regeling opnieuw aan de raad wordt voorgelegd.

10.e Raadsvoorstel inzake Wijziging GR Afeer (34437-2025)
De raad besluit:

1. Kennis te nemen van het voorstel tot wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Afeer;
2. Geen zienswijze over het ontwerp van de regeling in te dienen;
3. Het dagelijks bestuur van Afeer via het college van dit besluit in kennis te stellen;
4. Onder het voorbehoud dat geen zienswijzen door de andere deelnemende gemeenten worden ingediend die leiden tot wijziging van de concepttekst, het college toestemming te verlenen om namens de gemeente in te stemmen met het ontwerp van de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling Afeer.

10.f Raadsvoorstel inzake Financiële stukken Publiek Vervoer Groningen en Drenthe (34733-2025)

De raad besluit:

1. kennis te nemen van de ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028 van de Gemeenschappelijke Regeling bedrijfsvoeringsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe (GR Publiek Vervoer);

2. een zienswijze in te dienen op de ontwerp-meerjarenbegroting 2025-2028.“*Gelet op de omvangrijke korting op het gemeentefonds vanaf 2026, Publiek vervoer te verzoeken voorbereidingen te treffen om te komen tot een verlaging van de gemeentelijke bijdrage aan Publiek Vervoer en hiertoe een bestuurlijke opdracht te formuleren van Het bestuur aan de organisatie publiek vervoer";*
3. kennis te nemen van de Jaarstukken 2023 en Kaderbrief 2025 van de GR Publiek vervoer.

10.g Raadsvoorstel inzake SOZOG jaarrekening 2024 en begroting 2026 (39422-2025)

De raad besluit:

1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2024 en de concept begroting 2025 van het SOZOG
2. Geen zienswijze in te dienen over de conceptbegroting 2026 van het SOZOG.

10.h Raadsvoorstel inzake Benoeming accountant (39487-2025)

De raad besluit:

1. BDO Audit & Assurance B.V. te benoemen als externe accountant voor de controle van de jaarrekeningen over de boekjaren 2025 tot en met 2028;
2. Vast te stellen dat de overeenkomst voor de accountantsdiensten ingaat op 1 oktober 2025 en eindigt op 30 september 2029;
3. Te bepalen dat de overeenkomst onder gelijkblijvende voorwaarden en condities, en op basis van wederzijds goedvinden, maximaal tweemaal met een periode van twee jaar kan worden verlengd;
4. Te besluiten dat uiterlijk zes (6) maanden vóór afloop van de overeenkomst schriftelijk aan de opdrachtnemer wordt medegedeeld of van de verlengingsoptie gebruik wordt gemaakt.

10.i Raadsvoorstel inzake Diverse benoemingen (45251-2025)

De raad besluit:
In te stemmen met de volgende benoemingen:

Klankbordgroep rekenkamer:
- raadslid Langbroek

Vertrouwenscommissie:
- raadslid De Boer

Waarnemend burgemeester bij verhindering of ontstentenis van alle wethouders:
- raadslid Flokstra

10.j Ter vergadering verschoven of toegevoegde agendapunten

10.j1 Raadsvoorstel inzake Aanvraag vangnetuitkering 2024 Participatiewet (37977-2025)

Raadslid Kenter legt een stemverklaring af.

De raad besluit:
In te stemmen met de verklaring aanvraag vangnetuitkering Participatiewet 2024 van het college.

10.j2 Raadsvoorstel inzake Nieuw beschikbaar budget starterslening gemeente Oldambt 2025 (36990-2025)

Amendement A (CU, CDA, PVV, GL, D66, GBO en, VVD) bij raadsvoorstel “Nieuw beschikbaar budget starterslening gemeente Oldambt 2025”

Het amendement wordt unaniem aangenomen.

De raad besluit:
Het beschikbare budget voor de starterslening van de gemeente Oldambt te verhogen met € 500.000.

10.j3 Raadsvoorstel inzake 1e Besluitvormende BestuursRapportage (BBR) 2025 (40006-2025)

De raad besluit:

1. De 1e BBR 2025 vast te stellen en de mutaties zoals deze zijn opgenomen bij de programma’s te verwerken in een begrotingswijziging en deze samen met de gewijzigde programmatotalen vast te stellen.
2. Het negatief resultaat 2025 van de 1e BBR ad. € 231.997 te onttrekken aan de Algemene reserve.
3. De begroting 2025 conform te wijzigen, inclusief de mutaties in de investeringskredieten en bestemmingsreserves.
4. Kennis te nemen van de informatie uit de IBR (Informerende Bestuurs-Rapportage).

10.j4 Raadsvoorstel inzake Jaarverslag en jaarrekening 2024 (40626-2025)

De raad besluit:

1. De jaarrekening 2024 vast te stellen, inclusief alle mutaties in de bestemmingsreserves.
2. Kennis te nemen van het accountantsverslag van BDO.
3. In te stemmen met het resultaat van € 38.444 negatief.
4. Een bedrag van € 1.187.337 toe te voegen aan de reserve doorgeschoven projecten.
5. Een bedrag van € 91.000 te onttrekken aan de reserve sport en leefbaarheidsfonds.
6. Het resterende negatieve saldo 2024 (na resultaatbestemming) van de jaarrekening ad € 1.134.781 te onttrekken aan de Algemene Reserve.

10. j5 **Motie 3 Toegankelijkheid Halte Democratie (PVV, SP en GBO)**

De motie wordt unaniem aangenomen.

10.j6 **Motie 4 Zonnepark Westerlee (GBO, VVD, PvhN, VCP, PVV, SP en CU)**

De motie wordt met 14 stemmen voor (GBO 4, VVD 1, PvhN 2, VCP 2, PVV 1, SP 2, CU 1 en OA 1) en 8 stemmen tegen (PvdA 4, CDA 2, D66 1 en GL 1) aangenomen.

11 **Sluiting van de vergadering**

De voorzitter sluit de vergadering om 23.28 uur en wenst iedereen nog een goede avond.

Aldus vastgesteld,

Winschoten, 24 september 2025

De raad van de gemeente Oldambt,

Griffier	Voorzitter
Jelte van der Meer	Cora-Yfke Sikkema

Besluitenlijst van de vergadering van de raad van de gemeente Oldambt van woensdag 9 juli 2025

1 Opening van de vergadering

De voorzitter opent de vergadering met een woord van welkom en geeft een korte toelichting op deze vergadering, waarin de Kadernota wordt behandeld.

Bericht van verhindering is ontvangen van raadslid Kalse.

2 Vaststellen van de agenda

Er zijn drie moties aangekondigd:

PvdA (samen met GBO, PvhN, VCP, SP, CU, GL en OA): Motie sociale minimavoorzieningen.

VVD (samen met CDA, GBO, CU, PvhN, D66, GL, VCP en PvdA): Verlaging minimumleeftijd fractieondersteuners naar 16 jaar.

Oldambt Aktief: VN verdrag.

De moties kunnen bij agendapunt 4a Kadernota worden ingediend.

De agenda wordt met inbegrip van de genoemde aanvullingen vastgesteld.

3 Inspreekrecht inwoners

Er zijn geen aanmeldingen binnengekomen voor het inspreekrecht.

Raadslid Geerdes verzorgt een bijdrage, waarin raadslid Modderman centraal staat.

4 OORDEELSVORMING DOOR DE RAAD

De raad bespreekt oordeelsvormend de geagendeerde raadsvoorstellen.

4.a Raadsvoorstel inzake Kadernota 2026-2029 (39851-2025)

Voorgesteld besluit:

1. Het college opdracht te geven om bijgaande kadernota plus de uitkomsten van de algemene beschouwingen als leidraad te gebruiken bij het opstellen van de beleidsbegroting 2026 en de daarbij behorende meerjarenraming.
2. In te stemmen met de voorstellen zoals opgenomen in hoofdstuk 4 en 5 en deze te verwerken in de op te stellen begroting 2026.

Algemene beschouwingen

In eerste termijn wordt het woord gevoerd door raadslid Eijpe (zij dient mede namens GBO, PvhN, VCP, SP, CU, GL en OA motie 1 – motie sociale minimavoorzieningen in), alsmede door de raadsleden Kuiper, De Wal, Kenter, Meertens (zij dient mede namens CDA, GBO, CU, PvhN, D66, GL, VCP en PvdA motie 2 – verlaging minimumleeftijd fractieondersteuners naar 16 jaar in), H. Nobbe, Van Bostelen, Venema, Davelaar, De Boer, Langbroek en Postmus (hij dient tevens motie 3 – VN verdrag in). Er zijn diverse interrupties.

De vergadering wordt geschorst voor een gezamenlijke maaltijd.

De voorzitter heropent de vergadering. Raadslid Modderman heeft de vergadering verlaten.

Reactie van het college in eerste termijn
Achtereenvolgens wordt het woord gevoerd door de wethouders Klein, Engelkens, Wünker en Nieboer, alsmede door burgemeester Sikkema (als portefeuillehouder). Bij het laatstgenoemde neemt raadslid Flokstra de voorzittersrol op zich. Er zijn enkele interrupties.

De vergadering wordt kort geschorst.

De voorzitter heropent de vergadering.

Tweede termijn fracties
In tweede termijn wordt het woord gevoerd door de raadsleden Postmus, Langbroek, Van Bostelen, Meertens, De Wal, Kenter (hij dient tevens motie 4 – minimapas in) en Venema. Er zijn diverse interrupties.

Reactie van het college in tweede termijn
De wethouders Klein, Wünker, Nieboer en Engelkens geven een reactie. Er zijn diverse interrupties.

De vergadering wordt kort geschorst.

De voorzitter heropent de vergadering.

De bespreking wordt vervolgd waarbij de raadsleden De Wal, Van Bostelen en Meertens het woord voeren en burgemeester Sikkema haar reactie in tweede termijn geeft.

De vergadering wordt kort geschorst.

De voorzitter heropent de vergadering.

Raadslid Kenter doet een mondelinge amendering op de door hem ingediende motie 4 – minimapas.

Na het sluiten van de besprekingen besluit de raad het voorstel - en de moties - door te leiden naar het besluitvormende deel van deze vergadering.

4.b Raadsvoorstel inzake Haalbaarheidsonderzoek nieuw zwembad en sporthal in combinatie met nieuwbouw voortgezet op locatie Mr. D.U. Stikkerlaan / dr. J.H. Hommesplein te Winschoten

Voorgesteld besluit:

1. Kennis te nemen van het rapport van ICS Adviseurs inzake Vastgoedbusinesscase Sport en Onderwijs Stikkerlaan Winschoten d.d. 09-05-2025.
2. Het advies tot volledig vervangende nieuwbouw (scenario 1) over te nemen.
3. Het college opdracht te geven om in het vervolg van het proces te zoeken naar financiering en verdere optimalisaties, waarbij binnen de indicatieve planning van het nieuwbouwscenario juli 2026 opnieuw rapportage aan de raad zal worden uitgebracht.

In eerste termijn wordt het woord gevoerd door de raadsleden Greven, J. Nobbe en Naaijer.

Wethouder Wünker geeft een reactie.

Na het sluiten van de besprekingen besluit de raad het voorstel door te leiden naar het besluitvormende deel van deze vergadering.

4.c Ter vergadering verschoven of toegevoegde agendapunten

Geen.

5 BESLUITVORMING DOOR DE RAAD

De raad neemt besluiten over de ter vergadering naar besluitvorming verschoven raadsvoorstellen.

5.a Ter vergadering verschoven of toegevoegde agendapunten

5.a1 Raadsvoorstel inzake Kadernota 2026-2029 (39851-2025)

De raad besluit (unaniem):

1. Het college opdracht te geven om bijgaande kadernota plus de uitkomsten van de algemene beschouwingen als leidraad te gebruiken bij het opstellen van de beleidsbegroting 2026 en de daarbij behorende meerjarenraming.
2. In te stemmen met de voorstellen zoals opgenomen in hoofdstuk 4 en 5 en deze te verwerken in de op te stellen begroting 2026.

Motie 1: PvdA, GBO, PvhN, VCP, SP, CU, GL en OA – sociale minimavoorzieningen

Raadslid Davelaar legt een stemverklaring af.

De motie wordt met 18 stemmen voor (PvdA 4, GBO 4, PvhN 2, VCP 2, SP 2, CU 1, GL 1, OA 1 en PVV 1) en 5 stemmen tegen (VVD 2, CDA 2 en D66 1) aangenomen.

Motie 2: VVD, CDA, GBO, CU, PvhN, D66, GL, VCP en PvdA - verlaging minimumleeftijd fractieondersteuners naar 16 jaar

Door de raadsleden Naaijer en Meertens wordt een stemverklaring afgelegd.

De motie wordt unaniem aangenomen.

Motie 3: Oldambt Aktief - VN verdrag

Raadslid Postmus trekt de motie in.

Motie 4: VCP – minimapas

Door de raadsleden Davelaar en Meertens wordt een stemverklaring afgelegd.

De ***mondeling geamendeerde motie*** wordt met 20 stemmen voor (VCP 2, CU 1, SP 2, GBO 4, PvdA 4, PvhN 2, CDA 2, GL 1, PVV 1 en OA 1) en 3 stemmen tegen (VVD 2 en D66 1) aangenomen.

5.a2 **Raadsvoorstel inzake Haalbaarheidsonderzoek nieuw zwembad en sporthal in combinatie met nieuwbouw voortgezet op locatie Mr. D.U. Stikkerlaan / dr. J.H. Hommesplein te Winschoten**

De raad besluit met 21 stemmen voor (CU 1, PVV 1, SP 2, GBO 4, PvhN 2, VVD 2, CDA 2, D66 1, GL 1 en OA 1) en 2 stemmen tegen (VCP 2):

1. Kennis te nemen van het rapport van ICS Adviseurs inzake Vastgoedbusinesscase Sport en Onderwijs Stikkerlaan Winschoten d.d. 09-05-2025.
2. Het advies tot volledig vervangende nieuwbouw (scenario 1) over te nemen.
3. Het college opdracht te geven om in het vervolg van het proces te zoeken naar financiering en verdere optimalisaties, waarbij binnen de indicatieve planning van het nieuwbouwscenario juli 2026 opnieuw rapportage aan de raad zal worden uitgebracht.

6 **Sluiting van de vergadering**

De voorzitter sluit de vergadering om 21.58 uur en wenst iedereen nog een prettige voorzetting van de avond en een goede zomerperiode toe.

Aldus vastgesteld,

Winschoten, 24 september 2025

De raad van de gemeente Oldambt,

Griffier	Voorzitter
Jelte van der Meer	Cora-Yfke Sikkema

gemeente Oldambt

Stand van zaken toezeggingenlijst d.d. 9 september 2025

Nr	Datum raad	Omschrijving	Portefeuillehouder	Stand van zaken
25.013	09-07-2025	De raad zal worden geïnformeerd over de mogelijke verkoop/mogelijkheden tot verkoop van de woningen aan de St. Vitusstraat, alsmede de wijze waarop Acantus en de gemeente hiermee willen omgaan.	Wethouder Engelkens	De raad is op 18 juli via een raadsbrief geïnformeerd. Dit punt kan van de toezeggingenlijst af.
25.012	09-07-2025	De raad ontvangt op korte termijn een raadsbrief waarin wordt ingegaan op een aantal zaken rondom de woningen aan de St. Vitusstraat. Daarbij zullen aspecten betreffende de bewoonbaarheid en leefbaarheid worden betrokken.	Wethouder Engelkens	De raad is op 18 juli via een raadsbrief geïnformeerd. Dit punt kan van de toezeggingenlijst af.
25.011	09-07-2025	Bij de herijking van de minimabeleid ontvangt de raad een overzicht van alle reeds bestaande regelingen op dit gebied.	Wethouder Engelkens	Wordt aan gewerkt.
25.010	09-07-2025	Inclusiebeleid wordt door het college weer opgepakt en de raad zal eens per halfjaar over de voortgang worden geïnformeerd.	Wethouder Klein	De raad zal dit najaar via een raadsbrief worden geïnformeerd. De bijeenkomsten van Zorgbelang, zoals beschreven in de startnotitie, staan deze maand gepland. In de raadsbrief zal een planning en de voortgang worden omschreven.
25.009	09-07-2025	De raad wordt geïnformeerd over de realisatiecijfers van de (in een eerder door de raad aangenomen motie genoemde) ambitie om lokale inkoop te bevorderen.	Wethouder Wünker	In verband met een technisch probleem kunnen op dit moment nog geen betrouwbare geografische data of percentages over lokaal inkopen worden gepresenteerd. Er wordt met de technische mensen van de applicatie gesproken om de oorzaak te achterhalen zodat er op korte termijn wél een volledig en betrouwbaar overzicht kan worden gegeven.

				Uiteraard zijn wij actief bezig om lokale inkoop te bevorderen daar waar mogelijk is. Dit doen wij op verschillende manieren.
25.008	09-07-2025	Het college zal haar uiterste best doen om voorafgaand aan de eerstkomende begrotingsraad bij de raad terug te komen met een gedegen financiële onderbouwing en een aantal opties om de ophoging van de inkomensgrens voor sociale minimaregelingen (naar 120% van het sociaal minimum) te kunnen bekostigen.	Wethouder Engelkens	De raad is hier over geïnformeerd via een raadsbrief d.d. 9 september met als onderwerp “Motie Sociale Voorzieningen”. Dit punt kan van de toezeggingenlijst af.
25.007	09-07-2025	Er zal worden onderzocht of het iets toevoegt als wordt afgezien van de preferente positie die de gemeente heeft bij de schuldenregeling. De raad wordt geïnformeerd.	Wethouder Engelkens	De raad is via mail d.d. 18 augustus hier over geïnformeerd. Dit punt kan van de toezeggingenlijst af.
25.006	02-07-2025	Door het college zal onderzoek worden gedaan naar de mogelijkheid om een traplift te realiseren in Halte Democratie. Verder zal de agendacommissie binnen de mogelijkheden die er zijn, proberen de beeldvormende raadsbijeenkomsten zoveel als mogelijk op de begane grond van Halte Democratie te organiseren.	Burgemeester	De raad ontvangt nog deze maand een brief. Wat het college betreft kan dit punt van de toezeggingenlijst af.
25.005	02-07-2025	In het programma van eisen voor een nieuw zwembad en sporthal in combinatie met nieuwbouw voortgezet onderwijs op locatie Mr. D.U. Stikkerlaan/dr. Hommesplein te Winschoten zal hemelwateropvang (in waterbuffers) worden opgenomen ten behoeve van onder andere toiletdoorspoeling.	Wethouder Wünker	Is notitie van gemaakt om mee te nemen in het nog op te stellen programma van eisen.
25.004	02-07-2025	Er zal in overleg met de agendacommissie een thema-avond over participatie worden georganiseerd, waarbij Afeer ook uitgenodigd zal worden.	Wethouder Klein	Op 4 november is een themabijeenkomst gepland “Sociaal Domein / Participatiewet (met bijdrage Afeer)”

25.003	23-04-2025	Er zal gekeken worden naar de mogelijkheid/noodzaak om een bijpraatsessie voor de raad te organiseren om hem te informeren over de aanpak van de Blauwe Roos (dit naast informatieverstrekking via een raadsbrief).	Wethouder Nieboer	Inmiddels is de Blauwe Roos gereed. Een bijpraatsessie voor de raad lijkt dus niet meer aan de orde. Dit punt kan van de toezeggingenlijst af.
25.002	26-02-2025	De raad wordt in de maand september 2025 geïnformeerd over de uitkomsten van het gesprek dat de portefeuillehouder dan heeft gehad met de Stichting Leergeld	Wethouder Engelkens	De raad is via een mail d.d. 28 augustus 2025 geïnformeerd over het gesprek dat de wethouder op die dag heeft gehad met twee bestuurders van Stichting Leergeld. Dit punt kan van de toezeggingenlijst af.
24.016	03-07-2024	De raad zal actief worden geïnformeerd als er nieuwe ontwikkelingen zijn met betrekking tot De Graanrepubliek in Bad Nieuweschans	Wethouder Wünker	De raad is via een mail d.d. 11 juli 2025 geïnformeerd over de meest actuele stand van zaken.

Raadsvergadering

Dossiernummer	2663
Extern Zaak ID	1895ESUITE463142025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	7
Titel	Ingekomen stukken raad (46314-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Bijlagen
7 Ingekomen stukken raad

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Raadsvergadering	**24 september 2025**

Voorgesteld besluit
In te stemmen met de voorgenomen wijze van afhandeling van de ingekomen stukken.

Besluit (Aangenomen conform voorstel)
In te stemmen met de voorgenomen wijze van afhandeling van de ingekomen stukken.

Raadsvoorstel

Onderwerp	Ingekomen stukken raad
Datum beeldvormende raadsbijeenkomst	nvt
Datum raadsvergadering	24 september 2025
Zaaknummer	46314-2025
Steller	Jelte van der Meer
Portefeuillehouder(s)	nvt
Medeverantwoordelijke(n)	Agendacommissie van de gemeenteraad van Oldambt

TOELICHTING

Inleiding

De afgelopen periode zijn de volgende stukken ontvangen door de gemeenteraad van Oldambt. De agendacommissie stelt voor dat de raad instemt met de voorgestelde wijze van afhandeling van de ingekomen stukken.

A. Voor kennisgeving aan te nemen:

1. Motie bestaanszekerheid werknemers werkontwikkelbedrijven - Mail griffie gemeente Laarbeek 2025-06-30 met bijlagen Motie en Brief aan de ministerraad (48785-2025)
2. Brieven St. Vitusstraat Winschoten - Mail Acantus 2025-07-09 met bijlagen Brief college en Brief bewoners (51253-2025)
3. Brief dagelijks bestuur GGD - Mail GGD Groningen 2025-07-11 met bijlage Raadsbrief (57477-2025)
4. Uitnodiging hoorzitting 10 oktober 2025 - Brief Raad van State 2025-08-05 (57945-2025)
5. Houtstookbeleid en de uitspraak van de Reclame Code Commissie - Mail Stichting Nederlandse Haarden- en Kachelbranche 2025-08-20 met bijlage Uitspraak (60415-2025)
6. Feitelijke reactie op NHK-uitingen over houtstook en RCC-uitspraak - Mail Stichting Houtrookvrij 2025-08-26 met bijlagen Brief, NOS bericht, Uitspraak RCC, Evaluatie TNO en Reactie (61729-2025)
7. Toelichting uitspraak RCC Eerlijk over houtstook - Mail Milieu Centraal 2025-08-28 met bijlagen Brief en Persbericht (63049-2025)
8. Handreiking postinfectieuze aandoeningen - Mail Q-support en C-Support 2025-09-04 met bijlage Handreiking (64079-2025)
9. Motie Mensenrechtenschendingen in Gaza en Israël – Mail griffier gemeente Maashorst 2025-09-08 met bijlage Motie (65325-2025)

B. Voor advies in handen van het college van burgemeester en wethouders te stellen:

1. Reactie op ontwerp-omgevingsvisie gemeente Oldambt - Brief Gedeputeerde Staten van Groningen 2025-07-07 (50874-2025)

C. Ter afdoening in handen van het college van burgemeester en wethouders te stellen:

D. Op een andere manier:

Winschoten, 11 september 2025

Namens de agendacommissie van de gemeenteraad van Oldambt,

Jelte van der Meer
Griffier

Cora-Yfke Sikkema
Voorzitter

Raadsvergadering

Dossiernummer	2659
Extern Zaak ID	1895ESUITE637692025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	9.a
Titel	Raadsvoorstel inzake Aanbevelingen naar aanleiding van het rekenkameronderzoek Evaluatie herstelplan 2019 (63769-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Bijlagen
9a Raadsvoorstel inzake Aanbevelingen naar aanleiding van rekenkameronderzoek Evaluatie herstelplan 2019
9a.1 Deel 1 Nota van conclusies en aanbevelingen rekenkamerrapport Evaluatie herstelplan 2019
9a.2 Deel 2 Rapport van bevindingen van het rekenkameronderzoek Evaluatie herstelplan 2019
9a.3 Presentatie van het rekenkamerrapport Evaluatie herstelplan 2019 (16-09-2025)

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Raadsvergadering	**24 september 2025**
Raadsvergadering	24 september 2025

Voorgesteld besluit

1. Het college van burgemeester en wethouders op te dragen:

1.1. Te werken met ‘als-dan’-scenario’s bij het opstellen van bezuinigingsmaatregelen, waarin zowel financiële als maatschappelijke effecten inzichtelijk worden gemaakt.

1.2. Een ruimere tijdsplanning te hanteren voor het vormgeven van bezuinigingen, zodat college, raad en ambtelijke organisatie voldoende gelegenheid hebben om de inhoudelijke keuzes zorgvuldig af te wegen.

1.3. Bezuinigingsvoorstellen integraal te benaderen, en deze te toetsen op maatschappelijke en financiële neveneffecten, om domein overstijgende afwegingen te kunnen maken.

1.4. Een structureel monitorings- en effectmetingskader op te zetten voor bezuinigingsmaatregelen, waarbij bij gebrek aan interne capaciteit externe expertise wordt ingehuurd.

1.5. De informatievoorziening richting raad en organisatie te verbeteren via een eenduidig en consistent format voor rapportages, en transparantie te bieden over eventuele knelpunten daarin.

1.6. De raad frequenter te betrekken via werksessies met ambtenaren over lopende bezuinigingsdossiers, met expliciete aandacht voor financiële onderbouwing.

1.7. De raad in een vroeg stadium actief te betrekken bij het bezuinigingstraject en hen tijdig te voorzien van relevante stukken voor inspraak en besluitvorming.

1.8. Bij complexe of politiek gevoelige bezuinigingsdossiers proactief een onafhankelijke dossierhouder of projectleider aan te wijzen, bij voorkeur zonder directe betrokkenheid bij het

onderwerp in de bestaande organisatie.

1.9. Te investeren in heldere en transparante communicatie richting inwoners over de noodzaak, voortgang en impact van bezuinigingen, inclusief aandacht voor zorgen en beeldvorming in de samenleving.

2. Het college zal binnen drie maanden schriftelijk aan de raad rapporteren op welke termijn iedere aanbeveling wordt uitgevoerd.

3. Het college informeert de raad eind juni 2026 en eind december 2026 schriftelijk over de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen.

4. De griffier en het fractievoorzittersoverleg opdracht te geven om, namens de raad, tijdig en concreet met het college te communiceren over:

4.1 de informatiebehoefte van de raad met betrekking tot de maatschappelijke effecten en eventuele waterbedeffecten van bezuinigingen; én

4.2 de gewenste betrokkenheid van de raad bij bezuinigingsprocessen, waarbij tijdig signalen worden afgegeven wanneer de samenwerking of informatievoorziening niet naar verwachting verloopt.

Raadsvoorstel

Onderwerp	Raadsvoorstel inzake Aanbevelingen naar aanleiding van rekenkameronderzoek Evaluatie herstelplan 2019
Datum beeldvormende raadsbijeenkomst	n.v.t.
Datum raadsvergadering	24 september 2025
Zaaknummer	63769-2025
Steller	Claudia Heijnen
Medeverantwoordelijke(n)	-
Portefeuillehouder(s)	Namens de rekenkamer Elias de Haan (voorzitter)

Eerdere besluitvorming en/ of vastgesteld beleid	*Verordening gemeentelijke rekenkamer Oldambt 2023* Met deze verordening is de rekenkamer ingesteld en geregeld. *Reglement van Orde en Onderzoeksprotocol rekenkamer gemeente Oldambt 2024* Dit reglement vormt de basis voor de manier waarop de rekenkamer onderzoek doet en daarna rapporteert aan de raad.
Voorgesteld raadsbesluit	**De raad besluit:** 1. Het college van burgemeester en wethouders op te dragen: 1.1. Te werken met ‘als-dan’-scenario’s bij het opstellen van bezuinigingsmaatregelen, waarin zowel financiële als maatschappelijke effecten inzichtelijk worden gemaakt. 1.2. Een ruimere tijdsplanning te hanteren voor het vormgeven van bezuinigingen, zodat college, raad en ambtelijke organisatie voldoende gelegenheid hebben om de inhoudelijke keuzes zorgvuldig af te wegen. 1.3. Bezuinigingsvoorstellen integraal te benaderen, en deze te toetsen op maatschappelijke en financiële neveneffecten, om domein overstijgende afwegingen te kunnen maken. 1.4. Een structureel monitorings- en effectmetingskader op te zetten voor bezuinigingsmaatregelen, waarbij bij gebrek aan interne capaciteit externe expertise wordt ingehuurd. 1.5. De informatievoorziening richting raad en organisatie te verbeteren via een eenduidig en consistent format voor rapportages, en transparantie te bieden over eventuele knelpunten daarin. 1.6. De raad frequenter te betrekken via werksessies met ambtenaren over lopende bezuinigingsdossiers, met expliciete aandacht voor financiële onderbouwing.

	1.7. De raad in een vroeg stadium actief te betrekken bij het bezuinigingstraject en hen tijdig te voorzien van relevante stukken voor inspraak en besluitvorming. 1.8. Bij complexe of politiek gevoelige bezuinigingsdossiers proactief een onafhankelijke dossierhouder of projectleider aan te wijzen, bij voorkeur zonder directe betrokkenheid bij het onderwerp in de bestaande organisatie. 1.9. Te investeren in heldere en transparante communicatie richting inwoners over de noodzaak, voortgang en impact van bezuinigingen, inclusief aandacht voor zorgen en beeldvorming in de samenleving. 2. Het college zal binnen drie maanden schriftelijk aan de raad rapporteren op welke termijn iedere aanbeveling wordt uitgevoerd. 3. Het college informeert de raad eind juni 2026 en eind december 2026 schriftelijk over de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen. 4. De griffier en het fractievoorzittersoverleg opdracht te geven om, namens de raad, tijdig en concreet met het college te communiceren over: 4.1 de informatiebehoefte van de raad met betrekking tot de maatschappelijke effecten en eventuele waterbedeffecten van bezuinigingen; én 4.2 de gewenste betrokkenheid van de raad bij bezuinigingsprocessen, waarbij tijdig signalen worden afgegeven wanneer de samenwerking of informatievoorziening niet naar verwachting verloopt.
Samenvatting	De financiële opgaven van de gemeente Oldambt vragen om scherpe keuzes, heldere communicatie en een sterke samenwerking tussen raad, college en ambtelijke organisatie. Deze evaluatie van het Herstelplan 2019 laat zien dat er waardevolle lessen te trekken zijn uit het verleden. Met deze nota wil de rekenkamer niet alleen terugblikken, maar vooral vooruitkijken. De lessen die nu zijn geleerd, kunnen de gemeente helpen om toekomstige bezuinigingsopgaven effectiever en transparanter aan te pakken. Op basis van de conclusies van het onderzoek heeft de rekenkamer in het rapport aanbevelingen aan de gemeenteraad gedaan. Het rapport is op 16 september 2025 gepresenteerd aan de gemeenteraad. De raad beslist op grond van dit raadsvoorstel hoe om te gaan met de conclusies en aanbevelingen van het onderzoek.
Bijlage(n)	1. Deel 1: Nota van conclusies en aanbevelingen van rekenkamerrapport ‘Evaluatie herstelplan 2019’ 2. Deel 2: Rapport van bevindingen van het rekenkamerrapport

	‘Evaluatie herstelplan 2019’ 3. Presentatie van het rekenkamerrapport ‘Evaluatie herstelplan 2019’ (16-09-2025)
AVG	Ja

TOELICHTING

Inleiding

In 2019 kwam het college van de gemeente Oldambt tot de conclusie dat de gemeentelijke begroting van Oldambt vanaf het begrotingsjaar 2023 niet langer sluitend te krijgen was. De gemeente werd geconfronteerd met aanzienlijke tekorten, voornamelijk als gevolg van oplopende kosten binnen het sociaal domein. Als reactie hierop werd het Herstelplan 2019 opgesteld, met als doel de gemeentefinanciën op de lange termijn weer op orde te brengen.

De rekenkamer van de gemeente Oldambt heeft besloten het proces rond de totstandkoming en uitvoering van het herstelplan 2019 te evalueren. Doel van deze evaluatie is om lessen te trekken die van waarde kunnen zijn bij toekomstige bezuinigingsopgaven. Het onderzoek is in opdracht van de rekenkamer uitgevoerd door onderzoeksbureau Enneüs.

Dit raadsvoorstel is gebaseerd op de belangrijkste lessen uit het rekenkameronderzoek naar het herstelplan 2019. Het doel van het onderzoek was om te leren van de manier waarop het herstelplan tot stand kwam, hoe het is uitgevoerd en wat de effecten waren.

Een realistisch, proportioneel en maatschappelijk verantwoord herstelplan vereist voldoende tijd voor zorgvuldige analyse, onderbouwing en afweging. Gebrek aan tijd leidt onder andere tot maatregelen op hoofdlijnen en onvoldoende zicht op maatschappelijke effecten. Tijd is een cruciale randvoorwaarde voor het opstellen én uitvoeren van een effectief en gedragen herstelplan. Zonder voldoende tijd staat een grondige analyse, realistische maatregelen, het vertrouwen van de toezichthouder en oog hebben voor effecten op de samenleving onder druk.

Naast de factor tijd is ook het goed organiseren van groot belang. Duurzaam bezuinigen is alleen mogelijk wanneer er sprake is van samenhangend financieel beheer, integrale samenwerking en een gedeelde visie. Goed organiseren vraagt daarbij om meer dan alleen structuur en regels – het vereist ook discipline, onderlinge afstemming en het doorbreken van verkokering. Pas wanneer die basis op orde is, ontstaat er ruimte voor inhoudelijke verbetering en bestuurlijke wendbaarheid.

Een goed georganiseerde gemeente beschikt over systemen die inzicht geven in de werking van beleid. Zonder structurele monitoring en effectmeting kunnen beleidskeuzes immers niet worden geëvalueerd en is er geen mogelijkheid tot bijsturing. Dat betekent dat sturen op maatschappelijke resultaten, het afleggen van verantwoording en het leren van beleid in feite onmogelijk worden. Goed organiseren betekent dus óók: het inbedden van een consistente wijze van monitoring, evaluatie en feedbackloops, zodat continu verbeteren mogelijk is.

Ook het besluitvormingsproces zelf moet goed georganiseerd zijn. Dat begint met tijdige, begrijpelijke en volledige informatievoorziening richting de raad. Raadsleden moeten ook actief ondersteund worden in hun controlerende rol. Organiseren betekent in dit opzicht: zorgen voor toegankelijke informatie, voorspelbare processen en voldoende capaciteit en begeleiding voor de raad. Zonder dit ‘democratisch organiserend vermogen’ komen zowel de kwaliteit van besluitvorming als de controlefunctie van de raad onder druk te staan.

Tot slot vraagt goed organiseren om heldere regie op communicatie, verwachtingen en capaciteit.

Transparante en consequente communicatie is cruciaal om beleid zowel uitvoerbaar als uitlegbaar te maken. Realistische planningen en anticipatie op externe factoren, zoals inflatie en prijsontwikkelingen, dragen bij aan bestuurlijke betrouwbaarheid. Een effectief bezuinigingsproces vereist dan ook strak georganiseerde communicatie, voldoende personele capaciteit en flexibiliteit om met onvoorziene omstandigheden om te gaan.

Deze lessen zijn vertaald naar concrete aanbevelingen die met dit voorstel ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

De rekenkamer adviseert daarom de raad aan het college op te dragen:

Procesinrichting en planning van bezuinigingen

1.1 Maak 'als dan'-scenario's van zowel de financiële als de maatschappelijke effecten voor bezuinigingen zoveel mogelijk inzichtelijk. Omdat dit een complex proces is, is het belangrijk om op tijd van start te gaan.

1.2. Neem als college de tijd en geef het ambtelijk apparaat en de raad de tijd om bezuinigingen inhoudelijk en concreet vorm te geven, zodat er gedurende het bezuinigingstraject meer ruimte is voor uitvoering en bijsturing.

1.3. Geef het bezuinigingsplan integraal vorm om te voorkomen dat de discussies binnen afzonderlijke domeinen blijven en beoordeel op minimale impact, zoals maatschappelijke en (financiële) waterbedeffecten.

Informatievoorziening en monitoring

1.4 Maak de effecten van bezuinigingen beter inzichtelijk door monitoring en effectmetingen op te zetten. Overweeg externe inhuur bij gebrek aan kennis of capaciteit voor monitoring.

1.5 Zorg voor heldere communicatie over knelpunten in de informatievoorziening en opteer voor een consistent format in rapportages om de beeldvorming over voortgang te verbeteren.

Ondersteuning van de raad

1.6 Ondersteun de controlerende rol van de raad door frequenter werksessies met ambtenaren te organiseren waarin ook financiële aspecten van lopende bezuinigingsdossiers toe te lichten. Dit naast de bestaande focus op financiële documenten uit de reguliere planning & control cyclus.

1.7 Betrek de raad vroegtijdig en actief bij het bezuinigingsproces en voorzie hen tijdig van relevante informatie voor inspraak.

Dossiermanagement

1.8 Overweeg om bij problematische / complexe dossiers op voorhand een dossierhouder of projectleider aan te stellen. Deze persoon heeft bij voorkeur geen geschiedenis met het onderwerp binnen de gemeentelijke organisatie. De gemeente Oldambt heeft hier inmiddels goede ervaring mee.

Externe communicatie en draagvlak

1.9 Investeer in een helder, transparant verhaal naar inwoners over de noodzaak en voortgang van bezuinigingen. Wees open over mogelijke neveneffecten en toon oog voor zorgen, verwachtingen en beeldvorming bij inwoners.

Ten slotte adviseert de rekenkamer de gemeenteraad:

Informatievoorziening

Communiceer duidelijk en tijdig met het college over de informatiebehoefte rond maatschappelijke effecten en waterbedeffecten van bezuinigingen.

Samenwerking met het college

Informeer het college tijdig en concreet over de gewenste betrokkenheid bij het bezuinigingsproces en geef op tijd aan wanneer de samenwerking niet naar verwachting verloopt.

Daarnaast zijn besluiten 2 en 3 toegevoegd, zodat de raad concrete handvatten krijgt om de uitvoering van dit besluit door het college te kunnen controleren.

Motivatie

Doelen

De aanbevelingen die naar voren komen uit de evaluatie van het herstelplan 2019 dragen bij aan het versterken van het proces van toekomstige herstelplannen. Door onder andere verbeteringen in de procesinrichting, informatievoorziening en ondersteuning van de raad beogen deze aanbevelingen de oordeelsvorming en handelingsperspectief van de raad te vergroten.

Risicoparagraaf

Risico's

Het onderzoek en de verslaglegging is zorgvuldig gedaan. Ook de aanbevelingen zijn zorgvuldig en afgewogen geformuleerd. De opvolging van deze aanbeveling kent weinig tot geen risico's. Het niet overnemen van de aanbevelingen kan echter wel het lerend vermogen van raad, college en de ambtelijke organisatie belemmeren.

Alternatieve keuzes of scenario's

Nadelen en alternatieve beleidskeuzes

In het onderzoeksprotocol van de rekenkamer is vastgelegd dat de rekenkamer een conceptraadsvoorstel aan de raad aanbiedt. Vanaf dat punt is het aan de raad om te debatteren over de manier waarop met de aanbevelingen om te gaan. In dit voorstel wordt geadviseerd alle conclusies en aanbevelingen over te nemen en het college op te dragen hetzelfde te doen. Er zijn echter ook nadelen aan het voorstel en alternatieve besluiten mogelijk. Deze laten wij hieronder zien.

Nadelen
In bovenstaande afweging en onderstaand conceptbesluit is het uitgangspunt dat de raad in een vroegtijdig stadium betrokken wordt bij het maken van beleidsafwegingen en -keuzes. De raad zit dan als het ware (mede) aan het stuur (en het college in mindere mate) en heeft directe invloed, ook via besloten overleggen, op de uitkomsten. Deze vorm van meebesturen brengt echter ook nadelen met zich mee. Fracties die dat om principiële redenen niet willen of om praktische reden niet kunnen, zitten op permanente informatieachterstand. Daarnaast wordt het voor raadsleden lastiger om hun kaderstellende en controlerende rol in het raadsdebat te vervullen, er heeft immer al min of meer impliciete besluitvorming plaats gevonden in het voortraject.

Alternatief
Om bovenstaande nadelen te voorkomen kan de raad besluiten om pas een oordeel te geven over de voorgestelde bezuinigingen op het moment dat het college met uitgewerkte voorstellen komt. Het voordeel van deze werkwijze is dat het bestuur de voorstellen zelf formuleert en vooraf meer bestuurlijke afwegingen kan maken. Ook is het voor raadsleden een gelijk speelveld, ieder beschikt immers over dezelfde informatie op het zelfde moment. Door strak vast te houden aan het onderscheid tussen collegetaken en raadsverantwoordelijkheden is duidelijker naar de samenleving hoe besluiten tot stand komen, er vindt immers een open debat plaats. Een nadeel van deze werkwijze is dat de uitkomsten van een raadsdebat minder voorspelbaar zijn, waardoor een bezuinigingsproces wellicht langer duurt en de uitkomsten op voorhand onzekerder zijn.

Betrokkenheid (externe) partners

Er kan mogelijk gedacht worden aan het aantrekken van extra capaciteit en/of expertise voor de uitvoering van de aanbevelingen. Het is daarbij van belang om de opgebouwde kennis en kunde goed intern te borgen.

Consequenties

Door te investeren in tijdige voorbereiding, integrale scenario's, duidelijke informatievoorziening en actieve betrokkenheid van raad en college, wordt de bestuurlijke weerbaarheid versterkt.

Vervolg

Het college zal binnen drie maanden schriftelijk aan de raad rapporteren op welke termijn iedere aanbeveling zal worden uitgevoerd. Ook zal het college van burgemeester en wethouders de raad eind juni 2026 en eind december 2026 schriftelijk informeren over de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen.

Daarnaast zal de raad zelf het debat moeten voeren over de wijze waarop er uitvoering wordt gegeven aan de aanbevelingen gericht aan de raad.

Winschoten, 1 september 2025
De rekenkamer van de gemeente Oldambt,

Elias de Haan
Voorzitter

Raadsbesluit

Datum raadsvergadering	Agendapunt	Zaaknummer
24 september 2025		63769-2025

Onderwerp
Raadsvoorstel inzake Aanbevelingen naar aanleiding van rekenkameronderzoek Evaluatie herstelplan 2019

De raad van de gemeente Oldambt,

gelezen het voorstel van de rekenkamer van 1 september 2025

Besluit:

1. Het college van burgemeester en wethouders op te dragen:

1.1. Te werken met ‘als-dan’-scenario’s bij het opstellen van bezuinigingsmaatregelen, waarin zowel financiële als maatschappelijke effecten inzichtelijk worden gemaakt.

1.2. Een ruimere tijdsplanning te hanteren voor het vormgeven van bezuinigingen, zodat college, raad en ambtelijke organisatie voldoende gelegenheid hebben om de inhoudelijke keuzes zorgvuldig af te wegen.

1.3. Bezuinigingsvoorstellen integraal te benaderen, en deze te toetsen op maatschappelijke en financiële neveneffecten, om domein overstijgende afwegingen te kunnen maken.

1.4. Een structureel monitorings- en effectmetingskader op te zetten voor bezuinigingsmaatregelen, waarbij bij gebrek aan interne capaciteit externe expertise wordt ingehuurd.

1.5. De informatievoorziening richting raad en organisatie te verbeteren via een eenduidig en consistent format voor rapportages, en transparantie te bieden over eventuele knelpunten daarin.

1.6. De raad frequenter te betrekken via werksessies met ambtenaren over lopende bezuinigingsdossiers, met expliciete aandacht voor financiële onderbouwing.

1.7. De raad in een vroeg stadium actief te betrekken bij het bezuinigingstraject en hen tijdig te voorzien van relevante stukken voor inspraak en besluitvorming.

1.8. Bij complexe of politiek gevoelige bezuinigingsdossiers proactief een onafhankelijke dossierhouder of projectleider aan te wijzen, bij voorkeur zonder directe betrokkenheid bij het onderwerp in de bestaande organisatie.

1.9. Te investeren in heldere en transparante communicatie richting inwoners over de noodzaak, voortgang en impact van bezuinigingen, inclusief aandacht voor zorgen en beeldvorming in de samenleving.

2. Het college zal binnen drie maanden schriftelijk aan de raad rapporteren op welke termijn iedere aanbeveling wordt uitgevoerd.

3. Het college informeert de raad eind juni 2026 en eind december 2026 schriftelijk over de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen.

4. De griffier en het fractievoorzittersoverleg opdracht te geven om, namens de raad, tijdig en concreet met het college te communiceren over:

4.1 de informatiebehoefte van de raad met betrekking tot de maatschappelijke effecten en eventuele waterbedeffecten van bezuinigingen; én

4.2 de gewenste betrokkenheid van de raad bij bezuinigingsprocessen, waarbij tijdig signalen worden afgegeven wanneer de samenwerking of informatievoorziening niet naar verwachting verloopt.

Winschoten, 24 september 2025

De raad van de gemeente Oldambt,

Jelte van der Meer
Griffier

Cora-Yfke Sikkema
Voorzitter

gemeente Oldambt
Rekenkamer

Evaluatie herstelplan 2019

Rekenkameronderzoek

Deel 1: Nota van Conclusies en Aanbevelingen

1 september 2025

Rekenkamer gemeente Oldambt

Samenstelling:
E. de Haan (voorzitter)
T. de Zee
C. Heijnen

Contact:
A. Olthof – Boelens (ambtelijk secretaris)
Postbus 175
9670 AD Winschoten
Mail: rekenkamer@gemeente-oldambt.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3

1. Inleiding en leeswijzer 4
2. Samenvatting van de conclusies 6
3. Verantwoording en reflectie op het onderzoeksproces 7
4. Conclusies 8
5. Aanbevelingen 10
6. Slotwoord 12
7. Wederhoor college van burgemeester en wethouders 13
8. Reactie van de rekenkamer 17

1. Inleiding en leeswijzer

In 2019 kwam het college van de gemeente Oldambt tot de conclusie dat de gemeentelijke begroting van Oldambt vanaf het begrotingsjaar 2023 niet langer sluitend te krijgen was. De gemeente werd geconfronteerd met aanzienlijke tekorten, voornamelijk als gevolg van oplopende kosten binnen het sociaal domein. Als reactie hierop werd het Herstelplan 2019 opgesteld, met als doel de gemeentefinanciën op de lange termijn weer op orde te brengen.

De financiële uitdagingen voor gemeenten zijn echter niet voorbij, als gevolg van een forse daling in de rijksbijdragen uit het Gemeentefonds. Gedurende het verloop van dit onderzoek leek er geen financiële oplossing vanuit Den Haag te komen. Echter, in april 2025 kwam er dan toch een bericht dat er compensatie voor het ravijnjaar en voor de stijgende kosten in de jeugdzorg komt[1]. Het ravijnjaar 2026 lijkt hiermee gedempt. Desondanks zijn gemeenten nog niet helemaal uit de problemen. Het ravijnjaar 2026 lijkt te worden verschoven naar 2028[2]. Dit vooruitzicht maakt nieuwe bezuinigingsopgaves aannemelijk.

De rekenkamer van de gemeente Oldambt heeft besloten het proces rond de totstandkoming en uitvoering van het herstelplan 2019 te evalueren. Doel van deze evaluatie is om lessen te trekken die van waarde kunnen zijn bij toekomstige bezuinigingsopgaven. Dit doel heeft de rekenkamer vastgesteld in de onderstaande hoofdvraag.

Welke lessen kan de gemeente Oldambt leren uit de totstandkoming, de effecten en het proces rondom het Herstelplan 2019?

De hoofdvraag van dit onderzoek is onderverdeeld in zes deelvragen. Ook is er een normenkader ontwikkeld. Het normenkader geeft de onderzoekers en de rekenkamer de handvatten om zo objectief mogelijk te onderzoeken en te evalueren en op basis van de bevindingen een aantal aanbevelingen te doen.

Dit eindrapport bestaat uit twee delen. Het eerste deel, de nota van conclusies en aanbevelingen, is het bestuurlijke rapport. Hierin staan de belangrijkste resultaten en conclusies van het onderzoek en de aanbevelingen die de rekenkamer heeft geformuleerd. Het tweede deel is de zogeheten nota van bevindingen van de onderzoekers. In die nota zijn de resultaten van het onderzoek opgenomen en toegelicht. De nota van bevindingen vormt de basis voor de conclusies en aanbevelingen.

[1] https://www.binnenlandsbestuur.nl/financien/structureel-800-miljoen-extra-voor-gemeenten, geconsulteerd 04-05-2025

[2] https://www.binnenlandsbestuur.nl/financien/ravijnjaar-niet-gedempt-maar-opgeschoven, geconsulteerd 04-05-2025

In het vervolg van deze nota van conclusies en aanbevelingen is als eerste een korte samenvatting van de conclusies opgenomen. Daarna wordt kort stilgestaan bij de keuzes en reflecties rondom de opzet en uitvoering van het onderzoek. Hierna volgt een uitgebreidere behandeling van de conclusies. Op basis van deze conclusies presenteert de rekenkamer in het een na laatste hoofdstuk de aanbevelingen voor verbeteringen. In het slotwoord wordt ingegaan op de waarde van het onderzoek. De bestuurlijke reactie vanuit het college van burgemeester en wethouders vormt het laatste hoofdstuk van deze nota.

2. Samenvatting van de conclusies

In dit rekenkameronderzoek is het proces rond de totstandkoming en uitvoering van het herstelplan 2019 geëvalueerd. Op basis van de documentstudie en gesprekken met (oud)raadsleden, het college en beleidsmedewerkers van het ruimtelijk domein, sociaal domein en financiën is op hoofdlijnen het volgende beeld gedestilleerd.

De gezamenlijk gevoelde urgentie binnen zowel de gemeenteraad als de ambtelijke organisatie over de financiële situatie leidde tot een constructieve houding om te komen tot een herstelplan. Tegelijkertijd was er voorafgaand aan het herstelplan sprake van een gebrek aan financieel beheer, integrale samenwerking en werden bezuinigingen vooral in het sociaal domein vermeden. Hoewel de voorgestelde bezuinigingsmaatregelen technisch haalbaar waren geformuleerd, ontbrak het aan praktische en maatschappelijke duiding. Daarnaast beschikten beleidsmedewerkers slechts in beperkte mate aan inzicht in de effecten van de bezuinigingen. Verder heeft de gemeenteraad gedurende het opstellen en uitvoeren van de herstelmaatregelen niet altijd in volle omvang zijn kaderstellende en controlerende rol kunnen vervullen. En leeft breed het inzicht dat heldere en eerlijke communicatie richting inwoners en in de interne samenwerking tussen college en raad van belang is voor draagvlak en besluitvorming. Tot slot werd het bezuinigingsproces bemoeilijkt door oplopende kosten en een tekort aan ambtelijke capaciteit.

3. Verantwoording en reflectie op het onderzoeksproces

De nota van bevindingen is gebaseerd op documentstudie en gesprekken. In bijlage 4 van de nota van bevindingen is een overzicht opgenomen van de geanalyseerde raadsinformatie rondom het herstelplan. Verder zijn er groepsgesprekken gevoerd met beleidsmedewerkers van het sociaal domein en beleidsmedewerkers van het ruimtelijk domein, met het college van B&W en zijn raadsleden, die sinds het begin van het herstelplan traject in functie zijn, uitgenodigd voor een gesprek. Daarnaast heeft er nog een telefonisch interview plaatsgevonden met een beleidsmedewerker financiën en heeft er een werksessie plaatsgevonden waarvoor de gehele raad was uitgenodigd.

De conceptnota is op basis van artikel 10.2 van het Reglement van orde en onderzoeksprotocol van de rekenkamer op 4 juni 2025 voorgelegd aan de ambtelijke organisatie voor een technische reactie (ambtelijk hoor en wederhoor). De betrokken ambtenaren hebben hierop gereageerd. De reacties zijn vervolgens verwerkt in de definitieve nota van bevindingen en daarna door de rekenkamer vastgesteld op 3 juli 2025. Op basis van dit rapport heeft de rekenkamer conclusies getrokken en aanbevelingen opgesteld.

Het college heeft een bestuurlijke reactie kunnen geven op de nota van bevindingen en de nota van conclusies en aanbevelingen. Dit is gebeurd op grond van artikel 10.3 van het Reglement van orde en onderzoeksprotocol van de rekenkamer. De bestuurlijke reactie is op 19 augustus 2025 bij de rekenkamer binnengekomen.

4. Conclusies

Het doel van dit rekenkameronderzoek is om lessen te leren uit de totstandkoming, de effecten en het proces rondom het herstelplan 2019. Hiertoe zijn hieronder eerst de belangrijkste conclusies uiteengezet. Aan het eind van dit hoofdstuk zijn deze conclusies doorvertaald naar de belangrijkste geleerde lessen. En deze lessen zijn weer de basis voor de aanbevelingen in het volgende hoofdstuk.

Conclusies

De financiële situatie van de gemeente Oldambt in 2019 werd door zowel de raad, het college als de ambtelijke organisatie als ingrijpend en uitzonderlijk ervaren. De gedeelde urgentie om ingrijpende keuzes te maken en preventief toezicht te voorkomen, leidde tot intensieve samenwerking in de raad in de vorm van Halte 7 en vormde het vertrekpunt voor het herstelplan. De samenwerking duurde voort gedurende de uitvoering van het herstelplan.

Voorafgaand aan het herstelplan was er sprake van een gebrek aan discipline, overzicht en langetermijnvisie in het financieel beheer en een versnipperde werkvorm. Bezuinigingen werden lang vermeden, vooral binnen het sociaal domein. Het sociaal domein gold als onaantastbaar. Vanaf 2019 ontstond echter het besef dat ingrijpende veranderingen noodzakelijk waren. Dit leidde tot een koerswijziging waarbij preventie, doelmatigheid en een andere denkwijze over ondersteuning centraal kwamen te staan.

De totstandkoming van het herstelplan vond plaats onder grote tijdsdruk. Hierdoor werden maatregelen vooral op hoofdlijnen geformuleerd en moesten veel inhoudelijke keuzes tijdens de uitvoering van het plan worden uitgewerkt. Maatschappelijke effecten van maatregelen waren nauwelijks in kaart gebracht. Omdat hier voor sommige dossiers wel behoefte aan was, liepen bezuinigingen vertragingen op. Ondanks deze omstandigheden ervoeren ambtenaren ruimte in de uitvoering, en was er flexibiliteit om maatregelen bij te stellen wanneer deze niet proportioneel bleken.

Daarnaast waren de effecten van de bezuinigingen binnen het sociaal en ruimtelijk domein beperkt inzichtelijk, mede door het ontbreken van monitoring en effectmetingen.

Tijdens de looptijd van het herstelplan hadden raadsleden moeite om grip te krijgen op de voortgang en inhoud van de herstelmaatregelen. De informatievoorziening schoot volgens de raad tekort, zowel in inhoudelijke duiding als in de presentatie van financiële gegevens. Overigens waren de financiële stukken ook voor de onderzoekers moeilijk interpreteerbaar, omdat ze niet eenduidig waren opgesteld. Ook speelden capaciteitsproblemen binnen fracties een rol, wat het doorgronden van complexe dossiers bemoeilijkte. Het gebrek aan overzicht en inzicht leidde ertoe dat keuzes soms onder tijdsdruk en met onvoldoende onderbouwing van beleids- en maatschappelijke effecten werden gemaakt.

In de beleving van de gesproken ambtenaren, college en raadsleden was communicatie van cruciaal belang tijdens het bezuinigingsproces. Zij gaven aan dat zowel richting inwoners als in de interne samenwerking tussen raad en college transparantie, timing en regie bepalend waren voor het draagvlak en het verloop van besluitvorming. Tegelijkertijd brachten enkele communicatieproblemen, zoals de

gelijktijdige communicatie over bezuinigingen en renovaties van het gemeentehuis, ook spanningen, misverstanden en leerpunten aan het licht.

Tenslotte, tijdens de uitvoering van het herstelplan is de gemeente Oldambt geconfronteerd met verschillende externe en interne factoren die van invloed zijn geweest op de voortgang en haalbaarheid van bezuinigingsmaatregelen. De vertraging en herziening van bezuinigingen en de impact van inflatie en prijsontwikkelingen zijn hierin belangrijke aspecten geweest.

Lessen

Op basis van de uitkomsten van dit rekenkameronderzoek komen de geleerde lessen in grote lijnen neer op de factoren tijd en organiseren.

Een realistisch, proportioneel en maatschappelijk verantwoord herstelplan vereist voldoende tijd voor zorgvuldige analyse, onderbouwing en afweging. Gebrek aan tijd leidt tot maatregelen op hoofdlijnen, onvoldoende zicht op maatschappelijke effecten en verhoogt het risico op afkeuring en correcties achteraf. Tijd is een cruciale randvoorwaarde voor het opstellen én uitvoeren van een effectief en gedragen herstelplan. Zonder voldoende tijd staat een grondige analyse, realistische maatregelen, het vertrouwen van de toezichthouder en oog hebben voor effecten op de samenleving onder druk.

Naast de factor tijd is ook het goed organiseren van groot belang. Duurzaam bezuinigen is alleen mogelijk wanneer er sprake is van samenhangend financieel beheer, integrale samenwerking en een gedeelde visie. Goed organiseren vraagt daarbij om meer dan alleen structuur en regels – het vereist ook discipline, onderlinge afstemming en het doorbreken van verkokering. Pas wanneer die basis op orde is, ontstaat er ruimte voor inhoudelijke verbetering en bestuurlijke wendbaarheid.

Een goed georganiseerde gemeente beschikt over systemen die inzicht geven in de werking van beleid. Zonder structurele monitoring en effectmeting kunnen beleidskeuzes immers niet worden geëvalueerd en is er geen mogelijkheid tot bijsturing. Dat betekent dat sturen op maatschappelijke resultaten, het afleggen van verantwoording en het leren van beleid in feite onmogelijk worden. Goed organiseren betekent dus óók: het inbedden van een consistente wijze van monitoring, evaluatie en feedbackloops, zodat continu verbeteren mogelijk is.

Ook het besluitvormingsproces zelf moet goed georganiseerd zijn. Dat begint met tijdige, begrijpelijke en volledige informatievoorziening richting de raad. Raadsleden moeten niet alleen over de juiste informatie beschikken, maar ook actief ondersteund worden in hun controlerende rol. Organiseren betekent in dit opzicht: zorgen voor toegankelijke informatie, voorspelbare processen en voldoende capaciteit en begeleiding voor de raad. Organiseren is dus meer dan structureren – het is ook faciliteren. Zonder dit ‘democratisch organiserend vermogen’ komen zowel de kwaliteit van besluitvorming als de controlefunctie van de raad onder druk te staan.

Tot slot vraagt goed organiseren om heldere regie op communicatie, verwachtingen en capaciteit. Transparante en consequente communicatie is cruciaal om beleid zowel uitvoerbaar als uitlegbaar te maken. Realistische planningen en anticipatie op externe factoren, zoals inflatie en prijsontwikkelingen, dragen bij aan bestuurlijke betrouwbaarheid. Een effectief bezuinigingsproces vereist dan ook strak

georganiseerde communicatie, voldoende personele capaciteit en flexibiliteit om met onvoorziene omstandigheden om te gaan.

5. Aanbevelingen

De conclusies en lessen uit deze nota zijn de basis geweest voor de aanbevelingen in dit hoofdstuk. De aanbevelingen zijn hieronder voor respectievelijk het college en de raad uitgewerkt.

De rekenkamer adviseert de raad om het college het volgende te vragen:

1. Procesinrichting en planning van bezuinigingen
   1.1. Maak **'als dan'-scenario's** van zowel de financiële als de maatschappelijke effecten voor bezuinigingen zoveel mogelijk inzichtelijk. Omdat dit een complex proces is, is het belangrijk om op tijd van start te gaan.
   1.2. **Neem als college de tijd en geef het ambtelijk apparaat en de raad de tijd** om bezuinigingen inhoudelijk en concreet vorm te geven, zodat er gedurende het bezuinigingstraject meer ruimte is voor uitvoering en bijsturing.
   1.3. Geef het bezuinigingsplan **integraal** vorm om te voorkomen dat de discussies binnen afzonderlijke domeinen blijven en beoordeel op minimale impact, zoals maatschappelijke en (financiële) waterbedeffecten.

2. Informatievoorziening en monitoring
   2.1. Maak de effecten van bezuinigingen beter inzichtelijk door **monitoring en effectmetingen** op te zetten. Overweeg externe inhuur bij gebrek aan kennis of capaciteit voor monitoring.
   2.2. Zorg voor **heldere communicatie** over knelpunten in de informatievoorziening en opteer voor een **consistent format** in rapportages om de beeldvorming over voortgang te verbeteren.

3. Ondersteuning van de raad
   3.1. Ondersteun de controlerende rol van de raad door **frequenter werksessies met ambtenaren** te organiseren waarin ook financiële aspecten van lopende bezuinigingsdossiers toe te lichten. Dit naast de bestaande focus op financiële documenten uit de reguliere planning & control cyclus.
   3.2. Betrek de raad **vroegtijdig en actief** bij het bezuinigingsproces en voorzie hen tijdig van relevante informatie voor inspraak.

4. Dossiermanagement
   4.1. Overweeg om bij problematische / complexe dossiers op voorhand **een dossierhouder of projectleider aan te stellen**. Deze persoon heeft bij voorkeur geen geschiedenis met het onderwerp binnen de gemeentelijke organisatie. De gemeente Oldambt heeft hier inmiddels goede ervaring mee.

5. Externe communicatie en draagvlak
   5.1. Investeer in een **helder, transparant verhaal** naar inwoners over de noodzaak en voortgang van bezuinigingen. Wees open over mogelijke neveneffecten en toon oog voor zorgen, verwachtingen en beeldvorming bij inwoners.

De rekenkamer adviseert de gemeenteraad:

1. Informatievoorziening
   1.1. Communiceer **duidelijk en tijdig** met het college over **de informatiebehoefte** rond maatschappelijke effecten en waterbedeffecten van bezuinigingen.

2. Samenwerking met het college
   2.1. Informeer het college tijdig en concreet over **de gewenste betrokkenheid** bij het bezuinigingsproces en geef op tijd aan wanneer de samenwerking niet naar verwachting verloopt.

Versterking van de gemeenteraad

Een belangrijk element in een goed werkende democratische overheid is de wijze waarop de raad zijn kaderstellende en controlerende taak invult. Voor het goed vervullen van die taken, wordt een stevig beroep gedaan op de raadsleden. Het is daarbij belangrijk dat de raadsleden in de uitoefening van hun functie goed ondersteund en gefaciliteerd worden. Dit blijkt uit ons onderzoek en ook uit eerdere onderzoeken van de rekenkamer. Dit vraagstuk heeft ook landelijk aandacht. Zie bijvoorbeeld de actieagenda van demissionair minister Uitermark van BZK[3]. Interessant om in de gaten te houden, is een rapport van de wetenschappelijke raad voor het regeringsbeleid dat op het moment van schrijven van deze nota nog moet verschijnen[4]. Dit rapport gaat over de versterking van de deskundigheid van de overheid.

Een mogelijkheid voor versterking van de raad in Oldambt is om bij complexe dossiers een vaste dossierhouder aan te wijzen (bijvoorbeeld via de griffie) om raadsleden te ontlasten en te ondersteunen bij het tijdig en volledig doorgronden van de inhoud. Daarnaast blijven inzetten op het trainen van raadsleden in het lezen van financiële stukken. Ook kan gedacht worden aan het versterken van de griffie met een raadsadviseur. De rekenkamer adviseert in ieder geval om hierover met elkaar van gedachten te wisselen en te bespreken met de griffie wat er nodig is in aanvullende ondersteuning en advisering om de uitvoering van uw raadstaken te versterken. Ter Indicatie, een griffie met de omvang van Oldambt heeft een gemiddelde omvang van 4 tot 6 fte's. Zie daarvoor bijvoorbeeld ook de buurgemeenten Stadskanaal (5 personen) en Midden-Groningen (7 personen).

[3] https://www.raadsleden.nl/actueel/nieuws/agenda-voor-goed-bestuur-versterkt-positie-raadsleden/

[4] https://www.wrr.nl/adviesprojecten/de-deskundige-overheid/nieuws/2025/06/30/aankondiging-wrr-rapport-deskundige-overheid

6. Slotwoord

De financiële opgaven van de gemeente Oldambt vragen om scherpe keuzes, heldere communicatie en een sterke samenwerking tussen raad, college en ambtelijke organisatie. Deze evaluatie van het Herstelplan 2019 laat zien dat er waardevolle lessen te trekken zijn uit het verleden. Met deze nota wil de rekenkamer niet alleen terugblikken, maar vooral vooruitkijken. De lessen die nu zijn geleerd, kunnen de gemeente helpen om toekomstige bezuinigingsopgaven effectiever en transparanter aan te pakken. Door te investeren in tijdige voorbereiding, integrale scenario's, duidelijke informatievoorziening en actieve betrokkenheid van raad en college, wordt de bestuurlijke weerbaarheid versterkt.

De rekenkamer spreekt de hoop uit dat de aanbevelingen in dit rapport bijdragen aan een robuuste financiële koers, met oog voor zowel maatschappelijke effecten als draagvlak onder inwoners.

De rekenkamer dankt de betrokken onderzoekers, ambtenaren, collegeleden en de geïnterviewden voor hun bijdrage aan het onderzoek.

7. Wederhoor college van burgemeester en wethouders

Johan Modastraat 6
postbus 175 . 9670 AD Winschoten
T(0597)48 20 00 . info@gemeente-oldambt.nl
www.gemeente-oldambt.nl

gemeente Oldambt

Rekenkamer gemeente Oldambt

Johan Modastraat 6

9671 CD Winschoten

Onderwerp	Reactie bestuurlijk wederhoor rekenkamer-onderzoek “Evaluatie herstelplan 2019”	Datum	19 augustus 2025
Ons kenmerk	51492-2025	Uw brief	4 juli 2025
Inlichtingen bij	Adriënne Menheer en Jannie Rijkaart	Bijlage(n)	geen

Geachte heer De Haan,

Op vrijdag 4 juli 2025 hebben wij uw nota van bevindingen en nota van conclusies en aanbevelingen van het rekenkameronderzoek “Evaluatie herstelplan 2019” ontvangen. Dank hiervoor en wij hebben deze met interesse gelezen. Op de aanbevelingen voor het college zullen wij nader ingaan, maar eerst willen wij graag in algemene zin op het onderzoek reageren.

Algemene reactie
In de uitkomsten van het rekenkameronderzoek missen we het gegeven dat we het herstelplan en de begroting onder grote (tijds)druk moesten opstellen. De provincie dreigde de begroting af te keuren. Hoewel we hierdoor zeer weinig tijd hadden, zijn we toch met een herstelplan gekomen om de begroting weer sluitend te krijgen. Daarbij wisten we dat veel nog nader moest worden uitgezocht.
En ondanks de zeer korte doorlooptijd zijn we er toch in geslaagd om de raad binnen een tijdsbestek van een half jaar meerdere keren te informeren en heeft de raad in meerdere openbare raadsvergaderingen (9 juli, 23 september en 11 november 2019) met elkaar over voorstellen en scenario’s kunnen beraadslagen.

Wij waren en zijn als college zelf ook van mening dat we meer aan de voorkant moeten sturen en niet pas op het laatste moment. Niet voor niets hebben we met de komst van de nieuwe gemeentesecretaris in 2020 ingezet op Nijambt: de organisatie moet meer bewust zijn van de keuzes, integraler afwegen, etc.

En met 2026 in het vooruitzicht hebben we als college gestuurd op tijdig inzichtelijk maken welke mogelijkheden er zijn en wat de consequenties zijn. We hebben de raad daar nauw bij betrokken via verschillende sessies.

Kortom dit rapport bevestigt dat onze ingeslagen weg de juiste is. We voelen ons daarin gesterkt, omdat we ook weten dat we er nog niet zijn.

In het rapport zijn vijf aanbevelingen voor het college en twee voor de raad opgenomen. Wij zijn benieuwd naar de reactie van de raad op deze aanbevelingen. Door de controlefunctie van de raad achten wij het raadzaam om dit rekenkameronderzoek te integreren in het inwerkprogramma van de nieuwe raad. Op deze manier kunnen de raadsleden kennismaken met een gedeelte van de geschiedenis en zich beter voorbereiden op hun functie als raadslid.

Daarnaast willen wij meegeven dat de aanpassingen die in de ambtelijke reactie zijn aangedragen, niet allemaal zijn opgenomen in het rapport van bevindingen, met name niet in de financiële bijlage 1 “overzicht realisatie herstelmaatregelen”. Wij gaan ervan uit dat dit nog wordt gewijzigd, zodat het rapport, zodra het op de gemeentelijke website beschikbaar komt, de juiste informatie bevat.

Aanbevelingen
In de nota van conclusies en aanbevelingen staan voor het college vijf aanbevelingen. Onze reactie wordt hieronder per aanbeveling weergegeven.

Aanbeveling 1: Procesinrichting en planning van bezuinigingen
Tijdig starten met het opstellen van integrale scenario's voor de aanstaande bezuiniging.

Reactie college
Wij zijn het hier mee eens en we waren hier al mee bezig richting “ravijnjaar 2026”. De urgentie is er nu niet meer. Zoals blijkt uit onze brief aan de raad van 2 juli jl. over de “Meicirculaire 2025 gemeentefonds” verwachten we in 2028 een negatief resultaat van ongeveer € 250.000,-. Dit bedrag is niet meer zo groot dat het nu al noodzakelijk is om een bezuinigingstraject op te zetten. Tijdens het opstellen van de kadernota voor de begroting van 2028 zal de raad, net als dit jaar, worden betrokken. Als de verwachting in de nabije toekomst negatief moet worden aangepast, wordt onderzocht of er een bezuinigingstraject moet starten. Hierin zullen dan de gevraagde scenario’s worden meegenomen. Hierbij kunnen we gebruik maken van de scenario’s die reeds ter voorbereiding op 2026 waren uitgewerkt.

Aanbeveling 2: Informatievoorziening en monitoring
Zorgen dat de maatregelen kunnen worden gevolgd en dat er duidelijke communicatie hierover is via een format.

Reactie college
In de raadsvergadering van 2 en 9 juli jl. zijn drie planning en control producten aan de raad voorgelegd. De jaarrekening als verantwoording van het jaar 2024, de 1e Besluitvormende Bestuurs-Rapportage die de voortgang van de begroting 2025 geeft en de kadernota 2026 die aangeeft welke voorgestelde taken en projecten zouden kunnen worden opgenomen in de begroting 2026-2029. De planning en control cyclus is het instrument voor bijsturing en verantwoording. Wij hebben de focus op het optimaliseren van de planning en control cyclus zoals de raad recent heeft kunnen merken.

De ambtelijke organisatie is eveneens in beweging door middel van de organisatieontwikkeling “Nijambt”. Hierin zijn verschillende ontwikkellijnen opgenomen die zich richten op het geven van sturing aan de organisatie. De meest relevante zijn concernsturing, bedrijfsvoering op orde, integrale advisering en methodisch werken met opdrachtgericht werken en portfoliomanagement van programma’s en projecten. Op dit moment wordt er nog intensief gewerkt aan deze ontwikkellijnen. Ook worden er stappen ondernomen op het gebied van data-analyse en het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI).

Dankzij al deze ontwikkelingen zijn wij ervan overtuigd dat de ambtelijke organisatie wordt toegerust om toekomstige mogelijke bezuinigingsprocessen voldoende te ondersteunen.

Aanbeveling 3: Ondersteuning van de raad
De raad op tijd te betrekken, bijvoorbeeld door middel van een werksessie.

Reactie college
Wanneer blijkt dat een bezuinigingstraject met proces en planning noodzakelijk is, hoort hierbij ook het betrekken van de raad. Dit zal in de vorm zijn van werksessies en themabijeenkomsten. De terugkoppeling over wat is opgehaald, maakt hier deel van uit.
De themabijeenkomst met de raad op 11 maart 2025 inzake “Financiële strategie met het oog op de tekorten vanaf 2026” is naar ons idee hiervan een goed voorbeeld.

Aanbeveling 4: Dossiermanagement
In de ambtelijke organisatie wordt een externe dossierhouder of projectleider benoemd voor ingewikkelde dossiers.

Reactie college
De ambtelijke organisatie heeft professionele medewerkers die van buiten naar binnen denken. Het is essentieel om te achterhalen welke mening inwoners, bedrijven, instellingen en andere betrokken partijen

hebben. De participatieverordening die tijdens de raadsvergadering van november aan de raad wordt voorgelegd, ondersteunt hierbij. Wanneer blijkt dat bij ingewikkelde dossiers externe expertise nodig is vanwege capaciteit of kennis, zal deze worden ingeschakeld.

Aanbeveling 5: Externe communicatie en draagvlak
Voor het creëren van draagvlak is het essentieel om inwoners duidelijk en transparant te informeren over de noodzaak en de voortgang van bezuinigingen.

Reactie college
De eerder genoemde participatieverordening is wettelijke regelgeving die vastlegt op welke manier inwoners van een gemeente betrokken zijn bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van het beleid van de gemeente. Het geeft duidelijkheid over hoe inwoners kunnen deelnemen en welke rol de gemeente hierin vervult. Voor een eventueel bezuinigingstraject zal de participatieverordening van toepassing zijn.

Heeft u nog vragen met betrekking tot deze brief? Neem dan contact op met Adriënne Menheer en Jannie Rijkaart via (0597) 48 20 00.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van de gemeente Oldambt

Berlinda Aukema
Secretaris

Cora-Yfke Sikkema
Burgemeester

8. Reactie van de rekenkamer

Het college vraagt de rekenkamer om het rapport van bevindingen aan te passen. Specifiek wordt gerefereerd aan bijlage 1 “overzicht realisatie herstelmaatregelen”. Omdat de onderzoekers de ambtelijke reactie niet kunnen staven met de beschikbaar gestelde documentatie, ziet de rekenkamer geen aanleiding tot het aanpassen van het rapport van bevindingen.

Enneüs
onderzoekt en adviseert

augustus 2025

RAPPORTAGE

Evaluatie herstelplan 2019

Rekenkamer Oldambt

Inhoudsopgave

1 | Inleiding 3

1.2 Doel- en vraagstelling 3

1.3 Methoden 4

1.4 Leeswijzer 4

2 | Overzicht deelconclusies 5

3 | Aanloop naar het herstelplan 7

4 | Deelconclusies 10

4.1 Gezamenlijke urgentie leidde tot een constructieve houding en actie binnen de raad en ambtelijke organisatie, wat positieve veranderingen heeft bevorderd 10

4.2 Gebrek aan financieel beheer, integrale samenwerking en visie op bezuinigingen voor 2019 12

4.3 De bezuinigingen zijn technisch haalbaar geformuleerd, maar missen praktische en maatschappelijke duiding 15

4.4 Beleidsmedewerkers hebben beperkt inzicht in effecten van doorgevoerde bezuinigingen 18

4.5 De raad heeft zijn rol tijdens het opstellen en uitvoeren van de herstelmaatregelen niet altijd volledig kunnen vervullen 19

4.6 Duidelijke en eerlijke communicatie zou begrip voor bezuinigingen vergroten 24

4.7 Kostenstijgingen en gebrek aan capaciteit bemoeilijkten bezuinigingsproces 26

Bijlage 1 | Overzicht realisatie herstelmaatregelen 28

Bijlage 2 | Tijdlijn 37

Bijlage 3 | Overzicht beantwoording deelvragen 41

Bijlage 4 | Overzicht geanalyseerde documentatie 42

1 | Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2019 kwam het college tot de conclusie dat de gemeentelijke begroting van Oldambt vanaf het begrotingsjaar 2023 niet langer sluitend te krijgen was. De gemeente werd geconfronteerd met aanzienlijke tekorten, voornamelijk als gevolg van oplopende kosten binnen het sociaal domein. Als reactie hierop werd het Herstelplan 2019 opgesteld, met als doel de gemeentefinanciën op de lange termijn weer op orde te brengen.

Vanaf 2026 dreigt echter opnieuw een grote financiële uitdaging voor gemeenten, als gevolg van een forse daling in de rijksbijdragen uit het Gemeentefonds – ook wel aangeduid als het 'ravijnjaar'. Gemeenten, waaronder Oldambt, zullen dan gezamenlijk ongeveer € 3 miljard minder ontvangen, terwijl hun takenpakket ongewijzigd blijft. Dit vooruitzicht maakt nieuwe bezuinigingsrondes waarschijnlijk.

De rekenkamer van de gemeente Oldambt heeft daarom mede met input van de raad besloten het proces rond de totstandkoming en uitvoering van het herstelplan 2019 te evalueren. Doel van deze evaluatie is om lessen te trekken die van waarde kunnen zijn bij toekomstige bezuinigingsopgaven.

1.2 Doel- en vraagstelling

Doelstelling

De Rekenkamer van Oldambt wil met dit onderzoek lessen trekken uit het herstelplan 2019 en raad ondersteunen bij een mogelijk toekomstig herstelplan of bezuinigingstraject. Het doel van het onderzoek is om de raad te helpen in zijn oordeelsvorming en handelingsperspectief te bieden. Daarnaast beoogt het onderzoek een reconstructie van het proces rondom de totstandkoming van het herstelplan te maken in de vorm van een tijdlijn. In de tijdlijn worden relevante gebeurtenissen en raadsinformatie die verband houden met de uitvoering van de ingeboekte bezuinigingen opgenomen.

Vraagstelling

Het bovengenoemde leidt tot de volgende hoofdvraag:

> *Welke lessen kan de gemeente Oldambt leren uit de totstandkoming, de effecten en het proces rondom het herstelplan 2019?*

De volgende deelvragen zijn geformuleerd om op alle relevante vlakken te raken aan bovengenoemd onderzoeksdoel en hoofdvraag:

- Hoe zag de bezuinigingsopgave er bij aanvang van het proces uit?
- Welke bezuinigingsmaatregelen zijn er in het herstelplan uitgewerkt?
- In hoeverre zijn de bezuinigingsmaatregelen uit het herstelplan gerealiseerd? Zijn er domeinen die meer gevolgen hebben ondervonden dan andere? Was dit vooraf verwacht en wat waren de overwegingen?
- Welke effecten heeft het financieel realiseren van deze maatregelen gehad op de uitvoering van beleid en/of het realiseren van de programma/beleidsdoelen?
- Wat was de rol van de raad in het bezuinigingsproces?
    - Op welke wijze is de raad betrokken geweest bij de afwegingen die ten grondslag liggen aan de inhoud van het herstelplan, de beïnvloeding van begrotingsposten en de monitoring van de uitvoering ervan? Zijn de mogelijke beleids- en maatschappelijke effecten inzichtelijk gemaakt en voorgelegd? En zo ja, in hoeverre heeft de raad deze meegenomen?

- In welke mate heeft de raad zelf, waar noodzakelijk, regie genomen rondom de bezuinigingsopgave?
- Hoe heeft de raad de manier waarop zij is meegenomen in de totstandkoming van het herstelplan, de keuzes die zijn voorgelegd en de monitoring op de uitvoering van het herstelplan ervaren?

- Hoe is de organisatie omgegaan met nieuwe ontwikkelingen in de loop van de tijd die (mogelijk) van invloed waren op het herstelplan?

1.3 Methoden

Documentstudie	• Raadsinformatie rondom het herstelplan
Groepsgesprekken	• Beleidsmedewerkers sociaal domein • Beleidsmedewerkers ruimtelijk domein • College B&W • Raadsleden uitgenodigd die sinds begin traject herstelplan in functie zijn
Telefonisch interview	• Beleidsmedewerker financiën
Werksessie	• Gehele raad uitgenodigd (om handvatten door te spreken)

1.4 Leeswijzer

In Hoofdstuk 2 wordt een overzicht van alle deelconclusies weergegeven. Hoofdstuk 3 omschrijft de situatie en het proces rondom de aanloop naar het herstelplan. In Hoofdstuk 4 worden alle deelconclusies afzonderlijk verder toegelicht. In Bijlages 1 en 2 worden respectievelijk een overzicht van de gerealiseerde herstelmaatregelen en de tijdlijn weergegeven. Tot slot geeft Bijlage 3 een overzicht van de plaatsen waar in de rapportage welke deelvraag wordt beantwoordt en wordt de lijst met geanalyseerde documenten in Bijlage 4 weergegeven.

Per paragraaf worden de te evalueren normen weergegeven.

2 | Overzicht deelconclusies

Op basis van de documentstudie en gesprekken met (oud)raadsleden, het college en beleidsmedewerkers van het ruimtelijk en sociaal domein zijn we tot de volgende deelconclusies gekomen. Deze deelconclusies worden verder onderbouwd in Hoofdstuk 4.

1. Gezamenlijke urgentie leidde tot een constructieve houding en actie binnen de raad en ambtelijke organisatie, wat positieve veranderingen heeft bevorderd

De financiële situatie van de gemeente Oldambt in 2019 werd door zowel de raad, het college als de ambtelijke organisatie als ingrijpend en uitzonderlijk ervaren. De gedeelde urgentie om ingrijpende keuzes te maken en preventief toezicht te voorkomen leidde tot intensieve samenwerking in de raad in de vorm van Halte 7 en vormde het vertrekpunt voor het herstelplan. De samenwerking duurde voort gedurende de uitvoering van het herstelplan.

2. Gebrek aan financieel beheer, integrale samenwerking en visie op bezuinigingen voor 2019

Voorafgaand aan het herstelplan was er sprake van een gebrek aan discipline, overzicht en langetermijnvisie in het financieel beheer en een versnipperde werkvorm, welke integraliteit in de weg zat. Bezuinigingen werden lang vermeden, vooral binnen het sociaal domein. Het sociaal domein gold als onaantastbaar. Vanaf 2019 ontstond echter het besef dat ingrijpende veranderingen noodzakelijk waren. Dit leidde tot een koerswijziging waarbij preventie, doelmatigheid en een andere denkwijze over ondersteuning centraal kwamen te staan.

3. De bezuinigingen zijn technisch haalbaar geformuleerd, maar missen praktische en maatschappelijke duiding

De totstandkoming van het herstelplan vond plaats onder grote tijdsdruk. Hierdoor werden maatregelen vooral op hoofdlijnen geformuleerd en moesten veel inhoudelijke keuzes tijdens de uitvoering van het plan worden uitgewerkt. Maatschappelijke effecten van maatregelen waren nauwelijks in kaart gebracht. Omdat hier voor sommige dossiers wel behoefte aan was liepen bezuinigingen vertragingen op. Ondanks deze omstandigheden ervoeren ambtenaren ruimte in de uitvoering, en was er flexibiliteit om maatregelen bij te stellen wanneer deze niet proportioneel bleken.

4. Beleidsmedewerkers hebben beperkt inzicht in effecten van bezuinigingen

De effecten van de bezuinigingen binnen het sociaal en ruimtelijk domein zijn beperkt inzichtelijk, mede door het ontbreken van monitoring en effectmetingen.

5. De raad heeft zijn rol tijdens het opstellen en uitvoeren van de herstelmaatregelen niet altijd volledig kunnen vervullen

Tijdens de looptijd van het herstelplan hadden raadsleden moeite om grip te krijgen op de voortgang en inhoud van de herstelmaatregelen. De informatievoorziening schoot volgens de raad tekort, zowel in inhoudelijke duiding als in de presentatie van financiële gegevens. Daarbij speelden ook capaciteitsproblemen binnen fracties een rol, wat het doorgronden van complexe dossiers bemoeilijkte. Het gebrek aan overzicht en inzicht leidde ertoe dat keuzes soms onder tijdsdruk en met onvoldoende onderbouwing van beleids- en maatschappelijke effecten werden gemaakt.

6. Duidelijke en eerlijke communicatie zou begrip voor bezuinigingen vergroten

Communicatie bleek van cruciaal belang tijdens het bezuinigingsproces binnen de gemeente Oldambt. Zowel richting inwoners als in de interne samenwerking tussen raad en college waren transparantie, timing en regie bepalend voor het draagvlak en het verloop van besluitvorming. Tegelijkertijd brachten enkele communicatieproblemen, zoals de gelijktijdige communicatie over bezuinigingen en beslissingen over nieuwbouw van het gemeentehuis, ook spanningen, misverstanden en leerpunten aan het licht.

7. Kostenstijgingen en gebrek aan capaciteit bemoeilijkten bezuinigingsproces

Tijdens de uitvoering van het herstelplan is de gemeente Oldambt geconfronteerd met verschillende externe en interne factoren die van invloed zijn geweest op de voortgang en haalbaarheid van bezuinigingsmaatregelen. Twee belangrijke thema's die daarin tekortschoten zijn de vertraging en herziening van bezuinigingen en de impact van inflatie en prijsontwikkelingen.

3 | Aanloop naar het herstelplan

Begin 2019 werd duidelijk dat de gemeente Oldambt te maken zou krijgen met aanzienlijke begrotingstekorten. Deze tekorten werden voornamelijk veroorzaakt door oplopende kosten binnen het sociaal domein. De gemeente stond voor de uitdaging om de door het Rijk opgelegde taken uit te voeren met ontoereikende financiële rijksmiddelen. Daarnaast namen de begrotingstekorten binnen de WMO en, specifiek, de jeugdhulp steeds verder toe. Bij ongewijzigd beleid zou het tekort naar verwachting oplopen tot tenminste €3,8 miljoen in 2023.

De verwachte tekorten per jaar waren als volgt:

- 2020: € 4.936.000
- 2021: € 4.281.000
- 2022: € 2.833.000
- 2023: € 3.833.000

Situatie voorafgaand aan het herstelplan

Het credo voorafgaand aan 2019 was om niet te bezuinigen op het sociaal domein. Uit de gesprekken die voor dit onderzoek zijn gevoerd, komt het beeld naar voren dat dit deels voortkwam uit de 'linkse signatuur' die de gemeente had en graag wilde behouden. Daarnaast speelde een gebrek aan kennis over mogelijke bezuinigingen binnen het sociaal domein een rol. Het college geeft aan dat het bijvoorbeeld lastig was om, samen met de beleidsafdeling sociaal domein, een werkwijze te implementeren waarbij er niet meer geïndiceerd werd. Volgens het college leefde bij beleidsmedewerkers sterk het idee dat het verstrekken van indicaties gelijkstond aan het bieden van goede ondersteuning. Met andere woorden: zorg wordt altijd beter als er meer aan wordt uitgegeven. Deze dynamiek lijkt te hebben bijgedragen aan de oplopende kosten binnen het sociaal domein.

Hoewel de noodzaak om te bezuinigen op het sociaal domein vóór 2019 al werd onderkend door sommige raadsleden en beleidsmedewerkers, ontbrak de bereidheid om daadwerkelijk bezuinigingen door te voeren. Het college schetst dat in die periode *"elk jaar 4 miljoen weglekte in de jeugdzorg"* en dat de gemeente sinds 2015 aanzienlijke moeite had met het doorvoeren van de decentralisaties binnen het sociaal domein. Gerichte bezuinigingsvoorstellen in het sociaal domein strandden vaak in de gemeenteraad, waar men vooral pleitte voor het beschikbaar stellen van extra middelen als oplossing voor problemen. De terughoudendheid om in het sociaal domein te snijden, leidde ertoe dat andere onderdelen van de organisatie, zoals de personeelsformatie en het ruimtelijk domein, relatief vaker te maken kregen met bezuinigingen. In 4.2 gaan we hier verder op in.

Processchets rondom de totstandkoming van de herstelmaatregelen

Tijdens een raadsbijeenkomst in mei 2019 werd voor het eerst de financiële situatie van de gemeente Oldambt besproken. Het college gaf daarbij aan voornemens te zijn een herstelplan op te stellen met maatregelen om een sluitende meerjarenbegroting te realiseren. In juni 2019 werd binnen de gemeente geïnventariseerd waar er mogelijkheden waren voor bezuinigingen. Hieruit kwam naar voren dat er bijna €14 miljoen kon worden bezuinigd zonder de kerntaken, die door het Rijk aan de gemeente zijn opgelegd, in gevaar te brengen. In juli 2019 vond er opnieuw een informatieve bijeenkomst plaats voor raads- en commissieleden, gevolgd door een raadsvergadering. Tijdens deze vergadering haalde het college suggesties op voor mogelijke bezuinigingen om tot een herstelplan te komen. Gedurende het zomerreces van 2019 hebben de organisatie en het college de mogelijke bezuinigingsmogelijkheden verder uitgewerkt om tot een sluitende meerjarenbegroting te komen.

Er werden verschillende mogelijkheden overwogen om de financiële problemen al dan niet aan te pakken:

1. Geen actie ondernemen.
2. Presenteren van een sluitende begroting en meerjarenraming door directe bezuinigingen. Dit zou inhouden dat een bezuinigingspakket wordt vastgesteld dat met ingang van 2020 de begroting direct sluitend zou maken.
3. Een sluitende begroting realiseren in 2023. Deze variant kende vier opties:
   a) Het volledige tekort in 2023 wegwerken door bezuinigingen.
   b) Het tekort in 2023 wegwerken door een combinatie van bezuinigingen en inkomstenverhogingen.
   c) Het tekort in 2023 wegwerken door een combinatie van bezuinigingen en het inzetten van reserves.
   d) Het tekort in 2023 wegwerken met een combinatie van bezuinigingen, inkomstenverhogingen en het inzetten van reserves.
4. Gebruik maken van uitsluitend Enexis-gelden, eventueel in combinatie met een OZB-verhoging, om de tekorten te dekken. De gemeente had eind 2019 voor ca. €26 miljoen aan aandelen in energiebedrijf Enexis. Bij deze optie zouden voldoende aandelen worden verkocht om de totale tekorten op te vangen.

Het college gaf de voorkeur aan variant 3d en baseerde zijn keuze op drie overwegingen. Allereerst zou deze optie een minimale impact hebben op de voorzieningen voor inwoners**.** Er zou worden gekozen voor maatregelen die, wanneer de financiële situatie verbeterde, eenvoudig teruggedraaid konden worden. Hierdoor bleven essentiële voorzieningen, zoals zwembaden en andere instellingen, behouden. Bovendien werden belangrijke doelen uit het coalitieakkoord, zoals armoedebestrijding onder jongeren, gewaarborgd. Ten tweede zou de OZB slechts beperkt verhoogd (+1%) hoeven te worden. Dit betrof een relatief beperkte last voor het algemeen belang en werd als een eerlijke maatregel beschouwd vanwege het solidariteitsprincipe. Hierdoor konden ingrijpende bezuinigingen op voorzieningen, die direct van belang zijn voor inwoners, worden voorkomen. In 2019 lag de onbenutte OZB-capaciteit van de gemeente op -3,5%, terwijl het landelijke gemiddelde 1,8% bedroeg[1]. Tot slot hoefde slechts een deel van de stille reserves benut te worden om te voorkomen dat sociale voorzieningen en de leefbaarheid binnen de gemeente ernstig zouden worden aangetast.

Op basis van deze overwegingen zijn er vervolgens maatregelen uitgewerkt om tot een evenwichtig pakket te komen. Technische ingrepen om de begroting in evenwicht te brengen, zoals het aanpassen van rentepercentages, het afboeken van immateriële activa en het schrappen van vervangingsinvesteringen, waren door eerdere bezuinigingsrondes al volledig uitgeput. Daarom werd in eerste instantie gekeken naar mogelijkheden om de inkomsten te verhogen. Dit bleek echter beperkt haalbaar, omdat de gemeente Oldambt al kampte met een relatief hoge belastingdruk. Hierdoor werd duidelijk dat ingrijpende veranderingen in het uitgavenpatroon onvermijdelijk waren.

Het herstelplan

In september 2019 werd het pakket met voorgestelde bezuinigingsmaatregelen gepresenteerd tijdens een opiniërende raadsvergadering. En op 11 november 2019 is het herstelplan per domein/post vastgesteld om tot een sluitende begroting in 2023 te komen (zie **Bijlage 1**). Bij de tweede besluitvormende bestuursrapportage bleek echter dat de tekorten binnen het sociaal domein, en in het bijzonder binnen de jeugdhulp, verder waren toegenomen. Deze tekorten hadden een structurele impact op de meerjarenbegroting, waardoor het financiële tekort met enkele miljoenen euro's verder opliep. Dit onderstreepte de noodzaak van aanvullende maatregelen om tot een sluitende begroting te komen.

[1] De onbenutte OZB-capaciteit is een indicatie van de aanwezige ruimte om de inkomsten door belastingverhoging te vergroten ten opzichte van de minimale opbrengst die vereist is om in aanmerking te komen voor saneringssteun volgens artikel 12 van de Financiële verhoudingswet. Bron: VNG (Financiële posities gemeenten, 2019).

Ook bleek dat de post ‘Oplossing door het Rijk / Enexis / Algemene reserve’ in het herstelplan niet voldeed aan het criterium ‘reëel en structureel’ van de provincie, waardoor het noodzakelijk was dat er alternatieve herstelmaatregelen werden vastgesteld. De provincie gaf aan dat de gemeente, bij het uitblijven van aanvullende maatregelen, onder preventief toezicht zou worden geplaatst. Als reactie op de toenemende tekorten en het standpunt van de provincie, werden daarom tijdens de raadsvergadering van 16 december 2019 een set aanvullende maatregelen gepresenteerd.

Zie **Bijlage 2** voor een tijdlijn met een volledig overzicht van de gebeurtenissen gedurende de totstandkoming en uitvoering van het herstelplan.

4 | Deelconclusies

4.1 Gezamenlijke urgentie leidde tot een constructieve houding en actie binnen de raad en ambtelijke organisatie, wat positieve veranderingen heeft bevorderd

De financiële situatie van de gemeente Oldambt in 2019 werd door zowel de raad, het college als de ambtelijke organisatie als ingrijpend en uitzonderlijk ervaren. De gedeelde urgentie om ingrijpende keuzes te maken en preventief toezicht te voorkomen leidde tot intensieve samenwerking in de raad en vormde het vertrekpunt voor het herstelplan. De samenwerking duurde voort gedurende de uitvoering van het herstelplan.

Hoewel bezuinigingsdiscussies sinds het ontstaan van de gemeente in 2010 regelmatig plaatsvonden, geeft de raad aan dat de omvang van de tekorten in 2019, en de mogelijke gevolgen daarvan, als nieuw en ingrijpend werden ervaren. Ook de ambtenaren voelden direct de ernst van de situatie toen zij werden geïnformeerd over de tekorten. Dit leidde ertoe dat de ambtelijke organisatie, het college en de raad allen de urgentie voelden om harde, structurele keuzes te maken in, onder andere, het voorzieningenaanbod. De drijfveer hierbij was dat zowel de coalitie (minus de SP), het college en de ambtenaren wilden voorkomen dat de gemeente onder preventief toezicht van de provincie zou komen te staan. Het voorkomen van preventief toezicht was zelfs één van de gehanteerde uitgangspunten van het college bij de keuze voor een oplossingsvariant voor de begrotingsproblematiek.

"Het college wil zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid nemen en tot het uiterste een poging ondernemen om een sluitende begroting te realiseren die de instemming heeft van het provinciebestuur. Slechts als de opgave naar ons oordeel nauwelijks meer behapbaar is en de andere gemeenten bereid zouden zijn om gezamenlijk preventief toezicht te accepteren, dan is dit een mogelijke optie".

- Uit het document 'Ingrediënten herstelplan' van 23-9-2019.

De breed gedragen urgentie rondom de begrotingstekorten en de gedeelde drijfveer om preventief toezicht te voorkomen, zorgden ervoor dat er snel en gezamenlijk werd gehandeld om een herstelplan op te stellen. Dit ging gepaard met een constructieve houding. Dit werd beaamd door de ambtenaren van het sociaal en ruimtelijk domein: *"We zetten de schouders eronder en we gingen ervoor."* Ze zagen het bovendien als een kans om meer sturing te geven aan de inhoud.

Vorming van Halte 7 bracht stabiliteit in de raad

Het debat over bezuinigingen in het sociaal domein leidde tot stevige discussies binnen de raad. In september 2019 diende SP-wethouder Swagerman zijn ontslag in, waarna de SP zich terugtrok uit de coalitie. Hierdoor kwam Oldambt eind 2019 met een minderheidscollege te zitten. Raadsleden moesten in deze periode de gesprekken over de begroting combineren met de vormgeving van een mogelijke nieuwe coalitie.

Deze inspanningen leidden uiteindelijk tot de vorming van een gedoogcoalitie, die in maart 2020 werd gepresenteerd onder de naam 'Halte 7'[2]. Raadsleden benadrukken dat partijen hierbij "*over hun eigen schaduw heen stapten"* om samen te werken aan een sluitende begroting. Zij beschouwen dit als een belangrijke culturele verandering, die nog steeds voelbaar is in de vorm van een meer constructieve en positieve houding binnen de raad. Ook het college merkt op dat Halte 7 bijdroeg aan het terugbrengen van de politieke rust rondom de

[2] Halte 7 bestond uit de partijen: VVD, PvdA, D66, CDA, Christen Unie, Gemeentebelangen Oldambt en Partij voor het Noorden.

bezuinigingen in het sociaal domein: *"Bij de begroting was er veel rust. Men wist van elkaar dat ze er doorheen gingen komen."*

Tegelijkertijd zorgde de vorming van Halte 7 voor meer afstand tot de overige partijen. Volgens betrokken raadsleden van Halte 7 zijn er destijds meerdere pogingen gedaan om het herstelplan in gezamenlijkheid op te stellen, samen met de volledige raad, het college en de ambtelijke organisatie. De raadsleden noemen dat in de huidige raadsperiode, sinds april 2022, de onderlinge verhoudingen tussen alle partijen aanzienlijk zijn verbeterd.

Samenvattend vormen de gezamenlijk ervaren urgentie, constructieve houding en positieve insteek bij de meeste stakeholders een rode draad door het bezuinigingsproces. Dit biedt een belangrijke nuance bij de overige deelconclusies.

4.2 Gebrek aan financieel beheer, integrale samenwerking en visie op bezuinigingen voor 2019

Voorafgaand aan het herstelplan was er sprake van een gebrek aan discipline, overzicht en langetermijnvisie in het financieel beheer en een versnipperde werkvorm, welke integraliteit in de weg zat. Bezuinigingen werden lang vermeden, vooral binnen het sociaal domein. Het sociaal domein gold als onaantastbaar. Vanaf 2019 ontstond echter het besef dat ingrijpende veranderingen noodzakelijk waren. Dit leidde tot een koerswijziging waarbij preventie, doelmatigheid en een andere denkwijze over ondersteuning centraal kwamen te staan.

Door beperkte financiële discipline was er weinig overzicht in de gemeentelijke financiën

Uit de wijze waarop de gemeente voor de invoering van het herstelplan omsprong met zijn financiën blijkt dat er ruimte was voor verbetering in de financiële discipline. Zo werd er in 2019 geen kadernota opgesteld — een essentieel document waarin de financiële en beleidsmatige kaders voor de begroting worden vastgesteld. In plaats daarvan koos de portefeuillehouder ervoor om *"op de koffie te gaan bij de raadsfracties"*. Het ontbreken van een kadernota zorgde voor minder houvast bij de financiële planning en prioritering binnen de gemeente. Zonder een duidelijk financieel kader werd het moeilijk om tot een samenhangende visie en overzicht op de financiële huishouding te komen. Een ander voorbeeld is dat niet uitgegeven gelden werden doorgeschoven naar het volgende boekjaar, waarvoor het college toestemming had gegeven. Een collegelid verklaarde dat hierdoor een 'min-op-min'-situatie ontstond, wat betekent dat eerdere financiële tekorten zich bleven opstapelen, waardoor de financiële problemen alleen maar groter werden. Dit doorschuiven kon dus voor een gebrek aan overzicht in de financiële situatie van de gemeente zorgen en als zodanig leiden tot een opstapeling van financiële problemen die jaarlijks leidden tot de tekorten.

Ook binnen de verschillende portefeuilles schortte het aan financiële discipline. Tekorten binnen portefeuilles werden aangevuld vanuit de algemene middelen, waardoor structurele financiële tekorten werden opgevangen zonder dat er kritisch werd gekeken naar kostenbeheersing of herprioritering van uitgaven. Tegelijkertijd bleven financiële overschotten binnen de portefeuille behouden, wat leidde tot een scheve verdeling van middelen. Hierdoor ondervonden portefeuilles geen directe consequenties van financiële overschrijdingen, terwijl ze wel profiteerden van overschotten. Dit verminderde de prikkel tot verantwoord financieel beheer verder. Inmiddels geldt de zogenaamde 'Wünkernorm', die voorschrijft dat overschotten per portefeuille ten gunste moeten komen van de algemene middelen en dat tekorten binnen de eigen portefeuille moeten worden opgelost.

Tot slot wijzen sommige financiële keuzes op een gebrek aan langetermijnvisie. Zo geven beleidsmedewerkers aan dat bezuinigingen niet alleen volgens de kaasschaafmethode werden doorgevoerd, maar ook vaak als het ware waren 'ingebouwd' in contracten met uitvoeringsorganisaties. Omdat er op initiatief van de gemeente geen ruimte was gelaten voor inflatiecorrecties konden er jaarlijks voor hetzelfde geld minder werkzaamheden worden uitgevoerd. Daarnaast gaf het college aan dat er binnen het ruimtelijk domein werd bezuinigd door incidentele uitgaven niet structureel te borgen. Zo ontbraken er bijvoorbeeld investeringsplannen voor alle bruggen in de gemeente, waardoor er geen middelen waren gereserveerd voor noodzakelijk onderhoud.

Versnipperde werkvorm voor 2019

Voor 2019 was er sprake van een versnipperde werkvorm in de gemeentelijke organisatie. Deze werkvorm was op meerdere niveaus in de gemeente aanwezig. Zo werkten beleidsmedewerkers voornamelijk binnen hun eigen afdeling, zonder afstemming met collega's uit andere beleidsvelden. Een collegelid noemt als voorbeeld dat beleidsmedewerkers jeugd nauwelijks samenwerkten met beleidsmedewerkers op het gebied van veiligheid.

Ook binnen het management bestond weinig integrale samenwerking. Clusterdirecteuren hielden zich vooral bezig met hun eigen afgebakende verantwoordelijkheden – wat door betrokkenen werd omschreven als het beheren van "*eigen koninkrijkjes"*. Deze verkokering was eveneens zichtbaar binnen het college, waar wethouders elk hun eigen, sterk gescheiden portefeuille beheerden. Een raadslid stelt dat juist deze portefeuilleverdeling de samenwerking tussen domeinen belemmerde. Ambtenaren werden hierdoor onvoldoende gestimuleerd om samen te werken. Hoewel er formeel een portefeuille 'integraliteit' bestond, wijzen raadsleden erop dat deze portefeuille in de praktijk nauwelijks betekenis had: er waren geen ambtenaren aan gekoppeld en er was geen budget beschikbaar gesteld.

Verder was er sprake van versnipperde werkvormen binnen de drie clusters: sociaal, ruimtelijk en dienstverlening. Raadsleden omschrijven deze clusters als afzonderlijke eenheden die vooral naar binnen toe gericht werkten en geen integrale werkvorm hanteerden. Sinds coalitiebesprekingen in 2018 hebben wethouders een integrale indeling van portefeuilles waardoor ambtenaren effectiever beleid kunnen schrijven en de gemeente meer zicht heeft op de uitvoering van de drie wetten in het sociaal domein.

De eerdere onwil om te bezuinigen op het sociaal domein was verweven met het gemeentelijk DNA en had negatieve effecten tot gevolg

De gemeente Oldambt kenmerkt zich sinds haar oprichting in 2010 als een gemeente met een 'linkse signatuur'. Zowel de raad als het college stellen in de gesprekken dat er hierdoor bij eerdere bezuinigingsrondes binnen de gemeente een onwil was om te bezuinigen op het sociaal domein. Deze overtuiging was verweven met het heersende gedachtegoed binnen de gemeente. Een raadslid omschrijft het sociaal domein als "*een heilige koe waar je niet aan mocht komen"*. Het college illustreert dit met het voorbeeld dat bij het toekennen van ondersteuning werd uitgegaan van waar de inwoner recht op had, in plaats van wat werkelijk nodig was — zelfs wanneer de ondersteuning niet goed functioneerde. De standaardreactie op gebrekkig functionerende hulp of aanhoudende problematiek was het toevoegen van meer hulpverleners. Hierdoor werden de kosten verder opgedreven en het leidde tot situaties waarin gezinnen "*overspannen raakten van het aantal hulpverleners*".

In plaats van te bezuinigen binnen het sociaal domein, werden bij begrotingstekorten vaak het ruimtelijk domein, de personeelsformatie en de OZB aangewend. Dit leidde er onder andere toe dat voorzieningen in het ruimtelijk domein in de loop der tijd zijn uitgekleed via de zogenoemde 'kaasschaafmethode': besparingen verspreid over meerdere beleidsterreinen en voorzieningen zonder structurele hervormingen. Beleidsmedewerkers binnen het ruimtelijk domein gaven aan dat zij *"financieel niet in staat gesteld werden om te doen wat je zou willen of moeten doen."* Ook de bezuinigingen op de personeelsformatie werden door raadsleden als weinig doordacht ervaren. Eén van hen merkte op dat er voorafgaand aan het herstelplan *"te weinig is nagedacht over de nadelige effecten op het personeelsbestand."* Een ander raadslid verwoordde het als volgt: *"Er ging jaarlijks zo'n 20 miljoen naar personeel, dus dan is 2,5 ton snel gevonden."* De gevolgen daarvan waren merkbaar, bijvoorbeeld in de vorm van capaciteitsproblemen bij het beantwoorden van raadsvragen. Tot slot blijkt dat de belastingdruk voor woningeigenaren binnen de gemeente Oldambt, mede door de relatief hoge OZB, sinds 2014 al structureel boven het landelijke gemiddelde lag[3].

Een nieuwe koers voor het sociaal domein

Toen begin 2019 duidelijk werd dat de bezuinigingsopgave zodanig groot was dat ook het sociaal domein niet kon worden ontzien, ontstond er bij beleidsmedewerkers in het sociaal domein een gedeeld gevoel van: *"We zetten de schouders eronder en we gaan ervoor."* Hierdoor ontstond de ruimte om na te denken over een andere visie op het sociaal domein. Binnen sommige partijen in de raad leefde al langer het idee om het sociaal domein anders in te richten. Een raadslid vond dat de gemeente te gemakkelijk meeging in zorgvragen, zonder voldoende oog te hebben voor "*de vraag achter de vraag"*.

[3] Bron: COELO (Atlas lokale lasten, 2014)

Ook binnen de ambtelijke organisatie waren er beleidsadviseurs die ideeën hadden voor een andere benadering. Het college betrok hen actief bij de ontwikkeling van de herstelmaatregelen, waarbij hun input de raad hielp bij het verkennen van opties om in 2023 tot een sluitende begroting te komen.

Tijdens technische bijeenkomsten over het herstelplan benadrukte het college de collectieve verantwoordelijkheid van de raad in het realiseren van de bezuinigingsopgave: *"De raad is hierin de belangrijkste speler."* In oktober 2019 kreeg de gemeente bovendien ondersteuning van de Visitatiecommissie Financiële Beheersbaarheid Sociaal Domein van de VNG. Deze commissie hielp beleidsmedewerkers inzicht te krijgen in de mogelijkheden binnen het sociaal domein. De beleidsmedewerkers gaven aan dat deze ondersteuning positief uitpakte, waarbij de adviezen[4] – vooral voor jeugd – grotendeels werden overgenomen.

Bij de vormgeving van de bezuinigingen werd sterk ingezet op het vergroten van de doelmatigheid van de ondersteuning. Zo is er via een jaarlijkse investeringsagenda specifiek budget beschikbaar gesteld voor een verhoogde inzet op preventie bij jeugd. Het doel hiervan was om het aantal doorverwijzingen naar jeugdhulp te verminderen, terwijl de benodigde ondersteuning op peil bleef. Dit doel werd nagestreefd door te investeren in preventieve maatregelen en een verbeterde vroegsignalering van problemen. Ook in de huishoudelijke hulp koos de gemeente voor een andere werkwijze om te kunnen bezuinigen. Deze werkwijze bestond deels uit scherper indiceren, waarbij het normenkader van het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) werd vervangen door dat van bureau HHM, en deels uit een fundamentele omslag in denkwijze. Daarbij verschoof de focus van het formele recht op zorg naar de daadwerkelijke behoefte van de inwoner. In de groepsgesprekken wordt genoemd dat het ingewikkeld was om de ondersteuning zodanig in te richten dat deze goedkoper werd om aan te bieden en tegelijkertijd de kwaliteit van de ondersteuning op peil te houden of mogelijk zelfs te verbeteren. Terugblikkend op dit proces zijn gesprekspartners echter positief. Zo twijfelt een beleidsadviseur jeugd niet aan de keuzes die er destijds gemaakt zijn in het dossier jeugd. Ten aanzien van de veranderingen in huishoudelijke hulp noemt een andere beleidsadviseur dat de gemeente niet heeft ingeboet op de doelmatigheid van de ondersteuning en dat de wettige taak nog "*netjes wordt vervuld*".

Uiteindelijk is de benadering van het sociaal domein op meerdere vlakken veranderd. De gemeente is proactiever geworden in het ondersteuningsproces door meer te investeren in vroegsignalering en preventie. Tegelijkertijd is bij het indiceren een meer terughoudende houding aangenomen, waarbij de focus ligt op de behoefte van de inwoner in plaats van diens rechten. Daarnaast is ook de rol van de gemeente zelf veranderd: waar voorheen de nadruk lag op het overnemen van problemen (bijvoorbeeld door altijd meer hulpverleners toe te kennen), wordt nu uitgegaan van ondersteuning waar nodig. Een collegelid omschrijft deze verschuiving als "*een overgang van 'ik los dit wel voor je op' naar 'ik sta achter je als je omvalt'*".

[4] De adviezen die de gemeente van visitatiecommissie heeft gekregen maakten geen deel uit van de documentenstudie die ten grondslag ligt aan dit rapport.

4.3 De bezuinigingen zijn technisch haalbaar geformuleerd, maar missen praktische en maatschappelijke duiding

Norm	Beantwoording
De begroting wordt zorgvuldig voorbereid en zo realistisch mogelijk opgezet.	De meerjarenraming werd door de provincie als technisch haalbaar en structureel sluitend beschouwd. Er was onvoldoende tijd voor een zorgvuldige en realistische opzet.
Er is aangegeven waar het te bezuinigen bedrag door wordt veroorzaakt (per wijziging van het totale te bezuinigen bedrag).	In het herstelplan worden bezuinigingen onderbouwd met posten en deze tellen op tot het totaal te bezuinigen bedrag.
Er is een bezuinigingsplan, waarin helder is hoe het college tot een bezuinigingsvoorstel is gekomen. Verder is helder vastgelegd waar de raad mee heeft ingestemd.	Voldaan.
De taken, verantwoordelijkheden en rollen rondom het bezuinigingsproces zijn eenduidig benoemd.	De raad had moeite om tijdig goed gefundeerde beslissingen te nemen en voelde zich op sommige vlakken onvoldoende geïnformeerd.
Het is duidelijk hoe de bezuinigingsvoorstellen zijn onderbouwd: per maatregel, per subdoelstelling en per hoofdstuk is de onderbouwing aangegeven.	Veel maatregelen waren op hoofdlijnen geformuleerd, zonder goede onderbouwing en duiding van maatschappelijke- en waterbedeffecten binnen andere beleidsdomeinen.
De onderbouwingen per maatregel, subdoelstelling en per hoofdstuk zijn met elkaar verbonden (de bezuinigingen zijn van operationeel niveau, naar tactisch en strategisch niveau vertaald of omgekeerd).	De maatregelen zijn veelal op hoofdlijnen opgesteld en hebben pas tijdens de looptijd van de herstelmaatregelen concrete invulling gekregen. Maatregelen in het herstelplan waren dus onvoldoende onderbouwd.
Het is duidelijk of de bezuinigingen incidenteel of structureel zijn. In de meerjarenraming eindigt het laatste jaar met alleen structurele bezuinigingen.	In de meerjarenraming zijn uiteindelijk alleen structurele bezuinigingen opgenomen. Voor sommige dossiers, zoals omnisport, werd rekening gehouden met externe middelen.
Het college stelt ambities op (en/of durft daarin te schrappen en te prioriteren waar nodig) in lijn met de beschikbare ambtelijke capaciteit om onder- of overbesteding te voorkomen (“realistisch begroten”).	Het college heeft keuzes kunnen maken in beleid om de benodigde bezuinigingen te realiseren, maar niet alle maatregelen bleken realistisch en de gemeentelijke organisatie kampte met een tekort aan beleidsmatig personeel door eerdere bezuinigingen in de formatie.
In de gemeentebegroting wordt actuele informatie verwerkt, op basis van actuele beleidsplannen en prognoses. Er wordt voldoende rekening gehouden met inflatie-, loon-, en prijsstijgingen, vastgestelde verhogingen van belastingen en leges, het meerjarig investeringsplan en actuele grondexploitaties.	Er is in de begroting onvoldoende rekening gehouden met inflatie en prijsontwikkelingen.
Het te bezuinigen bedrag wordt gemiddeld niet vaker dan 1x per jaar aangepast.	Voldaan.

De totstandkoming van het herstelplan vond plaats onder grote tijdsdruk. Hierdoor werden maatregelen vooral op hoofdlijnen geformuleerd en moesten veel inhoudelijke keuzes tijdens de uitvoering van het plan worden uitgewerkt. Maatschappelijke effecten van maatregelen waren nauwelijks in kaart gebracht. Omdat hier voor sommige dossiers wel behoefte aan was liepen bezuinigingen vertragingen op. Ondanks deze omstandigheden ervoeren ambtenaren ruimte in de uitvoering, en was er flexibiliteit om maatregelen bij te stellen wanneer deze niet proportioneel bleken.

Tijdsgebrek bemoeilijkt realistisch herstelplan

Het werd pas relatief laat duidelijk dat ingrijpende bezuinigingen noodzakelijk waren om de begroting van de gemeente Oldambt vanaf 2023 sluitend te krijgen. Toen de omvang van de financiële opgave duidelijk werd, kregen ambtenaren uit het sociaal en ruimtelijk domein de opdracht om een inventarisatie te maken van wettelijke en niet-wettelijke taken, en te onderzoeken waar feitelijk bezuinigd kon worden, met inachtneming van lopende contracten. Uit deze inventarisatie bleek dat het technisch mogelijk was om keuzes te maken en het benodigde bedrag te realiseren.

Binnen zowel de raad als het college bestond consensus over het feit dat men preventief toezicht door de provincie wilde vermijden. Het was dus noodzakelijk om eind 2019 een sluitende meerjarenbegroting te hebben Door het beperkte tijdsbestek — minder dan een jaar — en het destijds beperkte inzicht in de financiële situatie van de gemeente (zie **4.2**), was het proces sterk onder tijdsdruk komen te staan. Het college ervoer de discussie over bezuinigingen op wettelijke en niet-wettelijke taken als pittig en politiek beladen, mede door uiteenlopende visies op het verhogen van inkomsten versus het verlagen van uitgaven.

Vanwege het tijdsgebrek lukte het niet om een goed onderbouwd en inhoudelijk gedegen herstelplan op te stellen. Dit bleek onder meer uit het feit dat de provincie het oorspronkelijke herstelplan en de bijbehorende begroting in eerste instantie afkeurde. In het plan was een post van 1,3 miljoen euro opgenomen die niet voldeed aan de criteria ‘realistisch’ en ‘structureel’. De gemeente werd daardoor gedwongen om binnen enkele weken aanvullende herstelmaatregelen te formuleren. Pas na het opnemen van deze aanvullende maatregelen kon de provincie de meerjarenraming voor 2023 als sluitend en structureel realistisch beoordelen, waardoor Oldambt in begrotingsjaar 2020 onder repressief toezicht kon blijven. Het college blikt kritisch terug op dit moment: *“De provincie moest wel akkoord gaan omdat het op papier klopte, maar het vertrouwen was gering. Die 1,3 miljoen was ook eigenlijk gebaseerd op nattevingerwerk, al lag er wel een onderliggende gedachte of theorie aan ten grondslag.”*

Maatregelen vooral op hoofdlijnen geformuleerd

De maatregelen – zowel de initiële als de aanvullende – zijn veelal op hoofdlijnen geformuleerd en gebaseerd op technisch haalbare bedragen, omdat er onvoldoende tijd was voor een goed onderbouwd herstelplan. De maatschappelijke effecten van de opgestelde maatregelen op inwoners zijn voorafgaand aan het bezuinigingsproces niet of nauwelijks in kaart gebracht. Beleidsmedewerkers in het sociaal en ruimtelijk domein geven echter aan dat het op voorhand inzichtelijk maken van maatschappelijke effecten, zelfs met meer tijd, lastig zou zijn geweest. Zij geven aan hier als kleine gemeente geen capaciteit voor te hebben en stellen dat het vaak niet mogelijk is om maatschappelijke effecten vooraf sluitend in kaart te brengen.

Inhoudelijke invulling van maatregelen tijdens de looptijd

De invulling van veel van de bezuinigingen moest gedurende de looptijd van het herstelplan inhoudelijk worden uitgewerkt. Omdat de bezuinigingen niet direct vanaf 2020 hoefden in te gaan was hier volgens de directieadviseur voldoende tijd voor beschikbaar. Ambtenaren ervoeren veel vrijheid bij deze invulling. De opgelegde bezuinigingsbedragen voelden, ondanks dat deze taakstellend waren en weinig concreet waren geformuleerd, voor ambtenaren daarom niet als beklemmend. Men had het gevoel altijd voldoende opties achter de hand te hebben om het beoogde bezuinigingsbedrag te kunnen realiseren. Bijvoorbeeld toen bleek dat een omnisport accommodatie niet (tijdig) kon worden gerealiseerd, ervoeren zij voldoende ruimte om andere maatregelen te onderzoeken (wat uiteindelijk heeft geleid tot besluitvorming over het afstoten van MFC de Hardenberg in Finsterwolde) om zo alsnog aan de financiële taakstelling te voldoen.

De proportionaliteit van de maatregelen

Gevraagd naar de relatieve proportionaliteit van de maatregelen binnen het oorspronkelijke herstelplan geven beleidsmedewerkers aan hier niet veel aan op te merken te hebben. Ten aanzien van afzonderlijke bezuinigingen duiden beleidsmedewerkers uit sociaal domein dat zij het prettig vonden dat er ruimte was voor het terugdraaien of aanpassen van bezuinigingen wanneer deze niet proportioneel bleken. Zo is de hoogte van de bezuiniging voor jeugd tijdens de looptijd van het herstelplan aangepast van 1,7 miljoen naar 1 miljoen: *"Als we 1,7 miljoen hadden moeten bezuinigen was dit ten koste gegaan van de preventie, waardoor het uiteindelijk aan de achterkant weer duurder zou worden."*

4.4 Beleidsmedewerkers hebben beperkt inzicht in effecten van doorgevoerde bezuinigingen

De effecten van de bezuinigingen binnen het sociaal en ruimtelijk domein zijn beperkt inzichtelijk, mede door het ontbreken van monitoring en effectmetingen.

Sociaal domein

Beleidsmedewerkers binnen het sociaal domein geven aan dat zij geen inzicht hebben in de maatschappelijke effecten van de doorgevoerde bezuinigingen op de uitvoering van beleid en het behalen van beleidsdoelen. Omdat er geen monitoring of effectmeting heeft plaatsgevonden, blijft onduidelijk welke impact de maatregelen hebben gehad op de doelgroepen en de kwaliteit van de dienstverlening. Daarbij wijzen beleidsmedewerkers op externe factoren, zoals veranderende wet- en regelgeving en bredere maatschappelijke ontwikkelingen, die het meten van effecten verder bemoeilijken. Hierdoor blijven de effecten grotendeels speculatief en ontbreekt een concrete onderbouwing van de gevolgen van de bezuinigingen.

Ruimtelijk domein

Binnen het ruimtelijk domein hebben beleidsmedewerkers vooral input geleverd over de mogelijke gevolgen van de bezuinigingen op sportvoorzieningen. Omdat deze bezuinigingen niet hebben geleid tot sluiting van voorzieningen, wordt ingeschat dat de impact beperkt is gebleven. Wel heeft de gelijktijdige harmonisatie van sportbeleid[5], een proces dat verweven was met de bezuinigingen, gezorgd voor meer overzicht en samenhang in de uitvoering van het sportbeleid, dat is bij het ruimtelijk domein is ondergebracht.

[5] Bij de gemeentelijke herindeling die het ontstaan van Oldambt inluidde heeft er geen harmonisatie van sportbeleid plaatsgevonden. Tijdens de looptijd van de bezuinigingsmaatregelen heeft de gemeente dit proces doorlopen.

4.5 De raad heeft zijn rol tijdens het opstellen en uitvoeren van de herstelmaatregelen niet altijd volledig kunnen vervullen

Norm	Beantwoording
In de fase van voorbereiding van de begroting geeft de raad invulling aan zijn volksvertegenwoordigende en kaderstellende rollen.	De raad had zijn kaderstellende rol scherper kunnen invullen bij de voorbereiding van de begroting. Hierbij moet worden vermeld dat het gesprek dat coalitiepartijen na het vertrek van de SP voerden over de toekomst van de coalitie veel aandacht opeiste. Door partijen binnen Halte 7 wordt genoemd dat zij als fracties over de bezuinigingen hebben gesproken met organisaties zoals sportclubs en schuldhulporganisaties.
In de fase van uitvoering van de begroting en na afloop van het betreffende begrotingsjaar, geeft de raad invulling aan zijn controlerende rol.	De raad had meer aandacht kunnen besteden aan zijn controlerende rol tijdens de uitvoering van de begroting. Dit blijkt bijvoorbeeld uit een afwachtende houding ten aanzien van het dossier omnisportcomplex. De controlerende rol na afloop van de betreffende begrotingsjaren lijkt voldoende te zijn ingevuld.
De gemeenteraad stelt vast welke informatiebehoefte raadsleden hebben ten aanzien van de begroting (bijv. op inhoud of financiële aspecten). Hier worden concrete afspraken over gemaakt met het college.	Binnen Halte 7 is deze informatiebehoefte gedeeld en vastgesteld. Het is onduidelijk in hoeverre deze met het college zijn gedeeld. De inhoud van de gesprekken is niet met raadsfracties buiten Halte 7 gedeeld, al zijn deze fracties wel meermaals uitgenodigd voor deelname aan Halte 7.
De gemeenteraad stelt vast welke informatiebehoefte raadsleden hebben ten aanzien van de afwijkingen tussen de begroting, tussenrapportage, najaarsbijstelling, en jaarrekening en afwijkingen bij grote projecten. Hier worden concrete afspraken over gemaakt met het college.	Door raadsleden wordt aangegeven dat dit sporadisch is gedaan.
De raad investeert actief in de financiële kennis van raadsleden om P&C-producten beter te kunnen doorgronden en om als raad een betere positionering in te kunnen nemen bij de behandeling hiervan.	De raad erkent P&C-producten niet altijd goed te doorgronden. Zij investeert onvoldoende in het verkrijgen van meer financiële kennis.
De raad beoordeelt of beleidsambities realistisch zijn op basis van de beschikbare ambtelijke capaciteit. De raad toetst hier op bij zowel de begroting, als in tussentijdse begrotingsbijstellingen en bevraagt het college hier kritisch op.	Bij het opstellen van het herstelplan is door de raad niet gesproken over capaciteitsmogelijkheden.
De jaarrekening wordt separaat met het college besproken in een zelfstandige raadsvergadering. Het advies van de accountant en de auditcommissie wordt hier nadrukkelijk bij betrokken.	Voldaan.
Het is duidelijk voor raadsleden hoeveel er in totaal in het begrotingsjaar en in de meerjarenraming moet worden bezuinigd. Dit wordt in de begroting of een afzonderlijke raadsnota aangegeven.	De te bezuinigen bedragen worden weergegeven in de jaarlijkse begroting.
Aan de raad wordt transparant, volledig, overzichtelijk en leesbaar gerapporteerd. Dat wil zeggen: > *Transparant*: er wordt regelmatig aan de raad gerapporteerd over het totaal aan bezuinigingen, nog te realiseren bezuinigingen, niet gehaalde bezuinigingen,	Uit de voortgangsrapportages blijkt dat er transparant en volledig wordt gerapporteerd aan de raad. De informatie kan winnen aan overzichtelijkheid omdat de tekstuele toelichting bij de bedragen doorgaans zeer beperkt is.

redenen waarom de bezuinigingen niet zijn gehaald én bijstuurmogelijkheden. > *Volledig*: alle maatregelen worden ieder jaar opgenomen; zowel de voorgenomen als de gerealiseerde maatregelen. > *Overzichtelijk*: de bezuinigingen zijn van jaar op jaar te volgen, zonder er begrotingen van verschillende jaren bij te hoeven nemen. Er wordt op detailniveau, tactisch niveau en strategisch niveau gerapporteerd. > *Leesbaar*: de toelichtingen op de bezuinigingen zijn te volgen voor welwillende niet-financieel geschoolde raadsleden. Dat wil zeggen: er worden weinig technische termen gebruikt en als ze worden gebruikt worden deze toegelicht.	Verder is de informatie voor (niet-financieel geschoolde) raadsleden niet altijd even leesbaar doordat er vaker technische termen worden gebruikt zonder dat deze in de tekst worden toegelicht.
Over de realisatie van de begroting wordt transparant gerapporteerd.	Voldaan.
Over de realisatie van de begroting wordt transparant verantwoording afgelegd.	De verantwoording over de realisatie van de begroting is gebaat bij een bredere toelichting.
Het college zet in op het overzichtelijk en begrijpelijk maken van de P&C-producten voor raadsleden, vooral de begroting, zodat raadsleden met verschillende informatiebehoeften deze eenduidig kunnen interpreteren.	Raadsleden krijgen in aparte bijeenkomsten toelichting van de ambtelijke organisatie bij de begroting en andere belangrijke P&C-producten.
Nieuwe ontwikkelingen worden gemonitord en de raad wordt tijdig geïnformeerd over veranderingen in de begroting. Begrotingswijzingen worden tevens van onderbouwing en besluitvorming voorzien. Verschillen tussen voorgenomen bezuiniging en realisatie worden duidelijk verklaard. Indien de bezuiniging niet wordt gerealiseerd wordt een nieuw voorstel gedaan om alsnog de bezuiniging te halen of wordt toegelicht waarom het niet langer relevant is.	De raad lijkt waar nodig tijdig geïnformeerd te zijn over wijzigingen in de begroting. De verschillen tussen voorgenomen en gerealiseerde bezuinigingen zijn duidelijk maar summier en bevatten altijd toelichting of nieuw voorstel.

Tijdens de looptijd van het herstelplan hadden raadsleden moeite om grip te krijgen op de voortgang en inhoud van de herstelmaatregelen. De informatievoorziening schoot volgens de raad tekort, zowel in inhoudelijke duiding als in de presentatie van financiële gegevens. Daarbij speelden ook capaciteitsproblemen binnen fracties een rol, wat het doorgronden van complexe dossiers bemoeilijkte. Het gebrek aan overzicht en inzicht leidde ertoe dat keuzes soms onder tijdsdruk en met onvoldoende onderbouwing van beleids- en maatschappelijke effecten werden gemaakt.

Raad worstelde met interpretatie van financiële documentatie

Raadsleden geven aan tijdens de looptijd van het herstelplan moeite te hebben gehad met het vormen van een beeld van de herstelmaatregelen. Dit kwam onder andere door een gebrek aan handvatten voor het interpreteren van financiële documentatie, de complexiteit van de informatie en beperkte capaciteit binnen de afzonderlijke fracties.

Geen tools in handen om financiële informatie te doorgronden

De schriftelijke terugkoppeling over de voortgang op de herstelmaatregelen vond plaats via halfjaarlijkse besluitvormende en informerende bestuursrapportages aan de raad. In de documenten werd over de voortgang van de afzonderlijke posten uit het herstelplan gecommuniceerd door een gerealiseerd/te realiseren bedrag weer te geven met een korte, tekstuele uitleg. In de informerende bestuursrapportages werd tevens gebruikgemaakt van het stoplichtmodel om de voortgang op planning en financiën terug te koppelen. Raadsleden geven aan moeite te hebben met het interpreteren van financiële raadsinformatie. Zo was de tekstuele toelichting bij de bedragen volgens raadsleden onvoldoende om het beeld achter de cijfers te vormen.

Een belangrijke rol in het begrijpelijk maken van financiële informatie werd vervuld door een beleidsmedewerker financiën, die de raad tijdens technische sessies twee keer per jaar voorzag van duiding bij financiële documentatie. Deze sessies vonden plaats in een besloten setting, zonder publiek of pers, wat raadsleden de ruimte gaf om vrijuit vragen te stellen. De toelichtingen werden gegeven in begrijpelijke taal, ondersteund met presentaties waarin ontwikkelingen en bijzonderheden werden uitgelicht. Hoewel raadsleden deze sessies waardeerden, leidde de laagdrempelige aanpak er volgens de betrokken beleidsmedewerker soms toe dat raadsleden minder zelf actief met de financiële stukken aan de slag gingen. Buiten deze vaste momenten was er ruimte voor nadere toelichting, bijvoorbeeld via één-op-één-gesprekken, maar hier werd in de praktijk nauwelijks gebruik van gemaakt. Volgens de beleidsmedewerker lag het initiatief voor verdere verdieping bij de raad, maar werd daar zelden actief op ingespeeld. Tegelijkertijd benadrukt hij het belang van transparantie en begrijpelijkheid: "*Ik informeer de raadsleden echt naar eer en geweten. Het is belangrijk dat ze snappen waarover ze besluiten*".

Voor toekomstige bezuinigingstrajecten ziet hij kansen om de raad sterker in positie te brengen, bijvoorbeeld door vaker informele sessies te organiseren die ook buiten de vaste rapportagemomenten vallen, en waarin bredere financiële thema's aan bod kunnen komen.

Het format van rapportages zat inhoudelijke beeldvorming voortgang in de weg

Raadsleden geven aan dat, naast een gebrek aan tools om raadsinformatie te analyseren, de analyse ook werd bemoeilijkt door de presentatie van de data. De besluitvormende bestuursrapportages veranderden gedurende de looptijd van het herstelplan volgens raadsleden "*geregeld wisselden van presentatie, waarbij de basisinvulling gelijk bleef, maar er werd geschoven in potjes*". Daarnaast vinden raadsleden het moeilijk dat de namen van de bezuinigingsposten in de rapportages niet altijd overeenkwamen met de namen van de bezuinigingsposten in het originele herstelplan.

Beoordeling bezuinigingen werd bemoeilijkt door prijsstijgingen en administratieve werkwijze

De beoordeling van de voortgang van de bezuinigingen werd bemoeilijkt door prijsstijgingen en het aanvankelijk samenvoegen van alle kosten in één totaalpost. Een beleidsadviseur binnen het sociaal domein stelt dat deze prijsontwikkelingen een "*enorme"* invloed hadden op de herstelmaatregelen, omdat ze de ijkpunten vertroebelden waarop de bezuinigingen waren gebaseerd. Een andere beleidsadviseur voegt toe dat de onduidelijkheid werd vergroot doordat de kosten bij aanvang van het bezuinigingstraject niet afzonderlijk werden bijgehouden. Inmiddels is men overgestapt op het apart budgetteren van prijsontwikkelingen, waardoor er meer sturingsinformatie beschikbaar is. Hierdoor kunnen gegevens eenvoudiger uit het monitoringssysteem worden gehaald en kan de gemeente tijdiger signaleren wanneer prijsontwikkelingen uit de pas lopen, wat de sturing verder verbetert.

Een capaciteitstekort bij raadsfracties speelde parten in de beeldvorming van de voortgang

Door de versplinterde inrichting van de Oldambster raad hadden de afzonderlijke fracties moeite om boven een dossier te gaan staan. Ten tijde van de uitvoering van de herstelmaatregelen en tijdens het opstellen van de rapportage bestaat de gemeenteraad van Oldambt uit 25 zetels, verdeeld over 12 fracties. De afzonderlijke fracties bekleden elk dus slechts een gering aantal zetels. Het gevolg hiervan is dat fracties gedwongen worden tot het verdelen van de aandacht over alle dossiers waar raadsleden zich over moeten buigen.

Een raadslid oppert dat er binnen de raad een probleemeigenaar zou moeten zijn voor omvangrijke en/of problematische dossiers. Hiermee wordt een persoon bedoeld die namens de raad waarneemt of er vanuit het college wordt voldaan aan gemaakte afspraken, mogelijke problemen tijdig signaleert en voldoende kennis in huis heeft om raadsinformatie te doorgronden. Hier speelt dat de raad feitelijk een lekenbestuur is met weinig inhoudelijke kennis. Raadsleden missen daarom vaak inhoudelijke kennis en begrip van dossiers wanneer er weinig tijd en/of ondersteuning beschikbaar is. Een raadslid beaamt dit: "*We zijn allemaal leek en de meesten hebben er een andere baan bij. We zijn dus druk genoeg*".

Tijdsdruk en ontbreken inzicht in effecten van bezuinigingen bemoeilijkte besluitvorming

Zoals besproken in 4.3 waren de maatregelen in het herstelplan technisch haalbaar geformuleerd, maar ontbrak praktische en maatschappelijke duiding. Voor sommige posten volgde deze duiding pas nadat het herstelplan in de raad was behandeld. De raad geeft aan dat zij daarom vaak geen goed onderbouwde keuzes heeft kunnen maken. Zo werd over sport bijvoorbeeld gemeld dat er onderzocht zou worden of er met een omnisport een bepaald bedrag zou kunnen worden bezuinigd, maar verdere detailinformatie ontbrak (*"De komende jaren zullen de mogelijkheden (...) worden onderzocht").* Een raadslid gaf aan: *"We hebben er misschien zelf wel te weinig op doorgevraagd, maar de inhoud werd steeds vooruitgeschoven ('daar komen we nog op terug'). Dit gold voor veel bezuinigingen."* Dit maakte het voor de raad lastig om tijdig goed gefundeerde beslissingen te nemen. Zij ervoeren dat beslissingen regelmatig met stoom en kokend water moesten worden genomen, ondanks eerdere pogingen dezelfde zaken voor het voetlicht te brengen bij het college. Binnen de gemeenteraad leeft daarom de sterke wens om bij een volgend bezuinigingsproces eerder te beginnen met het voorbereiden en inhoudelijk vormgeven van bezuinigingen. Daarnaast is er de wens om keuzes voor voorgelegde bezuinigingen beter te onderbouwen. Een kanttekening hierbij is dat het, gezien het moment waarop de noodzaak om te bezuinigen duidelijk werd, niet mogelijk was om in 2019 meer tijd te nemen om de bezuinigingen voor te bereiden.

Terugkijkend op de ontwerpfase van de bezuinigingen geven raadsleden aan dat de discussie vooral over bedragen ging. Daarbij werd te weinig nagedacht over de bredere effecten op beleid en de gemeente als geheel. Dit leidde tot problemen in de uitvoeringsfase van de herstelmaatregelen. Een raadslid erkent: *"Als we breder waren geïnformeerd en naast de cijfers ook inzicht hadden gehad in de inhoudelijke en beleidsmatige impact van de bezuinigingen, dan hadden we misschien andere keuzes gemaakt."* Volgens een raadslid was er tijdens de ontwerpfase al behoefte aan meer duiding van de effecten van de voorgestelde bezuinigingen, maar heeft de raad hier zelf onvoldoende op doorgevraagd. Daarnaast speelde ook de rol van het college een belangrijke factor. Zo zou het college verzoeken om meer inhoudelijke uitleg over de uitvoering van de herstelmaatregelen steeds hebben uitgesteld.

Uiteindelijk stemde de raad in december 2019 toch in met het herstelplan. De belangrijkste motivatie hiervoor was de consensus binnen de partijen die later Halte 7 zouden vormen: men wilde koste wat het kost voorkomen dat de provincie preventief toezicht zou instellen. Ondanks dit besluit voelden raadsleden zich desgevraagd onvoldoende inhoudelijk onderlegd om een gefundeerde keuze te maken en hadden zij twijfels over hun eigen rol en die van het college tijdens de ontwerpfase. Het vertrek van de SP uit de coalitie speelde hierin ook een rol. Doordat binnen de coalitie het gesprek zich vooral richtte op hoe men verder kon, was er minder ruimte om zich diepgaand met de begroting bezig te houden.

Ten aanzien van een mogelijke volgende bezuinigingsronde zijn de geïnterviewde raadsleden het erover eens dat zij inzicht willen in het verhaal achter de cijfers. Ook tijdens de werksessie met de raad kwam naar voren dat er behoefte is aan 'als-dan'-scenario's om weloverwogen besluiten te kunnen nemen. Concreet betekent dit dat men inzicht wil in de effecten van bezuinigingen, zowel binnen de gemeentelijke organisatie (zoals waterbedeffecten) als voor de inwoners (maatschappelijke gevolgen).

Meer initiatief vanuit de raad had besluitvorming mogelijk verbeterd

Raadsleden erkennen dat zij zichzelf soms een meer proactieve houding hadden kunnen aanmeten tijdens de ontwerp- en uitvoeringsfasen van de herstelmaatregelen. Zo vertelt een raadslid dat men als raad misschien ook wel meer had kunnen vragen naar de verdere inhoudelijke invulling van de bezuinigingen. Ook in de aanloop naar de inhoudelijke behandeling van het dossier rondom het omnisportcomplex erkent een raadslid dat de raad zich passief heeft opgesteld: "*We wisten allemaal dat sport erg lastig kon gaan worden. We wilden er volgens mij gewoon nog niet aan geloven."*

Bij het verkrijgen van handvatten om financiële informatie te interpreteren is de raad minder duidelijk over hun rol. Zo vertelt een raadslid dat hij geen behoefte had aan specifieke ondersteuning, maar tijdens raadsbijeenkomsten veel naar duiding vroeg. Een ander raadslid geeft aan dat het ingewikkeld was om gerichte vragen te stellen om meer kennis te verkrijgen omdat onduidelijk was welke kennis ontbrak. Wanneer zij wel vragen hadden was het college goed bereikbaar voor het beantwoorden ervan.

Dat de raad zich op andere vlakken proactief opstelde, blijkt uit het verzoek dat in 2020 aan het college is gedaan om de raad nauwer te betrekken bij de begroting en bij het bezuinigingsproces. De uitkomst van het verzoek wordt door raadsleden echter niet geheel positief beoordeeld: "*Je merkte dat het college hun best deed om ons eerder te betrekken, maar was voor ons nooit voldoende*." Zo zijn zij ontevreden over de volledigheid van de informatie die met hen is gedeeld. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het ontbreken van een agenda of langetermijnplanning. Tijdens de werksessie met de raad werd uitgesproken dat men bij een volgend bezuinigingsproces tijdiger en vollediger geïnformeerd wil worden door het college. Tegelijkertijd werd ook erkend dat de raad zelf verantwoordelijk is voor zijn eigen agenda en daarin ook kritisch naar zichzelf moet kijken. Een raadslid benoemt: *"De raad kan meer initiatief nemen. We zijn nu vaak reactief. Tegelijkertijd ligt een belangrijk deel van de uitvoering bij het college, en zij moeten ons ook voeden met informatie. Je wacht, vraagt nog eens, maar je loopt al snel achter de feiten aan. Als er ineens ruimte op de agenda is, kun je die niet zomaar invullen – mensen die je goed inhoudelijk kunnen informeren, zijn op korte termijn lastig te regelen."*

4.6 Duidelijke en eerlijke communicatie zou begrip voor bezuinigingen vergroten

Communicatie bleek van cruciaal belang tijdens het bezuinigingsproces binnen de gemeente Oldambt. Zowel richting inwoners als in de interne samenwerking tussen raad en college waren transparantie, timing en regie bepalend voor het draagvlak en het verloop van besluitvorming. Tegelijkertijd brachten enkele communicatieproblemen, zoals de gelijktijdige communicatie over bezuinigingen en beslissingen over nieuwbouw van het gemeentehuis, ook spanningen, misverstanden en leerpunten aan het licht.

Open en eerlijke berichtgeving richting inwoners

Het belang van open en eerlijke communicatie naar inwoners bij gemeentelijke bezuinigingsrondes wordt in de gesprekken zowel door de raad, het college als ambtenaren nadrukkelijk onderstreept. Transparante berichtgeving helpt inwoners te begrijpen waarom bepaalde keuzes worden gemaakt en welke gevolgen deze voor hen hebben. Het college benadrukt: *“In de communicatie is het van belang geweest om eerlijk te zijn. Je moet er niet omheen draaien en uitleggen wat de bezuinigingen betekenen.”* Een concreet voorbeeld waarbij heldere communicatie van groot belang was, betreft de bezuinigingen op huishoudelijke hulp. Door inwoners goed uit te leggen dat er voortaan werd gekeken naar wat iemand nodig heeft in plaats van waar iemand recht op heeft, ontstond er volgens het college meer begrip en acceptatie voor het nieuwe beleid. Het tonen van het bredere verhaal en het waarom achter de keuzes hielp inwoners om de verandering te plaatsen.

Ambtenaren in het ruimtelijk domein geven echter aan dat er tijdens de uitvoering van het herstelplan betere keuzes hadden kunnen worden gemaakt in de communicatie naar inwoners. Een voorbeeld hiervan was de sluiting van MFC De Hardenberg. De communicatie hierover was onvoldoende helder, wat leidde tot onrust en negatieve beeldvorming. De situatie was mogelijk anders verlopen als explicieter was gecommuniceerd dat niet alleen sluiting een optie was, maar dat de gemeente zich ook inspande voor een mogelijke overname. Dit had volgens de ambenaren *“de angel uit de onrust gehaald.”* De timing van de plannen voor het sluiten van MFC De Hardenberg maakte de situatie nog complexer, omdat deze samenviel met communicatie rondom grote investeringen in de verbouwing van het gemeentehuis. Dit maakte het lastig om uit te leggen waarom er enerzijds fors werd bezuinigd, terwijl er anderzijds grote projecten gaande waren met tientallen miljoenen euro’s aan uitgaven. De raad heeft er bij het college op aangedrongen om hier zo duidelijk mogelijk over te communiceren, bijvoorbeeld door artikelen in lokale kranten te publiceren om het eerlijke verhaal naar inwoners te brengen. Raadsleden hebben ook onderling benadrukt dat het belangrijk was om het eerlijke verhaal naar hun achterban te communiceren. Echter, een bijkomende uitdaging in de communicatie was dat raadsleden in hun uitingen naar buiten toe vaak eigen informatie toevoegden — soms juist, maar soms ook onjuist. Dit zorgde volgens de raad ook voor verwarring en negatieve beeldvorming onder inwoners, ongeacht of deze informatie nu klopte of niet. Het grote aantal insprekers bij raadsvergaderingen laat duidelijk zien dat het onderwerp leeft bij een gedeelte van de inwoners en dat sommigen zich ertegen verzetten. Het gebrek aan regie en consistentie in de communicatie bemoeilijkte dus het creëren van een eenduidig en transparant verhaal.

Aanstellen externe projectleider

Het aanstellen van een externe projectleider voor het dossier rondom omnisport, in plaats van dit bij een beleidsadviseur te beleggen, is door alle betrokkenen (raad, college en beleidsmedewerkers) als zeer positief ervaren. De externe projectleider was niet ‘erfelijk belast’ binnen de gemeente, waardoor hij met een frisse blik en zonder interne belangen zijn rol kon vervullen. Doordat hij zich volledig op het dossier kon richten, functioneerde hij effectief als schakel tussen de gemeentelijke organisatie, de politiek en de inwoners. De projectleider wist mensen te mobiliseren en bouwde snel vertrouwen op vanwege zijn onafhankelijkheid en nauwe samenwerking met de raad. Zijn neutrale positie en gerichte focus droegen bij aan het succes van het project, terwijl dat waarschijnlijk moeilijker was geweest voor iemand uit de eigen organisatie.

Interne communicatie

Ook over de onderlinge communicatie, met name tussen het college en de raad, worden een aantal kritische opmerkingen gemaakt in de gesprekken. Zo noemt de raad dat zij graag eerder en actiever betrokken had willen worden bij het bezuinigingsproces en vindt dat het college hierin onvoldoende is tegemoetgekomen. Er ontbrak volgens de raad een duidelijke langetermijnagenda of planning, waardoor het onduidelijk was wanneer bepaalde stappen zouden worden gezet. Dit gaf het gevoel dat ze niet volledig en tijdig werden meegenomen in het proces. Zo vertelt een raadslid: *"Als je weet dat de details voor de bezuinigingen op sport pas over twee jaar aan de beurt zijn, dan kunnen we ons daar ook op instellen. Maar die informatie hebben wij nooit gekregen."* Het gebrek aan deze informatie maakte het voor de raad lastig om zich goed voor te bereiden en effectief te anticiperen op de bezuinigingen.

4.7 Kostenstijgingen en gebrek aan capaciteit bemoeilijkten bezuinigingsproces

Norm	Beantwoording
In de gemeentebegroting wordt actuele informatie verwerkt, op basis van actuele beleidsplannen en prognoses. Er wordt voldoende rekening gehouden met inflatie-, loon-, en prijsstijgingen, vastgestelde verhogingen van belastingen en leges, het meerjarig investeringsplan en actuele grondexploitaties.	Er is in de begroting onvoldoende rekening gehouden met inflatie en prijsontwikkelingen.

Tijdens de uitvoering van het herstelplan is de gemeente Oldambt geconfronteerd met verschillende externe en interne factoren die van invloed zijn geweest op de voortgang en haalbaarheid van bezuinigingsmaatregelen. Twee belangrijke thema's die daarin tekortschoten zijn de vertraging en herziening van bezuinigingen en de impact van de onvoorziene inflatie en prijsontwikkelingen.

Vertraging en herziening van bezuinigingen

Sommige bezuinigingen zijn later uitgevoerd dan initieel gepland. De oorzaak hiervan lijkt meervoudig. Allereerst gold dat een aantal omvangrijke bezuinigingen (jeugd, omnisport) onvoldoende waren uitgewerkt in de vormgevingsfase van het herstelplan en dus meer tijd vroegen in de uitwerking. Daarnaast kampte de gemeentelijke organisatie destijds met een tekort aan beleidsmatig personeel, waardoor het uitwerken van sommige bezuinigingen niet haalbaar bleek binnen de geplande termijn. Ook heeft de coronacrisis voor vertraging gezorgd. Door corona was er op een gegeven moment onvoldoende capaciteit en werden ambtenaren geconfronteerd met dubbele taken. Hierdoor duurde het langer om bepaalde maatregelen door te voeren dan oorspronkelijk gepland. Een voorbeeld hier van is de uitwerking van de bezuinigingen voor jeugd, die pas in 2022 zijn gepresenteerd. Ook zijn sommige bezuinigingen teruggedraaid omdat deze niet de gewenste effecten bereikten (bijvoorbeeld bij schuldhulpverlening) of omdat de gemeente na financiële meevallers, zoals overschotten van corona en de herstelgelden van Nij Begun, geld beschikbaar had om een voorziening toch weer op te pakken en te investeren in de gemeente. Ondanks deze vertragingen en herziening van bezuinigingen kijken ambtenaren, bestuurders en raadsleden positief terug op hoe de gemeente met onvoorziene ontwikkelingen is omgesprongen.

Effecten van inflatie en prijsontwikkelingen

Gedurende de looptijd van het herstelplan hebben ook inflatie en prijsontwikkelingen de uitvoering negatief beïnvloed. Zo zijn de kosten van bijvoorbeeld aannemers en de tarieven van instellingen fors gestegen. Hierdoor klopte het oorspronkelijke ijkpunt van de bezuinigingen niet meer en waren de effecten van de maatregelen daardoor moeilijker te beoordelen. Daarnaast werden de oorspronkelijke bezuinigingen lastiger te realiseren door de gestegen kosten. Ambtenaren benoemen dat in de gemeentelijke budgetten inflatie niet automatisch jaarlijks wordt geïndexeerd, wat in de praktijk neerkomt op een jaarlijkse bezuiniging. Deze 'bezuinigingen' zijn de afgelopen jaren aanzienlijk geweest. Het uitgangspunt was dat budgetten gelijk bleven, tenzij via prijscorrecties in contracten of prijsafspraken kan worden aangetoond dat extra budget noodzakelijk is. Dit drukte op het vermogen van de gemeente om haar diensten op het gewenste niveau te houden, en bemoeilijkte de uitvoering van de maatregelen uit het herstelplan.

Bijlage 1 | Overzicht realisatie herstelmaatregelen

In deze bijlage zijn posten uit het herstelplan en (mogelijk) aanpalende posten weergegeven. Voor elke post is de omvang vermeld en of deze behaald is. De informatie die aan deze bijlage ten grondslag ligt is afkomstig uit de gemeentelijke documentatie die met de onderzoekers is gedeeld. Zie Bijlage 3 voor een volledige opsomming van de geanalyseerde documentatie. Het is mogelijk dat informatie ontbreekt of niet volledig is.

Posten sociaal domein

Post	Doel herstel-maatregel	1e BBR 2020	2e BBR 2020	1e BBR 2021	2e BBR 2021	1e BBR 2022	2e BBR 2022	1e BBR 2023	2e BBR 2023
Schrijnende gevallen	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
		Behaald	-	-	-	-	-	-	-
Afschaffen schoolontbijt	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
		Behaald	-	-	-	-	-	-	-
Afschaffen individuele vervoersvoorziening	40.000	-	-	40.000	40.000posten	40.000	40.000	40.000	40.000
		Niet behaald.	Niet behaald. De gebruikers zijn geïnformeerd.	Behaald	-	-	-	-	-
Versoberen participatiefonds	70.000	-	70.000	235.000	235.000	235.000	235.000	235.000	235.000
		Niet behaald, doordat er in 2020 meer aanvragen zijn gedaan voor participatiefonds dan in 2019.	Behaald, budget in begroting is verlaagd.	-	-	-	-	-	-
Versoberen Bibliotheekwerk	70.000	-	-	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000
		Niet behaald	Niet behaald. Keuzes maken welke diensten minder worden afgenomen.	Behaald	-	-	-	-	-
Verlagen subsidie de Klinker	130.000	-	-	130.000	-	-	-	-	-
		Niet behaald	Niet behaald.	Behaald	-	-	-	-	-
Aanpassen Publiek Vervoer	150.000	-	-	-	-	135.000	150.000	15.000	15.000
		Niet behaald	Niet behaald. Er is een PvA gemaakt en er is gestart met het screenen van klantdossiers.	Niet behaald. Het deel dat moet worden gerealiseerd door hogere tarieven is gerealiseerd, want de tarieven zijn verhoogd. Het resterende deel van de bezuinigingen moet worden gerealiseerd door gebruikers van publiek vervoer meer gebruik te laten maken van openbaar vervoer.	Niet behaald. Het deel dat moet worden gerealiseerd door hogere tarieven is gerealiseerd, want de tarieven zijn verhoogd. Het resterende deel van de bezuinigingen moet worden gerealiseerd door gebruikers van publiek vervoer meer gebruik te laten maken van openbaar vervoer.	Deels behaald. Met ingang van 2022 wordt de taakstelling gerealiseerd voor een bedrag van circa € 135.000 door de tarieven te verhogen.	Behaald. Overige 15.000 behaald door verhoging tarieven en scherper indiceren.	Behaald.	-

Post	Doel herstel-maatregel	1e BBR 2020	2e BBR 2020	1e BBR 2021	2e BBR 2021	1e BBR 2022	2e BBR 2022	1e BBR 2023	2e BBR 2023
Huishoudelijke hulp	235.000	-	-	-	-	-	-	-	-
		Niet behaald	Niet behaald. Er is een interne projectgroep gestart met een plan van aanpak. Corona is een risico (minder huisbezoeken mogelijk).	Niet behaald. De nieuwe normen worden toegepast op nieuwe aanvragen.	Niet behaald. Afgeboekt ten laste van het resultaat.	Na onderzoek blijkt dit bedrag niet gerealiseerd te kunnen worden. Het invoeren van een inkomenstoets zal worden onderzocht. Voorgesteld wordt om het taakstellende bedrag ad € 240.000 samen te voegen met de taakstelling bij jeugd.	-	-	-
Jeugd	- 430.000 in 2020 - 860.000 in 2021 - 1.290.000 in 2022 - 1.720.000 in 2023	166.000	-	-	-	200.000	-	450.000	1.000.000
		Deels behaald. Inzet extra personeel om kosten jeugdzorg te verminderen. De investeringen in 2020 zijn als gevolg van corona later op gang gekomen.	Geen mutatie op geweest.	Niet behaald. Er is sprake van een lichte daling van het aantal lopende indicaties.	Niet behaald. Afgeboekt ten laste van het resultaat. Het aantal jeugdigden dat gebruik maakt van een voorziening stijgt niet, maar het verzilveringspercentage van aanbieders is wel substantieel gestegen. De taakstellende bezuiniging ad € 860.000 is niet gerealiseerd.	Deels gerealiseerd door inzet POH. Geen daling in kosten waargenomen, wel een afname in stijging kosten.	Resterend bedrag (660.000) is financieel afgeboekt. Niet behaald. Er worden voorstellen gedaan hoe te komen tot een besparing op jeugd respectievelijk een proces om te komen tot een besparing voor het resterende bedrag.	Deels behaald.	Niet behaald. Verwerkt als niet gerealiseerd en als incidentele last meegenomen
Menzis, 115%, pakket 1 en 2	40.000	-	-	321.000	321.000	321.000	321.000	321.000	321.000
		Niet behaald.	Niet behaald.	Behaald.	-	-	-	-	-
Keuze uit rest van Menzis OF Subsidies Welzijn + armoede en Participatiefonds	255.000	-		446.000	446.000	446.000	446.000	446.000	446.000
		Niet behaald.	Niet behaald. De overeenkomst met Menzis moet worden aangepast. Deze bezuiniging kan al een jaar eerder worden gerealiseerd.	Behaald.	-	-	-	-	-
Fashion cheque	60.000	-	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000
		Niet behaald.	Uit de evaluatie bleek geen meerwaarde. De bezuiniging wordt al vanaf 2020 gerealiseerd	-	-	-	-	-	-

Posten ruimtelijk domein

Post	Doel herstel-maatregel	1e BBR 2020	2e BBR 2020	1e BBR 2021	2e BBR 2021	1e BBR 2022	2e BBR 2022	1e BBR 2023	2e BBR 2023
Stopzetten subsidies niet gebruikte voetbalvelden	30.000	-	-	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
		Niet behaald.	Niet behaald. Hier wordt een alternatieve bezuiniging voor gezocht in 2020.	Behaald. Bezuiniging heeft plaatsgevonden op sportaccommodaties.	-	-	-	-	-
Onderhoud sportvelden naar verenigingen	120.000	-	-	-	60.000	60.000	60.000	120.000	120.000
		Niet behaald.	Niet behaald. Wordt nog geïnvesteerd.	Niet behaald. De vooraankondigingen bezuinigingen aan sportverenigingen zijn verstuurd. Ook zijn gesprekken gaande met de aannemer over bezuiniging op de onderhoudsbudgetten voor sportvelden.	Deels behaald. Het is niet duidelijk waarom de post niet geheel is behaald.	Het bedrag ad € 60.000 wordt dit jaar uit een andere post gehaald. De bezuiniging wordt sowieso gehaald; in het uiterste geval wordt er gekort op de subsidies.	Er is besloten om vanaf 2023 geen groot jaarlijks onderhoud op de sportvelden door de gemeente in te kopen en deze verantwoordelijkheid bij de (individuele) verenigingen te leggen. Tevens is besloten om voor 2022 - als overgangsjaar - een onderhandse inkoopprocedure te hanteren op basis van het inspectieadvies van maart 2022 met een maximum van 60.000 euro. Met deze besluiten worden deze taakstellende bedragen gerealiseerd.	-	-
Afstoten wegen	25.000	-	-	-	-	-	25.000	-	-
		Niet behaald.	Niet behaald. Wordt later opgepakt	Niet behaald. Wordt later opgepakt	Niet behaald.	Niet behaald. Er komt een nieuw aanbestedingscontract.	Behaald.	-	-
Onderhoudsniveau begraafplaatsen van B naar C	25.000	-	-	25.000	-	-	-	-	-
		Niet behaald.	Niet behaald. Door vermindering detachering en lagere kwaliteit groen is verwachting dit later te behalen.	Behaald. Door vermindering detachering en lagere kwaliteit groen.					
Gebiedsgericht werken	100.000 2020 – 50.000	50.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
		Behaald. Doel aangepast naar 50.000 voor 2020	Subsidieregeling burgerinitiatieven 2020 is aangepast.	In januari 2021 heeft het college besloten om te gaan werken met dorps- en wijkbudgetten. Deze zgn. buurtbudgetten komen in de plaats van de organisatie- en leefbaarheidsgelden.	-	-	-	-	-
Sportvoorzieningen	500.000	-	-	-	-	-	-	250.000	-250.000
								In afwachting van feitelijke realisatie na afstoten MFC de Hardenberg. Nog niet behaald	Geraamde besparing in 2023 is door overdracht door stichting MFC de Hardenberg per 1 september (beoogde sluiting was per 1 juli) en extra toegezegde bijdragen aan de stichting niet gehaald

Post	Doel herstelmaatregel	1e BBR 2020	2e BBR 2020	1e BBR 2021	2e BBR 2021	1e BBR 2022	2e BBR 2022	1e BBR 2023	2e BBR 2023
Formatie/bedrijfsvoering	90.000 -2020 520.000- 2023	290.000	320.000	-	-	-	-	-	-
	Behaald. 290.000 is bezuinigd, dus 200.000 meer dan het oorspronkelijke doel voor 2020. Verhoogd om ruimte te vinden voor "stelpost extra budget vervanging wegens ziekte"	Behaald totaal in 2020. Gerealiseerd door verjonging en nieuwe instroom van ambtenaren tegen lagere loonkosten dan begroot	Met ingang van 2020 is € 290.000 extra gerealiseerd. In 2021 wordt een uitvoeringsplan opgesteld voor realisatie van de resterende bezuiniging ad € 320.000	-	-	-	-	-	
RTV Go	15.000	-	-	-	-	-	-	-	15.000
	Niet behaald.	Niet behaald. De lokale omroep is inmiddels geïnformeerd.	Niet behaald. Deze bezuiniging kan niet gerealiseerd worden op de lokale omroep omdat de gemeente door de bezwaarschriftencie in het ongelijk is gesteld.	Niet behaald.	-	-	-	-	
Uit te besteden werkzaamheden (schaapskudde)	105.000 Per 2020 – 35.000	-		-	-	-	-	35.000	-
	Niet behaald.	Niet behaald. In deze BBR wordt een bezuiniging van 35.000 genoemd. Wordt nog voorbereid.	Niet behaald. Wordt nog voorbereid.	Niet behaald. Wordt nog voorbereid.	Niet behaald. Wordt lastig realiseren, Het blijkt dat we het niet zonder schapen kunnen, zeker niet op de natte gedeelten.	Niet behaald.	Behaald. Eén kudde wordt ingezet i.p.v. drie	-	
Materiaal en materieel (groen)	150.000	-	-	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
	Niet behaald.	Niet behaald. Er moeten oplossingen worden gezocht voor verwijdering en vervanging van het (zieke) bomenbestand	Behaald. Door beschikbaarstelling van extra budget voor VTA-keuringen/opruimen bomen en bestrijding essentaksterfte per 1 januari 2021 en schrappen van onderhoudstaken.	-	-	-	-	-	
Onderhoud gebouwen	140.000	-	-	-	-	-	-	-	-
	Niet behaald.	Niet behaald. De planning van de onderhoudsmeerjarenraming zal worden aangepast.	Niet behaald. De planning van de onderhoudsmeerjarenraming zal worden aangepast	Niet behaald. Planning aangepast zodat het in 2022 gehaald kan worden.	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.	
Wegen (onkruidbestrijding)	100.000	-	-	-	-	-	-	100.000	-
	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.	Behaald. Afspraken gemaakt voor het temporiseren van de werkzaamheden, zodat met de nog beschikbare middelen de bestrijding, op weliswaar lager niveau, gedaan kan worden	-	
Onderhoud en beheer openbaar groen	100.000	-	-	100.000	-	-	-	-	-
	Niet behaald.	Niet behaald. Door vermindering detachering en lagere kwaliteit groen is verwachting dit later te behalen.	Behaald. Door vermindering detachering en lagere kwaliteit groen.	-	-	-	-	-	

Post	Doel herstelmaatregel	1e BBR 2020	2e BBR 2020	1e BBR 2021	2e BBR 2021	1e BBR 2022	2e BBR 2022	1e BBR 2023	2e BBR 2023
Openbare toiletten	8.000	-	-	-	-	-	-	-	-
		Niet behaald.	Niet behaald. Bezuiniging ad € 8.000 is voor iets anders aangewend. Hier moet derhalve nog een alternatief voor worden gevonden.	Niet behaald. Bezuiniging ad € 8.000 is voor iets anders aangewend. Hier moet derhalve nog een alternatief voor worden gevonden.	Niet behaald. Bezuiniging ad € 8.000 is voor iets anders aangewend. Hier moet derhalve nog een alternatief voor worden gevonden.	Niet behaald. Deze bedragen zijn destijds aangewend voor dekking walbeschoeiing. In het kader van de bezuinigingen zal er daarom voor dit bedrag een alternatief moeten worden gevonden of het bedrag moet worden afgeboekt ten laste van het resultaat	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.
Fonteinen	5.000	-	-	-	-	-	-	-	-
		Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald. Deze bedragen zijn destijds aangewend voor dekking walbeschoeiing. In het kader van de bezuinigingen zal er daarom voor dit bedrag een alternatief moeten worden gevonden of het bedrag moet worden afgeboekt ten laste van het resultaat	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.
Toerisme	100.000	-	-	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
		Niet behaald.	Niet behaald.	Behaald. De bezuiniging op toerisme, waarin het budget van €200.000 naar € 100.000 is gegaan, is per 1 januari 2021 in de meerjarenbegroting mee genomen	-	-	-	-	-
Gemeenschappelijke regelingen	100.000	-	-	-	21.000	-	-	-	-
		Niet behaald.	Niet behaald. Alle besturen van GR'en krijgen een brief en de Oldambt-bestuurders zullen inzetten op het maken van afspraken en proberen draagvlak te creëren bij hun collega GR-bestuurders. Momenteel loopt er nog een discussie over de begroting 2021 van de GGD.	Niet behaald. Gemeente heeft brief gestuurd naar directies met het verzoek om bij de conceptbegroting 2022 een voorstel van mogelijke bezuinigingen voor te leggen tot een bedrag van minimaal 4% van de gemeentelijke bijdragen. Tot op heden nog geen voorstellen ontvangen.	Alleen een incidentele bezuiniging gerealiseerd. Afgeboekt ten laste van het resultaat.	De wethouders financiën zetten zich in om via de VGG nog een bezuiniging op GR'en te realiseren. Verwachting is dat het bedrag niet gerealiseerd wordt.	-	-	-
Uitbereiding de Stuwe	12.615	-	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
		Niet behaald.	Behaald.	-	-	-	-	-	-

Overige posten

Post	Doel herstelmaatregel	1e BBR 2020	2e BBR 2020	1e BBR 2021	2e BBR 2021	1e BBR 2022	2e BBR 2022	1e BBR 2023	2e BBR 2023
Geen extra budget mantelzorg	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
		Behaald. Was geen actie voor nodig. In 2019 was de wens dat er extra geld beschikbaar werd gesteld. Dit is niet toegekend.	-	-	-	-	-	-	-
Geen extra budget marketing Oldambt	40.000 in 2020 50.000 in vanaf 2021	40.000	40.000	40.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
		Behaald. Was geen actie voor nodig. In 2019 was de wens dat er extra geld beschikbaar werd gesteld. Dit is niet toegekend.	-	-	-	-	-	-	-
OZB jaarlijks met 1% extra + 0,5% extra (verhoging)	437.000 in 2020 562.500 in 2021 687.500 in 2022/2023	-	-	-	-	-	-	-	-
		Niet behaald.	Niet behaald. Te realiseren door vaststelling OZB-tarieven	De OZB-tarieven voor 2021 zijn verhoogd conform hetgeen is opgenomen in de kadernota 2021-2024	Niet behaald. Verhoging van de OZB-tarieven wordt meegenomen bij de jaarlijkse vaststelling in december.	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.
Toeristenbelasting	6.000 – 2020 30.000 - 2021 37.000 - 2022 95.000 - 2023	-	6.000	-	-	-	31.000	58.000	58.000
		Niet behaald.	Behaald.	Niet behaald. Per 2021 gaat het tarief van de toeristenbelasting van €0,95 naar € 1,10 en vervolgens gaat het tarief in 2023 naar € 1,50	Niet behaald. Realisatie van het bedrag 2021 blijkt pas in 2022 bij het opleggen van de aanslagen toeristenbelasting over 2021. In 2023 worden prijzen opnieuw verhoogd.	Niet behaald.	Deels behaald. Voor behalen restbedrag is een verhoging tarief nodig. Hier wordt over gesproken.	Behaald.	
Reclame-inkomsten (verhoging)	50.000	-	-	-	-	-	35.000	35.000	35.000
		Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald. Voorbereiding gestart.	Niet behaald.	Niet behaald.	Deels behaald. 35.000 is behaald. Financieel verwerkt, c.q. deels afgeboekt. Overige kosten worden gedekt door reguliere budgetbewaking	-	-

Aanvullende posten (later in BBR'en opgenomen)

Post	Doel maatregel	1e BBR 2020	2e BBR 2020	1e BBR 2021	2e BBR 2021	1e BBR 2022	2e BBR 2022	1e BBR 2023	2e BBR 2023
Realisering Brede school Scheemda	-273.725			-	-	-	-	-	-
		-273.725 Krediet beschikbaar gesteld voor realisatie Brede school.	-136.000 Resterend krediet beschikbaar.	-	-	-	-	-	-
Herhuisvesting Personeel	-373.780 in 2020 -417.189 in 2021 -399.775 in 2022 -383.000 in 2023	-373.780	Onbekend	-417.189	-417.189	-399.775	-383.000	-383.000	-
		Opgenomen bedrag voor verwachte kosten.	Overgrote deel van het budget wordt meegenomen naar 2021.	Opgenomen bedrag voor de verwachte kosten.	In de 2e BBR gestort in de reserve doorgeschoven projecten.	Opgenomen bedrag voor verwachte kosten.	Opgenomen bedrag, geen gebruik van gemaakt.	In de 2e BBR gestort in de reserve doorgeschoven projecten.	-
Bezuinigingen sociaal domein	250.000 in 2020-2022 530.000 in 2023	32.519	32.519	32.519	32.519	32.519	32.519	32.519	32.519
		Structurele bezuiniging. Deels behaald. Voor het restant bedrag moet nog aanvullende bezuinigingen worden gerealiseerd.	Volledig behaald, stelpost is nu 0.	-	-	-	-	-	-
Onder-uitputting kapitaallasten		200.000	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
		Verwachte budgettaire ruimte door het later realiseren van investeringen.	Volledig verwerkt.	Verwachte budgettaire ruimte door het later realiseren van investeringen.	Volledig verwerkt.	Verwachte budgettaire ruimte door het later realiseren van investeringen.	Volledig verwerkt.	Voor 2e BBR.	Volledig verwerkt.
Vervanging wegens ziekte	-200.000	-179.000	-179.000	1.057.000 beschikbaar	85.000 beschikbaar	148.469	51.531	128.000	35.000
		Gebruikt voor extra inhuur wegens ziekte.	Volledig behaald.	24.000 gebruikt voor dekking extra kosten ziektevervanging. Vanuit jaarrekening 881.000 extra beschikbaar. Daardoor op dit moment bovenstaand bedrag beschikbaar.	Van de 200.000 is deels gebruikgemaakt voor extra kosten ziektevervanging. Bovenstaand bedrag is nog beschikbaar.	Gebruikt ter dekking extra kosten.	Gebruikt.	Gebruikt.	Gebruikt. Rest als vrijval meegenomen in 2e BBR.
Herindicatie huishoudelijke hulp	895.269	-	-	-	425.000	420.269	420.269	420.269	420.269
		-	-	Doel gesteld in 2021. De prognose op basis van 1/2 van de herindicaties laat zien dat we financieel gezien achterlopen.	Deels behaald. Rest afgeboekt ten laste van het resultaat.	Behaald.	-	-	-
Verwachte prijsindexatie Huishoudelijke hulp	-200.000	-	-	-	-200.000	-200.000	-	-200.000	-200.000
	Doel gesteld in 2021	-	-	-	Behaald.	Verwerkt en gebruikt ter dekking van extra lasten.	-	Doel voor 2023	Bedrag volledig gebruikt.
Verwachte prijsindexatie jeugdhulp	-400.000 in 2021 -450.000 in 2022/2023	-	-	-	-400.000	-450.000	-	-450.000	225.000
	Doel gesteld in 2021	-	-		Behaald.	Verwerkt en gebruikt ter dekking van extra lasten.	-	Doel voor 2023	De helft is gebruikt. Restant is vrijgevallen ten gunste van het saldo.
Verwachte onderuitputting loonkosten	500.000	-	-	-	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
	Doel gesteld in 2021	-	-		Behaald.				

Post	Doel maatregel	1e BBR 2020	2e BBR 2020	1e BBR 2021	2e BBR 2021	1e BBR 2022	2e BBR 2022	1e BBR 2023	2e BBR 2023
Verwachte onderuitputting loonkosten	500.000	-	-	-	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
	Doel gesteld in 2021	-	-		Behaald.				
Taakmutaties Gemeente fonds	-2.290.856	-	-	-2.274.856, restbedrag van 16.000	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000
		-	-	Deels behaald.	Behaald.				
Overschot Corona	-	-	-	2.109.275	Per post 1.011.000	842.818	92.879 gebruikt		
		-	-	Op twee posten gemuteerd. Bovenstaand bedrag is resterend saldo.	-	Verhoogd met € 842.818 ten laste van het overschot in voorgaande jaren. Hetzelfde bedrag is ook direct weer gebruikt ter dekking van diverse kosten die ten laste van deze post zijn gebracht. Het bedrag wat hier resteert is de rijksbijdrage voor 2022	Restant gereserveerd voor doorgeschoven projecten.		
Besparing Spoed voor Jeugd/Crisis Interventie Team	120.000	-	-	-	-	-	-	-	120.000
	Doel gesteld in 2021.	-	-		Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.	Behaald.
Bijdrage Spoed voor Jeugd/Crisis Interventie Team	-120.000	-	-	-	-	-	-	-	-120.000
	Doel gesteld in 2021.	-	-		Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.	Niet behaald.	Behaald.
Onderzoek kosten jeugd	-200.000	-	-	-	-	-	-		
	Doel gesteld in 2022.	-	-	-	-		Niet behaald.		
Investeringen onderwijshuisvesting	-158.316	-	-	-	-	-	- 158.316	- 158.316	- 158.316
	Doel gesteld in 2022.	-	-	-	-	-	Behaald.		
Kapitaallasten investeringen	-1.000.000	-	-	-	-	- 35.568	- 215.610	- 372.000 budget/840.000	- 151.753/840.000
	Doel gesteld in 2022	-	-	-	-	Bovenstaand bedrag is gebruikt ter dekking van onderwijsinvesteringen.	Gebruikt. Restbedrag afgeboekt en gestort in cofinanciering investeringen.	6.000 gebruikt voor de Stuwe en Maranatha./Begroot, zal worden gebruikt ter dekking kapitaallasten 2e BBR.	151.753 van de 372.000 gebruikt. Rest afgeboekt en gestort in reserve investeringen/840.000 gebruikt ter dekking kapitaallasten.
Verwachte prijsindexatie Wmo-begeleiding	-325.000	-	-	-	-	-	-	-	
	Doel gesteld in 2023.	-	-	-	-	-	-		
Meedoenfonds	-90.000	-	-	-	-	-	-	-	-
	Doel gesteld in 2023.	-	-	-	-	-	-		Geen gebruik van gemaakt.
Terugdraaien effecten bezuiniging sociaal domein + budget STAP	-115.000	-	-	-	-	-	-	-	115.000
	Doel gesteld in 2023.	-	-	-	-	-	-		Volledig gebruikt.
Meerkosten GRID	-442.000	-	-	-	-	-	-	-380.000	-
								Gebruikt. Restbedrag (62.000) is vrij gevallen ten gunste van het resultaat.	-
Inflatie – Loonontwikkeling (structureel)	-500.000	-	-	-	-	-	-	-500.000	-500.000
	Doel gesteld in 2023.							Opgenomen	Opgenomen

Post	Doel maatregel	1e BBR 2020	2e BBR 2020	1e BBR 2021	2e BBR 2021	1e BBR 2022	2e BBR 2022	1e BBR 2023	2e BBR 2023
Inflatie – Loonontwikkeling (incidenteel)	-500.000	-	-	-	-	-	-	-500.000	-500.000
	Doel gesteld in 2023.							Opgenomen	Opgenomen
Heroriëntatie ICT-diensten	-1.500.000	-	-	-	-	-	-	-	-
	Doel gesteld in 2023.								Doorgeschoven naar 2024
Personeel incidenteel	-1.454.000	-	-	-	-	-	-	-	-1.454.000
	Doel gesteld in 2023.								In begroting gebracht.
Personeel structureel	-356.000	-	-	-	-	-	-	-	-356.000
	Doel gesteld in 2023.								In begroting gebracht.
Verwachte extra loonkosten CAO gemeentepersoneel	-1.100.000	-	-	-	-	-	-	-	-1.100.000
								Verwachte extra loonkosten als gevolg van de nieuwe CAO gemeenteambtenaren.	Volledig meegenomen in actualisatie loonkosten.
Fietspad Bovenburen	8.400	8.400	8.400	8.400	8.400	8.400	8.400	8.400	8.400
		Behaald.	-	-	-	-	-	-	-
Wortelproblematiek	3.500	3.500	-	3.500	-	-	3.500	-	-
		In begroting gebracht.	-	Behaald.	-	Wordt in 2e BBR gebruikt	Behaald.	-	-

Bijlage 2 | Tijdlijn

Reguliere raadsvergaderingen

23 september 2019
Raadsvergadering, behandeling 'ingrediënten' herstelplan

11 november 2019
Raadsvergadering, behandeling concept herstelplan

16 december 2019
Raadsvergadering, behandeling aanvullingen op herstelplan na gesprek met provincie

2 maart 2020
Raadsvergadering, vaststelling Fundament Halte 7

Voorbereidende raadsvergaderingen en andersoortige procesontwikkelingen

28 mei 2019
Informatiebijeenkomst raad over het financieel zware weer

19 juni 2019
Bericht in gemeentekrant 'Oldambtster'

9 juli 2019
Technische bijeenkomst raad met toelichting op de lijst van niet-wettelijke taken en ruimer uitgevoerde wettelijke taken en een opiniërende raadsvergadering over de mogelijke bezuinigingen

2 september 2019
SP-wethouder dient ontslag in vanwege bezuinigingen op sociaal domein, met een minderheidscollege tot gevolg

oktober 2019
Gesprekken visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein VNG

31 maart 2020
Informatieavond voor de raad over de stand van zaken rondom de herstelmaatregelen

2 april 2020
Beantwoording van vragen die op de informatieavond van 31 maart zijn gesteld

1 juni 2020
Technische bijeenkomst over de kadernota

29 juni 2020
Raadsvergadering over 1e BBR 2020 en bespreking aanvullende bezuinigingen die vanuit de kadernota zijn voorgesteld

14 september 2020
Raadsvergadering over kadernota schuldhulpverlening en startnotitie omnisports

9 november 2020
Raadsvergadering over 2e BBR 2020

28 juni 2021
Raadsvergadering over jaarrekening en -verslag 2020 en 1e BBR 2021

8 november 2021
Raadsvergadering over 2e BBR 2021

28 juni 2022
Raadsvergadering over 1e BBR 2022

7 juli 2022
Raadsvergadering over raarrekening -verslag 2021

mei 2021
Aanvang dienstverband projectleider omnisports

14 juni 2021
Beeldvormende raadsbijeenkomst over o.a. kadernota, jaarrekening en jaarverslag, 1e BBR 2021

31 augustus 2021
Technische bijeenkomst over bezuinigingstaakstelling sportvoorzieningen

1 november 2021
Beeldvormende raadsbijeenkomst over o.a. 2e BBR 2021, programmabegroting 2022, visie op participatie

16 juni 2022
Beeldvormende raadsbijeenkomst over o.a. jaarrekening en jaarverslag 2021 en 1e BBR 2022

29 juni 2022
Technische bijeenkomst over bezuinigingstaakstelling sportvoorzieningen

7 september 2022

Extra beeldvormende raadsbijeenkomst over sportaccommodaties

14 september 2022
Beeldvormende raadsbijeenkomst over o.a. voortgang op bezuinigingen jeugd en bezuinigingsscenario's jeugd, startnotitie programma sociaal domein 2022-2026, bezuinigingstaakstelling sportvoorzieningen

28 september 2022
Raadsvergadering over bezuinigingsscenario's jeugd, doorontwikkeling sociaal domein en de bezuinigingstaakstelling sportvoorzieningen

2 november 2022
Beeldvormende raadsbijeenkomst over o.a. 2e BBR 2022, (programma-)begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026

9 november 2022
Raadsvergadering over 2e BBR 2022

7 december 2022
Beeldvormende raadsbijeenkomst over sportvoorzieningen

21 december 2022
Raadsvergadering over uitwerking amendement sportvoorzieningen en startnotitie participatietraject sportvoorzieningen

14 maart 2023
Raadsvergadering over afhandeling bezwaarschrift m.b.t. sluiting MFC de Hardenberg

21 juni 2023
Raadsvergadering over de jaarrekening 2022 en 1e BBR 2023

7 juni 2023
Beeldvormende raadsbijeenkomst over o.a. jaarrekening en jaarverslag 2022 en 1e BBR 2023

8 juni 2023
Raadsvergadering over koersdocument SD en ambitiedocument sportvoorzieningen

28 juni 2023
Beeldvormende raadsbijeenkomst over o.a. ambitiedocument sportvoorzieningen, koersdocument

sociaal domein Oldambt 2023-2027 en kadernota 2024-2027

12 juli 2023
Raadsvergadering over ambitiedocument sportvoorzieningen en koersdocument sociaal domein Oldambt 2023-2027

1 november 2023
Beeldvormende raadsbijeenkomst over 2e BBR 2023, begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

8 november 2023
Raadsvergadering over 2e BBR

29 november 2023
Beeldvormende raadsbijeenkomst over ambitiedocument sportvoorzieningen

13 maart 2024
Beeldvormende raadsbijeenkomst over meerjarenprogramma Sport en Bewegen 2024-2027

18 juni 2024
Beeldvormende raadsbijeenkomst over 1e BBR 2024 en jaarrekening en jaarverslag 2023

3 juli 2024
Raadsvergadering over meerjarenprogramma Sport en Bewegen 2024-2027 en 1e BBR 2024

Bijlage 3 | Overzicht beantwoording deelvragen

In de onderstaande tabel wordt weergegeven welke deelvragen op welke plaatsen in de rapportage worden beantwoordt.

Deelvraag		Plek
Hoe zag de bezuinigingsopgave er bij aanvang van het proces uit?		§1.2
Welke bezuinigingsmaatregelen zijn er in het herstelplan uitgewerkt?		Bijlage 1
In hoeverre zijn de bezuinigingsmaatregelen uit het herstelplan gerealiseerd? Zijn er domeinen die meer gevolgen hebben ondervonden dan andere? Was dit vooraf verwacht en wat waren de overwegingen?		Bijlage 1
Welke effecten heeft het financieel realiseren van deze maatregelen gehad op de uitvoering van beleid en/of het realiseren van de programma/beleidsdoelen?		§4.3
Wat was de rol van de raad in het bezuinigingsproces?	Op welke wijze is de raad betrokken geweest bij de afwegingen die ten grondslag liggen aan de inhoud van het herstelplan, de beïnvloeding van begrotingsposten en de monitoring van de uitvoering ervan? Zijn de mogelijke beleids- en maatschappelijke effecten inzichtelijk gemaakt en voorgelegd? En zo ja, in hoeverre heeft de raad deze meegenomen?	§4.5
	In welke mate heeft de raad zelf, waar noodzakelijk, regie genomen rondom de bezuinigingsopgave?	§4.5
	Hoe heeft de raad de manier waarop zij is meegenomen in de totstandkoming van het herstelplan, de keuzes die zijn voorgelegd en de monitoring op de uitvoering van het herstelplan ervaren?	§4.5
Hoe is de organisatie omgegaan met nieuwe ontwikkelingen in de loop van de tijd die (mogelijk) van invloed waren op het herstelplan?		§4.7

Bijlage 4 | Overzicht geanalyseerde documentatie

Naam document	Raadsvergadering
Bezuinigingsmogelijkheden totaal niet wettelijke taken	9-7-2019
Visie als kader	9-7-2019
Raadsvoorstel bij Ingredienten herstelplan2	23-9-2019
A1 Ingredienten herstelplan	23-9-2019
A2 Onderbouwing ingrediënten herstelplan Sociaal Domein	23-9-2019
B1 Evaluaties + bezuinigingsvoorstellen armoedebeleid	23-9-2019
B2 BEZUINIGINGEN PUBLIEK VERVOER, ONDERDEEL WMO-VERVOER	23-9-2019
B3 Voorstel Wmo afschaffing individuele vervoerbijdrage 5-8-2019	23-9-2019
B4 Kritische beoordeling aanvragen Wmo-voorziening HH nieuw	23-9-2019
B5 Heroverweging inzet Wmo	23-9-2019
B6 bezuinigingen2020-2023	23-9-2019
B7 Bezuining Klinker tien procent	23-9-2019
B8 Bezuinigingen RZ	23-9-2019
B9a Voorstel bezuinigingen Cluster RZ toerisme	23-9-2019
B9b Kopie van bezuinigingen toerisme 1-8-2019	23-9-2019
B10a BEZUINIGINGEN GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN, Publiek Vervoer	23-9-2019
B10b memo bezuinigingen GR (afeer)	23-9-2019
B11 Beoordeling woonvoorziening woningaanpassingen	23-9-2019
B12 waarde van enexis	23-9-2019
B13 Overzicht herstelmaatregelen, aangeboden door MT	23-9-2019
B14 Investeringsagenda jeugd	23-9-2019
B15 Collegevoorstel formatie Wmo	23-9-2019
Raadsvoorstel en Raadsbesluit - 11 november 2019	11-11-2019
Programmabegroting 2020 Definitief digitale versie 09-10-2019	11-11-2019
Concept herstelplan versie 11 oktober 2019 (2)	11-11-2019
6A7.1 Bijlage Brief Continuering Jimmy's Oldambt - Mail Up to Us 2019-11-04	11-11-2019
6A7.2 Bijlage Brief Continuering Jimmy's Oldambt 2018 - Mail Up to Us 2019-11-04	11-11-2019
6A7.3 Bijlage Halfjaarrapportage januari-mei 2019 Jimmy's - Mail Up to Us 2019-11-04	11-11-2019
6C5.1 Bijlage Brief aan Raad - Mail Dorpsbelangen Westerlee 2019-10-31	11-11-2019
4b5 Extra bijlage - ingekomen stuk - Brief budget voor burgerinitiatieven - Bewonersbelangen Blauwestad	11-11-2019
4b6 Extra bijlage - ingekomen stuk - Brief Stop de voorgenomen bezuinigingen op het sociaal domein - FNV	11-11-2019
Raadsvoorstel en -besluit bij aanvulling herstelplan 16-12-19	16-12-2019
Aanvulling op het herstelplan na college d.d. 3 september	16-12-2019
Fundament Halte 7 versie 27-02-2020	2-3-2020
Presentatie d.d. 31 maart 2020 inzake herstelplan en kadernota	31-3-2020
vragen en antwoorden informatieavond 31 maart	2-4-2020
Presentatie technisch beraad 15 juni 2020, kadernota	15-6-2020
Bijlage 1 Kadernota 2021 - 2024	29-6-2020
Bijlage 2 Begrotingscirculaire 2021-2024	29-6-2020
Bijlage 3 Brief Provincie Groningen d.d. 17 dec. 2019	29-6-2020
Bijlage 4 Bezuinigingsmogelijkheden totaal niet wettelijke taken	29-6-2020
Bijlage 5 Evaluaties en bezuinigingsvoorstellen armoedebeleid	29-6-2020
Inspreektekst 5 Winschoter Wijkplatforms - Raad 2020-06-29	29-6-2020
5.7 Inspreektekst Dorpsbelangen Westerlee - Raad 2020-06-29	29-6-2020
5.8 Inspreektekst Alliantie Vrijwillige Schuldhulp Oldambt - Raad 2020-06-29	29-6-2020
5.9 Inspreektekst FNV - Raad 2020-06-29	29-6-2020
Algemene Beschouwingen - SP - Raad 2020-06-29	29-6-2020
Algemene Beschouwingen - PvdA - Raad 2020-06-29	29-6-2020
5.10.3 Algemene Beschouwingen - VVD - Raad 2020-06-29	29-6-2020
5.10.4 Algemene Beschouwingen - VCP - Raad 2020-06-29	29-6-2020
Algemene Beschouwingen - GBO - Raad 2020-06-29	29-6-2020
5.10.6 Algemene Beschouwingen - PvhN - Raad 2020-06-29	29-6-2020
5.10.7 Algemene Beschouwingen - CDA - Raad 2020-06-29	29-6-2020
Algemene Beschouwingen - D66 - Raad 2020-06-29	29-6-2020
Algemene Beschouwingen - CU - Raad 2020-06-29	29-6-2020
5.10.10 Algemene Beschouwingen - OA - Raad 2020-06-29	29-6-2020
Dossier 748 voorblad	9-nov-20
Raadsvoorstel inzake 2e Besluitvormende bestuursrapportage 2020 (2eBBR)	9-nov-20
2e BBR 2020	9-nov-20
Dossier 1009 voorblad	28-jun-21

Raadsvoorstel inzake Jaarverslag en jaarrekening 2020 (definitief)	28-jun-21
Jaarverslag en jaarrekening 2020	28-jun-21
Accountantsverslag 2020 BDO	28-jun-21
Controleverklaring 2020 BDO	28-jun-21
Dossier 1010 voorblad	28-jun-21
Raadsvoorstel inzake 1e Besluitvormende bestuursrapportage 2021 (1e BBR)	28-jun-21
1e BBR 2021	28-jun-21
Dossier 1137 voorblad	8-nov-21
Raadsvoorstel inzake 2e Besluitvormende bestuursrapportage 2021	8-nov-21
2e Besluitvormende bestuursrapportage 2021	8-nov-21
Dossier 1386 voorblad	7-jul-22
Raadsvoorstel inzake Jaarrekening 2021 en jaarverslag 2021	7-jul-22
Jaarverslag en jaarrekening 2021	7-jul-22
Accountantsverslag 2021 - was getekend	7-jul-22
wg-controleverklaring 2021	7-jul-22
Dossier 1387 voorblad	7-jul-22
Raadsvoorstel inzake 1e Besluitvormende Bestuurs Rapportage 2022 (1e BBR 2022)	7-jul-22
1e BBR 2022	7-jul-22
Dossier 1428 voorblad	28-sep-22
Raadsvoorstel inzake Bezuinigingsscenario's jeugd	28-sep-22
Bezuinigingsscenario jeugd	28-sep-22
Toelichting voortgang bezuinigingen Jeugd 2022	28-sep-22
Dossier 1439 voorblad	28-sep-22
Raadsvoorstel startnotitie doorontwikkelen sociaal domein Oldambt	28-sep-22
Startnotitie doorontwikkeling sociaal domein Oldambt 2022-2026	28-sep-22
Dossier 1440 voorblad	28-sep-22
Raadsvoorstel inzake Bezuinigingstaakstelling sportvoorzieningen 2023	28-sep-22
Bijlage A Financiële duiding frictiekosten	28-sep-22
Bijlage B Startnotitie Programma omnisportaccommodatie 2020	28-sep-22
Bijlage C Scenario's Clustering: Notitie Antea Group 2 juli 2020	28-sep-22
Bijlage D Raadspresentatie 2021	28-sep-22
Bijlage D Raadsbijeenkomst 2022 28 juni 2022	28-sep-22
Bijlage E Visie op sportvoorzieningen	28-sep-22
Bijlage F1 Uitnodiging Dorpsbelangen Finsterwolde	28-sep-22
Bijlage F2 brief KC DE Bouwsteen en de Uilenburcht juli 2022	28-sep-22
Bijlage F3 Brief zwemvereniging De Hardenberg	28-sep-22
Bijlage F4 Brief BNC	28-sep-22
Dossier 1473 voorblad	9-nov-22
Raadsvoorstel inzake 2e Besluitvormende bestuursrapportage	9-nov-22
2e BBR 2022	9-nov-22
Dossier 1506 voorblad	21-dec-22
Raadsvoorstel inzake Uitwerking amendement sportvoorzieningen raad 28 september 2022	21-dec-22
Startnotitie participatietraject sportvoorzieningen	21-dec-22
Dossier 1610 voorblad	14-mrt-23
Raadsvoorstel inzake Afhandeling bezwaarschrift tegen het raadsbesluit van 28 september 2023 mbt de sluiting van MFC De Hardenberg	14-mrt-23
Bezwaarschrift Raadsbesluit Hardenberg 28-09-2022 met ontvangstbevestiging	14-mrt-23
Advies raadsbesluit De Hardenberg n-o geen besluit	14-mrt-23
Dossier 1717 voorblad	21-jun-23
Raadsvoorstel inzake Jaarrekening 2022 en jaarverslag 2022	21-jun-23
Jaarverslag en jaarrekening 2022	21-jun-23
Dossier 1716 voorblad	21-jun-23
Raadsvoorstel inzake 1e Besluitvormende Bestuursrapportage 2023 (1e BBR)	21-jun-23
1e BBR 2023	21-jun-23
Dossier 1751 voorblad	12-jul-23
Raadsvoorstel inzake Koersdocument Sociaal Domein Oldambt 2023-2027	12-jul-23
Koersdocument Sociaal Domein Oldambt 2023-2027 gemeente Oldambt	12-jul-23
Dossier 1749 voorblad	12-jul-23
Raadsvoorstel inzake Ambitiedocument Sportvoorzieningen	12-jul-23
Bijlage A 2023 Ambitiedocument Sportvoorzieningen	12-jul-23
Bijlage B 20230522 Rapport ICS Adviseurs onderzoek nieuwe sporthal en zwembad gemeente Oldambt	12-jul-23
Bijlage C a. 2023 KNLTB_Vergelijking kosten veel voorkomende baansoorten over 30 jaar_ Feb 2023	12-jul-23
Bijlage C b. 2023 Projectplan HCW gasloos en duurzaam	12-jul-23
Bijlage C c. 2021 Startnotitie omni-sportpark St. Vitusholt Winschoten	12-jul-23
Bijlage C d. 2023 Plan Stichting MFC De Hardenberg	12-jul-23
Bijlage C e. 2023 Scheemda_visie omnisportpark	12-jul-23
Bijlage C f. 2023 Verenigd Nieuwolda - Visie ambitiedocument en intentieverklaring 11-04-2023	12-jul-23
Bijlage C g. 2023 Intentieverklaring samenwerking sport Bad Nieuweschans	12-jul-23
Dossier 1853 voorblad	8-nov-23
Raadsvoorstel inzake 2e Besluitvormende Bestuursrapportage 2023	8-nov-23

2e BBR 2023	8-nov-23
Dossier 2135 voorblad	3-jul-24
Raadsvoorstel inzake Meerjarenprogramma Sport en Bewegen 2024-2027	3-jul-24
Meerjarenprogramma Sport en Bewegen 2024-2027	3-jul-24
Nota meerjarenprogramma Sport en Bewegen - Motie 1 - D66-CDA-CU-GL - Raad 2023-02-01 - Punt 8f - Aangenomen	3-jul-24
Dossier 2154 voorblad	3-jul-24
Raadsvoorstel inzake 1e Besluitvormende Bestuursrapportage 2024	3-jul-24
Besluitvormende Bestuursrapportage 2024	3-jul-24
Dossier 1749 voorblad	12-jul-23
Raadsvoorstel inzake Ambitiedocument Sportvoorzieningen	12-jul-23
Bijlage A 2023 Ambitiedocument Sportvoorzieningen	12-jul-23
Bijlage B 20230522 Rapport ICS Adviseurs onderzoek nieuwe sporthal en zwembad gemeente Oldambt	12-jul-23
Bijlage C a. 2023 KNLTB_Vergelijking kosten veel voorkomende baansoorten over 30 jaar_ Feb 2023	12-jul-23
Bijlage C b. 2023 Projectplan HCW gasloos en duurzaam	12-jul-23
Bijlage C c. 2021 Startnotitie omni-sportpark St. Vitusholt Winschoten	12-jul-23
Bijlage C d. 2023 Plan Stichting MFC De Hardenberg	12-jul-23
Bijlage C e. 2023 Scheemda_visie omnisportpark	12-jul-23
Bijlage C f. 2023 Verenigd Nieuwolda - Visie ambitiedocument en intentieverklaring 11-04-2023	12-jul-23
Bijlage C g. 2023 Intentieverklaring samenwerking sport Bad Nieuweschans	12-jul-23

Uw contactpersonen
Wiebe Dam – w.dam@enneus.nl

Diede Smit – d.smit@enneus.nl

Jesse Hulsebosch – j.hulsebosch@enneus.nl

Hoofdkantoor Groningen
Schweitzerlaan 4
9728 NS Groningen

Postbus 473
9700 AL Groningen

Kantoor Utrecht
Arthur van Schendelstraat 650
3511 MJ Utrecht

T. 050 – 711 52 55
info@enneus.nl
www.enneus.nl

gemeente Oldambt
Rekenkamer

Evaluatie Herstelplan 2019

Rekenkameronderzoek

16 september 2025

Aanleiding

- Dreigende financiële uitdagingen voor gemeenten (ravijnjaar 2026)
- Vooruitzicht van nieuwe bezuinigingsrondes waarschijnlijk

- Gesprekken met fractievoorzitters

- Lange aanlooptijd

- Samenwerking met Enneüs

Centrale onderzoeksvraag

Welke lessen kan de gemeente Oldambt leren uit de totstandkoming, de effecten en het proces rondom het Herstelplan 2019?

Enneüs
onderzoekt en adviseert

September 2025

Presentatie gemeenteraad

Evaluatie Herstelplan 2019

Rekenkamer Oldambt

Doel- en vraagstelling

Doel- en vraagstelling

Hoofdvraag

Welke lessen kan de gemeente Oldambt leren uit de totstandkoming, de effecten en het proces rondom het Herstelplan 2019?

Doel- en vraagstelling

Deelvragen

- Hoe zag de bezuinigingsopgave er bij aanvang van het proces uit?
- Welke bezuinigingsmaatregelen zijn er in het Herstelplan uitgewerkt?
- In hoeverre zijn de bezuinigingsmaatregelen uit het Herstelplan gerealiseerd? Zijn er domeinen die meer gevolgen hebben ondervonden dan andere? Was dit vooraf verwacht en wat waren de overwegingen?
- Welke effecten heeft het financieel realiseren van deze maatregelen gehad op de uitvoering van beleid en/of het realiseren van de programma/beleidsdoelen?
- Wat was de rol van de raad in het bezuinigingsproces?
  - *Op welke wijze is de raad betrokken geweest bij de afwegingen die ten grondslag liggen aan de inhoud van het Herstelplan, de beïnvloeding van begrotingsposten en de monitoring van de uitvoering ervan? Zijn de mogelijke beleids- en maatschappelijke effecten inzichtelijk gemaakt en voorgelegd? En zo ja, in hoeverre heeft de raad deze meegenomen?*
  - *In welke mate heeft de raad zelf, waar noodzakelijk, regie genomen rondom de bezuinigingsopgave?*
  - *Hoe heeft de raad de manier waarop zij is meegenomen in de totstandkoming van het Herstelplan, de keuzes die zijn voorgelegd en de monitoring op de uitvoering van het Herstelplan ervaren?*
- Hoe is de organisatie omgegaan met nieuwe ontwikkelingen in de loop van de tijd die (mogelijk) van invloed waren op het Herstelplan?

Doel- en vraagstelling

Doelstelling

- Lessen trekken uit de totstandkoming, effecten en het proces rondom Herstelplan 2019
- Helpen van de raad bij oordeelsvorming en bieden handelingsperspectief
- Opstellen tijdlijn in relevante documentatie rondom het proces Herstelplan 2019

Methoden

Methoden

	Documentstudie	• Raadsinformatie rondom het herstelplan
	Groepsgesprekken	• Beleidsmedewerkers sociaal domein • Beleidsmedewerkers ruimtelijk domein • College B&W • Raadsleden uitgenodigd die sinds begin traject herstelplan in functie zijn
	Telefonisch interview	• Beleidsmedewerker financiën
	Werksessie	• Gehele raad uitgenodigd (om handvatten door te spreken)

Opgave bij aanvang proces

Opgave bij aanvang proces

- Gemeente stond voor een forse financiële opgave om het begrotingstekort terug te dringen
- Oplopende kosten in het sociaal domein (met name jeugdzorg en Wmo), gecombineerd met beperkte inkomsten
- Karakter van de opgave was vooral structureel: ingrepen nodig met duurzaam effect op gemeentelijke financiën
- Gemeenteraad stelde kaders, waaronder het borgen van basisvoorzieningen en het zo veel mogelijk ontzien van kwetsbare groepen
- Beleidsruimte bleef beperkt doordat veel uitgaven wettelijk verplicht waren. Dit zorgde voor een politiek en maatschappelijk spanningsveld
- Grote tijdsdruk en de dreiging van provinciaal financieel toezicht maakte het noodzakelijk snel keuzes te maken en risico's goed te beheersen

Conclusies

Conclusies

1. Gezamenlijke urgentie leidde tot een constructieve houding en actie binnen de raad en ambtelijke organisatie, wat positieve veranderingen heeft bevorderd

- Gemeentelijke financiële situatie van de gemeente Oldambt in 2019 werd door raad, college en ambtelijk ervaren als ingrijpend en uitzonderlijk
- Gedeelde urgentie binnen raad leidde tot intensieve samenwerking (bijv. vorming Halte 7)

Conclusies

2. Gebrek aan financieel beheer, integrale samenwerking en visie op bezuinigingen voor 2019

- Voorafgaand aan Herstelplan:
  - *Gebrek aan discipline, overzicht en langetermijnvisie in het financieel beheer*
  - *Versnipperde werkvorm die integraliteit in de weg zat*
  - *Sociaal domein gold als 'onaantastbaar'*

- Vanaf 2019 koerswijziging waarbij preventie, doelmatigheid en een andere denkwijze over ondersteuning centraal kwamen te staan

Conclusies

3. De bezuinigingen zijn technisch haalbaar geformuleerd, maar missen praktische en maatschappelijke duiding

- Totstandkoming Herstelplan vond plaats onder grote tijdsdruk

- Maatregelen werden vooral op hoofdlijnen geformuleerd
  - *Veel inhoudelijke keuzes moesten tijdens uitvoering Herstelplan worden uitgewerkt*
  - *Maatschappelijke effecten van maatregelen waren nauwelijks in kaart gebracht*

- Bezuinigingen in sommige dossiers vertraagd

- Ambtenaren ervoeren ruimte in de uitvoering: er was flexibiliteit om maatregelen bij te stellen wanneer deze niet proportioneel bleken

Conclusies

4. Beleidsmedewerkers hebben beperkt inzicht in effecten van bezuinigingen

- Effecten van bezuinigingen binnen het sociaal en ruimtelijk domein zijn beperkt inzichtelijk
- Dit komt mede door het ontbreken van monitoring en effectmetingen

Conclusies

5. De raad heeft zijn rol tijdens het opstellen en uitvoeren van de herstelmaatregelen niet altijd volledig kunnen vervullen

- Raadsleden hadden tijdens looptijd Herstelplan moeite om grip te krijgen op de voortgang en inhoud van bezuinigingen:
  - *Informatievoorziening schoot volgens raad tekort in inhoudelijke duiding en presentatie van financiële gegevens*
  - *Capaciteitsproblemen binnen fracties*

- Effect van gebrek overzicht en inzicht:
  - *Keuzes werden soms onder tijdsdruk gemaakt*
  - *Keuzes werden soms met onvoldoende onderbouwing van beleids- en maatschappelijke effecten gemaakt*

Conclusies

6. Duidelijke en eerlijke communicatie zou begrip voor bezuinigingen vergroten

- Communicatie richting inwoners en tussen raad en college was van cruciaal belang tijdens het bezuinigingsproces
- Transparantie, timing en regie waren bepalend voor draagvlak en verloop van besluitvorming
- Communicatieproblemen brachten ook spanningen, misverstanden en leerpunten aan het licht
  - *Voorbeeld: gelijktijdige communicatie over bezuinigingen en beslissingen over nieuwbouw van het gemeentehuis*

Conclusies

7. Kostenstijgingen en gebrek aan capaciteit bemoeilijkten bezuinigingsproces

- Tijdens uitvoering herstelplan is Oldambt geconfronteerd met externe en interne factoren die voortgang en haalbaarheid bezuinigingsmaatregelen hebben beïnvloed

- Twee belangrijke thema's:
  - *Vertraging en herziening van bezuinigingen*
  - *Impact van onvoorziene inflatie en prijsontwikkelingen*

Enneüs
onderzoekt en adviseert

Hoofdkantoor Groningen
Schweitzerlaan 4
9728 NP Groningen

Postbus 473
9700 AL Groningen

Kantoor Utrecht
Arthur van Schendelstraat 650
3511 MJ Utrecht

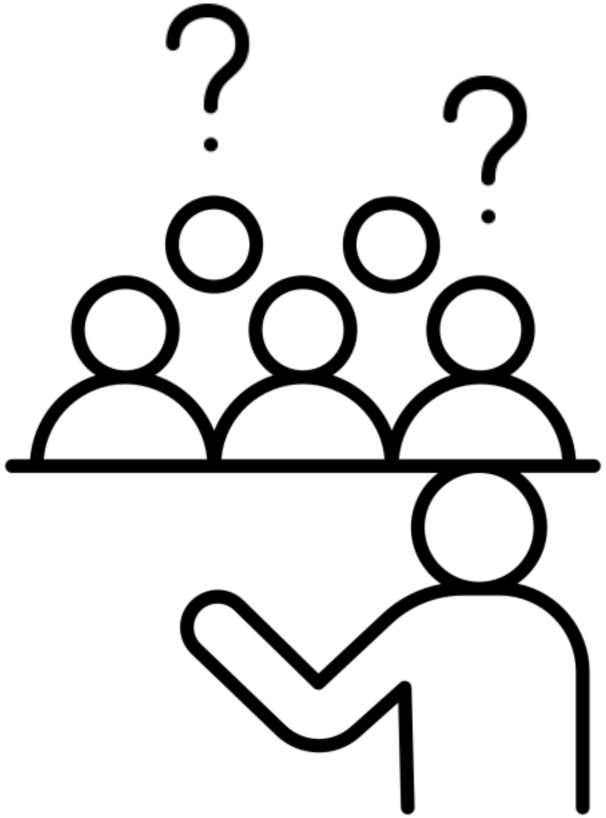
T. 050 – 82 00 461
contact@enneus.nl
www.enneus.nl

Verzorgd door

Wiebe Dam, MSc.

Dr. Diede Smit

Vragen over bevindingen / conclusies

Geleerde lessen

- Voldoende tijd nodig voor zorgvuldige analyse, onderbouwing en afweging
- Integrale samenwerking en een gedeelde visie is een voorwaarde voor duurzaam bezuinigen
- Voor evalueren en bijsturen van beleidskeuzes is structurele monitoring en effectmeting nodig
- Tijdige, begrijpelijke en volledige informatievoorziening is van groot belang in besluitvormingsproces
- Communicatie is cruciaal om beleid zowel uitvoerbaar als uitlegbaar te maken

Aanbevelingen

- Maak ‘als-dan’ –scenario’s
- Neem en geef de tijd
- Werk integraal

- Monitoring en effectmetingen voor het inzichtelijk maken van effecten
- Consistent format in rapportages

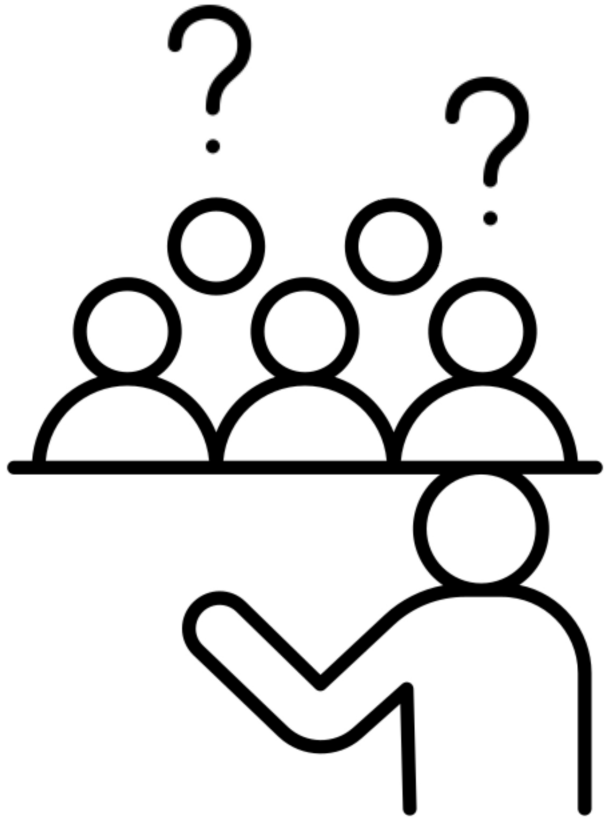
Aanbevelingen

- Frequenter werksessies met ambtenaren organiseren
- Vroegtijdig en actief betrekken

- Bij complexe dossiers een dossierhouder/projectleider aanstellen

- Zorg voor een helder, transparant verhaal naar inwoners

Vragen over aanbevelingen

Afsluiting

Hartelijk dank voor uw aanwezigheid!

Voor verdere vragen of suggesties voor andere onderzoeken kunt u ons altijd bereiken via: rekenkamer@gemeente-oldambt.nl

Raadsvergadering

Dossiernummer	2661
Extern Zaak ID	1895ESUITE539662025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	9.b
Titel	Raadsvoorstel inzake Aanpassing Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025 (53966-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Bijlagen
9b Raadsvoorstel inzake Aanpassing Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025
9b.1 Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2024
9b.2 Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Raadsvergadering	**24 september 2025**
Raadsvergadering	24 september 2025

Voorgesteld besluit

het Reglement van orde en overige werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025 vast te stellen.

Raadsvoorstel

Onderwerp	Aanpassing Regelement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025
Datum beeldvormende raadsbijeenkomst	nvt
Datum raadsvergadering	24 september 2025
Zaaknummer	53966-2025
Steller	Jeroen Bottema
Portefeuillehouder(s)	Cora-Yfke Sikkema
Medeverantwoordelijke(n)	Jelte van der Meer

Eerdere besluitvorming en/ of vastgesteld beleid	• Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2024. (vastgesteld op 27 maart 2024)
Voorgesteld raadsbesluit	**De raad besluit** het Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025 vast te stellen.
Samenvatting	De gemeenteraad van Oldambt heeft zich op 9 juli 2025 per motie unaniem uitgesproken om de leeftijdsgrens voor fractieondersteuners te verlagen van 18 tot 16 jaar. Binnen het Reglement van orde is artikel 5a aangepast om dit mogelijk te maken.
Bijlage(n)	1. Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2024 2. Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025
AVG	Ja

TOELICHTING

Inleiding

De gemeenteraad van Oldambt heeft zich op 9 juli 2025 per motie unaniem uitgesproken om de leeftijdsgrens voor fractieondersteuners te verlagen van 18 tot 16 jaar.

Motivatie

Binnen het reglement van orde is artikel 5a aangepast om het mogelijk te maken dat de minimum leeftijd van fractieondersteuners verlaagd wordt naar 16 jaar.

Het Reglement van orde (artikel 5a.3) verklaarde artikelen 10, 11, 12, 13 en 14 van de Gemeentewet ook van toepassing op fractieondersteuners. In artikel 10.1 van de Gemeentewet is onder andere bepaald dat een raadslid minimaal 18 jaar moet zijn. Voor fractieondersteuners is het mogelijk om andere regels op te stellen. Daarom is een nieuw Artikel 5a.3.a toegevoegd in het

Reglement van orde, waarin is opgenomen dat voor fractieondersteuners een minimum leeftijd van 16 jaar geldt.

Betrokkenheid (externe) partners

nvt

Consequenties

nvt

Winschoten, 10 september 2025

De griffier en voorzitter van de raad van de gemeente Oldambt,

Jelte van der Meer
Griffier

Cora-Yfke Sikkema
Voorzitter

Raadsbesluit

Datum raadsvergadering	Agendapunt	Zaaknummer
24 september 2025		53966-2025

Onderwerp
Raadsvoorstel inzake aanpassing Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025

De raad van de gemeente Oldambt,

gelezen het voorstel van de griffier en de voorzitter van de raad van 10 september 2025

Besluit

het Reglement van orde en overige werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025 vast te stellen.

Winschoten, 24 september 2025

De raad van de gemeente Oldambt,

Jelte van der Meer
Griffier

Cora-Yfke Sikkema
Voorzitter

Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2024

Geldend van 01-05-2024 t/m heden

Intitulé

Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2024

De raad van de gemeente Oldambt;

gelezen het voorstel van de voorzitter en griffier van de raad;

gelet op artikel 16 van de Gemeentewet;

besluit vast te stellen:

Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2024

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In dit reglement wordt verstaan onder:

a. Amendement: voorstel van een raadslid tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing;

b. Griffier: griffier van de raad of diens plaatsvervanger;

c. Initiatiefvoorstel: voorstel van een raadslid voor een verordening of een ander voorstel;

d. Motie: verklaring waarmee een oordeel, wens of verzoek wordt uitgesproken;

e. Subamendement: voorstel van een raadslid tot wijziging van een aanhangig amendement;

f. Voorzitter: voorzitter van de raad of een beeldvormende raadsbijeenkomst of diens plaatsvervanger;

g. Vergadermodel: het BOB-model met drie fasen, te weten: Beeldvorming, Oordeelsvorming en Besluitvorming;

h. Fractieondersteuner: een aangewezen ondersteuner van een raadsfractie;

i. Wet: Gemeentewet.

Artikel 2 Het presidium

Niet van toepassing.

Artikel 2a Het fractievoorzittersoverleg

1. Er is een fractievoorzittersoverleg dat bestaat uit de voorzitter van de raad en de fractievoorzitters.

2. Fractievoorzitters wijzen elk een raadslid aan dat hen bij afwezigheid in het fractievoorzittersoverleg vervangt.

3. De griffier of diens vervanger is de secretaris van het fractievoorzittersoverleg.

4. De voorzitter van de raad is tevens voorzitter van het fractievoorzittersoverleg.

5. De vergaderingen en vergaderstukken van het fractievoorzittersoverleg zijn niet openbaar.

6. Het fractievoorzittersoverleg kan anderen uitnodigen deel te nemen aan zijn beraadslagingen.

7. Het fractievoorzittersoverleg doet aanbevelingen aan de raad inzake de organisatie van de raad voor zover het niet betreft de taken van de agendacommissie.

Artikel 3 De agendacommissie

1. Er is een agendacommissie die bestaat uit maximaal vier, maar tenminste drie raadsleden, de raadsvoorzitter en de griffier.

2. Ze heeft in ieder geval de volgende taken:

a. het voorbereiden van de beeldvormende raadsbijeenkomsten die ter voorbereiding op de raadsvergaderingen worden gehouden;

b. het vaststellen van het vergaderschema van de raad, en

c. het vaststellen van vergaderingen als bedoeld in artikel 17, tweede lid, van de wet.

Artikel 4 De griffier

1. De griffier is aanwezig in raadsvergaderingen en vergaderingen van de agendacommissie en kan aanwezig zijn in de beeldvormende raadsbijeenkomsten.

2. Bij verhindering of afwezigheid wordt de griffier vervangen door een plaatsvervanger die door de raad is aangewezen.

3. De griffier kan op uitnodiging van de voorzitter een technische toelichting geven.

Artikel 5 Onderzoek geloofsbrieven en beëdiging raadsleden

1. Bij de benoeming van nieuwe raadsleden stelt de raad een commissie in bestaande uit drie raadsleden.

2. Deze onderzoekt de geloofsbrieven en de daarop betrekking hebbende stukken van de nieuw benoemde raadsleden en brengt vervolgens advies uit aan de raad over de toelating van de nieuw benoemde raadsleden tot de raad. Indien van toepassing, wordt van een minderheidsstandpunt melding gemaakt in dit advies.

3. Het onderzoek van het proces-verbaal van het centraal stembureau gebeurt in de laatste raadsvergadering in oude samenstelling na de raadsverkiezingen.

4. Na een raadsverkiezing roept de voorzitter de toegelaten raadsleden op om in de eerste raadsvergadering in nieuwe samenstelling de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.

5. In geval van een tussentijdse vacaturevervulling roept de voorzitter een nieuw benoemd raadslid op voor de raadsvergadering waarin over diens toelating wordt beslist om de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.

Artikel 5a Fractieondersteuners

1. Iedere fractie heeft maximaal 2 fractieondersteuners;

2. De fractieondersteuners worden door de raad op voordracht van de fracties benoemd;

3. De artikelen 10, 11, 12, 13 en 14 van de wet zijn van overeenkomstige toepassing op de fractieondersteuners;

4. De te benoemen fractieondersteuners komen voor de op de kandidatenlijst van de betreffende fractie; dit vereiste geldt niet in de twee jaren voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen;

5. Een fractieondersteuner wordt door de raad ontslagen als hij niet (meer) voldoet aan de in lid 3 genoemde artikelen van de wet;

6. Een fractieondersteuner kan zelf ontslag indienen;

7. De rechtspositie van de fractieondersteuners is gelijk aan die van commissieleden, zoals vastgelegd afdeling 3.4 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers en de Verordening rechtspositie raads- en commissieleden gemeente Oldambt".

Artikel 6 Benoeming wethouders

1. Bij de benoeming van een wethouder stelt de raad een commissie in bestaande uit drie raadsleden.

2. Deze onderzoekt of de benoeming van de kandidaat-wethouder voldoet aan de eisen van de artikelen 36a, 36b, 41b, eerste, derde en vierde lid, en 41c, eerste lid van de wet.

3. De commissie brengt vervolgens advies uit aan de raad over de benoeming tot wethouder.

4. De burgemeester geeft voor de aanvang van iedere ambtstermijn opdracht om de kandidaat-wethouders aan een risicoanalyse integriteit te onderwerpen. De burgemeester brengt over het eindresultaat daarvan verslag uit aan de raad.

Artikel 7 Fracties

1. Raadsleden die door het centraal stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard worden bij de aanvang van de zittingsperiode als één fractie beschouwd.

2. Als boven de kandidatenlijst een aanduiding was geplaatst, voert de fractie in de raad deze aanduiding als naam. Als daar geen aanduiding was geplaatst, deelt de fractie in de eerste raadsvergadering aan de voorzitter mee welke naam deze fractie in de raad zal voeren.

3. De namen van de fractievoorzitter en diens plaatsvervanger worden zo spoedig mogelijk doorgegeven aan de voorzitter.

4. Als één of meer raadsleden van één of meer fracties als zelfstandige fractie gaan optreden of zich aansluiten bij een andere fractie, wordt hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan aan de voorzitter.

5. Een nieuwe naam van een fractie voldoet aan de eisen uit artikel G 3, vierde lid, van de Kieswet en wordt gebruikt met ingang van de eerstvolgende raadsvergadering na naamswijziging.

Hoofdstuk 2 Beeldvormende raadsbijeenkomsten

Artikel 7a Beeldvormende raadsbijeenkomsten

Ter voorbereiding op de raadsvergaderingen worden – in beginsel twee weken voorafgaand aan de raadsvergadering – openbare beeldvormende raadsbijeenkomsten gehouden.

Artikel 7b Oproep

1. De voorzitter zendt ten minste 7 dagen voor een beeldvormende raadsbijeenkomst een schriftelijke oproep aan de raadsleden en fractieondersteuners met een opgave van de daarin te behandelen raadsvoorstellen met de daarbij behorende stukken verzonden.

2. Op de stukken, bedoeld in het eerste lid, is artikel 9 van toepassing.

Artikel 7c Organisatie beeldvormende raadsbijeenkomsten

1. De beeldvormende raadsbijeenkomsten worden geleid door een raadslid.

2. De griffier of diens plaatsvervanger is secretaris van de beeldvormende raadsbijeenkomsten;

3. Voor de beeldvormende raadsbijeenkomsten worden in beginsel alle voor de raadsvergadering te agenderen raadsvoorstellen behandeld.

4. In afwijking van het bepaalde in lid 3 kan de agendacommissie besluiten een raadsvoorstel direct op de voorlopige raadsagenda te plaatsen.

5. De beeldvormende raadsbijeenkomsten bestaan uit twee onderdelen: de informatiemarkt en de plenaire beeldvormende raadsbijeenkomst.

Artikel 7d Informatiemarkt

Tijdens de informatiemarkt als bedoeld in artikel 7c lid 5 kunnen raadsleden, fractieondersteuners en andere belangstellenden inhoudelijke vragen stellen over de raadsvoorstellen en deze (ambtelijk) beantwoord krijgen.

Artikel 7e Plenaire beeldvormende raadsbijeenkomst

1. Tijdens de plenaire beeldvormende raadsbijeenkomst bestaat de gelegenheid tot inspreken, kunnen raadsleden en fractieondersteuners niet-politieke vragen stellen over de raadsvoorstellen en deze door de portefeuillehouders beantwoord krijgen en wordt het vervolgproces voor de behandeling van raadsvoorstellen bepaald.

2. De mogelijkheid om in te spreken, zoals bedoeld in lid 1 van dit artikel, geeft burgers de gelegenheid:

a. met de aanwezige raadsleden en fractieondersteuners in gesprek te gaan over niet-geagendeerde onderwerpen;

b. hun mening te geven over geagendeerde onderwerpen.

De uitsluitingen genoemd in artikel 11a lid 2 van dit reglement zijn hierbij van overeenkomstige toepassing.

3. Degene die van het spreekrecht als bedoeld in lid 1 en 2 van dit artikel gebruik wil maken, meldt dit minimaal 24 uur voor de aanvang van de bijeenkomst bij de griffier of diens plaatsvervanger. Bij de aanmelding vermeldt hij zijn naam, mailadres en telefoonnummer, alsmede het onderwerp waarover hij het woord wil voeren.

4. Voor het spreekrecht als bedoeld in lid 2 onder sub a van dit artikel is per raadsbijeenkomst maximaal drie kwartier beschikbaar. De spreektijd bedraagt per persoon maximaal een kwartier.

5. Voor het spreekrecht als bedoeld in lid 2 onder sub b van dit artikel is per bijeenkomst maximaal een half uur beschikbaar. De spreektijd bedraagt per persoon maximaal 5 minuten.

6. De plenaire raadsbijeenkomst wordt na bespreking van alle raadsvoorstellen afgesloten, door per geagendeerd raadsvoorstel te bepalen of het oordeelsvormend dan wel besluitvormend voor de raad kan worden geagendeerd.

7. In afwijking van het bepaalde in lid 6 van dit artikel kan een raadsvoorstel eenmalig en op verzoek van een lid van de raad dan wel een fractieondersteuner nogmaals voor een beeldvormende raadsbijeenkomst worden geagendeerd.

8. Bij de toepassing van lid 7 van dit artikel geldt dat het raadslid dan wel de fractieondersteuner zijn verzoek moet motiveren. Daaruit moet duidelijk kunnen worden vastgesteld:

a. op welke specifieke onderdelen de beeldvorming onvoldoende is; en

b. dat voorafgaand een de eerstkomende raadsvergadering niet op andere wijze in de nog resterende informatiebehoefte als bedoeld sub a van dit artikel kan worden voorzien.

De voorzitter bepaalt of het verzoek aan de eisen voldoet en vraagt zo nodig verduidelijking. Wordt niet voldaan aan de gestelde eisen, dan bepaalt de voorzitter – gehoord de overige aanwezige raadsleden en fractieondersteuners – dat het raadsvoorstel oordeelsvormend voor de raad wordt geagendeerd.

Hoofdstuk 3 Raadsvergaderingen

Artikel 8 Oproep en agenda

1. De voorzitter zendt ten minste 7 dagen voor een raadsvergadering de raadsleden een schriftelijke oproep en de voorlopige agenda met de daarbij behorende stukken.

2. In spoedeisende gevallen kan de voorzitter na het verzenden van een schriftelijke oproep een aanvullende agenda opstellen. Zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 48 uur voor aanvang van de raadsvergadering wordt deze met de daarbij behorende stukken aan de leden gezonden.

3. Op de stukken, bedoeld in het eerste en tweede lid, is artikel 9, tweede lid, van toepassing.

4. De agenda wordt bij aanvang van een raadsvergadering door de raad vastgesteld.

Artikel 9 Ter inzage leggen van stukken

1. De publicatie van de agenda en stukken op de website van de gemeente geldt tevens als openbare ter inzagelegging. Hiervan wordt melding gemaakt in de openbare kennisgeving.

2. Informatie van de raad of aan de raad verstrekte informatie waaromtrent op grond van hoofdstuk V van de wet geheimhouding is opgelegd, blijft in afwijking van het eerste en tweede lid onder berusting van de griffier.

Artikel 10 Openbare kennisgeving

1. Raadsvergaderingen en Beeldvormende raadsbijeenkomsten worden op de website van de gemeente ter openbare kennis gebracht.

Paragraaf 2 Ter vergadering

Artikel 11 Presentielijst

1. De griffier draagt zorg voor het bijhouden van presentielijsten van raadsvergaderingen.

2. Bij binnenkomst in de vergaderzaal tekenen raadsleden de presentielijst, die aan het einde van elke raadsvergadering door de voorzitter en de griffier door ondertekening wordt vastgesteld.

Artikel 11a Spreekrecht burgers

1. Burgers kunnen in een raadsvergadering het woord voeren over:

a. Onderwerpen die rechtstreeks op de agenda van de raad zijn geplaatst;

b. Actuele onderwerpen die niet op de agenda staand en waarvoor geldt dat de inspraak niet uitgesteld kan worden tot de eerstkomende beeldvormende raadsbijeenkomst.

2. Het woord kan niet worden gevoerd over:

a. Een besluit van het gemeentebestuur waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;

b. Benoemingen, keuzen, voordrachten of aanbevelingen van personen;

c. Een gedraging waarover een klacht ex artikel 9:1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend.

3. Degene die van het spreekrecht gebruik wil maken, meldt dit minimaal 24 uur voor de aanvang van de vergadering aan de griffier. Hij vermeldt daarbij zijn naam, mailadres en telefoonnummer, alsmede het onderwerp waarover hij het woord wil voeren.

4. De voorzitter geeft het woord op volgorde van aanmelding. De voorzitter kan van de volgorde afwijken, indien dit van belang is voor de orde van de vergadering.

5. De spreker voert het woord, nadat de voorzitter hem dit heeft verleend. De voorzitter kan de leden van de raad toestaan aan insprekers een korte, verhelderende vraag te stellen. Er vindt geen discussie plaats tussen de inspreker en de leden van de raad.

6. Elke inspreker krijgt maximaal vijf minuten het woord. De voorzitter verdeelt de spreektijd evenredig als er meer dan zes insprekers zijn.

Artikel 12 Aantal spreektermijnen

1. Beraadslaging over onderwerpen of voorstellen geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.

2. Spreektermijnen worden door de voorzitter afgesloten.

3. Raadsleden voeren in een termijn niet meer dan éénmaal het woord over hetzelfde onderwerp of voorstel en per fractie is er één woordvoerder.

4. Het derde lid is niet van toepassing op een raadslid dat een amendement, een subamendement, een motie of een initiatiefvoorstel heeft ingediend ten aanzien van de beraadslaging daarover.

5. Iedere fractie mag in eerste termijn per bijdrage van een andere fractie betreffende een onderwerp maximaal twee keer interrumperen. Iedere fractie mag in tweede termijn betreffende een onderwerp maximaal twee keer interrumperen.

6. Bij de bepaling hoeveel keer een raadslid over hetzelfde onderwerp of voorstel het woord heeft gevoerd, wordt niet meegerekend het spreken over een voorstel van orde.

Artikel 12a Spreektijden

De agendacommissie heeft, samen met de raadsvoorzitter de bevoegdheid te besluiten tot een op een vergadering toegesneden spreektijdregeling. Deze regeling wordt van te voren kenbaar gemaakt.

Artikel 13 Deelname aan de beraadslagingen door anderen

Onverminderd artikel 21, eerste en tweede lid, van de wet, kan de raad besluiten dat anderen mogen deelnemen aan de beraadslaging.

Artikel 14 Voorstellen van orde

Raadsleden kunnen tijdens een raadsvergadering mondeling een voorstel van orde betreffende de vergadering doen. De raad beslist hier terstond over.

Paragraaf 3 Stemmingen

Artikel 15 Stemverklaring

Na het sluiten van de beraadslaging en voordat de raad tot stemming overgaat, kunnen raadsleden hun voorgenomen stemgedrag toelichten.

Artikel 16 Beslissing

1. De voorzitter sluit de oordeelsvormende bespreking als hij met de raad vaststelt dat een onderwerp of voorstel voldoende is toegelicht. De raad kan gemotiveerd besluiten een onderwerp of voorstel nogmaals oordeelsvormend te willen bespreken, dan wel over een onderwerp direct dan wel in de volgende raadsvergadering een besluit te nemen.

2. Voordat de stemming over het voorstel in zijn geheel plaatsvindt, formuleert de voorzitter het voorstel voor de te nemen beslissing.

Artikel 17 Stemming; procedure hoofdelijke stemming

1. De voorzitter vraagt de raadsleden of zij stemming verlangen. Is dit niet het geval dan stelt de voorzitter vast dat het voorstel zonder stemming is aangenomen.

2. Als een voorstel zonder stemming wordt aangenomen, kunnen de in de raadsvergadering aanwezige raadsleden aantekening in het verslag vragen, dat zij geacht willen worden te hebben tegengestemd of zich overeenkomstig artikel 28 van de wet van deelneming aan de stemming te hebben onthouden.

3. Als een raadslid om stemming of hoofdelijke stemming vraagt, doet de voorzitter daarvan mededeling aan de raad.

4. Bij hoofdelijke stemming roept de griffier de raadsleden bij naam op hun stem uit te brengen. De stemming begint bij het daarvoor bij loting aangewezen raadslid en verloopt verder overeenkomstig de volgorde van de getekende presentielijst.

5. Bij hoofdelijke stemming brengen ter vergadering aanwezige raadsleden die zich niet ingevolge artikel 28 van de wet van deelneming aan de stemming moeten onthouden, hun stem uit door zich 'voor' of 'tegen' te verklaren, zonder enige toevoeging.

6. Een raadslid dat zich bij het uitbrengen van zijn stem vergist, kan deze vergissing herstellen tot het volgende raadslid heeft gestemd. Bemerkt het raadslid zijn vergissing pas later, dan kan deze nadat de voorzitter de uitslag van de stemming bekend heeft gemaakt aantekening vragen van zijn vergissing. Dit brengt geen verandering in de uitslag van de stemming.

7. De voorzitter deelt de uitslag na afloop van de stemming mee en doet daarbij mededeling van het genomen besluit.

Artikel 18 Volgorde stemming over amendementen en moties

1. Als op een aanhangig voorstel amendementen zijn ingediend, wordt eerst over die amendementen gestemd en vervolgens over het voorstel zoals het dan luidt in zijn geheel.

2. Als een subamendement is ingediend, wordt eerst over het subamendement gestemd en vervolgens over het amendement waarop dat betrekking heeft.

3. Als meerdere amendementen of subamendementen op eenzelfde gedeelte van een aanhangig voorstel zijn ingediend, wordt, onverminderd het eerste en tweede lid, eerst over het meest verstrekkende amendement of subamendement gestemd.

4. Als aangaande een aanhangig voorstel een motie is ingediend, wordt eerst over het voorstel gestemd en vervolgens over de motie. De raad kan besluiten van deze volgorde af te wijken.

Artikel 19 Stemming over personen

1. Bij stemming over personen voor benoemingen of het opstellen van voordrachten of aanbevelingen, benoemt de voorzitter drie raadsleden tot stembureau.

2. Aanwezige raadsleden die zich niet ingevolge artikel 28 van de wet van deelneming aan de stemming moeten onthouden, zijn verplicht een door het stembureau verstrekt stembriefje in te leveren.

3. Er hebben zoveel stemmingen plaats als er personen zijn te benoemen, voor te dragen of aan te bevelen. De raad kan op voorstel van het stembureau beslissen dat bepaalde stemmingen worden samengevat op één briefje.

4. In geval van twijfel over de inhoud van een stembriefje beslist de raad op voorstel van het stembureau.

Paragraaf 4 Verslaglegging; ingekomen stukken

Artikel 20 Besluitenlijst

1. De griffier draagt zorg voor het bijhouden van een presentielijst en de besluitenlijsten van raadsvergaderingen.

2. De conceptbesluitenlijst van de voorgaande vergadering wordt, zo mogelijk, aan de leden van de raad toegezonden gelijktijdig met de schriftelijke oproep.

3. De leden, de voorzitter, de wethouders en de griffier hebben het recht, een voorstel tot verandering aan de raad te doen, indien de conceptbesluitenlijst onjuistheden bevat of niet duidelijk weergeeft hetgeen gezegd of besloten is. Een voorstel tot verandering dient voor de aanvang van de vergadering bij de griffier te worden ingediend.

4. De besluitenlijst bevat tenminste:

a. de namen van de voorzitter, de griffier, de wethouders en de raadsleden, allen voor zover aanwezig, alsmede van de overige personen die het woord gevoerd hebben;

b. een vermelding van de zaken die aan de orde zijn geweest;

c. een weergave van de besluitvorming;

d. een overzicht van het verloop van elke stemming met vermelding bij hoofdelijke stemming van de namen van de raadsleden die voor of tegen stemden, onder aantekening van de namen van de raadsleden die zich overeenkomstig de wet van stemming hebben onthouden of zich bij het uitbrengen van hun stem hebben vergist;

e. een vermelding van de ter vergadering ingediende initiatiefvoorstellen, voorstellen van orde, moties, amendementen en subamendementen, en

f. bij het desbetreffende agendapunt, de naam en de hoedanigheid van die personen aan wie het op grond van artikel 13 door de raad is toegestaan deel te nemen aan de beraadslagingen.

5. De besluitenlijst wordt in de eerstvolgende vergadering vastgesteld, waarna deze door de voorzitter en griffier wordt ondertekend.

6. Voor zover de aard en de inhoud van de besluitvorming zich daartegen niet verzet, wordt de besluitenlijst zo spoedig mogelijk na de raadsvergadering openbaar gemaakt op de in de gemeente gebruikelijke wijze.

7. Elektronisch beschikbare verslagen, zoals de geluids- en beeldregistraties van de vergaderingen, alsook de besluitenlijsten worden op de website van de gemeente geplaatst.

Artikel 21 Ingekomen stukken

1. Bij de raad ingekomen stukken worden op een lijst geplaatst die digitaal aan de raadsleden wordt toegezonden. De brieven worden, voor raadsleden zichtbaar, in een besloten omgeving van het raadsinformatiesysteem geplaatst.

2. Na de vaststelling van de besluitenlijst stelt de raad op voorstel van de agendacommissie, of in geval van onverwijlde spoed de griffier, de wijze van afdoening van de ingekomen stukken vast.

Paragraaf 5 Besloten raadsvergaderingen

Artikel 22 Toepassing reglement op besloten vergaderingen

Op besloten raadsvergaderingen is ditreglement van overeenkomstige toepassing voor zover dat niet strijdig is met het besloten karakter van de vergadering.

Artikel 23 Verslag besloten vergadering

1. Conceptverslagen en -besluitenlijsten van besloten raadsvergaderingen worden niet verspreid, maar berusten bij de griffier.
2. Deze verslagen en besluitenlijsten worden zo spoedig mogelijk in een besloten raadsvergadering ter vaststelling aangeboden. Tijdens deze vergadering neemt de raad een besluit over het al dan niet opheffen van de geheimhouding op het vastgestelde verslag en de besluitenlijst.
3. De vastgestelde verslagen en besluitenlijsten worden door de voorzitter en de griffier ondertekend.

Artikel 24 Opheffing geheimhouding

Als de raad op grond van artikel 89, vierde lid, van de wet voornemens is de geheimhouding van aan de raad verstrekte informatie op te heffen, wordt, als het orgaan dat geheimhouding heeft opgelegd daarom verzoekt, daarover in een besloten raadsvergadering met het desbetreffende orgaan overleg gevoerd.

Paragraaf 6 Toehoorders en pers

Artikel 25 Toehoorders en pers

1. Toehoorders en vertegenwoordigers van de pers wonen openbare raadsvergaderingen uitsluitend bij op de voor hen bestemde plaatsen.
2. Het blijkgeven van tekenen van goed- of afkeuring of het op andere wijze verstoren van de orde is hen verboden.

Artikel 26 Geluid- en beeldregistraties

Degenen die van een openbare raadsvergadering eigen geluid- of beeldregistraties willen maken, doen hiervan mededeling aan de voorzitter en gedragen zich naar diens aanwijzingen.

Hoofdstuk 3. Bevoegdheden, instrumenten raadsleden

Artikel 27 Amendementen en subamendementen

1. Raadsleden dienen amendementen en subamendementen voor het sluiten van de beraadslaging van het voorstel waarop deze betrekking hebben schriftelijk in bij de voorzitter, tenzij de voorzitter oordeelt dat mondelinge indiening volstaat.
2. Er wordt alleen beraadslaagd over amendementen en subamendementen die ingediend zijn door raadsleden die de presentielijst getekend hebben.
3. Intrekking door de indiener van een amendement of subamendement is mogelijk totdat de besluitvorming daarover door de raad is afgerond.

Artikel 28 Moties

1. Raadsleden dienen moties schriftelijk in bij de voorzitter, tenzij de voorzitter oordeelt dat mondelinge indiening volstaat.

2. De behandeling van een motie vindt gelijktijdig plaats met de beraadslaging over het onderwerp of voorstel waarop het betrekking heeft.

3. De behandeling van een motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp vindt plaats nadat alle op de agenda opgenomen onderwerpen zijn behandeld.

4. Intrekking door de indiener van een motie is mogelijk totdat de besluitvorming daarover door de raad is afgerond.

Artikel 29 Initiatiefvoorstel

1. Raadsleden dienen initiatiefvoorstellen schriftelijk in bij de voorzitter. Deze brengt een ingediend voorstel zo spoedig mogelijk ter kennis van het college.

2. Het college kan binnen 3 weken nadat het ter kennis is gesteld van een voorstel schriftelijk wensen en bedenkingen met betrekking tot het voorstel ter kennis van de raad brengen.

3. Nadat het college schriftelijk wensen of bedenkingen ter kennis van de raad heeft gebracht of kenbaar heeft gemaakt hiertoe niet te zullen overgaan, dan wel nadat de in het tweede lid gestelde termijn is verlopen, wordt het voorstel op de agenda van de eerstvolgende raadsvergadering geplaatst. Als de schriftelijke oproep hiervoor reeds verzonden is wordt het voorstel op de agenda van de daaropvolgende raadsvergadering geplaatst.

Artikel 30 Collegevoorstel

1. Een collegevoorstel aan de raad dat vermeld staat op de voorlopige agenda van de raadsvergadering, wordt niet ingetrokken zonder toestemming van de raad.

2. Als de raad van oordeel is dat het nodig is een voorstel als bedoeld in het eerste lid voor advies terug te zenden aan het college, bepaalt de raad binnen welke termijn het voorstel opnieuw geagendeerd wordt.

Artikel 31 Interpellatie

1. Raadsleden dienen verzoeken tot het houden van een interpellatie schriftelijk in bij de voorzitter. Het verzoek bevat in ieder geval de te stellen vragen.

2. De voorzitter brengt de inhoud van het verzoek zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige raadsleden en de wethouders.

3. Over verzoeken die ten minste 48 uur voor aanvang van een raadsvergadering zijn ingediend of in naar het oordeel van de voorzitter spoedeisende gevallen, wordt tijdens de eerstvolgende raadsvergadering gestemd. In andere gevallen tijdens de daaropvolgende raadsvergadering.

4. De interpellant voert niet vaker dan tweemaal het woord. De overige raadsleden, de burgemeester en de wethouders niet vaker dan eenmaal, tenzij de raad hen hiertoe verlof geeft.

Artikel 32 Schriftelijke vragen

1. Raadsleden dienen schriftelijke vragen aan het college of de burgemeester in bij de griffier, waarbij wordt aangegeven of er een voorkeur voor schriftelijke of mondelinge beantwoording bestaat.

2. De griffier brengt de vragen zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige raadsleden en het college of de burgemeester.

3. Schriftelijke beantwoording gebeurt zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen dertig dagen nadat de vragen zijn ingediend.

4. Vragen die ten minste 48 uur voor aanvang van een raadsvergadering zijn ingediend worden mondeling beantwoord in de eerstvolgende raadsvergadering, tenzij het college of de burgemeester de griffier gemotiveerd in kennis stelt dat dit onmogelijk is, waarbij tevens aangegeven wordt binnen welke termijn beantwoording zal plaatsvinden.

5. Schriftelijke antwoorden van het college of de burgemeester worden door de griffier aan de raadsleden toegezonden.

6. De vragensteller kan bij schriftelijke beantwoording in de eerstvolgende raadsvergadering en bij mondelinge beantwoording in dezelfde raadsvergadering nadere inlichtingen vragen over het door het college of de burgemeester gegeven antwoord, tenzij de raad anders beslist.

Artikel 33 Inlichtingen

1. Raadsleden dienen verzoeken tot inlichtingen als bedoeld in de artikelen 169, derde lid, en 180, derde lid, van de wet schriftelijk in bij de griffier.

2. De griffier brengt de inhoud van het verzoek zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige raadsleden en het college of de burgemeester.

3. De verlangde inlichtingen worden zo spoedig mogelijk aan de raad verschaft, in ieder geval binnen 15 dagen nadat het verzoek is ingediend.

Artikel 34 Vragenuur

1. Aan het begin van de reguliere raadsvergadering is er een vragenuur, tenzij bij de voorzitter geen vragen zijn ingediend. In bijzondere gevallen kan de agendacommissie bepalen dat het vragenuur op een ander tijdstip wordt gehouden. De voorzitter bepaalt op welk tijdstip het vragenuur eindigt, met dien verstande dat voor het vragenuur maximaal 30 minuten wordt uitgetrokken.

2. Raadsleden die tijdens het vragenuur vragen willen stellen, melden dit onder aanduiding van het onderwerp ten minste 24 uur voor aanvang van het vragenuur bij de voorzitter.

3. De voorzitter bepaalt de volgorde waarin aangemelde onderwerpen tijdens het vragenuur aan de orde worden gesteld alsmede de spreektijd voor de vragensteller, de overige raadsleden, het college en de burgemeester.

4. Per onderwerp wordt aan de vragensteller het woord verleend om één of meer vragen aan het college of de burgemeester te stellen en een toelichting daarop te geven. Na de beantwoording daarvan krijgt de vragensteller desgewenst het woord om aanvullende vragen te stellen.

5. De voorzitter kan aan andere raadsleden het woord verlenen om hetzij aan de vragensteller, hetzij aan het college of de burgemeester vragen te stellen over hetzelfde onderwerp.

6. Tijdens het vragenuur worden geen moties ingediend en geen interrupties toegelaten.

Hoofdstuk 4 Slotbepalingen

Artikel 35 Uitleg reglement

In gevallen waarin dit reglement niet voorziet of bij twijfel omtrent de toepassing van het reglement, beslist de raad op voorstel van de voorzitter.

Artikel 36 Intrekking oude reglement

Het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2011 wordt ingetrokken.

Artikel 37 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit reglement treedt in werking één dag na de bekendmaking.

2. Dit reglement wordt aangehaald als: Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2024.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 27 maart 2024

De griffier, J. van der Meer

De voorzitter, C.Y. Sikkema

Toelichting

N.B.: Deze toelichting is geschreven met de (mogelijke) keuzes die in de Model Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad gemaakt zijn in gedachte. Als een individuele gemeente op punten andere keuzes maakt, dan sluit deze toelichting mogelijk niet aan. Wel kan deze uiteraard als basis dienen voor een door de gemeente zelf op te stellen toelichting. Bovendien worden enkel die bepalingen behandeld die verdere toelichting behoeven. Voor een goed beeld dient deze modelverordening in samenhang met de hierbij behorende VNG ledenbrief gelezen te worden.

Artikelsgewijs

Artikel 1. Begripsbepalingen

In artikel 1 worden een aantal begrippen uit dit reglement van orde gedefinieerd. Deze spreken grotendeels voor zich. Voor wat betreft het begrip ‘voorzitter’ zij nog vermeld dat de burgemeester voorzitter is van de raad. Artikel 9 van de Gemeentewet (hierna: wet) schrijft dit dwingend voor. In artikel 77, eerste lid, van de wet is bepaald dat het langstzittende raadslid het raadsvoorzitterschap waarneemt bij verhindering of ontstentenis van de burgemeester. Als twee raadsleden even lang zitting hebben, is de oudste in jaren degene die het raadsvoorzitterschap waarneemt. Daarnaast heeft de raad altijd de mogelijkheid zelf te kiezen voor een andere waarnemer. De burgemeester heeft het recht op grond van artikel 21 van de wet in de vergadering aan de beraadslaging deel te nemen. Als voorzitter zorgt hij onder andere voor de handhaving van de orde in de vergadering.

Artikel 2. Het presidium (Niet opnemen)

Artikel 2a Het fractievoorzittersoverleg

Het fractievoorzittersoverleg is een overleg waarin zaken worden besproken betreffende de wijze van organisatie van de werkzaamheden van de raad. Dit voor zover het niet betreft de taken van de agendacommissie. Het fractievoorzittersoverleg kan aanbevelingen doen aan de raad.

Artikel 3. De agendacommissie en het vaststellen van vergaderingen

De agendacommissie vervult een belangrijke (coördinerende) rol bij de agendering van zaken in [*de beeldvormende raadsbijeenkomsten*] de raad. De agendacommissie heeft het overzicht van alle onderwerpen waar de raad zich mee bezig houdt en zorgt voor de planning. In veel gemeenten wordt gewerkt met jaaroverzichten waarbij specifieke vergaderingen lang van te voren bekend zijn. Denk hierbij aan de begroting en jaarrekening.

In het geval een gemeente deelneemt in een gemeenschappelijke regeling is in deze regeling opgenomen hoe de raad geïnformeerd wordt door de vertegenwoordiger van de gemeente in de gemeenschappelijke regeling en hoe verantwoording wordt afgelegd (artikelen 16 t/m 19 van de Wet gemeenschappelijke regelingen). Van belang is dat de agendacommissie de vergadercyclus van deze besturen kent. Het kan nodig zijn dat de raad voorafgaand aan een vergadering van het bestuur van de gemeenschappelijke regeling de gemeentelijke vertegenwoordiger informatie of opvattingen wil meegeven. Ook de begrotingscyclus van de gemeenschappelijke regeling is relevant voor de agendacommissie zodat de raad tijdig noodzakelijke informatie kan leveren. Het is aan de agendacommissie om de planning in te vullen maar ook om deze te bewaken.

Hetzelfde geldt met betrekking tot andere organisaties waar de gemeente mogelijk in vertegenwoordigd is (stichtingen, vennootschappen). Ook deze vergadercycli kunnen voor een agendacommissie aanleiding zijn om deze te agenderen voor een raadsvergadering of beeldvormende raadsbijeenkomst, zodat er informatie uitgewisseld kan worden tussen de vertegenwoordiger van de gemeente en de raad.

De commissie stelt het programma de beeldvormende raadsbijeenkomsten (ter voorbereiding op de raad) vast. De definitieve vaststelling van de agenda van de raad geschiedt bij de aanvang van de betreffende vergadering.

Ingevolge artikel 17 van de wet vergadert de raad zo vaak hij daartoe heeft besloten en voorts indien de burgemeester het nodig oordeelt of indien ten minste een vijfde van het aantal leden van de raad schriftelijk met opgave van redenen daarom vraagt. De voorzitter pleegt in het bepalen van een andere dag en ander aanvangsuur zoveel mogelijk overleg met de agendacommissie. Op deze wijze houdt de agendacommissie ook bij vergaderingen die niet op het gebruikelijke tijdstip plaatsvinden, invloed op de datum, het tijdstip en de plaats van de vergadering. Het wijzigen van het aanvangsuur is van gemeenschappelijk belang, omdat het merendeel van de raadsleden het raadslidmaatschap combineert met een andere (on)betaalde functie.

Artikel 4. De griffier

De raad is verplicht een griffier te benoemen (artikelen 100 en 107 van de wet). De griffier is in eerste instantie verantwoordelijk voor de bijstand aan de raad. Hij is in principe in elke vergadering van de raad aanwezig (eerste lid). De wet eist dat de raad de vervanging van de griffier regelt (artikel 107d, eerste lid, van de wet). In het tweede lid is daarover een bepaling opgenomen. In verband met artikel 22 van de wet (verschoningsrecht) is in het derde lid een bepaling opgenomen met betrekking tot het deelnemen van de griffier aan de beraadslaging.

Artikel 5. Onderzoek geloofsbrieven en beëdiging raadsleden

Met de geloofsbrief geeft de voorzitter van het centraal stembureau aan de benoemde kennis van zijn benoeming (artikel V 1 van de Kieswet). Voor dit benoemingsbesluit is bij ministeriële regeling een model vastgesteld. De benoemde meldt schriftelijk aan de raad of hij de benoeming aanneemt (artikel V 2 van de Kieswet). Tegelijk met de mededeling dat hij zijn benoeming aanneemt legt hij aan de raad stukken over waaruit blijkt dat de benoemde voldoet aan de eisen om als lid van de raad toegelaten te worden. Dit omvat de volgende stukken: een ondertekende verklaring met de openbare betrekkingen die hij bekleedt, een uittreksel uit de basisregistratie personen met zijn woonplaats, geboorteplaats en -datum en (indien niet-Nederlander) stukken waaruit blijkt dat hij voldoet aan de vereisten van artikel 10, tweede lid, van de wet (artikel V 3 van de Kieswet). Het onderzoek van de geloofsbrieven en de beslissing over de toelating moeten in een openbare vergadering gebeuren. Bij het onderzoek zal ook de gedragscode (artikel 15, derde lid, van de wet) betrokken worden. In deze code zijn onder meer bepalingen opgenomen over al dan niet toegestane nevenfuncties. De commissie die de geloofsbrieven onderzoekt brengt verslag uit. Dit kan zowel mondeling als schriftelijk.

Ingevolge artikel V 4 van de Kieswet beslist de raad over de toelating van zijn leden. Daarbij is er een verschil in de procedure bij de samenstelling van een nieuwe raad of bij de vervulling van een tussentijdse vacature. Na de raadsverkiezingen beslist de raad in oude samenstelling in zijn laatste vergadering over de toelating van de nieuw gekozen leden. Met ingang van 00:00 uur de volgende dag treedt de nieuwe raad aan (artikel 18 van de wet en artikel C 4, tweede lid, van de Kieswet).

Eerste en tweede lid

De formulering van het eerste lid benadrukt dat de raad en niet de voorzitter een commissie instelt, die het zogenaamde geloofsbrievenonderzoek verricht nadat de voorzitter van het centraal stembureau nieuwe leden heeft benoemd.

Derde lid

Het onderzoek van het proces-verbaal (onderzoek naar het verloop van de verkiezing of de vaststelling van de uitslag) gebeurt door de oude raad vlak voor de eerste samenkomst van de nieuwe raad na de gemeenteraadsverkiezingen. Het onderzoek van het proces-verbaal strekt zich niet uit tot de geldigheid van de kandidatenlijsten.

Het derde lid ziet op de specifieke taak die de raad heeft na de raadsverkiezingen. Na de gemeenteraadsverkiezingen heeft de commissie voor het geloofsbrievenonderzoek een extra taak, zij adviseert de raad ook over het verloop van de verkiezingen (of dit op wettige wijze is gebeurd) en het vaststellen van de uitslag (of deze juist is vastgesteld). Zij doet dit op basis van het proces-verbaal van het centraal stembureau. De raad dient op basis van dit advies een besluit te nemen over het verloop van de verkiezingen en de vaststelling van de uitslag. Dit besluit is van belang omdat de raad de bevoegdheid heeft om te besluiten tot het hertellen van de stemmen en zelfs de bevoegdheid om te besluiten tot een herstemming, beide eventueel in een deel van de gemeente bij een aantal specifieke stembureaus. Het proces-verbaal vormt de aanleiding tot een besluit tot hertelling of herstemming. Dit dient concrete aanwijzingen te bevatten waarop de raad een dergelijk besluit kan baseren. Op 28 februari 2014 heeft de minister van BZK een circulaire uitgebracht waarin toegelicht wordt wanneer de raad gebruik kan maken van deze bevoegdheid (Gemeenteraadverkiezingen: hertellingen, kenmerk 2014-0000116196, 28 februari 2014, Ministerie van BZK. Zie:

https://vng.nl/files/vng/publicatie_bijlagen/2014/20140319-hertelling-gemraadsverk-bzk2014-0000116196.pdf). Deze circulaire was ook bij de raadsverkiezingen in 2018 en 2022 van toepassing. In deze circulaire wordt onder meer uiteengezet wanneer de raad tot hertelling kan besluiten. Het ligt niet voor de hand dat besloten wordt tot een hertelling waarvan tevoren duidelijk is dat deze niet tot een andere samenstelling in de raad kan leiden. Ook een verschil in zetels tussen de voorlopige uitslag en de definitieve uitslag is geen reden om over te gaan tot hertelling.

Vierde en vijfde lid

Na een raadsverkiezing kunnen de toegelaten raadsleden op de eerste vergadering van de raad in nieuwe samenstelling als bedoeld in artikel 18 van de wet de eed of verklaring en belofte afleggen. De voorzitter zal hen hiervoor oproepen (vierde lid).

Bij tussentijdse vacaturevervulling kan de eed of verklaring en belofte aansluitend aan de beslissing van de raad over de toelating van het betrokken raadslid plaatsvinden (vijfde lid). De tekst van de eed of verklaring en belofte die een raadslid bij het aanvaarden van het raadslidmaatschap moet afleggen, is in artikel 14 van de wet vastgelegd.

Artikel 5a. Fractieondersteuners

Iedere fractie heeft de mogelijkheid ter ondersteuning van haar werkzaamheden (maximaal) twee fractieondersteuners te laten benoemen door de raad. De fractieondersteuners voldoen aan een aantal algemene eisen zoals de wet die stelt aan de raadsleden. Zij komen voor op de kandidatenlijst van de fractie. Deze regel geldt niet in de twee jaren voorafgaand aan de raadsverkiezingen. Dit om het mogelijk te maken nieuwe politiek belangstellenden voorafgaand aan een nieuwe raadsperiode reeds actief te laten worden. De fractieondersteuners worden qua rechtspositie gelijkgesteld aan commissieleden, conform afdeling 3.4 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers en de geldende Verordening rechtspositie raads- en commissieleden gemeente Oldambt.

Artikel 6. Benoeming wethouders

Artikel 6 geeft invulling aan een leemte in de wet. Uit de Kieswet vloeit het geloofsbrievenonderzoek van raadsleden voort. Aangezien de wethouder geen gekozen volksvertegenwoordiger is, is hierover niets in de Kieswet geregeld. De wet geeft wel aan welke formele eisen gesteld worden aan een wethouder maar niet op welk moment deze getoetst worden.

Het ligt voor de hand om voor het benoemen van wethouders ook een commissie voor het onderzoek naar de geloofsbrieven in te stellen (eerste lid). De formele eisen voor het wethouderschap zijn grotendeels vergelijkbaar met de vereisten voor het raadlidmaatschap (artikelen 36a, 36b, 41b en 41c van de wet). Voor wethouders is er de aanvullende verplichting om een verklaring omtrent het gedrag (hierna: VOG) te kunnen overleggen (artikel 36a, tweede lid, van de wet). De VOG kent een screeningsprofiel voor politieke ambtsdragers.

De kandidaat-wethouders worden in opdracht van de burgemeester voor aanvang van iedere ambtstermijn aan een integriteitstoets onderworpen. De burgemeester krijgt zicht op de volledige rapportage van de risicoanalyse. Zo heeft hij een goed beeld van de kandidaat en kan hij met de kandidaat een gesprek voeren over de uitkomsten. De burgemeester kan ten aanzien van de risicoanalyse en de conclusies geheimhouding opleggen aan de raad. Met de Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur (artikel 87 van de wet) is de burgemeester hiertoe expliciet bevoegd gemaakt.

Artikel 6 is ook van toepassing als er geen wethouder van buiten maar uit de raad wordt benoemd. De incompatibiliteiten en nevenfuncties dienen dan immers opnieuw beoordeeld te worden.

Een raadslid dat benoemd wordt tot wethouder mag raadslid blijven totdat de geloofsbrieven van zijn opvolger zijn goedgekeurd (artikel 36b, tweede lid, van de wet).

Artikel 7. Fracties

Eerste en tweede lid

De Kieswet en de Gemeentewet kennen het begrip fractie niet. In artikel 33, tweede lid, van de wet wordt wel uitgegaan van het bestaan van in de raad vertegenwoordigde groeperingen (recht op fractieondersteuning). Vanaf de aanvang van de eerste zitting van de nieuwe raad na de verkiezingen, worden de leden die op dezelfde lijst hebben gestaan als één fractie beschouwd. Is onder een lijstnummer slechts één lid verkozen, dan wordt dit lid als een afzonderlijke fractie beschouwd (eerste lid). De fractie gebruikt in de vergadering van de raad de aanduiding die zij boven de kandidatenlijst had staan. Op deze wijze is de relatie tussen de fractie in de raad en de fractie op de kandidatenlijst voor de burger duidelijk. Het kan echter voorkomen dat een fractie

geen aanduiding boven de kandidatenlijst heeft staan. In een dergelijk geval deelt de fractie in de eerste vergadering de aanduiding mee (tweede lid).

Vierde lid

In de loop van een zittingsperiode kan het voorkomen dat leden de raad verlaten. In een dergelijk geval vindt er een verandering in de samenstelling van de fractie plaats. Als dit het geval is, deelt de fractie dit aan de voorzitter mede (vierde lid). Het is ook mogelijk dat een raadslid zijn lidmaatschap niet opzegt maar uit een fractie stapt. Hij kan als zelfstandige fractie verdergaan of zich aansluiten bij een bestaande fractie. Ook andere wijzigingen zijn mogelijk, bijvoorbeeld een fusie van twee fracties. Een andere (tijdelijke) wisseling in een fractie kan het gevolg zijn van ziekte of zwangerschap van een raadslid. Voor deze gevallen is in de Kieswet een vervangingsregeling opgenomen.

Uitgangspunt van ons kiesstelsel is dat volksvertegenwoordigers op persoonlijke titel worden verkozen en benoemd. Dit uitgangspunt is gebaseerd op artikel 27 van de wet en artikel 129 van de Grondwet, waarin is bepaald dat elk bindend mandaat van een lid van de raad nietig is. De volksvertegenwoordiger handelt naar eigen overtuiging en is bij stemmingen niet gebonden aan een lastgeving. Geen andere persoon of instantie kan hem rechtens bindende instructies opleggen met betrekking tot zijn stemgedrag. Het is de individuele volksvertegenwoordiger die een mandaat van de kiezer heeft gekregen. De volksvertegenwoordiger heeft daardoor ook de mogelijkheid om tussentijds van fractie te veranderen of zelfstandig verder te gaan.

Ook de Kieswet gaat niet uit van politieke partijen. Een zetel 'hoort' dan ook niet bij een partij, maar is verbonden aan de volksvertegenwoordiger die daardoor ook de mogelijkheid heeft om tussentijds van fractie te veranderen of zelfstandig verder te gaan. Ook kan een fractie besluiten om haar naam te veranderen. Dit staat de fractie vrij om te doen.

Op grond van deze bepalingen heeft de raad geen zeggenschap over wijzigingen in de samenstelling, fusies en splitsingen van fracties en de naamvoering. De raad kan hier dus geen besluit over nemen. Een mededeling aan de voorzitter van de raad is voldoende. De raad is gehouden met ingang van de eerstvolgende vergadering nadat hiervan mededeling is gedaan rekening te houden met de nieuwe situatie.

Dit betekent ook dat:

- kandidaten die van een kandidatenlijst deel uitmaken en binnen die lijst/partij een onderlinge schriftelijke (en soms notariële) afspraak maken, bijvoorbeeld dat men onder bepaalde voorwaarden zal afzien van aanvaarding van het raadslidmaatschap, zich dienen te realiseren dat dergelijke afspraken nietig zijn vanwege strijd met de wet en de Kieswet;

- personen die tussentijds van partij veranderen hun raadslidmaatschap niet verliezen;

- als men uit een partij stapt en als eigen partij verder gaat, de verlatende partij geen middelen heeft om het raadslid uit de raad te weren.

Fractieafsplitsing en het ontstaan van een nieuwe fractie kan diverse praktische gevolgen hebben. Te denken valt aan: fractievergoedingen en -faciliteiten, fractievoorzitterschap dan wel vertegenwoordiging in het presidium, zo nodig andere zitplaatsen in de raadszaal, bezetting in raadscommissies en eventueel de bezetting in raadscommissies door burgerraadsleden.

Als moet worden voorzien in de vacature van een raadslid dat zich heeft afgesplitst, wordt teruggegrepen op de lijst waarop betrokkene oorspronkelijk was gekozen (artikel P 19 van de Kieswet).

Vijfde lid

De naam van de fractie dient getoetst te worden aan de afwijzingsgronden uit artikel G 3, vierde lid, van de Kieswet. Dit is een logische voorwaarde: deze toetsing vindt immers ook plaats wanneer een politieke groepering zich voor het eerst wil laten registreren. Op grond van artikel G 3, vierde lid, van de Kieswet wordt de naam van de nieuwe fractie onder meer geweigerd als deze in strijd is met de openbare orde of als deze overeenkomt met of erg lijkt op de naam van een politieke groepering die al geregistreerd is voor de Tweede Kamer- of Statenverkiezingen, én daardoor verwarring te duchten is. Voor het overige is de nieuwe fractie vrij in het kiezen van een naam.

Artikel 7a t/m 7e Beeldvormende raadsbijeenkomsten

In de artikelen 7a t/m 7 e is beschreven hoe de 1e fase van het BOB-vergadermodel, dit is de beeldvormende fase – wordt ingevuld. Nadat de agendacommissie heeft bepaald welke raadsvoorstellen gereed zijn voor behandeling in de eerstkomende beeldvormende raadsbijeenkomst, wordt daarvoor een schriftelijke oproep verzonden. De raadsbijeenkomst wordt geleid door een raadslid. De griffer of diens plaatsvervanger is secretaris van de beeldvormende raadsbijeenkomsten. Informatie-uitwisseling staat centraal in de

beeldvormende raadsbijeenkomsten. Dat gebeurt middels een informatiemarkt, gevolgd door een plenair deel. Ook inwoners hebben toegang tot de beeldvormende raadsbijeenkomsten. Dit niet alleen omdat deze bijeenkomsten openbaar zijn, maar (ook) omdat zij tijdens de informatiemarkt (ook) vragen kunnen stellen én tijdens het plenaire deel inspreekrecht hebben. Dit inspreekrecht geldt zowel voor geagendeerde als niet-geagendeerde onderwerpen. Tijdens de raadsvergadering géén inspreekrecht over geagendeerde raadsvoorstellen die eerder beeldvormend zijn behandeld (zie ook artikel 11a lid 1 onder a van dit Reglement). Door reeds in beeldvormende fase in te (kunnen) spreken op geagendeerde raadsvoorstellen, is beoogd de mogelijke effectiviteit ervan te vergroten. Na afloop van de beeldvorming wordt bepaald of een raadsvoorstel voor de raadsvergadering oordeelsvormend dan wel besluitvormend kan worden geagendeerd. Bij uitzondering kan eenmalig worden gevraagd een raadsvoorstel nogmaals beeldvormend te behandelen. In artikel 7 e lid 8 is bepaald dat er specifieke eisen gelden voor herhaalde beeldvormende behandeling. Hiermee is benadrukt dat het echt om een uitzondering moet gaan. Uitgangspunt is dat besluitvorming over raadsvoorstellen binnen een redelijke termijn plaatsvindt.

Artikel 8. Oproep en agenda

In artikel 19, eerste lid, van de wet is bepaald dat de burgemeester de leden van de raad schriftelijk uitnodigt voor de vergadering.

De agendacommissie bepaalt hoe de voorlopige agenda er uit ziet. Het eerste lid stelt verplicht dat de voorzitter een vastgesteld aantal dagen vóór een vergadering de leden een schriftelijke oproep, waarin de vergadering wordt aangekondigd, en de voorlopige agenda met de daarbij behorende stukken stuurt. Uiteraard is het mogelijk, indien de raad dit wenst, de oproep en stukken per elektronische weg te versturen. De oproep vermeldt de dag, het tijdstip en de plaats van de vergadering.

In het eerste lid gaat het om een voorlopige agenda. In de dagelijkse praktijk van de gemeente zal het niet altijd mogelijk zijn om ruim voor de vergadering een agenda op te stellen, die ook zicht heeft op de actualiteiten. In een dergelijke situatie kan de voorzitter na het verzenden van de schriftelijke oproep zo nodig een aanvullende agenda en stukken rondsturen (tweede lid).

Bij de Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur is de mogelijkheid vervallen om individuele raadsleden te informeren. Als omtrent informatie van de raad of aan de raad verstrekte informatie op grond van hoofdstuk Va van de wet geheimhouding is opgelegd blijft deze informatie in afwijking van het eerste en tweede lid onder berusting van de griffier. Raadsleden kunnen deze informatie inzien (derde lid juncto artikel 9, derde lid). Van geheimhouding wordt melding gemaakt op de stukken. Indien de geheimhouding op informatie anders dan in schríftelijke vorm rust, moet de verplichting op een passende wijze kenbaar worden gemaakt (artikel 89, eerste lid, van de wet).

Het vierde lid heeft tot doel om de raad een actievere rol te geven in de opstelling van de raadsagenda. Enerzijds kunnen individuele raadsleden via de agendacommissie onderwerpen voor de agenda voordragen. Anderzijds kunnen zij echter ook bij aanvang van de raadsvergadering een voorstel doen om onderwerpen aan de agenda toe te voegen of van de agenda af te voeren. Daarmee kan het individuele raadslid in ieder geval op twee momenten invloed uitoefenen op de vaststelling van de agenda.

Indien er een voorstel wordt gedaan om de agenda aan te passen, bijvoorbeeld het doorschuiven van een agendapunt naar de volgende raadsvergadering, en de stemmen staken, is artikel 32, vierde lid, van de wet logischerwijs niet van toepassing en geldt artikel 32, vijfde lid, van de wet (en is het voorstel tot aanpassing van de agenda niet aangenomen).

Artikel 9. Ter inzage leggen van stukken

Geïnteresseerden moeten de mogelijkheid hebben om stukken in te zien. Daarom worden alle stukken gelijktijdig met het verzenden van de schriftelijke oproep ter inzage aangeboden (eerste lid).

De stukken worden (hiertoe) op elektronische wijze aangeboden door plaatsing op de gemeentelijke website. Ingeval geïnteresseerden zelf niet over een computer beschikken, kan op het gemeentehuis een computer worden gebruikt om de stukken in te zien. Ingeval een geïnteresseerde zelf niet computervaardig is, kan hulp worden geboden.)

Een stuk is een ‘document’ in de zin van de Wet open overheid (hierna: Woo). Een ‘document’ houdt in: een door een orgaan, persoon of college als bedoeld in artikel 2.2 eerste lid, opgemaakt of ontvangen schriftelijk stuk of ander geheel van vastgelegd gegevens dat naar zijn aard verband houdt met de publieke taak van dat orgaan, die persoon of dat college.

Bij de Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur is de reikwijdte van de Gemeentewet uitgebreid van ‘stukken’ naar ‘informatie’ (artikel 19, tweede lid, van de wet). Verder hoeft de raad de

geheimhouding niet meer te bekrachtigen (artikel 89, vierde lid, van de wet). College, burgemeester en commissies mogen voortaan zelf geheimhouding opleggen (artikel 87 van de wet).

Onder de ‘informatie’ als bedoeld in het derde lid wordt verstaan: informatie van de raad en aan de raad verstrekte informatie, waaronder de zogeheten ‘achterliggende’ stukken waarvan in raadsvoorstellen melding wordt gemaakt (ambtelijke adviezen, toelichtende nota’s, etc.) waarop geheimhouding is gelegd.

Indien het gaat om geheime of vertrouwelijke stukken, waarop geheimhouding is gelegd door het bestuursorgaan dat het document aanbiedt aan de raad, dient dit duidelijk op het stuk te zijn aangegeven. Ook kan worden overwogen hiervan geen kopieën te laten maken, omdat het gevaar bestaat dat vaak gekopieerde stukken toch in de openbaarheid komen. Indien de geheimhouding op informatie anders dan in schríftelijke vorm rust, moet de verplichting op een passende wijze kenbaar worden gemaakt (artikel 89, eerste lid, van de wet).

De griffier vervult de secretariaatsfunctie ten dienste van de raad. Daarom worden stukken die betrekking hebben op de agenda en de voorstellen van de raadsvergadering en die geheim moeten blijven bij hem ter inzage gelegd voor raadsleden (derde lid).

Artikel 10. Openbare kennisgeving

Met dit artikel wordt invulling gegeven aan het voorschrift van artikel 19, tweede lid, van de wet. In artikel 10 wordt vastgelegd op welke wijze raadsvergaderingen worden aangekondigd. [*Indien de kennisgeving uitsluitend elektronisch plaatsvindt, dient er een grondslag in een verordening te zijn. In het tweede lid wordt deze grondslag gecreëerd om ook in spoedeisende gevallen een openbare kennisgeving uit te kunnen doen gaan.*]

Artikel 11. Presentielijst

De verplichting tot het hebben van een presentielijst vloeit voort uit artikel 20 van de wet. In dit artikel wordt de procedure vastgelegd. De handtekeningen op de presentielijst zijn bedoeld om formeel vast te stellen dat het vergaderquorum bereikt is. De lijst kan niet dienen om het stemquorum vast te stellen; daarvoor geldt artikel 29 van de wet.

De griffier geeft de ambtelijke ondersteuning die de raad nodig heeft. Daarom zorgt hij voor het bijhouden van de presentielijst en stelt hij samen met de voorzitter deze vast en ondertekent deze (tweede lid). Deze ondertekening dient te waarborgen dat de lijst volledig is en het quorum aanwezig was.

Artikel 11a. Spreekrecht burgers

Het inspreekrecht voor burgers tijdens de raadsvergadering is beperkt. Inspreken is mogelijk over inhoudelijke onderwerpen die rechtstreeks oordeelsvormend dan wel besluitvormend voor de raadsvergadering zijn geagendeerd én over actuele onderwerpen die niet op de agenda staan maar waarvoor geldt dat inspraak niet kan wachten tot de eerstkomende beeldvormende raadsbijeenkomst. Los van deze “algemene” beperkingen geldt een aantal specifieke beperkingen. Deze zijn genoemd in lid 2 van dit artikel. Tijdige aanmelding voor het spreekrecht is nodig.

Artikel 12. Aantal spreektermijnen

Indien de raad van mening is dat na de tweede termijn verdere beraadslaging nodig is, kan hij daartoe uitdrukkelijk besluiten (eerste lid). Het tweede lid benadrukt dat de voorzitter elke spreektermijn afsluit. Dit behoeft overigens niets te veranderen aan de praktijk dat een portefeuillehouder antwoordt na de inbreng van de raadsleden in de eerste en tweede termijn.

Het stellen van vragen dient ook als een spreektermijn beschouwd te worden. Een verzoek van een raadslid na afloop van de tweede termijn om nog een korte reactie te geven, dient de voorzitter niet te honoreren.

De beraadslaging over een motie vindt niet plaats in afzonderlijke termijnen, maar gelijktijdig met de beraadslaging over het betreffende, aan de orde zijnde onderwerp (artikel 29 van de wet).

. Het aantal sprekers over een onderwerp is per fractie beperkt tot één. Voor het aantal interrupties dat is toegestaan geldt een beperking.

Artikel 12a. Spreektijden

Er kan besloten worden tot het hanteren van spreektijden. Deze wordt gerelateerd aan een raadsvergadering en deze wordt voorafgaand aan de raad bekendgemaakt. Een spreektijdenregeling wordt gehanteerd voor een evenwichtig en efficiënt gebruik van de beperkt beschikbare vergadertijd

Artikel 13. Deelname aan de beraadslaging door anderen

Deze bepaling is noodzakelijk in verband met de in artikel 22 van de wet geregelde immuniteit. Het is uiteraard ook mogelijk dat de raad bepaalt dat een bepaalde functionaris in bepaalde gevallen altijd aan de beraadslaging mag deelnemen.

De raad kan op grond van artikel 4, derde lid, bepalen dat de griffier deelneemt aan de beraadslagingen. De burgemeester en de wethouder(s) hebben het recht (het woord te voeren en) deel te nemen aan de beraadslagingen op grond van artikel 21, eerste en tweede lid, van de wet.

Artikel 14. Voorstellen van orde

De voorzitter legt aan de raad ter beslissing voor of er inderdaad sprake is van een voorstel van orde. Over een voorstel van orde wordt direct, zonder beraadslaging, besloten door de raad. Bij staken van stemmen is het voorstel niet aangenomen (omdat het ordevoorstel betrekking heeft op de lopende vergadering is artikel 32, vierde lid, van de wet hierop logischerwijs niet van toepassing). Een voorstel van orde betreft bijvoorbeeld het schorsen van de vergadering voor een pauze. Indien het gaat om een niet geagendeerd voorstel, dient de procedure van een initiatiefvoorstel gevolgd te worden (artikel 30 van de wet).

Artikel 15. Stemverklaring

Stemverklaringen zullen kort moeten zijn en mogen niet het karakter krijgen van een derde termijn, als laatste reactie op de vorige spreker. De stemverklaringen worden gegeven vóór de hoofdelijke oproep van de leden dat de stemming begint.

Artikel 16. Beslissing

De voorzitter kan de beraadslaging sluiten als hij vaststelt dat een onderwerp voldoende is toegelicht, tenzij de raad anders beslist. De voorzitter formuleert daarna de te nemen eindbeslissing (tweede lid). Indien geen stemming wordt gevraagd, is het voorstel aangenomen op grond van artikel 32, derde lid, van de wet.

Artikel 17. Stemming; procedure hoofdelijke stemming

Indien een raadslid te kennen geeft een hoofdelijke stemming te wensen, moet de stemming plaatsvinden (eerste lid). De raad heeft niet de bevoegdheid om van deze bepaling van artikel 32 van de wet af te wijken. Vraagt niemand stemming, dan wordt het voorstel geacht te zijn aangenomen (tweede lid). Wellicht ten overvloede wordt hierbij nog gewezen op artikel 209, tweede lid, van de wet, dat tot hoofdelijke stemming verplicht bij het aangaan van een verplichting voordat de begroting is goedgekeurd.

De regeling in het eerste deel van het tweede lid kan toepassing krijgen, indien de uitkomst van de stemming tevoren duidelijk is en slechts enkele raadsleden zouden tegenstemmen. Een raadslid kan zich alleen onthouden van deelname aan stemming op grond van artikel 28 van de wet. In alle andere gevallen is een raadslid verplicht stelling in te nemen en te stemmen. Stemmingen zijn in principe ook openbaar. Een volksvertegenwoordiger dient duidelijk te zijn in zijn of haar rol. Door de openbaarheid is het voor de achterban (kiezers) duidelijk hoe ze vertegenwoordigd worden.

In de Winsumuitspraak (ABRvS, 7 augustus 2002, uitspraak 200200897/1) is het hoger beroep op artikel 28 van de wet afgewezen, maar heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: Afdeling) wel geconcludeerd dat het genomen besluit in strijd is met artikel 2:4 van de Awb omdat de schijn van belangenverstrengeling onvoldoende was vermeden. Naar aanleiding van deze uitspraak zijn er vragen gerezen over de mogelijke gevolgen voor stemprocedures en de verantwoordelijkheden in gemeenteraden.

In deze uitspraak geeft de Afdeling het rechtsbeginsel neergelegd in artikel 2:4 van de Awb voorrang boven hetgeen in artikel 28 van de wet is bepaald. Over de mogelijke gevolgen van de uitspraak adviseerde de toenmalige minister van BZK het volgende:

"de beslissing over stemonthouding dient voorbehouden te blijven aan het individuele raadslid; bij stemming heeft de raad geen optie dan te waarschuwen dat het te nemen besluit wel eens aanvechtbaar zou kunnen zijn in een bezwaarschriftprocedure of bij de bestuursrechter of in het kader van een spontane vernietiging door de Kroon (artikel 268 van de Gemeentewet); de raad kan in dergelijke gevallen een belangrijke rol spelen door in algemene zin te bespreken, individuele raadsleden door hun handelen de schijn van belangenverstrengeling kunnen wekken en hoe dat voorkomen kan worden (en dit bijvoorbeeld opnemen in de gedragscode); uiteraard is de gedragscode in juridische zin niet bindend, dit is tevens niet wenselijk."

Er is echter inmiddels vervolgjurisprudentie beschikbaar:

In ABRvS 30 juni 2010, LJN BM9710LJN BM9710, *AB 2010/310 AB* 2010/310 oordeelde de Afdeling dat in het midden kon blijven of twee raadsleden een persoonlijk belang hadden bij de vaststelling van een

bestemmingsplan, omdat het bestemmingsplan met de grootst mogelijke meerderheid door de raad was vastgesteld. Zelfs indien zou worden vastgesteld dat de twee raadsleden een persoonlijk belang hadden bij de planvaststelling, hebben zij geen beslissende stem in de uitkomst gehad;

In ABRvS 22 juni 2011, LJN BQ8863LJN BQ8863, *AB 2011/261 AB* 2011/261 overwoog de Afdeling dat een raadslid dat woonde en werkte op een bedrijventerrein een persoonlijk belang had bij de vaststelling van een bestemmingsplan voor dat bedrijventerrein. De Afdeling oordeelde dat in strijd was gehandeld met art. 2:4artikel 2:4 van de Awb omdat naar derden de schijn is gewekt dat het persoonlijke belang van invloed is geweest op de besluitvorming. Daarbij speelde een rol dat het raadslid tijdens de vergadering van de raad veelvuldig het woord heeft gevoerd en namens zijn fractie een aantal amendementen heeft ingediend en voorgelezen die in feite tot gevolg hebben dat een gunstiger woon- en leefklimaat ontstaat ter hoogte van gronden van het betreffende raadslid. De Afdeling achtte niet van belang of het raadslid daadwerkelijk het oogmerk had te bewerkstelligen een plan ten gunste van zijn leefklimaat vast te stellen. Ook indien van de goede trouw van het raadslid kan worden uitgegaan, kan de schijn van belangenverstrengeling zijn gewekt. Ook het gegeven dat het raadslid niet bij alle amendementen een doorslaggevende stem heeft gehad leidt niet een ander oordeel, omdat gelet op het feit dat het raadslid veelvuldig het woord heeft gevoerd niet kan worden gesteld dat niet de schijn is gewekt dat hij invloed heeft gehad op de besluitvorming;

In ABRvS 6 februari 2013, LJN BZ0796LJN BZ0796 preciseert de Afdeling haar hiervoor vermelde uitspraak van 22 juni 2011. In de zaak die tot de uitspraak van 6 februari 2013 heeft geleid ging het om een besluit van een gemeenteraad om een bestemmingsplan niet vast te stellen. Dat besluit was genomen met de kleinst mogelijke meerderheid, waarbij een raadslid die mogelijk belanghebbende in de zin van art. 1:2artikel 1:2 van de Awb was, tegen de vaststelling van het plan had gestemd. De Afdeling overwoog dat, in aanmerking genomen dat het hier gaat om besluitvorming door de gemeenteraad die een belangenafweging vergt waarbij politieke inzichten een belangrijke rol spelen, het in de rede ligt voor de invulling van het begrip ‘persoonlijk belang’ in art. 2:4 lid 2artikel 2:4, tweede lid, van de Awb aansluiting te zoeken bij art. 28 lid 1artikel 28, eerste lid, onder a, van de wet. Deze bepaling dient strikt te worden uitgelegd, nu daarbij het fundamentele recht van een raadslid om deel te nemen aan een stemming wordt ingeperkt. Uit artikel 2:4 van de Awb volgt dus — en de Afdeling preciseert hiermee haar (hiervoor vermelde) uitspraak van 22 juni 2011 — in het algemeen niet dat een persoon die deel uitmaakt van een democratisch gekozen bestuursorgaan zoals de gemeenteraad en die bij een besluit belanghebbende is als bedoeld in art. 1:2 lid 1artikel 1:2, eerste lid, van de Awb, zich zou moeten onthouden van deelname aan de besluitvorming. Dit zou afbreuk doen aan de taak en de fundamentele rechten van een gekozen volksvertegenwoordiger en daarmee aan het democratisch proces.

De Afdeling heeft in haar uitspraak van 6 februari 2013 in aanvulling op het voorgaande overwogen dat er zich evenwel bijkomende omstandigheden kunnen voordoen die maken dat de behartiging van het persoonlijk belang van een raadslid zodanig aan de orde is bij het onderwerp van de besluitvorming dat hij daaraan niet behoort deel te nemen. Weliswaar kan de gemeenteraad niet verhinderen dat een lid deelneemt aan de besluitvorming en aan stemmingen, maar deelname van een lid kan er bij aanwezigheid van zo’n persoonlijk belang wel toe leiden dat de bestuursrechter tot het oordeel moet komen dat het desbetreffende besluit is genomen in strijd met art. 2:4artikel 2:4 van de Awb. De conclusie dat het betrokken bestuursorgaan in strijd met deze bepaling een besluit heeft genomen, kan echter pas worden getrokken wanneer aannemelijk is dat het betrokken raadslid de besluitvorming daadwerkelijk heeft beïnvloed.

In de Gemeentewet is inmiddels het volgende bepaald:

Een lid van de raad neemt niet deel aan de beraadslaging en stemming over:

Een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;

De vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welks bestuur hij behoort.

Bij staking van stemmen is het bepaalde in artikel 32 van de wet van toepassing. Indien de vergadering voltallig is, wordt het voorstel geacht te zijn verworpen. Is de vergadering niet voltallig, dan wordt het nemen van het besluit tot een volgende vergadering uitgesteld. Als ook dan de stemmen staken, wordt het voorstel geacht te zijn verworpen.

In gemeenten kan een elektronisch stemsysteem gebruikt worden waarbij de openbaarheid gewaarborgd wordt doordat de naam van het raadslid gekoppeld wordt aan het voor of tegen. Dit is te lezen op een scherm, de afdruk ervan wordt meegenomen in de verslaglegging. Deze manier van stemmen is mogelijk op grond van de wet.

In het vierde lid wordt ingegaan op de procedure van hoofdelijke stemming. Praktisch gezien verdient het aanbeveling de volgorde van stemmen te bepalen aan het begin van de vergadering; deze volgorde geldt dan voor de gehele vergadering.

In het vijfde lid is de term ‘uitspreken’ vervangen door de term ‘verklaren’, waarmee buiten twijfel staat dat dit artikellid ook van toepassing is op digitale stemmingen.

Artikel 18. Volgorde stemming over amendementen en moties

Voor alle duidelijkheid wordt hier een verschil in procedure aangegeven tussen een motie en een amendement. Een amendement strekt tot wijziging van een voorstel en komt daarom in stemming voorafgaand aan de stemming over dat voorstel. Een motie strekt niet tot wijziging van een voorgesteld besluit; over een motie wordt een apart besluit genomen, nadat de besluitvorming over het aanhangige voorstel is afgerond. Bij een motie over een afzonderlijk onderwerp geldt dit uiteraard niet en is het vierde lid niet van toepassing. Bovendien kan de raad besluiten af te wijken van deze stemvolgorde.

Artikel 19. Stemming over personen

Artikel 31, eerste lid, van de wet geeft aan dat de stemming over personen geheim dient te zijn. Sinds 1 februari 2016 is artikel 31 ook van toepassing op de stemming over de benoeming van een wethouder (artikel 35, eerste lid, van de Gemeentewet). Datzelfde geldt voor de stemming over het ontslag van een wethouder in het geval een motie van wantrouwen niet tot onmiddellijk aftreden leidt (artikel 49 van de Gemeentewet). Ook dat gebeurt schriftelijk en is daarmee geheim. Het is mogelijk om met elektronische stemsystemen te werken, maar dit reglement gaat vooralsnog uit van een stemming door middel van behoorlijk ingevulde stembriefjes. Een blanco stembriefje wordt niet aangemerkt als een behoorlijk ingevuld stembriefje (Kamerstukken II 1985/86, 19 403, nr. 3, blz. 86). In geval van een schriftelijke stemming wordt dan ook geen rekening gehouden met blanco stembriefjes. Een blanco of verkeerd ingevuld stembriefje telt wel mee bij de bepaling van het quorum. De raad oordeelt of een stembriefje behoorlijk is ingevuld. Wat onder een (niet) behoorlijk ingevuld stembriefje moet worden verstaan, is in de wet niet geregeld.

Bij de benoeming van wethouders is er sprake van een vrije stemming. Dat is dus anders dan bij een voordracht, waarbij de keus beperkt is tot twee of meer kandidaten.

Bij een vrije stemming is artikel 28, eerste lid, onder a, en derde lid, van de wet niet van toepassing. Daarin is bepaald dat een raadslid zich van stemming onthoudt wanneer hij “behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt". Zoals vermeld is dat bij de benoeming van wethouders niet aan de orde. Een raadslid kan op het stembriefje de naam van elke kandidaat die zijn voorkeur heeft invullen: die van de voorgestelde perso(o)n(en), of die van een ander. Dat geldt dus ook voor raadsleden die zelf genomineerd zijn; die kunnen op zichzelf stemmen als ze dat willen.

De wetgever heeft nooit de bedoeling gehad de politieke verhoudingen in de raad te beïnvloeden door middel van een verbod op het meestemmen van de kandidaat-wethouder. Los van de formeel-juridische context pleiten de volgende argumenten nog voor bovenstaande zienswijze:

- Een democratisch gekozen vertegenwoordiger mag niet te snel het recht op stemming worden ontnomen. Stel: partij X beveelt meneer Janse en mevrouw Pieterse aan als wethouders. Als deze personen in de raad zitting hebben en niet mee mogen stemmen houdt dit in, dat de partij ineens twee stemmen in de raad minder heeft. Dat is onaanvaardbaar in het licht van de politieke verhoudingen;

- Een aanbeveling is geen voordracht. Het spraakgebruik heeft het vaak over voordracht, maar een persoon nomineren als wethouder staat niet gelijk aan een voordracht;

- Het is denkbaar dat een kandidaat-wethouder die voor benoeming wordt aanbevolen, uit moreel-politieke overwegingen en om iedere schijn van belangenverstrengeling te vermijden op eigen initiatief afziet van het meestemmen over de benoeming. Alhoewel het uitgangspunt is dat zeer terughoudend moet worden omgegaan met het inperken van het stemrecht van gekozen volksvertegenwoordigers, laat de wet de betrokkenen de ruimte daarin een eigen afweging te maken.

Artikel 20. Verslag en besluitenlijst

Artikel 20 regelt de verslagleggende taak van de griffier en de wijze waarop het verslag wordt vastgesteld. Het maken van een verslag is niet verplicht. In de wet wordt alleen gesproken over de verplichting een besluitenlijst openbaar te maken (artikel 23, vijfde lid, van de wet en het vijfde lid).

Het conceptverslag wordt tegelijkertijd met de schriftelijke oproep verstuurd aan de leden en overige personen die het woord gevoerd hebben (derde lid).

De griffier verleent de ambtelijke bijstand aan de raad. Daarom is de griffier aangewezen om het verslag op te stellen en deze, tezamen met de voorzitter, te ondertekenen (vierde lid).

De besluitenlijst dient op zo kort mogelijke termijn te worden gepubliceerd (vijfde lid). Dit kan voordat het verslag is vastgesteld aangezien de besluitenlijst 'slechts' een overzicht geeft van (alle) door de raad genomen

beslissingen (dus niet alleen besluiten in de zin van de Awb maar ook bijvoorbeeld een afspraak om een werkbezoek af te leggen). Het ligt voor de hand dat het verslag en de besluitenlijst ook op de gemeentelijke website toegankelijk worden gemaakt (zesde lid).

Andere vormen van verslaglegging zijn ook mogelijk, bijvoorbeeld een (geluids)opname van de raadsvergadering met een overzicht van de sprekers, de onderwerpen – voorzien van tijdscodes – en een besluitenlijst.

Artikel 21. Ingekomen stukken

Over aan de raad gerichte inkomende stukken worden alleen voorstellen gedaan en besluiten genomen van procedurele aard, bijvoorbeeld kennisnemen, in behandeling nemen, doorsturen naar een raadscommissie of het college, etc. Inhoudelijke discussie over de stukken kan de voorzitter buiten de orde verklaren. Wanneer een ingekomen stuk leidt tot inhoudelijke discussie en besluitvorming, dient dit op de gebruikelijke wijze te worden voorbereid. De schriftelijke mededelingen van het college aan de raad komen in principe ook bij de raad binnen. De mededelingen zijn dan ook een ingekomen stuk. De raad stelt op voorstel van de agendacommissie, of in geval van onverwijlde spoed de griffier, de wijze van afdoening van de ingekomen stukken vast (tweede lid).

Artikel 22. Toepassing reglement op besloten vergaderingen

Artikel 22 bepaalt dat de bepalingen van dit reglement van overeenkomstige toepassing zijn op een raadsvergadering achter gesloten deuren. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de bepalingen omtrent het tijdig verzenden van stukken, het recht van amendement, het recht van motie en het maken van het verslag.

De bepalingen van dit reglement zijn echter niet van toepassing, voor zover het toepassen van die bepalingen strijdig is met het besloten karakter van de vergadering. Zo zullen er bijvoorbeeld geen beeld- en geluidsregistraties voor openbaar gebruik gemaakt kunnen worden. Ten aanzien van de stukken die betrekking hebben op een besloten vergadering en het behandelde zal de raad moeten besluiten of geheimhouding als bedoeld in de artikelen 23, vierde lid van de wet wordt opgeheven.

In artikel 23 van de wet zijn procedurevoorschriften opgenomen voor 'het sluiten van de deuren', de wijze waarop een vergadering een besloten vergadering wordt.

Artikel 23. Verslag besloten vergadering

In artikel 23 wordt uitwerking gegeven aan artikel 23, vierde lid, van de wet. In overeenstemming met de bepaling over het verslag van de raadsvergadering is de griffier ook verantwoordelijk voor het verslag van een besloten vergadering. Conceptverslagen en -besluitenlijsten van besloten raadsvergaderingen liggen voor de raadsleden ter inzage bij de griffier (eerste lid).

Artikel 24. Opheffing geheimhouding

Op grond van artikel 87, van de wet, kan geheimhouding op informatie worden opgelegd door de raad, het college, de burgemeester en een commissie. De opgelegde geheimhouding met betrekking tot aan de raad verstrekte informatie vervalt, indien de raad de verplichting tot geheimhouding opheft (artikel 89, vierde lid, van de wet). Wel bestaat er een overlegverplichting, waarmee recht wordt gedaan aan het principe van hoor en wederhoor.

Als de raad een opgelegde geheimhouding opheft, wil dat niet zeggen dat de desbetreffende informatie dan actief openbaar gemaakt moet worden . De Wet openbaarheid van bestuur (Wob) is nog steeds op deze informatie van toepassing. Wanneer om openbaarmaking wordt verzocht moet dat verzoek dus aan de uitzonderingsgronden in de Wob worden getoetst om tot een besluit te komen over het al dan niet openbaar maken van de betreffende informatie. Dan kan uiteraard blijken dat er inmiddels geen grond meer is om openbaarmaking te weigeren.

Artikel 25. Toehoorders en pers

De in artikel 25 aangegeven bepalingen worden wat betreft het handhaven van de orde aangevuld door artikel 26 van de wet. De voorzitter heeft de bevoegdheid om toehoorders die de orde verstoren te doen vertrekken en bij volharding in hun gedrag de toegang te ontzeggen.

Artikel 26. Geluid- en beeldregistraties

Aangezien de vergaderingen van de raad in principe openbaar zijn, kunnen radio- en tv-stations geluid- en beeldregistraties maken. Dit is uiteraard niet het geval als het een besloten vergadering betreft. Wel dient rekening gehouden te worden met de privacy van insprekers of publiek. Raadsleden daarentegen hebben een

publieke functie. Het is mogelijk om een aanwijzing te geven dat publiek slechts vanaf een bepaalde afstand in beeld mag worden gebracht. Ook kan een aanwijzing zijn dat burgers die inspreken niet gefilmd mogen worden, uiteraard in overleg met de insprekers. Mogelijk hebben zij geen probleem met beeldregistraties.

Artikel 27. Amendementen en subamendementen

Elk lid van de raad kan wijzigingen op het voorstel van het college of op initiatiefvoorstellen indienen ter behandeling in de raad, de zogenaamde amendementen. Wanneer een amendement is ingediend, kan dit voor een ander raadslid aanleiding zijn, op dit amendement nog weer een wijziging voor te stellen, het subamendement. Een (sub)amendement kan ingediend worden op een voorgesteld besluit, dat aanhangig is. De beraadslaging over het (sub)amendement vindt plaats in ten hoogste twee termijnen. Indien (in uitzonderlijke situaties) een ingediend amendement verdere beraadslaging noodzakelijk maakt, kan de raad besluiten tot een derde termijn (artikel 13).

Het recht van amendement is neergelegd in artikel 147b van de wet. Dit artikel verplicht de raad nadere regels te stellen. Deze nadere regels staan in artikel 27. Op basis van artikel 147b, tweede lid, juncto artikel 147a, tweede lid, van de wet is de raad verplicht een amendement te behandelen, overeenkomstig de door de raad vastgestelde regels. Uit de bewoordingen van artikel 147b, tweede lid, van de wet blijkt dat het recht om amendementen in te dienen aan elk individueel raadslid toekomt; drempelsteun is derhalve niet vereist (MvT, Kamerstukken II 2000/01, 27751, 3, p. 109).

Het is praktisch dat een raadslid aanwezig is voor de behandeling van zijn (sub)amendement. Dit omdat doorgaans een (sub)amendement toegelicht wordt door de indiener. Daarom is bepaald dat er alleen wordt beraadslaagd over amendementen en subamendementen die ingediend zijn door raadsleden die de presentielijst getekend hebben (tweede lid).

Artikel 28. Moties

In artikel 1 is de definitie van het begrip ‘motie’ gegeven. Een ‘motie’ is een voorstel tot het doen van een uitspraak. Het kan gaan om het uitspreken van een wens (van inhoudelijke, politieke of procedurele aard), het uitspreken van instemming dan wel afkeuring over bepaalde ontwikkelingen of om het doen van een verzoek. Een motie betreft dus niet een concreet besluit dat op rechtsgevolg is gericht; een motie heeft geen juridische, maar een politieke betekenis. Daarom is het college formeel niet aan een motie gebonden of tot uitvoering ervan verplicht. Wel kan het naast zich neerleggen van een motie door het college leiden tot een vertrouwensbreuk tussen raad en college en hieruit kan het college dan zijn consequentie trekken.

Voor wat betreft de besluitvormingsprocedure omtrent een motie wordt opgemerkt dat over een motie een apart besluit wordt genomen. Voor de beraadslaging over een motie over een aanhangig onderwerp geldt dat deze niet plaatsvindt in afzonderlijke termijnen, maar gelijktijdig met de beraadslaging over het onderwerp waarop de motie betrekking heeft (tweede lid).

Een besluit over een motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp vindt aan het einde van de vergadering plaats (derde lid). Dergelijke moties benaderen de in artikel 29 geregelde initiatiefvoorstellen. Dualisering veronderstelt versterking van de vertegenwoordigende en controlerende functie van de raadsleden. Hiervoor dienen ook individuele raadsleden en kleine fracties te beschikken over adequate instrumenten. Dat wil zeggen dat het voor een effectief gebruik van deze instrumenten wenselijk is dat ook het individuele raadslid zonder belemmeringen toegang tot het gebruik daarvan heeft. De mogelijkheid om zonder drempelsteun een motie in te dienen staat dan ook ten dienste van een effectieve uitoefening van de inkadering en controle door de raad.

In de wet wordt één specifieke motie uitgewerkt, namelijk in artikel 49. Dit betreft de “motie van wantrouwen” waarbij de raad uitspreekt het vertrouwen in een wethouder te hebben verloren. Het is een wethouder niet toegestaan om na een aangenomen motie van wantrouwen aan te blijven. Indien hij zelf niet opstapt, dient de raad actie te ondernemen.

Artikel 29. Initiatiefvoorstel

Het is de taak van het college aan de raad de nodige voorstellen te doen, maar de raadsleden kunnen ook zelf een voorstel voor een verordening of beslissing ter behandeling bij de raad indienen. Hiervoor is het recht van initiatief toegekend.

In artikel 147a, eerste lid, van de wet is dit uitgewerkt. Hier is bepaald dat een lid van de raad een initiatiefvoorstel kan indienen; met deze formulering wordt tot uitdrukking gebracht dat dit recht aan elk individueel raadslid toekomt, drempelsteun is dus niet vereist (MvT, Kamerstukken II 2000/01, 27751, 3, p. 109).

Het tweede en derde lid van artikel 147a van de wet bepalen dat de raad regelt op welke wijze een initiatiefvoorstel voor een verordening of beslissing wordt ingediend en behandeld.

Algemeen uitgangspunt is dat dualisering de versterking van de vertegenwoordigende en controlerende functie van de raadsleden inhoudt. Hiervoor dienen ook individuele raadsleden en kleine fracties te beschikken over adequate instrumenten. Voor een effectief gebruik van deze instrumenten is het wenselijk dat ook het individuele raadslid zonder belemmeringen toegang tot het gebruik daarvan heeft. Het ontbreken van de eis van drempelsteun bij het recht van initiatief staat ten dienste van een effectieve uitoefening van de inkadering en controle door de raad. Ook kleine fracties en individuele raadsleden worden zo in staat gesteld actief deel te nemen aan de controlerende, vertegenwoordigende en budgettaire functie.

De wet maakt onderscheid tussen initiatiefvoorstellen voor verordeningen en overige initiatiefvoorstellen. Ieder raadslid kan een initiatiefvoorstel voor een verordening indienen. Een dergelijk voorstel moet aanhangig worden gemaakt door het schriftelijk en ondertekend aan de voorzitter te zenden (eerste lid). De verdere wijze van behandeling moet de raad zelf regelen. De raad moet ook regelen op welke wijze en onder welke voorwaarden overige initiatiefvoorstellen (voorstellen die betrekking hebben op iets anders dan een verordening) in behandeling worden genomen. Ook dit initiatiefrecht komt toe aan individuele raadsleden, hetgeen inhoudt dat geen drempels mogen worden opgeworpen.

In het tweede lid is een termijn gesteld van 3 weken om het college in de gelegenheid te stellen zijn wensen en bedenkingen ter kennis van de raad te brengen.

In het vierde lid van artikel 147a van de wet is sinds 1 februari 2016 bepaald dat het college de gelegenheid moet krijgen om wensen en bedenkingen naar voren te brengen. Het college moet immers de besluiten van de raad uitvoeren (artikel 160, eerste lid, onder b, van de wet). Deze zgn. voorhangregeling is uitgewerkt in het tweede lid van dit artikel. Het is in eerste instantie aan de indiener om te beslissen wat hij met die inbreng doet en uiteindelijk beslist de raad over het al dan niet gewijzigde voorstel (MvT, Kamerstukken II 2012/13, 33691, 3, p. 2-3).

Het derde lid houdt in dat de voorzitter het initiatiefvoorstel zo spoedig mogelijk op de agenda plaatst nadat het college in de gelegenheid is gesteld om zijn wensen en bedenkingen ter kennis van de raad te brengen. Als de oproep voor die vergadering echter al verzonden is, dan plaatst de voorzitter het niet op de agenda van eerstvolgende, maar daaropvolgende raadsvergadering. Dit laat de mogelijkheid onverlet voor het individuele raadslid om op grond van artikel 8, tweede lid, voor te stellen het initiatiefvoorstel toch aan de agenda toe te voegen. Voor zover de in het tweede lid gestelde termijn dan nog niet verlopen is zal er echter niet over het voorstel besloten kunnen worden (artikel 147a, van de Gemeentewet, juncto tweede lid van artikel 30). Dit staat er weliswaar niet aan in de weg dat er al over wordt beraadslaagd in de raadsvergadering, maar de voorzitter van de raad zal dan vervolgens de stemming over het voorstel aan moeten houden totdat het college in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van de raad te brengen. Ook kan nadere beraadslaging op dat moment wenselijk worden geacht.

Voor het overige is het aan de raad om vervolgens te bepalen hoe het initiatiefvoorstel verder wordt behandeld als het op de agenda staat. Indien de wensen of bedenkingen van het college daar aanleiding toe geven kan de indiener van het voorstel eventuele wijzigingen doorvoeren. Hij of zij is daartoe echter niet verplicht, omdat de wet alleen aangeeft dat het college de mogelijkheid moet hebben om een visie op het initiatiefvoorstel te hebben. Er is geen verplichting om de wensen of bedenkingen ook daadwerkelijk in het voorstel te verwerken.

Artikel 30. Collegevoorstel

Artikel 30 heeft betrekking op het agenderingsrecht van de raad. De raad is de enige die een voorstel voor een verordening of een ander voorstel dat het college heeft voorbereid kan agenderen. Als het college het voorstel heeft voorbereid, betekent dit niet dat het college het door hen voorbereide voorstel kan intrekken indien het college van oordeel is dat verdere behandeling van het voorstel niet wenselijk is (bijvoorbeeld omdat zij een voorstel willen wijzigen). De raad moet hier toestemming voor geven (eerste lid).

Indien de raad van oordeel is dat een voorstel voor een verordening of een ander voorstel niet voldoende is voorbereid, kan de raad het voorstel voor een verordening of een ander voorstel op grond van het tweede lid nogmaals voor advies aan het college zenden. De raad kan het college bijvoorbeeld verzoeken het voorstel voor een verordening of ander voorstel nader te onderbouwen. De raad bepaalt echter wanneer het voorstel voor een verordening of ander voorstel, dat door het college verder voorbereid is, opnieuw wordt behandeld. De raad kan dit in dezelfde raadsvergadering regelen, maar de raad kan dit ook aan de agendacommissie overlaten.

Artikel 31. Interpellatie

Artikel 31 stelt nadere regels bij artikel 155, tweede lid, van de wet. Het interpellatierecht ligt in het verlengde van het mondelinge vragenrecht en is een zwaarder instrument. Het gaat om het recht van een

volksvertegenwoordiger om tijdens een vergadering over een niet geagendeerd onderwerp inlichtingen aan het college of de burgemeester te vragen. Daarvoor is verlof van de raad nodig, omdat de vergaderorde wordt doorbroken.

Artikel 32. Schriftelijke vragen

Het vragenrecht stelt de leden van de raad in staat informatie te vragen over aangelegenheden die tot de bevoegdheid van het college of de burgemeester behoren. Het karakter van deze vragen is primair van informatieve strekking. Op grond van deze bepaling kan een raadslid schriftelijke vragen stellen aan het college of de burgemeester, al naar gelang wie verantwoordelijk is. Deze dient de vragensteller gemotiveerd in kennis te stellen indien de beantwoording niet binnen de gestelde termijnen kan plaatsvinden. Niet de voorzitter, maar het college of de burgemeester geeft daarom het schriftelijke antwoord. In de praktijk zal een schriftelijk antwoord van het college vaak door de desbetreffende portefeuillehouder gegeven worden (artikel 168 van de wet).

De raad kan oordelen dat het bijvoorbeeld wenselijk is dat de verantwoordelijke portefeuillehouder of de burgemeester in de raadsvergadering e.e.a. komt toelichten en nadere vragen komt beantwoorden. Om die reden is in het zesde lid ingevoegd dat de raad anders kan beslissen.

In de hier aangegeven procedure wordt de vragensteller in de gelegenheid gesteld nadere inlichtingen over het antwoord te vragen aan degene die het antwoord heeft gegeven. Indien de vragensteller van mening is dat de beantwoording van de vragen tot een besluit van de raad moet leiden, kan hij het recht van initiatief of het interpellatierecht benutten om het onderwerp of het voorstel op de agenda van de raad te krijgen.

Artikel 33. Inlichtingen

In artikel 33 wordt een procedurele uitwerking gegeven van de inlichtingenplicht die het college en de burgemeester hebben ten opzichte van de raad. De passieve inlichtingenplicht als bedoeld in artikel 169, derde lid, van de wet is de klassieke informatieplicht die het college opdraagt de door de raad gevraagde inlichtingen te verstrekken, tenzij het openbare belang zich daartegen verzet. Dit recht om inlichtingen te vragen komt eveneens toe aan individuele raadsleden. Daarmee wordt voorkomen dat een raadsmeerderheid om (partij)politieke redenen belemmeringen opwerpt tegen het vragen van inlichtingen door een raadslid of raadsminderheid. Wel kan de raad via het reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad op grond van doelmatigheidsoverwegingen een zekere ordening aanbrengen in de wijze waarop het inlichtingenrecht wordt uitgeoefend. De raad gaat immers over de agenda en de vergaderorde.

De weigeringsgrond ‘strijd met het openbaar belang’ is, zo blijkt uit de bewoordingen van artikel 169 van de wet, wettelijk objectief en algemeen omschreven. Het moet dan gaan om zwaarwegende belangen.

In de praktijk bestaan verschillende wettelijke en politieke figuren om als de raad en het college met elkaar te communiceren buiten de openbaarheid. De openbaarheid van stukken en vergaderingen bijvoorbeeld kan al dan niet tijdelijk worden opgeheven. Vervolgens kent de wet een algemene actieve inlichtingenplicht. Artikel 169, tweede lid, van de wet verplicht het college uit eigen beweging de raad alle inlichtingen te verstrekken die de raad nodig heeft voor de uitoefening van zijn taak. Het college moet permanent nagaan welke informatie de raad behoeft voor een goede taakvervulling. Hier liggen grote politieke risico’s als de raad het college in het ongewisse laat over de aard en omvang van de gewenste informatie. In het geval dat raad en college daarover geen afspraken maken is de kans groot dat het college de raad veiligheidshalve overstelpt met papier. Van controleren komt dan weinig terecht.

Dezelfde risico’s doen zich voor met betrekking tot een tweede actieve, meer specifieke inlichtingenplicht. Artikel 169, vierde lid, van de wet verplicht het college de raad vooraf te informeren over de voorgenomen uitoefening van een gemeentewettelijke bestuursbevoegdheid als bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder e, f, g en h, van de wet indien de toepassing daarvan ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente of indien de raad daarom verzoekt. Het college mag dan niet eerder een besluit nemen dan nadat de raad in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen naar voren te brengen. De term ‘ingrijpend’ is in de wet niet nader omschreven. De raad en het college dienen, op basis van de situatie in de eigen gemeente, tot een afbakening te komen. De wetgever heeft destijds het oog gehad op substantiële financiële gevolgen van privaatrechtelijke overeenkomsten. De raad en het college moeten hier derhalve zelf een modus in vinden.

Artikel34. Vragenuur

Deze bepaling vormt een invulling van artikel 155, eerste lid, van de wet met betrekking tot het vragenrecht.

Bewust is er gekozen voor een algemene regeling van het vragenuur. Veelal fungeert de rondvraag in de raadsvergadering als een mogelijkheid tot het stellen van vragen. In een dualistisch stelsel is het echter niet meer vanzelfsprekend dat de ter zake kundige wethouder aanwezig is. Om die reden en omdat het de herkenbaarheid van de controlerende taak van de raad ten goede komt, kan hiervoor een aparte gelegenheid

gecreëerd worden. De drempel om vragen te stellen wordt verlaagd en de media-aandacht voor de lokale politiek kan worden vergroot. In het vragenuur krijgt de raad de mogelijkheid over vooraf ingebrachte onderwerpen (leden van) het college aan de tand te voelen.

Het karakter van het vragenuur verschilt dan ook van het recht van interpellatie. Het recht van interpellatie heeft als instrument een zwaarder politiek karakter. Leden van de raad kunnen aan het college inlichtingen vragen over het door hem gevoerde bestuur, voor zover dat niet bij geagendeerde onderwerpen aan de orde komt.

Raadsleden vragen daarmee leden van het college zich te verantwoorden voor het door hen gevoerde bestuur. Het vragenuur kan bijvoorbeeld voorafgaand aan de raadsvergadering worden gehouden. Wel is het voor de herkenbaarheid voor de burgers raadzaam om het vragenuur op een vast tijdstip te houden.

In het tweede lid is een aanmeldingstermijn voor vragen opgenomen vanwege het feit dat de wethouders moeten worden uitgenodigd om antwoord te kunnen geven op de vragen van de raadsleden.

Ondertekening

Ziet u een fout in deze regeling?

Bent u van mening dat de inhoud niet juist is? Neem dan contact op met de organisatie die de regelgeving heeft gepubliceerd. Deze organisatie is namelijk zelf verantwoordelijk voor de inhoud van de regelgeving. De naam van de organisatie ziet u bovenaan de regelgeving. De contactgegevens van de organisatie kunt u hier opzoeken: organisaties.overheid.nl.

Werkt de website of een link niet goed? Stuur dan een e-mail naar regelgeving@overheid.nl

Reglement van orde en overige werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025

Doel: Regelen werkwijze gemeenteraad

Juridische grondslag: Artikel 16 Gemeentewet

Datum ingetrokken raadsbesluit: 27 maart 2024

Datum nieuw raadsbesluit: 24 september 2025

Datum bekendmaking elektronisch gemeenteblad:

Datum bekendmaking en integrale publicatie DROP (wetten.nl):

Datum inwerkingtreding: één dag na de bekendmaking

Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025

De raad van de gemeente Oldambt;

gelezen het voorstel van de voorzitter en griffier van de raad;

gelet op artikel 16 van de Gemeentewet;

besluit vast te stellen:

Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsomschrijvingen
In dit reglement wordt verstaan onder:

a. Amendement: voorstel van een raadslid tot wijziging van een ontwerpverordening of ontwerpbeslissing;
b. Griffier: griffier van de raad of diens plaatsvervanger;
c. Initiatiefvoorstel: voorstel van een raadslid voor een verordening of een ander voorstel;
d. Motie: verklaring waarmee een oordeel, wens of verzoek wordt uitgesproken;
e. Subamendement: voorstel van een raadslid tot wijziging van een aanhangig amendement;
f. Voorzitter: voorzitter van de raad of een beeldvormende raadsbijeenkomst of diens plaatsvervanger;
g. Vergadermodel: het BOB-model met drie fasen, te weten: Beeldvorming, Oordeelsvorming en Besluitvorming;
h. Fractieondersteuner: een aangewezen ondersteuner van een raadsfractie;
i. Wet: Gemeentewet.

Artikel 2 Het presidium
Niet van toepassing.

Artikel 2a Het fractievoorzittersoverleg

1. Er is een fractievoorzittersoverleg dat bestaat uit de voorzitter van de raad en de fractievoorzitters.
2. Fractievoorzitters wijzen elk een raadslid aan dat hen bij afwezigheid in het fractievoorzittersoverleg vervangt.
3. De griffier of diens vervanger is de secretaris van het fractievoorzittersoverleg.
4. De voorzitter van de raad is tevens voorzitter van het fractievoorzittersoverleg.
5. De vergaderingen en vergaderstukken van het fractievoorzittersoverleg zijn niet openbaar.
6. Het fractievoorzittersoverleg kan anderen uitnodigen deel te nemen aan zijn beraadslagingen.
7. Het fractievoorzittersoverleg doet aanbevelingen aan de raad inzake de organisatie van de raad voor zover het niet betreft de taken van de agendacommissie.

Artikel 3 De agendacommissie

1. Er is een agendacommissie die bestaat uit maximaal vier, maar tenminste drie raadsleden, de raadsvoorzitter en de griffier.
2. Ze heeft in ieder geval de volgende taken:
   a. het voorbereiden van de beeldvormende raadsbijeenkomsten die ter voorbereiding op de raadsvergaderingen worden gehouden;
   b. het vaststellen van het vergaderschema van de raad, en
   c. het vaststellen van vergaderingen als bedoeld in artikel 17, tweede lid, van de wet.

Artikel 4 De griffier

1. De griffier is aanwezig in raadsvergaderingen en vergaderingen van de agendacommissie en kan aanwezig zijn in de beeldvormende raadsbijeenkomsten.
2. Bij verhindering of afwezigheid wordt de griffier vervangen door een plaatsvervanger die door de raad is aangewezen.
3. De griffier kan op uitnodiging van de voorzitter een technische toelichting geven.

Artikel 5 Onderzoek geloofsbrieven en beëdiging raadsleden

1. Bij de benoeming van nieuwe raadsleden stelt de raad een commissie in bestaande uit drie raadsleden.
2. Deze onderzoekt de geloofsbrieven en de daarop betrekking hebbende stukken van de nieuw benoemde raadsleden en brengt vervolgens advies uit aan de raad over de toelating van de nieuw benoemde raadsleden tot de raad. Indien van toepassing, wordt van een minderheidsstandpunt melding gemaakt in dit advies.
3. Het onderzoek van het proces-verbaal van het centraal stembureau gebeurt in de laatste raadsvergadering in oude samenstelling na de raadsverkiezingen.
4. Na een raadsverkiezing roept de voorzitter de toegelaten raadsleden op om in de eerste raadsvergadering in nieuwe samenstelling de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.
5. In geval van een tussentijdse vacaturevervulling roept de voorzitter een nieuw benoemd raadslid op voor de raadsvergadering waarin over diens toelating wordt beslist om de voorgeschreven eed of verklaring en belofte af te leggen.

Artikel 5a Fractieondersteuners

1) Iedere fractie heeft maximaal 2 fractieondersteuners;
2) De fractieondersteuners worden door de raad op voordracht van de fracties benoemd;
3) a. De artikelen 10, 11, 12, 13 en 14 van de wet zijn van overeenkomstige toepassing op de fractieondersteuners;

   b. Een uitzondering hierop is de leeftijdsgrens, genoemd in artikel 10 van de wet. De leeftijdsgrens voor fractieondersteuners wordt op 16 jaar gesteld.

4) De te benoemen fractieondersteuners komen voor de op de kandidatenlijst van de betreffende fractie; dit vereiste geldt niet in de twee jaren voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen;
5) Een fractieondersteuner wordt door de raad ontslagen als hij niet (meer) voldoet aan de in lid 3 genoemde artikelen van de wet;
6) Een fractieondersteuner kan zelf ontslag indienen;
7) De rechtspositie van de fractieondersteuners is gelijk aan die van commissieleden, zoals vastgelegd afdeling 3.4 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers en de Verordening rechtspositie raads- en commissieleden gemeente Oldambt".

Artikel 6 Benoeming wethouders

1. Bij de benoeming van een wethouder stelt de raad een commissie in bestaande uit drie raadsleden.
2. Deze onderzoekt of de benoeming van de kandidaat-wethouder voldoet aan de eisen van de artikelen 36a, 36b, 41b, eerste, derde en vierde lid, en 41c, eerste lid van de wet.
3. De commissie brengt vervolgens advies uit aan de raad over de benoeming tot wethouder.
4. De burgemeester geeft voor de aanvang van iedere ambtstermijn opdracht om de kandidaat-wethouders aan een risicoanalyse integriteit te onderwerpen. De burgemeester brengt over het eindresultaat daarvan verslag uit aan de raad.

Artikel 7 Fracties

1. Raadsleden die door het centraal stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard worden bij de aanvang van de zittingsperiode als één fractie beschouwd.
2. Als boven de kandidatenlijst een aanduiding was geplaatst, voert de fractie in de raad deze aanduiding als naam. Als daar geen aanduiding was geplaatst, deelt de fractie in de eerste raadsvergadering aan de voorzitter mee welke naam deze fractie in de raad zal voeren.
3. De namen van de fractievoorzitter en diens plaatsvervanger worden zo spoedig mogelijk doorgegeven aan de voorzitter.
4. Als één of meer raadsleden van één of meer fracties als zelfstandige fractie gaan optreden of zich aansluiten bij een andere fractie, wordt hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan aan de voorzitter.
5. Een nieuwe naam van een fractie voldoet aan de eisen uit artikel G 3, vierde lid, van de Kieswet en wordt gebruikt met ingang van de eerstvolgende raadsvergadering na naamswijziging.

Hoofdstuk 2 Beeldvormende raadsbijeenkomsten

Artikel 7a Beeldvormende raadsbijeenkomsten

Ter voorbereiding op de raadsvergaderingen worden – in beginsel twee weken voorafgaand aan de raadsvergadering – openbare beeldvormende raadsbijeenkomsten gehouden.

Artikel 7b Oproep

1. De voorzitter zendt ten minste 7 dagen voor een beeldvormende raadsbijeenkomst een schriftelijke oproep aan de raadsleden en fractieondersteuners met een opgave van de daarin te behandelen raadsvoorstellen met de daarbij behorende stukken verzonden.
2. Op de stukken, bedoeld in het eerste lid, is artikel 9 van toepassing.

Artikel 7c Organisatie beeldvormende raadsbijeenkomsten

1. De beeldvormende raadsbijeenkomsten worden geleid door een raadslid.
2. De griffier of diens plaatsvervanger is secretaris van de beeldvormende raadsbijeenkomsten;
3. Voor de beeldvormende raadsbijeenkomsten worden in beginsel alle voor de raadsvergadering te agenderen raadsvoorstellen behandeld.
4. In afwijking van het bepaalde in lid 3 kan de agendacommissie besluiten een raadsvoorstel direct op de voorlopige raadsagenda te plaatsen.
5. De beeldvormende raadsbijeenkomsten bestaan uit twee onderdelen: de informatiemarkt en de plenaire beeldvormende raadsbijeenkomst.

Artikel 7d Informatiemarkt

Tijdens de informatiemarkt als bedoeld in artikel 7c lid 5 kunnen raadsleden, fractieondersteuners en andere belangstellenden inhoudelijke vragen stellen over de raadsvoorstellen en deze (ambtelijk) beantwoord krijgen.

Artikel 7e Plenaire beeldvormende raadsbijeenkomst

1. Tijdens de plenaire beeldvormende raadsbijeenkomst bestaat de gelegenheid tot inspreken, kunnen raadsleden en fractieondersteuners niet-politieke vragen stellen over de raadsvoorstellen en deze door de portefeuillehouders beantwoord krijgen en wordt het vervolgproces voor de behandeling van raadsvoorstellen bepaald.
2. De mogelijkheid om in te spreken, zoals bedoeld in lid 1 van dit artikel, geeft burgers de gelegenheid:
   a. met de aanwezige raadsleden en fractieondersteuners in gesprek te gaan over niet-geagendeerde onderwerpen;
   b. hun mening te geven over geagendeerde onderwerpen.

   De uitsluitingen genoemd in artikel 11a lid 2 van dit reglement zijn hierbij van overeenkomstige toepassing.

3. Degene die van het spreekrecht als bedoeld in lid 1 en 2 van dit artikel gebruik wil maken, meldt dit minimaal 24 uur voor de aanvang van de bijeenkomst bij de griffier of diens plaatsvervanger. Bij de aanmelding vermeldt hij zijn naam, mailadres en telefoonnummer, alsmede het onderwerp waarover hij het woord wil voeren.
4. Voor het spreekrecht als bedoeld in lid 2 onder sub a van dit artikel is per raadsbijeenkomst maximaal drie kwartier beschikbaar. De spreektijd bedraagt per persoon maximaal een kwartier.
5. Voor het spreekrecht als bedoeld in lid 2 onder sub b van dit artikel is per bijeenkomst maximaal een half uur beschikbaar. De spreektijd bedraagt per persoon maximaal 5 minuten.
6. De plenaire raadsbijeenkomst wordt na bespreking van alle raadsvoorstellen afgesloten, door per geagendeerd raadsvoorstel te bepalen of het oordeelsvormend dan wel besluitvormend voor de raad kan worden geagendeerd.
7. In afwijking van het bepaalde in lid 6 van dit artikel kan een raadsvoorstel eenmalig en op verzoek van een lid van de raad dan wel een fractieondersteuner nogmaals voor een beeldvormende raadsbijeenkomst worden geagendeerd.
8. Bij de toepassing van lid 7 van dit artikel geldt dat het raadslid dan wel de fractieondersteuner zijn verzoek moet motiveren. Daaruit moet duidelijk kunnen worden vastgesteld:
   a. op welke specifieke onderdelen de beeldvorming onvoldoende is; en
   b. dat voorafgaand een de eerstkomende raadsvergadering niet op andere wijze in de nog resterende informatiebehoefte als bedoeld sub a van dit artikel kan worden voorzien.

   De voorzitter bepaalt of het verzoek aan de eisen voldoet en vraagt zo nodig verduidelijking. Wordt niet voldaan aan de gestelde eisen, dan bepaalt de voorzitter – gehoord de overige aanwezige raadsleden en fractieondersteuners – dat het raadsvoorstel oordeelsvormend voor de raad wordt geagendeerd.

Hoofdstuk 3 Raadsvergaderingen

Artikel 8 Oproep en agenda

1. De voorzitter zendt ten minste 7 dagen voor een raadsvergadering de raadsleden een schriftelijke oproep en de voorlopige agenda met de daarbij behorende stukken.
2. In spoedeisende gevallen kan de voorzitter na het verzenden van een schriftelijke oproep een aanvullende agenda opstellen. Zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 48 uur voor aanvang van de raadsvergadering wordt deze met de daarbij behorende stukken aan de leden gezonden.
3. Op de stukken, bedoeld in het eerste en tweede lid, is artikel 9, tweede lid, van toepassing.
4. De agenda wordt bij aanvang van een raadsvergadering door de raad vastgesteld.

Artikel 9 Ter inzage leggen van stukken

1. De publicatie van de agenda en stukken op de website van de gemeente geldt tevens als openbare ter inzagelegging. Hiervan wordt melding gemaakt in de openbare kennisgeving.
2. Informatie van de raad of aan de raad verstrekte informatie waaromtrent op grond van hoofdstuk V van de wet geheimhouding is opgelegd, blijft in afwijking van het eerste en tweede lid onder berusting van de griffier.

Artikel 10 Openbare kennisgeving

1. Raadsvergaderingen en Beeldvormende raadsbijeenkomsten worden op de website van de gemeente ter openbare kennis gebracht.

Paragraaf 2 Ter vergadering

Artikel 11 Presentielijst

1. De griffier draagt zorg voor het bijhouden van presentielijsten van raadsvergaderingen.
2. Bij binnenkomst in de vergaderzaal tekenen raadsleden de presentielijst, die aan het einde van elke raadsvergadering door de voorzitter en de griffier door ondertekening wordt vastgesteld.

Artikel 11a Spreekrecht burgers

1. Burgers kunnen in een raadsvergadering het woord voeren over:
   a. Onderwerpen die rechtstreeks op de agenda van de raad zijn geplaatst;
   b. Actuele onderwerpen die niet op de agenda staand en waarvoor geldt dat de inspraak niet uitgesteld kan worden tot de eerstkomende beeldvormende raadsbijeenkomst.
2. Het woord kan niet worden gevoerd over:
   a. Een besluit van het gemeentebestuur waartegen bezwaar en beroep openstaat of heeft opengestaan;
   b. Benoemingen, keuzen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
   c. Een gedraging waarover een klacht ex artikel 9:1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend.
3. Degene die van het spreekrecht gebruik wil maken, meldt dit minimaal 24 uur voor de aanvang van de vergadering aan de griffier. Hij vermeldt daarbij zijn naam, mailadres en telefoonnummer, alsmede het onderwerp waarover hij het woord wil voeren.
4. De voorzitter geeft het woord op volgorde van aanmelding. De voorzitter kan van de volgorde afwijken, indien dit van belang is voor de orde van de vergadering.
5. De spreker voert het woord, nadat de voorzitter hem dit heeft verleend. De voorzitter kan de leden van de raad toestaan aan insprekers een korte, verhelderende vraag te stellen. Er vindt geen discussie plaats tussen de inspreker en de leden van de raad.
6. Elke inspreker krijgt maximaal vijf minuten het woord. De voorzitter verdeelt de spreektijd evenredig als er meer dan zes insprekers zijn.

Artikel 12 Aantal spreektermijnen

1. Beraadslaging over onderwerpen of voorstellen geschiedt in ten hoogste twee termijnen, tenzij de raad anders beslist.
2. Spreektermijnen worden door de voorzitter afgesloten.
3. Raadsleden voeren in een termijn niet meer dan éénmaal het woord over hetzelfde onderwerp of voorstel en per fractie is er één woordvoerder.
4. Het derde lid is niet van toepassing op een raadslid dat een amendement, een subamendement, een motie of een initiatiefvoorstel heeft ingediend ten aanzien van de beraadslaging daarover.

5. Iedere fractie mag in eerste termijn per bijdrage van een andere fractie betreffende een onderwerp maximaal twee keer interrumperen. Iedere fractie mag in tweede termijn betreffende een onderwerp maximaal twee keer interrumperen.
6. Bij de bepaling hoeveel keer een raadslid over hetzelfde onderwerp of voorstel het woord heeft gevoerd, wordt niet meegerekend het spreken over een voorstel van orde.

Artikel 12a Spreektijden

De agendacommissie heeft, samen met de raadsvoorzitter de bevoegdheid te besluiten tot een op een vergadering toegesneden spreektijdregeling. Deze regeling wordt van te voren kenbaar gemaakt.

Artikel 13 Deelname aan de beraadslagingen door anderen

Onverminderd artikel 21, eerste en tweede lid, van de wet, kan de raad besluiten dat anderen mogen deelnemen aan de beraadslaging.

Artikel 14 Voorstellen van orde

Raadsleden kunnen tijdens een raadsvergadering mondeling een voorstel van orde betreffende de vergadering doen. De raad beslist hier terstond over.

Paragraaf 3 Stemmingen

Artikel 15 Stemverklaring

Na het sluiten van de beraadslaging en voordat de raad tot stemming overgaat, kunnen raadsleden hun voorgenomen stemgedrag toelichten.

Artikel 16 Beslissing

1. De voorzitter sluit de oordeelsvormende bespreking als hij met de raad vaststelt dat een onderwerp of voorstel voldoende is toegelicht. De raad kan gemotiveerd besluiten een onderwerp of voorstel nogmaals oordeelsvormend te willen bespreken, dan wel over een onderwerp direct dan wel in de volgende raadsvergadering een besluit te nemen.
2. Voordat de stemming over het voorstel in zijn geheel plaatsvindt, formuleert de voorzitter het voorstel voor de te nemen beslissing.

Artikel 17 Stemming; procedure hoofdelijke stemming

1. De voorzitter vraagt de raadsleden of zij stemming verlangen. Is dit niet het geval dan stelt de voorzitter vast dat het voorstel zonder stemming is aangenomen.
2. Als een voorstel zonder stemming wordt aangenomen, kunnen de in de raadsvergadering aanwezige raadsleden aantekening in het verslag vragen, dat zij geacht willen worden te hebben tegengestemd of zich overeenkomstig artikel 28 van de wet van deelneming aan de stemming te hebben onthouden.
3. Als een raadslid om stemming of hoofdelijke stemming vraagt, doet de voorzitter daarvan mededeling aan de raad.
4. Bij hoofdelijke stemming roept de griffier de raadsleden bij naam op hun stem uit te brengen. De stemming begint bij het daarvoor bij loting aangewezen raadslid en verloopt verder overeenkomstig de volgorde van de getekende presentielijst.
5. Bij hoofdelijke stemming brengen ter vergadering aanwezige raadsleden die zich niet ingevolge artikel 28 van de wet van deelneming aan de stemming moeten onthouden, hun stem uit door zich 'voor' of 'tegen' te verklaren, zonder enige toevoeging.
6. Een raadslid dat zich bij het uitbrengen van zijn stem vergist, kan deze vergissing herstellen tot het volgende raadslid heeft gestemd. Bemerkt het raadslid zijn vergissing pas later, dan kan deze nadat de voorzitter de uitslag van de stemming bekend heeft gemaakt aantekening vragen van zijn vergissing. Dit brengt geen verandering in de uitslag van de stemming.
7. De voorzitter deelt de uitslag na afloop van de stemming mee en doet daarbij mededeling van het genomen besluit.

Artikel 18 Volgorde stemming over amendementen en moties

1. Als op een aanhangig voorstel amendementen zijn ingediend, wordt eerst over die amendementen gestemd en vervolgens over het voorstel zoals het dan luidt in zijn geheel.
2. Als een subamendement is ingediend, wordt eerst over het subamendement gestemd en vervolgens over het amendement waarop dat betrekking heeft.
3. Als meerdere amendementen of subamendementen op eenzelfde gedeelte van een aanhangig voorstel zijn ingediend, wordt, onverminderd het eerste en tweede lid, eerst over het meest verstrekkende amendement of subamendement gestemd.

4. Als aangaande een aanhangig voorstel een motie is ingediend, wordt eerst over het voorstel gestemd en vervolgens over de motie. De raad kan besluiten van deze volgorde af te wijken.

Artikel 19 Stemming over personen

1. Bij stemming over personen voor benoemingen of het opstellen van voordrachten of aanbevelingen, benoemt de voorzitter drie raadsleden tot stembureau.
2. Aanwezige raadsleden die zich niet ingevolge artikel 28 van de wet van deelneming aan de stemming moeten onthouden, zijn verplicht een door het stembureau verstrekt stembriefje in te leveren.
3. Er hebben zoveel stemmingen plaats als er personen zijn te benoemen, voor te dragen of aan te bevelen. De raad kan op voorstel van het stembureau beslissen dat bepaalde stemmingen worden samengevat op één briefje.
4. In geval van twijfel over de inhoud van een stembriefje beslist de raad op voorstel van het stembureau.

Paragraaf 4 Verslaglegging; ingekomen stukken

Artikel 20 Besluitenlijst

1. De griffier draagt zorg voor het bijhouden van een presentielijst en de besluitenlijsten van raadsvergaderingen.
2. De conceptbesluitenlijst van de voorgaande vergadering wordt, zo mogelijk, aan de leden van de raad toegezonden gelijktijdig met de schriftelijke oproep.
3. De leden, de voorzitter, de wethouders en de griffier hebben het recht, een voorstel tot verandering aan de raad te doen, indien de conceptbesluitenlijst onjuistheden bevat of niet duidelijk weergeeft hetgeen gezegd of besloten is. Een voorstel tot verandering dient voor de aanvang van de vergadering bij de griffier te worden ingediend.
4. De besluitenlijst bevat tenminste:
    a. de namen van de voorzitter, de griffier, de wethouders en de raadsleden, allen voor zover aanwezig, alsmede van de overige personen die het woord gevoerd hebben;
    b. een vermelding van de zaken die aan de orde zijn geweest;
    c. een weergave van de besluitvorming;

d. een overzicht van het verloop van elke stemming met vermelding bij hoofdelijke stemming van de namen van de raadsleden die voor of tegen stemden, onder aantekening van de namen van de raadsleden die zich overeenkomstig de wet van stemming hebben onthouden of zich bij het uitbrengen van hun stem hebben vergist;
e. een vermelding van de ter vergadering ingediende initiatiefvoorstellen, voorstellen van orde, moties, amendementen en subamendementen, en
f. bij het desbetreffende agendapunt, de naam en de hoedanigheid van die personen aan wie het op grond van artikel 13 door de raad is toegestaan deel te nemen aan de beraadslagingen.

5. De besluitenlijst wordt in de eerstvolgende vergadering vastgesteld, waarna deze door de voorzitter en griffier wordt ondertekend.
6. Voor zover de aard en de inhoud van de besluitvorming zich daartegen niet verzet, wordt de besluitenlijst zo spoedig mogelijk na de raadsvergadering openbaar gemaakt op de in de gemeente gebruikelijke wijze.
7. Elektronisch beschikbare verslagen, zoals de geluids- en beeldregistraties van de vergaderingen, alsook de besluitenlijsten worden op de website van de gemeente geplaatst.

Artikel 21 Ingekomen stukken

1. Bij de raad ingekomen stukken worden op een lijst geplaatst die digitaal aan de raadsleden wordt toegezonden. De brieven worden, voor raadsleden zichtbaar, in een besloten omgeving van het raadsinformatiesysteem geplaatst.
2. Na de vaststelling van de besluitenlijst stelt de raad op voorstel van de agendacommissie, of in geval van onverwijlde spoed de griffier, de wijze van afdoening van de ingekomen stukken vast.

Paragraaf 5 Besloten raadsvergaderingen

Artikel 22 Toepassing reglement op besloten vergaderingen

Op besloten raadsvergaderingen is dit reglement van overeenkomstige toepassing voor zover dat niet strijdig is met het besloten karakter van de vergadering.

Artikel 23 Verslag besloten vergadering

1. Conceptverslagen en -besluitenlijsten van besloten raadsvergaderingen worden niet verspreid, maar berusten bij de griffier.
2. Deze verslagen en besluitenlijsten worden zo spoedig mogelijk in een besloten raadsvergadering ter vaststelling aangeboden. Tijdens deze vergadering neemt de raad een besluit over het al dan niet opheffen van de geheimhouding op het vastgestelde verslag en de besluitenlijst.
3. De vastgestelde verslagen en besluitenlijsten worden door de voorzitter en de griffier ondertekend.

Artikel 24 Opheffing geheimhouding

Als de raad op grond van artikel 89, vierde lid, van de wet voornemens is de geheimhouding van aan de raad verstrekte informatie op te heffen, wordt, als het orgaan dat geheimhouding heeft opgelegd daarom verzoekt, daarover in een besloten raadsvergadering met het desbetreffende orgaan overleg gevoerd.

Paragraaf 6 Toehoorders en pers

Artikel 25 Toehoorders en pers

1. Toehoorders en vertegenwoordigers van de pers wonen openbare raadsvergaderingen uitsluitend bij op de voor hen bestemde plaatsen.
2. Het blijkgeven van tekenen van goed- of afkeuring of het op andere wijze verstoren van de orde is hen verboden.

Artikel 26 Geluid- en beeldregistraties

Degenen die van een openbare raadsvergadering eigen geluid- of beeldregistraties willen maken, doen hiervan mededeling aan de voorzitter en gedragen zich naar diens aanwijzingen.

Hoofdstuk 3. Bevoegdheden, instrumenten raadsleden

Artikel 27 Amendementen en subamendementen

1. Raadsleden dienen amendementen en subamendementen voor het sluiten van de beraadslaging van het voorstel waarop deze betrekking hebben schriftelijk in bij de voorzitter, tenzij de voorzitter oordeelt dat mondelinge indiening volstaat.
2. Er wordt alleen beraadslaagd over amendementen en subamendementen die ingediend zijn door raadsleden die de presentielijst getekend hebben.
3. Intrekking door de indiener van een amendement of subamendement is mogelijk totdat de besluitvorming daarover door de raad is afgerond.

Artikel 28 Moties

1. Raadsleden dienen moties schriftelijk in bij de voorzitter, tenzij de voorzitter oordeelt dat mondelinge indiening volstaat.
2. De behandeling van een motie vindt gelijktijdig plaats met de beraadslaging over het onderwerp of voorstel waarop het betrekking heeft.
3. De behandeling van een motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp vindt plaats nadat alle op de agenda opgenomen onderwerpen zijn behandeld.
4. Intrekking door de indiener van een motie is mogelijk totdat de besluitvorming daarover door de raad is afgerond.

Artikel 29 Initiatiefvoorstel

1. Raadsleden dienen initiatiefvoorstellen schriftelijk in bij de voorzitter. Deze brengt een ingediend voorstel zo spoedig mogelijk ter kennis van het college.
2. Het college kan binnen 3 weken nadat het ter kennis is gesteld van een voorstel schriftelijk wensen en bedenkingen met betrekking tot het voorstel ter kennis van de raad brengen.
3. Nadat het college schriftelijk wensen of bedenkingen ter kennis van de raad heeft gebracht of kenbaar heeft gemaakt hiertoe niet te zullen overgaan, dan wel nadat de in het tweede lid gestelde termijn is verlopen, wordt het voorstel op de agenda van de eerstvolgende raadsvergadering geplaatst. Als de schriftelijke oproep hiervoor reeds verzonden is wordt het voorstel op de agenda van de daaropvolgende raadsvergadering geplaatst.

Artikel 30 Collegevoorstel

1. Een collegevoorstel aan de raad dat vermeld staat op de voorlopige agenda van de raadsvergadering, wordt niet ingetrokken zonder toestemming van de raad.
2. Als de raad van oordeel is dat het nodig is een voorstel als bedoeld in het eerste lid voor advies terug te zenden aan het college, bepaalt de raad binnen welke termijn het voorstel opnieuw geagendeerd wordt.

Artikel 31 Interpellatie

1. Raadsleden dienen verzoeken tot het houden van een interpellatie schriftelijk in bij de voorzitter. Het verzoek bevat in ieder geval de te stellen vragen.
2. De voorzitter brengt de inhoud van het verzoek zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige raadsleden en de wethouders.
3. Over verzoeken die ten minste 48 uur voor aanvang van een raadsvergadering zijn ingediend of in naar het oordeel van de voorzitter spoedeisende gevallen, wordt tijdens de eerstvolgende raadsvergadering gestemd. In andere gevallen tijdens de daaropvolgende raadsvergadering.
4. De interpellant voert niet vaker dan tweemaal het woord. De overige raadsleden, de burgemeester en de wethouders niet vaker dan eenmaal, tenzij de raad hen hiertoe verlof geeft.

Artikel 32 Schriftelijke vragen

1. Raadsleden dienen schriftelijke vragen aan het college of de burgemeester in bij de griffier, waarbij wordt aangegeven of er een voorkeur voor schriftelijke of mondelinge beantwoording bestaat.
2. De griffier brengt de vragen zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige raadsleden en het college of de burgemeester.
3. Schriftelijke beantwoording gebeurt zo spoedig mogelijk, in ieder geval binnen dertig dagen nadat de vragen zijn ingediend.
4. Vragen die ten minste 48 uur voor aanvang van een raadsvergadering zijn ingediend worden mondeling beantwoord in de eerstvolgende raadsvergadering, tenzij het college of de burgemeester de griffier gemotiveerd in kennis stelt dat dit onmogelijk is, waarbij tevens aangegeven wordt binnen welke termijn beantwoording zal plaatsvinden.
5. Schriftelijke antwoorden van het college of de burgemeester worden door de griffier aan de raadsleden toegezonden.

6. De vragensteller kan bij schriftelijke beantwoording in de eerstvolgende raadsvergadering en bij mondelinge beantwoording in dezelfde raadsvergadering nadere inlichtingen vragen over het door het college of de burgemeester gegeven antwoord, tenzij de raad anders beslist.

Artikel 33 Inlichtingen

1. Raadsleden dienen verzoeken tot inlichtingen als bedoeld in de artikelen 169, derde lid, en 180, derde lid, van de wet schriftelijk in bij de griffier.
2. De griffier brengt de inhoud van het verzoek zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige raadsleden en het college of de burgemeester.
3. De verlangde inlichtingen worden zo spoedig mogelijk aan de raad verschaft, in ieder geval binnen 15 dagen nadat het verzoek is ingediend.

Artikel 34 Vragenuur

1. Aan het begin van de reguliere raadsvergadering is er een vragenuur, tenzij bij de voorzitter geen vragen zijn ingediend. In bijzondere gevallen kan de agendacommissie bepalen dat het vragenuur op een ander tijdstip wordt gehouden. De voorzitter bepaalt op welk tijdstip het vragenuur eindigt, met dien verstande dat voor het vragenuur maximaal 30 minuten wordt uitgetrokken.
2. Raadsleden die tijdens het vragenuur vragen willen stellen, melden dit onder aanduiding van het onderwerp ten minste 24 uur voor aanvang van het vragenuur bij de voorzitter.
3. De voorzitter bepaalt de volgorde waarin aangemelde onderwerpen tijdens het vragenuur aan de orde worden gesteld alsmede de spreektijd voor de vragensteller, de overige raadsleden, het college en de burgemeester.
4. Per onderwerp wordt aan de vragensteller het woord verleend om één of meer vragen aan het college of de burgemeester te stellen en een toelichting daarop te geven. Na de beantwoording daarvan krijgt de vragensteller desgewenst het woord om aanvullende vragen te stellen.
5. De voorzitter kan aan andere raadsleden het woord verlenen om hetzij aan de vragensteller, hetzij aan het college of de burgemeester vragen te stellen over hetzelfde onderwerp.
6. Tijdens het vragenuur worden geen moties ingediend en geen interrupties toegelaten.

Hoofdstuk 4 Slotbepalingen

Artikel 35 Uitleg reglement

In gevallen waarin dit reglement niet voorziet of bij twijfel omtrent de toepassing van het reglement, beslist de raad op voorstel van de voorzitter.

Artikel 36 Intrekking oude reglement

Het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2024 wordt ingetrokken.

Artikel 37 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit reglement treedt in werking één dag na de bekendmaking.
2. Dit reglement wordt aangehaald als: Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 24 september 2025

De griffier,	De voorzitter,
J. van der Meer	C.Y. Sikkema

Toelichting

N.B.: Deze toelichting is geschreven met de (mogelijke) keuzes die in de Model Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad gemaakt zijn in gedachte. Als een individuele gemeente op punten andere keuzes maakt, dan sluit deze toelichting mogelijk niet aan. Wel kan deze uiteraard als basis dienen voor een door de gemeente zelf op te stellen toelichting. Bovendien worden enkel die bepalingen behandeld die verdere toelichting behoeven. Voor een goed beeld dient deze modelverordening in samenhang met de hierbij behorende VNG ledenbrief gelezen te worden.

Artikelsgewijs

Artikel 1. Begripsbepalingen

In artikel 1 worden een aantal begrippen uit dit reglement van orde gedefinieerd. Deze spreken grotendeels voor zich. Voor wat betreft het begrip 'voorzitter' zij nog vermeld dat de burgemeester voorzitter is van de raad. Artikel 9 van de Gemeentewet (hierna: wet) schrijft dit dwingend voor. In artikel 77, eerste lid, van de wet is bepaald dat het langstzittende raadslid het raadsvoorzitterschap waarneemt bij verhindering of ontstentenis van de burgemeester. Als twee raadsleden even lang zitting hebben, is de oudste in jaren degene die het raadsvoorzitterschap waarneemt. Daarnaast heeft de raad altijd de mogelijkheid zelf te kiezen voor een andere waarnemer. De burgemeester heeft het recht op grond van artikel 21 van de wet in de vergadering aan de beraadslaging deel te nemen. Als voorzitter zorgt hij onder andere voor de handhaving van de orde in de vergadering.

Artikel 2. Het presidium (Niet opnemen)

Artikel 2a Het fractievoorzittersoverleg

Het fractievoorzittersoverleg is een overleg waarin zaken worden besproken betreffende de wijze van organisatie van de werkzaamheden van de raad. Dit voor zover het niet betreft de taken van de agendacommissie. Het fractievoorzittersoverleg kan aanbevelingen doen aan de raad.

Artikel 3. De agendacommissie en het vaststellen van vergaderingen

De agendacommissie vervult een belangrijke (coördinerende) rol bij de agendering van zaken in [*de beeldvormende raadsbijeenkomsten*] de raad. De agendacommissie heeft het overzicht van alle onderwerpen waar de raad zich mee bezig houdt en zorgt voor de planning. In veel gemeenten wordt gewerkt met jaaroverzichten waarbij specifieke vergaderingen lang van te voren bekend zijn. Denk hierbij aan de begroting en jaarrekening.

In het geval een gemeente deelneemt in een gemeenschappelijke regeling is in deze regeling opgenomen hoe de raad geïnformeerd wordt door de vertegenwoordiger van de gemeente in de gemeenschappelijke regeling en hoe verantwoording wordt afgelegd (artikelen 16 t/m 19 van de Wet gemeenschappelijke regelingen). Van belang is dat de agendacommissie de vergadercyclus van deze besturen kent. Het kan nodig zijn dat de raad voorafgaand aan een vergadering van het bestuur van de gemeenschappelijke regeling de gemeentelijke vertegenwoordiger informatie of opvattingen wil meegeven. Ook de begrotingscyclus van de gemeenschappelijke regeling is relevant voor de agendacommissie zodat de raad tijdig noodzakelijke informatie kan leveren. Het is aan de agendacommissie om de planning in te vullen maar ook om deze te bewaken.

Hetzelfde geldt met betrekking tot andere organisaties waar de gemeente mogelijk in vertegenwoordigd is (stichtingen, vennootschappen). Ook deze vergadercycli kunnen voor een agendacommissie aanleiding zijn om deze te agenderen voor een raadsvergadering of beeldvormende raadsbijeenkomst, zodat er informatie uitgewisseld kan worden tussen de vertegenwoordiger van de gemeente en de raad.

De commissie stelt het programma de beeldvormende raadsbijeenkomsten (ter voorbereiding op de raad) vast. De definitieve vaststelling van de agenda van de raad geschiedt bij de aanvang van de betreffende vergadering.

Ingevolge artikel 17 van de wet vergadert de raad zo vaak hij daartoe heeft besloten en voorts indien de burgemeester het nodig oordeelt of indien ten minste een vijfde van het aantal leden van de raad schriftelijk met opgave van redenen daarom vraagt. De voorzitter pleegt in het bepalen van een andere dag en ander aanvangsuur zoveel mogelijk overleg met de agendacommissie. Op deze wijze houdt de agendacommissie ook bij vergaderingen die niet op het gebruikelijke tijdstip plaatsvinden, invloed op de datum, het tijdstip en de plaats van de vergadering. Het wijzigen van het aanvangsuur is van gemeenschappelijk belang, omdat het merendeel van de raadsleden het raadslidmaatschap combineert met een andere (on)betaalde functie.

Artikel 4. De griffier

De raad is verplicht een griffier te benoemen (artikelen 100 en 107 van de wet). De griffier is in eerste instantie verantwoordelijk voor de bijstand aan de raad. Hij is in principe in elke vergadering van de raad aanwezig (eerste lid). De wet eist dat de raad de vervanging van de

griffier regelt (artikel 107d, eerste lid, van de wet). In het tweede lid is daarover een bepaling opgenomen. In verband met artikel 22 van de wet (verschoningsrecht) is in het derde lid een bepaling opgenomen met betrekking tot het deelnemen van de griffier aan de beraadslaging.

Artikel 5. Onderzoek geloofsbrieven en beëdiging raadsleden

Met de geloofsbrief geeft de voorzitter van het centraal stembureau aan de benoemde kennis van zijn benoeming (artikel V 1 van de Kieswet). Voor dit benoemingsbesluit is bij ministeriële regeling een model vastgesteld. De benoemde meldt schriftelijk aan de raad of hij de benoeming aanneemt (artikel V 2 van de Kieswet). Tegelijk met de mededeling dat hij zijn benoeming aanneemt legt hij aan de raad stukken over waaruit blijkt dat de benoemde voldoet aan de eisen om als lid van de raad toegelaten te worden. Dit omvat de volgende stukken: een ondertekende verklaring met de openbare betrekkingen die hij bekleedt, een uittreksel uit de basisregistratie personen met zijn woonplaats, geboorteplaats en -datum en (indien niet-Nederlander) stukken waaruit blijkt dat hij voldoet aan de vereisten van artikel 10, tweede lid, van de wet (artikel V 3 van de Kieswet). Het onderzoek van de geloofsbrieven en de beslissing over de toelating moeten in een openbare vergadering gebeuren. Bij het onderzoek zal ook de gedragscode (artikel 15, derde lid, van de wet) betrokken worden. In deze code zijn onder meer bepalingen opgenomen over al dan niet toegestane nevenfuncties. De commissie die de geloofsbrieven onderzoekt brengt verslag uit. Dit kan zowel mondeling als schriftelijk.

Ingevolge artikel V 4 van de Kieswet beslist de raad over de toelating van zijn leden. Daarbij is er een verschil in de procedure bij de samenstelling van een nieuwe raad of bij de vervulling van een tussentijdse vacature. Na de raadsverkiezingen beslist de raad in oude samenstelling in zijn laatste vergadering over de toelating van de nieuw gekozen leden. Met ingang van 00:00 uur de volgende dag treedt de nieuwe raad aan (artikel 18 van de wet en artikel C 4, tweede lid, van de Kieswet).

Eerste en tweede lid

De formulering van het eerste lid benadrukt dat de raad en niet de voorzitter een commissie instelt, die het zogenaamde geloofsbrievenonderzoek verricht nadat de voorzitter van het centraal stembureau nieuwe leden heeft benoemd.

Derde lid

Het onderzoek van het proces-verbaal (onderzoek naar het verloop van de verkiezing of de vaststelling van de uitslag) gebeurt door de oude raad vlak voor de eerste samenkomst van de

nieuwe raad na de gemeenteraadsverkiezingen. Het onderzoek van het proces-verbaal strekt zich niet uit tot de geldigheid van de kandidatenlijsten.

Het derde lid ziet op de specifieke taak die de raad heeft na de raadsverkiezingen. Na de gemeenteraadsverkiezingen heeft de commissie voor het geloofsbrievenonderzoek een extra taak, zij adviseert de raad ook over het verloop van de verkiezingen (of dit op wettige wijze is gebeurd) en het vaststellen van de uitslag (of deze juist is vastgesteld). Zij doet dit op basis van het proces-verbaal van het centraal stembureau. De raad dient op basis van dit advies een besluit te nemen over het verloop van de verkiezingen en de vaststelling van de uitslag. Dit besluit is van belang omdat de raad de bevoegdheid heeft om te besluiten tot het hertellen van de stemmen en zelfs de bevoegdheid om te besluiten tot een herstemming, beide eventueel in een deel van de gemeente bij een aantal specifieke stembureaus. Het proces-verbaal vormt de aanleiding tot een besluit tot hertelling of herstemming. Dit dient concrete aanwijzingen te bevatten waarop de raad een dergelijk besluit kan baseren. Op 28 februari 2014 heeft de minister van BZK een circulaire uitgebracht waarin toegelicht wordt wanneer de raad gebruik kan maken van deze bevoegdheid (Gemeenteraadverkiezingen: hertellingen, kenmerk 2014-0000116196, 28 februari 2014, Ministerie van BZK. Zie:

https://vng.nl/files/vng/publicatie_bijlagen/2014/20140319-hertelling-gemraadsverk-bzk2014-0000116196.pdf). Deze circulaire was ook bij de raadsverkiezingen in 2018 en 2022 van toepassing. In deze circulaire wordt onder meer uiteengezet wanneer de raad tot hertelling kan besluiten. Het ligt niet voor de hand dat besloten wordt tot een hertelling waarvan tevoren duidelijk is dat deze niet tot een andere samenstelling in de raad kan leiden. Ook een verschil in zetels tussen de voorlopige uitslag en de definitieve uitslag is geen reden om over te gaan tot hertelling.

Vierde en vijfde lid

Na een raadsverkiezing kunnen de toegelaten raadsleden op de eerste vergadering van de raad in nieuwe samenstelling als bedoeld in artikel 18 van de wet de eed of verklaring en belofte afleggen. De voorzitter zal hen hiervoor oproepen (vierde lid).

Bij tussentijdse vacaturevervulling kan de eed of verklaring en belofte aansluitend aan de beslissing van de raad over de toelating van het betrokken raadslid plaatsvinden (vijfde lid). De tekst van de eed of verklaring en belofte die een raadslid bij het aanvaarden van het raadslidmaatschap moet afleggen, is in artikel 14 van de wet vastgelegd.

Artikel 5a. Fractieondersteuners

Iedere fractie heeft de mogelijkheid ter ondersteuning van haar werkzaamheden (maximaal) twee fractieondersteuners te laten benoemen door de raad. De fractieondersteuners voldoen aan een aantal algemene eisen zoals de wet die stelt aan de raadsleden. Uitzondering hierop is de leeftijdsgrens. Deze is voor fractieondersteuners bepaald op 16 jaar. Zij komen voor op de kandidatenlijst van de fractie. Deze regel geldt niet in de twee jaren voorafgaand aan de raadsverkiezingen. Dit om het mogelijk te maken nieuwe politiek belangstellenden voorafgaand aan een nieuwe raadsperiode reeds actief te laten worden. De fractieondersteuners worden qua rechtspositie gelijkgesteld aan commissieleden, conform afdeling 3.4 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers en de geldende Verordening rechtspositie raads- en commissieleden gemeente Oldambt.

Artikel 6. Benoeming wethouders

Artikel 6 geeft invulling aan een leemte in de wet. Uit de Kieswet vloeit het geloofsbrievenonderzoek van raadsleden voort. Aangezien de wethouder geen gekozen volksvertegenwoordiger is, is hierover niets in de Kieswet geregeld. De wet geeft wel aan welke formele eisen gesteld worden aan een wethouder maar niet op welk moment deze getoetst worden.

Het ligt voor de hand om voor het benoemen van wethouders ook een commissie voor het onderzoek naar de geloofsbrieven in te stellen (eerste lid). De formele eisen voor het wethouderschap zijn grotendeels vergelijkbaar met de vereisten voor het raadlidmaatschap (artikelen 36a, 36b, 41b en 41c van de wet). Voor wethouders is er de aanvullende verplichting om een verklaring omtrent het gedrag (hierna: VOG) te kunnen overleggen (artikel 36a, tweede lid, van de wet). De VOG kent een screeningsprofiel voor politieke ambtsdragers.

De kandidaat-wethouders worden in opdracht van de burgemeester voor aanvang van iedere ambtstermijn aan een integriteitstoets onderworpen. De burgemeester krijgt zicht op de volledige rapportage van de risicoanalyse. Zo heeft hij een goed beeld van de kandidaat en kan hij met de kandidaat een gesprek voeren over de uitkomsten. De burgemeester kan ten aanzien van de risicoanalyse en de conclusies geheimhouding opleggen aan de raad. Met de Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur (artikel 87 van de wet) is de burgemeester hiertoe expliciet bevoegd gemaakt.

Artikel 6 is ook van toepassing als er geen wethouder van buiten maar uit de raad wordt benoemd. De incompatibiliteiten en nevenfuncties dienen dan immers opnieuw beoordeeld te worden.

Een raadslid dat benoemd wordt tot wethouder mag raadslid blijven totdat de geloofsbrieven van zijn opvolger zijn goedgekeurd (artikel 36b, tweede lid, van de wet).

Artikel 7. Fracties

Eerste en tweede lid

De Kieswet en de Gemeentewet kennen het begrip fractie niet. In artikel 33, tweede lid, van de wet wordt wel uitgegaan van het bestaan van in de raad vertegenwoordigde groeperingen (recht op fractieondersteuning). Vanaf de aanvang van de eerste zitting van de nieuwe raad na de verkiezingen, worden de leden die op dezelfde lijst hebben gestaan als één fractie beschouwd. Is onder een lijstnummer slechts één lid verkozen, dan wordt dit lid als een afzonderlijke fractie beschouwd (eerste lid). De fractie gebruikt in de vergadering van de raad de aanduiding die zij boven de kandidatenlijst had staan. Op deze wijze is de relatie tussen de fractie in de raad en de fractie op de kandidatenlijst voor de burger duidelijk. Het kan echter voorkomen dat een fractie geen aanduiding boven de kandidatenlijst heeft staan. In een dergelijk geval deelt de fractie in de eerste vergadering de aanduiding mee (tweede lid).

Vierde lid

In de loop van een zittingsperiode kan het voorkomen dat leden de raad verlaten. In een dergelijk geval vindt er een verandering in de samenstelling van de fractie plaats. Als dit het geval is, deelt de fractie dit aan de voorzitter mede (vierde lid). Het is ook mogelijk dat een raadslid zijn lidmaatschap niet opzegt maar uit een fractie stapt. Hij kan als zelfstandige fractie verdergaan of zich aansluiten bij een bestaande fractie. Ook andere wijzigingen zijn mogelijk, bijvoorbeeld een fusie van twee fracties. Een andere (tijdelijke) wisseling in een fractie kan het gevolg zijn van ziekte of zwangerschap van een raadslid. Voor deze gevallen is in de Kieswet een vervangingsregeling opgenomen.

Uitgangspunt van ons kiesstelsel is dat volksvertegenwoordigers op persoonlijke titel worden verkozen en benoemd. Dit uitgangspunt is gebaseerd op artikel 27 van de wet en artikel 129 van de Grondwet, waarin is bepaald dat elk bindend mandaat van een lid van de raad nietig is. De volksvertegenwoordiger handelt naar eigen overtuiging en is bij stemmingen niet gebonden aan een lastgeving. Geen andere persoon of instantie kan hem rechtens bindende instructies opleggen met betrekking tot zijn stemgedrag. Het is de individuele volksvertegenwoordiger die een mandaat van de kiezer heeft gekregen. De volksvertegenwoordiger heeft daardoor ook de mogelijkheid om tussentijds van fractie te veranderen of zelfstandig verder te gaan.

Ook de Kieswet gaat niet uit van politieke partijen. Een zetel 'hoort' dan ook niet bij een partij, maar is verbonden aan de volksvertegenwoordiger die daardoor ook de mogelijkheid heeft om tussentijds van fractie te veranderen of zelfstandig verder te gaan. Ook kan een fractie besluiten om haar naam te veranderen. Dit staat de fractie vrij om te doen.

Op grond van deze bepalingen heeft de raad geen zeggenschap over wijzigingen in de samenstelling, fusies en splitsingen van fracties en de naamvoering. De raad kan hier dus geen besluit over nemen. Een mededeling aan de voorzitter van de raad is voldoende. De raad is gehouden met ingang van de eerstvolgende vergadering nadat hiervan mededeling is gedaan rekening te houden met de nieuwe situatie.

Dit betekent ook dat:

- kandidaten die van een kandidatenlijst deel uitmaken en binnen die lijst/partij een onderlinge schriftelijke (en soms notariële) afspraak maken, bijvoorbeeld dat men onder bepaalde voorwaarden zal afzien van aanvaarding van het raadslidmaatschap, zich dienen te realiseren dat dergelijke afspraken nietig zijn vanwege strijd met de wet en de Kieswet;
- personen die tussentijds van partij veranderen hun raadslidmaatschap niet verliezen;
- als men uit een partij stapt en als eigen partij verder gaat, de verlatende partij geen middelen heeft om het raadslid uit de raad te weren.

Fractieafsplitsing en het ontstaan van een nieuwe fractie kan diverse praktische gevolgen hebben. Te denken valt aan: fractievergoedingen en -faciliteiten, fractievoorzitterschap dan wel vertegenwoordiging in het presidium, zo nodig andere zitplaatsen in de raadszaal, bezetting in raadscommissies en eventueel de bezetting in raadscommissies door burgerraadsleden.

Als moet worden voorzien in de vacature van een raadslid dat zich heeft afgesplitst, wordt teruggegrepen op de lijst waarop betrokkene oorspronkelijk was gekozen (artikel P 19 van de Kieswet).

Vijfde lid

De naam van de fractie dient getoetst te worden aan de afwijzingsgronden uit artikel G 3, vierde lid, van de Kieswet. Dit is een logische voorwaarde: deze toetsing vindt immers ook plaats wanneer een politieke groepering zich voor het eerst wil laten registreren. Op grond van artikel G 3, vierde lid, van de Kieswet wordt de naam van de nieuwe fractie onder meer geweigerd als deze in strijd is met de openbare orde of als deze overeenkomt met of erg lijkt op de naam van een politieke groepering die al geregistreerd is voor de Tweede Kamer- of Statenverkiezingen, én daardoor verwarring te duchten is. Voor het overige is de nieuwe fractie vrij in het kiezen van een naam.

Artikel 7a t/m 7e Beeldvormende raadsbijeenkomsten

In de artikelen 7a t/m 7 e is beschreven hoe de 1e fase van het BOB-vergadermodel, dit is de beeldvormende fase – wordt ingevuld. Nadat de agendacommissie heeft bepaald welke raadsvoorstellen gereed zijn voor behandeling in de eerstkomende beeldvormende raadsbijeenkomst, wordt daarvoor een schriftelijke oproep verzonden. De raadsbijeenkomst wordt geleid door een raadslid. De griffer of diens plaatsvervanger is secretaris van de beeldvormende raadsbijeenkomsten. Informatie-uitwisseling staat centraal in de beeldvormende raadsbijeenkomsten. Dat gebeurt middels een informatiemarkt, gevolgd door een plenair deel. Ook inwoners hebben toegang tot de beeldvormende raadsbijeenkomsten. Dit niet alleen omdat deze bijeenkomsten openbaar zijn, maar (ook) omdat zij tijdens de informatiemarkt (ook) vragen kunnen stellen én tijdens het plenaire deel inspreekrecht hebben. Dit inspreekrecht geldt zowel voor geagendeerde als niet-geagendeerde onderwerpen. Tijdens de raadsvergadering géén inspreekrecht over geagendeerde raadsvoorstellen die eerder beeldvormend zijn behandeld (zie ook artikel 11a lid 1 onder a van dit Reglement). Door reeds in beeldvormende fase in te (kunnen) spreken op geagendeerde raadsvoorstellen, is beoogd de mogelijke effectiviteit ervan te vergroten. Na afloop van de beeldvorming wordt bepaald of een raadsvoorstel voor de raadsvergadering oordeelsvormend dan wel besluitvormend kan worden geagendeerd. Bij uitzondering kan eenmalig worden gevraagd een raadsvoorstel nogmaals beeldvormend te behandelen. In artikel 7 e lid 8 is bepaald dat er specifieke eisen gelden voor herhaalde beeldvormende behandeling. Hiermee is benadrukt dat het echt om een uitzondering moet gaan. Uitgangspunt is dat besluitvorming over raadsvoorstellen binnen een redelijke termijn plaatsvindt.

Artikel 8. Oproep en agenda

In artikel 19, eerste lid, van de wet is bepaald dat de burgemeester de leden van de raad schriftelijk uitnodigt voor de vergadering.

De agendacommissie bepaalt hoe de voorlopige agenda er uit ziet. Het eerste lid stelt verplicht dat de voorzitter een vastgesteld aantal dagen vóór een vergadering de leden een schriftelijke oproep, waarin de vergadering wordt aangekondigd, en de voorlopige agenda met de daarbij behorende stukken stuurt. Uiteraard is het mogelijk, indien de raad dit wenst, de oproep en stukken per elektronische weg te versturen. De oproep vermeldt de dag, het tijdstip en de plaats van de vergadering.

In het eerste lid gaat het om een voorlopige agenda. In de dagelijkse praktijk van de gemeente zal het niet altijd mogelijk zijn om ruim voor de vergadering een agenda op te stellen, die ook zicht heeft op de actualiteiten. In een dergelijke situatie kan de voorzitter na het verzenden van de schriftelijke oproep zo nodig een aanvullende agenda en stukken rondsturen (tweede lid).

Bij de Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur is de mogelijkheid vervallen om individuele raadsleden te informeren. Als omtrent informatie van de raad of aan de raad verstrekte informatie op grond van hoofdstuk Va van de wet geheimhouding is opgelegd blijft deze informatie in afwijking van het eerste en tweede lid onder berusting van de griffier. Raadsleden kunnen deze informatie inzien (derde lid juncto artikel 9, derde lid). Van geheimhouding wordt melding gemaakt op de stukken. Indien de geheimhouding op informatie anders dan in schríftelijke vorm rust, moet de verplichting op een passende wijze kenbaar worden gemaakt (artikel 89, eerste lid, van de wet).

Het vierde lid heeft tot doel om de raad een actievere rol te geven in de opstelling van de raadsagenda. Enerzijds kunnen individuele raadsleden via de agendacommissie onderwerpen voor de agenda voordragen. Anderzijds kunnen zij echter ook bij aanvang van de raadsvergadering een voorstel doen om onderwerpen aan de agenda toe te voegen of van de agenda af te voeren. Daarmee kan het individuele raadslid in ieder geval op twee momenten invloed uitoefenen op de vaststelling van de agenda.

Indien er een voorstel wordt gedaan om de agenda aan te passen, bijvoorbeeld het doorschuiven van een agendapunt naar de volgende raadsvergadering, en de stemmen staken, is artikel 32, vierde lid, van de wet logischerwijs niet van toepassing en geldt artikel 32, vijfde lid, van de wet (en is het voorstel tot aanpassing van de agenda niet aangenomen).

Artikel 9. Ter inzage leggen van stukken

Geïnteresseerden moeten de mogelijkheid hebben om stukken in te zien. Daarom worden alle stukken gelijktijdig met het verzenden van de schriftelijke oproep ter inzage aangeboden (eerste lid).

De stukken worden (hiertoe) op elektronische wijze aangeboden door plaatsing op de gemeentelijke website. Ingeval geïnteresseerden zelf niet over een computer beschikken, kan op het gemeentehuis een computer worden gebruikt om de stukken in te zien. Ingeval een geïnteresseerde zelf niet computervaardig is, kan hulp worden geboden.)

Een stuk is een ‘document’ in de zin van de Wet open overheid (hierna: Woo). Een ‘document’ houdt in: een door een orgaan, persoon of college als bedoeld in artikel 2.2 eerste lid, opgemaakt of ontvangen schriftelijk stuk of ander geheel van vastgelegd gegevens dat naar zijn aard verband houdt met de publieke taak van dat orgaan, die persoon of dat college.

Bij de Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur is de reikwijdte van de Gemeentewet uitgebreid van ‘stukken’ naar ‘informatie’ (artikel 19, tweede lid, van de wet). Verder hoeft de raad de geheimhouding niet meer te bekrachtigen (artikel 89, vierde lid, van de wet). College, burgemeester en commissies mogen voortaan zelf geheimhouding opleggen (artikel 87 van de wet).

Onder de ‘informatie’ als bedoeld in het derde lid wordt verstaan: informatie van de raad en aan de raad verstrekte informatie, waaronder de zogeheten ‘achterliggende’ stukken waarvan in raadsvoorstellen melding wordt gemaakt (ambtelijke adviezen, toelichtende nota’s, etc.) waarop geheimhouding is gelegd.

Indien het gaat om geheime of vertrouwelijke stukken, waarop geheimhouding is gelegd door het bestuursorgaan dat het document aanbiedt aan de raad, dient dit duidelijk op het stuk te zijn aangegeven. Ook kan worden overwogen hiervan geen kopieën te laten maken, omdat het gevaar bestaat dat vaak gekopieerde stukken toch in de openbaarheid komen. Indien de geheimhouding op informatie anders dan in schríftelijke vorm rust, moet de verplichting op een passende wijze kenbaar worden gemaakt (artikel 89, eerste lid, van de wet).

De griffier vervult de secretariaatsfunctie ten dienste van de raad. Daarom worden stukken die betrekking hebben op de agenda en de voorstellen van de raadsvergadering en die geheim moeten blijven bij hem ter inzage gelegd voor raadsleden (derde lid).

Artikel 10. Openbare kennisgeving

Met dit artikel wordt invulling gegeven aan het voorschrift van artikel 19, tweede lid, van de wet. In artikel 10 wordt vastgelegd op welke wijze raadsvergaderingen worden aangekondigd. [*Indien de kennisgeving uitsluitend elektronisch plaatsvindt, dient er een grondslag in een verordening te zijn. In het tweede lid wordt deze grondslag gecreëerd om ook in spoedeisende gevallen een openbare kennisgeving uit te kunnen doen gaan.*]

Artikel 11. Presentielijst

De verplichting tot het hebben van een presentielijst vloeit voort uit artikel 20 van de wet. In dit artikel wordt de procedure vastgelegd. De handtekeningen op de presentielijst zijn bedoeld om formeel vast te stellen dat het vergaderquorum bereikt is. De lijst kan niet dienen om het stemquorum vast te stellen; daarvoor geldt artikel 29 van de wet.

De griffier geeft de ambtelijke ondersteuning die de raad nodig heeft. Daarom zorgt hij voor het bijhouden van de presentielijst en stelt hij samen met de voorzitter deze vast en ondertekent deze (tweede lid). Deze ondertekening dient te waarborgen dat de lijst volledig is en het quorum aanwezig was.

Artikel 11a. Spreekrecht burgers

Het inspreekrecht voor burgers tijdens de raadsvergadering is beperkt. Inspreken is mogelijk over inhoudelijke onderwerpen die rechtstreeks oordeelsvormend dan wel besluitvormend voor de raadsvergadering zijn geagendeerd én over actuele onderwerpen die niet op de agenda staan maar waarvoor geldt dat inspraak niet kan wachten tot de eerstkomende beeldvormende raadsbijeenkomst. Los van deze “algemene” beperkingen geldt een aantal specifieke beperkingen. Deze zijn genoemd in lid 2 van dit artikel. Tijdige aanmelding voor het spreekrecht is nodig.

Artikel 12. Aantal spreektermijnen

Indien de raad van mening is dat na de tweede termijn verdere beraadslaging nodig is, kan hij daartoe uitdrukkelijk besluiten (eerste lid). Het tweede lid benadrukt dat de voorzitter elke spreektermijn afsluit. Dit behoeft overigens niets te veranderen aan de praktijk dat een portefeuillehouder antwoordt na de inbreng van de raadsleden in de eerste en tweede termijn.

Het stellen van vragen dient ook als een spreektermijn beschouwd te worden. Een verzoek van een raadslid na afloop van de tweede termijn om nog een korte reactie te geven, dient de voorzitter niet te honoreren.

De beraadslaging over een motie vindt niet plaats in afzonderlijke termijnen, maar gelijktijdig met de beraadslaging over het betreffende, aan de orde zijnde onderwerp (artikel 29 van de wet).

. Het aantal sprekers over een onderwerp is per fractie beperkt tot één. Voor het aantal interrupties dat is toegestaan geldt een beperking.

Artikel 12a. Spreektijden

Er kan besloten worden tot het hanteren van spreektijden. Deze wordt gerelateerd aan een raadsvergadering en deze wordt voorafgaand aan de raad bekendgemaakt. Een spreektijdenregeling wordt gehanteerd voor een evenwichtig en efficiënt gebruik van de beperkt beschikbare vergadertijd

Artikel 13. Deelname aan de beraadslaging door anderen

Deze bepaling is noodzakelijk in verband met de in artikel 22 van de wet geregelde immuniteit. Het is uiteraard ook mogelijk dat de raad bepaalt dat een bepaalde functionaris in bepaalde gevallen altijd aan de beraadslaging mag deelnemen.

De raad kan op grond van artikel 4, derde lid, bepalen dat de griffier deelneemt aan de beraadslagingen. De burgemeester en de wethouder(s) hebben het recht (het woord te voeren en) deel te nemen aan de beraadslagingen op grond van artikel 21, eerste en tweede lid, van de wet.

Artikel 14. Voorstellen van orde

De voorzitter legt aan de raad ter beslissing voor of er inderdaad sprake is van een voorstel van orde. Over een voorstel van orde wordt direct, zonder beraadslaging, besloten door de raad. Bij staken van stemmen is het voorstel niet aangenomen (omdat het ordevoorstel betrekking heeft

op de lopende vergadering is artikel 32, vierde lid, van de wet hierop logischerwijs niet van toepassing). Een voorstel van orde betreft bijvoorbeeld het schorsen van de vergadering voor een pauze. Indien het gaat om een niet geagendeerd voorstel, dient de procedure van een initiatiefvoorstel gevolgd te worden (artikel 30 van de wet).

Artikel 15. Stemverklaring

Stemverklaringen zullen kort moeten zijn en mogen niet het karakter krijgen van een derde termijn, als laatste reactie op de vorige spreker. De stemverklaringen worden gegeven vóór de hoofdelijke oproep van de leden dat de stemming begint.

Artikel 16. Beslissing

De voorzitter kan de beraadslaging sluiten als hij vaststelt dat een onderwerp voldoende is toegelicht, tenzij de raad anders beslist. De voorzitter formuleert daarna de te nemen eindbeslissing (tweede lid). Indien geen stemming wordt gevraagd, is het voorstel aangenomen op grond van artikel 32, derde lid, van de wet.

Artikel 17. Stemming; procedure hoofdelijke stemming

Indien een raadslid te kennen geeft een hoofdelijke stemming te wensen, moet de stemming plaatsvinden (eerste lid). De raad heeft niet de bevoegdheid om van deze bepaling van artikel 32 van de wet af te wijken. Vraagt niemand stemming, dan wordt het voorstel geacht te zijn aangenomen (tweede lid). Wellicht ten overvloede wordt hierbij nog gewezen op artikel 209, tweede lid, van de wet, dat tot hoofdelijke stemming verplicht bij het aangaan van een verplichting voordat de begroting is goedgekeurd.

De regeling in het eerste deel van het tweede lid kan toepassing krijgen, indien de uitkomst van de stemming tevoren duidelijk is en slechts enkele raadsleden zouden tegenstemmen. Een raadslid kan zich alleen onthouden van deelname aan stemming op grond van artikel 28 van de wet. In alle andere gevallen is een raadslid verplicht stelling in te nemen en te stemmen. Stemmingen zijn in principe ook openbaar. Een volksvertegenwoordiger dient duidelijk te zijn in zijn of haar rol. Door de openbaarheid is het voor de achterban (kiezers) duidelijk hoe ze vertegenwoordigd worden.

In de Winsumuitspraak (ABRvS, 7 augustus 2002, uitspraak 200200897/1) is het hoger beroep op artikel 28 van de wet afgewezen, maar heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: Afdeling) wel geconcludeerd dat het genomen besluit in strijd is met artikel 2:4 van de Awb omdat de schijn van belangenverstrengeling onvoldoende was vermeden. Naar aanleiding van deze uitspraak zijn er vragen gerezen over de mogelijke gevolgen voor stemprocedures en de verantwoordelijkheden in gemeenteraden.

In deze uitspraak geeft de Afdeling het rechtsbeginsel neergelegd in artikel 2:4 van de Awb voorrang boven hetgeen in artikel 28 van de wet is bepaald. Over de mogelijke gevolgen van de uitspraak adviseerde de toenmalige minister van BZK het volgende:

"de beslissing over stemonthouding dient voorbehouden te blijven aan het individuele raadslid; bij stemming heeft de raad geen optie dan te waarschuwen dat het te nemen besluit wel eens aanvechtbaar zou kunnen zijn in een bezwaarschriftprocedure of bij de bestuursrechter of in het kader van een spontane vernietiging door de Kroon (artikel 268 van de Gemeentewet); de raad kan in dergelijke gevallen een belangrijke rol spelen door in algemene zin te bespreken, individuele raadsleden door hun handelen de schijn van belangenverstrengeling kunnen wekken en hoe dat voorkomen kan worden (en dit bijvoorbeeld opnemen in de gedragscode); uiteraard is de gedragscode in juridische zin niet bindend, dit is tevens niet wenselijk."

Er is echter inmiddels vervolgjurisprudentie beschikbaar:

- In ABRvS 30 juni 2010, LJN BM9710, *AB* 2010/310 oordeelde de Afdeling dat in het midden kon blijven of twee raadsleden een persoonlijk belang hadden bij de vaststelling van een bestemmingsplan, omdat het bestemmingsplan met de grootst mogelijke meerderheid door de raad was vastgesteld. Zelfs indien zou worden vastgesteld dat de twee raadsleden een persoonlijk belang hadden bij de planvaststelling, hebben zij geen beslissende stem in de uitkomst gehad;

- In ABRvS 22 juni 2011, LJN BQ8863, *AB* 2011/261 overwoog de Afdeling dat een raadslid dat woonde en werkte op een bedrijventerrein een persoonlijk belang had bij de vaststelling van een bestemmingsplan voor dat bedrijventerrein. De Afdeling oordeelde dat in strijd was gehandeld met artikel 2:4 van de Awb omdat naar derden de schijn is gewekt dat het persoonlijke belang van invloed is geweest op de besluitvorming. Daarbij speelde een rol dat het raadslid tijdens de vergadering van de raad veelvuldig het woord heeft gevoerd en namens zijn fractie een aantal amendementen heeft ingediend en

voorgelezen die in feite tot gevolg hebben dat een gunstiger woon- en leefklimaat ontstaat ter hoogte van gronden van het betreffende raadslid. De Afdeling achtte niet van belang of het raadslid daadwerkelijk het oogmerk had te bewerkstelligen een plan ten gunste van zijn leefklimaat vast te stellen. Ook indien van de goede trouw van het raadslid kan worden uitgegaan, kan de schijn van belangenverstrengeling zijn gewekt. Ook het gegeven dat het raadslid niet bij alle amendementen een doorslaggevende stem heeft gehad leidt niet een ander oordeel, omdat gelet op het feit dat het raadslid veelvuldig het woord heeft gevoerd niet kan worden gesteld dat niet de schijn is gewekt dat hij invloed heeft gehad op de besluitvorming;

- In ABRvS 6 februari 2013, LJN BZ0796 preciseert de Afdeling haar hiervoor vermelde uitspraak van 22 juni 2011. In de zaak die tot de uitspraak van 6 februari 2013 heeft geleid ging het om een besluit van een gemeenteraad om een bestemmingsplan niet vast te stellen. Dat besluit was genomen met de kleinst mogelijke meerderheid, waarbij een raadslid die mogelijk belanghebbende in de zin van artikel 1:2 van de Awb was, tegen de vaststelling van het plan had gestemd. De Afdeling overwoog dat, in aanmerking genomen dat het hier gaat om besluitvorming door de gemeenteraad die een belangenafweging vergt waarbij politieke inzichten een belangrijke rol spelen, het in de rede ligt voor de invulling van het begrip 'persoonlijk belang' in artikel 2:4, tweede lid, van de Awb aansluiting te zoeken bij artikel 28, eerste lid, onder a, van de wet. Deze bepaling dient strikt te worden uitgelegd, nu daarbij het fundamentele recht van een raadslid om deel te nemen aan een stemming wordt ingeperkt. Uit artikel 2:4 van de Awb volgt dus — en de Afdeling preciseert hiermee haar (hiervoor vermelde) uitspraak van 22 juni 2011 — in het algemeen niet dat een persoon die deel uitmaakt van een democratisch gekozen bestuursorgaan zoals de gemeenteraad en die bij een besluit belanghebbende is als bedoeld in artikel 1:2, eerste lid, van de Awb, zich zou moeten onthouden van deelname aan de besluitvorming. Dit zou afbreuk doen aan de taak en de fundamentele rechten van een gekozen volksvertegenwoordiger en daarmee aan het democratisch proces.

De Afdeling heeft in haar uitspraak van 6 februari 2013 in aanvulling op het voorgaande overwogen dat er zich evenwel bijkomende omstandigheden kunnen voordoen die maken dat de behartiging van het persoonlijk belang van een raadslid zodanig aan de orde is bij het onderwerp van de besluitvorming dat hij daaraan niet behoort deel te nemen. Weliswaar kan de gemeenteraad niet verhinderen dat een lid deelneemt aan de besluitvorming en aan stemmingen, maar deelname van een lid kan er bij aanwezigheid van zo'n persoonlijk belang wel toe leiden dat de bestuursrechter tot het oordeel moet komen dat het desbetreffende besluit is genomen in strijd met artikel 2:4 van de Awb. De conclusie dat het betrokken bestuursorgaan

in strijd met deze bepaling een besluit heeft genomen, kan echter pas worden getrokken wanneer aannemelijk is dat het betrokken raadslid de besluitvorming daadwerkelijk heeft beïnvloed.

In de Gemeentewet is inmiddels het volgende bepaald:

Een lid van de raad neemt niet deel aan de beraadslaging en stemming over:

- Een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;
- De vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welks bestuur hij behoort.

Bij staking van stemmen is het bepaalde in artikel 32 van de wet van toepassing. Indien de vergadering voltallig is, wordt het voorstel geacht te zijn verworpen. Is de vergadering niet voltallig, dan wordt het nemen van het besluit tot een volgende vergadering uitgesteld. Als ook dan de stemmen staken, wordt het voorstel geacht te zijn verworpen.

In gemeenten kan een elektronisch stemsysteem gebruikt worden waarbij de openbaarheid gewaarborgd wordt doordat de naam van het raadslid gekoppeld wordt aan het voor of tegen. Dit is te lezen op een scherm, de afdruk ervan wordt meegenomen in de verslaglegging. Deze manier van stemmen is mogelijk op grond van de wet.

In het vierde lid wordt ingegaan op de procedure van hoofdelijke stemming. Praktisch gezien verdient het aanbeveling de volgorde van stemmen te bepalen aan het begin van de vergadering; deze volgorde geldt dan voor de gehele vergadering.

In het vijfde lid is de term ‘uitspreken’ vervangen door de term ‘verklaren’, waarmee buiten twijfel staat dat dit artikellid ook van toepassing is op digitale stemmingen.

Artikel 18. Volgorde stemming over amendementen en moties

Voor alle duidelijkheid wordt hier een verschil in procedure aangegeven tussen een motie en een amendement. Een amendement strekt tot wijziging van een voorstel en komt daarom in stemming voorafgaand aan de stemming over dat voorstel. Een motie strekt niet tot wijziging van een voorgesteld besluit; over een motie wordt een apart besluit genomen, nadat de besluitvorming over het aanhangige voorstel is afgerond. Bij een motie over een afzonderlijk

onderwerp geldt dit uiteraard niet en is het vierde lid niet van toepassing. Bovendien kan de raad besluiten af te wijken van deze stemvolgorde.

Artikel 19. Stemming over personen

Artikel 31, eerste lid, van de wet geeft aan dat de stemming over personen geheim dient te zijn. Sinds 1 februari 2016 is artikel 31 ook van toepassing op de stemming over de benoeming van een wethouder (artikel 35, eerste lid, van de Gemeentewet). Datzelfde geldt voor de stemming over het ontslag van een wethouder in het geval een motie van wantrouwen niet tot onmiddellijk aftreden leidt (artikel 49 van de Gemeentewet). Ook dat gebeurt schriftelijk en is daarmee geheim. Het is mogelijk om met elektronische stemsystemen te werken, maar dit reglement gaat vooralsnog uit van een stemming door middel van behoorlijk ingevulde stembriefjes. Een blanco stembriefje wordt niet aangemerkt als een behoorlijk ingevuld stembriefje (Kamerstukken II 1985/86, 19 403, nr. 3, blz. 86). In geval van een schriftelijke stemming wordt dan ook geen rekening gehouden met blanco stembriefjes. Een blanco of verkeerd ingevuld stembriefje telt wel mee bij de bepaling van het quorum. De raad oordeelt of een stembriefje behoorlijk is ingevuld. Wat onder een (niet) behoorlijk ingevuld stembriefje moet worden verstaan, is in de wet niet geregeld.

Bij de benoeming van wethouders is er sprake van een vrije stemming. Dat is dus anders dan bij een voordracht, waarbij de keus beperkt is tot twee of meer kandidaten.

Bij een vrije stemming is artikel 28, eerste lid, onder a, en derde lid, van de wet niet van toepassing. Daarin is bepaald dat een raadslid zich van stemming onthoudt wanneer hij “behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt". Zoals vermeld is dat bij de benoeming van wethouders niet aan de orde. Een raadslid kan op het stembriefje de naam van elke kandidaat die zijn voorkeur heeft invullen: die van de voorgestelde perso(o)n(en), of die van een ander. Dat geldt dus ook voor raadsleden die zelf genomineerd zijn; die kunnen op zichzelf stemmen als ze dat willen.

De wetgever heeft nooit de bedoeling gehad de politieke verhoudingen in de raad te beïnvloeden door middel van een verbod op het meestemmen van de kandidaat-wethouder. Los van de formeel-juridische context pleiten de volgende argumenten nog voor bovenstaande zienswijze:

- Een democratisch gekozen vertegenwoordiger mag niet te snel het recht op stemming worden ontnomen. Stel: partij X beveelt meneer Janse en mevrouw Pieterse aan als

wethouders. Als deze personen in de raad zitting hebben en niet mee mogen stemmen houdt dit in, dat de partij ineens twee stemmen in de raad minder heeft. Dat is onaanvaardbaar in het licht van de politieke verhoudingen;

- Een aanbeveling is geen voordracht. Het spraakgebruik heeft het vaak over voordracht, maar een persoon nomineren als wethouder staat niet gelijk aan een voordracht;
- Het is denkbaar dat een kandidaat-wethouder die voor benoeming wordt aanbevolen, uit moreel-politieke overwegingen en om iedere schijn van belangenverstrengeling te vermijden op eigen initiatief afziet van het meestemmen over de benoeming. Alhoewel het uitgangspunt is dat zeer terughoudend moet worden omgegaan met het inperken van het stemrecht van gekozen volksvertegenwoordigers, laat de wet de betrokkenen de ruimte daarin een eigen afweging te maken.

Artikel 20. Verslag en besluitenlijst

Artikel 20 regelt de verslagleggende taak van de griffier en de wijze waarop het verslag wordt vastgesteld. Het maken van een verslag is niet verplicht. In de wet wordt alleen gesproken over de verplichting een besluitenlijst openbaar te maken (artikel 23, vijfde lid, van de wet en het vijfde lid).

Het conceptverslag wordt tegelijkertijd met de schriftelijke oproep verstuurd aan de leden en overige personen die het woord gevoerd hebben (derde lid).

De griffier verleent de ambtelijke bijstand aan de raad. Daarom is de griffier aangewezen om het verslag op te stellen en deze, tezamen met de voorzitter, te ondertekenen (vierde lid).

De besluitenlijst dient op zo kort mogelijke termijn te worden gepubliceerd (vijfde lid). Dit kan voordat het verslag is vastgesteld aangezien de besluitenlijst 'slechts' een overzicht geeft van (alle) door de raad genomen beslissingen (dus niet alleen besluiten in de zin van de Awb maar ook bijvoorbeeld een afspraak om een werkbezoek af te leggen). Het ligt voor de hand dat het verslag en de besluitenlijst ook op de gemeentelijke website toegankelijk worden gemaakt (zesde lid).

Andere vormen van verslaglegging zijn ook mogelijk, bijvoorbeeld een (geluids)opname van de raadsvergadering met een overzicht van de sprekers, de onderwerpen – voorzien van tijdscodes – en een besluitenlijst.

Artikel 21. Ingekomen stukken

Over aan de raad gerichte inkomende stukken worden alleen voorstellen gedaan en besluiten genomen van procedurele aard, bijvoorbeeld kennisnemen, in behandeling nemen, doorsturen naar een raadscommissie of het college, etc. Inhoudelijke discussie over de stukken kan de voorzitter buiten de orde verklaren. Wanneer een ingekomen stuk leidt tot inhoudelijke discussie en besluitvorming, dient dit op de gebruikelijke wijze te worden voorbereid. De schriftelijke mededelingen van het college aan de raad komen in principe ook bij de raad binnen. De mededelingen zijn dan ook een ingekomen stuk. De raad stelt op voorstel van de agendacommissie, of in geval van onverwijlde spoed de griffier, de wijze van afdoening van de ingekomen stukken vast (tweede lid).

Artikel 22. Toepassing reglement op besloten vergaderingen

Artikel 22 bepaalt dat de bepalingen van dit reglement van overeenkomstige toepassing zijn op een raadsvergadering achter gesloten deuren. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de bepalingen omtrent het tijdig verzenden van stukken, het recht van amendement, het recht van motie en het maken van het verslag.

De bepalingen van dit reglement zijn echter niet van toepassing, voor zover het toepassen van die bepalingen strijdig is met het besloten karakter van de vergadering. Zo zullen er bijvoorbeeld geen beeld- en geluidsregistraties voor openbaar gebruik gemaakt kunnen worden. Ten aanzien van de stukken die betrekking hebben op een besloten vergadering en het behandelde zal de raad moeten besluiten of geheimhouding als bedoeld in de artikelen 23, vierde lid van de wet wordt opgeheven.

In artikel 23 van de wet zijn procedurevoorschriften opgenomen voor 'het sluiten van de deuren', de wijze waarop een vergadering een besloten vergadering wordt.

Artikel 23. Verslag besloten vergadering

In artikel 23 wordt uitwerking gegeven aan artikel 23, vierde lid, van de wet. In overeenstemming met de bepaling over het verslag van de raadsvergadering is de griffier ook verantwoordelijk voor het verslag van een besloten vergadering. Conceptverslagen en -besluitenlijsten van besloten raadsvergaderingen liggen voor de raadsleden ter inzage bij de griffier (eerste lid).

Artikel 24. Opheffing geheimhouding

Op grond van artikel 87, van de wet, kan geheimhouding op informatie worden opgelegd door de raad, het college, de burgemeester en een commissie. De opgelegde geheimhouding met betrekking tot aan de raad verstrekte informatie vervalt, indien de raad de verplichting tot geheimhouding opheft (artikel 89, vierde lid, van de wet). Wel bestaat er een overlegverplichting, waarmee recht wordt gedaan aan het principe van hoor en wederhoor.

Als de raad een opgelegde geheimhouding opheft, wil dat niet zeggen dat de desbetreffende informatie dan actief openbaar gemaakt moet worden . De Wet openbaarheid van bestuur (Wob) is nog steeds op deze informatie van toepassing. Wanneer om openbaarmaking wordt verzocht moet dat verzoek dus aan de uitzonderingsgronden in de Wob worden getoetst om tot een besluit te komen over het al dan niet openbaar maken van de betreffende informatie. Dan kan uiteraard blijken dat er inmiddels geen grond meer is om openbaarmaking te weigeren.

Artikel 25. Toehoorders en pers

De in artikel 25 aangegeven bepalingen worden wat betreft het handhaven van de orde aangevuld door artikel 26 van de wet. De voorzitter heeft de bevoegdheid om toehoorders die de orde verstoren te doen vertrekken en bij volharding in hun gedrag de toegang te ontzeggen.

Artikel 26. Geluid- en beeldregistraties

Aangezien de vergaderingen van de raad in principe openbaar zijn, kunnen radio- en tv-stations geluid- en beeldregistraties maken. Dit is uiteraard niet het geval als het een besloten vergadering betreft. Wel dient rekening gehouden te worden met de privacy van insprekers of publiek. Raadsleden daarentegen hebben een publieke functie. Het is mogelijk om een aanwijzing te geven dat publiek slechts vanaf een bepaalde afstand in beeld mag worden

gebracht. Ook kan een aanwijzing zijn dat burgers die inspreken niet gefilmd mogen worden, uiteraard in overleg met de insprekers. Mogelijk hebben zij geen probleem met beeldregistraties.

Artikel 27. Amendementen en subamendementen

Elk lid van de raad kan wijzigingen op het voorstel van het college of op initiatiefvoorstellen indienen ter behandeling in de raad, de zogenaamde amendementen. Wanneer een amendement is ingediend, kan dit voor een ander raadslid aanleiding zijn, op dit amendement nog weer een wijziging voor te stellen, het subamendement. Een (sub)amendement kan ingediend worden op een voorgesteld besluit, dat aanhangig is. De beraadslaging over het (sub)amendement vindt plaats in ten hoogste twee termijnen. Indien (in uitzonderlijke situaties) een ingediend amendement verdere beraadslaging noodzakelijk maakt, kan de raad besluiten tot een derde termijn (artikel 13).

Het recht van amendement is neergelegd in artikel 147b van de wet. Dit artikel verplicht de raad nadere regels te stellen. Deze nadere regels staan in artikel 27. Op basis van artikel 147b, tweede lid, juncto artikel 147a, tweede lid, van de wet is de raad verplicht een amendement te behandelen, overeenkomstig de door de raad vastgestelde regels. Uit de bewoordingen van artikel 147b, tweede lid, van de wet blijkt dat het recht om amendementen in te dienen aan elk individueel raadslid toekomt; drempelsteun is derhalve niet vereist (MvT, Kamerstukken II 2000/01, 27751, 3, p. 109).

Het is praktisch dat een raadslid aanwezig is voor de behandeling van zijn (sub)amendement. Dit omdat doorgaans een (sub)amendement toegelicht wordt door de indiener. Daarom is bepaald dat er alleen wordt beraadslaagd over amendementen en subamendementen die ingediend zijn door raadsleden die de presentielijst getekend hebben (tweede lid).

Artikel 28. Moties

In artikel 1 is de definitie van het begrip ‘motie’ gegeven. Een ‘motie’ is een voorstel tot het doen van een uitspraak. Het kan gaan om het uitspreken van een wens (van inhoudelijke, politieke of procedurele aard), het uitspreken van instemming dan wel afkeuring over bepaalde ontwikkelingen of om het doen van een verzoek. Een motie betreft dus niet een concreet besluit dat op rechtsgevolg is gericht; een motie heeft geen juridische, maar een politieke betekenis. Daarom is het college formeel niet aan een motie gebonden of tot uitvoering ervan verplicht. Wel kan het naast zich neerleggen van een motie door het college leiden tot een

vertrouwensbreuk tussen raad en college en hieruit kan het college dan zijn consequentie trekken.

Voor wat betreft de besluitvormingsprocedure omtrent een motie wordt opgemerkt dat over een motie een apart besluit wordt genomen. Voor de beraadslaging over een motie over een aanhangig onderwerp geldt dat deze niet plaatsvindt in afzonderlijke termijnen, maar gelijktijdig met de beraadslaging over het onderwerp waarop de motie betrekking heeft (tweede lid).

Een besluit over een motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp vindt aan het einde van de vergadering plaats (derde lid). Dergelijke moties benaderen de in artikel 29 geregelde initiatiefvoorstellen. Dualisering veronderstelt versterking van de vertegenwoordigende en controlerende functie van de raadsleden. Hiervoor dienen ook individuele raadsleden en kleine fracties te beschikken over adequate instrumenten. Dat wil zeggen dat het voor een effectief gebruik van deze instrumenten wenselijk is dat ook het individuele raadslid zonder belemmeringen toegang tot het gebruik daarvan heeft. De mogelijkheid om zonder drempelsteun een motie in te dienen staat dan ook ten dienste van een effectieve uitoefening van de inkadering en controle door de raad.

In de wet wordt één specifieke motie uitgewerkt, namelijk in artikel 49. Dit betreft de “motie van wantrouwen” waarbij de raad uitspreekt het vertrouwen in een wethouder te hebben verloren. Het is een wethouder niet toegestaan om na een aangenomen motie van wantrouwen aan te blijven. Indien hij zelf niet opstapt, dient de raad actie te ondernemen.

Artikel 29. Initiatiefvoorstel

Het is de taak van het college aan de raad de nodige voorstellen te doen, maar de raadsleden kunnen ook zelf een voorstel voor een verordening of beslissing ter behandeling bij de raad indienen. Hiervoor is het recht van initiatief toegekend.

In artikel 147a, eerste lid, van de wet is dit uitgewerkt. Hier is bepaald dat een lid van de raad een initiatiefvoorstel kan indienen; met deze formulering wordt tot uitdrukking gebracht dat dit recht aan elk individueel raadslid toekomt, drempelsteun is dus niet vereist (MvT, Kamerstukken II 2000/01, 27751, 3, p. 109).

Het tweede en derde lid van artikel 147a van de wet bepalen dat de raad regelt op welke wijze een initiatiefvoorstel voor een verordening of beslissing wordt ingediend en behandeld.

Algemeen uitgangspunt is dat dualisering de versterking van de vertegenwoordigende en controlerende functie van de raadsleden inhoudt. Hiervoor dienen ook individuele raadsleden en kleine fracties te beschikken over adequate instrumenten. Voor een effectief gebruik van deze instrumenten is het wenselijk dat ook het individuele raadslid zonder belemmeringen toegang tot het gebruik daarvan heeft. Het ontbreken van de eis van drempelsteun bij het recht van initiatief staat ten dienste van een effectieve uitoefening van de inkadering en controle door de raad. Ook kleine fracties en individuele raadsleden worden zo in staat gesteld actief deel te nemen aan de controlerende, vertegenwoordigende en budgettaire functie.

De wet maakt onderscheid tussen initiatiefvoorstellen voor verordeningen en overige initiatiefvoorstellen. Ieder raadslid kan een initiatiefvoorstel voor een verordening indienen. Een dergelijk voorstel moet aanhangig worden gemaakt door het schriftelijk en ondertekend aan de voorzitter te zenden (eerste lid). De verdere wijze van behandeling moet de raad zelf regelen. De raad moet ook regelen op welke wijze en onder welke voorwaarden overige initiatiefvoorstellen (voorstellen die betrekking hebben op iets anders dan een verordening) in behandeling worden genomen. Ook dit initiatiefrecht komt toe aan individuele raadsleden, hetgeen inhoudt dat geen drempels mogen worden opgeworpen.

In het tweede lid is een termijn gesteld van 3 weken om het college in de gelegenheid te stellen zijn wensen en bedenkingen ter kennis van de raad te brengen.

In het vierde lid van artikel 147a van de wet is sinds 1 februari 2016 bepaald dat het college de gelegenheid moet krijgen om wensen en bedenkingen naar voren te brengen. Het college moet immers de besluiten van de raad uitvoeren (artikel 160, eerste lid, onder b, van de wet). Deze zgn. voorhangregeling is uitgewerkt in het tweede lid van dit artikel. Het is in eerste instantie aan de indiener om te beslissen wat hij met die inbreng doet en uiteindelijk beslist de raad over het al dan niet gewijzigde voorstel (MvT, Kamerstukken II 2012/13, 33691, 3, p. 2-3).

Het derde lid houdt in dat de voorzitter het initiatiefvoorstel zo spoedig mogelijk op de agenda plaatst nadat het college in de gelegenheid is gesteld om zijn wensen en bedenkingen ter kennis van de raad te brengen. Als de oproep voor die vergadering echter al verzonden is, dan plaatst de voorzitter het niet op de agenda van eerstvolgende, maar daaropvolgende raadsvergadering. Dit laat de mogelijkheid onverlet voor het individuele raadslid om op grond van artikel 8, tweede lid, voor te stellen het initiatiefvoorstel toch aan de agenda toe te voegen. Voor zover de in het tweede lid gestelde termijn dan nog niet verlopen is zal er echter niet over

het voorstel besloten kunnen worden (artikel 147a, van de Gemeentewet, juncto tweede lid van artikel 30). Dit staat er weliswaar niet aan in de weg dat er al over wordt beraadslaagd in de raadsvergadering, maar de voorzitter van de raad zal dan vervolgens de stemming over het voorstel aan moeten houden totdat het college in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van de raad te brengen. Ook kan nadere beraadslaging op dat moment wenselijk worden geacht.

Voor het overige is het aan de raad om vervolgens te bepalen hoe het initiatiefvoorstel verder wordt behandeld als het op de agenda staat. Indien de wensen of bedenkingen van het college daar aanleiding toe geven kan de indiener van het voorstel eventuele wijzigingen doorvoeren. Hij of zij is daartoe echter niet verplicht, omdat de wet alleen aangeeft dat het college de mogelijkheid moet hebben om een visie op het initiatiefvoorstel te hebben. Er is geen verplichting om de wensen of bedenkingen ook daadwerkelijk in het voorstel te verwerken.

Artikel 30. Collegevoorstel

Artikel 30 heeft betrekking op het agenderingsrecht van de raad. De raad is de enige die een voorstel voor een verordening of een ander voorstel dat het college heeft voorbereid kan agenderen. Als het college het voorstel heeft voorbereid, betekent dit niet dat het college het door hen voorbereide voorstel kan intrekken indien het college van oordeel is dat verdere behandeling van het voorstel niet wenselijk is (bijvoorbeeld omdat zij een voorstel willen wijzigen). De raad moet hier toestemming voor geven (eerste lid).

Indien de raad van oordeel is dat een voorstel voor een verordening of een ander voorstel niet voldoende is voorbereid, kan de raad het voorstel voor een verordening of een ander voorstel op grond van het tweede lid nogmaals voor advies aan het college zenden. De raad kan het college bijvoorbeeld verzoeken het voorstel voor een verordening of ander voorstel nader te onderbouwen. De raad bepaalt echter wanneer het voorstel voor een verordening of ander voorstel, dat door het college verder voorbereid is, opnieuw wordt behandeld. De raad kan dit in dezelfde raadsvergadering regelen, maar de raad kan dit ook aan de agendacommissie overlaten.

Artikel 31. Interpellatie

Artikel 31 stelt nadere regels bij artikel 155, tweede lid, van de wet. Het interpellatierecht ligt in het verlengde van het mondelinge vragenrecht en is een zwaarder instrument. Het gaat om het recht van een volksvertegenwoordiger om tijdens een vergadering over een niet geagendeerd

onderwerp inlichtingen aan het college of de burgemeester te vragen. Daarvoor is verlof van de raad nodig, omdat de vergaderorde wordt doorbroken.

Artikel 32. Schriftelijke vragen

Het vragenrecht stelt de leden van de raad in staat informatie te vragen over aangelegenheden die tot de bevoegdheid van het college of de burgemeester behoren. Het karakter van deze vragen is primair van informatieve strekking. Op grond van deze bepaling kan een raadslid schriftelijke vragen stellen aan het college of de burgemeester, al naar gelang wie verantwoordelijk is. Deze dient de vragensteller gemotiveerd in kennis te stellen indien de beantwoording niet binnen de gestelde termijnen kan plaatsvinden. Niet de voorzitter, maar het college of de burgemeester geeft daarom het schriftelijke antwoord. In de praktijk zal een schriftelijk antwoord van het college vaak door de desbetreffende portefeuillehouder gegeven worden (artikel 168 van de wet).

De raad kan oordelen dat het bijvoorbeeld wenselijk is dat de verantwoordelijke portefeuillehouder of de burgemeester in de raadsvergadering e.e.a. komt toelichten en nadere vragen komt beantwoorden. Om die reden is in het zesde lid ingevoegd dat de raad anders kan beslissen.

In de hier aangegeven procedure wordt de vragensteller in de gelegenheid gesteld nadere inlichtingen over het antwoord te vragen aan degene die het antwoord heeft gegeven. Indien de vragensteller van mening is dat de beantwoording van de vragen tot een besluit van de raad moet leiden, kan hij het recht van initiatief of het interpellatierecht benutten om het onderwerp of het voorstel op de agenda van de raad te krijgen.

Artikel 33. Inlichtingen

In artikel 33 wordt een procedurele uitwerking gegeven van de inlichtingenplicht die het college en de burgemeester hebben ten opzichte van de raad. De passieve inlichtingenplicht als bedoeld in artikel 169, derde lid, van de wet is de klassieke informatieplicht die het college opdraagt de door de raad gevraagde inlichtingen te verstrekken, tenzij het openbare belang zich daartegen verzet. Dit recht om inlichtingen te vragen komt eveneens toe aan individuele raadsleden. Daarmee wordt voorkomen dat een raadsmeerderheid om (partij)politieke redenen belemmeringen opwerpt tegen het vragen van inlichtingen door een raadslid of raadsminderheid. Wel kan de raad via het reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad op grond van doelmatigheidsoverwegingen een zekere ordening

aanbrengen in de wijze waarop het inlichtingenrecht wordt uitgeoefend. De raad gaat immers over de agenda en de vergaderorde.

De weigeringsgrond ‘strijd met het openbaar belang’ is, zo blijkt uit de bewoordingen van artikel 169 van de wet, wettelijk objectief en algemeen omschreven. Het moet dan gaan om zwaarwegende belangen.

In de praktijk bestaan verschillende wettelijke en politieke figuren om als de raad en het college met elkaar te communiceren buiten de openbaarheid. De openbaarheid van stukken en vergaderingen bijvoorbeeld kan al dan niet tijdelijk worden opgeheven. Vervolgens kent de wet een algemene actieve inlichtingenplicht. Artikel 169, tweede lid, van de wet verplicht het college uit eigen beweging de raad alle inlichtingen te verstrekken die de raad nodig heeft voor de uitoefening van zijn taak. Het college moet permanent nagaan welke informatie de raad behoeft voor een goede taakvervulling. Hier liggen grote politieke risico’s als de raad het college in het ongewisse laat over de aard en omvang van de gewenste informatie. In het geval dat raad en college daarover geen afspraken maken is de kans groot dat het college de raad veiligheidshalve overstelpt met papier. Van controleren komt dan weinig terecht.

Dezelfde risico’s doen zich voor met betrekking tot een tweede actieve, meer specifieke inlichtingenplicht. Artikel 169, vierde lid, van de wet verplicht het college de raad vooraf te informeren over de voorgenomen uitoefening van een gemeentewettelijke bestuursbevoegdheid als bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder e, f, g en h, van de wet indien de toepassing daarvan ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente of indien de raad daarom verzoekt. Het college mag dan niet eerder een besluit nemen dan nadat de raad in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen naar voren te brengen. De term ‘ingrijpend’ is in de wet niet nader omschreven. De raad en het college dienen, op basis van de situatie in de eigen gemeente, tot een afbakening te komen. De wetgever heeft destijds het oog gehad op substantiële financiële gevolgen van privaatrechtelijke overeenkomsten. De raad en het college moeten hier derhalve zelf een modus in vinden.

Artikel 34. Vragenuur

Deze bepaling vormt een invulling van artikel 155, eerste lid, van de wet met betrekking tot het vragenrecht.

Bewust is er gekozen voor een algemene regeling van het vragenuur. Veelal fungeert de rondvraag in de raadsvergadering als een mogelijkheid tot het stellen van vragen. In een dualistisch stelsel is het echter niet meer vanzelfsprekend dat de ter zake kundige wethouder aanwezig is. Om die reden en omdat het de herkenbaarheid van de controlerende taak van de raad ten goede komt, kan hiervoor een aparte gelegenheid gecreëerd worden. De drempel om vragen te stellen wordt verlaagd en de media-aandacht voor de lokale politiek kan worden vergroot. In het vragenuur krijgt de raad de mogelijkheid over vooraf ingebrachte onderwerpen (leden van) het college aan de tand te voelen.

Het karakter van het vragenuur verschilt dan ook van het recht van interpellatie. Het recht van interpellatie heeft als instrument een zwaarder politiek karakter. Leden van de raad kunnen aan het college inlichtingen vragen over het door hem gevoerde bestuur, voor zover dat niet bij geagendeerde onderwerpen aan de orde komt.

Raadsleden vragen daarmee leden van het college zich te verantwoorden voor het door hen gevoerde bestuur. Het vragenuur kan bijvoorbeeld voorafgaand aan de raadsvergadering worden gehouden. Wel is het voor de herkenbaarheid voor de burgers raadzaam om het vragenuur op een vast tijdstip te houden.

In het tweede lid is een aanmeldingstermijn voor vragen opgenomen vanwege het feit dat de wethouders moeten worden uitgenodigd om antwoord te kunnen geven op de vragen van de raadsleden.

Raadsvergadering

Dossiernummer	2662
Extern Zaak ID	1895ESUITE650492025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	9.c
Titel	Raadsvoorstel inzake Wensen en bedenkingen over de adviescommissie Veiligheidsregio Groningen (VRG) (65049-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Bijlagen
9c Raadsvoorstel inzake Wensen en bedenkingen over de adviescommissie Veiligheidsregio Groningen (VRG)

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Raadsvergadering	**24 september 2025**
Raadsvergadering	24 september 2025

Voorgesteld besluit

De volgende wensen en bedenkingen over de adviescommissie van de Veiligheidsregio Groningen (VRG) over haar bevoegdheden, taken en werkwijze.

• Bevoegdheden: De raad van Oldambt wil dat de adviescommissie geen besluitvormende rol krijgt, die bevoegdheid blijft bij de individuele raden.
• Taken: De commissie moet zich richten op het adviseren aan de raden over het geven van zienswijzen, wensen en bedenkingen bij de jaarlijkse begroting, de actualisatie van de lopende begroting en andere beleidsstukken die vanuit de Veiligheidsregio aan de raden worden voorgelegd. In mindere mate kan de adviescommissie adviseren aan het Algemeen Bestuur over de wijze waarop de raden het beste geïnformeerd en betrokken kunnen worden bij de werkzaamheden van de VRG.
• Werkwijze: De raad van Oldambt wil dat de commissie minimaal twee tot drie keer per jaar bijeen komt: één of twee keer rondom het opleveren van de conceptjaarstukken en ontwerpbegroting en een keer voor een werkbezoek, waarin informeren over de werkzaamheden van de VRG centraal staat.
De adviescommissie moet zelf kunnen beslissen om vaker te vergaderen.
De agenda van de vergaderingen dient te worden opgesteld door de secretaris van de adviescommissie, dit in samenspraak met voorzitter van de commissie en de directiesecretaris van de VRG.
De secretaris maakt een samenvattend verslag van de vergaderingen, die na afstemming met de VRG wordt verstuurd naar de griffies ter verspreiding onder de raadsleden.
De raad van Oldambt wil dat in 2027 of 2028 een evaluatie volgt over de werkwijze van de adviescommissie, waarbij wordt gekeken of er een reglement van orde zou moet worden opgesteld.

Raadsvoorstel

Onderwerp	Wensen en bedenkingen over de adviescommissie Veiligheidsregio Groningen (VRG)
Datum beeldvormende raadsbijeenkomst	Nvt
Datum raadsvergadering	24 september 2025
Zaaknummer	65049-2025
Steller	Jeroen Bottema
Portefeuillehouder(s)	Mandy Meertens
Medeverantwoordelijke(n)	Nvt

Eerdere besluitvorming en/ of vastgesteld beleid	- Raadsbesluit inzake Wijziging Gemeenschappelijke Regeling VRG (Raad 2 oktober 2024)
Voorgesteld raadsbesluit	**De raad besluit:** De volgende wensen en bedenkingen te uiten over de adviescommissie van de Veiligheidsregio Groningen (VRG) over haar bevoegdheden, taken en werkwijze. • Bevoegdheden: De raad van Oldambt wil dat de adviescommissie geen besluitvormende rol krijgt, die bevoegdheid blijft bij de individuele raden. • Taken: De commissie moet zich richten op het adviseren aan de raden over het geven van zienswijzen, wensen en bedenkingen bij de jaarlijkse begroting, de actualisatie van de lopende begroting en andere beleidsstukken die vanuit de Veiligheidsregio aan de raden worden voorgelegd. In mindere mate kan de adviescommissie adviseren aan het Algemeen Bestuur over de wijze waarop de raden het beste geïnformeerd en betrokken kunnen worden bij de werkzaamheden van de VRG. • Werkwijze: De raad van Oldambt wil dat de commissie minimaal twee tot drie keer per jaar bijeen komt: één of twee keer rondom het opleveren van de conceptjaarstukken en ontwerpbegroting en een keer voor een werkbezoek, waarin informeren over de werkzaamheden van de VRG centraal staat. De adviescommissie moet zelf kunnen beslissen om vaker te vergaderen. De agenda van de vergaderingen dient te worden opgesteld door de secretaris van de adviescommissie, dit in samenspraak met voorzitter van de commissie en de directiesecretaris van de VRG.

	De secretaris maakt een samenvattend verslag van de vergaderingen, die na afstemming met de VRG wordt verstuurd naar de griffies ter verspreiding onder de raadsleden. De raad van Oldambt wil dat in 2027 of 2028 een evaluatie volgt over de werkwijze van de adviescommissie, waarbij wordt gekeken of er een reglement van orde zou moet worden opgesteld.
Samenvatting	In 2024 is een gewijzigde GR aangenomen voor de Veiligheidsregio Groningen. Deze wijzigingen moeten de gemeenteraden meer grip op de GR geven. Een van de wijzigingen is het oprichten van een adviescommissie. Deze commissie is al een aantal keer bij elkaar gekomen. Tot 6 oktober 2025 kunnen gemeenteraden hun wensen en bedenkingen bij de Veiligheidsregio Groningen indienen over het functioneren van deze adviescommissie.
Bijlage(n)	Geen
AVG	Nvt

TOELICHTING

Inleiding

Op 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in werk getreden. Deze wet geeft gemeenteraden meer invloed op de besluitvorming van GR'en. Een aantal zaken veranderden van rechtswege. Andere zaken moeten geregeld worden door de GR'en.

Motivatie

Elke GR kan een adviescommissie instellen. Voor de Veiligheidsregio Groningen is vorig jaar de GR aangepast waarbij een adviescommissie werd ingesteld. Deze commissie is reeds een aantal keren bij elkaar geweest. De wet geeft elke deelnemer van een GR de mogelijkheid om wensen en bedenkingen over het functioneren van de adviescommissie in te dienen, wanneer deze wordt ingesteld. Voor de adviescommissie van de VRG kan dit tot en met 6 oktober 2025.

Over de wensen en bedenkingen over de adviescommissie van de VRG is gesproken in de adviescommissie en deze stelt voor de huidige werkwijze te bestendigen. Toegevoegd is één evaluatiemoment na een of twee jaar van de nieuwe raadsperiode die maart 2026 ingaat.

Winschoten, 10 september 2025

De griffier en vertegenwoordiger raad Oldambt in de adviescommissie VRG,

Jelte van der Meer
Griffier

Mandy Meertens
Vertegenwoordiger raad Oldambt in adviescommissie VRG

Raadsbesluit

Datum raadsvergadering	Agendapunt	Zaaknummer
24-9-2025		65049-2025
Onderwerp Wensen en bedenkingen over de adviescommissie Veiligheidsregio Groningen (VRG)		

De raad van de gemeente Oldambt,

gelezen het voorstel van de griffier en de voorzitter van de raad van 10 september 2025

Besluit

De raad besluit: De volgende wensen en bedenkingen over de adviescommissie van de Veiligheidsregio Groningen (VRG) over haar bevoegdheden, taken en werkwijze.

• Bevoegdheden: De raad van Oldambt wil dat de adviescommissie geen besluitvormende rol krijgt, die bevoegdheid blijft bij de individuele raden.

• Taken: De commissie moet zich richten op het adviseren aan de raden over het geven van zienswijzen, wensen en bedenkingen bij de jaarlijkse begroting, de actualisatie van de lopende begroting en andere beleidsstukken die vanuit de Veiligheidsregio aan de raden worden voorgelegd.

In mindere mate kan de adviescommissie adviseren aan het Algemeen Bestuur over de wijze waarop de raden het beste geïnformeerd en betrokken kunnen worden bij de werkzaamheden van de VRG.

• Werkwijze: De raad van Oldambt wil dat de commissie minimaal twee tot drie keer per jaar bijeen komt: één of twee keer rondom het opleveren van de conceptjaarstukken en ontwerpbegroting en een keer voor een werkbezoek, waarin informeren over de werkzaamheden van de VRG centraal staat.

De adviescommissie moet zelf kunnen beslissen om vaker te vergaderen.

De agenda van de vergaderingen dient te worden opgesteld door de secretaris van de adviescommissie, dit in samenspraak met voorzitter van de commissie en de directiesecretaris van de VRG.

De secretaris maakt een samenvattend verslag van de vergaderingen, die na afstemming met de VRG wordt verstuurd naar de griffies ter verspreiding onder de raadsleden.

De raad van Oldambt wil dat in 2027 of 2028 een evaluatie volgt over de werkwijze van de adviescommissie, waarbij wordt gekeken of er een reglement van orde zou moet worden opgesteld.

Winschoten, 24 september 2025

De raad van de gemeente Oldambt,

Jelte van der Meer	Cora-Yfke Sikkema
Griffier	Voorzitter

Raadsvergadering

Dossiernummer	2627
Extern Zaak ID	1895ESUITE462342025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	9.d
Titel	Raadsvoorstel inzake Woonzorgvisie 2025-2030 (46234-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Bijlagen
9d Raadsvoorstel inzake Woonzorgvisie 2025-2030
9d.1 Regionaal afgestemde Woonzorgvisie
9d.2a Advies Participatieraad Woonzorgvisie 19 juni 2025
9d.2b Geanonimiseerde mailwisseling Participatieraad - Woonzorgvisie

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Beeldvormende raadsbijeenkomst	10 september 2025
Raadsvergadering	**24 september 2025**
Raadsvergadering	24 september 2025

Voorgesteld besluit

1. de regionaal afgestemde Woonzorgvisie vast te stellen, inclusief het uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen.
2. de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen in 2025 en 2026 verder uit te laten werken door het college en dit voor de regionale onderdelen in samenwerking te doen met de andere vier Oost Groningse gemeenten.

Raadsvoorstel

Onderwerp	Woonzorgvisie 2025-2030
Datum beeldvormende raadsbijeenkomst	10 september 2025
Datum raadsvergadering	24 september 2025
Zaaknummer	46234-2025:182676
Steller	Nancy Berkepeis
Portefeuillehouder(s)	Gert Engelkens
Medeverantwoordelijke(n)	Jolanda Staal, Anja Kluiter (Jalien Nomden, Marieke Hutzezon)

Eerdere besluitvorming en/ of vastgesteld beleid	• Collegebesluit d.d. 22 november 2022 inzake onder meer deelname aan het Koploperregio-programma van de ministeries BZK en Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het vaststellen van de startnotitie Wonen en Zorg gemeenten Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam en Westerwolde. (Zaaknummer 97753-2022). • Collegebesluit d.d. 11 maart 2025 inzake Consultatieversie concept 3.0 regionaal afgestemde Woonzorgvisie en 1e aanzet uitvoeringsagenda op hoofdlijnen. (Zaaknummer 20238-2025)
Voorgesteld raadsbesluit	**De raad besluit:** 1. de regionaal afgestemde Woonzorgvisie vast te stellen, inclusief het uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen. 2. de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen in 2025 en 2026 verder uit te laten werken door het college en dit voor de regionale onderdelen in samenwerking te doen met de andere vier Oost Groningse gemeenten.
Samenvatting	De regionaal afgestemde Woonzorgvisie (verder Woonzorgvisie) heeft tot doel te komen tot voldoende passende huisvesting voor aandachtsgroepen en ouderen met de bijbehorende zorg en ondersteuning voor deze groepen. Door middel van de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen wordt richting gegeven hoe de vijf gemeenten regionaal en op gemeentelijk niveau gaan werken aan de uitvoering van de Woonzorgvisie. Hierbij is samenwerking met netwerkpartijen een randvoorwaarde. De geconsulteerde netwerkpartijen onderschrijven de ambities, voorgestelde doelen en maatregelen die in het document zijn uitgewerkt. Onduidelijk is nog of er voldoende beschikbare middelen zijn voor het behalen van de brede opgave. In gezamenlijke verantwoordelijkheid dienen dan ook keuzes te worden gemaakt, waardoor zo optimaal mogelijk passende huisvesting en bijbehorende zorg en ondersteuning aan ouderen en aandachtsgroepen in onze regio Oost-Groningen kan worden geboden. Hiervoor dient de uitvoeringagenda op hoofdlijnen nog verder te worden uitgewerkt.
Bijlage(n)	1. Regionaal afgestemde Woonzorgvisie 2a. Advies Participatieraad Woonzorgvisie 19 juni 2025 2b. Geanonimiseerde mailwisseling Participatieraad - Woonzorgvisie
AVG	ja

TOELICHTING

Inleiding

De woonzorgopgaven zijn flink. De groep ouderen groeit de komende decennia nog verder. Hierbij dient de zorg en begeleiding grotendeels in de thuissituatie te worden georganiseerd. Ditzelfde geldt voor de aandachtsgroepen. Ook voor deze groepen is het de bedoeling om zo kort mogelijk intramuraal te verblijven en zo snel mogelijk zelfstandig te wonen. Dit in combinatie met een schaarste aan personeel, druk op de woningmarkt en beperkte financiële middelen vraagt om andere maatregelen. De Woonzorgvisie heeft tot doel te komen tot voldoende passende huisvesting voor aandachtsgroepen en ouderen met de bijbehorende zorg en ondersteuning voor deze groepen. Door middel van de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen wordt richting gegeven hoe de vijf gemeenten regionaal en op gemeentelijk niveau gaan werken aan de uitvoering van de Woonzorgvisie. Hierbij is samenwerking met netwerkpartijen een randvoorwaarde. De geconsulteerde netwerkpartijen onderschrijven de ambities, voorgestelde doelen en maatregelen die in het document zijn uitgewerkt. Onduidelijk is nog of er voldoende beschikbare middelen zijn voor het behalen van de brede opgave. In gezamenlijke verantwoordelijkheid dienen dan ook keuzes te worden gemaakt, waardoor zo optimaal mogelijk passende huisvesting en bijbehorende zorg en ondersteuning aan ouderen en aandachtsgroepen in onze regio Oost-Groningen kan worden geboden. Hiervoor dient de uitvoeringagenda op hoofdlijnen nog verder te worden uitgewerkt.

Voor de uitvoeringsagenda van de Woonzorgvisie wordt aansluiting gezocht bij lopende (regionale/provinciale) programma's, zoals Gezond Groningen, Nij Begun, Masterplan Oost-Groningen, Regiodeal 2.0. en bij de afspraken in het kader van de woondeals. Daarnaast worden lokaal en regionaal netwerkpartijen betrokken waardoor zo optimaal en integraal mogelijk ontwikkelingen kunnen worden benut. Hiermee anticiperen we op de op woonzorgopgaven in zowel onze gemeente als in de vier andere Oost-Groninger gemeenten zoals in het hoofdstuk 3.1 (Regionale afspraken) van de woonzorgvisie is beschreven. Daarmee komen we tegemoet aan de verplichtingen, die in het verlengde van het wetsvoorstel Versterking Regie Volkshuisvesting aan gemeenten zullen worden gesteld. In het nog op te stellen gemeentelijke volkshuisvestingsprogramma worden de uitgewerkte plannen opgenomen.

Motivatie

We streven naar een blijvende binding en aantrekkingskracht nu en in de toekomst voor inwoners in onze gemeente. Hierbij streven we naar een situatie**,** waarin iedereen die in onze gemeente wil blijven wonen en komen wonen, deze mogelijkheid heeft. We willen een inclusieve samenleving zijn**,** waarin iedereen volwaardig meetelt. Dit geldt dus ook voor ouderen en aandachtsgroepen. Hierbij hoort voldoende passende woonruimte en toegang tot voorzieningen en diensten om maximale maatschappelijke deelname mogelijk te maken. Daarbij houden we rekening met de unieke kenmerken van onze gemeente. De in de woonzorgvisie opgenomen speerpunten (vergroten van bewustwording, versterken van noaberschap en zorgzame wijken, gedifferentieerd woonzorgaanbod en een passend voorzieningenniveau) vormen de basis voor de uitvoering.

De Woonzorgvisie 2026-2030 en de daarin opgenomen uitvoeringsagenda bepaalt de woonzorgkoers voor de komende vier jaar. Via ambities, doelen en maatregelen willen wij, in nauwe samenwerking met lokale netwerkpartijen, tegemoet komen aan de opgaven voor ouderen en aandachtsgroepen op het terrein van wonen, zorg en welzijn. Tegelijkertijd voldoen we, als Oost-Groningse gemeenten, hiermee aan de aan de wettelijke verplichtingen in het kader van de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting. Door nauwe samenwerking met regionaal actief zijnde netwerkpartijen kunnen we het woonzorg voorzieningenniveau zó optimaal mogelijk vormgeven. Door adequate samenwerking en korte lijnen kunnen we de mogelijkheden in de regio goed benutten. Denk hierbij aan bijvoorbeeld clustering van bepaalde aandachtsgroepen en spreiding van voorzieningen.

De uitvoeringsagenda op hoofdlijnen geeft gemeenten en netwerkpartijen overzicht van acties die richting geven aan dat wat de woonzorgvisie beoogt. Hierdoor kunnen sneller stappen gezet worden, waardoor de ervaren urgentie, die door inwonersvertegenwoordigers, netwerkpartijen en

gemeenteraden is onderschreven, het hoofd kan worden geboden.

Argumenten
Argument 1 bij beslispunt 1: Door het regionaal vaststellen van de woonzorgvisie**,** wordt een duidelijke gezamenlijke richting ingeslagen. Hiermee komen we tegemoet aan landelijke verplichtingen en zetten de gemeenten in op het gezamenlijk werken aan voldoende continuïteit van zorg en voldoende passende huisvesting. Door deze samenwerking en het bundelen van de kracht wil de regio de woonzorgopgaven het hoofd te bieden. Hiermee kunnen we de te verwachten risico's; tekorten aan inzetbaar personeel en het waarborgen van voldoende kwaliteit in zorg en ondersteuning voor de inwoners mogelijk beter realiseren. Tevens wordt ingezet op een bestuurlijk regionaal overleg met belangrijke regionale netwerkpartijen**,** waardoor in gezamenlijkheid gezocht kan worden naar deze gewenste continuïteit in zorg en voldoende passende huisvesting.

Argument 2 bij beslispunt 1: Door het vaststellen van de woonzorgvisie wordt tevens een duidelijke richting bepaald voor de wijze waarop de gemeente Oldambt het lokale woonzorgbeleid de komende vier jaar vorm gaat geven.

Argument bij beslispunt 2: Door het vaststellen van de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen onderschrijft u als gemeenteraad dit ter uitvoering van de visie. Hiermee geeft u aan wat u belangrijk vindt voor het wonen en zorg voor ouderen en aandachtsgroepen. Tevens kunt hierdoor naderhand toezien of het college van B&W ook de voorgenomen plannen uitvoert.

U bent gedurende de totstandkoming van dit document twee keer geïnformeerd over de redenen waarom we deze visie opstellen. Ook bent u tijdens deze informatiebijeenkomsten uitgenodigd om uw inbreng op de inhoud te geven. Nu is het moment aangebroken u te vragen over te gaan tot vaststelling van de woonzorgvisie waarbij besluitvorming in de 5 Oost Groningse gemeenten in ongeveer dezelfde periode plaats zal vinden.

Aanpak/uitvoering/voortgang

Door te besluiten dat de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen verder wordt uitgewerkt wordt tevens duidelijk wat realiseerbaar is, mede in verbinding met belangrijke programma's en netwerkpartijen. Hierdoor wordt ook duidelijk wat de gewenste prioritering is en wat daarvoor verder nodig is aan aanvullende randvoorwaarden zoals capaciteit en eventuele financiering.

Bij de uitwerking van de uitvoeringsagenda maken we onderscheid in een regionaal en lokaal deel. Voor de aansturing en regie hierop in samenhang met belendende programma's, woondealverband en netwerkpartijen is voldoende capaciteit op gemeentelijk niveau een noodzakelijke voorwaarde. Binnen de gemeentelijke structuur is een integrale benadering vanuit ruimte, wonen en het sociaal domein noodzakelijk om de uitwerking goed vorm te kunnen geven. Zonder interne integrale inrichting blijft het risico van verkokering en tegenstrijdige belangen overeind en kan de realisatie van de gewenste woonzorgrichting stagneren. Het is aan elk van de Oost Groningse gemeente zelf hoe de noodzakelijke regie wordt vormgegeven.

Voor de regionale regie wordt een onafhankelijke procesmanager aangetrokken. Op dit regionale niveau kan ook goed de verbinding worden gelegd met diverse programma's en verschillende overlegstructuren waar ook belangrijke regionaal actief zijnde netwerkpartijen zijn betrokken. Het is belangrijk om de procesregie expliciet te beleggen zodat afstemming en samenhang hierin zo goed mogelijk wordt gerealiseerd.

Betrokkenheid (externe) partners

De netwerkpartijen zijn begin juni 2025 gevraagd of ze zich kunnen vinden in de regionaal afgestemde Woonzorgvisie en uitvoeringsagenda op hoofdlijnen. Tevens is hen gevraagd of de gemeente hen mag benaderen voor de regionale en lokale samenwerking. Netwerkpartijen reageerden enthousiast en na de consultatierondes is de feedback verwerkt in de Woonzorgvisie.

Netwerkpartijen zullen nadrukkelijk betrokken worden bij de uitwerking van de uitvoeringsagenda.

Participatieraad

De participatieraad en andere inwonersvertegenwoordigers zijn betrokken geweest bij de consultatierondes. De participatieraad is om formeel advies gevraagd en de interne kerngroep woonzorgvisie is aangesloten bij de vergadering van de participatieraad voor het beantwoorden van vragen die hebben geleid tot een positief advies (zie bijlage en toelichtende vragen). Ook bij de uitvoering zal de participatieraad nadrukkelijk betrokken worden. Tevens worden er inwonersvertegenwoordigers momenten georganiseerd. De wijze waarop dit vorm krijgt wordt nog nader uitgewerkt.

Consequenties

Personele consequenties

Na het vaststellen van de woonzorgvisie wordt de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen verder uitgewerkt en geconcretiseerd. Hierbij is extra inzet van personeel noodzakelijk waarbij op dit moment nog niet expliciet kan worden aangegeven om hoeveel uren dat gaat.

Juridische consequenties

Door het opstellen van de Woonzorgvisies en Uitvoeringsagenda's sorteren de gemeenten voor op de verplichtingen, die in het kader van de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting bij de gemeenten worden neergelegd. Het wetsvoorstel Versterking Regie op de Volkshuisvesting (WVRV) is door de Raad van State van advies voorzien. Het wetsvoorstel is op 7 maart 2024 ingediend bij de Tweede Kamer. De bespreking daarvan was in de Tweede Kamer gepland op 24 juni 2025. Na de val van het kabinet diende nog door de Tweede Kamer te worden besloten of dit wetsvoorstel controversieel is of niet. Op 17 juni heeft de Tweede Kamer besloten dat het wetsvoorstel niet controversieel is. Tot nu toe was de beoogde inwerkingtreding halverwege 2026 dan wel begin 2027.

Indien de wet wordt aangenomen worden de gemeenten verplicht om een gemeentelijk volkshuisvestingsprogramma op te gaan stellen. Dit programma vervangt de woonvisie en gaat ook in op de woonzorgvisie. In het volkshuisvestingsprogramma moeten ook beleidsvoornemens en afspraken over de huisvesting van ouderen en aandachtsgroepen worden opgenomen. Door aan de gang te gaan met de uitvoering van deze woonzorgvisie wordt hier al door de gemeente aan gewerkt.

Vervolg

Kosten, baten, dekkingen en subsidies

Bij het uitwerken van de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen tot een concreet uitvoeringsplan wordt ook een voorstel voor de bekostiging van de regie op gemeentelijk en regionaal niveau uitgewerkt.

Winschoten, 8 juli 2025
Burgemeester en wethouders van de gemeente Oldambt,

Berlinda Aukema
Secretaris

Cora-Yfke Sikkema
Burgemeester

Raadsbesluit

Datum raadsvergadering	Agendapunt	Zaaknummer
24 september 2025		46234-2025
Onderwerp Woonzorgvisie 2025-2030		

De raad van de gemeente Oldambt,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 8 juli 2025

Besluit

1. de regionaal afgestemde Woonzorgvisie vast te stellen, inclusief het uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen.

2. de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen in 2025 en 2026 verder uit te laten werken door het college en dit voor de regionale onderdelen in samenwerking te doen met de andere vier Oost Groningse gemeenten.

Winschoten, 24 september 2025

De raad van de gemeente Oldambt,

Jelte van der Meer
Griffier

Cora-Yfke Sikkema
Voorzitter

Woonzorgvisie en uitvoerings-plan op hoofdlijnen

Gemeente Oldambt

Meerjarenvisie 2026-2030

Wonen met zorg in Oldambt
Iedereen doet er toe
Iedereen doet mee

Colofon

Opdrachtgever
De gemeenten in Oost-Groningen

Auteurs
Lennart Homan
Ilco Toebes
Alyssa Wegman

Kenmerk
LH/25/0956/wzvog

Publicatiedatum
Juni 2025

© Bureau HHM

Inhoud

Samenvatting 4

1. Waarom deze visie? 7
1.1 Wat is een woonzorgvisie? 7
1.2 Waarom maken we een woonzorgvisie? 7
1.3 Wat ging aan deze woonzorgvisie vooraf? 9
1.4 Hoe verhoudt deze woonzorgvisie zich tot ander beleid? 9
1.5 Over wie gaat de woonzorgvisie? 10
1.6 Hoe is de woonzorgvisie tot stand gekomen? 11
1.7 Hoe is deze woonzorgvisie opgebouwd? 11

2. Trends, ontwikkelingen en opgaven in de gemeente 13
2.1 Inzichten vanuit de provinciale woonzorganalyse 13
2.2 Ouderen 15
2.3 Aandachtsgroepen 16
2.4 Gemeentelijke kenmerken 19
2.5 Opgaven samengevat 21

3. Speerpunten voor beleid 23
3.1 Regionale afspraken 23
3.2 Onze gemeentelijke visie 25
3.3 Speerpunten voor lokaal beleid 25

4. Van beleid naar uitvoering 32
4.1 Wat doen we al? 32
4.2 Uitvoeringsplan per speerpunt 33

5. Aan de slag! 37
5.1 Van visie naar uitvoering 37
5.2 Gemeentelijke organisatie 38
5.3 Bestuurlijke governance in Oost-Groningen 38
5.4 Nadere uitwerking van het uitvoeringsplan op hoofdlijnen 38
5.5 Verbinden uitvoeringsplan aan de omgevingsvisie & Wvrv 39
5.6 Participatie 39
5.7 Financieel kader 39
Bijlage 1. Woonzorganalyse en Position paper 40
Bijlage 2. Begrippenlijst 41
Bijlage 3. Overzicht aanpalend beleid 46
Bijlage 4. Overzicht positie Woonzorgvisie en relevante wetten 49
Bijlage 5. Betrokkenheid netwerkpartners bij totstandkoming visie 50
Bijlage 6. Overzicht rollen en verantwoordelijkheden netwerkpartijen 52

1
2
3
4
5

Samenvatting

Waarom deze woonzorgvisie

De gemeente Oldambt heeft samen met de andere gemeenten in Oost-Groningen regionaal afgestemde woonzorgvisies opgesteld met een uitvoeringsplan op hoofdlijnen. De woonzorgvisie heeft betrekking op de periode 2026 – 2030 en is een document waarin afspraken staan over wonen, zorg, welzijn en omgeving. De gemeenten in Oost-Groningen hebben te maken met gelijksoortige uitdagingen, het is daarom wenselijk om regionaal samen te werken en af te stemmen.

Figuur 1 Redenen waarom de gemeente Oldambt deze woonzorgvisie en uitvoeringsplan op hoofdlijnen op heeft gesteld

"De zorg- en ondersteuningsbehoefte bij het huisvesten van aandachts-groepen en ouderen in regionaal verband afstemmen en eraan bijdragen dat alle inwoners, ook zij die kwetsbaar zijn, een passende plek hebben waar ze prettig kunnen leven"

De woonzorgvisie gaat over de aanpak bij de doelgroepen ouderen en urgente aandachtsgroepen, zoals uitstroom uit Beschermd Wonen, de Maatschappelijke Opvang, de Jeugdzorg en inwoners in de langdurige zorg. De woonzorgvisie legt de verbinding met aangrenzend beleid.

De woonzorgopgave samengevat

Binnen de gemeente Oldambt zijn verschillende trends, ontwikkelingen en opgaven op het gebied van wonen en zorg. Cijfermatig zien we dat het aandeel 65-plus huishoudens toeneemt van 36% in 2024 tot 45% in 2041. Het aandeel huishoudens dat gebruikmaakt van zorg stijgt in 2041 van 27% in 2024 naar 31%. Daarnaast leidt het toenemende aantal ouderen tot een behoefte aan 1.625 aanvullende woningen voor ouderen tot 2041. Het gaat hierbij zowel om nieuwbouwwoningen als om her-/verbouw van bestaande woningen. Daarnaast moeten voldoende sociale huurwoningen beschikbaar worden gesteld voor urgente aandachtsgroepen. Zij krijgen namelijk op basis van een urgentieregeling met voorrang toegang op een woning. Dit is qua omvang een kleinere groep dan de groep ouderen, maar deze groep is daardoor niet minder belangrijk. Naast de doelgroepen die als urgent worden aangemerkt, is het, ook in Oldambt, voor jongeren steeds moeilijker om zelfstandig te wonen. Veel jongeren blijven daarom langer dan zij willen thuis wonen. Dit is een groep die nog onvoldoende in beeld is.

Naast deze meer cijfermatige ontwikkelingen is er in de gemeente Oldambt sprake van een personeelstekort in de zorg, met daarbij een toename van ouderen en een toename in zorgvraag (dit is een probleem dat veel gemeenten ervaren). De gemeente Oldambt bestaat uit een geografische vierdeling met grotere kernen en kleine dorpen. Ook is er beperkte nabijheid van voorzieningen en beperkte OV-mobiliteit. Dit alles vraagt om een doordachte aanpak met betrekking tot woningbouw en zorg- en ondersteuning.

De visie samengevat

De gemeenten hebben **regionale afspraken** opgesteld om met de woonzorgopgaven om te gaan. Hierbij gaat het om:

1) Afspraken die een vertaling zijn van de landelijke verplichtingen, zoals het realiseren van voldoende en passende huisvesting en zorg voor ouderen en aandachtsgroepen;
2) Aanvullende afspraken binnen de regio, zoals afspraken over het aanbod en de continuïteit van zorg, en afspraken over afstemming en samenwerking;
3) Het proces dat nodig is voor de uitvoering, zoals het in beeld brengen van het huidige aanbod en het onderschrijven van de doelen door betrokken partijen.

Er zijn daarnaast **vier speerpunten** opgesteld om met de opgaven aan de slag te gaan. Deze speerpunten krijgen lokaal verder inkleuring.

1) Het **vergroten van de bewustwording onder inwoners (en organisaties)** over het wonen met een zorg- of ondersteunings-behoefte. Ook gaat het om bewustmaken betrokken partijen over de opgaven die er zijn en hoe zij hierin kunnen helpen.

2) Het **versterken van noaberschap en zorgzame wijken**. Door bestaande sociale netwerken te behouden en waar nodig te versterken, wordt geprobeerd de gemeenschapszin te bevorderen. In een tijd waarin individualisme toeneemt, is het van belang dat inwoners elkaar helpen en ondersteunen. Het creëren van zorgzame wijken betekent dat de gemeente actief inzet op gemeenschapsopbouw en het stimuleren van sociale interactie tussen bewoners.

3) Een **gedifferentieerd woonzorgaanbod**. De gemeente streeft naar een gevarieerd en passend aanbod van woningen voor ouderen en aandachtsgroepen, waarbij rekening wordt gehouden met zowel de bestaande woningvoorraad als nieuw te bouwen woningen. Innovatieve woonvormen worden gestimuleerd. De gemeente is bovendien bereid woningeigenaren te ondersteunen bij het levensloopbestendig maken van hun woning, bijvoorbeeld door hen actief te informeren over de mogelijkheden voor het aanbrengen van woningaanpassingen.

4) Een **passend voorzieningenniveau**. De gemeente streeft ernaar dat er altijd een minimaal niveau van zorg- en welzijnsvoorzieningen beschikbaar is, zodat inwoners met een zorgbehoefte zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Hierbij wordt specifiek gekeken naar de toegankelijkheid van voorzieningen, vooral in gebieden waar de bereikbaarheid een uitdaging vormt.

Van beleid naar uitvoering

Binnen de gemeente lopen al allerlei projecten en acties op de genoemde speerpunten, denk aan Welzijn op recept, onze gebiedsgerichte invulling

vanuit welzijn en Wonen Leren Werken. Maar we willen meer doen, daarom hebben we voor de genoemde speerpunten een uitvoeringsplan op hoofdlijnen opgesteld. Hierin staan per speerpunt voorbeelden van resultaten met bijbehorende acties, randvoorwaarden en het niveau waarop het moet worden opgepakt (lokaal of regionaal).

Aan de slag!

De woonzorgvisie en het uitvoeringsplan van de gemeente Oldambt bieden richtlijnen voor een veilig, gezond en aantrekkelijk woonklimaat voor kwetsbare inwoners. Het plan benadrukt de noodzaak om direct aan de slag te gaan met concrete stappen, zoals het prioriteren van maatregelen voor snelle resultaten. Samenwerking met andere gemeenten en partners en het toetsen van financiële haalbaarheid zijn essentieel.

1. Waarom deze visie?

De meeste mensen willen zo lang mogelijk thuis blijven wonen of (weer) zelfstandig gaan wonen. Door de vergrijzing, de decentralisatie van zorgtaken en de wijzigingen in de zorgwetgeving verandert de wijze van het aanbieden van zorg en de kijk op (geschikte) huisvesting. Voor de gemeente aanleiding om een integrale visie op wonen in relatie tot welzijn en zorg te ontwikkelen.

1.1 Wat is een woonzorgvisie?

Een woonzorgvisie is een integraal beleidsdocument dat de beleidsterreinen wonen, zorg, welzijn en ruimtelijke ordening met elkaar verbindt en ervoor zorgt dat er in de toekomst voldoende passende woonruimte en zorg en ondersteuning is voor ouderen en aandachtsgroepen binnen een gemeente.

Een woonzorgvisie vormt de basis voor gemeenten om afspraken te maken met woningcorporaties, verhuurders, zorgaanbieders en zorgkantoren over wat mensen uit de aandachtsgroepen en ouderen, naast huisvesting, nodig hebben aan zorg en ondersteuning.

1.2 Waarom maken we een woonzorgvisie?

De woonzorgvisie met integrale woonzorgafspraken was voorheen een document dat niet wettelijk was voorgeschreven. Gemeenten konden zelf bepalen met wie en hoe zij de woonzorgvisie opstelden, over welke groepen deze ging en welke inhoud deze had[1]. Dat wordt de komende jaren anders.

Landelijke ontwikkelingen

In de afgelopen jaren heeft het Rijk verschillende akkoorden opgesteld. Relevant voor de woonzorgvisie zijn het Wonen Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO), het Integraal Zorg Akkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en de Hervormingsagenda Jeugd. Het gezamenlijke doel van IZA, GALA, WOZO en de Hervormingsagenda Jeugd is een toekomstbestendig zorg- en ondersteuningssysteem, waarbij preventie en een betere verbinding tussen zorg, welzijn en wonen een belangrijk streven is.

[1] Wonen en zorg in het volkshuisvestingsprogramma, Platform 31

Daarnaast is er de nationale Woon- en Bouwagenda, die zich richt op de beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van wonen. Deze agenda is uitgewerkt in zes programma's, waaronder het programma 'Wonen en zorg voor ouderen' en het programma 'Een thuis voor iedereen'.

In de nationale programma's 'Een thuis voor iedereen' en 'Wonen en zorg voor ouderen', wordt aangestuurd op het realiseren van voldoende en geschikte huisvesting voor aandachtsgroepen en ouderen, met een arrangement van voorzieningen. In het Nationale Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis staan voorkomen van dakloosheid en het behouden van een thuis of het zo snel mogelijk krijgen van een nieuw stabiel thuis centraal. Een andere ontwikkeling is de transformatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis, waarbij de focus verandert van wonen in een instelling naar ondersteuning in de eigen leefomgeving.

Om de aanpak van deze huisvestingsopgaven te versnellen is de Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting opgesteld. Deze wet, die naar verwachting in de loop van 2026 in werking treedt, heeft als doel het instrumentarium van gemeenten, Provincie en het Rijk te versterken.

Op basis van de Omgevingswet stellen gemeenten een omgevingsvisie op. De gemeenten werkt deze visie vervolgens uit in het volkshuisvestings-programma. Dit programma vervangt de woonvisie en gaat ook in op de visie op wonen en zorg. In het volkshuisvestingsprogramma moeten ook beleidsvoornemens en afspraken over de huisvesting van ouderen en aandachtsgroepen worden opgenomen.

Naast een volkshuisvestingsprogramma wil het Rijk dat de gemeenten ook een huisvestingsverordening met urgentieregeling opstellen. In deze urgentieregeling moeten minimaal de wettelijke urgente aandachts-groepen meegenomen worden. In het wetsvoorstel is hierbij opgenomen dat gemeenten regionaal afstemmen over het huisvesten van aandachts-groepen en ouderen en het evenredig verdelen van de wettelijke urgente aandachtsgroepen.

Deze afspraken gaan in op de verdeling van de urgente groepen over de regio en welke bijdrage de verschillende gemeenten hieraan leveren.

Gemeentelijke opgaven

We hebben in onze gemeente grote opgaven op het snijvlak van wonen en zorg. De krapte op de woningmarkt, de groeiende zorg- en ondersteuningsbehoefte en het personeelstekort in de zorg leiden ook voor ouderen en aandachtsgroepen tot uitdagingen bij het vinden van passende woonruimte.

Door de opgaven die op ons af komen moeten we dan soms ook keuzes maken. Zo zorgen we uiteindelijk samen voor een krachtige gemeente met grote en kleine kernen waar het goed wonen en leven is in een fijne en veilig omgeving. Een gemeente waarin we omzien naar elkaar en waar iedereen meetelt en meedoet. Waarin een goed voorzieningenniveau is met een sterk verenigingsleven.

Met deze woonzorgvisie beschrijven we onze visie en geven we onze beleidsdoelstellingen weer. In het bijbehorende uitvoeringsplan op hoofdlijnen, beschrijven we de acties waar we aan werken om onze doelen te behalen.

1.3 Wat ging aan deze woonzorgvisie vooraf?

Niet alleen wij als gemeente Oldambt hebben deze woonzorgvisie opgesteld. Ook in de andere Oost-Groningse gemeenten is gelijktijdig en in nauwe samenwerking gewerkt aan de realisatie van een lokale visie.

In de startnotitie 'Wonen en Zorg visie gemeenten Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam en Westerwolde (d.d. 28 juni 2022)' hebben we gemotiveerd waarom we als gemeenten in Oost-Groningen samen het proces zijn gestart om te komen tot regionaal afgestemde, lokale woonzorgvisies.

De gemeenten in Oost-Groningen hebben namelijk een vergelijkbare bevolkingssamenstelling en opgaven. De regio werkt al op vele terreinen samen zowel in (Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan Oost-Groningen) RWLP verband (wonen) als op het gebied van zorg.
Daarnaast wordt op het moment van schrijven gewerkt aan een uitvoeringsagenda Wonen voor Oost-Groningen[2]. Deze bestaande samenwerking biedt een vruchtbare bodem voor de ontwikkeling en uitvoering van deze woonzorgvisie.

Als basis voor de woonzorgvisie is gebruikgemaakt van de provinciale woonzorganalyse. De Provincie, de tien gemeenten, zorgaanbieders en corporaties (G13) hebben deze analyse laten uitvoeren door de STEC Groep, als onderdeel van het Koploperproject[3] 'Een thuis voor iedereen'.

In deze analyse is de omvang en opgave van ouderen en aandachtsgroepen in beeld gebracht voor de gehele provincie, op woondealregioniveau, op gemeenteniveau en op CBS-wijk- en dorpsniveau. Er is bewust gekozen om deze woonzorganalyse provinciaal aan te vliegen, om hiermee een beleidsarm en gemeenschappelijk startpunt te bieden op basis waarvan de Groninger gemeenten, Provincie, corporaties e.a. de woonzorgopgaven en beleid daaromtrent verder kunnen uitwerken. De resultaten van deze analyse zijn beschreven in een uitgebreid onderzoeksrapport (zie bijlage 1).

Naast de resultaten van de woonzorganalyse, is er voor de duiding gebruikgemaakt van een Position paper met feiten uit de dataverzameling. Hierin zijn op basis van de duiding een aantal adviezen geformuleerd die regionaal en lokaal verder moeten worden opgepakt. Zie bijlage 1 voor de Position paper 'Wonen en zorg in Groningen'.

1.4 Hoe verhoudt deze woonzorgvisie zich tot ander beleid?

Als gemeente Oldambt en regio Oost-Groningen werken we al aan verschillende woonzorgopgaven en sluiten met deze woonzorgvisie aan op bestaande beleidsdocumenten om op integrale wijze door te gaan. Zoals beschreven in het **Coalitieakkoord Oldambt 2022-2026** werken we aan een aantal ambities. We bouwen verder aan het vertrouwen in de lokale democratie. Hierbij willen we inwoners ruimte geven om mee te denken en mee te doen. Daarnaast staan we samen voor de verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid van onze gemeente, zoals het gevoel van veiligheid en de mate van levendigheid en sociale binding. Ook aandacht voor de fysieke leefomgeving ontbreekt hier niet in. Hieronder vallen onderwerpen zoals de woningvraag, gezondheid en natuur. Verder willen we voldoende en kwalitatief goede, duurzame woningen, waarbij er aandacht is voor woningen voor ouderen en woningen die betaalbaar zijn voor jongeren.

[2] Uitvoeringsagenda 'Goed wonen in Oost-Groningen, 2025-2030'. We hebben kennis genomen van de 70% versie.

[3] provinciegroningen.nl/projecten/een-thuis-voor-iedereen/

We willen de sociale voorzieningen betaalbaar houden en met name beschikbaar stellen aan mensen die het nodig hebben.

De woonzorgvisie bouwt ook voort op het **Koersdocument Sociaal Domein 2023-2027**, dat zich o.a. richt op preventie, positieve gezondheid en een meer nabije oplossing van zorgvragen. Vanuit dit koersdocument bouwen we aan een brede sociale basis waar inwoners terecht kunnen zonder indicatie. We werken hierbij samen met onze inwoners en partner-organisaties.

De woonzorgvisie wordt gevormd door uitgangspunten uit bestaande documenten, in samenhang met de woonzorgopgaven uit de provinciale woonzorganalyse en lokale documentatie zoals het **Programma Wonen Oldambt 2021-2026**, **Woningmarktonderzoek gemeente Oldambt** en **Prestatieafspraken gemeente Oldambt 2022-2025.**

Daarnaast zijn er verschillende regionale afspraken en plannen die samen-hangen met de opgaven waar de woonzorgvisie betrekking op heeft. In bijlage 3 is hier een opsomming van gegeven. De volgende twee plannen lichten we hieronder kort toe.

Nij Begun
Met Nij Begun is structureel budget voor een periode van 30 jaar beschikbaar gekomen om in de regio het verschil te maken vanuit de Sociale Agenda, met als doel te zorgen voor een mooie, leefbare, veilige en betere toekomst voor de inwoners van de regio.

Regioplan Gezond Groningen
Het netwerk Gezond Groningen geeft uitvoering aan de afspraken uit het Integraal Zorg Akkoord. In dit netwerk is het regioplan Gezond Groningen opgesteld waarin de gezamenlijke ambitie geformuleerd is om te streven naar Gezonde Groningers, Gezonde Zorg. Het regioplan geeft inzage in de belangrijkste prioritaire opgaven en de gezamenlijke afspraken hoe we deze opgaven gaan aanpakken. De woonzorgvisie borduurt voort op de opgaven die in dit regioplan benoemd zijn.

1.5 Over wie gaat de woonzorgvisie?

Voor de woonzorgvisie richten we ons op de behoefte aan passende woonzorgvormen voor de groepen onder het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting (Wvrv), namelijk ouderen en aandachtsgroepen. De doelgroep ouderen spreekt het meest voor zich. Bij ouderen gaat het om inwoners van 65 jaar of ouder, zonder en met een zorgvraag (bijvoorbeeld ouderen met dementiële klachten).

Onder de aandachtsgroepen zijn doelgroepen te onderscheiden met een woon-zorgvraag en doelgroepen met een huisvestingsvraag, zoals ook te zien in figuur 2. Een deel van deze aandachtsgroepen zijn in het wetsvoorstel Versterking Regie Volkshuisvesting (Wvrv) opgenomen als urgente aandachtsgroep.

De Wvrv heeft als doel om te borgen dat deze urgente aandachtsgroepen meer kans hebben op een woonruimte. Gemeenten krijgen hierbij de verplichting om met elkaar afspraken te maken over de verdeling van deze urgente aandachtsgroepen over de regio, zogenoemde Fair Share afspraken. Deze afspraken beogen een eerlijke en evenredige verdeling van urgente woningzoekenden, rekening houdend met de specifieke behoeften en mogelijkheden van elke gemeente. Op woondeal niveau en provinciaal niveau is de Werkgroep Wet Versterking regie Volkshuisvesting bezig om een voorstel te ontwikkelen voor deze Fair Share afspraken van aandachtsgroepen tussen de gemeenten.

Figuur 2 Overzicht aandachtsgroepen en urgentiecategorieën (zie ook bijlage 2 uit analyse door STEC-groep).

Aandachtsgroep	Hoofdgroep	Subgroep	Urgentie op basis van de Wvrv*
Ouderen	**Ouderen 65+**	Aantal 65-plushuishoudens	
		65-plushuishoudens met een zorgvraag (Zvw, Wlz, Wmo)	
Woon-zorgvraag	**Mantelzorg**	Mantelzorgers	JA
		Mantelzorgontvangers	JA
	Langdurige zorg	Aantal chronisch zieken, lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking	JA
	Beschermd wonen	Totaal	JA
	Jeugdzorg	Jeugdhulp met verblijf Jeugdhulp zonder verblijf	JA
	Forensische zorg		JA
Huisvestingsvraag	**Maatschappelijk opvang**	Daklozen	JA
		Huiselijk geweld	
		Slachtoffers mensenhandel	
	Uitstroom (jeugd)detentie		JA
	Stoppende sekswerkers		JA
	Statushouders		
	Oekraïense vluchtelingen		
	Arbeidsmigranten		

**De wettelijke urgentie zal gelden voor de personen die uitstromen en/ of dringend op zoek zijn naar passende woonruimte.*

Met deze woonzorgvisie beogen we een inhoudelijke basis te bieden voor deze, nog te maken afspraken. Daarbij ligt de focus ook nadrukkelijk op de aandachtsgroepen die urgentie krijgen op basis van de Wvrv (in de rest van de woonzorgvisie benoemen we ze als aandachtsgroepen). Er zijn negen groepen aangewezen die in ieder geval urgentie moeten krijgen op basis van de Wvrv. Het is niet landelijk bepaald in welke volgordelijkheid deze groepen urgentie krijgen, dit vraagt om invulling van regio's en gemeenten. De huisvesting van statushouders, Oekraïense vluchtelingen, arbeids-migranten, woonwagenbewoners en studenten vallen buiten de scope van deze woonzorgvisie, maar kunnen wel een plek krijgen in de volkshuisvestingsverordening. Naast de huisvestingsopgave van deze groepen in zelfstandige woonruimte kijken we ook naar de opgave van inwoners die een beroep doen op de intramurale en extramurale woonvormen. Hiermee werken we toe naar de best passende en meest wenselijke spreiding van woonvormen, in combinatie met de huisvesting van aandachtsgroepen in onze regio. Dit vormt de opmaat naar een nog te ontwikkelen spreidingsplan (hierover later meer).

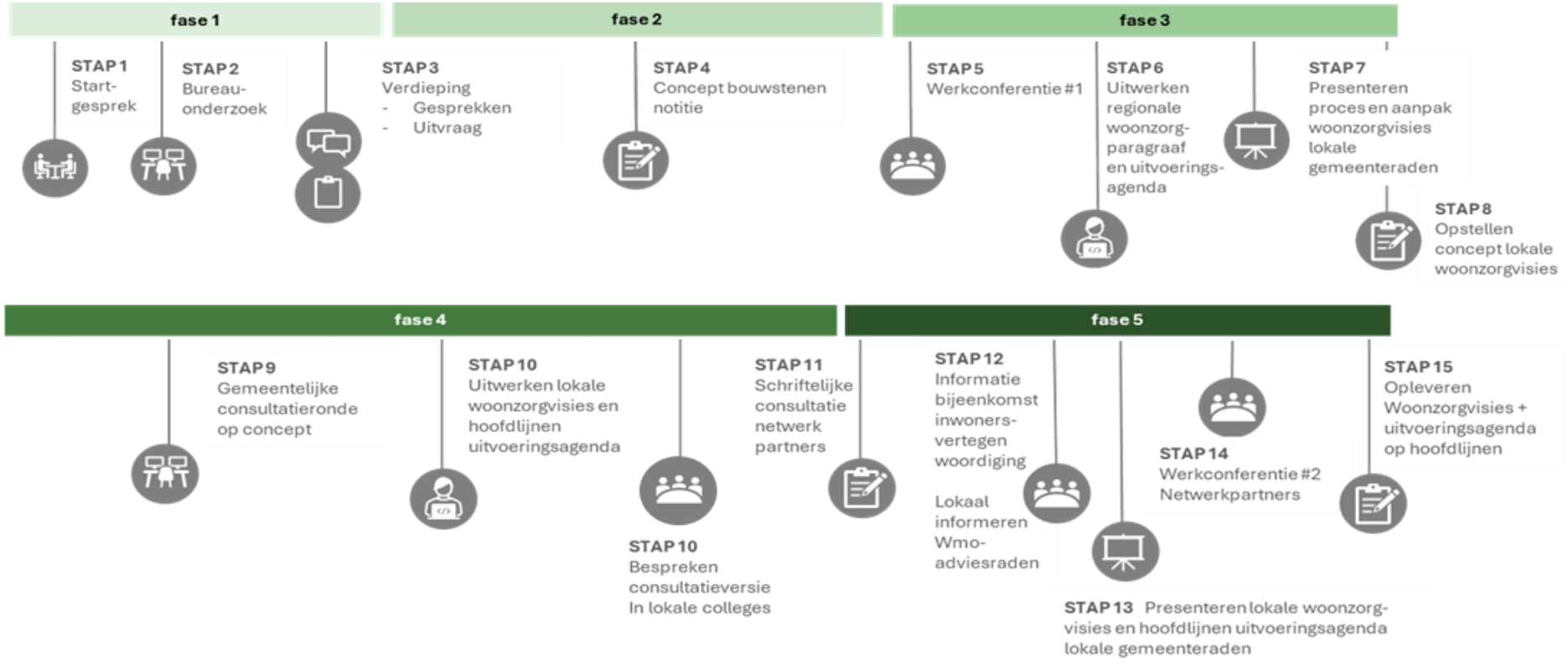
1.6 Hoe is de woonzorgvisie tot stand gekomen?

Deze visie is in samenwerking met verschillende netwerkpartners tot stand gekomen. Het gaat om onder andere de zorgaanbieders, woning-corporaties, zorgkantoor, Provincie, belangenorganisaties, welzijns-organisaties, huisartsen etc. Deze netwerkpartners zijn op verschillende momenten in het traject betrokken bij de totstandkoming van deze visie, waarbij ze aan konden geven en door konden praten over wat zij zien gebeuren in hun werkomgeving en welke aandachtspunten zij hadden voor de visie. Figuur 3 (volgende pagina) geeft schematisch het doorlopen proces weer. Bijlage 5 geeft een meer gedetailleerdere beschrijving van de doorlopen stappen en de betrokken netwerkpartners.

1.7 Hoe is deze woonzorgvisie opgebouwd?

Hoofdstuk 2 schetst de belangrijkste opgaven voor de gemeente op het vlak van wonen met zorg en welzijn.
Hoofdstuk 3 beschrijft de visie en belangrijkste speerpunten voor het beleid de komende jaren.
Hoofdstuk 4 geeft weer hoe de vertaling naar het uitvoeringsplan op hoofdlijnen wordt gemaakt.
Hoofdstuk 5 gaat in op de belangrijkste vervolgstappen na vaststelling van deze woonzorgvisie.

Figuur 3. Schematische weergave van het doorlopen proces.

2. Trends, ontwikkelingen en opgaven in de gemeente

In dit hoofdstuk beschrijven we de huisvestings-, zorg- en ondersteuningsopgave voor ouderen en aandachtsgroepen. We gaan in op trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op deze opgaven.

2.1 Inzichten vanuit de provinciale woonzorganalyse

In de provinciale woonzorganalyse die is uitgevoerd door STEC Groep zijn de woonzorgopgaven voor de aandachtsgroepen en de ouderen in de Provincie Groningen in kaart gebracht (zie bijlage 1 voor een nadere toelichting).

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste bevindingen voor de regio Oost-Groningen. De cijfers uit de woonzorganalyse zijn gebaseerd op verschillende bronnen met CBS-microdata als belangrijke bron. Om verder te kunnen kijken naar de toekomst is het gebruik van zorg afgezet tegen de ontwikkeling van het aantal huishoudens in Oost-Groningen. In het kader van de woonzorgvisie zijn op basis van een analyse van bestaande documenten, een uitvraag onder netwerkpartners, gesprekken met de gemeente, bijeenkomst(en) met inwonersvertegenwoordigers en een werkconferentie met netwerkpartners de opgaven nader geduid en trends en ontwikkelingen in beeld gebracht.

Belangrijk om te benoemen is dat er in de woonzorganalyse gebruik is gemaakt van de op dat moment beschikbare gegevens in registraties. De cijfers en aannames in de woonzorganalyse bieden ruimte voor gesprek en het uitvoeren van aanvullende analyses, waardoor de cijfers op den duur geconcretiseerd kunnen worden. De cijfers zijn in een provinciale monitor ondergebracht bij de gemeente Groningen, deze monitor zal op basis van nieuwe inzichten de komende periode verder worden gevuld en aangescherpt.

Bevolkingsontwikkeling

Er heeft een positieve omslag plaatsgevonden in de demografische ontwikkeling van Oldambt. Met name door een hogere instroom van verhuisden kent Oldambt de laatste jaren een inwonersgroei. Naar

verwachting zet deze positieve ontwikkeling zich de komende jaren door. Uitgaande van de trendprognose verwachten we zowel tot 2031 als 2041 een huishoudensgroei (Woningmarktonderzoek gemeente Oldambt). Onze gemeente kenmerkt zich door een hoog aandeel 65-plussers in 2024. Het ging hierbij om 36% van het totaal aantal huishoudens. In 2041 zal naar verwachting bijna de helft (45%) van het totaal aantal huishoudens ouder zijn dan 65 jaar. Deze groep woont naar verwachting zowel in (centrum) dorpse als landelijke woonkernen. Op provinciaal niveau ligt dit percentage in 2041op 35% van het totaal aantal huishoudens. (Woonzorganalyse Stec groep). Zie tabel 1 voor de benoemde cijfers.

Tabel 1. Aandeel 65-plus huishoudens gemeente Oldambt en Provincie o.b.v. analyse Stec Groep

Aandeel 65-plus huishoudens t.o.v. totaal aantal huishoudens	2024	2041
Gemeente Oldambt	36%	45%
Provincie Groningen	24%	35%

Zorggebruik

De gehele provincie Groningen vergrijst sterk. Niet alle ouderen hebben zorg nodig, hiervoor zijn ook bijvoorbeeld de gegevens of ouderen samen of alleen wonen en het inkomen van de ouderen bepalend. Toch zien we dat het aandeel particuliere huishoudens dat zorg gebruikt toeneemt. in de regio Oost-Groningen is dit aandeel het hoogst, namelijk 31% ten opzichte van 20% provinciaal in 2024. Voor onze gemeente geldt dat het aandeel huishoudens dat zorg gebruikt in 2024 27% van het totale aantal huishoudens is. Dit aandeel stijgt naar 31% van het totale aantal huishoudens in 2041.

Nu lijkt een toename van 4% gering, echter gaat het hierbij om het totale zorggebruik vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Wet langdurige zorg (Wlz), de Zorgverzekeringswet (Zvw), de Jeugdwet en de Wet forensische zorg. Hierbij neemt vooral zorggebruik in de Zvw toe, namelijk met 32%, en gaat het bijvoorbeeld om wijkverpleging voor ouderen. Het aandeel inwoners dat gebruikmaakt van zorg uit de Wlz neemt in Oldambt het minst toe vergeleken met de andere Oost-Groningse gemeenten, behalve vergeleken met de gemeente Stadskanaal waar eenzelfde toename te zien is. Het aandeel neemt met 2% toe tussen 2024 en 2041. Daarnaast geldt dat het aantal huishoudens dat gebruikmaakt van een of meer Wmo-voorzieningen de aankomende jaren met 23% toeneemt, van 4.380 huishoudens in 2024 tot 5.395 huishoudens in 2041. Het aandeel Beschermd Wonen, dat ook vanuit de Wmo wordt bekostigd neemt af met 36%. Zorggebruik vanuit de Jeugdwet neemt af met 7% tussen 2024 en 2041.

Tabel 2. Zorggebruik gemeente Oldambt o.b.v. analyse Stec Groep

	2024	2041
Aandeel huishoudens dat zorg gebruikt	27%	31%
Wlz-gebruik	1.040 inwoners	1.065 inwoners
Zvw-gebruik	1.795 huishoudens	2.380 huishoudens
Wmo-gebruik (een of meer voorziening)	4.380 huishoudens	5.395 huishoudens

Een belangrijke kanttekening hierbij is dat er binnen de Wlz ontwikkelingen zijn in de indicatiestelling en financiering. Er zijn heldere afbakeningen om

toegang te krijgen tot de Wlz, er komen op termijn bezuinigingen en er is een verhoging van de eigen bijdrage. Dit kan mogelijk gevolgen hebben voor het aantal inwoners dat een Wlz-indicatie aanvraagt en/of toegewezen krijgt. Inwoners kunnen hierdoor potentieel langer van de Wmo en het voorliggend veld gebruikmaken.

2.2 Ouderen

Door de vergrijzing en de veranderende woonbehoeften van ouderen neemt de vraag naar nultreden woningen, geclusterde woningen en zorggeschikte woningen de komende jaren toe. Omdat het aantal beschikbare plekken in een zorginstelling beperkt is en de komende jaren naar verwachting niet zal groeien (bevriezing verpleeghuiscapaciteit[4]), zal een groot deel van de woonzorgbehoefte voor ouderen buiten de instellingen en binnen de reguliere woningvoorraad ingevuld moeten worden. Er wordt ingezet op langer thuis wonen, echter thuis hoeft hierbij niet de huidige woning te betekenen. Dit kan ook verhuizen naar een meer passende woning betekenen.

Om een inschatting te maken van het aantal benodigde woningen voor ouderen tot 2041 is in de woonzorganalyse gekeken naar de ontwikkeling van het aantal 65-plus huishoudens (Primos), de huidige woonsituatie van ouderen (WoOn2021), de verhuisbereidheid van deze ouderen (WoON2021), de woonvoorkeuren van deze ouderen (WoON2021), het aanbod in de bestaande woningvoorraad (LMW) en de ontwikkeling van de zorgbehoefte (CBS).

Regionaal gaat het om een opgave van 5.820 woningen voor ouderen. Deze woningen zijn onderverdeeld in nultreden woningen, geclusterde woningen en zorggeschikte woningen. Een definitie van deze verschillende vormen geven we in bijlage 2 (we sluiten hierbij aan bij de definities die door het Rijk en de Provincie worden gehanteerd). Voor onze gemeente is de schatting dat er ruim 1600 woningen, waarvan ca. 1000 nultreden woningen, ruim 500 geclusterde en ruim 100 zorggeschikte woningen nodig zijn. Een groot deel van de vraag kan worden opgevangen door in de bestaande woningvoorraad woningen aan te passen. Hier zetten we dan ook met name op in. Wij als gemeente hebben de **taak** om samen met netwerkpartners ervoor te zorgen dat er voor de doelgroep ouderen genoeg woonaanbod is, wat past bij de behoeften van deze ouderen.

Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dat de woningen die toegevoegd worden niet alleen woningen specifiek voor ouderen zijn, maar ook voor andere doelgroepen. De piek van de vergrijzing zal over een jaar of 15 zijn bereikt. Het aantal ouderen stabiliseert en zal naar verwachting op termijn afnemen. In ons woningmarktbeleid moeten we hier rekening mee houden.

Op het moment van schrijven is niet bekend hoeveel van de huidige woningvoorraad al in bovengenoemde categorieën valt. Ook is niet bekend welk deel van de woningvoorraad zodanig aangepast kan worden dat deze voldoet aan de voorwaarde van deze categorieën. Het ontbreekt aan een goede en betrouwbare nulmeting[5]. We staan hierbij voor de **opgave** om samen met ketenpartners in beeld te brengen wat er al is en wat er dan nog mist. Dit geldt ook voor het in beeld brengen van de groeiende vraag

[4] open.overheid.nl/documenten

[5] In de woonzorganalyse is een inschatting van op basis van o.a. de WoON. Daarin hebben huishoudens (naar doelgroepen) kenmerken over hun huidige woning opgegeven. Dat betreft dus een inschatting van dit deel van de voorraad. Meer is niet mogelijk op dit moment.

naar woonvormen voor deze ouderen. Doordat niet bekend is hoe het nu staat met de woningvoorraad is het lastig te zeggen hoe groot de daadwerkelijke opgave in het bouwen en ombouwen van woningen.

In 2025 wordt provinciaal een nieuw woningmarktonderzoek gedaan. De uitkomsten hiervan en de input van de ketenpartners zullen verwerkt worden in het nieuwe programma wonen. Om in te spelen op de toenemende “vergrijzing” van de inwoners van Oldambt, wordt bij het beoordelen van woningbouwinitiatieven veel aandacht besteed aan de geschiktheid van de woningen voor zoveel mogelijk doelgroepen. Dit betekent dat veel woningen worden gebouwd die levensloopbestendig zijn.

Zienswijze netwerkpartners

De netwerkpartners zijn door middel van een vragenlijst en tijdens een werkconferentie gevraagd naar hun zienswijze op de opgaven voor ouderen. Zij gaven aan deze opgaven te herkennen en dat het gezamenlijke maatschappelijke belang van alle netwerkpartners en de gemeente voorop moet staan. Hiervoor is intensieve(re) samenwerking nodig. Ook is er specifiek aandacht gevraagd voor het al dan niet clusteren van woningen voor ouderen in kernen met relatief veel (woonzorg)voorzieningen. Tot slot zijn er verschillende bestaande initiatieven genoemd, waarmee de netwerkpartners bezig zijn om de opgaven aan te pakken. Deze voorbeelden komen aan bod in hoofdstuk 4.

2.3 Aandachtsgroepen

Naast de ouderen is het belangrijk om aandacht te besteden aan andere groepen woningzoekenden met een woon-, zorg- of ondersteuningsvraag. Zoals aangegeven, geldt dat er regionaal afspraken worden gemaakt over deze aandachtsgroepen. We gaan daarom in op zowel lokale als regionale aantallen. Voor een deel van deze urgente aandachtsgroepen is onbekend om welke aantallen het lokaal gaat, in dat geval zijn vaak regionale of provinciale aantallen beschikbaar. Zoals aangegeven, geldt dat de cijfers gebaseerd zijn op bestaande registraties, bijvoorbeeld van het CBS en gegevens van de centrumgemeente. In het bijzonder voor de groepen uitstroom MO, uitstroom BW, uitstroom Wlz, uitstroom forensische zorg en uitstroom Jeugdzorg geldt dat deze aantallen gaandeweg geüpdatet worden in de provinciale monitor, wanneer meer zicht is op daadwerkelijke aantallen.

Voor de gegeven aantallen geldt dat het gaat om mensen die voornamelijk een woning zoeken in de sociale huursector, wat betekent dat de aantallen min of meer overeenkomen met het jaarlijks aantal benodigde sociale huurwoningen voor deze groepen. Er ligt een belangrijke **opgave** in het beschikbaar stellen van voldoende passende (sociale huur)woningen. Echter, hierbij moet de nuancering gemaakt worden dat er ook mensen zijn die niet doorstromen naar een reguliere woning. In tabel 3 staan de aantallen op regionaal en lokaal niveau die uit de analyse van 2022/2023 voortkomen en op onderdelen inmiddels gedateerd zijn.

Naast de opgave in het beschikbaar stellen van voldoende passende woningen voor de aandachtsgroepen, vraagt (een deel van) deze groep ook om een zachte landing en zorg- en ondersteuning bij het (weer) zelfstandig wonen. Dit vraagt gezamenlijke inzet van de gemeente en haar

partners in leefbaarheidsaspecten en kwaliteit van de woningen en woonomgeving.

Tabel 3. Aandachtsgroepen aantallen o.b.v. analyse STEC Groep

Aandachtsgroepen	Regionaal		Oldambt	
	2024	2041	2024	2041
Woningzoekende mantelzorgontvangers- en verleners	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend
Uitstroom Wlz	25	25	10	10
Uitstroom Beschermd Wonen	75	60	25	15
Uitstroom Jeugdzorg	35 (provinciaal)	35 (provinciaal)	Onbekend	Onbekend
Uitstroom forensische zorg	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend
Uitstroom MO	Marginaal	Marginaal	Marginaal	Marginaal
Uitstroom detentie	Marginaal	Marginaal	Marginaal	Marginaal
Stoppende sekswerkers	Marginaal	Marginaal	Marginaal	Marginaal

Naast de bestaande aandachtsgroepen verdient de groep dak- en thuislozen specifieke aandacht. Hoewel er steeds beter zicht komt op de omvang en samenstelling van deze groep, zijn de beschikbare cijfers nog ontoereikend voor volledig onderbouwd beleid. De woonzorgvisie erkent dat de feitelijke woonbehoefte groter is dan de beschikbare data momenteel aangeven. Daarom wordt ingezet op het systematisch betrekken van gegevens over inwoners die zich melden met bijvoorbeeld een dakloosheidsvraagstuk, een briefadres aanvragen of verblijven in informele netwerken of vakantieparken.

De uitstroom van wettelijk urgenten uit de maatschappelijke opvang is marginaal in vergelijking met het aantal woningzoekenden binnen de gemeente dat niet over stabiele huisvesting beschikt.
Deelname van de Groninger gemeenten aan de ETHOS (European Typology of Homelessness and Housing Exclusion) teldag 2026 zal zorgen voor verdere verrijking van de data. Niettemin is het van belang de gegevens die nu al beschikbaar zijn te interpreteren en te betrekken.

Zo zien we dat met name ‘economisch daklozen’, feitelijk grotendeels zelfredzame woningzoekenden, groter is dan tot nu toe uit data naar voren komt. Economische dakloosheid is een vaker gehoord verschijnsel in Nederland. Economische dak- en thuislozen zijn mensen die vanwege financiële problemen en/of het voorvallen van levensgebeurtenissen (bijvoorbeeld baanverlies, faillissement, scheiding) niet meer zelfstandig kunnen voorzien in huisvesting.

Bij deze groep is geen sprake van psychiatrische en/of verslavingsproblematiek en is lichte ondersteuning voldoende voor het vinden van een nieuw perspectief (huisvesting en/of werk). Momenteel wordt gewerkt aan een voorstel voor een tussenarrangement voor de zelfredzame economische daklozen in tijdelijke flexibele woonruimte die in elke gemeente gerealiseerd zou moeten worden. Dit om de reguliere Maatschappelijke Opvang (MO) die vol zit te ontlasten, waardoor kwetsbare MO-cliënten niet kunnen worden geplaatst. Hierover is nog geen besluit genomen.

Om dakloosheid te voorkomen en uitstroom uit opvangvoorzieningen succesvol te laten verlopen, is het essentieel om in te zetten op preventieve maatregelen en tijdige signalering. Dit betekent intensieve

samenwerking met woningcorporaties om voldoende doorstroommogelijkheden te creëren naar reguliere huisvesting.

Ook is bekend dat een toenemend aantal jongeren langer thuis blijft wonen wegens gebrek aan mogelijkheden voor zelfstandige huisvesting. Dit zijn jongeren die, over het algemeen, geen ondersteuningsvraag hebben maar klaar zijn om ‘ uit huis te gaan’. Voor zowel de jongeren als de gemeente zelf is het van belang zicht te krijgen op deze aantallen.

Zienswijze netwerkpartners

De netwerkpartners zijn door middel van een vragenlijst en tijdens een werkconferentie gevraagd naar hun zienswijze op de opgaven voor aandachtsgroepen.

Zij herkennen deze opgave en benadrukken hierbij dat de aandachts-groepen net zoveel aandacht verdienen als ouderen. Huisvesting en zorg van aandachtsgroepen vraagt volgens hen om nog intensievere samenwerking tussen netwerkpartners en gemeenten. Hierbij geven netwerkpartners aan dat in de ene gemeente sommige aandachtsgroepen beter passen dan in een andere gemeente, gezien de ligging en de voorzieningen in deze gemeenten. Dit is in de huidige situatie ook al het geval. Hier moet naar de toekomst toe naar gekeken worden, waarbij heldere afspraken worden gemaakt. Bij relatief kleine aantallen is het voor de hand liggend om te kijken naar clustering in bepaalde gemeenten, maar gemeenten moeten ook lokaal kijken naar de mogelijkheden om bepaalde aandachtsgroepen op te vangen.

Niet alleen de aantallen maken dat wij voor woonzorgopgaven staan. Ook gemeentelijke kenmerken zijn van invloed om te komen tot passende huisvesting en zorg- en ondersteuning voor ouderen en aandachts-groepen. In de volgende paragraaf gaan we in op deze gemeentelijke kenmerken.

Verschillende netwerkpartners, inwonersvertegenwoordigers en gemeenteraden hebben aandacht gevraagd voor de specifieke huisvestingsopgave voor jongeren die gebruik maken van Jeugdzorg. De opgave is groot en de uitstroomcijfers worden door verschillende zorgaanbieders niet altijd herkend. In de praktijk wordt deze opgave als groter gesteld. Hoewel we in deze woonzorgvisie vooral praten over aandachtsgroepen, ook als we het over deze doelgroep hebben, heeft ook de huisvestingsopgave van jongeren die gebruik maken van Jeugdzorg onze volle aandacht. Onze visie, de bijbehorende speerpunten en de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen zijn er dan ook op gericht om ook voor deze doelgroep de maatregelen te nemen die nodig zijn om te zorgen voor voldoende passende huisvesting.

Bovenstaande geldt in zekere zin ook voor de andere doelgroepen die als (urgente) aandachtsgroep zijn genoemd, waarbij we ook de huisvestingsopgave voor mensen met een verstandelijke, lichamelijke en/of zintuigelijke beperking expliciet willen benoemen.

Reguliere bouwopgave

In het Programma Wonen Oldambt[6] is opgenomen dat er over de periode 201 tot en met 2030 850 woningen moeten worden toegevoegd (dit aantal is exclusief Blauwestad). De te realiseren woningen voor ouderen (995) en de woningen voor urgente aandachtsgroepen (minimaal 30) (op basis van de woonzorganalyse van STEC) in de periode tot en met 2041 worden hierin meegenomen.

Hierbij merken we op dat deze 995 woningen voor 2041 een combinatie is van nieuwbouw én transformatie van bestaande bouw. De ambitie van de gemeente van 850 woningen voor 2030 betreft nieuwbouw of pandtransformatie/herstructurering. Denk bij dit laatste bijvoorbeeld aan het transformeren van een voormalig winkelpand in een wooncomplex met 5 appartementen.

2.4 Gemeentelijke kenmerken

Elke gemeente heeft zo haar eigen kenmerkende opgaven. Deze opgaven zijn verschillend van aard. Onze gemeente kenmerkt zich door haar geografie, bevolkingssamenstelling, zorggebruik, (relatief veel goedkoop) vastgoed en voorzieningen.

Geografie

De gemeente Oldambt is gelegen aan de Noordoostelijke rand van de regio Oost-Groningen. De gemeente heeft een ronde geografische structuur met Winschoten (stedelijke kern) en Scheemda (centrumkern) naast vele kleine kernen[7]. Naast de stedelijke kern (Winschoten) en centrumkern (Scheemda) kent de gemeente Oldambt basisdorpen (Bad Nieuweschans, Beerta, Finsterwolde, Heiligerlee, Midwolda, Nieuwolda, Oostwold, Westerlee en Blauwestad) en woondorpen (Drieborg, Ganzedijk/Hongerige Wolf, Nieuw Beerta, Nieuw Scheemda en 't Waar)[4]. Daarbij speelt in er de gemeente Oldambt ook een versterkingsopgave, met name in het noordwesten van de gemeente. Dit als gevolg van de aardbevingsproblematiek.

De meeste dorpen in de gemeente Oldambt liggen op relatief kleine afstand van kernen met voorzieningen, met uitzondering van dorpen zoals Nieuwolda, Drieborg en Nieuw-Beerta. Wat uitdagingen creëert op het gebied van wonen, zorg en welzijn.

De afstand tussen dorpen heeft ook gevolgen voor de bereikbaarheid van voorzieningen. We hebben een **opgave** in het bereikbaar houden van diverse soorten voorzieningen voor de inwoners van de verschillende dorpen, ook aangezien de bevolking vergrijst en meer beroep zal doen op zorg. Hierbij moet opgemerkt worden dat het naar de toekomst toe wellicht niet meer mogelijk is om in alle kernen bepaalde zorg te kunnen leveren.

Kenmerken van de bevolking

Oldambt kenmerkt zich door een sterke gemeenschapszin, waarbij buren en inwoners nauw met elkaar verbonden zijn en elkaar ondersteunen, ook bekend als Noaberschap (omzien naar elkaar). De intensiteit hiervan verschilt echter per gebied. Volgens de Leefbaarometer[8] scoort de gemeente in 2020 een ruime voldoende, waarbij de fysieke omgeving de grootste positieve bijdrage levert en de voorzieningen een grote negatieve bijdrage levert. De gemeente kampt met een relatief lage sociaal-

[6] Programma Wonen Oldambt 2021-2026
[7] Programma Wonen Oldambt (2021)
[8] leefbaarometer.nl/kaart/

economische status, gekenmerkt door beperkte werkgelegenheid en lagere inkomensniveaus (in vergelijking met provinciale en landelijke cijfers)[9]. Iets wat daarnaast de gehele provincie Groningen kenmerkt is de relatief hoge mate van eenzaamheid. We zien dat 49 à 52% van de volwassenen van 18 jaar en ouder eenzaamheid ervaren[10] (peiljaar 2022).

Doordat inwoners erg gebonden zijn aan de eigen kern en weinig mogelijkheden hebben om te verhuizen en hier ook maar beperkt toe bereid zijn ligt er een belangrijke **opgave** om aan de ene kant inwoners die wel willen verhuizen, maar dit niet kunnen, te helpen en aan de andere kant inwoners die niet willen verhuizen, maar wel een zorg- of ondersteuningsvraag hebben, passend te bedienen.

Kenmerken van de woningmarkt

De woningvoorraad in de gemeente Oldambt kenmerkt zich door een relatief groot deel eengezinskoopwoningen, namelijk 61% van de totale woningvoorraad. Vergeleken met de Oost-Groningse gemeenten is er een (ietwat) laag gemiddeld aantal corporatiewoningen in de gemeente Oldambt, namelijk 26% (bandbreedte Oost-Groningen is 22%-31%)[11]. Gezien het gegeven dat aandachtsgroepen qua inkomen en/of zorgvraag baat zouden kunnen hebben bij een woning in de sociale huur ligt hier mogelijk wel een **opgave** voor onze gemeente. Dit vraagt om nader onderzoek. Het met urgentie toewijzen van sociale huurwoningen aan aandachtsgroepen betekent dat er minder aanbod beschikbaar is voor regulier woningzoekenden.
Daarnaast is sprake van een lage verhuisbereidheid[12]. Dit komt voort uit de sterke lokale binding en vertrouwdheid met de omgeving, waardoor de bevolkingssamenstelling relatief stabiel blijft. Er verhuizen wel relatief veel (in vergelijking met de andere Groningse gemeenten) oudere huishoudens vanuit andere Groningse gemeenten naar Oldambt. Oldambt heeft een relatief aantrekkelijk woning- en of voorzieningenaanbod voor oudere huishoudens.

Daarnaast geldt dat, volgens een inschatting uit de woonzorganalyse, 53% van de bestaande woningvoorraad van de gemeente aanpasbaar is voor ouderen met mobiliteitsproblemen. Het grootste deel van deze aan te passen woningen bevindt zich in de koopsector.

Een groot deel van de toekomstige woningvoorraad staat er al. De kwaliteit van de bestaande woningvoorraad is daarom van groot belang. Vooral in Winschoten staan veel 'kwetsbare' woningen, met name eengezinswoningen uit de jaren '60 en '70. Deze kwetsbare woningen zijn voor een groot deel in particulier bezit[14].

De kwalitatieve woningbehoefte in Oldambt landt met name in het appartementen-/nultredensegment. Aan reguliere grondgebonden koopwoningen bestaat op de korte termijn nog een uitbreidingsbehoefte. Door een verdere vergrijzing verwachten we echter dat deze markt zich op termijn zal ontspannen, doordat ouderen doorstromen en er grondgebonden koopwoningen vrijkomen. Het aanpassen van deze woningen aan de wensen van ouderen kan in een deel van de vraag naar nultredenwoningen voorzien. De huidige nieuwbouwplannen (voor alle woningzoekenden) overstijgen de verwachte woningbehoefte tot 2031, met name in landelijk gebied. Dit komt voornamelijk door de geplande

[9] Koersdocument Sociaal Domein Oldambt (2023)
[10] https://www.staatvenz.nl/kerncijfers/eenzaamheid
[11] Woonzorganalyse Stec Groep (2024)
[12] Woningmarktonderzoek (2022)

woningen in Blauwestad.[132] Uit het woningmarktonderzoek dat in 2025 wordt gedaan zal blijken in hoeverre deze verwachting nog steeds geldt. Volgens de meest recente bevolkingsprognoses is te verwachten dat het aantal inwoners en huishoudens in Oldambt naar verwachting tot 2050 zal toenemen.

Kenmerken van de voorzieningen

De woningen in onze gemeente liggen relatief vaak in een beneden gemiddelde woonomgeving[14]. Dit betekent dat er relatief weinig voorzieningen zich in de directe nabijheid van deze woningen bevinden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in de volgende voorzieningen: apotheek, huisarts, fysiotherapeut en buurthuis. Hierin is van belang te benoemen dat in de twee grote kernen, Winschoten en Scheemda relatief veel voorzieningen zijn en in de vele kleinere kernen weinig tot geen voorzieningen zijn. We zien echter al jaren dat het voorzieningenaanbod minder wordt. Deze trend gaat zeer waarschijnlijk ook niet veranderen. Alle voorzieningen behouden, ook in de kleine kernen, is dan ook iets wat niet langer mogelijk is. Door de grote buitengebieden van de gemeente zien we dat vervoersvoorzieningen en de zelf- en samenredzaamheid op het gebied van mobiliteit een belangrijk aandachtspunt is voor de bereikbaarheid van de voorzieningen. In bepaalde gevallen kan het dan ook noodzakelijk zijn dat een inwoner van de gemeente dient te verhuizen om gebruik te kunnen blijven maken van bepaalde voorzieningen. De gemeente zal zich inspannen om op bepaalde plekken te zorgen voor een voorzieningenniveau op basis van geschiktheid.
De vierdeling van geografie in Oldambt (de grotere kernen Winschoten en Scheemda) en nabij liggende kleine dorpen en de landelijkheid met de kleinere dorpen verder weg, samen met de beperkte nabijheid van voorzieningen in veel gebieden binnen de gemeente en beperkte mobiliteit, vraagt om een doordachte aanpak van woningbouw en een aanpak met betrekking tot het faciliteren van bereikbaarheid bijvoorbeeld per auto, en de fiets. De afnemende beschikbaarheid van het Openbaar Vervoer, zeker in de kleine kernen/dorpen maakt dat er bewust ingezet is op het vergroten van de digitale bereikbaarheid (glasvezel) in Oldambt.

2.5 Opgaven samengevat

De trends, ontwikkelingen en gemeentelijke kenmerken zorgen voor opgaven nu en richting de toekomst. De zorg van de toekomst ziet er anders uit dan in het verleden, ook in onze gemeente. Er is aan de ene kant sprake van een personeelstekort in de zorg en aan de andere kant blijven ouderen (soms noodgedwongen) langer thuis wonen. Daarnaast zijn er in absolute aantallen steeds meer ouderen en neemt daardoor ook de zorgvraag toe. Voor ouderen betekent dit dat zij eerder en mogelijk ook anders na moeten denken over hoe zij zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en hoe dit ook op een veilige manier kan. Dit vraagt ook wat van de informele zorg rondom ouderen, zoals mantelzorg.

Uit onderzoek blijkt dat ouderen een lage bereidheid om te verhuizen hebben. Hier ligt een opgave voor ons om ouderen bewust te maken van het feit dat ze na moeten denken over de toekomst en dat ook zij een verantwoordelijkheid hebben in het tijdig aanpassen van hun (koop)woning.
Door de personeelskrapte is het voor zorgpartijen in de gemeente een opgave om de zorg- en ondersteuning aan ouderen en aandachtsgroepen beschikbaar te houden. Er moet hierdoor een groter beroep worden gedaan op de gemeenschappen binnen de gemeente Oldambt. Ook om

[13] Woonzorganalyse Stec Groep (2024)

aandachtsgroepen goed te kunnen laten landen in de wijk moeten gemeenschappen behouden en versterkt worden. Deze opgave ligt voor aandachtsgroepen niet alleen op de uitstroom vanuit een instelling naar zelfstandig wonen, maar ook nadrukkelijk op het in de eerste plaats voorkomen dat deze inwoners, als gevolg van (verergering) van bepaalde problematiek in een instelling moeten worden opgenomen of dak- of thuisloos raken.
Er is benoemd dat intensieve samenwerking met woningcorporaties essentieel is voor preventieve maatregelen en tijdige signalering. Maar het gaat ook over op creatieve wijze zoeken naar oplossingen in bestaande bouw of flexibele huisvesting. Samenwerking met zorgaanbieders, opvanginstellingen, corporaties en mogelijk andere partners om te voorzien in tijdelijke én structurele woonoplossingen.

Het is belangrijk dat we ons daarnaast realiseren dat de uitdaging met name zit in het huisvesten van inwoners die om redenen als scheiding, baanverlies of andere economische redenen woningzoekend zijn en minder op zorg aangewezen zijn. Wanneer deze groep, al dan niet tijdelijk, snel gehuisvest kan worden, zal de vraag naar zorg beperkt blijven.

We hebben daarnaast een (forse) opgave in het realiseren van passende woonruimte voor ouderen. Het gaat hierbij specifiek om het creëren van voldoende nultreden-, geclusterde en zorggeschikte woningen. We moeten hiervoor een nulmeting bepalen en met ketenpartners kijken welke zorgvoorzieningen naar de toekomst toe nodig zijn. Daarnaast geldt dat er, in tegenstelling tot de verwachting, in onze gemeente minder corporatiewoningen in de sociale huur zijn in relatie tot het aantal inwoners die gezien hun inkomen een beroep doen op de sociale huur, zoals aandachtsgroepen. Het eigen woningbezit van huishoudens met een laag inkomen is relatief hoog. Het aantal woningen in nieuwbouwplannen dat de verwachte woningbehoefte overstijgt in 2031 is positief nieuws, maar geen garantie voor de huisvesting van de grote groep ouderen die eraan komt ook na 2031 en het huisvesten van de andere aandachtsgroepen.

We hebben een opgave in het verbeteren van de beperkte nabijheid van voorzieningen. Daarnaast zien we een afname in de beschikbaarheid van openbaar vervoer en moeten we inzetten op het vergroten van de digitale bereikbaarheid via glasvezel om inwoners beter te ondersteunen.

De druk op de zorg in Oldambt vraagt ook om extra aandacht voor de voorzieningen in de buurt. Door de geografische spreiding is het bevorderen van sociale cohesie en het bestrijden van eenzaamheid van groot belang voor het welzijn van onze inwoners.
We kunnen concluderen dat de woonzorgopgaven voor ouderen en aandachtsgroepen groot zijn. Zorgpersoneel is schaars, er ligt druk op de woningmarkt en financiële middelen zijn beperkt. Op dezelfde manier doorgaan, zonder maatregelen is niet haalbaar.

Er is een integrale aanpak nodig. Een aanpak waarbij we inzetten op het vergroten van het bewustzijn van onze inwoners, oog hebben voor het elkaar in onze samenleving, werken aan een gedifferentieerd woonzorgaanbod en een passend, bereikbaar voorzieningenaanbod. In het volgende hoofdstuk werken we deze opgaven uit in onze visie en bijbehorende speerpunten voor beleid.

3. Speerpunten voor beleid

De woonzorgvisie heeft als doel om een beleidskader te bieden waarmee partijen (gemeente, organisaties die actief zijn op het gebied van wonen in relatie tot welzijn en zorg en inwoners) de komende jaren aan de slag gaan.

3.1 Regionale afspraken

De gemeenten in Oost-Groningen hebben een gezamenlijk vertrekpunt opgesteld, van waaruit de huisvestingopgave voor ouderen en aandachtsgroepen wordt aangevlogen. Dit vertrekpunt is geordend naar 1) regionale vertaling vanuit landelijke verplichtingen; 2) aanvullende afspraken vanuit de regio; 3) proces dat hiervoor nodig is.

Regionale vertaling van de landelijke verplichtingen

1. De gemeenten in Oost-Groningen willen dat er voldoende en passende huisvesting en zorg is voor ouderen en aandachtsgroepen. Door de oplopende vergrijzing neemt de behoefte aan zorg de komende jaren flink toe. Daar komt bij dat zorg steeds vaker thuis geleverd moet worden. Daarom maken we deze Woonzorgvisie. De visie sluit vanzelfsprekend aan bij andere regionale beleidskeuzes uit programma's zoals: Nij Begun, Gezonde Groningers, Gezonde Zorg.
2. Elke gemeente levert een evenredige bijdrage aan het (doen) realiseren van voldoende woningen en zorg(vastgoed). Om dit complexe vraagstuk aan te pakken maken we in 2025 een uitvoeringsplan, zodat we vanaf 2026 gerichte maatregelen kunnen treffen. We maken het uitvoeringsplan samen met lokale woningcorporaties en organisaties van zorg en welzijn[14].
3. De huidige woningvoorraad (zowel in aantallen als typologie) is niet toereikend om te voorzien in de benodigde huisvesting. Er moeten woningen worden bijgebouwd en bestaande woningen moeten soms worden aangepast. Iedere gemeente neemt hierin haar verantwoordelijkheid binnen de samenwerking van de Regionale Woondeal Oost-Groningen (door nieuwbouw, het beter benutten van bestaande

[14] Eventuele keuzes in landelijk beleid als beperking van de investeringscapaciteit van corporaties en het volume van het nieuwbouwprogramma kan gevolgen hebben voor de realisatie van woningen.

bouw en/of door alternatieve huisvesting). In de woondeal staan afspraken (kwantitatief en kwalitatief) tussen gemeenten onderling en met de provincie, over hoe voldoende passende woonruimte te realiseren.

4. De gemeenten maken bestuurlijke afspraken over de zogenaamde Fair Share. Dit betreft de spreiding van wettelijke urgente aandachtsgroepen over de gemeenten in de provincie Groningen. Zie voor een nadere toelichting bijlage 2.
5. De gemeenten werken gezamenlijk aan een evenredige verdeling van de woonzorgopgave over de gemeenten. Dit gaat over ouderen en aandachtsgroepen. Zodat deze doelgroepen in de vijf gemeenten zo lang mogelijk kunnen blijven wonen en indien nodig de gewenste zorg en ondersteuning kunnen krijgen.

Aanvullende afspraken vanuit de regio

6. Het aanbod en de continuïteit van zorg (waaronder Verpleeg- en Verzorgingshuizen en Thuiszorg) zien wij als een regionale opgave waarover samen met zorgorganisaties, zorgkantoor en zorg-verzekeraars afspraken gemaakt moeten worden. De groeiende schaarste van personeel en middelen, verdergaande digitalisering en vergrijzing dwingen betrokken partijen tot het maken van goede afspraken en onderlinge samenwerking. Een belangrijk onderdeel hiervan is een spreidingsplan. Hiervoor maken we een regionaal afwegingskader voor initiatieven (dat volgt in het uitvoeringsplan). Waar kansen zich voordoen voor clustering van voorzieningen, worden die benut en gefaciliteerd.
7. In regionale afstemming zoeken we de balans tussen de particuliere verantwoordelijkheid, marktverantwoordelijkheid en gemeentelijke verantwoordelijkheid op het gebied van wonen en zorg.
8. We maken een regionale en provinciale overlegstructuur om de vele regionale en provinciale programma's rond wonen en zorg op elkaar te laten aansluiten. Daar wordt ook het uitvoeringsplan besproken en het beleid van regionale organisaties.
9. Er wordt een regionaal bestuurlijk overleg opgezet. De uitvoering van de woonzorgvisie en het uitvoeringsplan wordt hier besproken.

Proces dat hiervoor nodig is

10. We inventariseren in de regio op uniforme wijze het huidige kwantitatieve en kwalitatieve aanbod aan woonzorgvoorzieningen en de (mogelijkheden binnen de) reguliere woningvoorraad, daar waar het nultreden, geclusterde en zorggeschikte woningen betreft: de inventarisatie van de 0-situatie. In het uitvoeringsplan van deze woonzorgvisie werken we hiervoor een procesvoorstel uit.
11. We monitoren jaarlijks de voortgang van voorgenomen maatregelen. Ook spreken we af om in 2030 te evalueren of herijking van de lokale woonzorgvisies noodzakelijk is.
12. Als gemeenten vinden we het belangrijk dat de stakeholders in Oost-Groningen de ambities en doelstellingen van de gemeenten Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam en Westerwolde onderschrijven en zich hier naar vermogen voor inzetten.

In het lokale uitvoeringsplan werken we verder uit hoe dit wordt ingevuld, waarbij ook nadrukkelijk aandacht is voor nut en noodzaak om bepaalde doelgroepen te spreiden of te clusteren.

3.2 Onze gemeentelijke visie

De gemeente Oldambt kenmerkt zich als een gemeente met stedelijke kern en een grote diversiteit aan verschillende dorpen en voorzieningenniveaus. De gemeente is opgedeeld in verschillende gebieden, namelijk het hart, noordelijke en oostelijke lint, kust en Dollardpolders en het landschap van zand en veen. We willen recht doen aan de cultuur, de mensen en het landschap. We willen staan voor al onze inwoners, die in Oldambt geboren en getogen zijn, en de inwoners die naar onze mooie gemeente verhuizen.

We willen er naar de toekomst voor zorgen dat er een blijvende binding en aantrekkingskracht is van inwoners in de verschillende gebieden. Hierbij streven we naar een situatie waarin iedereen die in Oldambt wil blijven wonen en komen wonen, die mogelijkheid heeft. We willen een inclusieve samenleving zijn waarin iedereen volwaardig meetelt. Dit geldt dus ook voor jongeren, ouderen en aandachtsgroepen. Hierbij hoort voldoende passende woonruimte en toegang tot voorzieningen en diensten om maximale maatschappelijke deelname mogelijk te maken. Hierbij houden we rekening met de unieke kenmerken van onze gemeente.

Daarnaast vinden we het belangrijk om op onderdelen constructief samen te werken met onze buurgemeenten. Om deze samenwerking te borgen vinden we het belangrijk om regionaal afspraken te maken.

3.3 Speerpunten voor lokaal beleid

Om te komen tot een lokaal uitvoeringsplan is het belangrijk om eerst concrete speerpunten voor beleid op te stellen. Deze speerpunten en de daarbij behorende doelen werken we in deze paragraaf uit. Per speerpunt benoemen we hoe dit landt in het uitvoeringsplan.

Om de woonzorgopgave van ouderen en aandachtsgroepen aan te pakken, streven we ernaar om voldoende, passende woonruimte realiseren. Het realiseren van woonruimte is echter niet genoeg. Hiervoor is een integrale aanpak nodig.

We komen daarom tot vier speerpunten voor ons beleid:

1. Bewustwording
2. Noaberschap en zorgzame wijken
3. Gedifferentieerd woonzorgaanbod
4. Passend voorzieningenniveau

Speerpunt 1. Bewustwording

Ons doel is om de bewustwording van onze inwoners verder te vergroten, zodat zij nog beter weten wat het betekent om zo lang of snel mogelijk zelfstandig te wonen met een zorg- of ondersteuningsvraag. Daarbij vertellen we het eerlijke verhaal, niet alles kan meer op de manier zoals het vroeger geregeld was.

Naast bewustwording onder inwoners hebben we ook als doel om organisaties bewust te laten worden dat er opgaven liggen voor verschillende doelgroepen, waarvoor organisaties samen aan de lat staan.

Voor onze ouderen betekent dit dat we hen willen stimuleren om vroegtijdig na te denken of ze in de huidige woning kunnen blijven wonen op het moment dat de zorg- of ondersteuningsvraag toeneemt. Het secundaire doel hierbij is dat onze inwoners na bewustwording ook hiernaar handelen, zoals door het aanpassen van woningen, versterken

van netwerken of indien nodig zelfs verhuizen. Vanuit de Wmo zijn er meerdere mogelijkheden tot hulp bij langer zelfstandig wonen. Als gemeente helpen we hen om hierop te anticiperen, door bijvoorbeeld inwoners te informeren over de mogelijkheden om tijdig hun woning aan te passen of door te ondersteunen met een verhuizing naar een beter passende woning. Deze ondersteuning kan zijn bij onbekendheid met (toekomstig) woningaanbod, onbekendheid met eigen financiële mogelijkheden, het ontbreken van een partner of netwerk bij het overzien en organiseren van iets ingrijpends als de verkoop en aankoop van een woning. Hiermee stimuleren we indirect ook de doorstroom op de bredere woningmarkt.

Daarnaast vinden we het belangrijk om vanuit preventie te kijken naar activiteiten die eraan bijdragen dat onze inwoners gezond(er) oud worden, waardoor de mogelijkheden om lang(er) zelfstandig te blijven wonen, worden vergroot.

Ook voor de verschillende aandachtsgroepen speelt preventie een belangrijke rol. Daarbij gaat het naast volwassenen, ook nadrukkelijk om onze jongeren met een zorg- of ondersteuningsvraag. Voor deze groepen vinden we het belangrijk om te voorkomen dat zij als gevolg van verergering of verzwaring van problematiek, tijdelijk in een instelling moeten verblijven. Stimuleren om zinvol bezig te zijn vinden we hier zeer van belang. Ook willen we ervoor zorgen dat inwoners die dak- of thuisloos dreigen te raken vroegtijdig worden geholpen.

Ook van organisaties!
Daarnaast willen we dat organisaties zich bewust worden van de gezamenlijke verantwoordelijkheid om met de opgaven om te gaan door hen te informeren en met hen te communiceren over de opgaven.

Voor in het uitvoeringsplan:
- We stimuleren een gezonde levensstijl aan de hand van maatschappelijke bewegingen als Positieve Gezondheid.
- We informeren organisaties over de opgaven die er zijn met betrekking tot ouderen en aandachtsgroepen met als doel om bewustwording te creëren onder de organisaties dat zij samen aan de lat staan om (samen met inwoners) de opgaven aan te pakken.
- We stimuleren inwoners om zinvol bezig te zijn, door hen te informeren over het aanbod aan dag- en welzijnsactiviteiten.

Speerpunt 2. Noaberschap en zorgzame wijken
De gemeente en alle betrokken netwerkpartijen moeten hier gezamenlijk in staan. Er is niet genoeg zorg om aan de vraag te voldoen. Dit heeft directe gevolgen voor de wijk waarin inwoners wonen en voor de keuzemogelijkheden met betrekking tot de toekomst.

Om de uitdagingen van een groeiend aantal kwetsbare inwoners, afnemende potentiële mantelzorgers en een krimpend aantal zorg-professionals aan te gaan, ligt een deel van de oplossing in het stimuleren van noaberschap en het creëren van zorgzame wijken.

Ons doel is om ervoor te zorgen dat we bestaande (steun)structuren uit het sociale netwerk van ouderen en aandachtsgroepen behouden en waar nodig versterken.

Een algemene trend die we zien is dat het individualisme in Nederland toeneemt. Mensen stellen zichzelf en eigen belangen eerder voorop. Dit

vraagt om extra inzet en moeite op het speerpunt Noaberschap en zorgzame wijken. Mensen moeten naar elkaar om gaan kijken en elkaar helpen. De gedachtegang moet gaan van 'ik' naar 'wij' en inwoners moeten hierin ondersteund worden. Het Noaberschap in Oldambt staat hoog in het vaandel, dit willen we zo houden. Toch geeft GGD onderzoek aan dat er nog veel eenzaamheid is en dat dit toeneemt[15][16]. Het behouden en (waar nodig) versterken van het noaberschap is van belang voor ouderen met een zorg- of ondersteuningsbehoefte en heeft ook positieve impact op andere doelgroepen voor een zachte landing in de wijk. We gaan informele steunstructuren, hun reikwijdte en doelgroep-oriëntatie inventariseren en consequent monitoren. We willen toewerken naar zoveel mogelijk zorgzame wijken en buurten. Een omgeving waarin inwoners, ongeacht leeftijd of zorgbehoefte, zich comfortabel en veilig voelen. Waar inwoners elkaar kennen, helpen en ondersteunen, omkijken naar elkaar en waar eenzaamheid wordt voorkomen. Waarbij we ook oog hebben voor de grenzen aan steunstructuren. We hebben ook specifiek aandacht voor het verlagen van de drempel voor deelname aan ontmoetingen.

Door in te zetten op de versterking van noaberschap bevorderen we niet alleen praktische hulp en informele hulp, maar creëren we ook emotionele steun en sociale interactie. Hiermee streven we ernaar de druk op zorg- en welzijnspartijen te verlichten en de veerkracht van de gemeenschap te versterken. En dat de zorg beschikbaar blijft voor hen die het echt nodig hebben. Zo bouwen we aan een inclusief en ondersteunend woon- en leefklimaat, waarin inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag kunnen rekenen op zowel informele als formele ondersteuning.

Gemeenschappen zijn echter ook zelf aan zet bij de realisatie van deze zorgzame wijken. Het bewustzijn onder inwoners over het nut en de noodzaak hiervan is essentieel, waarbij tevens een cultuurverandering vereist is. Om deze verandering mogelijk te maken, zijn randvoorwaarden cruciaal, zoals toegankelijke openbare ruimte, voldoende ontmoetings-plekken, en een doelgroep overstijgende samenwerking tussen informele en formele zorg.

Voor in het uitvoeringsplan:

- We enthousiasmeren inwoners om deel te nemen aan het creëren van toegankelijke ontmoetingsplekken in de wijken, waar zij elkaar kunnen ontmoeten en sociale activiteiten kunnen organiseren.
- We bieden trainingen en workshops aan voor inwoners om hun kennis en vaardigheden op het gebied van mantelzorg en sociale cohesie te vergroten, zodat zij beter voorbereid zijn om elkaar te ondersteunen.
- We gaan samen met inwoners en organisaties gebiedsgericht aan de slag met het behouden en versterken van noaberschap/zorgzame wijken.
- We gaan werken met een lokaal afgestemde wijk of kern typologie.
- We stimuleren sociale projecten, zoals buurtinitiatieven, vrijwilligerswerk, informele initiatieven en inloophuizen voor zinvolle dagbesteding voor thuiswonende dementerende ouderen, mantelzorg-ondersteuning en andere aandachtsgroepen.
- We verstevigen de samenwerking tussen partijen die informele of formele zorg en ondersteuning bieden.

[15] https://www.vzinfo.nl/eenzaamheid/regionaal/volwassenen

[16] https://ggdgroningen.incijfers.nl/dashboard/dashboard/eenzaamheid

- We zorgen voor betere nazorg en steunstructuren voor uitgestroomde, zelfstandig wonende aandachtsgroepen in onze gemeenten.
- We zetten in op initiatieven gericht op leefgemeenschappen met meerdere doelgroepen en betrekken hierbij de wijk en omgeving.
- We zoeken de verbinding met het programma Groninger Kracht.
- We ondersteunen en stimuleren vrijwilligers(initiatieven) en mantelzorgers.

Speerpunt 3. Gedifferentieerd woonzorgaanbod
Ons doel is om ervoor te zorgen dat we een gedifferentieerd en passend woonzorgaanbod realiseren voor ouderen en aandachtsgroepen, met daarbij ook specifieke aandacht voor jongeren met een zorgvraag.

Dit betekent dat we, rekening houdend met de huidige en toekomstige behoefte, voldoende passende woningen en woonvormen realiseren samen met netwerkpartners. Daarbij kijken we in de eerste plaats naar de mogelijkheden in de bestaande woningvoorraad. Daarnaast houden we bij onze nieuwbouwplannen nadrukkelijk rekening met de huisvestings-opgave voor ouderen en aandachtsgroepen. We zijn ons bewust dat slechts een deel van deze opgave gerealiseerd wordt in de (sociale)-huursector, we kijken daarom ook nadrukkelijk naar de (mogelijkheden in de) koopsector.

Naast voldoende, passende woningen in de reguliere woningvoorraad (huur en koop), hebben we oog voor de specifieke woonvormen voor de verschillende groepen. Het gaat hierbij ook nadrukkelijk om zogeheten tussenvormen, woonvormen tussen thuis en een intramurale instelling, zoals bijvoorbeeld een verpleeghuis. We nodigen partijen uit om met passende, innovatieve plannen te komen, die aansluiten bij de lokale behoefte. Innovatieve initiatieven kunnen de randvoorwaarden vergemakkelijken om passende zorg of ondersteuning te bieden binnen betreffende woonvorm, zoals een ouderenflat met huisartsenpost, samen-wonen van doelgroepen of innovatieve vormen ter voorkoming van dakloosheid, innovatieve vormen ter voorkoming van dakloosheid of andere onconventionele woonvormen. Daarbij vinden we het belangrijk dat er ook voldoende aandacht is voor dementievriendelijk bouwen[17]. De woningen willen we adaptief programmeren. We passen onze woningbouwprogrammering elke twee jaar aan, op basis van de wijze waarop de bevolking en woonbehoeften zich ontwikkelen.

We bouwen divers en flexibel aanbod, zodat er doorstroming is in de wijken en dorpen. We sturen op een divers aanbod aan seniorenwoningen dat aansluit bij de grote diversiteit van woonwensen onder ouderen: van appartementen in het centrum tot ruime gelijkvloerse woningen met een (kleine) tuin in de woonbuurten en lintdorpen.

Als gemeente staan we positief tegenover de ontwikkeling van nieuwe woningen en woonvormen, maar wel binnen de kaders van ons ruimtelijk beleid en woonbeleid. We willen dergelijke initiatieven faciliteren. Woonvormen waar jong en oud samenkomen worden gestimuleerd omdat ze bijdragen aan de ontmoeting en ook zorg voor elkaar, wat in onze vergrijzende gemeente van belang is. We willen woningbouwinitiatieven die in de samenleving ontstaan ondersteunen.

[17] https://www.alzheimer-nederland.nl/belangenbehartiging/standpunten/woonvormen-voor-mensen-met-dementie

Uit de provinciale woonzorganalyse blijkt dat een groot deel van onze woningvoorraad in principe om te vormen is tot een nultredenwoning, maar is nu nog niet levensloopbestendig. Als gemeente willen we woningeigenaren ondersteunen om hun woning levensloopbestendig te maken bij het doorvoeren van aanpassingen, zoals het installeren van een traplift en het weghalen van drempels. Ons uitgangspunt is dat de woningeigenaar primair verantwoordelijk is voor het levensloopbestendig maken van de woning. De gemeente ondersteunt waar nodig om die eigen verantwoordelijkheid op te pakken.

Met de regiogemeenten maken we afspraken over de huidige spreiding en de toekomstige, gewenste spreiding van woonzorgvormen over de regio. Dit is met name van belang bij woonzorgvormen die een regionale of soms zelfs bovenregionale behoefte invullen.

De afspraken die we hierover maken integreren we in de Regionale Woondeal Oost-Groningen 2022-2023. Hiermee zorgen we ervoor dat er samenhang is met de bredere woonopgave in de regio.

Een gedifferentieerd woonzorgaanbod is een gezamenlijke verant-woordelijkheid van het fysieke en sociale domein binnen de ambtelijke organisaties. Deze onderlinge samenwerking moet ingegeven zijn vanuit integraliteit.

Voor in het uitvoeringsplan:

- We zorgen voor voldoende nultreden-, geclusterde en zorggeschikte woningen voor ouderen.
- We zorgen voor voldoende passende woningen voor de aandachts-groepen en urgente groepen.
- We ondersteunen onze inwoners met maatregelen om (tijdig) hun woning aan te passen. We informeren onze inwoners over de mogelijkheden om (tijdig) te verhuizen naar een meer passende woning en ondersteunen hen met advies bij het daadwerkelijk verhuizen.
- We verbeteren de communicatie en informatieverstrekking richting onze inwoners met betrekking tot langer zelfstandig thuis wonen of vinden.
- We gaan de bestaande woningvoorraad beter benutten. Daartoe verbeteren we de mogelijkheden om bijvoorbeeld woningen levensloopbestendig te maken en woningsplitsing, woningdeling, hospitaverhuur of erfdeling mogelijk te maken.
- We gaan het bestaande vastgoed van corporaties, zorgaanbieders en particulieren dat ingezet kan worden voor de huisvesting van ouderen en aandachtsgroepen beter benutten. Hiertoe behoort ook eventueel het tijdelijk benutten van locaties die op nominatie staan voor sloop en/of herbestemming. Mogelijkheden verkennen we gezamenlijk.
- We bieden meer ruimte voor het tijdelijk plaatsen van pre-mantelzorgwoningen.
- We beoordelen lokale plannen voor woonzorgvormen aan de hand van een afwegingskader.
- We ontwikkelen een regionaal spreidingsplan voor onze huidige en toekomstige woonzorgvoorzieningen.
- We versterken onze wijken en buurten waar leefbaarheid kwetsbaar is.

- We zetten in op het gericht toewijzen van nultreden, zorggeschikte en geclusterde woningen aan de doelgroepen waar deze voor zijn bedoeld.
- We zorgen voor een stevige verankering van het benodigde woonzorgaanbod in het lokale omgevingsplan.
- We ondersteunen burgerinitiatieven bij de aanvraag- en vergunningsprocedures voor woonzorgvormen

Speerpunt 4. Passend voorzieningenniveau

Ons doel is om ervoor te zorgen dat in onze kernen, zowel in de stedelijke kernen rondom Winschoten als in de buitengebieden, een basis voorzieningenniveau beschikbaar blijft, zodat inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Hierbij houden we rekening met de bestaande gebiedsindeling van de gemeente Oldambt[18]. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Het Hart: Winschoten, Eexta, Scheemda, Heiligerlee, Westerlee, Blauwestad, Midwolde, Oostwold, Finsterwolde en Beerta
- Het Noordelijke Lint: Nieuwolda, 't Waar en Nieuw Scheemda
- De Oostelijke Rand: Ganzendijk, Drieborg, Nieuw Beerta en Bad Nieuweschans
- Kust en Dollardpolders
- Landschap van Zand en Veen

Daarbij constateren we dat in veel delen van Oldambt zorg- en welzijns-voorzieningen maar ook dagelijkse voorzieningen niet op loopafstand bereikbaar zijn. Dit zorgt voor de nodige uitdagingen voor inwoners met een zorg- of ondersteuningsbehoefte. Welzijnsorganisaties en vrijwilligers krijgen hierbij mogelijkerwijs een grotere rol. Ook is het niet in alle situaties (meer) mogelijk om zorg- en ondersteuning aan huis te bieden. Dit hangt samen met de veelal grote reisafstanden, waardoor zorgaanbieders niet kunnen garanderen in niet planbare situatie tijdig aanwezig te zijn met het groeiende personeelstekort. Dit dwingt ons om keuzes te maken, niet alles kan overal. Hier moeten we eerlijk over zijn.

We hebben ook specifieke aandacht voor de rol en de positie van de huisarts als onderdeel van het benodigde voorzieningenaanbod. Verschillende huisartsen zitten met uitdagingen op het vlak van praktijkopvolging.

Welzijn speelt daarnaast een belangrijke rol in het zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Het welzijnsaanbod in de gemeente levert een belangrijke bijdrage daar waar het gaat om psychosociale ondersteuning, participatie, preventie van eenzaamheid en empowerment. De aanwezigheid van welzijn maakt onderdeel uit van het basis voorzieningenniveau.

Met name voor ouderen die niet in de nabijheid van zorg-, welzijns- en dagelijkse voorzieningen wonen zoeken we naar oplossingen. Bijvoorbeeld door slim samen te werken met zorgpartijen, plekken voor ontmoeting en sociale interactie te creëren, zorginitiatieven uit de samenleving te omarmen, zorgtechnologie in te zetten, 'woonzorgzones' te creëren of te versterken en mobiliteits- en vervoersoplossingen te vergroten. Daar waar dit regionaal wordt ingekocht, dient dit voorzieningenniveau ook regionaal te worden afgestemd.

[18] Omgevingsvisie Oldambt

Tot slot vinden we het belangrijk, daar waar het voorzieningen betreft, om specifiek aandacht te hebben voor het voorzieningenniveau van de toenemende groep ouder wordende inwoners met dementie en hun mantelzorgers.

Voor in het uitvoeringsplan:

- We zorgen voor voldoende ontmoetingsplekken.
- We gaan werken met een lokaal afgestemde wijk of kerntypologie.
- We inventariseren de bestaande mobiliteits- en vervoersoplossingen voor onze inwoners en medewerkers en versterken deze waar nodig.
- We onderzoeken met de huisartsen en de SOG (binnen verpleeg-huizen) hoe we kunnen zorgen voor een dekkend netwerk van huisartsen en SOG's over de kernen en intramurale verpleeg-zorgplekken.
- We maken afspraken met zorgaanbieders, de zorgverzekeraar en het zorgkantoor over mogelijkheden- en onmogelijkheden om in de verschillende kernen planbare- en niet planbare zorg te leveren.
- We stimuleren de inzet en het gebruik van zorgtechnologie.
- Lokaal hanteren we het regionale spreidingsplan en afwegingskader ter bepaling van (planologische) medewerking aan nieuwe vestigingen en uitbreiding van bestaande zorg- en woonzorg-voorzieningen.

4. Van beleid naar uitvoering

Deze woonzorgvisie biedt het kader van waaruit we samen met onze inwoners en partners aan de slag gaan.
In het vorige hoofdstuk beschreven we onze visie, de speerpunten van ons beleid en de daar bijbehorende doelen. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we met deze doelen aan de slag gaan. Dit werken we uit in een uitvoeringsplan op hoofdlijnen.

4.1 Wat doen we al?

In lijn met de gekozen speerpunten zijn diverse initiatieven en programma's in gang gezet. Hieronder volgt een toelichting per thema.

Bewustwording
We hebben de sociale basis voor de dienstverlening aan volwassenen in kaart gebracht, met als uitgangspunt de tien meest voorkomende hulpvragen. Daarnaast is het project Welzijn op Recept gestart. Dit is gekoppeld aan de praktijkondersteuners jeugd en GGZ binnen huisartsenpraktijken, waardoor vroegtijdige signalering en passende ondersteuning laagdrempeliger wordt.

Noaberschap en zorgzame wijken
Welzijn krijgt steeds meer een gebiedsgerichte invulling, passend bij de behoefte van bewoners en de kenmerken van de wijk. Er wordt gewerkt aan het opzetten van leefgemeenschappen waarin meerdere doelgroepen samenleven. Ook wordt ingezet op het creëren van wijkvertrekken en het stimuleren van activiteiten op het gebied van groen, spel en sport. Daarnaast worden opruimdagen en buurtactiviteiten georganiseerd in samenwerking met de gemeente, welzijnsorganisaties en woningcorporaties.

Gedifferentieerd woonzorgaanbod
Om beter aan te sluiten bij de uiteenlopende woon- en ondersteuningsbehoeften is een nieuwe participatieraad gestart. Samen met deze raad geven we vorm aan de manier waarop inwoners worden betrokken bij de ontwikkeling van nieuw woonzorgaanbod.

Passend voorzieningenniveau
Er wordt actief samengewerkt met strategische partners, waaronder Oosterlengte, SWO, onderwijsinstellingen en huisartsen, om tot een sluitend geheel van voorzieningen te komen. Voor jongeren is het traject Wonen Leren Werken opgezet, gericht op beschermd wonen met perspectief op zelfstandigheid. Ook verkennen we de mogelijkheden om in verschillende gebieden stevige ontmoetingsplekken te realiseren binnen bestaande voorzieningen, gekoppeld aan het uitvoeringsplan SPUK-GALA. Daarnaast wordt de samenwerking met vrijwilligersorganisaties structureel uitgebouwd, zodat zij een stabiele plek in het netwerk behouden.

4.2 Uitvoeringsplan per speerpunt

In hoofdstuk 3 zijn de regionale afspraken beschreven die een strategisch kader vormen voor uitwerking van onze regionaal afgestemde lokale woonzorgvisies. Rekening houdend met de regionale afspraken zijn speerpunten voor lokaal beleid geformuleerd. Per speerpunt is een doel geformuleerd. Het gaat daarbij om de volgende doelen:

Speerpunt	Doel
Bewustwording	Ons doel is om inwoners beter te informeren over wat zelfstandig wonen inhoudt en om organisaties bewust te maken van hun rol in het ondersteunen van diverse doelgroepen.
Noaberschap en zorgzame wijken	Ons doel is om ervoor te zorgen dat we bestaande (steun)structuren uit het sociale netwerk van ouderen en aandachtsgroepen behouden en waar nodig versterken.
Gedifferentieerd woonzorgaanbod	Ons doel is om ervoor te zorgen dat we een gedifferentieerd en passend woonzorgaanbod realiseren voor ouderen en aandachtsgroepen.
Passend voorzieningenniveau	Ons doel is om ervoor te zorgen dat in onze kernen, zowel in de stedelijke kernen als in de buitengebieden, een basis voorzieningenniveau beschikbaar blijft, zodat inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.

Om gestructureerd te werken aan deze doelen wordt er een uitvoeringsplan opgesteld. Op de volgende pagina's zijn per doel de contouren van dit plan uitgeschreven. We noemen dit het uitvoeringsplan op hoofdlijnen.

Hierbij zijn verschillende resultaten benoemd (*wat gaan we doen?),* welke acties daarbij horen (*hoe gaan we dat doen?)* en op welk niveau de acties betrekking hebben (*regionaal en/of lokaal?).*

Hoewel dit plan vooral lokaal invulling moet krijgen, zijn er verschillende resultaten opgesteld, waarvoor, veelal als eerste stap, regionale afstemming of uitwerking nodig is. In veel gevallen zal de verdere uitwerking vervolgens lokaal plaats moeten vinden.

In hoofdstuk 5 gaan we verder in op de vervolgstappen die we nemen om het uitvoeringsplan op hoofdlijnen, na vaststelling van de woonzorgvisie, te concretiseren.

1. Bewustwording			
#	Resultaat *wat gaan we doen?*	Actie *hoe gaan we dat doen?*	Niveau *lokaal of regionaal*
A1	Stimuleren van een gezonde levensstijl	Verbinden van bestaande programma's en lokale plannen	Lokaal en regionaal
A2	Verbeteren van communicatie en informatieverstrekking m.b.t. langer zelfstandig thuis wonen of thuis vinden	Regionaal plan maken en lokale verbeteringen in kaart brengen	Lokaal en regionaal
A3	Informeren over en ondersteunen bij verhuizingen	In kaart brengen van lokale mogelijkheden en plan maken	Lokaal en regionaal
A4	Informeren van organisaties over opgaven	Regionaal plan maken en lokale verbeteringen in kaart brengen	Lokaal en regionaal
A5	Stimuleren van zinvolle dagbesteding	In kaart brengen van huidig aanbod, ontbrekend aanbod realiseren en onder de aandacht brengen	Niveau Lokaal

2. Noaberschap (informele zorg) en zorgzame (formele zorg) wijken			
#	Resultaat *wat gaan we doen?*	Actie *hoe gaan we dat doen?*	Niveau *lokaal of regionaal*
B1	Behouden en versterken van noaberschap en zorgzame wijken	Gebiedsplan maken en stimuleren van gezonde fysieke leefomgeving	Lokaal en regionaal
B2	Werken met een lokaal afgestemde wijk of kern typologie	Lokale analyse maken en plan opstellen	Lokaal
B3	Stimuleren van sociale projecten	Overzicht maken van sociale projecten en plan opstellen	Lokaal en regionaal
B4	Verstevigen van samenwerking tussen partijen	Inventariseren en monitoren van steunstructuren	Lokaal en regionaal
B5	Betere nazorg en steunstructuren voor aandachtsgroepen	In kaart brengen huidige nazorg en steunstructuren en plan maken	Lokaal en regionaal
B6	Initiatieven voor leefgemeenschappen met meerdere doelgroepen	In kaart brengen bestaande initiatieven en plan maken	Lokaal en regionaal
B7	Verbinding met programma Groninger Kracht	In kaart brengen en verbinden met activiteiten	Lokaal en regionaal
B8	Ondersteunen en stimuleren van vrijwilligers(initiatieven) en mantelzorgers	In kaart brengen bestaande ondersteunings- en stimuleringsvormen	Lokaal

3. Gedifferentieerd woonzorgaanbod			
#	Resultaat *wat gaan we doen?*	Actie *hoe gaan we dat doen?*	Niveau *lokaal of regionaal*
C1	Voldoende nultreden, geclusterde en zorggeschikte woningen voor ouderen	Kwantitatieve en kwalitatieve behoefte lokaal beter in beeld brengen	Lokaal en regionaal
C2	Voldoende passende woningen voor aandachtsgroepen en urgente groepen	Gemeenten en corporaties maken regionale afspraken over fairshare	Lokaal en regionaal
C3	Bestaande woningvoorraad beter benutten	Bestaande mogelijkheden beter in beeld brengen	Lokaal en regionaal
C4	Bestaand vastgoed van corporaties, zorgaanbieders en particulieren beter benutten	Actueel en volledig beeld van huidig vastgoed maken	Lokaal en regionaal
C5	Meer ruimte voor tijdelijk plaatsen van pre-mantelzorgwoningen	Beleid ontwikkelen voor tijdelijk plaatsen van pre-mantelzorgwoningen	Lokaal en regionaal
C6	Ondersteunen bij woningaanpassingen	In kaart brengen van maatregelen en ontwikkelen van een beslisboom	Lokaal en regionaal
C7	Lokale plannen voor woonzorgvormen beoordelen met afwegingskader	Afwegingskader ontwikkelen	Lokaal en regionaal
C8	Regionaal spreidingsplan voor huidige en toekomstige woonzorgvoorzieningen ontwikkelen	Huidig aanbod in beeld brengen	Lokaal en regionaal
C9	Versterken van wijken en buurten waar leefbaarheid kwetsbaar is	Beleid ontwikkelen om leefbaarheid te waarborgen	Lokaal
C10	Gericht toewijzen van nultreden, zorggeschikte en geclusterde woningen aan doelgroepen	Afspraken maken over toewijzing van genoemde woningen	Lokaal en regionaal
C11	Stevige verankering van woonzorgaanbod in lokaal omgevingsplan	Afspraken integreren in lokaal omgevingsplan	Lokaal
C12	Burgerinitiatieven ondersteunen bij aanvraag- en vergunningsprocedures voor woonzorgvormen	Verbeteringen in bestaande procedures in beeld brengen en burgerinitiatieven ondersteunen	Lokaal

4. Passend voorzieningenniveau			
#	Resultaat *wat gaan we doen?*	Actie *hoe gaan we dat doen?*	Niveau *lokaal of regionaal*
D1	Voldoende ontmoetingsplekken	Gebiedsgericht plan maken met partijen	Lokaal
D2	Lokaal afgestemde wijk of kern typologie	Lokale analyse van wijken en kernen en plan maken	Lokaal
D3	Inventariseren mobiliteits- en vervoersoplossingen	Reisbewegingen in kaart brengen en alternatieven inventariseren	Regionaal
D4	Stimuleren van beschikbaarheid en bereikbaarheid van huisartsen en SOG's	Verbindingen leggen met bestaande ontwikkelingen	Lokaal en regionaal
D5	Afspraken over planbare en niet planbare zorg	Plan van aanpak maken met zorgaanbieders, zorgverzekeraar en zorgkantoor	Regionaal
D6	Inzet en gebruik van zorgtechnologie stimuleren	Rol van gemeenten onderzoeken en vormen van zorgtechnologie in beeld brengen	Regionaal
D7	Regionaal spreidingsplan en afwegingskader hanteren	-	Regionaal

5. Aan de slag!

Deze visie en het uitvoeringsplan op hoofdlijnen bieden handvatten van waaruit de gemeente, samen met de andere gemeenten in Oost-Groningen, haar inwoners en haar maatschappelijk partners aan de slag gaat om ook voor kwetsbare inwoners een veilig, gezond en aantrekkelijk woonleefklimaat te realiseren.

5.1 Van visie naar uitvoering

Het formuleren van deze visie is cruciaal, maar het echte werk begint pas daarna: het ontwikkelen van een effectieve uitvoeringsagenda en ervoor zorgen dat deze ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Een goede afstemming binnen elke gemeente en binnen de regio is essentieel voor het behalen van succes.

Om resultaat te behalen, is de inzet van iedereen vereist. De gemeente kan dit niet alleen, maar vervult wel een regierol. De gemeente neemt daarom het initiatief om samen te werken met professionele organisaties en informele netwerken en initiatieven. Hun inzet, moed en betrokkenheid zijn onmisbare voorwaarden voor het realiseren van resultaten.

Wij willen ons als gemeente committeren:

- Door soms te kiezen voor een oplossing die wellicht niet onze eerste voorkeur heeft, maar die we in het belang van samenwerking kunnen ondersteunen (instemming, geen consensus);
- Door de gemeentelijke organisatie zo te structureren en te bemensen dat we daadwerkelijk de regie kunnen voeren;
- Door jaarlijks te rapporteren over de behaalde resultaten, waar knelpunten zich bevinden en welke oplossingsrichtingen mogelijk of onmogelijk zijn.

5.2 Gemeentelijke organisatie

De uitvoering van deze Woonzorgvisie vraagt om heldere positionering van taken en verantwoordelijkheden binnen de gemeentelijke organisatie. Veel thema's uit deze visie waren eerder al op verschillende plekken in beeld, maar vaak versnipperd en zonder onderlinge samenhang. De visie vraagt nu om een meer integrale aanpak en betere afstemming tussen domeinen. Om deze samenhang en voortgang te kunnen waarborgen, is het nodig om binnen de organisatie capaciteit vrij te maken voor de coördinatie van de uitvoeringsagenda. Dit vraagt om een gebalanceerde inzet van zowel het fysieke als het sociale domein, zodat de uitvoering stevig en samenhangend wordt georganiseerd.

5.3 Bestuurlijke governance in Oost-Groningen

De gemeenten in Oost-Groningen zijn bezig met het ontwikkelen van een geschikte governance structuur voor de verschillende programma's die gemeenten overstijgen. Het is gewenst dat ook wonen, zorg en welzijn hierin een plek krijgt.

Daarnaast is het van belang dat er een bestuurlijke woonzorgtafel wordt opgericht in Oost Groningen, waar vertegenwoordigers van gemeenten, Zorgkantoor, woningcorporaties en zorg- en welzijnsinstellingen elkaar ontmoeten. Aan deze tafel kunnen de partijen elkaar informeren over relevante ontwikkelingen die van belang zijn voor passende huisvesting en bijbehorende zorg voor ouderen en aandachtsgroepen. Tegelijkertijd kan vanuit deze integraliteit gewerkt worden aan een samenhangend woonaanbod in Oost Groningen waarbij ook de benodigde zorg kan worden geleverd.

De onderwerpen op deze tafel zijn onder andere:

- een regionaal afwegingskader voor de verdeling van voorzieningen voor Woonzorg in de regio;
- het identificeren en aanpakken van knelpunten in de uitvoeringsagenda('s);
- het onderhouden van gezamenlijke en constructieve netwerken rondom wonen en zorg.

Naast deze bestuurlijke woonzorgtafel wordt een beleidsmatige woonzorgtafel ingericht die als doel heeft de agenda, en daarbij behorende voorbereiding, voor de bestuurlijke woonzorgtafel te organiseren. Deze beleidsmatige woonzorgtafel wordt bezet door zowel beleidsadviseurs van het fysiek als het sociaal domein. De regionale coördinatie wordt neergelegd bij een onafhankelijke procesmanager.

5.4 Nadere uitwerking van het uitvoeringsplan op hoofdlijnen

Voor de verdere uitwerking en uitvoering van de woonzorgvisie is het nodig dat binnen de organisatie van Oldambt capaciteit wordt vrijgemaakt. Dit is essentieel om de in de visie benoemde prioriteiten te concretiseren en te zorgen voor samenhang tussen lokale en regionale opgaven. Ook is afstemming nodig met andere beleidsvelden zoals wonen, ruimtelijke ordening, sociaal domein, participatie, mobiliteit en onderwijs. Deze coördinatie vraagt om een structurele, gebalanceerde inzet van zowel het fysieke als het sociale domein. Daarbij gaat de coördinatie ook over in hoeverre het huidige aanpalende beleid ondersteunend is aan het uitvoeringsplan, of dat elementen gewijzigd dienen te worden in dit beleid.

5.5 Verbinden uitvoeringsplan aan de omgevingsvisie & Wvrv

De omgevingsvisie heeft invloed op de Woonzorgvisie, en andersom. Bovendien is het essentieel om rekening te houden met de gedetailleerde uitwerking van het wetsvoorstel 'Wet Versterking Regie Volkshuisvesting'.

Dit voorstel voorziet namelijk dat de woonzorgvisie uiteindelijk onderdeel uitmaakt van het gemeentelijke volkshuisvestingsprogramma.

5.6 Participatie

We streven ernaar om, zoveel mogelijk, maar afhankelijk van de te nemen acties, een participatieve benadering te hanteren. Daarbij betrekken we naast onze partners, tevens onze inwoners – waaronder ook huidige en toekomstige bewoners van woonzorgvoorzieningen, cliëntvertegenwoordigers en ervaringsdeskundigen. Het is voor ons belangrijk dat zij actief betrokken zijn en blijven bij de uitvoering van deze woonzorgvisie.

5.7 Financieel kader

Werken aan het uitvoeringsplan betekent ook dat er financiële consequenties kunnen zijn. Bepaalde acties kunnen gemeentelijke en/of regionale financiële middelen vragen. Onderdeel van de uitvoering is het toetsen op de financiële haalbaarheid van de verschillende acties. Daar waar het regionale acties betreft kan dit als onderwerp landen op de bestuurlijke woonzorgtafel. Daarbij is het ook belangrijk om mee te nemen of de acties kunnen worden of al worden gerealiseerd door de verbinding te leggen met belangrijke programma's, zoals Gezond Groningen, Regiodeal 2.0 of Nij Begun.

Voor de uitvoering van acties uit de uitvoeringsagenda zien we verschillende financieringsmogelijkheden. Ten eerste voorziet het wetsvoorstel 'Wet Versterking Regie Volkshuisvesting' mogelijkheden om investeringen in woningbouw en zorgwoningen te ondersteunen, bijvoorbeeld door subsidies of leningen voor het bouwen van nieuwe woningen of het aanpassen van bestaande woningen. Daarbij is samenwerking met de corporaties van cruciaal belang omdat ook zij in aanmerking kunnen komen voor subsidies.

Daarnaast biedt de Omgevingswet ruimte om de inrichting van de fysieke omgeving te coördineren. De gemeente kan hierbij gebruik maken van middelen die gericht zijn op het verbeteren van de woonomgeving, zoals voor duurzame woningen of zorgbestendige wijken. Verder kunnen de reguliere beleidsbudgetten van de gemeente worden ingezet, zoals voor sociale woningbouw, zorg en welzijn. Voor acties zoals het bevorderen van informele zorg of preventie kunnen bestaande budgetten voor welzijn en zorg worden gebruikt. De verschillende afdelingen binnen de gemeente kunnen hier bij het opstellen van de jaarbegroting rekening mee houden.

Tot slot kunnen we ook samen met andere partijen, zoals zorgaanbieders en woningcorporaties, samenwerkingsprojecten opzetten om de benodigde middelen te bundelen en de uitvoering te versnellen. Hierbij kan ook worden gekeken naar de Specifieke uitkering domeinoverstijgend samenwerken (SPUK DOS). Daarbij is samenwerking met het zorgkantoor belangrijk.

Bijlage 1. Woonzorganalyse en Position paper

Woonzorgonderzoek
Zie het rapport met onderstaande kenmerken, te vinden via:
provinciegroningen.nl/Onderzoeksrapport_Groningen.pdf

Titel	Woonzorgonderzoek provincie Groningen
Datum	29 mei 2024
Auteurs	Stec Groep Job Wevers, Bouke Timmen & Luuk Lentferink
Opdrachtgever	Gemeente Groningen namens de Groningse gemeenten
Kenmerk	23.256

Position paper
Zie het rapport met onderstaande kenmerken, te vinden via:
provinciegroningen.nl/Position_Paper_Groninger_Geluid_.pdf

Titel	Position paper: wonen en zorg in Groningen
Datum	14 juni 2024
Auteurs	Stec Groep Job Wevers, Bouke Timmen & Luuk Lentferink
Opdrachtgever	Gemeente Groningen namens de Groningse gemeenten
Kenmerk	23.256

Bijlage 2. Begrippenlijst

Nultredenwoningen
Dit zijn woningen zonder trap waarbij je zowel binnen als buiten geen trap nodig hebt. Vaak gaat het om gelijkvloerse woningen of appartementen in de buurt van voorzieningen. Een nultredenwoning stelt veel ouderen in staat om langer thuis te blijven wonen.

Geclusterde woonvormen
Geclusterde woonvormen, vaak met ontmoetingsruimtes, zijn onder andere hofjeswoningen, serviceflats en seniorenflats. Geclusterde woonvormen zijn primair ingericht op de woonwensen van ouderen, beslaan woningen die tenminste 'nultreden' zijn en voorzien daarmee in een hoger wooncomfort. Daarnaast zijn deze woonvormen ingericht op het bevorderen van sociaal contact en gemeenschapsgevoel, waardoor eenzaamheid wordt tegengegaan. De nabijheid van voorzieningen is belangrijk.

Verpleegzorgplekken
Een deel van de geclusterde woonvormen betreft zorggeschikte woningen: deze woningen hebben extra voorzieningen, zodat deze beter zijn voor mensen met een beperking of voor het verlenen van zorg. Het kabinet heeft in het coalitieakkoord besloten om nieuwe verpleegzorgplekken in te richten op basis van scheiden wonen en zorg. Bewoners betalen de lage eigen bijdrage voor de langdurige zorg die zij ontvangen en betalen zelf de woonkosten van hun woning.

Passende woonruimte
Een passende woonruimte is een woning waarvan de maandelijkse prijs en het woningtype in verhouding staan tot het inkomen, de gezinssamenstelling en de woonbehoefte van de bewoner.
Ook de woningmarktsituatie is van invloed op hetgeen als passend wordt beschouwd.

Sociale huurwoning
Een sociale huurwoning is een woning die verhuurd wordt met een maximale huurprijs, onder de door de overheid vastgestelde (liberalisatie)grens. Sociale huurwoningen zijn bedoeld voor mensen met een lager of middeninkomen. De woning is meestal in eigendom van een woningcorporatie of een andere sociale verhuurder.

Basis voorzieningenniveau
De gemeenten gaan in overleg met zorgpartijen bij de uitvoering nog nadere duiding geven aan dit begrip. Een mogelijke definitie zou kunnen zijn:

Bij een basis voorzieningenniveau woont een inwoner altijd zelfstandig en er is een ontmoetingsplek (mét programma) in de buurt. Er is alleen geplande zorg mogelijk. Voor ongeplande of acute zorg is de wijkverpleging te ver op afstand. De invulling van de dag is aan de inwoner zelf, eventueel met hulp van het sociale netwerk zoals vrienden, buren en familie. De woning en woonomgeving zijn niet per se (zorg-)geschikt als de zelfredzaamheid afneemt. Als een inwoner zich met de meeste dagelijkse handelingen redt, is de ondersteuning in het basis voorzieningenniveau voldoende toereikend.

VPT en MPT

Volledig pakket thuis (VPT) en Modulair Pakket Thuis (MPT). Zowel het VPT als het MPT is een 'pakket zorg' voor mensen met een indicatie voor de Wet langdurige zorg (Wlz). Het is een leveringsvorm: de manier waarop men de zorg ontvangt. Tussen de twee pakketten zit een aantal verschillen. Bij het VPT levert bijvoorbeeld één aanbieder alle zorg. Bij het MPT kunnen dit meerdere aanbieders zijn.

PGB

Persoonsgebonden budget. Een persoonsgebonden budget (pgb) is een bedrag waarmee iemand zelf zorg of ondersteuning inkoopt. Iemand die een pgb krijgt, bepaalt zelf welke zorgverleners zorg of ondersteuning geven en waar en wanneer.

ZIN

Zorg in Natura. Hierbij maakt de gemeente, het zorgkantoor of de zorgverzekeraar afspraken met verschillende zorgorganisaties. Hieruit kiest de zorgvrager wie er verzorgt of ondersteunt. De zorgvrager maakt met de zorgaanbieder afspraken over de manier waarop de zorg en ondersteuning wordt geleverd. De gemeente, het zorgkantoor of de zorgverzekeraar regelt de administratie.

Wlz-indicaties Indicaties

De Wlz kent zes grondslagen:

1. somatische (lichamelijke) ziekte
2. psychogeriatrische aandoening (zoals dementie)
3. verstandelijke beperking
4. lichamelijke beperking
5. zintuiglijke beperking
6. psychische aandoening/diagnose

Het CIZ stelt de grondslag vast, op basis van (medische) informatie. Indien sprake is van meer dan één ziekte of beperking, onderzoekt het CIZ welke ziekte of beperking de meeste invloed heeft op de zorgbehoefte.

Zorgwetten

Wlz Wet langdurige zorg. De Wlz is er voor mensen met een chronische ziekte of beperking die 24 uur per dag toezicht of zorg nodig hebben.

Wmo Wet maatschappelijke ondersteuning. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de zorg via de Wmo. De Wmo gaat onder andere over hulpmiddelen, persoonlijke begeleiding, groeps-begeleiding en woningaanpassing.

JW Jeugdwet

Zvw Zorgverzekeringswet

Overige wetten

Wvggz Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg. De Wvggz is op 1 januari 2020 ingegaan. De wet gaat over verplichte zorg en opname voor mensen met psychische of psychiatrische problemen. Dat kan thuis zijn of in een instelling.

Wzd Wet zorg en dwang. De Wzd is op 1 januari 2020 ingegaan. De wet gaat over gedwongen zorg bij mensen met een verstandelijke beperking of een psychogeriatrische aandoening zoals dementie. Dat kan thuis zijn of in een instelling.

Aandachtsgroepen

Aandachtsgroepen met een woon-zorgvraag

Binnen de aandachtsgroepen is een aantal groepen met zowel een zorg als een huisvestingsvraag. Deze groepen zijn ook opgenomen in de urgentie-categorieën in het Wetsvoorstel Versterking regie op de volkshuisvesting.

Het gaat om de groepen:

Woningzoekende mantelzorgontvangers- en verleners
Woningzoekenden die mantelzorg als bedoeld in artikel 1.1.1, eerste lid, van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 ontvangen of geven. Die door de intensiteit en duur van de mantelzorg en de afstand een woning zoeken.

Uitstroom personen met een Wlz-indicatie
Woningzoekenden met een ernstige chronische ziekte of lichamelijke -, verstandelijke - of psychische beperkingen.

Uitstroom Beschermd Wonen
Personen die via de Wmo2015 een woonvoorziening toebedeeld krijgen waar ze tijdelijk onzelfstandig kunnen wonen en hieruit uitstromen.

Uitstroom uit jeugdzorg met verblijf
Jongvolwassenen in de leeftijd van 18 tot 23 jaar die een accommodatie of gesloten accommodatie als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet verlaten.

Uitstroom uit forensische zorg
Personen die een verblijf - waar zij forensische zorg met verblijf ontvingen - verlaten en op zoek zijn naar een reguliere woning.

Aandachtsgroepen met een huisvestingsvraag

Binnen de aandachtsgroepen zijn een aantal groepen die primair een huisvestingsvraag hebben. Enkel van deze groepen zijn benoemd als urgentiecategorie, het gaat om de groepen:

Uitstroom uit Maatschappelijke Opvang/woningzoekende daklozen
Personen die tijdelijk verblijven in een Maatschappelijke opvang. Denk hierbij aan (dreigend) daklozen en slachtoffers van huiselijk geweld of mensenhandel.

Uitstroom uit detentie
Woningzoekenden die uitstromen uit (jeugd)detentie. Bij uitstroom uit detentie gaat het om personen die na een verblijf van minimaal drie aaneengesloten maanden genoemde inrichtingen verlaten.

Stoppende sekswerkers
Woningzoekenden die deelnemen aan een uitstapprogramma onder de Decentralisatie Uitkering Uitstapprogramma's Prostituees en zijn aangemeld door de uitvoerende organisatie van de DUUP-regeling.

Groepen buiten de Wet Versterking regie op de Volkshuisvesting
Statushouders, Oekraïense vluchtelingen en arbeidsmigranten zijn ook aangemerkt als aandachtsgroepen. Zij vallen echter buiten de Wet Versterking regie op de Volkshuisvesting en daarmee buiten de scope van deze woonzorgvisie.

Urgentie
In de urgentieverordening regelt de gemeente urgenties voor een aantal aandachtsgroepen. Zij komen met (absolute) voorrang in aanmerking voor vrijkomende sociale huurwoningen. De wet verplicht dat (regio)gemeenten ieder een evenredig deel van de vrijkomende woningen toewijzen aan

urgenten. Regionale afstemming is dan ook een must. De provincie bepaalt hiervoor de regio's. De Wet versterking regie volkshuisvesting geeft een opsomming van de categorieën verplichte urgenten. Gemeenten mogen dit overzicht aanvullen.

Noaberschap
Ook wel het 'omzien naar en zorgen voor elkaar'. Dit kan gezien worden als een ruime en intensieve vorm van burenhulp, die onontbeerlijk is voor kleinere (soms meer afgelegen) dorpen die niet altijd kunnen rekenen op goede openbare voorzieningen.

Veerkracht
Veerkracht is de samenredzaamheid van bewoners en instituties (scholen, gemeente, corporaties, welzijn, netwerken) om zich aan te passen aan veranderingen en adequaat te reageren op uitdagingen. Als die veerkracht ontbreekt, terwijl die wel nodig is, is een wijk kwetsbaar.

Zorgtechnologie
Zorgtechnologie omvat innovaties en hulpmiddelen die zorgprocessen verbeteren en zorg toegankelijker maken, zoals apps voor gezondheids-monitoring, het gebruik van beeldzorgbellen en slimme zorgapparaten. Het doel is betere zorg en meer zelfstandigheid voor patiënten.

Intramurale en extramurale zorg
Intramurale zorg betreft de zorg aan cliënten die in een instelling verblijven. Extramurale zorg betreft de zorg aan cliënten die niet in een instelling verblijven.

Housing First
Housing First is een manier om dakloosheid aan te pakken waarbij de dakloze persoon direct en onvoorwaardelijk een woning krijgt, en er vanuit die veilige en stabiele basis wordt gewerkt aan herstel.

Fair Share afspraken
Gemeenten moeten met elkaar afspraken maken over de verdeling van de urgente aandachtsgroepen over de regio. Deze afspraken beogen een eerlijke en evenredige verdeling van urgente woningzoekenden, rekening houdend met de specifieke behoeften en mogelijkheden van elke gemeente.

Woondealregio
Een samenwerkingsgebied waarin gemeenten, provincie en het Rijk afspraken maken over woningbouw, leefbaarheid en betaalbaarheid van wonen. In een woondealregio werken deze partijen samen om regionale woonopgaven aan te pakken.

Informele steunstructuren
Netwerken van familie, buren, vrienden en vrijwilligers die mensen ondersteunen bij dagelijkse dingen, zoals boodschappen doen, vervoer of gezelschap. Deze vormen van hulp zijn niet professioneel of via een organisatie geregeld, maar komen voort uit onderlinge betrokkenheid in de buurt of gemeenschap.

Fair share in de provincie Groningen nader toegelicht
De woonzorgopgave is deels een kwestie van het eerlijker verdelen van de bestaande woningvoorraad ('woonruimteverdeling'). Het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting verplicht de 10 Groninger gemeenten om bestuurlijke afspraken te maken over het nemen van de zogenaamde fair share. Dit betekent dat de gemeenten afspreken hoe ze de huisvesting

van wettelijk urgente aandachtsgroepen onderling verdelen. Dit zorgt ervoor dat geen enkele gemeente de volledige verantwoordelijkheid krijgt, maar dat alle gemeenten hun aandeel leveren in de huisvesting van deze urgente aandachtsgroepen. In de samenwerking binnen de Koploperregio Groningen bleek dat het concreet zou moeten gaan om 3 urgente aandachtsgroepen. De stuurgroep Koploperregio Groningen is daarom voorgesteld om fair share afspraken te gaan maken over:

- Uitstroom uit Beschermd Wonen (inclusief forensische zorg),
- Uitstroom uit de Maatschappelijke Opvang (inclusief Vrouwenopvang en slachtoffers van Mensenhandel),
- Uitstroom uit Jeugdzorg met verblijf.

Voor deze 3 urgente wettelijke aandachtsgroepen wordt voorgesteld om het inwoneraantal als verdeelsleutel te hanteren, waarbij tevens gemonitord wordt de komende jaren of dit inderdaad de meest adequate verdeelsleutel. Tevens wordt waar mogelijk ingezet op terugkeer naar de gemeente van herkomst. In individuele gevallen kan gemotiveerd worden afgeweken van deze lijn, wanneer terugkeer naar de gemeente van herkomst niet in het belang is van de woningzoekende. In dergelijke situaties is sprake van maatwerk. De gemeenten maken onderling duidelijke afspraken van deze verdeling. Deze afspraken dienen op provinciaal bestuurlijk niveau te worden bekrachtigd, onder regie van de Provincie.

De uitvoering van fair share afspraken, betekent dat deze de wettelijke urgente aandachtsgroepen eerder in aanmerking komen voor een sociale huurwoning dan anderen. Dit heet ‘urgentie’ en valt buiten het bereik van de woonzorgvisie. Het verlenen van urgentie mag namelijk alleen via een urgentieregeling (Huisvestingswet 2014). De fair share afspraken moeten daarom landen in de nog verplicht op te stellen urgentieregeling, die onderdeel zal vormen van een huisvestingsverordening.

Daarnaast willen de Oost Groningse gemeenten ook gezamenlijk werken aan een evenredige verdeling van de woonzorgopgave over de gemeenten. Dit gaat dan over ouderen en aandachtsgroepen. Zodat deze doelgroepen in de vijf gemeenten zo lang mogelijk kunnen blijven wonen en indien nodig de gewenste zorg en ondersteuning kunnen krijgen.

Bijlage 3. Overzicht aanpalend beleid

In deze bijlage geven we een samenvatting van aanpalend beleid. Het kan daarbij gaan om bestaande beleidsvisies, afspraken, programma's, etc. We hebben elk document kort samengevat.

Regionaal

Regionale Woondeal Oost-Groningen
Met deze woondeal beogen we het woningaanbod te verbeteren en te vergroten, zodat we de vraag uit de regio op kunnen vangen en daarmee de druk op de stad Groningen te verlichten. Ook werken we aan een duurzaam winkelbestand, herbestemming van retail naar wonen en een sterk voorzieningenniveau. Daarmee beogen we dat inwoners van inwoners voor hun woon- en leefomgeving een hogere waardering geven.

Regiodeal Oost-Groningen
Met deze regiodeal investeren we in de toekomstkracht van de regio, met een focus op leren, werk en inkomen, gezondheid en woonomgeving. Dit doen we aan de hand van opgaven en ambities, die we concreet hebben gemaakt in tien actielijnen en negen projecten die ook direct kunnen starten.

Masterplan Oost-Groningen
In het Masterplan Oost-Groningen hebben we beschreven, samen met de andere Oost-Groningse gemeenten, hoe we als 5 gemeenten in de periode tot 2055 samenwerken aan het vergroten van de brede welvaart. Het masterplan is opgesteld in het verlengde van de Strategische Toekomst agenda Groningen (STAG) en Nij begun.

Masterplan Regiocentra Groningen
De provincie Groningen, de Groningse gemeenten en het Rijk publiceerden in 2021 een toekomstagenda voor langjarige samenwerking. Op basis van die toekomstagenda zijn vijf masterplannen geformuleerd, waaronder het Masterplan Regiocentra. Dit plan heeft als doel om de dragende functie van de regionale centra in Groningen te bestendigen en versterken. Het richt zich op de komende 10-15 jaar, op nieuwe perspectieven, gebundeld met bestaande ideeën die een impuls nodig hebben.

Nij Begun
Vanuit het kabinet een pakket met 50 maatregelen voor Groningen en Noord-Drenthe. De noodzakelijke voorwaarde voor de 50 maatregelen is een definitief einde aan de gaswinning uit het Groningenveld.

Regioplan Gezond Groningen (IZA)
Gezond Groningen is het overkoepelende netwerk waarin betrokken partijen,
in verschillende samenstellingen, samenwerken aan alle opgaven die bijdragen aan de regiovisie die we in 2022 met elkaar hebben vastgesteld. In deze visie is de gezamenlijke ambitie geformuleerd om te streven naar Gezonde Groningers, Gezonde Zorg. Het regioplan geeft inzage in de belangrijkste prioritaire opgaven en de gezamenlijke afspraken hoe we deze opgaven gaan aanpakken. Hierbij is er een focus op: 1. Grote gezondheidsverschillen; 2. Veel mentale gezondheidsproblemen; 3. Stijgende zorgvraag en 4. Toenemende schaarste.

Regioplan Mentale Gezondheid (IZA)
In het kader van het Integraal Zorg Akkoord (IZA) heeft de regio de opdracht om op basis van het 'Regiobeeld Provincie Groningen 2023' een Regioplan te maken. In het Regioplan Mentale Gezondheid wordt de missie, visie en strategie beschreven hoe aan de opgaven gewerkt gaat worden. De strategie bestaat uit drie onderdelen. 1) Verbeteren algehele mentale gezondheid Groningers. 2) Verbeteren weerbaarheid en omgaan met stress. 3) Zoveel mogelijk integraal en domeinoverstijgend werken.

Regionale werkagenda Menzis
Menzis is in de provincie Groningen historisch gezien de zorgverzekeraar met het grootste aantal verzekerden vanuit de zorgverzekeringswet. In alle Groningse gemeenten is het gesprek gevoerd met Menzis om in beeld te brengen wat de lokale speerpunten moeten zijn op het gebied van gezondheid, preventie en zorg. Dit zijn de volgende onderwerpen 1) Zorg dichtbij voor psychisch kwetsbare mensen; 2) Gemeentepolis en schuldenproblematiek; 3) Initiatieven die de verbinding maken tussen het medische en het sociaal domein; 4) Zwangerschap en geboorte; 5) Passende zorg voor ouderen; 6) Preventie en leefstijlinterventies; 7) Veilige overgang van zorg van 18min naar 18plus.

Regiovisie jeugd Groningen
De regiovisie geeft richting aan wat we in de regio Groningen voor de jeugdhulp nog meer willen bereiken. Hiervoor willen we als Groninger gemeenten ons inzetten en samenwerken. De kern van de regiovisie is de beweging die we in het zorglandschap willen maken, samengevat deze ontwikkelopgaven: 1) Alle jeugdigen krijgen de kans zich positief te ontwikkelen; Jeugdigen worden beschermd als hun ontwikkeling gevaar loopt; 2) Jeugdigen groeien zo thuis mogelijk op; 3) De toegang voor (jeugd)hulp kan zijn taak goed uitvoeren; 4) Bij de inzet van jeugdhulp gelden de volgende principes; 5) De ondersteuning, begeleiding en behandeling voor jeugdigen en gezinnen is passend voor alle doelgroepen en van goede kwaliteit.

Regiovisie Ouderenzorg Groningen - Groninger Kracht
Zo lang mogelijk vitaal en zelfstandig ouder worden in je eigen omgeving. Waar je actief deelneemt aan de gemeenschap en je je van betekenis voelt, ook als je ondersteuning of zorg nodig hebt. Het vertrekpunt voor deze regiovisie is: Groninger kracht oftewel 'veur mekoar en mit mekoar'. In Groningen zorgen we voor elkaar en kijken we naar elkaar om. Vinden we samen oplossingen voor de vraagstukken waar we voor staan. Als netwerk van 16 ouderenzorgorganisaties zetten we ons in bij het toegankelijk houden van passende ondersteuning en zorg voor alle ouderen in de regio. Waarbij we uitgaan van de kracht en mogelijkheden van de inwoners.

Transformatieplan Beschermd Wonen en Opvang
Dit document beschrijft de maatregelen die we inzetten voor wat betreft de transformatieopgave voor de jaren 2023-2025. Het doel blijft daarbij om passende hulp en ondersteuning voor onze inwoners die (mogelijk) gebruik maken van BW te organiseren en om dit zoveel mogelijk herstelgericht in de eigen leefomgeving te doen. Hierbij zijn ook een aantal relevante randvoorwaarden beschreven, die ook vertaald zijn in maatregelen voor de lokale gemeenten: een versterking van het lokaal sociaal veld middels o.a. de lokale investeringen; het organiseren van passende huisvesting; het creëren van een inclusief klimaat, waarbij er in wijken en dorpen ruimte is voor inwoners die in zorg zijn of waren.

Regionaal actieplan dakloosheid Groningen
Het Regionaal Actieplan Dakloosheid Groningen (RADG) volgt de zes actielijnen uit het Landelijk Actieplan Dakloosheid met als opzet dat gemeenten deze kunnen vertalen naar lokale plannen. De actielijnen zijn: financiële bestaanszekerheid, preventie, stabiele woonplekken, versterking van de uitvoeringspraktijk, inzet van ervaringskennis, en aandacht voor specifieke groepen. De regio Groningen is koploper voor het programma 'Een thuis voor iedereen', dat zich richt op voldoende betaalbare woningen en passende zorg voor aandachtsgroepen. Dit sluit aan bij het RADG en omvat onderzoek naar extra huisvestingsmogelijkheden en voorbereiding op urgentieverlening voor kwetsbare groepen.

Lokaal

Woningmarktonderzoek 2021 – 2031
Om als regio, gemeenten, corporaties goede beleidskeuzes te kunnen maken heeft Stec Groep een regionaal woningmarktonderzoek gedaan. Centraal in het onderzoek staan de kwantitatieve en kwalitatieve opgave op de woningmarkt voor een periode van 10 jaar met een indicatieve doorkijk voor de tien jaar daarna. De rapportage kijkt daarvoor naar de demografische ontwikkeling, de opbouw van de woningvoorraad, de woningbehoefte en de plancapaciteit.

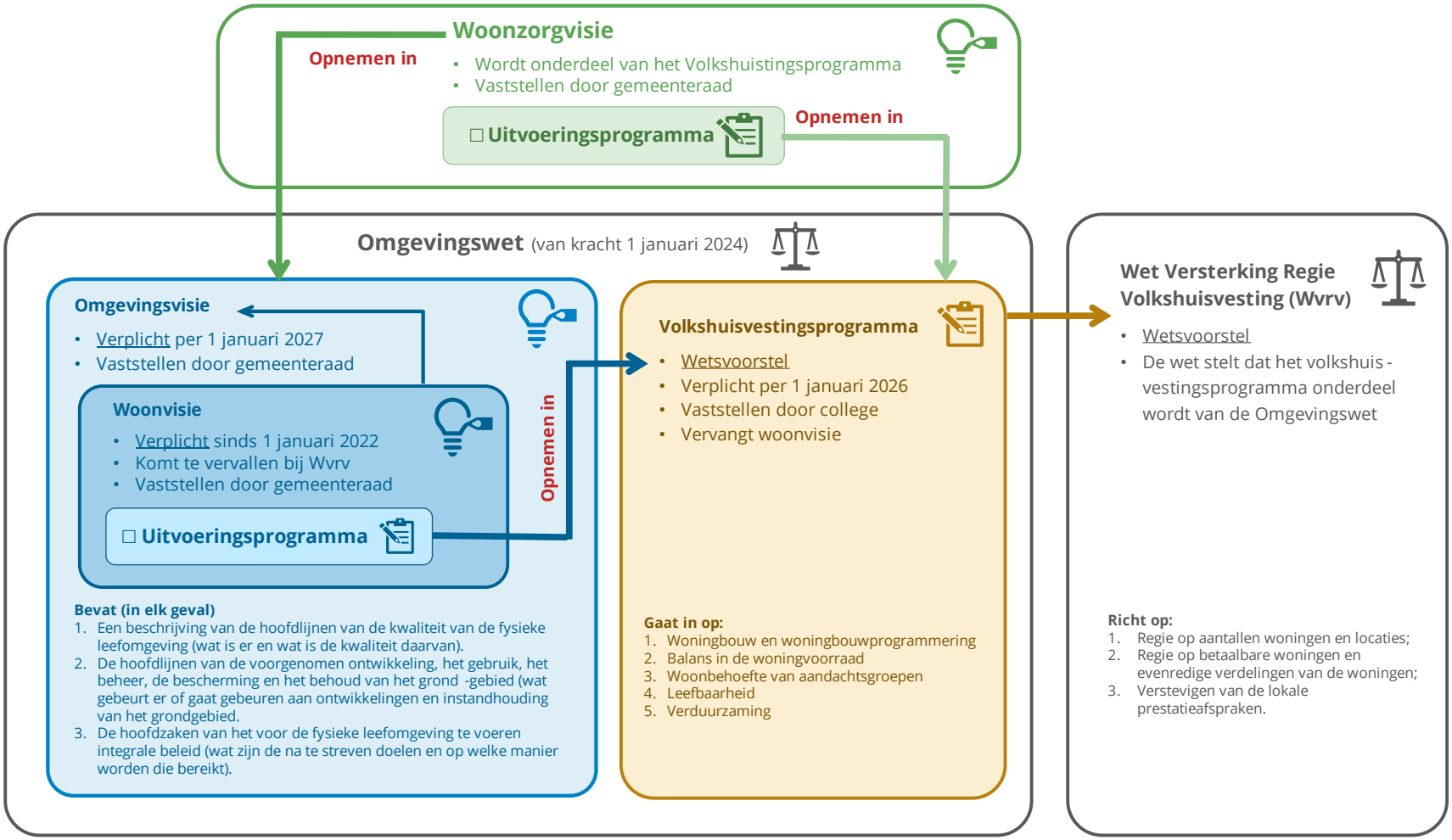
Coalitieakkoord 2022 – 2026
Zaaien en Oogsten. Iedereen doet er toe, iedereen doet mee!
In dit akkoord legt de gemeente haar basis voor de komende vier jaar. Een basis waarop de gemeente wil bouwen. Samen met alle betrokkenen van de gemeente. In het coalitieakkoord wordt ingegaan op ambities zoals, lokale democratie, leefbaarheid, fysieke leefomgeving, wonen, sociale voorzieningen en samenwerking.

Koersdocument Sociaal Domein 2023 – 2027
Het koersdocument Sociaal Domein Oldambt zet de koers uit voor de komende jaren en geeft richting aan de uitvoering van de plannen in de gemeente. Gebaseerd op lokale ambities, regionale samenwerking en wettelijke taken in een stevige verbinding met elkaar. Zo leggen we bijvoorbeeld via de nota Positieve Gezondheid ook een basis voor de uitvoering van de Omgevingswet. En komt de leefbaarheid in onze dorpen en wijken vanzelfsprekend terug in de uitvoering van SPUK-GALA en de uitwerking van de WMO. Oldambt blijft hier de komende jaren op sturen. Om dat wat we doen tot een samenhangend geheel te maken, te houden en de juiste prioriteiten te kunnen stellen. In dit Koersdocument treft u ook een overzicht aan van alle grote projecten en programma's die we al uitvoeren.

Programma Wonen Oldambt 2021 - 2026
Met dit Programma Wonen (deze benaming is gebaseerd op gebruikte termen in de Omgevingswet) wil de gemeente sturen op het beschikbaar houden van een aantrekkelijk en breed woningaanbod, passend bij de vraag. Het gaat hierbij om zowel goede en betaalbare sociale huurwoningen als toekomstbestendige koopwoningen. De gemeente kan en wil ook ruimte bieden voor nieuwbouw die bijdraagt aan de kwaliteit en diversiteit van de woningvoorraad in Oldambt. Dit programma gaat in op de verschillende kaders, thema's zoals wonen en zorg en aardbevingsdossier, verschillende strategieën en monitoring en evaluatie.

Ruwbouw Omgevingsvisie
Dit document geeft de stand van zaken weer, de duiding en het vervolg op het proces van de omgevingsvisie voor de gemeente Oldambt. Het gaat in op wat al gedaan is en wat gezien wordt, de rode draden van verschillende thema's en de aanpak voor vervolgstappen.

Bijlage 4. Overzicht positie Woonzorgvisie en relevante wetten

Bijlage 5. Betrokkenheid netwerkpartners bij totstandkoming visie

Zomer 2024:

- De verschillende netwerkpartners zijn bevraagd tijdens individuele gesprekken, waarbij onderwerpen zoals de opgaven, lokaal versus regionaal, rollen en verantwoordelijken, risico's en aandachtspunten zijn besproken.
- Daarnaast is er een schriftelijke uitvraag verstuurd naar de netwerkpartners over o.a. de huisvesting-, zorg- en ondersteuningsopgave van ouderen en aandachtsgroepen.
- Verder zijn er verkennende gesprekken gevoerd bij de vijf gemeenten met een delegatie van de ambtelijke ondersteuning, management en bestuur. Op basis van een bespreeknotitie is gesproken over de kenmerken van de gemeente, verschillen en overeenkomsten met andere gemeenten, regionale afstemming, samenwerking met stakeholders en de mogelijke inhoud van de woonzorgvisie per gemeente.
- Vervolgens zijn de uitkomsten van voorgaande stappen gedeeld en verder geduid in een werkconferentie met de betrokken uit de vorige stappen. Een eerste aanzet van de regionale woonzorgparagraaf (lees: overkoepelende gedeelte van de gemeentelijke woonzorgvisies) is hier gepresenteerd en de denkrichtingen van de gemeentelijke woonzorgvisies is gedeeld. In verschillende werkvormen voor ouderen en aandachtsgroepen is hier vervolgens op doorgepraat.

Herfst 2024

- De gemeenteraad is betrokken bij het proces door een raads-informatieavond. Een presentatie is gegeven met als doel om te informeren over de context, de belangrijkste bevindingen uit de provinciale woonzorganalyse, het vervolg van het Koplopersproject en het proces van de woonzorgvisie. Daarnaast is geïnformeerd hoe de raad aankijkt tegen dilemma's op het gebied van wonen en zorg.
- Vervolgens zijn de vijf regionaal afgestemde gemeentelijke woonzorg-visies in concept opgesteld.
- Deze zijn gedeeld met de vijf gemeenten, waarop een gemeentelijke interne consultatieronde heeft plaatsgevonden.

Winter 2024/2025:

- Met de ambtelijke ondersteuning van de vijf gemeenten is in een gezamenlijk proces tot een lijst van regionale afspraken gekomen.
- De lokale gemeentelijke aspecten en afspraken zijn verder aangescherpt met de betrokken ambtelijke ondersteuning per gemeente.
- De aangepaste consultatieversies zijn besproken in de lokale colleges van de gemeenten.

Lente 2025:

- Er is een schriftelijke uitvraag verstuurd naar de netwerkpartners met de consultatieversies. Netwerkpartners zijn hierbij bevraagd op aansluiting van de visies bij verwachtingen en informatiebehoefte, onduidelijke aspecten of aspecten die nadere toelichting behoeven, beschrijving van de belangrijkste trends, of de partners zich kunnen vinden in de voorgestelde koers en welke ontwikkelingen er zijn met betrekking tot de geformuleerde speerpunten en regionale afspraken.
- Een regionale informatieavond is georganiseerd voor de inwonersvertegenwoordigers in het Geert Teis Theater te Stadskanaal. Men is hierbij geïnformeerd over het (doorlopen) proces, de regionale afspraken, lokale speerpunten voor beleid en de vervolgplanning.

Verschillende aandachtspunten zijn hier meegegeven door de aanwezigen.

- Een lokale informatieavond is georganiseerd voor de inwonersvertegenwoordigers in De Esborg in Scheemda. Men is hierbij geïnformeerd over het (doorlopen) proces, de regionale afspraken, lokale speerpunten voor beleid en de vervolgplanning. Verschillende aandachtspunten zijn hier meegegeven door de aanwezigen.
- De gemeenteraad is nogmaals betrokken bij het proces door een raadsinformatieavond. Een presentatie is gegeven om de raad mee te nemen in het (doorlopen) proces, de regionale afspraken, lokale speerpunten voor beleid en de vervolgplanning.
- Een tweede werkconferentie is georganiseerd voor de netwerkpartijen om in een carrouselvorm de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen verder te concretiseren en voorwaarden voor commitment op te halen.
- De opgehaalde feedback uit de verschillende bijeenkomsten en gesprekken zijn verwerkt en vervolgens zijn de vijf regionaal afgestemde gemeentelijke woonzorgvisies en uitvoeringsplannen op hoofdlijnen gedeeld met de vijf gemeenten.

Bijlage 6. Overzicht rollen en verantwoordelijkheden netwerkpartijen

Partijen	Rollen	Verantwoordelijkheden
Gemeenten	• De gemeente laat de Wmo en Jeugdwet uitvoeren door aanbieders van zorg en ondersteuning. Hiermee heeft de gemeente een contract-/ subsidierelatie. Via de inkoop en het inhoudelijk beleid regisseert en faciliteert de gemeente waar het beide wetten betreft. Hier hoort ook de regie van de samenwerking tussen ketenpartners bij (zoals 'zachte' landing in de wijk na uitstroom intramurale voorziening) en het indicatie verstrekken. Ook het stimuleren van de sociale leefomgeving in de wijken en dorpen behoort tot de rollen van de gemeente. • De gemeente heeft een sturende, regisserende rol in woningbouw. Dat gaat o.a. om de woonvisie (later volkshuisvestingsprogramma) en het omgevingsplan. • Aanvullend stelt de gemeenteraad de huisvestingsverordening met urgentieregeling vast. Hierin zijn de afspraken over Fair Share voor de wettelijke aandachtsgroepen opgenomen. Met deze verordening wordt onder meer het woonruimte verdeelbeleid en het urgentiebeleid vastgelegd. • Met de huisvestingsverordening maken gemeenten gebruik van de mogelijkheden binnen de Huisvestingswet om bepaalde categorieën woningzoekenden en huurders een voorrangspositie te geven op de sociale woningmarkt, bijvoorbeeld vanwege een ondersteuningsbehoefte op het gebied van wonen en zorg.	• Op het domein van zorg en ondersteuning heeft de gemeente een aantal wettelijke verantwoordelijkheden. Zo is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wmo, waaronder Beschermd Wonen en de Jeugdwet. Beide wetten voorzien in ondersteuning in de thuissituatie en in intra-murale ondersteuning (Beschermd Wonen, jeugdhulp met verblijf). Bij de Wmo gaat het bijvoorbeeld om woningaanpassingen, huishoudelijke hulp, begeleiding, dagbesteding en collectief vervoer. Inwoners die niet op eigen kracht zelfredzaam zijn, kunnen in dat kader bij de gemeente een beroep doen op ondersteuning. Vanuit de Wmo is de gemeente tevens verantwoordelijk voor het bevorderen van de sociale samenhang. • Daarmee wordt bijvoorbeeld duidelijk hoeveel woningen van een bepaald type er waar gebouwd kunnen worden, en aan welke criteria of regels moet worden voldaan. Zo scheppen we de kaders voor woningbouw aan 'marktpartijen' - degenen die werkelijk gaan bouwen, verkopen en verhuren. De gemeente heeft daarnaast ook een toetsende rol, doordat zij bouwvergunningen verleent. De eisen van de Omgevingswet zijn hierbij leidend. • De gemeente maakt prestatieafspraken met de woningcorporaties en huurdersorganisaties, o.a. over de volkshuisvestelijke thema's Beschikbaarheid en Wonen en Zorg. • In het (nog op te stellen) gemeentelijke volkshuisvestingsprogramma moeten gemeenten de woningbouwopgave (inclusief 30% sociale en middenhuur woningen) benoemen en hoe dit wordt gerealiseerd. Ook dient te worden aangegeven hoe hierdoor wordt voorzien in de woningbehoefte van ouderen en aandachtsgroepen en de woon-gerelateerde zorg- en ondersteuningsbehoefte.
Woning-corporatie	• De belangrijkste taak van woningcorporaties is zorgen voor betaalbare woningen voor mensen met lage inkomens. • Samen met gemeenten en huurdersvertegenwoordigers maken corporaties prestatieafspraken over de lokale woonopgaven. Hierbij biedt de	• Woningcorporaties moeten 80% van hun betaalbare woningen toewijzen aan huishoudens onder een bepaalde inkomensgrens. Daarnaast hebben corporaties bijzondere aandacht voor mensen die door een sociale,

Partijen	Rollen	Verantwoordelijkheden
	Woningwet 2015 duidelijke spelregels voor sociale huisvesting en het beperken van financiële risico's. De Autoriteit Woningcorporaties houdt volkshuisvestelijk en financieel toezicht op de corporatiesector. • Woningcorporaties dragen naast de ontwikkeling van woningbouw ook bij aan leefbare wijken waar mensen prettig met elkaar samenleven.	medische of psychische oorzaak zelf geen woonruimte kunnen vinden, en voor vergunninghouders. • Woningcorporaties helpen mee met de realisatie van leefbare wijken. Ook lopen ze voorop in de verduurzaming van de Nederlandse woningvoorraad. • Woningcorporaties mogen bepaalde diensten aan bewoners leveren die met wonen te maken hebben, maar geen zorgdiensten, maaltijddiensten en medische diensten. Wel mogen inpandige zorgsteunpunten en ruimten in het gebouw aanwezig zijn, zoals bijvoorbeeld dagbesteding/ontmoetings-ruimte. • Woningcorporaties mogen ook hospices of opvangtehuizen en gebouwen voor o.a. dag- en nachtopvang voor dak- en thuislozen, bouwen en beheren. Deze gebouwen en ruimten worden beschouwd als maatschappelijk onroerend goed.
Zorgkantoor	• Zorgkantoren maken met zorgaanbieders afspraken over kwaliteit van de zorg en welke zorg zij kunnen leveren. Sommige vormen van zorg zijn zo specialistisch dat niet elke zorgaanbieder die kan bieden. Dan maken zorgkantoren afspraken om ervoor te zorgen dat iedere regio toch voldoende aanbod heeft. • Zorgkantoren controleren de kwaliteit van de zorgaanbieders. Ook onderzoeken Zorgkantoren fraude. • Zorgkantoren geven hulp en ondersteuning bij zorgtoewijzing, pgb en de keuze tussen verschillende zorgaanbieders en zorg.	• Zorgkantoren werken in opdracht van de overheid. Ze zorgen dat iedereen met een indicatie voor de Wet langdurige zorg (Wlz) de zorg krijgt die nodig is. • Het Zorgkantoor zorgt ervoor dat passende Wlz-zorg wordt verstrekt. • Het Zorgkantoor toetst of Wlz-zorg in de thuissituatie kan worden verstrekt indien hier om wordt verzocht. • Het Zorgkantoor toetst of een persoonsgebonden budget (pgb) kan worden verstrekt aan diegenen die hier om vragen. • Het Zorgkantoor stelt pgb beschikbaar voor diegenen die daarvoor in aanmerking komen.
Zorgverzekeraar	• Zorgverzekeraars controleren de kwaliteit van de geleverde zorg. • Zorgverzekeraars maken met zorgaanbieders afspraken over kwaliteit van de zorg en welke zorg zij kunnen leveren. • Om de zorg in de toekomst toegankelijk te houden voor iedereen is het belangrijk dat zorgverzekeraars met zorgaanbieders afspraken maken over passende zorg in een regio.	• Hebben de verantwoordelijkheid om aan de zorgplicht te voldoen door te zorgen dat patiënten de zorg krijgen die nodig is en die in het basispakket staat. • In eerste instantie bepaalt de **zorgverzekeraar** of gedeclareerde zorg binnen de Zorgverzekeringswet valt en dus vergoed mag worden. • De **zorgverzekeraars** moeten deze zorg inkopen. • **Zorgverzekeraars** hebben een acceptatieplicht, dit betekent dat ze iedereen accepteren.

Partijen	Rollen	Verantwoordelijkheden
Zorgaanbieders	• Leverancier van informatie over ondersteuningsbehoefte • Zorgaanbieders hebben de rol van uitvoerder van de zorg. Ook kunnen ze zorgdragen voor opvang. Zij hebben een aanbod aan zorgdiensten. Voor zover intramuraal is dit inclusief huisvesting en verblijf. Bij zelfstandig thuiswonenden blijft dit meestal beperkt tot het leveren van zorg en soms aanvullende diensten. • Zorgaanbieders hebben een rol in het opzetten van zorgdiensten in (geclusterde) woonvormen waar zwaardere vormen van zorg kunnen worden geleverd. • Zorgaanbieders hebben een adviserende rol in de planvorming om passende woonruimte te creëren die aansluit op behoeften en beperkingen van de verschillende doelgroepen.	• Zorgaanbieders worden gecontracteerd door het Zorgkantoor (Wlz), zorgverzekeraars (Zvw) of gemeente (Wmo, Jeugdwet) en zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren, binnen de geldende kwaliteitskaders, van de zorgverlening/opvang van de aan hen toegewezen cliënten. • Passende zorgarrangementen leveren en ontwikkelen. • Zorgaanbieders zorgen voor goed financieel beheer.
Welzijnspartijen	• Signalering en preventie om vroegtijdig problemen te herkennen en voorkomen. • Toeleiding naar zorg en ondersteuning voor begeleiding naar passende hulp. • Uitvoering van voorzieningen zoals dagbesteding, mantelzorgondersteuning, buurtwerk en jongerenwerk. • Samenwerking in wijkteams voor integrale aanpak van hulpvragen in de wijk.	• Welzijnspartijen worden gecontracteerd door de gemeente (Wmo, Jeugdwet) en zijn daarmee verantwoordelijk voor het uitvoeren van de beschreven opdracht. Dit kan per partij en gemeente verschillen. • Welzijnspartijen hebben geen formele wettelijke verantwoordelijkheden; de gemeenten zijn formeel verantwoordelijk. • Verantwoording en monitoring van resultaten en effecten.
Private project-ontwikkelaars	• Private partijen hebben een rol in het realiseren van een divers aanbod van passende woningen waar zorg geleverd kan worden. Daarmee kunnen zij een zeker vastgoedrisico wegnemen bij zorginstellingen. De wisselwerking tussen deze partijen krijgt vorm wanneer zorgaanbieders kunnen voorzien in de zorgcomponent, die in veel gevallen wordt gefinancierd vanuit de Wlz. • Realiseren van efficiënte woonzorgconcepten • Gerichte herontwikkeling bestaand vastgoed • Accepteren van een lager aanvangsrendement • Verlagen kosten door standaardisatie en conceptueel bouwen • Collectieve inkoop en strategische samenwerking met andere partijen	• Private partijen hebben geen wettelijke verantwoordelijkheden ten aanzien van huur en koop, gericht op zorg. Wel zorgen zij voor diversiteit in het woonaanbod. Vooral sinds het afschaffen van het bouwregime en de introductie van de normatieve huisvestingscomponent in 2012 voorzien zij ook steeds vaker in aanbod waarbij wonen en zorg samenkomen. Daarbij leggen private partijen zich echter met name toe op het hogere segment en voorzien zij veelal in kleinschalige woonzorgvormen met grote nadruk op wonen, service en welzijn. Niettemin kunnen zij daarmee juist voorzien in een onderdeel van de woonzorgopgave die zich ten aanzien van geclusterde woonvormen in de particuliere huur- en koopsector voordoet.

Advies Participatieraad

Datum
19 juni 2025

De participatieraad, van de gemeente Oldambt.

Brengt hierbij haar advies uit aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Oldambt (hierna: ‘het college’) inzake advies op het beleidsplan woonzorg-zorg visie

De participatieraad heeft een gesprek gehad met Jolanda Staal.

- Het advies van de Participatieraad is dat we een positief advies op de woon-zorg visie geven, mits de gemeente het gestelde overneemt.

Onze voorstellen naar het college zijn de volgende:

- Betrek de Participatieraad ook in de implementatie van de visie.

Namens de leden van de Participatieraad,

Catja van Dijk

Voorzitter van de Participatieraad Oldambt.

Van:
Verzonden: woensdag 25 juni 2025 11:39
Aan:
Onderwerp: RE: Graag reactie - Woonzorgvisie

Hoi Jolanda,
Daarmee bedoelen we de vragen en de antwoorden.

Met vriendelijke groet
C

-------- Oorspronkelijk bericht --------
Van:
Datum: 25-06-2025 09:09 (GMT+01:00)
Aan:
Onderwerp: Re: Graag reactie - Woonzorgvisie

Dag C

Bedankt voor de snelle reactie.
Nog een verhelderende vraag: in jullie advies schrijven jullie: Het advies van de
Participatieraad is dat we een positief advies op de woon-zorg visie geven, mits de
gemeente het gestelde overneem.
Wat bedoelen jullie met 'het gestelde'? Betreft dat de onderstaande vragen en
beantwoording daarop?

Ik hoor graag nog!

Hartelijke groet, J

Van:
Verzonden: maandag 16 juni 2025 10:54
Aan: Participatieraad <participatieraad@gemeente-oldambt.nl>
Onderwerp: FWD: Opmerkingen woonzorg visie Oldambt

--

13 juni Van :
Goedemiddag C

Het is een ambitieuze en tot in de puntjes uitgewerkte woonzorgvisie. Daar is veel tijd
en zorg aan besteed. Ik heb weinig inhoudelijke opmerkingen, maar wel een paar vragen

over het proces.
* het uitgangspunt is dat er op heel veel fronten samengewerkt wordt, bv. met
burgers, welzijns- en zorgorganisaties, andere gemeenten, woningbouwverenigingen particuliere beleggers. Dat vergt een uitstekende coördinatie en communicatie. Hoe wordt dit vormgegeven en geborgd, niet alleen
in woord, maar ook in daad? Dwz het moet ook daadwerkelijk snel tot uitvoering
leiden en niet tot eindeloze discussies.
* De diverse partijen zijn in de ontwikkeling van de woonzorgvisie betrokken
en zijn gevraagd wat zij nodig hebben om commitment te geven aan de verdere
uitwerking. Na het vaststellen van de woonzorgvisie in de gemeenteraad (staat
gepland voor 25 september) zal de uitvoeringsagenda/ het uitvoeringsplan lokaal, met regionale afstemming waar nodig, worden uitgewerkt. Hier hoort ook
bij de de regie op het uitvoeringsplan wordt belegd en dat hier capaciteit vanuit
zowel het fysieke als het sociale domein op wordt ingezet.
Voor de uitvoering zijn we als gemeente de andere partijen hard nodig, zonder
hen kan het niet. Dus eens dat dit een goede coördinatie en communicatie vergt.
* Samenwerking is noodzakelijk, maar maakt je ook afhankelijk van anderen, wat als bepaalde samenwerkingsverbanden niet of traag van de grond
komen. Hoe snel kunnen zaken aangepast worden bij problemen met de samenwerking zonder dat de uitvoering van de plannen vertraagd worden? Met andere woorden: zitten er allerlei juridische haken en ogen aan als een partij het
niet eens is met de gang van zaken?
* Voor de uitwerking van het uitvoeringsplan kun je, zoals hierboven beschreven, inderdaad niet zonder andere partijen. Dit betekent dat er ook afspraken moeten worden gemaakt als de uitvoering om welke reden dan ook niet
loopt zoals besproken. De wijze waarop er dan gehandeld wordt is onderdeel van
het uitwerken van de governance structuur.
* het financiële plan volgt nog, wanneer is dit klaar?
* Na vaststelling in de raad volgt de verdere uitwerking van het uitvoeringsplan. Het financieel plan is hier onderdeel van.
* wanneer gaat de daadwerkelijke uitvoering van start?
* Na vaststelling in de raad eind september/begin oktober
* welke speerpunten hebben prioriteit?
* We hebben regionaal afgestemde speerpunten. De prioriteiten worden lokaal, bij voorkeur in afstemming met betrokken partijen en rekening houdend
met al lopende ontwikkelingen, bepaald.
* er is een wooncrisis en het flexibel omgaan met het verlenen van vergunningen lijkt mij een vereiste voor alle creatieve oplossingen : niet alleen

voor (pre) mantelzorgunits in de tuin, maar bv. ook voor dergelijke units voor
jongeren in de tuin van hun ouders of elders.
* Bij het verlenen van een vergunning hebben we ons als gemeente aan de spelregels en wetgeving te houden. Maar er komt binnenkort vanuit het Rijk wel nieuwe wetgeving. Als de wetten door de tweede en eerste kamer worden goedgekeurd, dan komen er waarschijnlijk ruimere regels voor het bouwen van woningen op het eigen erf. Voor mantelzorgwoningen zijn de regels al versoepeld.

Tot over eerst mijn vragen/opmerkingen. Succes met de vergadering van maandag en
een mooi weekend??

Groetjes van M

Van:
Verzonden: dinsdag 24 juni 2025 16:54
Aan:
CC:
Onderwerp: RE: Graag reactie - Woonzorgvisie

Hallo Jolanda,
Ik heb niets gehoord over de antwoorden.

In het advies hebben we wel aangeven mits, dus hopen dat het meegaat in het uiteindelijke
plan van jullie.

Groetjes C

-------- Oorspronkelijk bericht --------
Van: Participatieraad <participatieraad@gemeente-oldambt.nl>
Datum: 24-06-2025 16:36 (GMT+01:00)
Aan: "
Cc: >
Onderwerp: Graag reactie - Woonzorgvisie

Geachte leden van de Participatieraad,

Hartelijk dank voor het uitbrengen van uw advies.

Per e-mail hebben wij op 18 juni een aantal vragen beantwoord die vanuit de
Participatieraad zijn gesteld over de Woonzorgvisie.
Zijn deze vragen voldoende beantwoord? Graag ontvang ik nog een schriftelijke reactie
hierop.

Bij voorbaat dank!

Hartelijke groet,

J

Raadsvergadering

Dossiernummer	2628
Extern Zaak ID	1895ESUITE482612025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	9.e
Titel	Raadsvoorstel inzake Extra krediet gemeentehuis (48261-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Bijlagen
9e Raadsvoorstel inzake Extra krediet gemeentehuis

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Beeldvormende raadsbijeenkomst	10 september 2025
Raadsvergadering	24 september 2025
Raadsvergadering	**24 september 2025**

Voorgesteld besluit

1. In aanvulling op de raadsbesluiten van 8 juli 2019 en 31 januari 2024 een extra krediet van € 5.200.000,-- beschikbaar te stellen voor de realisatie van het nieuwe gemeentehuis;
2. Dit krediet te dekken binnen de beschikbare middelen herhuisvesten personeel waarvan € 3.550.000,-- uit de aanwezige ruimte in vrijval lasten oude gebouwen, € 450.000,-- uit het rentevoordeel op de lening nieuwbouw en € 1.200.000,-- uit de reserve Incidentele kosten herhuisvesten personeel.

Raadsvoorstel

Onderwerp	Raadsvoorstel extra krediet gemeentehuis
Datum beeldvormende raadsbijeenkomst	10 september 2025
Datum raadsvergadering	24 september 2025
Zaaknummer	48261-2025:911845
Steller	Douwe Oosterkamp
Portefeuillehouder(s)	Erich Wünker
Medeverantwoordelijke(n)	

Eerdere besluitvorming en/ of vastgesteld beleid	• Centralisatie huisvesting ambtenaren (2011); • Raadsbesluit van 8 juli 2019 over de Poort van Winschoten; • Ambitiedocument Centrum (oktober 2022); • Energielabel C is met ingang van 1 januari 2023 wettelijk verplicht voor alle kantoorgebouwen; • Raadsbesluit van 31 januari 2024 over het Definitief Ontwerp en aanvullend krediet t.g.v. prijsstijgingen.
Voorgesteld raadsbesluit	**De raad besluit:** 1. In aanvulling op de raadsbesluiten van 8 juli 2019 en 31 januari 2024 een extra krediet van € 5.200.000,-- beschikbaar te stellen voor de realisatie van het nieuwe gemeentehuis; 2. Dit krediet te dekken binnen de beschikbare middelen herhuisvesten personeel waarvan € 3.550.000,-- uit de aanwezige ruimte in vrijval lasten oude gebouwen, € 450.000,-- uit het rentevoordeel op de lening nieuwbouw en € 1.200.000,-- uit de reserve Incidentele kosten herhuisvesten personeel.
Samenvatting	Het project 'De Poort van Winschoten' bestaat uit de afronding van de gebiedsontwikkeling van de Liefkenshoek, de realisatie van een nieuw gemeentehuis en de gebiedsontwikkeling rondom dit nieuwe gemeentehuis. Op 8 juli 2019 heeft u besloten een krediet beschikbaar te stellen van € 25.146.000,-- om de realisatie van het project mogelijk te maken. Van dit krediet was € 20.819.600,-- bestemd voor de nieuwbouw van het gemeentehuis en € 4.326.400,-- voor de gebiedsontwikkeling Liefkenshoek en omgeving gemeentehuis. Hierbij heeft u het college opdracht gegeven de voorkeursvariant Complete Afronding Stadshart (inclusief samenwerking HEMA) verder vorm te geven en uit te voeren. Op 31 januari 2024 heeft u besloten afgerond 5 miljoen euro extra krediet beschikbaar te stellen voor de realisatie van het gemeentehuis in verband met de gestegen bouwkosten. Daarmee is het beschikbare budget voor de nieuwbouw van het gemeentehuis € 25.816.500,-- geworden. Op basis van de resultaten van de aanbesteding is na de één op één onderhandeling met de aannemer van de bouwwerkzaamheden een extra bedrag van afgerond 5,2 miljoen euro nodig. Hiermee komt het

	totale stichtingskostenbudget voor de nieuwbouw van het gemeentehuis op € 31.016.500,--. Het extra krediet kan voor een bedrag van € 3.550.000,-- gedekt worden binnen de nog beschikbare ruimte in de begroting voor de jaarlasten van de nieuwbouw. Het overige deel kan met een bedrag van € 450.000,-- gedekt worden uit het rentevoordeel op de lening voor de nieuwbouw en € 1.200.000,-- uit de reserve Incidentele kosten herhuisvesten personeel.
Bijlage(n)	1. Stichtingskostenraming (ligt onder geheimhouding voor raadsleden ter inzage bij de griffie)
AVG	Stukken zijn AVG -proof

TOELICHTING

Inleiding

De binnenstad van Winschoten is als tweede koopstad van Groningen een belangrijke economische trekker binnen onze gemeente en kan worden beschouwd als het visitekaartje en de huiskamer van Oldambt. Dat begint bij een rijke historie en een achterland dat strekt tot voorbij de gemeentegrenzen van Oldambt. Ook vanuit omliggende steden en zelfs van over de grens in Duitsland, komen bezoekers naar Winschoten. Niet alleen om te winkelen of voor de dagelijkse boodschappen, maar ook voor horeca, cultuur, sport en niet te vergeten werk of school en een fijne plek om te verblijven en elkaar te ontmoeten. Die basis, in combinatie met de aantrekkende economie en woningmarkt en de groei van Blauwestad, zorgt voor kansen.
Daarnaast zijn er ook de nodige uitdagingen op specifieke plekken in het centrum, zoals de St. Lucas locatie, de Liefkenshoek, de afgebrande panden in de Langestraat en de locatie Blaauw. Om die reden is in oktober 2022 het Ambitiedocument Centrum Oldambt door u vastgesteld. Dit ambitiedocument zorgt ervoor dat we al die ontwikkelingen in samenhang met elkaar kunnen oppakken, zodat we nu geen dingen doen die later niet in het geheel blijken te passen.

Het project De Poort van Winschoten maakt integraal onderdeel uit van dit ambitiedocument. Dit project bestaat uit de afronding van de gebiedsontwikkeling van de Liefkenshoek, de realisatie van een nieuw gemeentehuis en de gebiedsontwikkeling rondom dit nieuwe gemeentehuis. Op 8 juli 2019 heeft u besloten een krediet beschikbaar te stellen van € 25.146.000,-- om de realisatie van het project De Poort van Winschoten mogelijk te maken. Hierbij heeft u het college opdracht gegeven de voorkeursvariant Complete Afronding Stadshart (inclusief samenwerking HEMA) verder vorm te geven en uit te voeren.
Het project is vervolgens op projectmatige wijze opgepakt en het ontwerpproces van het nieuwe gemeentehuis is gestart. Na afloop van iedere ontwerpfase (schetsontwerp, voorlopig ontwerp en definitief ontwerp) hebben wij u geïnformeerd over het ontwerp en een geactualiseerde kostenraming gepresenteerd. Op 31 januari 2024 heeft u ingestemd met het definitieve ontwerp en een extra krediet voor de realisatie van het gemeentehuis beschikbaar gesteld van afgerond vijf miljoen euro. De noodzaak van dit extra krediet was ontstaan door de gestegen bouwkosten. Hiermee is het voor de nieuwbouw van het gemeentehuis beschikbare budget € 25.816.500,--

Met onze brief van 17 juni 2025 hebben wij u geïnformeerd over de uitkomst van de ‘niet-openbare Europese aanbestedingsprocedure’ voor de realisatie van het gemeentehuis. Deze aanbestedingsprocedure hield in dat er in eerste instantie een selectiefase gehouden is op basis waarvan maximaal 5 bedrijven geselecteerd worden om een inschrijving te doen in de gunningfase. Na de selectiefase zijn er vier aannemers voor perceel 1. ‘Het bouwperceel’ uitgenodigd en drie installatiebedrijven voor perceel 2. ‘Het installatieperceel’. Tijdens de gunningfase hebben zich drie bouwbedrijven teruggetrokken aangezien hun orderportefeuille zodanig gevuld was dat ze deze

opdracht er niet meer bij konden doen. Eén van deze bedrijven was ook geselecteerd voor perceel 2, en heeft zich ook voor dat perceel teruggetrokken. Uiteindelijk heeft één aannemer een inschrijving gedaan voor het bouwperceel en twee installatiebedrijven voor het installatieperceel. Hierbij is er fors boven het door u beschikbaar gestelde budget ingeschreven. Conclusie was dan ook dat er op dit moment niet gegund kan worden en dat de bouw in ieder geval niet meer vóór de vakantieperiode kon starten.

Om te kunnen gunnen is in eerste instantie een raadsbesluit nodig over een aanvullend krediet. Op dinsdagavond 8 juli is een thema avond georganiseerd waarin u nader bent geïnformeerd over de uitkomst van de aanbestedingsprocedure, het noodzakelijke aanvullende krediet en de dekking van de extra lasten.

Zoals vermeld heeft voor het bouwperceel één partij een inschrijving gedaan die wij als nog niet geschikt hebben beoordeeld aangezien deze niet paste binnen onze kaders. Wij hebben dan ook besloten de aanbesteding voor dit perceel stop te zetten. Vervolgens zijn wij, onder voorbehoud van een raadsbesluit over een aanvullend krediet, met deze partij een 'onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande aankondiging' begonnen. De uitkomst van deze onderhandelingsprocedure was bepalend voor de hoogte van het aanvullende krediet. Voor perceel 2 heeft de inschrijver met de beste prijs/kwaliteitsverhouding een voorlopige gunning gekregen onder voorbehoud van het raadsbesluit over het aanvullend krediet.

Motivatie

1. *In aanvulling op uw besluiten van 8 juli 2019 en 31 januari 2024 een extra krediet van € 5.200.000,-- beschikbaar te stellen voor de realisatie van het nieuwe gemeentehuis;*

Kwaliteitsimpuls binnenstad
Met de realisatie van het nieuwe gemeentehuis wordt een belangrijke investeringsimpuls gegeven aan de binnenstad (het "Hart") van Winschoten, hetgeen belangrijk is met het oog op het blijvend versterken van de binnenstad en het tegengaan van (dreigende) verpaupering en leegstand. Naast investeringen in de openbare ruimte (infrastructuur, groen, parkeerplaatsen, sloop etc.) vindt een opwaardering plaats van het gebouw HEMA/Kijkshop (tevens sanering m2 winkelruimte) waardoor een sobere en toch fraaie gebiedsontwikkeling op deze belangrijke locatie in de binnenstad kan worden gerealiseerd.

Verbetering dienstverlening
Realisatie van het moderne gebouw betekent naast een flinke kwaliteitsimpuls voor het centrum van Oldambt tevens dat er een goed toegankelijk gemeentehuis voor inwoners ontstaat. Op basis hiervan kan een verbeterde dienstverlening worden gerealiseerd.

Herhuisvesting gemeentelijke organisatie
Belangrijke doelstelling van de realisatie van het nieuwe gemeentehuis is tevens de herhuisvesting van de gemeentelijke organisatie inclusief de herhuisvesting van de raad. De eigendomssituatie van een groot deel van het gebied naast het gemeentehuis aan de Johan Modastraat en de beoogde samenhang met de ontwikkelingen in het gebied (HEMA, gebiedsaanpak etc.) biedt een grote kans om te komen tot centralisatie van huisvesting (zoals eerder besloten door de raad in 2011). Dat gecombineerd met het afstoten van overbodige m2 gemeentelijke gebouwen en het voorkomen van (toekomstige) investeringen en noodzakelijk groot onderhoud in de bestaande huisvesting. Daarmee hebben we ook de mogelijkheid om een duurzaam en bijna energieneutraal gebouw voor de komende 40 jaar te realiseren, wat past in de klimaatdoelstellingen. Centralisatie van huisvesting draagt bij aan een levendige binnenstad en heeft in combinatie met de andere gebiedsontwikkeling positieve effecten op de binnenstad en het ondernemersklimaat.

Efficiencyvoordeel
Door alle medewerkers onder te brengen in één gebouw kan een efficiencyvoordeel worden bereikt doordat beter en integraler kan worden samengewerkt. Bovendien wordt nu nog veel heen en weer gereisd tussen locaties hetgeen reiskosten met zich meebrengt. Ook kan er worden bespaard op

vergaderkosten doordat de raad straks in de nieuwbouw weer een plek heeft.

Door het afstoten van de bestaande kantoorgebouwen en de realisatie van alle huisvesting in één centraal gebouw kunnen alle lasten van de bestaande kantoorgebouwen vervallen en als nieuwe kapitaallasten in het nieuwe gebouw worden gestoken. Totaal wordt een teruggang in m2 kantoorruimte bereikt van ongeveer 5.000 m2 (van 12.000 m2 nu naar 7.000 m2 in de nieuwe situatie, rekening houdend met een flexfactor van 0,7).

Nieuwbouw en energielabels
Belangrijk vinden wij dat met een keuze voor nieuwbouw toekomstige noodzakelijke onderhoudskosten en kosten in verband met wettelijke eisen in bestaande gebouwen kunnen worden voorkomen. Deze kosten zijn fors. Ook zijn in de bestaande gebouwen extra investeringen nodig in verband met de invoering van het voor kantoorgebouwen wettelijk verplichte energielabel C (per 1 januari 2023).

Hoogte inschrijfbedragen
Op basis van uw besluit van 31 januari 2024 is het voor de realisatie van het gemeentehuis beschikbare budget voor de totale stichtingskosten € 25.816.500,-- . De binnen dit stichtingskostenbudget beschikbare deelbudgetten voor de uitvoeringen van de bouwwerkzaamheden en installatiewerkzaamheden zijn met de inschrijvingen van de aannemers afgerond met respectievelijk vijf miljoen euro en één miljoen euro overschreden. De oorzaak van de hogere kosten ligt deels aan het geringe aantal inschrijvers en de daardoor beperkte concurrentie. Echter ook de huidige situatie op de markt met nog steeds stijgende bouwkosten en hoge risico's t.a.v. de economische ontwikkelingen leiden tot hogere inschrijvingen dan eind 2023/begin 2024 verwacht. Aangezien slechts door één aannemer op de bouwwerkzaamheden is ingeschreven hebben wij besloten met deze partij, onder voorbehoud van een raadsbesluit over een aanvullend krediet, een 'onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande aankondiging' te beginnen. Op basis van deze onderhandelingen en de doorgevoerde optimalisaties in het plan hebben wij de overschrijding op de bouwwerkzaamheden terug kunnen brengen tot 4,2 miljoen euro. In totaal gaat het voor de realisatie van het nieuwe gemeentehuis dus om een extra noodzakelijk krediet van afgerond 5,2 miljoen euro. Hiermee komt het totale stichtingskosten budget uit op € 31.016.500,--.

2. *Dit krediet te dekken binnen de beschikbare middelen herhuisvesten personeel waarvan € 3.550.000,-- uit de aanwezige ruimte in vrijval lasten oude gebouwen, € 450.000,-- uit het rentevoordeel op de lening nieuwbouw en € 1.200.000,-- uit de reserve Incidentele kosten herhuisvesten personeel.*

Met name door de volgende factoren blijven de totale lasten binnen de ruimte die er in de begroting is:
- Lagere projectfinancieringsrente dan waarmee in 2019 is gerekend;
- Meer vrijvallende lasten van de bestaande gebouwen dan verwacht;
- Meer ruimte in de stelpost voor incidentele bestedingen doordat het gebouw later wordt gerealiseerd dan gepland.

Voor de jaarlasten van het nieuwe gemeentehuis was na uw besluit van 31 januari 2024 nog een bedrag van € 116.000,-- beschikbaar. Aanvullend hierop is op basis van de cijfers van juni 2025 € 60.000,-- extra beschikbaar (doordat we van drie gebouwen naar één gebouw gaan is minder inzet op beveiliging nodig) zodat in totaal € 176.000,-- beschikbaar is voor de dekking van extra jaarlasten. Hiermee kan een investeringsbedrag van € 3.550.000,-- worden gedekt.
Het resterende deel van het extra krediet bedraagt dan nog € 1.650.000,-- . Dit kan deels éénmalig gedekt worden uit het rentevoordeel op de voor de nieuwbouw afgesloten lening. Deze lening is afgesloten tegen een negatieve rente en aangezien de middelen nog niet ingezet hoeven te worden is dit geld voorlopig tegen een hogere rente gestald. Het rentevoordeel dat daarmee in 2025 behaald wordt bedraagt afgerond € 450.000,--. Aanvullend kan éénmalig een bedrag van € 1.200.000,-- uit de reserve Incidentele kosten herhuisvesten personeel worden gehaald. In dit budget resteert dan nog een begrote ruimte van afgerond € 300.000,--. Per saldo wordt het extra krediet op de volgende wijze gedekt:

- Op basis van de resterende ruimte voor de jaarlasten:	€ 3.550.000,--
- Op basis van een éénmalige dekking uit het rentevoordeel van 2025:	€ 450.000,--
- Op basis van een éénmalige dekking uit de reserve Incidentele kosten:	€ 1.200.000,--
Totaal:	€ 5.200.000,--

Betrokkenheid (externe) partners

HEMA
De HEMA is een belangrijke partner in dit project. Met de HEMA is een uitruil van eigendommen (Kijkshop tegen bovenverdieping) overeengekomen. Door deze samenwerking is uw voorkeursvariant Complete Afronding Stadshart (inclusief samenwerking HEMA) mogelijk gemaakt.

Ondernemers en bewoners binnenstad
De ondernemers en bewoners van de binnenstad zijn door inloopbijeenkomsten betrokken geweest bij de uitwerking van de plannen.

Consequenties

De positieve effecten van het voorgestelde besluit staan voldoende vermeld onder het kopje ‘Motivatie’. Indien u niet akkoord gaat met ons voorstel is de consequentie dat het Definitief Ontwerp van het gemeentehuis niet gerealiseerd kan worden. Dit betekent dat er vervolgens geen impuls aan dit deel van de binnenstad wordt gegeven. Bovendien zal alsnog geïnvesteerd moeten worden in achterstallig onderhoud van de bestaande kantoorgebouwen en het opwaarderen van deze gebouwen zodat ze voldoen aan het verplichte energielabel C.

Vervolg

Indien u besluit het extra benodigde krediet beschikbaar te stellen dan kan opdracht aan de aannemers worden gegeven. Vervolgens wordt op zo kort mogelijke termijn een nieuwe planning voor de uitvoering gemaakt. De verwachting is dat de nieuwbouw in 2027 kan worden opgeleverd.

Winschoten, 8 juli 2025
Burgemeester en wethouders van de gemeente Oldambt,

Berlinda Aukema
Secretaris

Cora-Yfke Sikkema
Burgemeester

Raadsbesluit

Datum raadsvergadering	Agendapunt	Zaaknummer
24 september 2025		48261-2025:911845

Onderwerp
Raadsvoorstel extra krediet gemeentehuis

De raad van de gemeente Oldambt,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 8 juli 2025

Besluit:

1. In aanvulling op de raadsbesluiten van 8 juli 2019 en 31 januari 2024 een extra krediet van € 5.200.000,-- beschikbaar te stellen voor de realisatie van het nieuwe gemeentehuis;
2. Dit krediet te dekken binnen de beschikbare middelen herhuisvesten personeel waarvan € 3.550.000,-- uit de aanwezige ruimte in vrijval lasten oude gebouwen, € 450.000,-- uit het rentevoordeel op de lening nieuwbouw en € 1.200.000,-- uit de reserve Incidentele kosten herhuisvesten personeel.

Winschoten, 24 september 2025

De raad van de gemeente Oldambt,

Jelte van der Meer
Griffier

Cora-Yfke Sikkema
Voorzitter

Raadsvergadering

Dossiernummer	2555
Extern Zaak ID	1895ESUITE391152025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	9.f
Titel	Raadsvoorstel inzake Advies zonnepark Westerlee (39115-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Bijlagen
9f Raadsvoorstel inzake Advies zonnepark Westerlee
9f.1 Onderbouwing ETFAL
9f.2 Communicatie- en participatieverslag
9f.3 Landschappelijk inpassingsplan
9f.4 Samenvatting kernpunten anterieure overeenkomst
9f.5 Advies juridische houdbaarheid negatief advies Zonnepark Westerlee - Brief Advocaat Snel - 2025-08-29
9f.6 MEMO griffier Zonnepark Westerlee

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Beeldvormende raadsbijeenkomst	18 juni 2025
Raadsvergadering	2 juli 2025
Beeldvormende raadsbijeenkomst	10 september 2025
Raadsvergadering	**24 september 2025**
Raadsvergadering	24 september 2025

Moties

ID	**Omschrijving**
279	Zonneparken - Motie 2 - VCP - Punt 9f - Raad 2025-09-24 - Aangehouden

Voorgesteld besluit

Een positief advies af te geven ten behoeve van het oprichten van een zonnepark tussen de Ceresweg en D.H. Vinkersweg in Westerlee, conform de ingediende aanvraag omgevingsvergunning.

Raadsvoorstel

Onderwerp	Advies zonnepark Westerlee
Datum beeldvormende raadsbijeenkomst	18 juni 2025
Datum raadsvergadering	2 juli 2025
Zaaknummer	39115-2025:394071
Steller	Robert Bekker en Lammechien Hut
Portefeuillehouder(s)	Jurrie Nieboer en Gert Engelkens
Medeverantwoordelijke(n)	Merijn Wienk en Ger Lindeman

Eerdere besluitvorming en/ of vastgesteld beleid	Programma zon en wind 1.0
Voorgesteld raadsbesluit	**De raad besluit:** Een positief advies af te geven ten behoeve van het oprichten van een zonnepark tussen de Ceresweg en D.H. Vinkersweg in Westerlee, conform de ingediende aanvraag omgevingsvergunning.
Samenvatting	Initiatiefnemer Pure Energie is voornemens samen met de coöperatie Energiek Oldambt (cEO) een zonnepark te realiseren tussen de Ceresweg en de D.H. Vinkersweg. Op basis van het Programma zon en wind 1.0 past de gekozen locatie binnen het vastgestelde beleid van onze gemeente. Met dit voorstel wordt de gemeenteraad gevraagd een positief advies af te geven voor het oprichten van een zonnepark, van circa 44 hectare inclusief 20 hectare aan landschappelijke inpassing, tussen de Ceresweg en de D.H. Vinkersweg in Westerlee conform de ingediende aanvraag omgevingsvergunning.
Bijlage(n)	1. Onderbouwing ETFAL 2. Communicatie- en participatieverslag 3. Landschappelijk inpassingsplan 4. Samenvatting kernpunten anterieure overeenkomst
AVG	ja

TOELICHTING

Inleiding

Doel:

Een advies als bedoeld in artikel 16.15a van de Omgevingswet is nodig om te kunnen besluiten op de aanvraag omgevingsvergunning.

Inleiding:

Initiatiefnemer Pure Energie wil samen met cEO tussen Ceresweg en D.H. Vinkersweg in Westerlee een zonnepark oprichten. Tussen beide partijen is een samenwerkingsovereenkomst gesloten.

Motivatie

De aanvraag

Op 24 januari 2025 is door Pure Energie een aanvraag ingediend voor het oprichten van een zonnepark tussen de Ceresweg en D.H. Vinkersweg in Westerlee.

Het zonnepark Westerlee ligt tegen het Emergobos aan. De aanvraag betreft het oprichten van een zonnepark van circa 44 hectare, waarvan circa 24 hectare zonnepanelen installaties en (half) verharding zijn en de overige hectares landschappelijke inpassing betreft. Het zonnepark heeft een capaciteit van circa 55 miljoen Kwh per jaar (Kilowattuur).

Inhoudelijke overwegingen

1. Strijdigheid huidige bestemmingsplan / omgevingsplan

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op dat moment zijn alle bestemmingsplannen van de gemeente samen één omgevingsplan geworden. Het oprichten van een zonnepark is in strijd met de regels bestemmingsplan Buitengebied Oldambt en Buitengebied Oldambt, partiële herziening 2014. De bestemming van de gronden is ‘agrarisch met waarden’.

In de Omgevingswet wordt de mogelijkheid gegeven om een omgevingsvergunning te verlenen voor activiteiten die strijdig zijn met het omgevingsplan. Dit is mogelijk indien uit de motivering blijkt dat er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. (artikel 4.2, lid 2 van de Omgevingswet). In de Omgevingswet is bepaald dat de gemeenteraad categorieën van activiteiten kan aanwijzen waarbij het college een vergunning pas kan verlenen na een bindend advies van de gemeenteraad (artikel 16.15a Omgevingswet). Op 28 februari 2022 heeft de gemeenteraad bepaald dat voor het realiseren van een zonnepark een dergelijk advies nodig is.

2. Rijkscoördinatieregeling

Op grond van artikel 9, eerste lid, onder b van de Elektriciteitswet van 1998 is het Rijk in beginsel de vergunningverlenende instantie voor zonneparken van ten minste 50 MW. Indien er redelijkerwijs niet te verwachten valt dat toepassing van de Rijkscoördinatieregeling de procedure in betekenende mate zal versnellen of dat er geen andere aanmerkelijke voordelen zijn, kan volgens het vierde lid van artikel 9b van de Elektriciteitswet 1998 de Rijkscoördinatieregeling buiten toepassing verklaard worden. Het Rijk heeft op 10 april 2025 laten weten dat de Rijkscoördinatieregeling buiten toepassing is verklaard. Waarmee de gemeente het bevoegde gezag is.

3. ETFAL onderbouwing

Voor de realisatie van het zonnepark is een ETFAL (evenwichtige toedeling van functies aan locaties) onderbouwing opgesteld. Deze ETFAL onderbouwing voldoet aan de daaraan gestelde eisen en bevat alle onderwerpen die nodig zijn ter beoordeling van de aanvraag. De aanvraag is getoetst aan rijks-, provinciaal- en gemeentelijk beleid. De conclusie is dat het initiatief voldoet. De conclusies in de ETFAL onderbouwing worden door ons onderschreven. Hieronder wordt aangegeven waarom het

initiatief past binnen het beleid.

4. Toetsing provinciaal beleid

In paragraaf 3.10.4 van de Omgevingsverordening provincie Groningen zoals die geldt vanaf 22 november 2024 zijn instructieregels opgenomen ten aanzien van zonneparken. Die houden onder meer in dat een zonnepark gedurende maximaal 30 jaar in werking mag zijn en dat sprake moet zijn van een inrichtingsplan dat met toepassing van de maatwerkmethode tot stand komt onder begeleiding van een provinciale deskundige.

Voor zonnepark Westerlee is deze maatwerkmethode doorlopen in samenwerking met de provincie Groningen. Tevens is inzicht geboden in de mogelijkheid voor omwonenden om te participeren in de ontwikkeling en opbrengsten van het zonnepark. Gelet op het voorgaande heeft de provincie geconcludeerd dat in dit geval is voldaan aan de voorwaarden op grond waarvan een locatie in het buitengebied kan worden aangewezen voor het plaatsen van een tijdelijk zonnepark.

Dit besluit van de provincie is in voorbereiding. Hiertoe heeft Gedeputeerde Staten op 6 mei 2025 een positief ontwerpbesluit tot wijziging van de provinciale omgevingsverordening genomen. Voordat de omgevingsvergunning voor zonnepark Westerlee verleend kan worden, moet door Gedeputeerde Staten een definitief besluit genomen zijn. Naar verwachting neemt de provincie dit besluit op 1 juli 2025. Het wordt bekend gemaakt op 4 juli 2025 in het Provinciaal blad. De daadwerkelijke vergunning voor het zonnepark kan pas door de gemeente worden verleend, na het definitieve besluit van de provincie. De raad kan wel, vooruitlopend hierop, een advies geven.

5. Toetsing gemeentelijk beleid

Het gemeentelijk beleid is vastgelegd in het Programma zon en wind 1.0, door de gemeenteraad op 31 januari 2022. Het geplande zonnepark ligt in een gebied dat is aangemerkt als kansrijke locatie voor de opwekking van zonne-energie in Oldambt. In het Programma zon en wind 1.0 is een toetsingskader opgenomen waaraan een zonnepark moet voldoen. In de ETFAL onderbouwing die bij de aanvraag is gevoegd wordt op alle onderdelen van het toetsingskader ingegaan. Deze onderbouwing is in overleg tussen initiatiefnemer en gemeente tot stand gekomen. Daarin wordt voldoende onderbouwd dat het initiatief past binnen het door de gemeenteraad vastgestelde toetsingskader. Voor de nadere uitwerking van deze toetsing wordt verwezen naar paragraaf 3.5 van de ETFAL onderbouwing.

6. Opruimfonds

Bij de behandeling van de vaststelling van het Programma zon en wind 1.0 heeft de gemeenteraad aangegeven het belangrijk te vinden dat na 30 jaar de kosten voor het opruimen van het park zijn voor de exploitant van het park (tenzij anders overeengekomen). Dit is ook opgenomen in het Programma zon en wind 1.0. In de omgevingsvergunning wordt de voorwaarde opgenomen dat het zonnepark na afloop van de termijn van 30 jaar weer wordt opgeruimd en dat het terrein in de oorspronkelijke staat wordt teruggebracht. De initiatiefnemer is dit ook overeengekomen met de eigenaren van de percelen grond. Daarnaast is in de anterieure overeenkomst tussen gemeente en initiatiefnemer hierover een regeling opgenomen.

De regeling houdt het volgende in: Pure Energie verplicht zich om een fonds op te richten, waarin vanaf het elfde kalenderjaar gedurende een periode van vijf achtereenvolgende jaren jaarlijks één/vijfde gedeelte van het bedrag wordt gestort voor de kosten van het opruimen van het zonnepark.

Hierbij zal tijdig door een onafhankelijke deskundige worden vastgesteld wat de verwachte netto

kosten zijn voor het verwijderen van het zonnepark (sloopkosten minus eventuele restwaarde).

Conclusie: er is aan de voorwaarde voldaan dat er een garantie is dat na 30 jaar de kosten voor het opruimen van het park geborgd zijn.

7. Zonneladder

We willen zorgvuldig omgaan met de beschikbare ruimte binnen onze gemeente. Bij de toetsing van initiatieven wordt de zonneladder toegepast. De voorkeur gaat uit naar het benutten van daken van bestaande gebouwen (trede één). Er wordt ook in de gemeente Oldambt steeds meer gebruik gemaakt van zon op dak, maar de ruimte op daken is beperkt en de netinfrastructuur is daar niet op voorbereid. De tweede trede biedt ruimte aan lokale initiatieven. Op dit moment zijn er geen lokale initiatieven. De derde trede gaat over grootschalige ontwikkelingen. Het initiatief voor dit zonnepark is een initiatief op de derde trede.

Conclusie: de bedoeling is om in eerste instantie zoveel mogelijk daken te benutten voor het opwekken van zonne-energie. Maar ook met een stevige inzet op deze locaties kunnen we de klimaatdoelen niet halen. Daarom zijn ook in onze gemeente grootschalige ontwikkelingen onvermijdelijk. Met het initiatief voor een zonnepark in Westerlee kan grotendeels aan de doelstelling van 100 hectare zon voor 2030 worden voldaan.

8. Landschappelijke inpassing

Over de landschappelijke inpassing zijn diverse maatwerkgesprekken gevoerd tussen initiatiefnemer, gemeente en provincie. De resultaten van deze gesprekken zijn verwoord in de landschappelijke inpassing welke onderdeel is van de te verlenen omgevingsvergunning. Kerndoel is de realisatie van een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit met voldoende waarborging voor de ontwikkeling van flora en fauna. De realisatie en het beheer van de landschappelijke inpassing wordt als voorwaarde in de omgevingsvergunning opgenomen.

Conclusie: er wordt aan de voorwaarde van een duurzame landschappelijke inpassing voldaan.

9. 50% Lokaal eigendom

Een voorwaarde in het Programma zon en wind 1.0 is dat het initiatief voor 50% lokaal in eigendom is. Met cEO is een samenwerkingsovereenkomst gesloten en het streven is dat cEO voor 50% eigenaar wordt van het zonnepark. Inwoners van de gemeente Oldambt (en bewoners rond het park in de buurgemeenten) kunnen (laagdrempelig) lid worden van de coöperatie. Opbrengsten uit het zonnepark worden besteed aan publieke doelen (duurzame ontwikkeling, leefbaarheid of natuur). Deze afspraken zijn vastgelegd in de statuten van de coöperatie en in de anterieure overeenkomst tussen gemeente en initiatiefnemer.

Mocht het niet lukken voor de coöperatie om voor 50% eigenaar te worden, wordt er een gebiedsfonds opgericht voor het aandeel tot 50% dat niet in bezit is van de coöperatie. Dit gebiedsfonds komt in beheer bij de gemeente. Afspraken hierover zijn vastgelegd in de anterieure overeenkomst tussen gemeente en initiatiefnemer. Onder andere is hierin vastgelegd dat als een gebiedsfonds aan de orde is, een onafhankelijke deskundige de hoogte van de afdracht gaat bepalen.

Conclusie: aan de voorwaarde 50% lokaal eigendom wordt voldaan. Streven is 50% eigenaarschap

voor de coöperatie. Lukt dit niet voor de ingebruikname van het zonnepark, dan komt er een (aanvullend) gebiedsfonds. Daarmee wordt aan de voorwaarde van 50% lokaal eigendom voldaan.

10. Draagvlakonderzoek/Meeprofiteren

Er is draagvlakonderzoek uitgevoerd naar dit initiatief. Het draagvlakonderzoek heeft aan het begin van het proces in 2022 plaatsgevonden. Samenvattend: 27% van de omwonenden (afstand tot zonnepark 500 meter tot 3 km) is voor het idee van een zonnepark. Van de direct omwonenden (tot 500 meter) is 5% voor. 54% van de omwonenden is tegen. Bij direct omwonenden is 85% tegen.

Bekendheid & betrokkenheid plannen

De helft van alle omwonenden was voorafgaand aan het onderzoek al bekend met het idee van zonnepark Westerlee. Van de direct omwonenden was iedereen op de hoogte. De meeste hinder verwachten omwonenden van landschapsvervuiling, verkeer- en geluidsoverlast.

Meeprofiteren

Meeprofiteren is belangrijk. Direct omwonenden vinden het minder belangrijk om mee te profiteren dan indirect omwonenden (respectievelijke 50% en 71%). Het meest interessant voor alle omwonenden is de financiering voor lokale initiatieven en verenigingen en onderhoud van publieke voorzieningen in hun omgeving.

Inzet Pure Energie

Op basis van deze resultaten is Pure Energie samen met cEO verder gegaan met de participatie. Er zijn informatiebijeenkomsten georganiseerd, nieuwsbrieven gemaakt, vele overleggen geweest (zowel individueel als in groepsverband) en in werkgroepen gewerkt. Omwonenden hebben hun vragen, wensen en ideeën over het zonnepark gedeeld in onder andere persoonlijke gesprekken, tijdens bijeenkomsten, via emailwisselingen en via het draagvlakonderzoek. Hierbij zijn de onderwerpen uitzicht en landschappelijke inpassing, biodiversiteit en ecologie, geluid, reflectie, netcongestie, communicatie, bouwverkeer en werkzaamheden en financiële participatie met elkaar besproken en zijn aandachtspunten meegenomen in de ontwikkeling van het zonnepark. Dit heeft geleid tot een plan waarin rekening is gehouden met de wensen van omwonenden.

Pure energie en cEO vinden het belangrijk dat de omgeving meeprofiteert. Daarom wordt naast 50% lokaal eigendom een Omgevingsfonds alleen voor direct omwonenden ingesteld. Dit Omgevingsfonds wordt jaarlijks met ongeveer € 27.500 gevuld (€ 0,50 euro per opgewekte megawattuur (MWh)). Daarnaast biedt Pure Energie de direct omwonenden een laag energietarief met een vaste lage prijs voor energie.

Conclusie

Op grond van de resultaten van het draagvlakonderzoek is er weinig draagvlak voor het plan. Wel moet worden vastgesteld dat Pure Energie en cEO zich hebben ingespannen om tegemoet te komen aan de wensen van de omwonenden van het zonnepark Westerlee. Pure Energie en cEO hebben veel inspanningen verricht om draagvlak te creëren, zoals diverse overleggen met omwonenden en voorstellen voor het bijdragen aan lokale voorzieningen.

Draagvlak in de samenleving (of het gebrek daaraan) kan volgens rechtspraak wel een rol spelen bij de afweging om een initiatief positief of negatief te beoordelen, maar kan niet doorslaggevend zijn in het wel of niet afgeven van een positief advies omdat dit geen ruimtelijke grond is.

Het college concludeert dat de initiatiefnemer zich voldoende heeft ingespannen op het gebied van

participatie om draagvlak te creëren.

11. Processtappen Programma zon en wind

In het Programma zon en wind 1.0 zijn een aantal processtappen benoemd. In het navolgende wordt beschreven in hoeverre aan deze processtappen is voldaan.

Stap 1: initiatieffase

De initiatiefnemer heeft al lange tijd het idee om een zonnepark te realiseren in Westerlee. De cEO was direct bij het initiatief betrokken. In de initiatieffase zijn informatiebijeenkomsten georganiseerd. Er is een participatieverslag opgesteld van alle participatiemomenten.

Deze fase is afgesloten met een besluit van de gemeente om al dan niet de volgende fase in te zetten. Dit besluit heeft het college genomen op 29 maart 2022.

Stap 2: Programmafase

In het Programma zon en wind 1.0 is het in deze fase dat de omgeving actiever betrokken wordt bij het plan. Initiatiefnemer is ‘trekker’ en participanten zijn omwonenden en dorpsverenigingen. Ook andere organisaties op het gebied van natuur, landbouw en landschap kunnen meedoen. Ook wordt in deze fase een proces- en participatieplan opgesteld en een programma van eisen over de inrichting van het zonnepark en het beheer en onderhoud.

Er is een participatieplan en participatieverslag opgesteld (zie bijlagen). Initiatiefnemer en de cEO hebben op verschillende manieren de omgeving betrokken bij de plannen.

Voor het landschappelijk inpassingsplan is een programma van eisen opgesteld en tijdens de verschillende maatwerkgesprekken (met initiatiefnemer, provincie en gemeente) is dit nader ingevuld en zijn er nadere afspraken gemaakt over het beheer en onderhoud. Deze afspraken zijn vastgelegd in het landschappelijk inpassingsplan dat als bijlage aan de ruimtelijke onderbouwing is toegevoegd. Hierin zijn ook de gemaakte afspraken over beheer en onderhoud opgenomen.

Stap 3: Ontwerpfase

In de ontwerpfase wordt de omgevingsvergunning aangevraagd. Projectparticipatie wordt nader uitgewerkt. De fase eindigt met het al dan niet verlenen van de vergunning. In deze fase zitten we nu. Het vragen om advies bij de gemeenteraad.

12. Conclusie:

De verschillende procestappen zijn doorlopen zoals voorgeschreven. Aan deze randvoorwaarden is daarmee voldaan. De locatie ligt in een gebied dat in het Programma zon en wind 1.0 als potentieel geschikt gebied is aangewezen. Daarom wordt voorgesteld een positief advies af te geven voor het afgeven van de omgevingsvergunning voor het zonnepark.

Argumenten

De vergunning kan worden verleend. Uit de aanvraag en bijbehorende ETFAL onderbouwing blijkt dat sprake is van een evenwichtige toekenning van een functies aan een locatie (eerder: een goede ruimtelijke ordening). Op basis hiervan is het mogelijk om een omgevingsvergunning te verlenen voor het gebruik van gronden in strijd met het bestemmingsplan en hiermee het zonnepark te realiseren

Betrokkenheid (externe) partners

Communicatie en burgerparticipatie

Zoals eerder in dit voorstel is aangegeven zijn meerdere partijen betrokken zoals gemeente, provincie, waterschap en omwonenden. In dit raadsvoorstel en in het participatieplan is aangegeven hoe met name omwonenden betrokken zijn bij de plannen.

Consequenties

Neveneffecten, risico's en alternatieven

Indien de gemeenteraad een negatief advies geeft, moet het college de omgevingsvergunning weigeren. Dit moet gemotiveerd wegens het gebruiken van gronden in strijd met het bestemmingsplan en dat er geen sprake is van een evenwichtige toekenning van een functies aan een locatie.

Integrale consequenties

Algemene (maatschappelijke) consequenties

Het realiseren van zonneparken roept soms emoties op in de samenleving. In het voortraject is de omgeving betrokken bij de plannen voor het zonnepark. Er zijn informatie avonden georganiseerd, nieuwsbrieven gemaakt en er zijn gesprekken geweest (zowel individueel als in groepsverband) en in werkgroepen gewerkt. Zoals in het voorstel is aangegeven is voor de realisatie van het zonnepark een ETFAL onderbouwing opgesteld. Deze onderbouwing voldoet aan de daaraan gestelde eisen en bevat alle onderwerpen die nodig zijn ter beoordeling van de aanvraag.

Juridische consequenties

1. *Rol gemeenteraad*

Onder de Omgevingswet artikel 16.15a heeft de gemeenteraad een adviesrecht. Op basis van het advies van de raad kan het college de vergunning verlenen (of weigeren bij een negatief advies).

2. *Draagvlak en participatie*

Participatie en de manier waarop dit plaatsvindt is onder de Omgevingswet een belangrijk onderwerp en is onderdeel van de belangenafweging. Het ontbreken van draagvlak is geen formele weigeringsgrond in de besluitvorming, zoals blijkt uit actuele jurisprudentie. Protesten en bezwaren van omwonenden kunnen wel invloed hebben op de belangenafweging van het bevoegd gezag, vooral als die bezwaren goed onderbouwd zijn (bijvoorbeeld met betrekking tot landschapsvervuiling, natuur of hinder). Bij het komen tot een advies spelen naast draagvlak echter vooral ruimtelijke ordeningsaspecten als geluid, gezondheid, veiligheid en impact op landschap en omgeving een rol. De beoordeling van al deze factoren kunnen leiden tot een negatief advies van de raad. Een weigering van een omgevingsvergunning uitsluitend op basis van gebrek aan draagvlak is juridisch

onhoudbaar. Een negatief advies van de gemeenteraad moet goed gemotiveerd zijn.

Personele consequenties

Niet van toepassing.

Financiële consequenties

Er is een planschade overeenkomst ondertekend over mogelijke planschade die het plan met zich mee brengt. Ten aanzien van het opruimen van de zonnepanelen na dertig jaar zijn afspraken gemaakt in een anterieure overeenkomst.

Indien de vergunning in een laat stadium wordt geweigerd op politieke gronden, dus niet op basis van planologische overwegingen, wordt dit juridisch risicovol vanwege de financiële, ruimtelijke en feitelijke uitvoerbaarheid van het project. Een ontwikkelaar kan zich beroepen op het vertrouwensbeginsel, vooral als zij gerechtvaardigde verwachtingen had op basis van gemeentelijk beleid, het Programma zon en wind. Gelet op het vertrouwensbeginsel en het gelijkheidsbeginsel moet het vertrouwen worden gehonoreerd als hier geen zwaarder wegende belangen aan in de weg staan.

Vervolg

Nadat de raad heeft geadviseerd, moet het college de vergunning verlenen (of weigeren). Tegen dit besluit kan beroep worden ingesteld door belanghebbenden bij de rechtbank.

Winschoten, 27 mei 2025

Burgemeester en wethouders van de gemeente Oldambt,

Berlinda Aukema
Secretaris

Cora-Yfke Sikkema
Burgemeester

Raadsbesluit

Datum raadsvergadering	Agendapunt	Zaaknummer
24 september 2025		39115-2025
Onderwerp Advies zonnepark Westerlee		

De raad van de gemeente Oldambt,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 27 mei 2025 gelet op artikel 16.15 a en b Omgevingswet.

Besluit

Een positief advies af te geven ten behoeve van het oprichten van een zonnepark tussen de Ceresweg en D.H. Vinkersweg in Westerlee, conform de ingediende aanvraag omgevingsvergunning.

Winschoten, 24 september 2025

De raad van de gemeente Oldambt,

Jelte van der Meer
Griffier

Cora-Yfke Sikkema
Voorzitter

Eelerwoude

Zonnepark Westerlee

Onderbouwing van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties

Opdrachtgevers:
Pure Energie en coöperatie Energie(k) Oldambt

Opdrachtnemer:
Eelerwoude
Onze vestigingen
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:
Projectnummer: 202530
Datum: 06-05-2025

Eelerwoude werkt

met passie aan een mooi

en groen Nederland

Inhoudsopgave

1 Inleiding 5
1.1 Aanleiding 5
1.2 Ligging en begrenzing projectgebied 5
1.3 Huidig planologisch regime 7
1.4 Leeswijzer 8
2 Planbeschrijving 9
2.1 Beschrijving projectgebied 9
2.2 Het zonnepark 13
3 Voorbereiding en participatie 22
3.1 Procesparticipatie 22
3.2 Financiële participatie 23
4 Beleidskaders 25
4.1 Inleiding 25
4.2 Rijksbeleid 25
4.3 Provinciaal beleid 31
4.4 Regionaal beleid 39
4.5 Gemeentelijk beleid 41
4.6 Conclusie 47
5 Gevolgen van het plan voor de fysieke leefomgeving 48
5.1 Inleiding 48
5.2 Ecologie: soortenbescherming en gebiedsbescherming 48
5.3 Archeologische en cultuurhistorische waarden 51
5.4 Water 52
5.5 Bodemkwaliteit 55
5.6 Geluid 57
5.7 Luchtkwaliteit 58
5.8 Omgevingsveiligheid 59
5.9 Geur 62
5.10 Bedrijven en milieuzonering 62
5.11 M.e.r.-beoordeling 63
5.12 Lichtreflectie 64
5.13 Elektromagnetische straling 64

5.14 Warmteontwikkeling 64
5.15 Gezondheid 65
5.16 Kabels en leidingen 65
5.17 Verkeer en parkeren 65
5.18 Conclusie 65
6 Uitvoerbaarheid 66
6.1 Inleiding 66
6.2 Ruimtelijke uitvoerbaarheid 66
6.3 Maatschappelijke uitvoerbaarheid 66
6.4 Economische uitvoerbaarheid 67
6.5 Conclusie 67
7 Evenwichtige toedeling van functies aan locaties 68

Bijlagen

- Zonnepark Westerlee, Landschappelijk inrichtingsplan
- Communicatie- en participatieverslag Zonnepark Westerlee
- Toetsing zonneladder
- Geactualiseerd rapport quickscan flora- en faunaactiviteit Zonnepark Westerlee
- Geactualiseerde Leefgebiedenbenadering haas en akker-/weidevogels, Zonnepark Westerlee
- Bureauonderzoek Archeologie
- Westerlee Zonnepark, Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. boringen IVO-O, verkennende fase
- Digitale watertoets
- Uitgangspuntennotitie Watertoets
- Aeriusberekening met toelichting
- Zonnepark Westerlee te Westerlee, Akoestisch onderzoek
- Reflectie onderzoek Zonnepark Westerlee

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het Kabinet heeft met het nationale klimaatakkoord een centraal doel gesteld: het terugdringen van de uitstoot van broeikassen in Nederland met 49% ten opzichte van 1990. Het centrale doel van het Klimaatakkoord raakt aan het leven van alledag. Huishoudens zullen worden gedwongen bewuster met energie om te gaan en alternatieve vormen van energieproductie worden zichtbaar in het landschap. Ook de gemeente Oldambt wil actief werken aan de energietransitie. Om het eigen energieverbruik in de gemeente duurzaam op te wekken, wil de gemeente 100 hectare aan zonneparken aanleggen, naast o.a. het stimuleren van zonnepanelen op daken.

Pure Energie wil samen met coöperatie Energie(k) Oldambt een zonnepark (met energie-opslagsysteem) realiseren in Westerlee, gemeente Oldambt, direct ten westen van het Emergobos. Middels dit zonnepark wordt duurzame energie opgewekt voor een periode van 30 jaar. Het zonnepark wordt landschappelijk en natuurlijk ingepast en ingericht.

Voor de realisatie van het zonnepark dient op grond van artikel 5.1, lid 1 van de Omgevingswet een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) te worden aangevraagd. Voorliggende onderbouwing maakt onderdeel uit van de vergunningsaanvraag. Hierin komen alle relevante aspecten vanuit de ruimtelijke ordening voor dit project aan de orde. Deze onderbouwing toont aan dat er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

1.2 Ligging en begrenzing projectgebied

Het projectgebied ligt in het buitengebied van de gemeente Oldambt, in het buitengebied van Westerlee, ten zuidwesten van Winschoten en ten noordwesten van Oude Pekela. Het projectgebied heeft een bruto oppervlakte van circa 44 hectare en bestaat uit een tweetal langgerekte landbouwpercelen. Het projectgebied wordt aan de oostzijde begrensd door een watergang, met aan de overzijde het Emergobos. Aan de noordkant van het projectgebied, langs de D.H. Vinkersweg, is een sloot aanwezig. Aan de westzijde wordt het projectgebied voor een deel begrensd door een sloot. Aan de zuidzijde is de Ceresweg gelegen. Op het zuidelijke deel van het projectgebied staat een woning. In de omgeving zijn, naast bos, met name agrarische gronden aanwezig. In figuren 1 en 2 is de ligging en begrenzing van het projectgebied weergegeven.

Figuur 1: Ligging projectgebied Zonnepark Westerlee in de omgeving, op luchtfoto

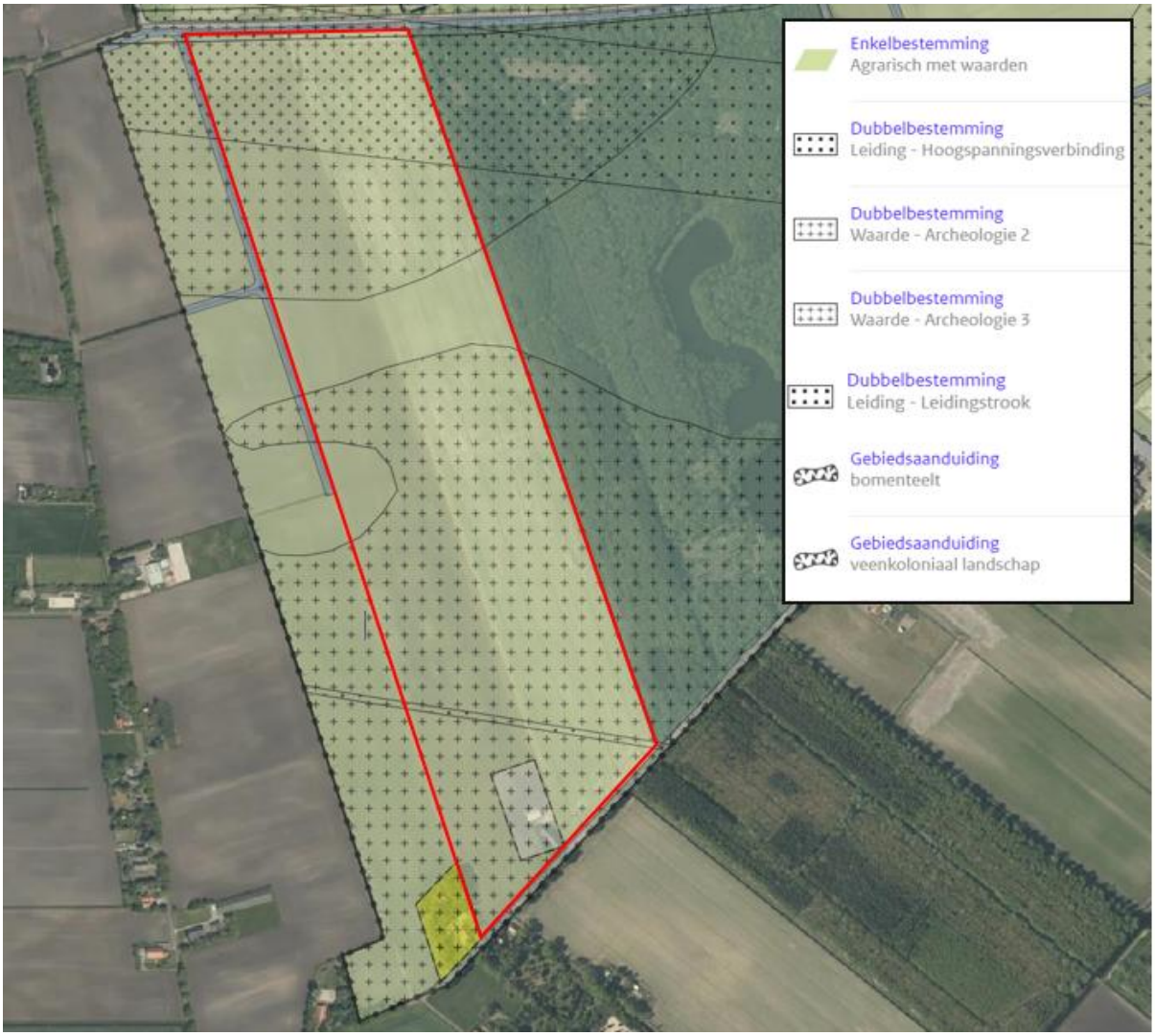

Figuur 2: Begrenzing projectgebied Zonnepark Westerlee op de topografische kaart

1.3 Huidig planologisch regime

Ter plaatse van het projectgebied geldt het Omgevingsplan gemeente Oldambt, zoals in werking vanaf 29 mei 2024. Onderdeel van het tijdelijk deel van het Omgevingsplan zijn besluiten die zijn aangewezen in art. 4.6 Invoeringswet Omgevingswet (zie art. 22.1 Omgevingswet). Een besluit is bijvoorbeeld een bestemmingsplan. Het projectgebied is gelegen binnen de grenzen van het bestemmingsplan 'Buitengebied Oldambt', welke is vastgesteld in 2013 en sindsdien eenmalig is herzien in 2015.

In figuur 3 is een uitsnede van de verbeelding van het 'Consolidatieplan Buitengebied' opgenomen. Dit geconsolideerde plan is vastgesteld op 21 januari 2016. Hierop is te zien dat aan het projectgebied verschillende (dubbel)bestemmingen zijn toegekend. Allereerst kent het gehele projectgebied de enkelbestemming 'Agrarisch met waarden'. Daarnaast gelden er dubbelbestemmingen voor delen van het projectgebied. Zo kent het grootste gedeelte van het projectgebied de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 3'. Een uitzondering geldt voor twee zones middenin het projectgebied, waar geen archeologische dubbelbestemming van kracht is en een strook aan de noordkant (grenzend aan de watergang) waar de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 2' geldt. Het projectgebied kent daarnaast de dubbelbestemming 'Leiding – Hoogspanningsverbinding' ter plaatse van de hoogspanningsverbinding aan de noordkant van het projectgebied. Ook geldt voor een kleine strook de dubbelbestemming 'Leiding – Leidingstrook', in verband met een ondergrondse leiding die door het zuidelijke deel van het projectgebied loopt. Het gehele projectgebied kent de gebiedsaanduidingen 'bomenteelt' en 'veenkoloniaal landschap'. Het erf aan de zuidkant van het projectgebied heeft de enkelbestemming 'Agrarisch – Bedrijf' en de bouwaanduiding 'karakteristiek'.

Figuur 3: Weergave projectgebied Zonnepark Westerlee op verbeelding bestemmingsplan 'Consolidatieplan Buitengebied'

De voorgenomen realisatie van een zonnepark, het plaatsen en het in gebruik nemen van de constructies met zonnepanelen, een energieopslagsysteem en toebehoren ten behoeve van het opwekken van duurzame energie, past niet binnen het huidig planologische regime. Voor de realisatie van het zonnepark dient op grond van artikel 5.1, lid 1 van de Omgevingswet een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) te worden aangevraagd. De aanvraag gaat vergezeld van de voorliggende onderbouwing.

1.4 Leeswijzer

Deze Onderbouwing is opgebouwd uit 7 hoofdstukken. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op het voorgenomen plan. Hoofdstuk 3 gaat in op de voorbereiding van het initiatief, met specifiek de procesparticipatie en de financiële participatie. In hoofdstuk 4 komt het beleidskader aan bod. In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van het van toepassing zijnde rijksbeleid, provinciaal beleid, regionaal beleid en gemeentelijk beleid. Het voorgenomen plan wordt daarbij getoetst aan dit beleid. In hoofdstuk 5 worden de impact en de gevolgen van het plan op de fysieke leefomgeving en het milieu beschreven, wordt aangegeven of het plan past binnen relevante vastgestelde regelgeving en of sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Hoofdstuk 6 betreft een onderbouwing van de uitvoerbaarheid en hoofdstuk 7 betreft de slotconclusie.

2 Planbeschrijving

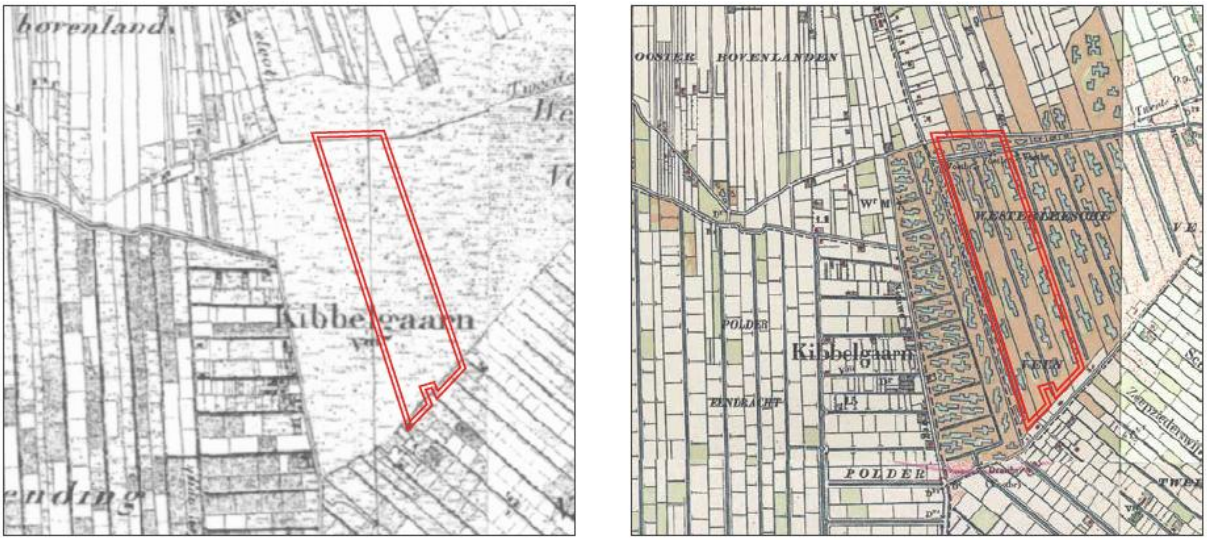
2.1 Beschrijving projectgebied

2.1.1 Ontstaan van het projectgebied

Het projectgebied maakt onderdeel uit van het karakteristieke veenkoloniale landschap. Een landschap dat zeer herkenbaar is door een grootschalige openheid en eenduidig ordeningsprincipe van de perceelsverkaveling.

Tot begin 20e eeuw

Het projectgebied was oorspronkelijk aan de rand gelegen van het Bourtangermoeras: een groot hoogveengebied dat zich uitstrekte in Drenthe, Groningen en Duitsland. Op de historische kaart van omstreeks 1850 (zie figuur 4) is te zien dat dit veengebied al grotendeels ontgonnen was, behalve het projectgebied. Karakteristiek is de planmatige opzet van de ontginningen met aaneengesloten bebouwing langs rechte wegen (lintbebouwing), rechte waterlopen in de vorm van wijken en kanalen en agrarische erven op een regelmatige afstand langs de wegen en waterlopen. Aan het einde van de 19e eeuw/begin 20e eeuw werd het Westerleesche veen, waarin het projectgebied is gelegen, ontgonnen. Op de kaart van omstreeks 1900 zijn de overwegend noordoost-gerichte wijken te zien met daartussen petgaten. Petgaten zijn ontstaan als het gevolg van het uitbaggeren van het veen (winning van turf).

Figuur 4: Ligging van het projectgebied op de historische kaarten van 1850 (links) en 1900 (rechts)

Gedurende de 20e eeuw

In de loop van de 20e eeuw is het gebied geheel ontgonnen en maakte het projectgebied, polder Emergo, onderdeel uit van het veenpolderlandschap. De polder onderscheidde zich van de directe omgeving door een andere oriëntatie van de verkavelingsrichting en de meer blokvormige percelen. Met name vanaf het Meedernerveen, waarlangs het buurtschapje Kibbelgaarn is gelegen (ten westen van het projectgebied) ontstond een andere verkavelingsrichting. Net zoals op de overgang vanaf de Ceresweg richting Oude Pekela, ten zuiden van het projectgebied. In de jaren ‘70 werd in de veenpolder het recreatiegebied Emergobos gerealiseerd. Het betreft een bosgebied van 49 hectare met speel- en zonneweiden en een visvijver. Het Emergobos wordt beheerd door Staatsbosbeheer.

Figuur 5: Ligging van het projectgebied op de historische kaarten van 1950 (links) en 1980 (rechts)

Heden

Met de aanleg van het Emergobos is het projectgebied enigszins geïsoleerd geraakt van het grootschalige open polderlandschap, zoals bijvoorbeeld het geval is bij de polder Hoop op Beter (ten westen van Kibbelgaarn). Het projectgebied heeft nog steeds een weidse en open uitstraling, maar wordt ingekaderd door de bosrand van het Emergobos en het bebouwingslint Kibbelgaarn. Daarnaast heeft de polder door herverkavelingen geen uitgesproken verkavelingsrichting meer. De verkavelingsrichting binnen het projectgebied is sterk noord-zuid georiënteerd. Aan de noordzijde doorsnijdt een hoogspanningstracé het projectgebied.

2.1.2 Ondergrond

De geomorfologische kaart laat zien dat het projectgebied nog net binnen de ontginningsvlakte van het veengebied is gelegen (zie figuur 6). Richting het noorden is sprake van een meer zandige ondergrond (verspoelde dekzanden).

Figuur 6: Ligging van het projectgebied op de geomorfologische kaart

2.1.3 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied heeft een grootte van 44 hectare en is sinds de vorige eeuw in agrarisch gebruik. Het projectgebied is met name gebruikt voor akkerbouw, met name de teelt van aardappelen, maïs en bieten. Ook is het projectgebied in het verleden in gebruik geweest als grasland. De percelen liggen in een omgeving die grotendeels bestaat uit landbouwgronden met tussendoor enkele bospercelen. Aan de noord- en zuidkant van de percelen bevinden zich doorgaande wegen met een onderbroken laanbeplanting. Daarnaast liggen er een aantal watervoerende sloten rondom de percelen, met uitzondering van een deel aan de westzijde. Aan de noordzijde van het projectgebied bevindt zich een hoogspanningslijn en bijbehorend hoogspanningsstation.

Figuur 6: Zicht over het projectgebied (perceel ten westen van de watergang), kijkend van zuid naar noordelijke richting, langs de bosrand van het Emergobos

Figuur 7: Zicht over het projectgebied richting de oostelijke zijde (Emergobos)

Figuur 8: Zicht op het projectgebied richting de hoogspanningsmasten (en het hoogspanningsstation) aan de noordzijde

2.2 Het zonnepark

2.2.1 Initiatief voor een zonnepark met energieopslagsysteem

Pure Energie en coöperatie Energie(k) Oldambt willen een zonnepark realiseren in het projectgebied. De te realiseren technische installatie wekt duurzame energie op voor een periode van 30 jaar. Het projectgebied is 44 hectare (bruto) groot, waarbinnen een zonnepanelenveld van circa 33 hectare wordt gerealiseerd. Met het plan wordt bijgedragen aan het behalen van de overheidsdoelstellingen om duurzame energie op te wekken. De verwachte productie van het zonnepark is circa 60 miljoen kilowattuur (kWh) per jaar. Dit is ruim 11% van de 528 miljoen KWh elektriciteit die in 2020 in de gemeente Oldambt werd gebruikt.

Binnen het zonnepark wordt een energieopslagsysteem gerealiseerd. Het elektriciteitsnet kan de aanvraag aan nieuwe aansluitingen en het bijbehorende transport van elektriciteit binnenkort namelijk niet meer aan. De problemen ontstaan op meerdere ‘niveaus’ in het elektriciteitsnet. Op steeds meer plaatsen in Nederland hebben bedrijven en netbeheerders problemen met nieuwe aansluitingen of uitbreidingen op het elektriciteitsnet. Netcongestie kan worden tegengegaan door het toevoegen van flexibiliteit. Dat kan met het aansluiten van extra buffercapaciteit als een energieopslagsysteem.

Ook is er vaak veel vraag naar energie op tijdstippen en momenten waarop er geen zonne- en windenergie wordt geproduceerd. Zonne-energie wordt grotendeels overdag opgewekt en de piek qua energievraag ligt vaak 's avonds. Dat vraagt veel van het elektriciteitsnet. Om flexibel te kunnen zijn in het leveren van elektriciteit aan het elektriciteitsnet kan een energieopslagsysteem (bijvoorbeeld een batterij) uitkomst bieden. Wanneer opgewekte energie wordt opgeslagen in een batterij, en dus niet meteen aan het net wordt terug geleverd, wordt het net minder belast en kan de energie gebruikt worden wanneer het nodig is.
De initiatiefnemers plaatsen bij Zonnepark Westerlee een systeem die energieopslag kan verzorgen. Op de dagen dat er veel zon is, wordt er energie opgeslagen in een energieopslagsysteem. Zodra het kan, wordt deze duurzame energie alsnog aan het elektriciteitsnet geleverd. Dat gebeurt op het moment dat er in Nederland (of de gemeente Oldambt) veel vraag is naar (duurzame) energie.
Dit is ook in lijn met beleid van het Ministerie van Economische Zaken dat als onderdeel van het Klimaatpakket een verplichting in gaat stellen voor het installeren van een batterij bij zonnevelden.

Het energieopslagsysteem wordt daarnaast ingezet om het elektriciteitsnet te balanceren op 50 Hz voor Tennet. Het energieopslagsysteem monitort het lokale net en bij een afwijking van de 50 Hz zal het systeem het elektriciteitsnet automatisch balanceren. Dit zorgt voor een stabiel stroomnet voor alle lokaal aangeslotenen, van bedrijven die stroom afnemen tot woningbezitters met zonnepanelen die terug leveren aan het net. De innovatieve toepassing van het energieopslagsysteem in combinatie met het zonneveld maakt van Zonnepark Westerlee een zeer efficiënt en duurzaam project.

Door het energieopslagsysteem direct bij het nieuwe zonnepark te realiseren, kan de batterij dezelfde bestaande netaansluiting gebruiken. De batterij wordt aangesloten 'achter de meter'. De reden hiervan is dat het doel in de eerste plaats is om de opgewekte stroom van het zonnepark later op het net te brengen. Als de zon schijnt is het aanbod aan duurzaam opgewekte stroom hoog en als de zon niet schijnt is het aanbod laag. Op het moment van overaanbod van elektriciteit op het net, kan er congestie plaatsvinden. Met het energie-opslagsysteem kan de stroom die in het middaguur wordt opgewekt, in de avondpiek (typisch tussen 17 uur en 21 uur), als de stroom maatschappelijk meer relevant is, op het net worden geleverd. We spreken dan van uitgestelde levering. De voordelen zijn dat de stroom een hogere maatschappelijke waarde heeft en dat de toevoer beter te sturen is zodat het lokale systeem beter in balans blijft.

2.2.2 De locatiekeuze

De locatiekeuze voor het zonnepark is zorgvuldig tot stand gekomen. Het zonnepark kan hier worden aangesloten op het elektriciteitsnet, de gronden zijn beschikbaar en het zonnepark is hier landschappelijk goed inpasbaar binnen de aanwezige landschappelijke structuren. Daarnaast is het gebied in het 'Programma zon en wind 1.0' van de gemeente Oldambt aangewezen als mogelijk geschikte locatie voor realisatie van een zonnepark.

2.2.3 Technische gegevens zonnepark

De technische installatie

In het projectgebied wordt een oostwest-opstelling van panelen gerealiseerd, welke rekening houdt met de toetreding van daglicht rondom en onder de panelen en voldoende waterinfiltratie in de bodem. Zo wordt er gebruik gemaakt van bifacial panelen (lichtdoorlatend) en tussen de panelen worden openingen gelaten zodat regenwater kan infiltreren. Het water stroomt zo niet alleen aan de onderkant van de stellages, maar ook aan de bovenkant en in de middelste delen van stellages. De opstelling krijgt een maximale hoogte van 2,7 meter. Tussen de panelenrijen liggen beheerpaden. Binnen het zonnepark worden vijf transformatorstations gerealiseerd. Ook wordt er een inkoopstation aan de noordkant van het zonnepark geplaatst. Daarnaast is binnen het zonnepark ruimte gereserveerd voor een energieopslagsysteem. De totale technische oppervlakte van het energieopslagsysteem is 2.250 m^2. Dit is inclusief veiligheidszones. Het totale oppervlak aan panelenvelden bedraagt circa 23 hectare (bedekking van de bodem met panelen) en circa 1 hectare grond wordt benut voor de bijbehorende installaties en halfverharding. Nutsgebouwen, zoals de transformatoren en energieopslagsysteem, worden zoveel mogelijk ingepast met opgaande beplanting in de nabijheid van de bebouwing. De gebouwen worden niet hoger dan 3.10 meter en de gevels en onderdelen krijgen een neutrale donkere kleur (donker grijs of donker groen). Er komt geen verlichting op het zonnepark.

Hekwerk

Om het projectgebied is een hekwerk nodig met camerabeveiliging. Dit wordt een eenvoudig hekwerk met gaas en houten palen van 2.00 meter hoog. Er is een opening van ten minste 20 cm onderaan bij het hekwerk, zodat dieren er onder door kunnen. Op een tweetal plaatsen zijn toegangspoorten ten behoeve van beheer en calamiteiten. Aan de noord-, west- en zuidzijde wordt het hekwerk begroeid met klimop, hop en wilde kamperfoelie om de technische installaties in te passen.

Ontsluiting
Het zonnepark wordt ontsloten via de noordzijde (D.H. Vinkersweg). Het onderhoudspad bestaat uit halfverharding en wordt circa 5 meter breed. Het is noodzakelijk om het hoofdpad te verharden (met halfverharding) omdat het zonnepark bij calamiteiten bereikbaar moet zijn voor hulpdiensten. De onderhoudspaden tussen de panelenrijen worden niet verhard.

2.2.4 Inrichtingsplan- en beheerplan zonnepark

Ten behoeve van het plan is een inrichtings- en beheerplan opgesteld, welk separaat is bijgevoegd (Zonnepark Westerlee, Landschappelijk inrichtingsplan). In deze paragraaf wordt het inrichtings- en beheerplan beknopt weergegeven.

Uitgangspunten
Het projectgebied maakt onderdeel uit van het veenkoloniënlandschap. Anders dan in het grootschalige open veenpolderlandschap, heeft het projectgebied een enigszins geïsoleerde ligging langs de beslotenheid van het Emergobos. Het boslandschap biedt het zonnepark een groene achtergrond en vormt al een natuurlijke begrenzing van de horizonbeleving in oostelijke richting (gezien vanaf lintbebouwing Kibbelgaarn). Met de landschappelijke inpassing wordt ingezet op het sterker verbinden van bestaande groenblauwe structuren, zoals de watergangen, Tonkenoordslaan en de erven langs de linten, met het Emergobos.

Met de opzet van het zonnepark wordt een geleding gemaakt die de verkavelingsstructuur van de ontginning versterkt. Daarbij wordt er invulling gegeven aan het hoogteverloop van het perceel. Natte elementen als een poel en een nieuwe watergang met zonbeschenen plas-dras oever zijn gelegen in het lage noordelijke deel. Een houtwal met (droge) greppels begrenzen het zonnepark in het hoger gelegen zuidelijke deel. De geleding van het zonnepark maakt groenblauwe aders door het zonnepark. Met dit landschapselement wordt tevens het zicht vanuit zuid-west richting op het zonnepark ontnomen. Deze zuidhoek wordt in zijn geheel ingericht en beheerd als akkervogelnatuur.

In de gekozen opzet is er rekening gehouden met de belemmeringen van de gasleiding en hoogspanningsverbinding, maar deze infrastructuur is niet leidend voor de vorm van het zonnepark.

Landschappelijke inpassing

Noorzijde (D.H. Vinkersweg)
De afstand tot aan de daadwerkelijke panelenvelden vanaf de D.H. Vinkersweg is ruim, variërend van 50 tot 100 meter. Dit komt mede door de aanwezigheid van de beschermingszone van de hoogspanningskabels, waardoor het zonnepark verder terug gelegen is. Aan de noordzijde is sprake van een variatie aan landschapselementen (verhoging biodiversiteit), zoals kruidenrijke ruigte met lage struweelgroepen, poel en verhoogde grondwal (grond van de poel). De verhoogde grondwal ontneemt het zicht op de installaties en gebouwen nabij de entree van het zonnepark. Vanaf de D.H. Vinkersweg blijft een vrij zicht op de westelijke horizon met de poel op de voorgrond.

Zuidzijde (Ceresweg)
Aan de zuidzijde, langs de Ceresweg, wordt het zonnepark geheel uit het zicht genomen met een houtwal, begroeid hek en groepen struweelheggen. Dit vanwege de nabijheid van erven. De afstand van het erf met schuur (Ceresweg 3) tot aan de opstelling is ca. 80 meter. De gasleiding en calamiteitentoegang moet vrij blijven van beplanting. De groepen struweelheggen benadrukken de zichtlijnen op de hoek van het Emergobos en ter hoogte van Ceresweg 3 langs het zonnepark richting de westelijke horizon. Langs de Ceresweg worden greppels gemaakt als begrenzing.

Westzijde (Kibbelgaarn) en Oostzijde (Emergobos)
De afstand ten opzicht van de lintbebouwing van Kibbelgaarn is meer dan 300 meter. Er is een voorgrond van een losse struikenrand langs de watergang die overgaat in een houtwal met dichte struikenrand, waardoor het zicht op de panelen ontnomen wordt. Het Emergobos is op de achtergrond zichtbaar.

Waterhuishouding
Binnen het projectgebied wordt het verharde oppervlak uitgebreid ten opzichte van de huidige situatie. De verharding (centrale ontsluitingspad) wordt gerealiseerd in waterdoorlatend grasbeton. Met grasbeton als halfverharding blijft waterinfiltratie mogelijk, eventueel wordt er een zandlaag onder de grasbetontegels aangebracht. Onder het inkoopstation, transformatorstations en energieopslag-systeem wordt een fundering aangebracht met de nodige technische voorzieningen. Het verhard oppervlak wordt gecompenseerd met de aanleg van een nieuwe watergang door het zonnepark. Het energieopslagsysteem watert hier direct op af. De nieuwe watergang wordt met duikers verbonden aan de bestaande watergangen aan de oost- en westzijde van het plangebied. Het doorstroomprofiel van deze watergang volstaat ruimschoots in compensatie waterberging. Naast de nieuwe watergang wordt er ook een poel gerealiseerd aan de noordzijde van het projectgebied. Deze poel mag incidenteel droogvallen. Ook wordt er langs de houtwal aan weerszijden greppels gemaakt en langs de rand van het plangebied bij Ceresweg. De vrijgekomen grond wordt benut voor de wallen. In nattere perioden kunnen de greppels ook overtollig water wegvoeren.

Inrichtingsmaatregelen

Akkervogelnatuur
Het projectgebied ligt in gebied aangemerkt als leefgebied akkervogels. Het zonnepark moet voldoen aan een norm van 10% compensatie voor het wegnemen van leefgebied voor akkervogels (Actieplan akkervogels en de Omgevingsverordening van de provincie Groningen). Voor de inrichting is advies ingewonnen bij de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels, ANOG en Team Natuur van de provincie Groningen. Doelsoorten voor het gebied zijn de patrijs en geelgors. Aan de zuidzijde van het projectgebied wordt akkervogelnatuur ingericht, ingezaaid met een akkervogelmengsel en beheerd. Dit betreft een gebied van 4,4 hectare aaneengesloten oppervlak. De bermen van de westrand en zuidrand van het projectgebied worden ingezaaid met een 1 jarig FAB mengsel.

Houtwal
Langs de westrand en zuidrand wordt een asymmetrische houtwal aangelegd om het zonnepark landschappelijk in te passen en de verbinding van opgaand groen door het landschap te versterken. Een houtwal is een lijnvormig element met een aaneengesloten houtige begroeiing van inheemse struiken en greppels aan weerszijden. Vroeger vaak met doornachtige struiken vanwege de veekerende werking. De houtwal wordt aangelegd in het hogere deel van het projectgebied. Bij een houtwal (vroeger veekerend element) worden greppels aan weerszijden gemaakt waarmee de grondwal wordt opgeworpen. Zo is er een gesloten grondbalans, maar ook een microreliëf met variatie (vochtige greppel en droge wal). Het is niet alleen een landschappelijke fraaie afscherming, maar ook een waardevol landschapselement voor de biodiversiteit. De houtwal moet het zonnepark uit het zicht nemen. In het ontwerp is de zonbeschenen zichtzijde een begroeid flauw talud en de binnenzijde 1:1. Totale breedte van de houtwal is ongeveer 10 meter. Er worden gebiedseigen struiken geplant met een hogere groeihoogte (2 tot 7 a 8 meter). Hoe meer diversiteit, hoe waardevoller. Doordat het struweel vrij uit kan groeien (in tegenstelling tot een geknipte haag) komen de planten tot bloei en vruchtzetting wat een grote meerwaarde heeft voor insecten, vogels en kleine zoogdieren.

Struikenrand
Langs de westrand is een brede watergang gelegen tot ongeveer de helft van het perceel/ projectgebied. Waar de watergang 'begint' eindigt de houtwal. Deze gaat over in een struikenrand met overeenkomstige soorten,

maar met een steeds meer lossere en lagere opzet naarmate de bodem lager wordt richting D.H. Vinkersweg. Door egelantier toe te voegen aan de iets lagere gebiedseigen struiken die ook gebruikt zijn voor de houtwal (groeihoogte 2 tot 3 meter) ontstaat er een landschappelijke rand met subtiele variatie. Waarbij een stevige groene aanblik in het zuidelijke deel geleidelijk verschiet naar een iets lossere en lagere groenrand. Er wordt autochtoon inheems bosplantsoen gebruikt passend bij de lokale bodem en waterhuishouding bestaande uit een menging van egelantier, sleedoorn, gewone vlier en hulst.

Poel

De noordelijke zone wordt doorsneden met een hoogspanningsverbinding met twee masten welke toegankelijk voor onderhoud dienen te blijven. De toegang tot het zonnepark wordt gekoppeld aan de bereikbaarheid van de masten. De huidige dam ligt echter niet in het verlengde van de centrale as (buiten de vrije zone van de mast). De nieuwe toegangsweg maakt (noodgedwongen) een s-slinger. In de bocht van de slinger wordt een poel gegraven op een lager deel van het projectgebied. Het betreft een grote (totaal ongeveer 2500 m^2, inclusief oevers) ondiepe poel uitgraven tot op 0,5 à 1 m beneden de laagste grondwaterstand met geleidelijk oplopende oevers rondom. De poel is een groeiplaats voor water- en moerasplanten. Hierop kunnen amfibieën hun eieren afzetten. Een opgeworpen grondwal flankeert de poel en ontneemt het zicht op de hogere installaties. De zone wordt net als het zonnepark extensief beheerd (gefaseerd maaien en afvoeren). Er worden op het talud van de grondwal en in de zone langs het hek dichte struikgroepen (Gelderse roos, sleedoorn, meidoorn, lijsterbes, hondsroos, gewone vlier, wilde lijsterbes), van circa 2 tot maximaal 3 meter hoog geplant. Periodiek vindt er onderhoud plaats zodat dit ook echt niet hoger wordt dan 3 meter. Soorten als patrijzen, padden en salamanders profiteren van deze omgeving.

Plas-dras oever

Op ongeveer 1/3 van het zonnepark in het verlengde van de oost-west watergang door de percelen bij Kibbelgaarn wordt in het zonnepark een nieuwe watergang gemaakt. De gronden ten zuiden van deze nieuwe watergang zijn iets hoger gelegen dan het noordelijke deel. Naast een doorstroomprofiel van 4 meter en een steil talud (1:2) aan de zuidkant wordt er brede plas-dras oever gemaakt op de zonbeschenen oever van circa 5 meter. Het talud van de plas-dras oever varieert in breedte, zodat er verschillende omstandigheden ontstaan met diepere en ondiepe delen. Een losse begroeiing van enkele struikgroepen (gelijke soorten als langs het hek aan de westzijde) bieden soorten als reeën, hazen en patrijzen beschutting door het zonnepark.

Figuur 9: Overzichtstekening inrichtingsplan zonnepark Westerlee

LEGENDA

NIEUWE INRICHTING

Houtwal met dichte struikenrand, 3 tot 5 meter hoog, 10 tot 20 meter breed
Lage wal (hoogte circa 1m) met greppels aan weerszijden, begroeid met gebiedseigen struiken:
sporkehout, meidoorn, sleedoorn, hulst, struikklimop, gewone vlier. Zichtzijde flauw talud, achterzijde 1 op 1.

Dichte struikgroepen, circa 2 tot 3 meter hoog
Lage begroeiing van gebiedseigen struiken tegen talud grondwal (vogelbosjes): gelderse roos, rode kornoelje,
gewone liguster, meidoorn, lijsterbes, zoete kers, wilde appel, wilde lijsterbes.

Losse struikenrand, circa 2 tot 3 meter hoog, 5 tot 10 meter breed
Gebiedseigen struiken (wintergroen, bloei en/of vruchten): egelantier, sleedoorn, gewone vlier, hulst en struikklimop.
Begeleiding van ecologische verbinding voor o.a. reeën en kleine zoogdieren.

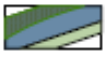
Kruidenrijke beheerpaden (3 tot 10 meter breed)
Beheerpaden watergangen en groenranden, extensief beheerd grasland (maaien en afvoeren), ingezaaid met 1 jarig fab-mengsel.

Kruidenrijke vegetatie met poel
Gericht op patrijs. Extensief beheerd grasland (maaien en afvoeren), niet extra inzaaien, natuur- en zichtbeleving noordzijde.

Akkervogelhabititat, 10% compensatie (4,4 ha)
Wintervoedselakker met groepen struweelheggen gericht op de soorten patrijs en geelgors.

Nieuwe watergang met plas-draszones en struiken (27 m breed)
Met nieuwe duikers verbinden met bestaande watergangen oost- en westzijde plangebied.
Overgang tussen hogere/lagere gronden gebied. Groenblauwe doorradering van het zonnepark.

Zone kruidenrijk gras binnen hekwerk (12 m breed)
Open zone kruidenrijk gras met losse rijtjes kleine struiken: egelantier, extensief beheerd (maaien en afvoeren).

Glooiende grondwal met lage struiken op zichtzijde talud
Grondwal aan de noordzijde van het zonnepark van circa 1 meter hoog gemaakt met grond uit de poel (gesloten grondbalans).

NIEUWE INSTALLATIES/VOORZIENINGEN

Zonnepanelenvelden (23 ha van de bodem bedekt met opstelling)
Oostwest-opstelling (omgekeerd), bifacial panelen, maximaal 2,7 meter hoog, binnen hekwerk inzaaien met meerjarig grasmengsel.

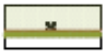
Technische installaties (centrale omvormers, EOS en inkoopstation)
5 centrale omvormers aan de centrale as. Oppervlak EOS is 30x75 meter.
Inkoopstation nabij de entree buiten de zone hoogspanning.

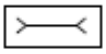
Onderhoudspad (5 m breed grastegels)
Gelegen door het midden van het zonnepark met de hoofdingang aan de noordzijde.
Bij calamiteiten is ook de zuidelijke uitgang nabij de Ceresweg te gebruiken.

Beheerpaden (min. 3 m breed) - hekwerk
Hekwerk, houten palen schapengaas met begroeiing o.a. wilde kamperfoelie, braam en hop aan de zichtzijden,
20 cm doorgang onderzijde voor kleinere diersoorten, gras extensief beheer (maaien en afvoeren).

Camera's
Beveiliging van het zonnepark langs het hekwerk.

Duikers watergang
In verlengde van doorstroomprofiel (4 meter).

BESTAAND

Bossages

Bomen, bestaand bos

Beschermingszone hoogspanningskabels

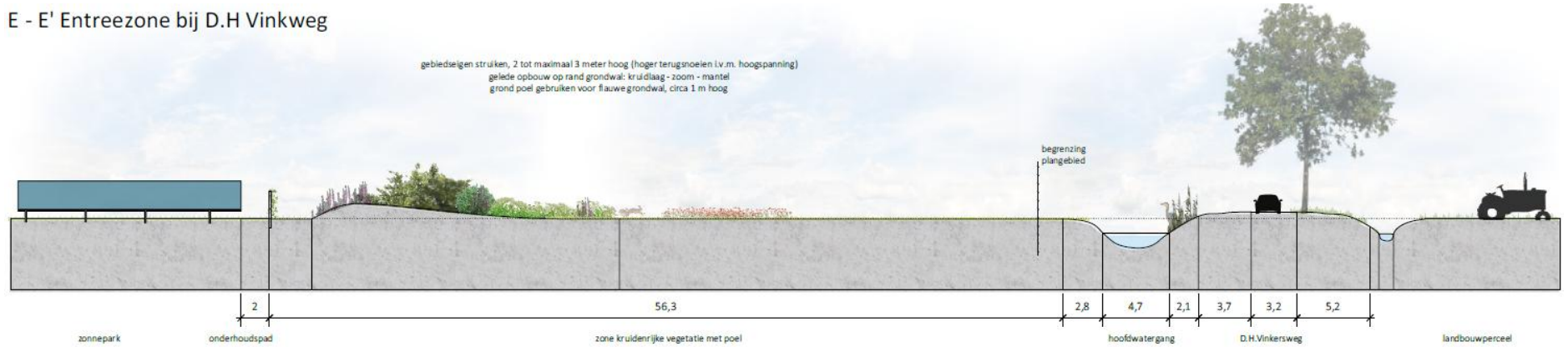
Beschermingszone gasleiding
5 meter uit hart leiding.

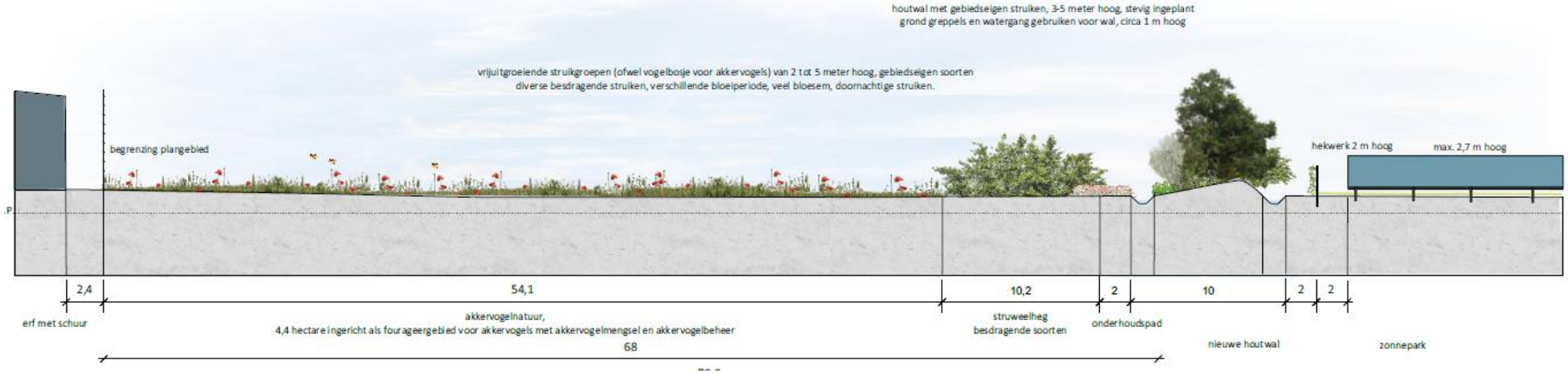
Zichtlijn
In het ontwerp is rekening gehouden met waardevolle zichtlijnen op het landschap.
De omwonenden, gemeente en provincie hebben deze aangedragen.

PLANGRENS (44,3 ha / paarse lijn)

Figuur 10: Legenda behorend bij inrichtingsplan zoals is weergegeven in figuur 9.

Figuur 11: *Doorsnede entreezone bij D.H. Vinkweg met poel en kruidenrijke vegetatie*

Figuur 12: Doorsnede vanaf Ceresweg met akkervogelnatuur, struweelhaag en nieuwe houtwal

2.2.5 Bouw

De start van de bouw is afhankelijk van de vergunningen. Het leggen van de panelen en plaatsen van de omvormers zal enkele maanden in beslag nemen. Om het park aan te sluiten op net zullen de nodige aanpassingen moeten worden gedaan, deze werkzaamheden kunnen 0,5 á 1 jaar in beslag nemen.

2.2.6 Operationeel

Zodra het zonnepark gerealiseerd is zal het beheerd gaan worden. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het onderhoud van de systemen, maar ook het monitoren van het zonnepark, het beheer van de landschapselementen en diverse administratieve werkzaamheden.

2.2.7 Looptijd

De looptijd van het zonnepark betreft 30 jaar. Hierna wordt het zonnepark ontmanteld.

3 Voorbereiding en participatie

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de totstandkoming van het plan, middels participatie met de omgeving. Onder de Omgevingswet is dit een belangrijk aspect in de procedure voor het aanvragen van een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA). Ieder initiatief heeft invloed op de fysieke leefomgeving en de mensen die daar wonen, werken en recreëren. Het vroegtijdig betrekken van betrokken partijen met een mogelijk belang bij het initiatief en omwonenden zorgt uiteindelijk voor een beter plan en meer draagvlak voor het initiatief. In dit hoofdstuk zal verder in worden gegaan op de participatie. Dit betreft enerzijds procesparticipatie en anderzijds financiële participatie.

3.1 Procesparticipatie

Initiatiefnemers coöperatie Energie(k) Oldambt en Pure Energie hebben bij het ontwikkelen en realiseren van het Zonnepark Westerlee oog voor de omgeving. Vroegtijdig is de omgeving geïnformeerd over het idee voor het zonnepark en vervolgens betrokken bij de verdere uitwerking van het plan voor het zonnepark. Daarbij is onder meer gekeken op welke manier wensen en ideeën van de omgeving een plek konden krijgen in de landschappelijke inpassing van het zonnepark. Deze manier van werken vloeit voort uit de Twentse achtergrond van de initiatiefnemers, waar 'Noaberschap' (Noaberschop in het Gronings dialect) een belangrijk onderdeel is van de samenleving. Van oudsher moeten 'noabers' (Nederlands: buren) op elkaar kunnen rekenen en naar elkaar omkijken.

De omgeving informeren

In december 2020 en februari 2021 heeft Pure Energie eerste keukentafelgesprekken gevoerd met direct omwonenden om ze te informeren over het idee en de participatieaanpak voor Zonnepark Westerlee. Nadat de gemeenteraad van Oldambt op 31 januari 2022 het Programma zon en wind 2.0 vaststelde, heeft Pure Energie op 16 februari 2022 opnieuw gesprekken met direct omwonenden gevoerd. De projectleider en omgevingsmanager hebben 18 direct omwonenden persoonlijk gesproken en een uitnodiging voor een informatieavond overhandigd. Direct omwonenden die niet thuis waren en overige omwonenden in een straal van circa 1,5 kilometer, hebben een uitnodiging met extra informatie in de brievenbus gekregen. Vereniging Dorpsbelangen Westerlee (VDW) en coöperatie Energie(k) Oldambt (cEO) zijn per email uitgenodigd. Ten slotte zijn via lokale media ook andere geïnteresseerden uitgenodigd om de informatiebijeenkomst bij te wonen.
Tijdens de informatieavond op 2 maart 2022 is kort wat verteld over het idee voor het zonnepark, het beleid van de gemeente en de participatiemogelijkheden. Hierna zijn uitgebreid de vragen en opmerkingen van deelnemers besproken. Naast omwonenden waren ook VDW, cEO en Staatsbosbeheer vertegenwoordigd (de laatste in verband met de nabijheid van het Emergobos). In de maanden volgend op de informatiebijeenkomst zijn cEO en Pure Energie een samenwerking rondom het zonnepark aangegaan.
Omdat tijdens en na de informatieavond bleek dat meerdere omwonenden behoefte hadden aan meer beeld bij de landschappelijke inpassing van het zonnepark en bij de financiële participatie, is op 19 april 2022 een verdiepingsbijeenkomst georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomst zijn onder andere visualisaties getoond gebaseerd op het eerste conceptontwerp voor landschappelijke inpassing. Verder is er uitgebreid stilgestaan bij het omgevingsfonds en lokaal eigendom, inclusief voorbeelden van hoe dit bij andere projecten van Pure Energie door omwonenden is ingevuld.
Na drie werkgroepbijeenkomsten (meer hierover hierna) is er op 25 mei 2023 een derde informatieavond georganiseerd om omwonenden een update te geven van de landschappelijke inpassing van het zonnepark. De presentatie hiervan is tevens op video opgenomen voor degenen die er niet bij konden zijn. Een uitgebreid verslag van het omgevingsproces is opgenomen in de bijlagen. Dit betreft het rapport 'Communicatie- en

participatieverslag, Zonnepark Westerlee'. Hierin is bijvoorbeeld ook opgenomen welke inhoudelijk ingebrachte punten wel zijn verwerkt in het uiteindelijke plan en welke niet (en waarom niet).

De omgeving betrekken via een werkgroep

Tijdens de huisbezoeken, de twee informatieavonden, via nieuwsbrieven en via berichten in de lokale media is de omgeving geattendeerd op de mogelijkheid om deel te nemen aan de werkgroep Zonnepark Westerlee. Via een werkgroep kunnen omwonenden en maatschappelijke organisaties wensen, ideeën en vragen rondom een zonnepark te delen. Zo kunnen ze invloed uitoefenen op het plan voor een zonnepark en kennis opdoen van bijvoorbeeld de opbrengst en de effecten ervan.

Er zijn vijf werkgroepbijeenkomsten georganiseerd met omwonenden van Zonnepark Westerlee. Ook Vereniging Dorpsbelangen Westerlee was vertegenwoordigd. Diverse onderwerpen kwamen aan bod zoals de landschappelijke inpassing van het zonnepark, lokaal eigenaarschap en geluids-en reflectieonderzoeken. Ook zijn de belangrijkste uitkomsten van het draagvlakonderzoek Zonnepark Westerlee bij de werkgroepbijeenkomsten betrokken.

In de interactieve werkgroepbijeenkomsten over landschappelijke inpassing, onder leiding van een landschapsontwerper, schoof ook Staatsbosbeheer aan om kennis te delen over de lokale flora en fauna. Veel wensen en ideeën omtrent de landschappelijke inpassing en geluid zijn verwerkt in het inpassingsplan.

Nadat de omgevingsvergunning is afgegeven en duidelijk is dat het zonnepark gebouwd mag worden, kan de werkgroep opnieuw elkaar komen. De deelnemers kunnen dan hun wensen, ideeën en vragen delen over bijvoorbeeld het beheer en de doelstelling(en) van het omgevingsfonds.

De gemeenteraad informeren

Op verschillende manieren hebben Pure Energie en coöperatie Energie(k) Oldambt (cEO) de gemeenteraad van Oldambt op de hoogte gehouden tijdens het participatieproces met de omgeving. De raad heeft direct en via de griffie updates ontvangen; deze bevatten onder andere nieuwsbrieven en een videopresentatie over de landschappelijke inpassing. Pure Energie en cEO gingen op 10 mei 2023 'aan tafel bij' de raad tijdens een beeldvormende vergadering. Daarnaast namen Pure Energie en cEO op 11 juli 2023 deel aan een themabijeenkomst over Zonnepark Westerlee, waarbij ook andere partijen aanwezig waren.

3.2 Financiële participatie

De initiatiefnemers geven jaarlijks – voor de duur van 15 jaar - een deel van de inkomsten van het zonnepark terug aan de omgeving. Hierdoor hebben omwonenden financieel voordeel van het zonnepark zonder dat zij geld hoeven te investeren en zonder dat zij medeverantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling, realisatie en beheer van het zonnepark. Dit is €0,50 per opgewekte megawattuur (MWh) per jaar. De precieze hoogte van het bedrag is afhankelijk van de hoeveelheid energie die in een jaar wordt opgewekt (dit heet ook wel: opgewekte megawattuur (MWh)).

Afspraken

Het bedrag stellen de initiatiefnemers via een omgevingsfonds aan de omgeving beschikbaar. Wat de omgeving hiermee wil doen, bepaalt de omgeving grotendeels zelf. In de werkgroep kan worden besproken op welke manier het omgevingsfonds kan worden ingericht en beheerd. Mogelijk zal de werkgroep hiervoor een reglement opstellen. De gemaakte afspraken tussen coöperatie Energie(k) Oldambt, Pure Energie en de werkgroep kunnen te zijner tijd in een samenwerkingsovereenkomst worden vastgelegd.

Looptijd

De afdracht aan het omgevingsfonds geldt voor een periode van 15 jaar, omdat dit gelijk is aan de termijn van de SDE++-subsidie. Deze subsidie zorgt ervoor dat een exploitant van een wind- of zonnepark een betrouwbare bron van inkomsten heeft, omdat de SDE++ een prijs per kilowattuur garandeert. Daardoor is het mogelijk voor een periode van 15 jaar deze toezegging aan het omgevingsfonds te doen. Na 15 jaar kan het zonnepark blijven

bestaan, maar is de exploitant voor inkomsten volledig afhankelijk van de elektriciteitsprijs. Die bepaalt dan wat de exploitant krijgt voor een geproduceerde kilowattuur. De prijs kan zo laag zijn dat een zonnepark waarvan de SDE++-termijn is afgelopen verlies draait. Daardoor kan deze toezegging aan het omgevingsfonds niet worden toegezegd voor de periode na de eerste 15 jaar.

Burentarief

Naar aanleiding van vragen uit de omgeving naar goedkope stroom, zal Pure Energie voor dit zonnepark een Burentarief aanbieden aan direct omwonenden in een cirkel van 500 tot 600 meter van het zonnepark. Het Burentarief is een laag groene stroomtarief voor direct omwonenden. De insteek voor Zonnepark Westerlee is dat de leveringskosten, het deel van de stroomprijs waar Pure Energie invloed op heeft, gegarandeerd niet hoger zullen zijn dan €0,12. Mocht de marktprijs onder de €0,12 dalen zoals in 2020, dan betalen omwonenden het lagere variabele tarief van Pure Energie.

Lokaal eigenaarschap

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat voor grootschalige opwek van hernieuwbare elektriciteit op land wordt gestreefd naar 50% eigendom van de lokale omgeving. Het uitgangspunt van de gelijkwaardige samenwerking tussen Pure Energie en coöperatie Energie(k) Oldambt is dat beiden 50% van het zonnepark in eigendom krijgen. Inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven uit de gemeente Oldambt en omwonenden uit andere gemeenten kunnen via lidmaatschap van de energiecoöperatie meedoen en mede-eigenaar worden van het zonnepark. Hierdoor vloeit een deel van alle inkomsten van het zonnepark direct terug naar de lokale samenleving. Dit kan door de uitkering van dividend aan leden, maar ook via bijdragen van de energiecoöperatie aan lokale projecten.

4 Beleidskaders

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt het relevante beleid dat betrekking heeft op het projectgebied en de voorgenomen ontwikkeling beschreven. Het wordt benaderd vanuit het Rijks-, provinciaal-, regionaal- en gemeentelijk beleid. Het voorgenomen plan wordt getoetst aan dit beschreven beleid.

4.2 Rijksbeleid

4.2.1 De Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Nederland staat in de komende jaren voor een aantal opgaven van nationaal belang. De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) stelt dat grote en complexe opgaven zoals klimaatverandering, energietransitie, circulaire economie, bereikbaarheid en woningbouw Nederland flink zullen veranderen. Deze opgaven moeten benut worden om vooruit te komen en tegelijkertijd het mooie van Nederland te behouden. De NOVI biedt perspectief om de grote opgaven aan te pakken. Hierbij is omgevingskwaliteit het kernbegrip: dat wil zeggen ruimtelijke kwaliteit én milieukwaliteit.

Vanuit de NOVI geeft het Rijk kaders en richting voor zowel nationale als decentrale keuzes. Centraal bij de afweging van belangen staat een evenwichtig gebruik van de fysieke leefomgeving, zowel van de boven- als van de ondergrond. In de NOVI wordt gesproken over een 'omgevingsinclusief' beleid. De NOVI beschrijft enerzijds een toekomstperspectief met ambities en anderzijds de nationale belangen in de fysieke leefomgeving en de daaruit voortkomende opgaven. Deze opgaven zijn het verschil tussen de ambitie en de huidige situatie en verwachte ontwikkelingen. Waar de opgaven vragen om een geïntegreerde benadering, komen deze samen in vier prioriteiten. Op deze vier prioriteiten zijn beleidskeuzes gemaakt. De vier prioriteiten zijn:

- Ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie.
- Duurzaam economisch groeipotentieel.
- Sterke en gezonde steden en regio's.
- Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

Om de beleidskeuze weloverwogen te maken worden drie afwegingsprincipes, die helpen bij het afwegen en prioriteren van de verschillende belangen en opgaven, gehanteerd namelijk;

- Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies.
- Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal.
- Afwentelen wordt voorkomen.

In de NOVI wordt gesteld dat de klimaatdoelstelling in lijn is met de Parijse klimaatdoelstelling: in 2050 vrijwel geheel klimaatneutraal. De ambitie is dat de omslag naar 100 procent circulair in 2050 gerealiseerd is en dat een zo goed mogelijke inpassing van duurzame energie in de leefomgeving is. In 2050 is Nederland erin geslaagd al deze ontwikkelingen zorgvuldig in te passen of nieuwe landschappen te creëren, met zo min mogelijk hinder of overlast voor mensen en het ecosysteem. De NOVI ziet het van nationaal belang om de internationale afgesproken doelen te behalen. De opgave is dan ook om de broeikasgassen ten opzichte van 1990 te reduceren met tenminste 49 procent in 2030 en met 95 procent in 2050. Een andere opgave is het vervangen van fossiele energiebronnen door duurzame bronnen.

In beleidskeuzes van de prioriteit 'Ruimte voor klimaatadaptatie energietransitie' wordt benoemd dat overheden, marktpartijen en maatschappelijke organisaties samenwerken aan het bijtijds halen van doelstellingen, die in het Klimaatakkoord zijn bepaald. Het Nationaal Programma RES vormt een platform voor onderling samenwerken, vergelijken, leren en uitdagen. De energietransitie kan een hefboom zijn voor kwaliteitsverbetering, zowel ruimtelijke als bijvoorbeeld voor ecologische, economische of sociale verbeteringen. Zonneparken kunnen bijvoorbeeld economische dragers voor het landelijk gebied worden. Daarnaast moeten zonneparken in het landschap worden ingepast. De afwegingprincipes van de NOVI leiden tot een voorkeur voor zonnepanelen op daken en gevels van gebouwen. Vanuit diezelfde principes hebben daarna onbenutte terreinen in bebouwd gebied de voorkeur. Om aan de gestelde energiedoelen te voldoen, kan blijken dat ook locaties in het landelijk gebied nodig zijn.

De 'Zonnebrief'

De 'Zonnebrief' over de ontwikkeling zonne-energie van 6 juli 2023 (van minister Jetten aan de Tweede Kamer) beschrijft de voorkeursvolgorde voor zonnepanelen. Hierin wordt de volgende prioriteit voor het plaatsen van zonnepanelen bepaalt (zonneladder):

1. daken en gevels;
2. terreinen en objecten binnen bebouwd gebied;
3. terreinen en objecten in het landelijk gebied (met uitzondering van landbouw- en natuurgronden);
4. landbouw- en natuurgronden.

Het achterliggende idee van de zonneladder is dat er eerst wordt gekeken naar de mogelijkheden om binnen de eerste drie treden zonnepanelen te plaatsen. Pas hierna komen landbouw- en natuurgronden in aanmerking voor het plaatsen van zonnepanelen. Dit voorkomt onnodige belasting van waardevolle landbouw- en natuurgronden. Tussen Rijk en provincies is bestuurlijk afgesproken dat provincies een vertaling van de zonneladder in hun provinciale omgevingsverordeningen vastleggen. Hierbij is besloten dat de eerste drie treden van de zonneladder worden gestimuleerd. Het gebruik van landbouw- en natuurgronden is in principe ongewenst, tenzij het gaat om:

- AGRI-PV: hierbij wordt een zonnepark (ook wel aangeduid als zonneveld of zonneweide) gecombineerd met een agrarische functie. Hierbij valt te denken aan het plaatsen van (transparante) zonnepanelen boven landbouwgewassen.
- Landbouwgronden in transitie: indien een grond in de toekomst een andere bestemming krijgt, kan de oprichting van een tijdelijk zonnepark financieel bijdragen aan deze transitie. Een zonnepark mag hier voor maximaal 30 jaar worden opgericht, daarna dient het gebied de definitieve (nieuwe) bestemming te krijgen.
- Vermindering netcongestie: het zonnepark draagt bij aan de vermindering van netcongestie of zorgt voor een efficiënter gebruik van het energienetwerk.

Verder is er besloten dat het voor elk project noodzakelijk is dat:

- het landschappelijk inpasbaar is;
- het inpasbaar is in het energienetwerk;
- er wordt gestreefd naar 50 procent participatie van omwonenden; en
- er voldoende draagkracht voor is.

De voorkeursvolgorde en de bovenstaande uitzonderingen en eisen zijn door de provincies, op ieder hun eigen wijze, vertaald in instructieregels in de provinciale omgevingsverordeningen. Hoe dwingender de instructieregels, hoe meer een gemeente wordt beperkt in haar beleidsruimte om keuzes te maken over de verwerking van de zonneladder. Ook de provincie Groningen heeft hierover instructieregels opgenomen in de provinciale verordening. Hiervoor wordt verwezen naar paragraaf 4.3.2 van deze Onderbouwing.

Energieopslag

De transitie naar een duurzaam elektriciteitssysteem stelt het bestaande elektriciteitssysteem en alle betrokken spelers voor nieuwe uitdagingen. In essentie gaat het om drie elementen:

1. De productie van hernieuwbaar opgewekte elektriciteit kent grotendeels een gevarieerd patroon. Eenvoudig gesteld zijn zon en wind variabele, weersafhankelijke bronnen. Om vraag en aanbod onder alle omstandigheden op elkaar af te stemmen zal een groter beroep gedaan worden op flexibiliteit van het systeem. Flexibiliteit zal moeten komen van alle mogelijke vormen van buffering in zowel tijd als omvang: opslag, demand side response, hybride elektrificatie, regelbare productie en flexibiliteit uit het buitenland via interconnectie. Grotere weersafhankelijkheid van het aanbod een elektriciteit leidt tot een grotere behoefte aan korte en lange termijn flexibiliteit.
2. De transitie zal de vraag naar elektriciteit in volume en profiel doen veranderen. Elektrificatie is voor de industrie, gebouwde omgeving en mobiliteit een mogelijke route voor verduurzaming. De omvang en snelheid van elektrificatie hebben een grote invloed op de werking van het elektriciteitssysteem. Het toepassen van hybride oplossingen, inclusief allerlei vormen van buffering, kan significant bijdragen aan de benodigde flexibiliteit.
3. Hernieuwbaar opgewekte elektriciteit zal ingevoed en onttrokken moeten kunnen worden op het net. Dat stelt netbeheerders voor de uitdaging om tegen zo laag mogelijke kosten nieuwe bronnen en additionele elektrificatie te faciliteren door o.a. toereikende netcapaciteiten te bieden. Het stelt overheden voor de taak om dit ruimtelijk goed in te passen. Infrastructuren voor het transporteren, converteren en opslaan van elektriciteit, aardgas, biogas, waterstof, CO2 en warmte zullen ook op elkaar afgestemd moeten worden.

Met deze uitdagingen zal gedurende de transitie de leveringszekerheid op het huidige hoge niveau dienen te blijven. Een energieopslagsysteem levert een bijdrage aan de transitie naar een flexibel elektriciteitssysteem. Energie-infrastructuur is voor de energietransitie sterk voorwaardenscheppend. De energie-infrastructuur (elektriciteit, (groen)gas en andere energiedragers) zal verder ontwikkeld moeten worden opdat tijdig voldoende capaciteit beschikbaar is. Tijdige en integrale ruimtelijke planning waarbij ook infrastructuur vanaf de start wordt meegenomen, is belangrijker dan ooit.

Het realiseren van een passende energie-infrastructuur met voldoende capaciteit en het realiseren van opslagsystemen (buffering) die flexibiliteit in het elektriciteitsnet bieden gaat dus hand in hand met de energietransitie.

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling

De realisatie van Zonnepark Westerlee draagt bij aan de (inter)nationale doelstellingen om in 2050 klimaatneutraal te zijn. De realisatie van het energieopslagsysteem bij dit zonnepark draagt ook bij aan het behalen van de energie-doelstellingen en het borgen van leveringszekerheid m.b.t. elektriciteit. Opslag van energie in batterijen en daarmee regelbare levering aan het net passen binnen de strategie van ‘buffering’ (flexibiliteit van het energiesysteem).

In het ‘Programma Zon en Wind 1.0’ van de gemeente Oldambt is beschreven dat het benutten van daken, gevels en onbenutte terreinen binnen het bebouwd gebied niet voldoende is om alleen daarmee de energiedoelstellingen te halen. Voorliggend plan heeft daarom betrekking op het realiseren van een zonnepark in het landelijk gebied. De onderbouwing in het kader van de zonneladder, zoals vastgelegd in provinciale instructieregels, is opgenomen in paragraaf 4.3.2 van deze voorliggende Onderbouwing.
Het zonnepark wordt landschappelijk en natuurlijk ingepast en ingericht en draagt daarmee ook bij aan de verbetering van de landschappelijke en natuurlijke waarden. Naast de opwek van duurzame energie wordt daarmee ook ruimte geboden aan natuur. Zo worden er een akkervogelhabitat, kruidenrijk grasland, diverse struwelen, een poel en een plas-dras oever gerealiseerd. Hiermee worden de natuur- en landschapswaarden ter plaatse verhoogd en wordt een aantrekkelijke omgeving gecreëerd voor diverse diersoorten. Het zonnepark

wordt aan alle zijden landschappelijk ingepast. Dit wordt onder andere gedaan door het aanleggen van een houtwal met dichte struikenrand en struwelen (zie ook paragraaf 2.2.4). Met het voorliggende plan is daarnaast sprake van 50% financiële participatie en er is voldoende draagkracht. Tot slot past het initiatief binnen het energienetwerk.

Met het voorliggende plan wordt bijgedragen aan de ambities, opgaven en prioriteiten van de NOVI en wordt geen afbreuk gedaan aan het streven van een zo hoog mogelijke kwaliteit van de leefomgeving.

4.2.2 Instructieregels Rijk

De Omgevingswet werkt door in vier algemene maatregelen van bestuur (AMvB's); het Omgevingsbesluit (Ob), het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl), het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit Bouwwerken leefomgeving (Bbl). Deze besluiten bevatten de regels voor het praktisch uitvoeren van de Omgevingswet. Artikel 8.0b, eerste lid, van het Bkl bepaalt dat bij een aanvraag om een buitenplanse omgevingsvergunning de instructieregels in hoofdstuk 5 van het Bkl, de provinciale instructieregels en eventuele instructies het beoordelingskader vormen van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit

Uit het tweede lid van artikel 8.0b van het Bkl volgt dat de omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit geweigerd wordt als:

- de activiteit zou leiden tot een situatie die niet is toegelaten op grond van instructie(regel)s;
- de omgevingsplanactiviteit betrekking heeft op een voorbeschermingsregel in het omgevingsplan (opvolger van het voorbereidingsbesluit);
- de omgevingsplanactiviteit het uitvoeren van een project waarvoor een projectbesluit is vastgesteld door provincie of Rijk, belemmert.

De instructieregels van het Rijk, zoals opgenomen in het Bkl hebben betrekking op:

- waarborgen van veiligheid (paragraaf 5.1.2);
- beschermen van waterbelangen (paragraaf 5.1.3);
- beschermen van gezondheid en milieu (paragraaf 5.1.4), waaronder instructieregels voor de kwaliteit van de buitenlucht, trillingen, geluid en geur en bodemkwaliteit;
- beschermen van landschappelijke of stedenbouwkundige waarden en cultureel erfgoed (paragraaf 5.1.5), waaronder de ladder voor duurzame verstedelijking;
- het behoud van ruimte voor toekomstige functies (paragraaf 5.1.6) voor autowegen, buisleidingen, natuur- en recreatiegebieden;
- het behoeden van de staat en werking van infrastructuur of voorzieningen voor nadelige gevolgen van activiteiten (paragraaf 5.1.7), waaronder landsverdediging en nationale veiligheid, elektriciteitsvoorziening, rijksvaarwegen en luchtvaart, fiets- en wandelroutes, aanwijzing van woningbouwcategorieën;
- het bevorderen van de toegankelijkheid van de openbare buitenruimte voor personen (paragraaf 5.1.8).

Aanvullend op bovenstaande bevat afdeling 5.2 van het Bkl instructieregels voor de uitoefening van taken voor de fysieke leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om het voorkomen van belemmeringen van gebruik en beheer van spoorwegen en rijkswegen. Hieronder zal in worden gegaan op de instructieregels die voor voorliggend plan relevant zijn.

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling

Het plan valt niet binnen de hiervoor genoemde weigeringsgronden. Enkele van hiervoor genoemde instructieregels zijn van toepassing op de voorgenomen ontwikkeling. In voorliggende onderbouwing is per

instructieregel aangegeven hoe hiermee wordt omgegaan. Dit wordt beschreven in hoofdstuk 5. Hierna wordt ingegaan op de Ladder voor duurzame verstedelijking.

Ladder voor duurzame verstedelijking
Zorgvuldig ruimtegebruik en het tegengaan van leegstand wordt geregeld door de Ladder voor duurzame verstedelijking. Deze instructieregel stimuleert zorgvuldig gebruik van de schaarse ruimte en het streven naar een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, onder meer door het bevorderen van vraaggerichte ontwikkelingen en het voorkomen van overprogrammering. De ladder dwing een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming af. Een nieuwe stedelijke ontwikkeling moet altijd afgewogen worden en gemotiveerd aan de hand van een beschrijving van de behoefte aan de betreffende ontwikkeling. Voor ontwikkelingen 'buiten het stedelijk groen aan de rand van de bebouwing van stedelijk gebied' moet worden gemotiveerd waarom de ontwikkeling niet binnen bestaande stedelijk gebied is voorzien.

In het Bkl wordt een stedelijke ontwikkeling gedefinieerd als 'de ontwikkeling of uitbreiding van een bedrijventerrein, een zeehaventerrein, een woningbouwlocatie, kantoren, een detailhandelvoorziening of een andere stedelijke voorziening en die voldoende substantieel is.' Artikel 5.129g bepaalt dat bij een wijziging van het omgevingsplan en/of BOPA voor een nieuwe stedelijke ontwikkeling de toepassing van de ladder is vereist. Of een ontwikkeling of uitbreiding voldoende substantieel is volgt uit jurisprudentie. Daaruit blijkt onder meer dat een woningbouwontwikkeling die voorziet in de realisatie van meer dan 11 woningen binnen de bebouwde kom moet worden aangemerkt als woningbouwlocatie. Ook een kantoor, detailhandelsvoorziening of bedrijf met een oppervlakte van meer dan 500 m^2 brutovloeroppervlak kan worden beschouwd als een stedelijke ontwikkeling.

Het aanleggen van een zonnepark is geen nieuwe stedelijke ontwikkeling. Op basis van eerdere uitspraken van de Raad van State[1] blijkt dat soortgelijke projecten die niet tot leegstand van bestaande bebouwing leiden, niet als een nieuwe stedelijke ontwikkeling kunnen worden aangemerkt. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van een weg, windpark of een hoogspanningsleiding. Ook de Rechtbank Overijssel heeft in april 2018 geoordeeld dat een zonnepark geen nieuwe stedelijke ontwikkeling betreft (zaaknummer akzwo_17_2460 en ak_zwo_17_2461. In een uitspraak van 23 januari 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:178, uitspraak 201804681/1/A1) is dit nog eens bevestigd door de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Een toets aan de Ladder is daarom niet van toepassing.

4.2.3 Klimaatakkoord

Op 28 juni 2019 is het klimaatakkoord vastgesteld. Het Kabinet heeft met het nationale klimaatakkoord een centraal doel: het terugdringen van de uitstoot van broeikassen in Nederland met 49% ten opzichte van 1990. Het kabinet pleit in Europa voor een broeikasgasreductie van 55% in 2030. In het Klimaatakkoord staat dat in 2030 het aandeel duurzame stroom op gemiddeld 70 procent moet liggen.

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling
De voorgenomen ontwikkeling betreft de realisatie van een grondgebonden zonnepark. Deze zonnepark wekt elektrische energie op uit een hernieuwbare energiebron. Met deze elektriciteit worden huishoudens voorzien in hun elektriciteitsbehoefte. Dit leidt tot een vermindering in de uitstoot van broeikasgassen. De voorgenomen ontwikkeling levert hiermee een bijdrage aan de Rijksdoelstellingen voor 2030.

[1] Zie: ABRvS 18 februari 2015, ECLI:NL:RVS:2015:448, ABRvS 24 februari 2016, ECLI:NL:RVS:2016: 465. ABRvS 16 maart 2016, ECLI:NL:RVS:2016:708.

4.2.1 Routekaart Energieopslag voorjaar 2023

In juni 2023 is de Routekaart Energieopslag gepubliceerd, inclusief kamerbrief. In de kamerbrief wordt aangegeven dat in het energiesysteem van de toekomst elektriciteit de belangrijkste energiedrager is, vervult waterstof een belangrijke systeemrol en vult decentrale duurzame warmtevoorziening een groot deel van de warmtevraag in. De energieproductie in een duurzaam energiesysteem komt vrijwel volledig uit variabele bronnen als wind en zon. De potentiële verschillen tussen vraag en aanbod zullen daardoor groter zijn dan in het vroegere energiesysteem dat vooral bestond uit regelbare elektriciteitscentrales op basis van kolen en gas en verwarming met aardgas. Dit vergroot het zogenaamde 'flexibiliteitsvraagstuk': om het energiesysteem in balans te houden is flexibiliteit nodig, dat in verschillende vormen kan worden geboden: flexibele vraagsturing, (CO2-vrij) regelbaar vermogen, interconnectie (met andere landen), conversie en energieopslag.
Energieopslag heeft de afgelopen jaren steeds meer aandacht gekregen. Enerzijds omdat het al geruime tijd een cruciale rol speelt in ons energiesysteem, denk bijvoorbeeld aan het vullen van de Nederlandse gasopslagen in 2022 (o.a. in Bergermeer) waarmee de levering van gas in de winter 2022/2023 was verzekerd. Anderzijds omdat het tot onze verbeelding spreekt: de ontwikkelingen gaan snel en de grenzen zijn nog lang niet bereikt. Zo is in oktober 2022 de grootste batterij van Nederland geopend in Lelystad (GIGA Buffalo, 24 MW/48MWh) terwijl er inmiddels voor 2023 twee grotere batterijen zijn aangekondigd in Vlissingen. Deze batterijen spelen een belangrijke rol in het balanceren van vraag en aanbod op het elektriciteitsnet.
Energieopslag is geen doel op zich, maar kan meerdere doelen dienen, waaronder het balanceren van vraag en aanbod, het bedienen van de warmtepiekvraag, het ondersteunen van elektriciteits-, gas- en warmtenetten, het verlichten van netcongestie en het bieden van strategische voorraden. Deze doelen zijn essentieel voor het functioneren van ons huidige energiesysteem, voor het mogelijk maken van de energietransitie en voor de ontwikkeling van het energiesysteem van de toekomst.

De Routekaart Energieopslag brengt in kaart welke acties ondernomen moeten worden om energieopslag te bevorderen, passend bij de verwachte rol ervan in het toekomstige energiesysteem, tot aan 2035 en daarna. In de Routekaart Energieopslag wordt gekeken naar alle vormen van energieopslag, onderverdeeld in elektriciteits-, moleculen- en warmteopslag.

Samengevat stelt de Routekaart Energieopslag dat zowel elektriciteits-, moleculen- als warmteopslag nodig (zullen) zijn in ons energiesysteem. Ten eerste omdat ze vraag en aanbod binnen de op zichzelf staande energieketens bij elkaar brengen. Zo kan elektriciteitsopslag zorgen voor meer opwek van wind- en zonne-energie en is warmteopslag cruciaal voor geo- en zonthermie. Ten tweede omdat ze elkaar uitstekend en noodzakelijk aanvullen in termen van vermogen en opslagduur (systeemintegratie c.q. uitwisseling tussen de ketens). Omdat de aard en huidige staat van technische ontwikkelingen tussen elektriciteits-, moleculen- als warmteopslag wezenlijk verschilt, is het van cruciaal belang zo te sturen dat enerzijds de verschillende technieken uiteindelijk op een vergelijkbaar niveau komen en anderzijds conversie tussen technieken (bijvoorbeeld van elektriciteit naar warmte) effectief kan worden benut. Behalve de overheid kunnen ook andere partijen (waaronder netbeheerders en de energieopslagsector) hierin een belangrijke rol spelen.

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling
De realisatie van het energieopslagsysteem als onderdeel van het zonnepark speelt in op de grote maatschappelijke behoefte aan energie-opslagsystemen. Het plan sluit ook aan bij het Klimaatpakket welke door Minister Jetten in 2023 bekend is gemaakt. Als onderdeel van zijn Klimaatpakket is het voornemen om een nieuwe verplichting op te nemen voor het installeren van een energieopslagsysteem bij zonneparken.

4.2.2 Rijk investeert in duurzame energie

De afgelopen jaren heeft de overheid diverse doelstellingen geformuleerd betreffende het opwekken van duurzame energie. Om deze doelstellingen te behalen worden initiatieven voor het opwekken van duurzame energie gesubsidieerd. Voor de realisatie van zonneparken kan SDE++ subsidie worden aangevraagd.

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling
De subsidie-regeling vanuit het Rijk laat zien dat het Rijk dergelijke initiatieven voor het opwekken van duurzame energie stimuleert.

4.2.3 Conclusie Rijksbeleid

De voorgenomen ontwikkeling past binnen de beleidskaders en wetgeving vanuit het Rijk. Vanuit de nationale beleidsdocumenten en regelgeving zijn geen randvoorwaarden of uitgangspunten die rechtstreeks doorwerken op het voorgenomen plan, die beperkend zijn. Daarnaast draagt de ontwikkeling bij aan het behalen van de vastgelegde doelstellingen in het Klimaatakkoord.

4.3 Provinciaal beleid

4.3.1 Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie provincie Groningen 2016-2020 is enkele malen geactualiseerd. De geconsolideerde Omgevingsvisie van november 2023 betreft de meest actuele Omgevingsvisie van de provincie Groningen (ten tijde van indiening aanvraag). Deze Omgevingsvisie vormt een basis voor de ruimtelijke plannen die in de provincie Groningen worden gemaakt. In de Omgevingsvisie staat het provinciale omgevingsbeleid weergegeven rondom milieu, verkeer en vervoer, water en ruimtelijke ordening. Er zijn zes grote opgaven waar de provincie de komende jaren in het bijzonder aan werkt: Leefbaarheid, Circulaire Economie, Gaswinning, Waddengebied, Energietransitie en Erfgoed, ruimtelijke kwaliteit en landschap).

Zonneparken
De provincie stimuleert de opwek en het gebruik van zonne-energie. Dit doet de provincie door onder voorwaarden ruimte te bieden aan zonneparken in het buitengebied. De provincie vindt ruimtelijke inpassing en lokale participatie van belang. Met goede ruimtelijke inpassing wil de provincie samen met gemeenten het draagvlak voor duurzame energie vergroten.

De provincie verzoekt gemeenten de ruimtelijke kwaliteit te borgen en zorgvuldig ruimtegebruik te garanderen. Hiervoor wordt een ruimtelijk afwegingskader gehanteerd met daarin een maatwerkbenadering en afwegingscriteria. In beginsel verdient het de voorkeur dat het zonnepark aansluit bij het bestaand stedelijk gebied en het zonnepark hieraan ruimtelijk ondergeschikt is. Van belang is voorts dat het zonnepark aansluit bij de landschappelijke structuur en bebouwingskenmerken. Zonneparken in natuurgebieden (Natuurnetwerk Nederland (NNN), overige bos- en natuurgebieden buiten NNN en zoekgebieden robuuste verbindingszones) worden niet toegestaan.

De afweging van de locatiekeuze en de eventuele inpassing wordt door de provincie begeleid in de volgende situaties:

- aansluitend aan het stedelijk gebied vanaf 1 ha en;
- aangrenzend aan een bouwblok in het buitengebied en los in het buitengebied.

Voor zonneparken los in het buitengebied dient de gemeente, op basis van een gemeentelijke gebiedsvisie zonne-energie, Gedeputeerde Staten te verzoeken om een locatie aan te wijzen. De gemeentelijke gebiedsvisie

heeft de status van gemeentelijke structuurvisie en dient aldus te worden vastgesteld door de gemeenteraad. Bij het aanwijzen van een locatie hanteren Gedeputeerde Staten de volgende randvoorwaarden:

- lokale participatie;
- omgevingskwaliteit.

Zonneparken zijn alleen tijdelijk toegestaan, waarbij de periode in elk geval niet langer mag zijn dan 30 jaar. De technische-economische levensduur zal naar verwachting korter zijn. Met deze tijdelijkheid bewerkstelligen we dat de gebruikte locaties hun oorspronkelijke functie terug kunnen krijgen.

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling

De gemeenteraad van Oldambt heeft het 'Programma zon en wind 1.0' op 31 januari 2022 vastgesteld. Het voorliggende plan past binnen deze beleidsnotitie (zie hiertoe paragraaf 3.5.2 van de voorliggende Onderbouwing). Zoals weergegeven in hoofdstuk 2, is een inrichtings- en beheerplan opgesteld, waarmee is aangesloten op de omgevingskwaliteiten. Er worden verschillende maatregelen genomen om de omgevingskwaliteit te verbeteren. Het zonnepark wordt gerealiseerd voor een termijn van maximaal 30 jaar. De provincie vindt lokale initiatieven en betrokkenheid van omwonenden bij de ontwikkeling en de exploitatie van zonneparken, in financiële en organisatorische zin, belangrijk. In hoofdstuk 3 van deze Onderbouwing is het doorlopen omgevingsproces toegelicht en is weergegeven hoe invulling wordt gegeven aan financiële participatie.

Buitengebied

Het projectgebied is gelegen in 'Buitengebied'. De provincie wil de waarde van het buitengebied voor natuur en recreatie ontwikkelen en de landschappelijke kernkarakteristieken behouden en waar mogelijk versterken. Ook wil de provincie het buitengebied als woongebied aantrekkelijk houden en bedrijven de mogelijkheid bieden om zich te vestigen in vrijkomende bebouwing en zich daar te ontwikkelen. Omdat de inrichting van het buitengebied zowel vitaal als duurzaam dient te zijn, is daarnaast zuinig ruimtegebruik een belangrijk uitgangspunt.

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling

De locatiekeuze van het zonnepark is zorgvuldig tot stand gekomen. Het zonnepark kan hier worden aangesloten op het elektriciteitsnet, de gronden zijn beschikbaar en het zonnepark is hier landschappelijk goed inpasbaar binnen de aanwezige landschappelijke structuren. Daarnaast is het gebied in het gemeentelijke 'Programma zon en wind 1.0' aangewezen als mogelijk geschikte locatie voor een zonnepark.

Het voornaamste uitgangspunt in de landschappelijke inpassing van het zonnepark is om uit te gaan van de kwaliteiten van het bestaande landschap. Er worden geen landschapselementen verwijderd of aangetast als gevolg van het plan. Met de landschappelijke en natuurlijke inrichting en inpassing wordt juist gezorgd voor een versterking van de huidige landschaps- en natuurwaarden. Ten behoeve van het plan worden onder andere een nieuwe houtwal, verschillende struwelen, kruidenrijk grasland, poel, nieuwe watergang met plas-dras zones en akkervogelhabitat gerealiseerd. Het doel is om de condities van algemeen voorkomende soorten uit het gebied (zoals kleine zoogdieren, akkervogels en bepaalde planten) te verbeteren t.o.v. de huidige situatie. Zo kan de ontwikkeling van het zonnepark bijdragen aan de basiskwaliteit van het landschap. Omliggende agrarische bedrijven worden als gevolg van het plan niet in hun ontwikkelingsmogelijkheden beperkt.

Leefgebied voor akkervogels

Het projectgebied voor het zonnepark is aangewezen als leefgebied voor akkervogels (dit geldt voor een groot deel van de oostkant van Groningen). De provincie beschermt akkervogels in gebieden waar nog levenskrachtige populaties akkervogels voorkomen. Het zonnepark moet voldoen aan een norm van 10% compensatie voor het wegnemen van leefgebied voor akkervogels. Dit houdt in dat 10% van het totale oppervlak van het projectgebied moet worden ingericht voor akkervogels.

Figuur 13: Ligging van het projectgebied in aangewezen leefgebied voor akkervogels volgens de provinciale Omgevingsvisie

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling

Aangezien het projectgebied deel uitmaakt van leefgebied voor akkervogels, wordt in het inrichtingsplan rekening gehouden met de norm van 10% compensatie vanuit het provinciaal beleid. Aan de zuidzijde van het projectgebied wordt 4,4 hectare aaneengesloten aan akkervogelnatuur ingericht en beheerd. Voor de inrichting is advies ingewonnen bij de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels, de ANOG en Team Natuur van de provincie Groningen. Dit wordt ingezaaid met een akkervogelmengsel. De bermen van de westrand en zuidrand van het projectgebied worden ingezaaid met een 1 jarig FAB mengsel. Bij de samenstelling van een mengsel worden plantensoorten gecombineerd die elkaar opvolgen in bloei om een zo groot mogelijk deel van het zomerhalfjaar bloeiende planten te hebben en een goed voedselaanbod voor akkervogels. Groepen struweelheggen vormen schuil- en nestplaatsen voor vogels, insecten en kleine zoogdieren. Ook geven ze het natuurakker een aantrekkelijke en meer kleinschalige aanblik met doorzichten naar het open landschap. De afschermende houtwal is gelegen langs deze zone, maar geen onderdeel van de akkervogelnatuur. Het is belangrijk rust te borgen en mensen te informeren over de specifieke inrichting en het doel ervan. Om de akkervogels niet te verstoren wordt het uitlaten van honden in de akkervogelvegetatie specifiek verboden.

Veenkoloniën
Het projectgebied is gelegen in het veenkoloniaal landschap. Karakteristieken van dit landschap zijn de grootschalige openheid, rationele verkaveling, rechte wegen en kanalen. Tussen de planmatige opzet van kanalen en wijken zijn langgerekte bebouwingslinten gelegen.

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling
Met het voorliggende plan blijven de rationele verkaveling en rechte wegen en kanalen in en om het projectgebied behouden. Het projectgebied heeft op deze specifieke plek een geïsoleerde ligging ten opzichte van het grootschalige open veenpolderlandschap. Dit heeft overwegend te maken met de aanleg van het Emergobos. Het bos geeft het projectgebied een besloten en groene achtergrond, waardoor landschapswaarden als weidsheid en openheid hier minder karakteristiek zijn. In het ontwerp is o.a. aandacht uitgegaan naar het behouden van het zicht op de vrijliggende erven langs de ontginningswegen en zicht op de langgerekte dorpslinten.

4.3.2 Omgevingsverordening

De Omgevingsverordening Provincie Groningen is in werking vanaf 23 november 2024. De Omgevingsverordening is nauw verbonden met de Omgevingsvisie provincie Groningen 2016 - 2020. Voor het projectgebied zijn de volgende onderdelen van de Omgevingsverordening relevant:

Zonneparken
Artikel 3.178 Instructieregel zonneladder

1. In een omgevingsplan dat voorziet in het plaatsen en in werking hebben van een zonnepark als bedoeld in artikel 3.180 wordt met het oog op het belang van zorgvuldig ruimtegebruik rekening gehouden met de mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik en wordt de volgende prioritering bij het vinden van locaties voor de plaatsing van zonnepanelen aangehouden:
   a. op daken en gevels;
   b. op gronden binnen het stedelijk gebied;
   c. op gronden met een andere primaire functie dan landbouwgrond, zoals voormalige slibdepots, gesloten stortplaatsen als bedoeld in artikel 8.47 Wet milieubeheer en in werking zijnde zandwinningsplassen;
   d. op landbouwgronden.

Artikel 3.179 Instructieregel zonneparken en -toegelaten gebieden

1. Een omgevingsplan kan, met het oog op het belang van zorgvuldig ruimtegebruik, voorzien in het plaatsen en in werking hebben van een zonnepark voor een periode van maximaal 30 jaar:
   a. binnen het stedelijk gebied;
   b. aansluitend aan het stedelijk gebied, als:
      1. de locatie en omvang van het zonnepark in overeenstemming is met een gemeentelijke gebiedsvisie zonne-energie waarmee Gedeputeerde Staten schriftelijk hebben ingestemd; en
      2. de mogelijkheden voor directe levering van de opgewekte energie aan lokale afnemers en financiële participatie van de lokale gemeenschap zijn betrokken bij de planvorming.
2. Aan de omvang, situering en inrichting van het zonnepark, als bedoeld in het eerste lid, dient een (erf-)inrichtingsplan ten grondslag te liggen dat tot stand is gekomen met toepassing van de maatwerkmethode.
3. Een omgevingsplan kan voorzien in het plaatsen en in werking hebben van een zonnepark voor een periode van maximaal 30 jaar:
   a. binnen het gebied zonneparken (dit zijn aangewezen gebieden):
   b. op een als zodanig in het landschap herkenbaar voormalig slibdepot;
   c. op een als zodanig in het landschap herkenbare gesloten stortplaats als bedoeld in artikel 8.47 Wet milieubeheer;

d. op in werking zijnde zandwinningsplassen;
e. binnen een bouwperceel in het buitengebied en/of aansluitend aan een bouwperceel, mits:
1. het op te stellen vermogen is afgestemd op het eigen energieverbruik op het perceel; en
2. het aansluitende zonnepark zich ruimtelijk manifesteert als een hecht geheel met het bouwperceel en daar qua maatvoering ondergeschikt aan is.

4. Aan de omvang, situering en inrichting van het zonnepark , als bedoeld in het derde lid, dient een (erf-)inrichtingsplan ten grondslag te liggen dat tot stand is gekomen met toepassing van de maatwerkmethode onder begeleiding van een bij de provincie werkzame deskundige op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur en indien wordt voorzien in een opslaginstallatie, ook onder begeleiding van een bij de provincie werkzame deskundige op het gebied van omgevingsveiligheid.
5. In het (erf-)inrichtingsplan, als bedoeld in het tweede lid en in het vierde lid, wordt in ieder geval rekening gehouden met:
a. de historisch gegroeide landschapsstructuur;
b. de afstand tot andere ruimtelijke elementen;
c. een evenwichtige ordening en in de omgeving passende maatvoering en vormgeving van de voorzieningen voor de opwekking van zonne-energie.

In de toelichting op artikel 3.179 is toegelicht dat in de Omgevingsverordening alleen nog gebieden voor zonneparken worden aangewezen. Dit kan worden gedaan door Gedeputeerde Staten - op basis van delegatie - , als een project invulling geeft aan het bod van 5,7 TWh zoals geformuleerd in de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 en niet het open landschap aantast. Deze zonneparken mogen bij uitzondering wel los in het buitengebied komen te liggen. Dit is in lijn met het op 20 december 2023 door Provinciale Staten aangenomen voorstel ''Geen zonneparken meer op landbouwgrond boven op RES 1.0''.

<u>Artikel 3.180 Instructieregel zonneparken – voorwaarden</u>
Een omgevingsplan voorziet niet in het plaatsen en inwerking hebben van een zonnepark binnen:
a. op grond van de Omgevingswet beschermde dorpsgezichten;
b. wierden als bedoeld in artikel 3.90;
c. Natuurnetwerk Nederland - natuurgebieden als bedoeld in artikel 3.112;
d. Natuurnetwerk Nederland - natuur aanpassingsgebieden als bedoeld in artikel 3.114;
e. Natuurnetwerk Nederland - beheergebieden als bedoeld in artikel 3.116;
f. Natuurnetwerk Nederland - beheer aanpassingsgebieden als bedoeld in artikel 3.118;
g. Zoekgebied robuuste verbindingszone als bedoeld in artikel 3.120;
h. Bos- en natuurgebieden buiten Natuurnetwerk Nederland als bedoeld in artikel 3.122.

Daarnaast is het van belang dat het vermogen van de te realiseren opslaginstallatie kleiner is dan of gelijk is aan de helft van het vermogen van het zonnepark en de oppervlakte van de opslaginstallatie maximaal 1% van het totaaloppervlak van de installatie voor het opwekken van zonne-energie bedraagt. Hierbij geldt voor de opslaginstallatie een maximale oppervlakte van 20.000 m².

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling
Het zonnepark wordt niet gerealiseerd in een gebied zoals aangegeven in artikel 3.180 van de provinciale omgevingsverordening. Het voorliggende projectgebied ligt binnen een ‘gebied zonneparken’, zoals aangewezen door Gedeputeerde Staten op basis van delegatie, conform artikel 3.179 van de provinciale omgevingsverordening.
In het gemeentelijke beleid (Programma Zon en Wind 1,0) is opgenomen dat de gemeente tot 2030 wil meewerken aan nieuwe zonneparken met een totale oppervlakte tot 100 hectare. Daarmee kan de gemeente voorzien in het energieverbruik van de bebouwde omgeving. Deze bebouwde omgeving (woningen, winkels en maatschappelijke gebouwen) verbruikte in 2017 circa 0,11 TWh aan energie. Om het eigen energieverbruik in de gemeente duurzaam op te wekken, staat hier 100 hectare aan zonneparken tegenover. Met alleen ‘zon op daken en gevels’, beschikbare gronden in stedelijk gebied en gronden met een andere primaire functie dan landbouw

kan er niet voldoende duurzame energie worden opgewekt om te voldoen aan de doelstellingen. Het voorliggende projectgebied is daarbij in het vastgestelde gemeentelijke beleidskader 'Programma Zon en Wind 1.0' aangewezen als mogelijke geschikte locatie voor zonneparken.
Het voorgenomen plan is in 2025 nog eens getoetst aan de zonneladder. De 'Toetsing zonneladder' is opgenomen in de bijlagen. De conclusie is dat uit toepassing van de gemeentelijke en provinciale zonneladder en de daarin opgenomen tredes blijkt dat, om de gemeentelijke doelstelling energieneutraal in 2030 te behalen, het noodzakelijk is dat ook landbouwgronden in gebruik genomen worden voor het plaatsen van zonnepanelen. Het plaatsen van zonnepanelen op daken en gevels, ruimte voor en steun aan lokale initiatieven, op gronden binnen het stedelijk gebied en op gronden met een andere primaire functie dan landbouwgrond is onvoldoende om te kunnen voldoen aan voornoemde doelstelling.

Het zonnepark wordt conform de provinciale omgevingsverordening gerealiseerd voor een termijn van maximaal 30 jaar, geeft invulling aan het bod van 5,7 TWh zoals geformuleerd in de RES 1.0 en tast geen open landschap aan. Binnen het projectgebied en de omgeving is sprake van een verdichting in het landschap door de aanwezigheid van bospercelen (zoals het Emergobos) en laan- en perceelsbeplanting. Deze karakteristiek biedt een landschappelijk kader om een zonnepark goed in te passen binnen de landschapsstructuren, zonder afbreuk te doen aan de identiteit van het open cultuurlandschap van de gemeente.

In paragraaf 2.2.4 van deze voorliggende Onderbouwing is de landschappelijke en natuurlijke inrichting en inpassing van het zonnepark omschreven. Het uitgangspunt is dat een bijdrage wordt geleverd aan het versterken van de landschappelijke en ecologische kwaliteiten. De historische landschapsstructuren vormen hierbij de basis. Deze worden in het bijgevoegde document 'Zonnepark Westerlee, Landschappelijk inrichtingsplan' nader beschreven. Het zonnepark wordt aan alle zijden landschappelijk ingepast (bijvoorbeeld door het toevoegen van een houtwal en struwelen) op een manier die passend is bij de bestaande landschapsstructuren. De technische installaties ten behoeve van het zonnepark worden zoveel mogelijk ingepast met opgaand groen, waardoor deze voor het zicht 'wegvallen' in de groene omgeving. Ook bij het hekwerk wordt opgaand groen toegepast, waardoor deze landelijk oogt. In het inrichtingsplan is nadrukkelijk rekening gehouden met het houden van afstand tot andere ruimtelijke elementen, een evenwichtige ordening en een in de omgeving passende maatvoering en vormgeving van de voorzieningen voor de opwerking van duurzame energie.
In hoofdstuk 3 van de voorliggende Onderbouwing is nader beschreven hoe invulling wordt gegeven aan omgevings- en financiële participatie.
Met het voorliggende plan is de maatwerkmethode (zoals ook geborgd in artikel 3.9 van de provinciale omgevingsverordening) toegepast. Met het inrichtingsplan is daarbij rekening gehouden met de historisch gegroeide landschaps- en bebouwingsstructuur (zie het bijgevoegde landschappelijke inrichtingsplan), de ruimtelijke en relevante kenmerken van bestaande gebouwen (zie het bijgevoegde landschappelijke inrichtingsplan), het woon- en leefklimaat van omwonenden (zie het bijgevoegde landschappelijke inrichtingsplan en hoofdstuk 5 van deze voorliggende Onderbouwing) en het belang van beperking van nachtelijke lichtuitstraling (brengt het plan niet met zich mee).

Het vermogen van het zonnepark wordt 50-60 MW. Het energieopslagsysteem krijgt een vermogen van 20 - 30MW. De oppervlakte van het energieopslagsysteem bedraagt 2.250 m^2. Hiermee voldoet het plan aan de regels zoals opgenomen in de provinciale verordening (de maximaal toelaatbare 1% van 33,28 hectare (oppervlakte van het zonnepark) is 3.328 m^2).

Inrichtingsplannen

Artikel 3.8 (erf-)inrichtingsplan

1. De omvang, situering, inrichting en de landschappelijke inpassing van bebouwing en voorzieningen, geen bouwwerken zijnde, in de omgeving worden vastgelegd in een (erf-)inrichtingsplan, als dat in dit hoofdstuk is voorgeschreven.
2. Een (erf-)inrichtingsplan komt tot stand met toepassing van de maatwerkmethode met als doel met de initiatiefnemer via keukentafelgesprekken overeenstemming te bereiken over de omvang, situering en inrichting van een locatie.
3. Een omgevingsplan stelt regels die bewerkstelligen dat:
   a. de bebouwing en voorzieningen, geen bouwwerken zijnde, slechts overeenkomstig het (erf)inrichtingsplan worden gebouwd of aangelegd; en
   b. de aanleg en instandhouding van de in het (erf-)inrichtingsplan opgenomen (erf)beplanting publiekrechtelijk wordt geborgd.
   4. In het omgevingsplan kan aan het college van burgemeester en wethouders de bevoegdheid worden toegekend om het (erf-)inrichtingsplan te wijzigen voor zover het gaat om de (erf-)beplanting, als dit nodig is vanwege onvoorziene omstandigheden en de aanplant- en instandhoudingsverplichtingen niet worden gewijzigd.

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling
Ten behoeve van het plan is een inrichtings- en beheerplan opgesteld. Dit betreft het rapport 'Zonnepark Westerlee, Landschappelijk inrichtingsplan'. Hierin zijn alle relevante aspecten opgenomen die een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing en inrichting borgen. Uitvoering van het inrichtings- en beheerplan wordt juridisch geborgd in de omgevingsvergunning.

Bergings- en afvoercapaciteit
Het projectgebied is aangemerkt als 'beschermd gebied C'. Voor beschermd gebied dat wordt beschermd door regionale waterkeringen geldt hier een omgevingswaarde van 1:100. Aan de noordzijde geldt 'beschermd gebied B'. Hier geldt een omgevingswaarde van 1:300. Dit betekent dat de bergings- en afvoercapaciteit van de regionaal watersystemen moeten zijn ingericht om een omgevingswaarde van respectievelijk 1:100 en 1:300 te bieden. Dit betekent dat het gebouwde gebied niet vaker dan respectievelijk 1 keer in de 100 en 300 jaar mag overstromen vanuit het watersysteem. De Waterschappen moeten waar nodig maatregelen nemen om deze norm te halen.
Het projectgebied is daarnaast deels aangemerkt als 'gebied grasland' en deels als 'gebied akkerbouw'. Voor de bergings- en afvoercapaciteit waarop regionale wateren moeten zijn ingericht geldt voor het gebied grasland een omgevingswaarde van 1:10 en voor het gebied akkerbouw een omgevingswaarde van 1:25.
Het voorgenomen plan heeft geen invloed op deze normen. Hoewel in de toekomst mogelijk wateroverlast kan ontstaan op deze gronden, is dit geen probleem voor het functioneren van het zonnepark. De panelen worden op tafels gemonteerd welke circa 2,7 meter hoog zijn. Transformatorstations en inkoopstation moeten op een verhoging (terp) worden geplaatst i.v.m. mogelijke extreme neerslag. Er moet een terphoogte worden gehanteerd die droog blijft bij een maatgevende bui van 140 mm in 2 uur (circa 30-40 cm boven maaiveld). Eventuele wateroverlast brengt geen veiligheidsrisico's met zich mee.

Akkervogels
Een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op gronden binnen leefgebieden akkervogels, stelt regels waarmee wordt voorkomen dat de actuele waarde van het gebied voor akkervogels ernstig wordt geschaad door aantasting van de landschappelijke openheid, door verstoring van vogels of door aantasting van het areaal, tenzij de schade niet voorkomen kan worden en deze elders wordt gecompenseerd.

Aangezien het projectgebied deel uitmaakt van leefgebied voor akkervogels, is in het inrichtingsplan rekening gehouden met de door de provincie gehanteerde norm van 10% compensatie vanuit het provinciaal beleid. Aan de zuidzijde van het projectgebied wordt 4,4 hectare aaneengesloten aan akkervogelnatuur ingericht en beheerd. Voor de inrichting is advies ingewonnen bij de Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels, de ANOG en Team Natuur van de provincie Groningen. Dit wordt ingezaaid met een akkervogelmengsel. De bermen van de westrand en zuidrand van het projectgebied worden ingezaaid met een 1 jarig FAB mengsel. Bij de samenstelling van een mengsel worden plantensoorten gecombineerd die elkaar opvolgen in bloei om een zo groot mogelijk deel van het zomerhalfjaar bloeiende planten te hebben en een goed voedselaanbod voor akkervogels. Groepen struweelheggen vormen schuil- en nestplaatsen voor vogels, insecten en kleine zoogdieren. Ook geven ze het natuurakker een aantrekkelijke en meer kleinschalige aanblik met doorzichten naar het open landschap. De afschermende houtwal is gelegen langs deze zone, maar geen onderdeel van de akkervogelnatuur. Het is belangrijk rust te borgen en mensen te informeren over de specifieke inrichting en het doel ervan. Om de akkervogels niet te verstoren wordt het uitlaten van honden in de akkervogelvegetatie specifiek verboden.

4.3.3 Klimaatagenda Provincie Groningen 2030

In de 'Klimaatagenda Provincie Groningen 2030' is opgenomen dat het energiesysteem zowel technisch als economisch veel flexibeler moet worden ingericht, om hernieuwbare elektriciteitsproductie uit wind en zon in te passen. Zowel het fysieke netwerk zelf, alsook de huidige marktordening en het huidige wetgevingskader zijn niet toegerust op de nieuwe situatie met een snel groeiend aanbod van energie, met een grilliger productiepatroon. Netbeheerders kunnen hierdoor niet tijdig inspelen op deze ontwikkelingen. Momenteel kent de regio al een gebrek aan netcapaciteit voor het afvoeren van vooral zonnestroom. Dit belemmert de voortgang van de energietransitie en zorgt bovendien voor een ongelijk speelveld, waarin kleine projecten van onderop mogelijk het onderspit delven. De netcapaciteit wordt mogelijk een sturende factor in de locatiekeuze, in plaats van onderdeel van een bredere afweging. Er is meer capaciteit nodig, maar een wildgroei aan nieuwe hoogspanningsverbindingen is ruimtelijk ongewenst. De provincie zet daarom in op het beter benutten van de bestaande capaciteit. Dat doet de provincie door het toevoegen van flexibiliteitsopties, zoals opslag in batterijen, het inzetten van de 'reservestrook van het net', conversie naar waterstof en vraagsturing (bijvoorbeeld het slim laden van elektrische auto's). Daarnaast lijkt het onvermijdelijk dat er nieuwe capaciteit gecreëerd moet worden door netverzwaringen. De uitdaging is dat beide oplossingsrichtingen soelaas bieden op de (middel)lange termijn, terwijl het probleem acuut is.

De provincie dringt daarom bij de netbeheerders aan op een pro-actievere koers:

- pleeg voorinvesteringen voor netverzwaring (op basis van afspraken die binnen de Regionale Energie Strategie worden gemaakt in plaats van op basis van aanvragen van concrete projecten);
- creëer meer ruimte binnen het bestaande net, voor zover de huidige kaders dit toestaan (bijvoorbeeld door het in gebruik nemen van de zogenaamde 'vluchtstroken');
- jaag slimmer gebruik van het bestaande net aan, samen met gemeenten en ontwikkelaars.

Relatie met voorgenomen ontwikkeling

De voorgenomen ontwikkeling past binnen de ambities en doelstellingen van de provincie Groningen. Er is noodzaak om de bestaande capaciteit van het elektriciteitsnet beter te benutten, wat de provincie wil doen door onder andere energie-opslagsystemen toe te voegen, zoals met het voorliggende plan wordt beoogd.

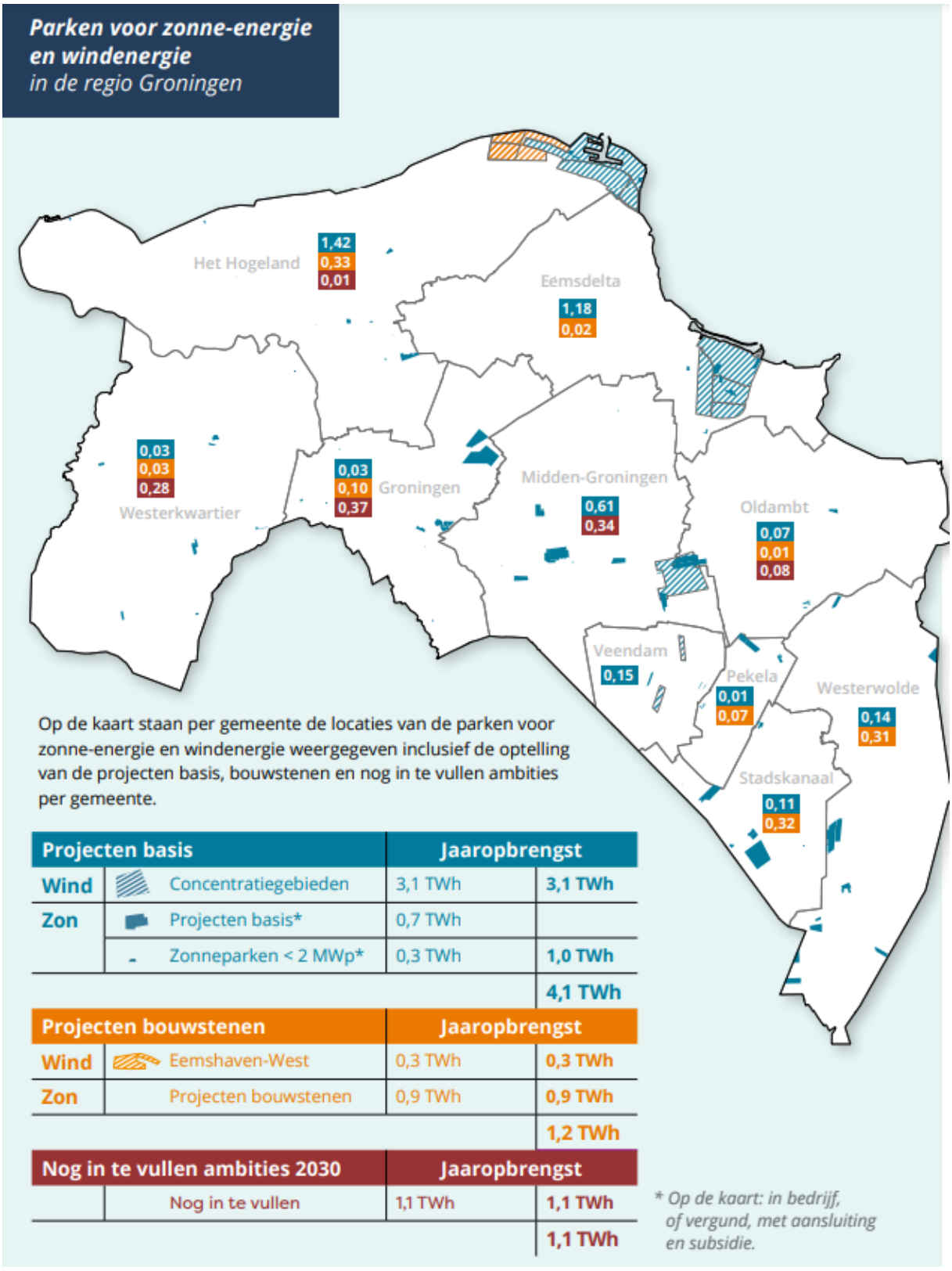
4.4 Regionaal beleid

4.4.1 RES 1.0 Groningen

In 2019 is het nationaal Klimaatakkoord gesloten. Het is de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015). Nederland is opgedeeld in 30 energie-regio's op initiatief van gemeenten, provincies en waterschappen. Elke gemeente, provincie en ook hoogheemraadschap werkt op dit moment binnen deze regio's samen met stakeholders aan een Regionale Energiestrategie (RES). De RES is een instrument om gezamenlijk te komen tot keuzes voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie infrastructuur.

De RES 1.0 Groningen is een energiestrategie die tot stand is gekomen in een samenwerking tussen de Groninger gemeenten, waterschappen, de provincie en verschillende stakeholders. De gemeenteraad van Oldambt heeft de RES 1.0 op 29 juni 2021 vastgesteld. Op 1 juli is het document aangeboden aan de landelijke RES-organisatie. Het voornaamste doel uit de RES 1.0 is om voor de gehele regio, op basis van de gemeentelijke ambities, jaarlijks tenminste 5,7 TWh aan duurzame elektriciteit op te wekken. Dit bod van 5,7 TWh is opgebouwd uit verschillende bouwstenen. Allereerst heeft het bod betrekking op reed gerealiseerde projecten of plannen welke definitief zijn vastgesteld (4,1 TWh) en concrete initiatieven die naar waarschijnlijkheid nog worden gerealiseerd (1,2 TWh). Daarnaast heeft het aanbod ook betrekking op de nog te behalen gemeentelijke ambities (1,1 TWh). Opgeteld betekent dat een totaal aanbod van 6,4 TWh, maar door rekening te houden met eventuele plannen die niet doorgaan (onzekerheidsmarge) komt de RES-regio Groningen uit op een aanbod van 5,7 TWh.

In de volgende kaart (figuur 14) is de ambitie per gemeente weergegeven. In figuur 14 is te zien dat de totale opgave voor de gemeente Oldambt 0,16 TWh bedraagt.

Figuur 14: Opgave RES-regio Groningen per gemeente

De locaties voor zonne- en/of windenergie zijn bepaald in de gemeentelijke beleidsvisies.

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling
Voor de gemeente Oldambt geldt in de RES een aanbod van 0,16 TWh. Met de realisatie van het zonnepark wordt bijgedragen aan het behalen van deze gemeentelijke doelstelling. De realisatie van het zonnepark draagt daarmee ook bij aan de regionale doelstelling om een opwek van 6,4 TWh te behalen. De verwachte productie van het zonnepark is circa 60 miljoen kilowattuur (kWh) per jaar.

4.5 Gemeentelijk beleid

4.5.1 Omgevingsvisie gemeente Oldambt

In de Toekomstvisie 'Oldambt, grenzeloos Goûd!' (vastgesteld op 30 oktober 2017) zijn de ambities en doelen voor de gemeente Oldambt uitgewerkt. Het is een integrale visie waarin strategische hoofdkeuzen van beleid voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn staan.

In de Omgevingsvisie zijn drie hoofdambities verwoord:

1. Jongste watergemeente: de meest kansrijke ambitie van Oldambt en is gericht op het ontsluiten van het Oldambtmeer en het ontwikkelen van een nieuwe watercultuur.
2. Eigentijdse graanrepubliek: deze ambitie sluit aan op het authentieke landschap en bijbehorende geschiedenis die nog vindbaar is in het Oldambt.
3. Ruimte voor pionieren: de ambitie die de durf en het ondernemerschap moet aanspreken. Kansrijke projecten liggen onder andere op het gebied van landbouw, energie en water.

Ook op het gebied van de energietransitie heeft de gemeente Oldambt haar visie uiteengezet. De gemeente wil de energietransitie stimuleren en inzetten op duurzaamheid. Dat kan enerzijds door de energieconsumptie omlaag te brengen, door bijvoorbeeld woningen beter te isoleren, maar anderzijds moet er ook meer duurzame energie worden opgewekt. De totale elektriciteitsvraag (gebouwde omgeving en industrie) in de gemeente Oldambt is omgerekend ongeveer 650 hectare (meetjaar 2017), zoals weergegeven in het Programma Zon en Wind. Voor wat betreft de productie van duurzame energie, wil de gemeente met name inzetten op zonne-energie, biomassa en aardwarmte/WKO. Grootschalige windturbineparken zijn niet gewenst. Kleinschalige windturbines (met een as-hoogte tot 15 meter) bij agrarische bedrijven zijn wel een mogelijkheid. De gemeente wil in totaal circa 100 hectare aan zonne-energie ontwikkelen. Het doel is om hiervoor geschikte locaties aan te wijzen. Op deze locaties moeten de zonneparken inpasbaar zijn zonder de landschappelijke waarden aan te tasten.

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling
De gemeente Oldambt biedt ruimte voor kansrijke projecten op het gebied van energie. Met name op het gebied van zonne-energie is er ontwikkelingsruimte, aangezien het doel is om tot 2030 100 hectare te ontwikkelen tot locatie voor het opwekken van zonne-energie (als stap naar het grotere doel van 650 hectare). Het zonnepark in Westerlee draagt bij aan het behalen van deze doelstelling. In paragraaf 2.2.4 wordt de landschappelijke inpassing van het zonnepark nader beschreven. Het belangrijkste uitgangspunt hierin is dat de bestaande kwaliteiten van het landschap leidend zijn bij de verdere uitwerking van het plan. Er worden geen landschappelijke structuren verwijderd als gevolg van het plan. Daarnaast wordt met de landschappelijke inpassing juist ingezet op het versterken van de landschappelijke structuren, zoals het toevoegen van een houtwal en struwelen. Ook wordt ingezet op het versterken van de ecologische waarden, waaronder door realiseren van een akkervogelhabitat, poel, plas-dras oever en kruidenrijk grasland.

4.5.2 Programma zon en wind 1.0

Op 31 januari 2022 is het 'Programma zon en wind 1.0' vastgesteld door de gemeenteraad van de gemeente Oldambt. Initiatieven met betrekking tot de grootschalige opwek van zonne- of windenergie worden hieraan getoetst. De gemeente past daarbij de zonneladder toe. De bedoeling van de zonneladder is om in eerste instantie zoveel mogelijk daken te benutten voor het opwekken van zonne-energie en daarna de beschikbare ruimte in stedelijk gebied. Er is ook ruimte voor steun aan lokale energie-initiatieven (bottom-up). Met alleen een stevige inzet op deze locaties kan de gemeente de klimaatdoelen niet halen. Zo zijn er tot op dit moment geen lokale initiatieven. Daarom zijn in Oldambt ook grootschalige ontwikkelingen onvermijdelijk. Hiertoe wil de gemeente ook meewerken aan de realisatie van grootschalige zonneparken, naast het blijven stimuleren van realisatie van 'zon op dak'. Tot 2030 wil de gemeente meewerken aan nieuwe zonneparken met een totale oppervlakte tot maximaal 100 hectare. Daarmee kan de gemeente voorzien in het energieverbruik van de bebouwde omgeving. Deze bebouwde omgeving (woningen, winkels en maatschappelijke gebouwen) verbruikte in 2017 circa 0,11 TWh aan energie. Om dit eigen energieverbruik in de gemeente duurzaam op te wekken, staat hier 100 hectare aan zonneparken tegenover.

Initiatieven voor de grootschalige opwek van zonne-energie wil de gemeente met name bundelen op minder hoogwaardige agrarische gronden in het buitengebied, zodat versnippering in het landschap wordt voorkomen. Om te bepalen welke gebieden in de gemeente mogelijk geschikt zijn voor de grootschalige opwek van zonne-energie, heeft de gemeente Oldambt een uitgebreide landschapsanalyse uitgevoerd. Op basis van deze analyse blijven er een aantal geschikte locaties over (zie figuur 15). Bij deze locaties is het van belang om rekening te houden met het draagvlak onder inwoners, de netcapaciteit, vliegroutes van vogels en vliegtuigen en natuurgebieden.

Figuur 15: Mogelijk geschikte locaties voor zonneparken in de gemeente Oldambt

Het inpassen van een zonnepark betreft maatwerk. De bestaande structuren zoals de kavelrichting en de historische breedte van de kavels zijn leidend bij de beoordeling van de inpassing van een zonnepark. Ongeveer een kwart van het oppervlak van een zonnepark moet zo worden ingericht en beheerd, dat er een duurzame bijdrage wordt geleverd aan de ruimtelijke kwaliteit en/of de belevingswaarde ervan. Het gaat bijvoorbeeld om flora, fauna, water en de bodem. Dit is echter niet normatief. Ook hiervoor geldt maatwerk. In specifieke situaties

kan hier dan ook van worden afgeweken. De ruimtes tussen de panelen en de inspectiepaden tellen niet mee bij de landschappelijke inpassing van een zonnepark. Daarnaast geldt dat de helft van de totale terrein oppervlakte ‘groen’ (dus onverhard) moet zijn. Ook moet er rekening worden gehouden met het leefgebied weide- en akkervogels . Hiervoor hanteert de provincie Groningen het compensatiebeginsel. Dit betekent dat, naast het feit dat er ook altijd rekening moet worden gehouden met de regels aangaande natuurbescherming, minimaal 10 procent van het oppervlakte optimaal ingericht en beheerd moet worden voor weide- en akkervogels.

Relatie met voorliggende plan
Het voorgenomen plan is in 2025 nog eens getoetst aan de zonneladder. De ‘Toetsing zonneladder’ is opgenomen in de bijlagen. De conclusie is dat uit toepassing van de gemeentelijke en provinciale zonneladder en de daarin opgenomen tredes blijkt dat, om de gemeentelijke doelstelling energieneutraal in 2030 te behalen, het noodzakelijk is dat ook landbouwgronden in gebruik genomen worden voor het plaatsen van zonnepanelen. Het plaatsen van zonnepanelen op daken en gevels, ruimte voor en steun aan lokale initiatieven, op gronden binnen het stedelijk gebied en op gronden met een andere primaire functie dan landbouwgrond is onvoldoende om te kunnen voldoen aan voornoemde doelstelling.
Her projectgebied Zonnepark Westerlee ligt binnen een gebied welke als potentieel geschikt is aangeduid. Daarnaast is zo goed mogelijk rekening gehouden met genoemde punten, zoals o.a. draagvlak onder inwoners (zie hoofdstuk 3 van deze Onderbouwing), natuurgebieden, uitgangspunten voor de landschappelijke inpassing en akkervogels (zie paragraaf 5.2.2. van deze Onderbouwing).

Lokaal eigenaarschap
Een initiatiefnemer moet onderbouwen hoe het lokaal eigenaarschap is geborgd in het plan. Als een initiatiefnemer om goede redenen niet kan voldoen aan dit uitgangspunt, moet er een gebieds- of duurzaamheidsfonds worden ingesteld. Op die manier kunnen investeerders een zonnepark ontwikkelen en kunnen inwoners tegelijkertijd profiteren van de opbrengsten van een zonnepark in de buurt. Wij vragen van initiatieven voor grootschalige zonneparken (zonneparken groter dan 10 hectare) een bijdrage voor zo’n fonds.

Relatie met voorliggende plan
Het uitgangspunt voor het voorliggende plan is een gelijkwaardige samenwerking tussen Pure Energie en coöperatie Energie(k) Oldambt. Beiden krijgen 50% van het zonnepark in eigendom. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van deze Onderbouwing.

Procesparticipatie en draagvlakonderzoek
De inwoners moeten voldoende momenten hebben gehad om inspraak te leveren, mee te denken en input te geven. Daarom wordt als eis gesteld dat er een draagvlakonderzoek moet plaatsvinden. Dit draagvlakonderzoek moet uitgevoerd worden door een onafhankelijk bureau. Bij dit onderzoek moet een onderscheid worden gemaakt tussen direct omwonenden en indirect omwonenden. Samen met de gemeente wordt bepaald hoe groot deze groep moet zijn. Ook wordt samen met de gemeente bepaald hoe direct en indirect omwonenden moeten worden benaderd voor het onderzoek, bijvoorbeeld door keukentafelgesprekken of (online) vragenlijsten. Het draagvlakonderzoek moet aan het begin van ieder proces worden uitgevoerd en niet achteraf. Ook als er geen volledig maatschappelijk draagvlak is, blijft het mogelijk om een initiatief goed te keuren. Er bestaan weinig plannen waar iedereen het mee eens is. Dit neemt echter niet weg dat als draagvlak ontbreekt, dit een zwaarwegend aspect is bij de afweging om een initiatief al dan niet goed te keuren. Na een besluit van de gemeente kan er uiteraard altijd bezwaar worden gemaakt.

Relatie met voorliggende plan
In de zomer van 2022 is door Enneüs een draagvlakonderzoek uitgevoerd onder direct omwonenden (tot 500 meter van het zonnepark) en indirect omwonenden (tussen 500 meter en 3 kilometer van het zonnepark). De belangrijkste uitkomsten van het draagvlakonderzoek zijn bij de gehouden werkgroepbijeenkomsten (zie hoofdstuk 3 van deze Onderbouwing) betrokken. Belangrijke onderwerpen die naar voren zijn gekomen zijn

uitgediept. Het draagvlakonderzoek (inclusief de resultaten) is opgenomen in het bijgevoegde document 'Communicatie- en participatieverslag, Zonnepark Westerlee' (november 2022).

Toetsingscriteria zonneparken

In het 'Programma zon en wind 1.0' staan verschillende toetsingscriteria waaraan een nieuw (grootschalig) zonne-initiatief moet voldoen:

1. Het zonnepark gaat niet ten koste van bestaande structuren in het landschap, zoals kavelstructuren, houtsingels en sloten.
2. Het zonnepark gaat niet ten koste van (beschermde/karakteristieke) dorpsgezichten. De hierbij behorende karaktereigenschappen, sfeer of identiteit en zichtlijnen gaan niet verloren/worden niet aangetast.
3. Het zonnepark komt niet in de directe nabijheid van historische Oldambtster boerderijen (geen ruimtelijke relatie).
4. Het zonnepark valt niet binnen een gebied dat is aangewezen als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN).
5. Het zonnepark houdt rekening met de woonkwaliteit in het gebied.
6. Het zonnepark levert geen geluidshinder of hinder door schitteringen voor de direct omwonenden.
7. Binnen 376 meter van de grens met Duitsland mogen geen gebouwen en installaties ten behoeve van zon- en windenergie worden gebouwd.
8. Er wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van het LOFAR buitenstation. Er wordt rekening gehouden met de zones zoals opgenomen op de website www.astron.nl/beschermingszones.
9. De inrichting van het zonnepark past bij de bestaande landschappelijke of stedelijke kenmerken van het gebied. Binnen het zonnepark hebben alle panelen dezelfde opstelling (bijvoorbeeld op het zuiden gericht).
10. Afscheiding mag, mits dit past binnen de bestaande landschapsstructuren. Bij voorkeur geen begrenzing door hekwerken, maar door kavelsloten of watergangen.
11. Minimaal 25% van het terreinoppervlak voor het zonnepark dient op een nader overeen te komen wijze zodanig landschappelijk te worden ingericht dat een positief effect op flora en fauna gewaarborgd is. De initiatiefnemer dient de effecten op biodiversiteit daarbij goed te onderbouwen. Aan de gemeente als vergunningverlener de taak om deze onderbouwing goed te beoordelen.
12. Nieuwe initiatieven sluiten zoveel mogelijk aan bij de al bestaande initiatieven voor zon en wind. De capaciteit van het netwerk moet voldoende zijn.
13. Zonneparken moeten aansluiten bij een ruimtelijke aanleiding in het landschap. Dit voorkomt dat initiatieven zich kunnen ontwikkelen op willekeurig gelegen percelen in het landschap.
14. Het zonnepark is tijdelijk. Na verwijdering van het zonnepark wordt het gebied in de oude, originele staat teruggebracht.
15. Na verwijdering krijgt de locatie haar oude, voormalige bestemming terug.
16. De structuur en waterdoorlatendheid van de bodem blijft onaangetast en wordt waar mogelijk verbeterd.
17. Initiatieven moeten bijdragen aan andere doelen (koppelkansen). Hierbij kan gedacht worden aan een ecologische plus als randvoorwaarde ten aanzien van de landschappelijke inpassing.
18. In de directe omgeving van het zonnepark is ruimte voor natuur, flora en fauna. De grootte hiervan staat in verhouding tot het zonnepark. Minimaal 25 procent van de totale oppervlakte van het zonnepark moet voor natuur worden gereserveerd.
19. De afrastering van het zonnepark is maatwerk. De gemeente heeft een voorkeur voor sloten, heggen.

Relatie met de voorgenomen ontwikkeling

Het zonnepark in Westerlee draagt bij aan de gemeentelijke doelstellingen om tot 2030 circa 100 hectare aan zonnepanelen in veldopstellingen te realiseren (van de totale opgave van 650 hectare). Daarnaast is het zonnepark gelegen in een gebied dat wordt aangewezen als 'mogelijk geschikt' voor het opwekken van

grootschalige zonne-energie. Uit figuur 15 blijkt dat het zonnepark namelijk gelegen is in het meest zuidelijk gelegen 'mogelijk geschikte' gebied (aangegeven met een groen plusteken).

Motivering per toetsingscriteria

1. Het zonnepark gaat niet ten koste van bestaande structuren in het landschap, zoals kavelstructuren, houtsingels en sloten.
    - Het uitgangspunt van de landschappelijke inpassing is dat de bestaande landschappelijke structuren leidend zijn. Deze worden niet verwijderd en/of aangetast en vormen de basis voor de nieuwe landschappelijke structuren die voor de landschappelijke inpassing van het zonnepark worden aangelegd.
2. Het zonnepark gaat niet ten koste van (beschermde/karakteristieke) dorpsgezichten. De hierbij behorende karaktereigenschappen, sfeer of identiteit en zichtlijnen gaan niet verloren/worden niet aangetast.
    - Het zonnepark is niet gelegen nabij een dorp of karakteristiek/beschermd dorpsgezicht.
3. Het zonnepark komt niet in de directe nabijheid van historische Oldambtster boerderijen (geen ruimtelijke relatie).
    - In de directe omgeving zijn geen historische boerderijen aanwezig.
4. Het zonnepark valt niet binnen een gebied dat is aangewezen als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN).
    - Het zonnepark is niet gelegen in een gebied dat onderdeel is van het NNN.
5. Het zonnepark houdt rekening met de woonkwaliteit in het gebied.
    - In paragraaf 2.2.4 en in het bijgevoegde document 'Zonnepark Westerlee, Landschappelijk inrichtingsplan') is weergegeven hoe het zonnepark zorgvuldig wordt ingepast, ook ten opzichte van nabijgelegen woningen. In hoofdstuk 5 van deze Onderbouwing is aangegeven hoe het project ten opzichte van omliggende woonbestemmingen milieutechnisch uitvoerbaar is en sprake blijft van een goed woon- en leefklimaat.
6. Het zonnepark levert geen geluidshinder of hinder door schitteringen voor de direct omwonenden.
    - Ten behoeve van het plan zijn een akoestisch onderzoek en een onderzoek naar lichtreflectie gedaan. Deze onderzoeken zijn bijgevoegd. Zie hiervoor ook paragraaf 5.3 (geluid) en paragraaf 5.8 (lichtreflectie). Hieruit wordt geconcludeerd dat het project ten aanzien van beide aspecten uitvoerbaar is.
7. Binnen 376 meter van de grens met Duitsland mogen geen gebouwen en installaties ten behoeve van zon- en windenergie worden gebouwd.
    - Het projectgebied ligt niet nabij de grens met Duitsland.
8. Er wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van het LOFAR buitenstation. Er wordt rekening gehouden met de zones zoals opgenomen op de website www.astron.nl/beschermingszones.
    - Het zonnepark is voor het grootste gedeelte gelegen in de gele beschermingszone van Astron. Dat betekent dat in het plan rekening wordt gehouden met de eisen van Astron. De te plaatsen omvormers zullen worden afgestemd met Astron.
9. De inrichting van het zonnepark past bij de bestaande landschappelijke of stedelijke kenmerken van het gebied. Binnen het zonnepark hebben alle panelen dezelfde opstelling (bijvoorbeeld op het zuiden gericht).
    - Alle panelen worden geplaatst in een oostwest-opstelling. De bestaande landschappelijke en ecologische kwaliteiten vormen de basis voor het inrichtings- en beheerplan, zoals opgenomen in de bijlage en beknopt verwoord in paragraaf 2.2.4 van deze Onderbouwing.
10. Afscheiding mag, mits dit past binnen de bestaande landschapsstructuren. Bij voorkeur geen begrenzing door hekwerken, maar door kavelsloten of watergangen.
    - Om het projectgebied is een hekwerk nodig met camerabeveiliging. Dit wordt een eenvoudig hekwerk met gaas en houten palen van 2.00 meter hoog. Hierdoor vormt het geen storend element in het landschap. Er is een opening van ten minste 20 cm onderaan bij het hekwerk,

zodat dieren er onder door kunnen. Daarnaast wordt er bij het hekwerk zoveel mogelijk opgaand groen toegepast, zodat deze opgaat in de omliggende groene omgeving.

11. Minimaal 25% van het terreinoppervlak voor het zonnepark dient op een nader overeen te komen wijze zodanig landschappelijk te worden ingericht dat een positief effect op flora en fauna gewaarborgd is. De initiatiefnemer dient de effecten op biodiversiteit daarbij goed te onderbouwen. Aan de gemeente als vergunningverlener de taak om deze onderbouwing goed te beoordelen.
    - Het voorliggende projectgebied is circa 44 hectare groot. In totaal wordt circa 23 hectare van de bodem van het projectgebied bedekt met panelen en circa 1 hectare aan technische installaties en halfverharding. Dit betreft circa 55%. De overige 45% wordt zo goed mogelijk landschappelijk en natuurlijk ingericht, afgestemd op natuurdoelen. Er wordt een akkervogelhabitat van circa 4,4 hectare gerealiseerd, kruidenrijke vegetatie met een poel van 2,5 hectare, een nieuwe watergang met plas-draszones en struiken van 0,7 hectare en een zone kruidenrijk gras binnen het hekwerk van 0,3 hectare. Daarnaast worden kruidenrijke beheerpaden gerealiseerd, een houtwal, dichte struikengroepen en een losse struikenrand. Deze maatregelen hebben een positief effect op de flora en fauna, wat nader is onderbouwt in het bijgevoegde document ‘Zonnepark Westerlee, Landschappelijk inrichtingsplan’.
12. Nieuwe initiatieven sluiten zoveel mogelijk aan bij de al bestaande initiatieven voor zon en wind. De capaciteit van het netwerk moet voldoende zijn.
    - De locatie van het zonnepark is gekozen omdat het zonnepark hier goed inpasbaar is in het landschap en aan te sluiten is op het bestaande netwerk.
13. Zonneparken moeten aansluiten bij een ruimtelijke aanleiding in het landschap. Dit voorkomt dat initiatieven zich kunnen ontwikkelen op willekeurig gelegen percelen in het landschap.
    - Met de landschappelijke inrichting en inpassing is aangesloten bij de bestaande ruimtelijke structuren in het landschap. Dit is nader onderbouwd in het bijgevoegde document ‘Zonnepark Westerlee, Landschappelijk inrichtingsplan’. De desbetreffende locatie is daarnaast aangewezen als mogelijk geschikte locatie voor een zonnepark op basis van het Programma Zon en Wind 1.0.
14. Het zonnepark is tijdelijk. Na verwijdering van het zonnepark wordt het gebied in de oude, originele staat teruggebracht.
    - De vergunning voor het zonnepark kent een looptijd van 30 jaar. Daarna wordt het zonnepark ontmanteld en wordt het projectgebied weer in zijn originele staat opgeleverd.
15. Na verwijdering krijgt de locatie haar oude, voormalige bestemming terug.
    - De vergunning voor het zonnepark kent een looptijd van 30 jaar. De bestemming van het perceel blijft hetzelfde. Na het verlopen van de omgevingsvergunning kent het perceel dus alleen nog een agrarische bestemming, zonder planologische mogelijkheden voor de realisatie van een zonnepark.
16. De structuur en waterdoorlatendheid van de bodem blijft onaangetast en wordt waar mogelijk verbeterd.
    - Als gevolg van het plan worden geen ingrepen gedaan die een negatief effect hebben op de structuur of waterdoorlatendheid van de bodem. De bodem wordt op enkele locaties afgegraven. Dit betreft het graven van greppels, een poel en een watergang met plas-dras oever. Hiermee wordt veel ecologische meerwaarde gecreëerd voor onder andere padden en salamanders. De waterdoorlatendheid van de bodem veranderd niet als gevolg van het plan. Tussen de panelen wordt ruimte gelaten, zodat het water voldoende mogelijkheid heeft om te infiltreren. Er wordt binnen het projectgebied zo min mogelijk (half)verharding toegepast. Enkel het onderhoudspad wordt aangelegd met grastegels. Deze zorgen ervoor dat hulpdiensten bij calamiteiten ten alle tijden het zonnepark kunnen bereiken. Het water kan daarnaast nog steeds goed infiltreren.
17. Initiatieven moeten bijdragen aan andere doelen (koppelkansen). Hierbij kan gedacht worden aan een ecologische plus als randvoorwaarde ten aanzien van de landschappelijke inpassing.

- Met de landschappelijke en natuurlijke inrichting en inpassing wordt ingezet op het creëren van zoveel mogelijk ecologische meerwaarde. Dit wordt onder andere gedaan door middel van de aanleg van een poel, plas-dras oever, kruidenrijk grasland, akkervogel habitat, gemengde struwelen en een houtwal.

18. In de directe omgeving van het zonnepark is ruimte voor natuur, flora en fauna. De grootte hiervan staat in verhouding tot het zonnepark. Minimaal 25 procent van de totale oppervlakte van het zonnepark moet voor natuur worden gereserveerd.
    - Zie onder punt 11.
19. De afrastering van het zonnepark is maatwerk. De gemeente heeft een voorkeur voor sloten, heggen.
    - Zie onder punt 10.

4.5.3 Conclusie gemeentelijk beleid

Voorliggend plan sluit aan bij de ambities van de gemeente Oldambt op het gebied van duurzaamheid en zonne-energie. Het zonnepark wordt op een zorgvuldige manier ingepast binnen de omgeving, met oog voor de karakteristieke waarden van het landschap en ontwikkelkansen. Het plan past binnen het ‘Programma zon en wind 1.0’.

4.6 Conclusie

Uit de voorgaande beleidstoets is gebleken dat de voorgenomen ontwikkeling past binnen het nationale, provinciale, regionale en gemeentelijk beleid.

5 Gevolgen van het plan voor de fysieke leefomgeving

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de impact en de gevolgen van het plan op de fysieke leefomgeving beschreven, wordt aangegeven of het plan past binnen relevante vastgestelde regelgeving en of sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

5.2 Ecologie: soortenbescherming en gebiedsbescherming

5.2.1 Soortenbescherming

In paragraaf 2.2.4 van deze Onderbouwing is reeds weergegeven dat het voorliggende plan een bijdrage levert aan de biodiversiteit. Bij nieuwe ontwikkelingen dient ook te worden bepaald of er geen beschermde soorten worden geschaad. Hiertoe is een 'Quickscan flora- en fauna activiteit' uitgevoerd. Het rapport ('Geactualiseerd rapport quickscan Flora- en fauna- activiteit, Zonnepark Westerlee') is opgenomen in de bijlagen. Hierna volgen de conclusies.

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt
De ontwikkeling zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van een aantal beschermde soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt. Het betreft soorten als ree, konijn en diverse algemene (woel- en spits-) muizen en amfibieënsoorten. De ingreep heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er sprake is van een tijdelijke, en plaatselijke verstoring, voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt
Met de volgende soorten en/of soortgroepen dient rekening te worden gehouden.

- Haas

Nader onderzoek naar haas is in het kader van de Omgevingswet noodzakelijk. Inspectierondes van het projectgebied en de directe omgeving kunnen duidelijkheid geven over de dichtheid van haas in het projectgebied en de omliggende percelen.

- Vleermuizen

Met betrekking tot het foerageergebied en de vliegroutes van de vleermuizen zal de herinrichting geen effect hebben op de functionaliteit van het gebied als zodanig, als aan onderstaande voorwaarden wordt voldaan. Maatregelen om het beschikbaar foerageergebied en eventuele vliegroutes tijdens en na de inrichting te laten functioneren voor vleermuizen zijn:

- Werkzaamheden uitsluitend overdag uitvoeren (m.n. in actieve periode van vleermuizen, april t/m november).
- Geen (extra) verlichting aanbrengen in de randen van het projectgebied.

- Broedvogels

Vanuit de omgevingsverordening en het actieplan akkervogels 2022 dient het zonnepark 10% van het oppervlakte optimaal in te richten voor akkervogels. Hierbij is optimaal beheren en de financiering daarvan borgen voor de looptijd van het project (30 jaar) nodig.

Nader onderzoek is nodig naar de functionele leefomgeving van akkervogels. Dit nader onderzoek kan worden uitgevoerd in 2 tellingen van 2 uur, waarbij deze tellingen gecombineerd kunnen worden met nader onderzoek naar haas.

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, als ook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. In veel situaties kan dit voorkomen worden door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen (1 maart tot 15 juli) uit te voeren.

5.2.2 Nader onderzoek haas en akkervogels

Ten behoeve van haas en akker- en weidevogels heeft nader onderzoek plaatsgevonden. De onderzoeksstrategie is vooraf afgestemd met de provincie Groningen. Het nadere onderzoek is separaat bijgevoegd ('Geactualiseerde Leefgebiedenbenadering haas en akker-/weidevogels, Zonnepark Westerlee'). Hierna volgen de belangrijkste conclusies.

Haas

Aangezien de hazendichtheden verschillen in de directe omgeving, en veel km-hokken geen tot enkele waarnemingen laten zien, wordt geconcludeerd dat de directe omgeving van het projectgebied voldoende ruimte biedt voor een tijdelijke of permanente toename van hazen, omdat de maximale draagkracht in deze gebieden nog niet bereikt is. Omdat grasland geprefereerd biotoop is boven akkerland wordt een permanent negatief effect op het habitat van haas voorkomen en is het toekomstige zonnepark beter geschikt als habitat voor haas. Hiervoor geldt echter wel de voorwaarde dat de hazen weer toegang hebben tot het zonnepark na de realisatie. Door het hek om het zonnepark aan de onderkant open te laten (20 centimeter) kunnen hazen na de werkzaamheden weer opnieuw gebruik maken van het projectgebied. Dit voorkomt dat er permanent leefgebied voor de haas verdwijnt. Bovengenoemde argumentatie in acht genomen wordt een negatief effect op de staat van haas uitgesloten. Er is geen sprake van een overtreding van de Omgevingswet en de provinciale verordening en de aanvraag van een ontheffing is niet noodzakelijk.

Akkervogels

Het projectgebied ligt in gebied aangemerkt als leefgebied akker- en weidevogels. Het zonnepark moet op basis van het beleid voldoen aan een norm van 10% compensatie voor het wegnemen van leefgebied voor akkervogels. Door het nemen van twee maatregelen worden negatieve effecten op akkervogels voorkomen. Allereerst dienen de werkzaamheden ten behoeve van de aanleg (en maaiwerkzaamheden tijdens de gebruiksfase) van het zonnepark buiten het broedseizoen (1 maart tot 15 juli) te worden uitgevoerd. Daarnaast dient een compensatiestrook van minimaal 10% van de totale oppervlakte van het zonnepark te worden ingericht als akkervogelgebied. De geplande ingreep heeft geen negatief effect op de staat van instandhouding van akker- en weidevogels kwartelkoning, kwartel, geelgors, gele kwikstaart, patrijs, kievit, veldleeuwerik en graspieper. Alleen van geelgors en graspieper zijn waarnemingen bekend uit het projectgebied. Kwartelkoning is überhaupt niet bekend uit de omgeving van het projectgebied en het projectgebied. De andere soorten, kwartel, geelgors, gele kwikstaart, patrijs, kievit, veldleeuwerik en graspieper komen meer voor in de omgeving van het projectgebied, terwijl de draagkracht voor deze soorten nog niet bereikt is. Er is geen sprake van een overtreding van de Omgevingswet en de provinciale verordening en een aanvraag voor een ontheffing voor akker- en weidevogels is niet noodzakelijk.

Conclusie
Op basis van het nadere onderzoek kan worden geconcludeerd dat er ten aanzien van de soorten haas en akker- en weidevogels geen sprake is van een overtreding van de Omgevingswet en de provinciale verordening en dat het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk is. Mits de voorgenoemde maatregelen worden uitgevoerd, heeft het plan geen negatieve invloed op voorgenoemde soorten.

5.2.3 Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebieden betreffen een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/43/EEG) en de gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998, inmiddels Wet Natuurbescherming) beschermd. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS)/ Natuurnetwerk Nederland (NNN) betreft een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het omhakken of rooien van bossen is niet zomaar toegestaan in de Wet natuurbescherming. Dit geldt ook bij het rooien of het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben. Hieronder valt ook beschadiging door vee. Onder bos wordt verstaan:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m^2);
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

Natura 2000-gebieden: niet- stikstof gerelateerde effecten
Op meer dan 15 km afstand ligt het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied; het Zuidlaardermeergebied. Gezien de afstand tot het Natura 2000-gebied, de invulling van de tussenliggende gebieden en de aard van de voorgenomen werkzaamheden is er geen sprake van mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Natura 2000-gebieden: Stikstof gerelateerde effecten
Er is een stikstofberekening uitgevoerd om aan te tonen dat de stikstofdepositie, welke veroorzaakt wordt door de realisatie van de werkzaamheden (in de aanlegfase), geen significante negatieve effecten heeft op Natura 2000-gebieden. De (aanleg)werkzaamheden geven geen resultaten c.q. depositieresultaten boven 0,00 mol N/ha/jaar. Hiermee is een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming, onderdeel stikstof, niet aan de orde voor de desbetreffende werkzaamheden. De voorgenomen ontwikkeling wordt hiermee uitvoerbaar geacht, op het aspect stikstof. De stikstofberekening is opgenomen in de bijlagen.

5.2.4 Houtopstanden

Met het plan worden geen bomen gekapt. Daardoor is een nadere toetsing op dit aspect niet van toepassing.

5.2.5 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het projectgebied valt niet binnen het NNN- en het beleid van het Natuurnetwerk Nederland kent in de provincie Groningen geen externe werking. Een toetsing aan het natuurbeleid is daarom niet noodzakelijk.

5.2.6 Conclusie

Met betrekking tot het aspect ecologie (soortenbescherming en gebiedsbescherming) is het voorgenomen project uitvoerbaar. Ook is in paragraaf 2.2.4 toegelicht dat het plan een bijdrage levert aan de biodiversiteit. Er is op het aspect ecologie/natuurwaarden sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locatie.

5.3 Archeologische en cultuurhistorische waarden

5.3.1 Inleiding

De regels van artikel 5.130 Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) stellen dat er rekening dient te worden gehouden met het belang van het behoud van cultureel erfgoed, inclusief bekende of aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten. Het gemeentelijke Omgevingsplan bevat derhalve regels over:

- Het voorkomen van ontsiering, beschadiging of sloop van op grond van het omgevingsplan beschermde monumenten of archeologische monumenten;
- Het voorkomen van verplaatsing van op grond van het omgevingsplan beschermde monumenten;
- Het bevorderen van gebruik, zo nodig door wijziging, van op grond van het omgevingsplan beschermde monumenten ter voorkoming van leegstand;
- Het voorkomen van aantasting van de omgeving van een op grond van het omgevingsplan beschermd monument en het karakter van in het omgevingsplan beschermde stads- of dorpsgezichten of beschermde cultuurlandschappen door de sloop van bestaande gebouwen, de bouw van nieuwe gebouwen of andere belangrijke veranderingen; en
- Het conserveren en in stand houden van archeologische monumenten, bij voorkoor in situ.

Aanvullend kan een Omgevingsplan ook regels bevatten die eisen stellen aan archeologisch onderzoek, de wijze van het verrichten van opgravingen of archeologische begeleiding.

5.3.2 Archeologische waarden

In het bestemmingsplan (Consolidatieplan 2016, en onderdeel van het Omgevingsplan gemeente Oldambt) kent het projectgebied grotendeels de dubbelbestemming ‘Waarde – Archeologie 3’. Een omgevingsvergunning en bijkomend archeologisch onderzoek is ter plaatse van deze bestemming nodig voor:

- ontgronden over een grotere oppervlakte van 200 m^2;
- mengen, diepploegen en/of ontginnen met een oppervlakte groter dan 200 m^2 en dieper dan 45 centimeter;
- graven van sleuven breder dan 50 cm en dieper dan 100 cm ten behoeve van het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie- en telecommunicatieverbindingen, drainage met uitzondering van herdrainage, fundering en daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur.

Door De Steekproef is in augustus 2023 een Archeologisch Bureauonderzoek uitgevoerd. Voor een deel van het projectgebied geldt een hoge verwachting voor archeologische resten. Hiertoe is vervolgens een inventariserend archeologisch booronderzoek (bijgevoegd in de bijlagen) uitgevoerd in de delen met een hoge archeologische verwachtingswaarde. De resultaten zijn opgenomen in het bijgevoegde rapport ‘Westerlee Zonnepark, Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. boringen IVO-O, verkennende fase’. Door middel van dit booronderzoek kan de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische vindplaatsen worden bepaald. Tevens kunnen de locaties en diepteligging van mogelijke archeologische resten in kaart worden gebracht. De samenvatting van het rapport is hierna weergegeven.

Het nieuwe zonnepark heeft een oppervlakte van circa 44 hectare. Uit het voorafgaande bureauonderzoek is gebleken dat er in een 5,2 hectare groot een deel van het geplande zonnepark geen archeologisch booronderzoek hoeft plaats te vinden. In de overige 38,8 hectare moet wel archeologisch booronderzoek plaatsvinden. De graafwerkzaamheden voor de benodigde kabels, het plaatsen van de zonnepanelen en de inrichting van het park vormen een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden. Het doel van het onderzoek is het toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting die op basis van het eerder uitgevoerde bureauonderzoek is vastgesteld en het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen in het plangebied.

Volgens het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel kunnen in de top van het dekzand archeologische waarden aanwezig zijn die dateren uit de paleolithicum tot het neolithicum. In de loop van de bronstijd vond er door de stijging van de zeespiegel veengroei plaats en was het onderzoeksgebied niet langer aantrekkelijk als vestigingsplaats voor de mens. Tijdens de ontginning kunnen bodemverstoringen hebben plaatsgevonden zoals het graven van sloten en vaarten. Om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen zijn in het geselecteerde plangebied 69 boringen gezet.
Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de bodem in het plangebied grotendeels verstoord is. In geen van de boringen is een intacte podzolbodem aanwezig. Deze is ofwel vergraven of heeft er door een te natte bodem nooit gezeten. De bodem is gemiddeld verstoord tot een diepte van 50 centimeter onder het maaiveld. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Zelfs houtskooldeeltjes, die gewoonlijk in een ruime spreiding rond steentijdvindplaatsen voorkomen, ontbreken volledig.

Gezien de resultaten geeft het onderzoek geen aanleiding om binnen het plangebied nader onderzoek te adviseren. Het overgrote deel van het plangebied is verstoord en er is geen podzolbodem aangetroffen. Ook zijn in geen van de boringen archeologische indicatoren gevonden welke zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van steentijdvindplaatsen. Het archeologische bureau adviseert daarom het plangebied wat betreft archeologie vrij te geven voor de voorgenomen werkzaamheden. Het is aan de bevoegde overheid (gemeente Oldambt) of zij dit advies al dan niet overneemt. In alle gevallen blijft onverminderd van kracht dat indien bij toekomstig graafwerk archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, hier direct melding van dient te worden gemaakt bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Gemeente Oldambt heeft het rapport goedgekeurd en het selectieadvies overgenomen.

5.3.3 Cultuurhistorische waarden

In het projectgebied bevinden zich geen rijks- of gemeentelijke monumenten (gebouwen). Daarnaast houdt het plan rekening met bestaande kavelgrenzen, omliggende beplanting en cultuurhistorische lijnen in het landschap.

5.3.4 Conclusie

Het plan is uitvoerbaar betreffende de aspecten cultuurhistorische en archeologische waarden. Met betrekking tot deze aspecten is sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

5.4 Water

5.4.1 Europees beleid

De Europese Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) is op 22 december 2000 in werking getreden en is bedoeld om in alle Europese wateren de waterkwaliteit chemisch en ecologisch verder te verbeteren. De Kaderrichtlijn Water omvat regelgeving ter bescherming van het binnenlandse oppervlaktewater, overgangswateren (waaronder estuaria worden verstaan), kustwateren en grondwater. Streefdatum voor het bereiken van gewenste waterkwaliteit is 2015. Eventueel kan er, mits goed onderbouwd, uitstel (derogatie) verleend worden tot uiteindelijk 2027. Voor het uitwerken van de doelstellingen worden er op (deel)stroomgebied plannen opgesteld. In deze (deel) stroomgebied beheersplannen staan de ambities en maatregelen beschreven voor de verschillende (deel)stroomgebieden. Met name de ecologische ambities worden op het niveau van de deelstroomgebieden bepaald.

5.4.2 Rijksbeleid

Het Nationaal Water Programma 2022–2027 geeft een overzicht van de ontwikkelingen binnen het waterdomein en legt nieuw ontwikkeld beleid vast. Er wordt gewerkt aan schoon, veilig en voldoende water dat

klimaatadaptief en toekomstbestendig is. Ook is er aandacht voor de raakvlakken van water met andere sectoren.
Er liggen grote opgaven voor het waterdomein:

- Nederland moet zich aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering.
- We moeten blijven werken aan een goede bescherming tegen overstromingen en klimaatrobuuste zoetwatervoorziening tegen toenemende droogte.
- Ook de zorg voor goede waterkwaliteit en duurzame drinkwatervoorziening verdient aandacht.

Daarnaast zijn allerlei functies afhankelijk van water, zoals de scheepvaart, de landbouw en de natuur. Op de Noordzee moeten vele functies, waaronder de opgaven voor windenergie, natuurontwikkeling, duurzame visserij, scheepvaart en zandwinning, in balans met elkaar een plek krijgen. Om aan te geven hoe we omgaan met de uitdagingen van ons water, ontwikkelde de Rijksoverheid het Nationaal Water Programma 2022-2027.
Het Nationaal Water Programma 2022-2027 is vastgesteld op 18 maart 2022. In het Nationaal Water Programma (NWP) 2022-2027 beschrijft de Rijksoverheid de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en de uitvoering ervan in de rijkswateren en -vaarwegen.

Het regels voor het beschermen van de waterbelangen zijn opgenomen in paragaaf 5.1.3 van het Bkl. Artikel 5.37 Bkl stelt dat er rekening dient te worden gehouden met de gevolgen voor het beheer van het watersysteem en dat, voor een duiding van die gevolgen, de opvattingen van het bestuursorgaan dat is belast met het beheer van het watersysteem (het waterschap) worden betrokken. Daarnaast kan het omgevingsplan ook specifieke regels over onderdelen van het watersysteem bevatten. Het wettelijk kader is gericht op het verkrijgen van inzicht in de gevolgen voor de waterhuishouding die samenhangen met de ruimtelijke ontwikkeling die mogelijk wordt gemaakt.

5.4.3 Provinciaal beleid

In de Omgevingsvisie van de provincie Groningen wordt ingegaan op de waterdoelen. Het gaat met name om de waterveiligheid (bijvoorbeeld het voorkomen van wateroverlast), waterkwaliteit (schoon water) en water kwantiteit (voldoende water). De provincie werkt nauw samen met Waterschappen om haar ambities te realiseren. Hiervoor hebben de waterschappen eigen regionale waterbeheerplannen opgesteld. De Provinciale staten hebben de wettelijke bevoegdheid tot het instellen en opheffen van waterschappen, tot regeling van hun gebied, taken, inrichting, samenstelling van hun bestuur en tot de verder reglementering van waterschappen. De manier waarop de waterschappen hun taak uitoefenen is onderhevig aan provinciaal toezicht doordat het waterbeheerplan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten behoeft. Dus de provincie stelt de regels en de waterschappen doen verder de uitvoering van het waterbeheer.

5.4.4 Waterschap Hunze en Aa’s

In het waterbeheerprogramma 2022-2027 geeft waterschap Hunze en Aa’s aan met welke ambities zij de ontwikkelingen en opgaven op het gebied van veiligheid, voldoende water, en schoon en ecologisch gezond water in hoofdlijnen willen oppakken. Het toekomstperspectief van het waterschap is met name gericht op het realiseren en behouden van robuuste en duurzame watersystemen, die passen in de omgeving. Met robuust wordt een veilig, ecologisch gezond en klimaatbestendig watersysteem bedoeld. Met duurzaam wordt gericht op het duurzaam realiseren en onderhouden en het zoveel mogelijk natuurlijk laten functioneren van de watersystemen. Maar ook het nemen van ‘geen spijt’ maatregelen en het voorkomen van afwentelen in tijd en ruimte vallen onder duurzaamheid. Ontwikkelingen die passend zijn in de omgeving, houden rekening met de grenzen van het watersysteem en met eventuele andere opgaven en stakeholders in het gebied.

Daarnaast is de Keur van het waterschap een belangrijk regelstellend instrument waarmee in ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden. De waterschappen adviseren bij ruimtelijke plannen (o.a. bestemmingsplannen) om te komen tot een duurzame ruimtelijke inrichting.

Met de (digitale) Watertoets kan het waterschap haar waterbelangen inbrengen in de ruimtelijke planvorming.

5.4.5 Gevolgen plan voor de waterhuishouding

Met het voorliggende plan blijven bestaande watergangen behouden en worden beheerzones in acht genomen. De panelen en de constructie wordt uitgevoerd met niet-uitloogbare materialen. Er komt geen afvalwater vrij. Het plan heeft dan ook geen schadelijke gevolgen voor de waterkwaliteit en ecologie. Tijdens het omgevingsproces is overleg geweest met het waterschap over het realiseren van natuurvriendelijke oevers aan de bestaande watergangen. Dit was niet wenselijk en is niet opgenomen in het plan.

Binnen het projectgebied wordt het verharde oppervlak uitgebreid ten opzichte van de huidige situatie. De verharding (centrale ontsluitingspad) wordt gerealiseerd in waterdoorlatend grasbeton. Met grasbeton als halfverharding blijft waterinfiltratie mogelijk, eventueel wordt er een zandlaag onder de grasbetontegels aangebracht. Onder het inkoopstation, transformatorstations en energieopslagsysteem wordt een fundering aangebracht met de nodige technische voorzieningen. Het verhard oppervlak wordt gecompenseerd met de aanleg van een nieuwe watergang door het zonnepark. Het energieopslagsysteem watert hier direct op af. De nieuwe watergang wordt met duikers verbonden aan de bestaande watergangen aan de oost- en westzijde van het plangebied. Het doorstroomprofiel van deze watergang volstaat ruimschoots in compensatie waterberging. Naast de nieuwe watergang wordt er ook een poel gerealiseerd aan de noordzijde van het projectgebied. Deze poel mag incidenteel droogvallen. Ook wordt er langs de houtwal aan weerszijden greppels gemaakt en langs de rand van het plangebied bij Ceresweg. De vrijgekomen grond wordt benut voor de wallen. In nattere perioden kunnen de greppels ook overtollig water wegvoeren.

In de tabel in figuur 16 is in cijfers weergegeven hoe het toevoegen van het verharde oppervlak, wordt gecompenseerd. In paragraaf 5.4 van het bijgevoegde landschappelijk inrichtingsplan is op kaarten aangeduid waar de compensatie precies plaatsvindt.

Het plangebied ligt in het beheergebied van waterschap Hunze en Aa's. Het waterschap stelt de regel 80 liter compensatie per m2 verharding. Het peilvak heet Emergobos en heeft een zomerpeil van -0.75m NAP en winterpeil van -1.15m NAP.

Nieuwe oppervlaktes verhard:

- Energieopslagsysteem 75x30 = 2250m2.
- Transformator stations (5x) + inkoopstation (1x) = 165m2.
- Halfverharding binnen plangebied = 7065m2.

Totaal 9.480 m2 verhard. Benodigde watercompensatie: 0,08 x 9.480 = 758,40 m3.

Nieuwe watermaatregelen:

- Nieuwe watergang (1m diep t.o.v. winterpeil + 1.84m2 doorstroomprofiel) x 1097 m2 = 2019m3.
- Nieuwe greppels (ong. 1,5 meter breed): 2040 strekkende meter.
- Nieuwe poel: 900m2.
- Nieuwe plasdras-oever: bij poel 1932m2, bij watergang 2685m2.

Figuur 16: Tabel watercompensatie in cijfers

Gelet hierop kan worden geconcludeerd dat voldaan wordt aan het waterbeleid van de overheid en het waterschap en dat het aspect 'water' geen belemmering oplevert voor het onderhavige plan.

5.4.6 Watertoets (wateradvies)

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet worden aangetoond dat de waterhuishouding niet negatief wordt beïnvloed door de beoogde ruimtelijke ontwikkeling. Hiertoe is de watertoetsprocedure (Wateradvies) ontwikkeld. Deze watertoets vormt de basis voor de planbeoordeling door het waterschap en het wateradvies.

Het plan is gedurende het proces reeds eerder met het waterschap afgestemd. Op 13 december 2023 is de digitale watertoets ingevuld en verzonden. Uit de watertoets volgt de 'normale' procedure. Het waterschap geeft advies over het ingediende plan. Het waterschap heeft hierop een 'Uitgangspuntennotitie Watertoets' toegezonden, welke is bijgevoegd. De relevante aspecten worden hierna besproken.

In de uitgangspuntennotitie is opgenomen dat, gelet op de maximale gebiedsafvoer, er een eis aan 840 m3 compenserende waterbergingscapaciteit geldt. Zoals uit figuur 16 van deze Onderbouwing blijkt, wordt hier in het plan ruimschoots aan voldaan, door het realiseren van een nieuwe watergang, nieuwe greppels, een nieuwe poel en een nieuwe plasdras-oever.

Tevens is opgenomen dat het noordelijke deel van het projectgebied overstromingsgevoelig is. Nieuwe voorzieningen en andere infrastructuur worden bij voorkeur op de hogere locaties gebouwd. Als er toch voor wordt gekozen om in deze lagere delen te bouwen, is het raadzaam om overstromingsbestendig te bouwen. Hoewel in de toekomst dus mogelijk wateroverlast kan ontstaan op deze gronden, is dit geen probleem voor het functioneren van het zonnepark. De panelen worden op tafels gemonteerd welke circa 2,7 meter hoog zijn. Transformatorstations en inkoopstation moeten op een verhoging (terp) worden geplaatst i.v.m. mogelijke extreme neerslag. Er moet een terphoogte worden gehanteerd die droog blijft bij een maatgevende bui van 140 mm in 2 uur (circa 30-40 cm boven maaiveld). Eventuele wateroverlast brengt geen veiligheidsrisico's met zich mee. Daarnaast verblijven er geen mensen permanent binnen het projectgebied.

Belangrijk aandachtspunt van het waterschap is daarnaast de afstand van de hoofdwatergangen tot aan het hekwerk rond het zonnepark. Voor hoofdwatergangen geldt een beschermingszone van 5 meter. Een zone van 4 meter vanaf de insteek langs hoofdwatergangen moet vrij blijven (onderhoudspad/maaipad) van ieder obstakel, zoals: heggen, afrastering, bomen, schuttingen, opstallen en/of verharde paden. De ondergrond van de hoofdwatergang en het aanliggende maaipad is ook in eigendom bij het waterschap. Hiermee dient rekening gehouden te worden in het ontwerp.
Met deze aandachtspunten is rekening gehouden. De beschermingszone van 5 meter wordt in acht genomen en langs een zone van 4 meter vanaf de insteek worden geen obstakels gerealiseerd. Daarnaast kunnen ook schouwsloten blijvend onderhouden worden.

5.4.7 Conclusie

Het plan is uitvoerbaar betreffende het aspect water. Met betrekking tot het aspect water is sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

5.5 Bodemkwaliteit

5.5.1 Inleiding

Het is van belang om te weten of de bodemkwaliteit binnen het projectgebied past bij de voorgenomen ontwikkeling. De bodemkwaliteit mag geen gezondheidsrisico's opleveren voor de gebruikers van de bodem. Het Besluit kwaliteit leefomgeving (hierna: Bkl) bevat regels ter bescherming van de gezondheid en het milieu voor het aspect bodem. Deze regels zijn via het Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet opgenomen in paragraaf 5.1.4.5 van het Bkl. In het aanvullingsbesluit is bepaald voor welke activiteiten kan worden volstaan met een

melding. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen drie basisvormen van bodemgebruik; landbouw/natuur, wonen en industrie.

Het bodembeleid is er op gericht om de gebruikswaarde van de bodem te waarborgen en het duurzaam gebruik van de functionele eigenschappen te faciliteren door in onderlinge samenhang;

- De bodem te beschermen tegen nieuwe verontreinigingen en aantastingen;
- Te streven naar een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, rekening houdend met de kwaliteiten van de bodem, en;
- De resterende historische verontreinigingen en aantastingen duurzaam en doelmatig te beheren.

Een bodemgevoelig gebouw is in het Bkl omschreven als een gebouw, of een gedeelte daarvan dat de bodem raakt, voor zover aannemelijk is dat personen meer dan twee uur per dag aaneengesloten aanwezig zullen zijn (incl. woonschepen en woonwagens). Een bijbehorende bouwwerk van ten hoogste 50 m^2 wordt niet beschouwd als bodemgevoelig gebouw. Daarnaast wijst het Bkl ook bodemgevoelige locaties aan. Dit zijn de locaties waarop een bodemgevoelig gebouw is toegelaten op grond van een Omgevingsplan of omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit, onmiddellijk aan een bodemgevoelige locatie grenzende aaneengesloten tuin of terrein (incl. tuinen en terrein grenzend aan locaties voor woonschepen of woonwagens).

5.5.2 Relatie met de voorgenomen ontwikkeling

Binnen het projectgebied wordt geen bodemgevoelig gebouw gerealiseerd.

De grond binnen het projectgebied wordt nu gebruikt als vrij intensief gebruikte landbouwgrond. Het bodemleven zal hierdoor minimaal zijn. Met de uitvoering van het voorliggende plan wordt de grond plaatselijk op enige diepte geroerd. Er wordt geen grond afgevoerd en er worden geen watergangen gedempt.

Na het uitvoeren van de werkzaamheden ter oprichting van het project zal de bodem verder niet worden aangetast. Bodemverdichting, erosie en verslemping worden voorkomen door open ruimtes in het projectgebied en open randen tussen de panelen zodat regenwater kan infiltreren. Er wordt gebruik gemaakt van niet-uitlogende materialen en bifacial panelen.

Realisatie van een zonnepark, in combinatie met o.a. met kruidenrijk grasland, kan op deze plek voor de komende decennia een stabiele situatie bieden waar geen chemicaliën (kunstmest of gewasbeschermingsmiddelen) worden toegepast. Dit biedt kansen voor verbetering van het bodemleven, de bodemstructuur, verbetering van het zelfreinigend vermogen en daarnaast extra habitat voor bestuivers en plaagbestrijders. Er zijn derhalve geen nadelige effecten voor de bodem te verwachten.

Het energieopslagsysteem bevat batterijen voorzien in opslagkasten, die vloeistofdicht zijn. Aangezien de batterijen voorzien zijn in opslagkasten is hiervoor sprake van een gesloten installatie, die aanvullend binnen in eveneens vloeistofdichte containers staan opgesteld. Daarmee is er sprake van een verwaarloosbaar risico op bodemverontreiniging in lijn met de NRB 2012. Daarnaast staan de containers op betonnen fundaties, waardoor in het hoogst onwaarschijnlijke geval van lekkages deze nooit direct op de bodem terecht zullen komen.
Het NRB 2012 schrijft voor verschillende bodembedreigende activiteiten specifieke combinaties van voorzieningen en maatregelen (‘cvm’) voor welke leiden tot een verwaarloosbaar bodemrisico. Bovenstaande beschrijving geeft reeds aan dat er een verwaarloosbaar risico optreedt door het toepassen van vloeistofdichte opvangvoorzieningen. Een risico voor de bodem is derhalve niet aan de orde.

5.5.1 Conclusie

Ten aanzien van bodemkwaliteit en bodembescherming worden redelijkerwijs geen belemmeringen voor onderhavig project verwacht. Met betrekking tot het aspect bodem is sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

5.6 Geluid

5.6.1 Inleiding

De regelgeving omtrent geluid waar aan moet worden voldaan is opgenomen in het Bkl, de Omgevingsverordening en het Omgevingsplan. Daarnaast mogen bedrijven in de omgeving niet worden belemmerd in hun bedrijfsvoering door een nieuwe ontwikkeling en moet er binnen en rond het plangebied sprake blijven van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

5.6.2 Relatie met de voorgenomen ontwikkeling

Op deze locatie wordt geen geluidsgevoelige bestemming toegevoegd. Het zonnepark hoeft dan ook niet beschermd te worden tegen geluidsoverlast. Bestaande bedrijven worden niet extra belemmerd. Aangezien er wel woningen zijn gelegen in de omgeving van het projectgebied en met de oprichting een melding in het kader van het Besluit activiteiten leefomgeving nodig is, is een akoestisch onderzoek uitgevoerd (Zonnepark Westerlee te Westerlee; akoestisch onderzoek). Het onderzoek heeft als doel het bepalen van de optredende geluidniveaus afkomstig van de inrichting op woningen van derden in de nabije omgeving. De berekende geluidniveaus worden voor dit onderzoek getoetst aan de grenswaarden uit het Activiteitenbesluit Milieubeheer. Het onderzoek is overeenkomstig artikel 3.21 van de Omgevingsregeling uitgevoerd conform bijlage IVh uit de Omgevingsregeling. Hierna volgen beknopt de resultaten van het onderzoek.

In de tabel hierna zijn de berekende langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus op de beoordelingspunten samengevat. Daarin zijn de vijf woningen met de hoogste berekende langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus opgenomen.

Tabel 5.1: Samenvatting berekende langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus

Beoordelingspunt		Langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus ($L_{Ar,LT}$) [dB(A)]					
		Dag (07.00-19.00)		Avond (19.00-23.00)		Nacht (23.00-07.00)	
		berekend	*toetsing*	berekend	*toetsing*	berekend	*toetsing*
PB26	D.H. Vinkersweg 1	40	50	38	45	36	40
PB23	Tonkensoordlaan 20	34	50	33	45	31	40
PB21	Kibbelgaarn 31	35	50	35	45	34	40
PB20	Meedenerveen 1	38	50	38	45	36	40
PB24	Tonkensoordlaan 16	33	50	30	45	28	40

Uit de toetsing van de rekenresultaten van het industrielawaai blijkt dat de gehanteerde grenswaarden in de representatieve bedrijfssituatie niet worden overschreden.

5.6.3 Conclusie

Op deze locatie wordt geen geluidsgevoelige bestemming toegevoegd. Het zonnepark hoeft dan ook niet beschermd te worden tegen geluidsoverlast. Het zonnepark voldoet anderzijds aan de grenswaarden op omliggende woningen. Uit de toetsing van de rekenresultaten van het industrielawaai blijkt dat de gehanteerde grenswaarden voor zowel de maximale geluidniveaus als voor de langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus in de representatieve bedrijfssituatie voldoen aan de grenswaarden. Met betrekking tot geluid blijft een aanvaardbaar

woon- en leefklimaat aanwezig voor omwonenden en is sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

5.7 Luchtkwaliteit

5.7.1 Inleiding

In artikel 5.54 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) zijn standaardgevallen opgenomen welke niet in betekenende mate bijdragen aan de luchtkwaliteit.

Artikel 5.54. (standaardgevallen niet in betekenende mate luchtkwaliteit)
Het toelaten van activiteiten leidt in ieder geval tot een verhoging van de kalenderjaargemiddelde concentratie van stikstofdioxide en PM_{10} van 1,2 µg/m^3 of minder als bedoeld in artikel 5.53 voor zover het gaat om een verhoging als gevolg van het toelaten van:

a. gebouwen met een kantoorfunctie en nevengebruiksfuncties daarvan, met:
   1°. één ontsluitingsweg: een bruto-vloeroppervlakte van ten hoogste 100.000 m^2; of
   2°. twee ontsluitingswegen: een gelijkmatige verkeersverdeling en een bruto-vloeroppervlakte van ten hoogste 200.000 m^2;
b. gebouwen met een woonfunctie en nevengebruiksfuncties daarvan, met:
   1°. één ontsluitingsweg: ten hoogste 1.500 woningen; of
   2°. twee ontsluitingswegen: ten hoogste 3.000 woningen;
c. zowel gebouwen met een kantoorfunctie als gebouwen met een woonfunctie en nevengebruiksfuncties van die gebruiksfuncties, met:
   1°. één ontsluitingsweg: het aantal woningen maal 0,0008 en een bruto-vloeroppervlakte van kantoorfuncties en nevengebruiksfuncties daarvan in vierkante meter maal 0,000012 dat samen opgeteld kleiner is dan of gelijk is aan 1,2; of
   2°. twee ontsluitingswegen: een evenredig aantal woningen en een evenredig grote bruto-vloeroppervlakte van kantoorfuncties;
d. het telen van gewassen in kassen, bedoeld in artikel 3.205 van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om:
   1°. niet-verwarmde kassen; of
   2°. verwarmde kassen niet groter dan 2 ha;
e. het telen van gewassen in de open lucht en het behandelen van gewassen direct voor of na de teelt, bedoeld in artikel 3.208 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
f. het telen van gewassen in een gebouw, anders dan een kas, bedoeld in artikel 3.211 van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om:
   1°. witloftrek; of
   2°. teelt van eetbare paddenstoelen; of
g. het exploiteren van een spoorwegemplacement, bedoeld in artikel 3.295b van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om het begin van de activiteit of een wijziging die leidt tot een toename van het aantal dieseltractie-uren van ten hoogste 7.500 per jaar.

5.7.2 Relatie met de voorgenomen ontwikkeling

Op grond van de NIBM-tool is een ontwikkeling ‘in betekende mate’ bij een toename van het aantal verkeersbewegingen met ruim 800 per dag (met 5% aandeel vrachtverkeer). De voorgenomen ontwikkeling betreft de realisatie van een zonnepark. De verkeersbewegingen die de ontwikkeling van een zonnepark met zich mee brengt, zijn alleen tijdens de aanlegfase merkbaar. In deze fase zal er tijdelijk sprake zijn van een grotere toename van verkeersbewegingen. Nadat de bouw van het park is afgerond daalt het aantal verkeersbewegingen weer naar de oude situatie.

Zelfs tijdens de bouwperiode zal het aantal verkeersbewegingen ruimschoots onder de 800 per dag blijven. Daardoor leidt de ontwikkeling niet tot een verslechtering van de luchtkwaliteit én kan de ontwikkeling niet als ‘niet in betekenende mate’ worden gezien.

5.7.1 Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt gesteld dat nader onderzoek naar het aspect luchtkwaliteit niet noodzakelijk is. Met betrekking tot het aspect luchtkwaliteit is sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

5.8 Omgevingsveiligheid

5.8.1 Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de wijze waarop bij de voorgenomen ontwikkeling de omgevingsveiligheid wordt gewaarborgd. Hierbij gaat het om de risico's die voortkomen uit de opslag, productie, gebruik en het vervoer van gevaarlijke stoffen en windturbines. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de kans op een ramp en het aantal mogelijke slachtoffers en het plaatsgebonden risico en het groepsrisico.
Afdeling 5.1.2 van het Bkl bevat de instructieregels voor omgevingsveiligheid. De activiteiten die zijn aangewezen als risicobronnen worden benoemd in bijlage VII van het Bkl. Deze risicobronnen zijn belang voor de regels met betrekking tot aandachtsgebieden en het plaatsgebonden risico. De in bijlage VII benoemde activiteiten zijn:

- Activiteiten met gevaarlijke stoffen bij bedrijven (milieubelastende activiteiten uit het Bal);
- Het basisnet vervoer gevaarlijke stoffen over de weg, het water en het spoor;
- Buisleidingen met gevaarlijke stoffen die zijn aangewezen als milieubelastende activiteit in het Bal;
- Windturbines die zijn aangewezen als milieubelastende activiteit in het Besluit activiteit leefomgeving.

Artikelen 5.12 t/m 5.15 van het Bkl gaan in op de aandachtsgebieden voor omgevingsveiligheidsrisico's. Deze aandachtsgebieden gelden van rechtswege en worden vastgelegd in de digitaal raadpleegbare Register Externe Veiligheid, wat online raadpleegbaar is. Binnen deze aandachtsgebieden moet rekening worden gehouden met het groepsrisico door ter plaatse van het risicogebied geen kwetsbare gebouwen en/of (beperkt) kwetsbare locaties toe te laten. Middels voorschriftgebieden kunnen extra maatregelen worden opgelegd waardoor deze gebouwen en locaties wel toelaatbaar zijn. Deze maatregelen zijn als extra bouweisen vastgelegd in paragraaf 4.2.14 van het Bbl.

Tevens zijn in het Bkl instructieregels opgenomen voor de hieronder genoemde milieubelastende activiteiten die een risicobron zijn:

- Opslaan, bewerken en herverpakken van vuurwerk (afdeling 5.1.2.4 Bkl);
- Opslaan en bewerken van ontplofbare stoffen voor civiel gebruik (afdeling 5.1.2.5 Bkl);
- Exploiteren van een IPPC-installatie voor het maken van explosieven (afdeling 5.1.2.5 Bkl);
- Opslaan en bewerken van ontplofbare stoffen voor militair gebruik (afdeling 5.1.2.5 Bkl).

5.8.2 Risicokaart

Om in beeld te brengen of er in het projectgebied of in de nabijheid daarvan risicobronnen aanwezig zijn, is de risicokaart geraadpleegd. In (en in de omgeving van) het projectgebied zijn hoogspanningslijnen aanwezig. Daarnaast is in het zuidelijke deel van het projectgebied een gasleiding aanwezig. Aan de noordzijde, waar de hoogspanningslijn het projectgebied doorkruist, wordt rekening gehouden met de beschermingszone. Hetzelfde geldt voor de beschermingszone van de gasleiding. Ook hier worden geen panelen geplaatst.

Figuur 17: uitsnede risicokaart ter plaatse van het projectgebied (Bron: Atlas Leefomgeving)

Uit de risicokaart blijkt dat in het projectgebied geen risicovolle inrichtingen, transportassen (spoor, weg, water) of transportleidingen aanwezig zijn. Het projectgebied ligt ook niet in het invloedgebied van inrichtingen, assen en leidingen. Bovendien neemt het aantal personen binnen het projectgebied niet toe, waardoor er geen effecten op de externe veiligheidssituatie zijn. Met betrekking tot externe veiligheid zijn dan ook geen belemmeringen aan de orde en kan aanvullend onderzoek achterwege blijven.

5.8.3 Het zonnepark

Een zonnepark is geen gevoelig object of inrichting dat formeel een veiligheidscontour kent. Wel betreft een zonnepark een inrichting dat energie in de vorm van elektriciteit opwekt en op het elektriciteitsnet levert. Om de veiligheid te waarborgen komt er een (transparant) hek rondom het zonneveld. Dit hekwerk is 2 meter hoog en staat op ruime afstand van de zonnepanelen waardoor personen niet bij de zonnepanelen kunnen. Daarnaast wordt het zonneveld niet openbaar toegankelijk. Het park kan enkel middels een afgesloten poort worden betreden ten behoeve van regulier beheer en onderhoud. Daarnaast wordt het zonneveld geaard en worden elektriciteitskabels ondergronds aangelegd.

De brandweer kan straks het terrein op zonder het toegangshek te moeten forceren. Er wordt een hekwerk met een sleutelbuis voor de brandweer gerealiseerd. De brandweer kan dan ook het energieopslagsysteem bereiken. Het inkoopstation, de transformatorstations en ook het energieopslagsysteem worden gerealiseerd langs een centrale toegangsweg (halfverhard). Deze stations kunnen hiermee goed bereikt worden. Het technisch ontwerp van het zonnepark is afgestemd met de Veiligheidsregio en goedgekeurd. Hiermee wordt geconcludeerd dat de brandveiligheid van het zonnepark voldoende is geborgd.

5.8.4 Het energie-opslagsysteem

Besluit externe veiligheid inrichtingen (BEVI)
In Bijlage I, onderdeel B, wordt vermeld dat inrichtingen die onder het BEVI vallen, vergunningplichtig zijn. De BEVI specificeert dat het van toepassing is op inrichtingen waar gevaarlijke afvalstoffen of verpakte gevaarlijke

stoffen worden opgeslagen in hoeveelheden van meer dan 10.000 kg per opslagvoorziening. De toelichting bij de wetten benadrukt dat dit verwijst naar inrichtingen die vallen onder de PGS-15 richtlijn. Een energie-opslagsysteem is een actieve installatie, en valt daarom niet hieronder. Hierdoor wordt een energie-opslagsysteem in Bijlage I, onderdeel B niet aangemerkt als een vergunningplichtige inrichting op basis van het BEVI. Hoewel het BEVI wel van toepassing is op de opslag van batterijen, is het niet van toepassing op energieopslagsystemen.

Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen (PGS 37-1)
Een PGS-richtlijn is een document over de veilige opslag en de bijbehorende activiteiten met gevaarlijke stoffen. In de PGS-richtlijn staan de belangrijkste risico's van die activiteiten voor de veiligheid en gezondheid van werknemers, de veiligheid van de omgeving en de brandveiligheid. Ook staan in een PGS-richtlijn de mogelijke gevolgen van die risico's voor het bestrijden van een ramp. Om de risico's te beheersen en de negatieve effecten voor mens en milieu te beperken zijn doelen geformuleerd. Aan deze doelen zijn maatregelen gekoppeld. Met deze maatregelen kan aan de doelen worden voldaan. Naast de in deze PGS-richtlijn genoemde maatregelen is het mogelijk om gelijkwaardige maatregelen te treffen voor zover de wetgeving dit toelaat.

De publicatiereeks gevaarlijke stoffen 37-1 ‘Lithiumhoudende energiedragers: energieopslagsystemen (EOS)’ ‘Richtlijn voor de veilige opslag van elektriciteit in energieopslagsystemen’ is vastgesteld in december 2023. Het voornemen bestaat om PGS 37-1 vervolgens aan te wijzen in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). In de periode tot goedkeuring kan PGS 37-1 al worden toegepast. Inhoudelijk zal de richtlijn niet meer veranderen.

De PGS 37-1 sectie 5.2.2. beschrijft over externe veiligheidsafstanden:
“Een externe veiligheidsafstand zorgt voor bescherming van gebouwen en locaties waar mensen gedurende een periode verblijven. Het gaat om gebouwen en plekken buiten de begrenzing van de locatie van de activiteit. Voor de veilige opslag van elektriciteit in lithium-houdende energiedragers in energieopslagsystemen zijn geen veiligheidsafstanden opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving of het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). In deze PGS-richtlijn zijn enkele maatregelen opgenomen om escalatie van scenario's naar de omgeving te voorkomen.”

Allereerst wordt ervan uitgegaan dat de onderlinge afstand tussen de eenheden binnen het energieopslagsysteem minimaal gelijk is aan de hoogte van deze eenheden, volgens PGS 37-1. Bovendien heeft het energieopslagsysteem met succes de brandpropagatietesten doorstaan, zoals beschreven in de UL 9540 en NFPA 68 normen. Dit betekent dat het systeem voldoet aan de vereiste brandveiligheidsstandaarden en goed is voorbereid om brandincidenten te voorkomen of te beheersen. Verder is de afstand van 5 meter tussen het energieopslagsysteem en de kavelgrens een belangrijk veiligheidsaspect. Dit is voldoende om te voorkomen dat een brand zich buiten de faciliteit verspreidt, op voorwaarde dat geen brandbare begroeiing wordt toegestaan en er wordt gezorgd voor geen overhangend groen op het terrein. Deze maatregelen waarborgen de externe veiligheid.

Met het voorliggende plan wordt voldaan aan de richtlijn 37-1 ‘Lithiumhoudende energiedragers: energieopslagsystemen (EOS)’.

5.8.5 Conclusie

Met betrekking tot het aspect omgevingsveiligheid is sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

5.9 Geur

5.9.1 Inleiding

In deze paragraaf komt aan de orde op welke wijze bij de activiteit rekening wordt gehouden met het aspect geur. In het Bkl zijn instructieregels opgenomen voor geur afkomstig van rioolwaterzuiveringen en landbouwhuisdieren, gericht op aangewezen geurgevoelige gebouwen. Om te bepalen of een gebouw geurgevoelig is, is de functie van het gebouw bepalend. Geurgevoelige functies waarvoor de regels uit het Bkl gelden zijn onder andere wonen, zorg en onderwijs. Voor overige gebouwen of locaties stelt de gemeente middels omgevingswaarden eigen normen, hierbij rekening houdend met de evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Op industrie- en bedrijventerreinen kunnen bedrijfsmatige activiteiten voorkomen die geurhinder veroorzaken. Die activiteiten zijn dan zelf een relevante geurbron. Het bevoegd gezag bepaalt echter zelf welke mate van geurhinder ze aanvaardbaar vindt. Er moet dus worden beoordeeld of de geur van een activiteit op een geurgevoelig gebouw aanvaardbaar is.

5.9.2 Relatie met de voorgenomen ontwikkeling

Bij een zonnepark is geen sprake van geuremissie. Er is ten aanzien van het aspect geur geen sprake van negatieve effecten op de fysieke leefomgeving.

5.9.3 Conclusie

Met betrekking tot het aspect geur is sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

5.10 Bedrijven en milieuzonering

5.10.1 Inleiding

Zowel de ruimtelijke ordening als het milieubeleid stellen zich ten doel een goede kwaliteit van het leefmilieu te handhaven en te bevorderen. Dit gebeurt onder andere door milieuzonering. Onder milieuzonering verstaan we het aanbrengen van een voldoende ruimtelijke scheiding tussen milieubelastende bedrijven of inrichtingen enerzijds en milieugevoelige functies als wonen en recreëren anderzijds. De ruimtelijke scheiding bestaat doorgaans uit het aanhouden van een bepaalde afstand tussen milieubelastende en milieugevoelige functies. Die onderlinge afstand moet groter zijn naarmate de milieubelastende functie het milieu sterker belast. Milieuzonering heeft twee doelen:

- het voorkomen of zoveel mogelijk beperken van hinder en gevaar bij woningen en andere gevoelige functies;
- het bieden van voldoende zekerheid aan bedrijven dat zij hun activiteiten duurzaam onder aanvaardbare voorwaarden kunnen uitoefenen.

Voor het bepalen van de aan te houden afstanden wordt in eerste instantie doorgaans de VNG-uitgave 'Bedrijven en Milieuzonering' uit 2009 gehanteerd, waarin richtafstanden voor de ruimtelijk relevante milieuaspecten geur, stof, geluid en gevaar zijn opgenomen. Inmiddels kan ook gebruik worden gemaakt van de nieuwe VNG handreiking activiteiten en milieuzonering, welke op 17 oktober 2024 is gepubliceerd. Hierin is de ‘lijst van activiteiten’ die in de VNG-uitgave van 2009 zit, getransponeerd voor de aspecten geluid en geur. Deze ‘transponeringstabel’ kan ook worden gebruikt om een indicatie te krijgen van de inpasbaarheid van een nieuwe activiteit. Het geeft een indicatie van de gebruiksruimte die voor de nieuwe activiteit nodig is.

5.10.2 Relatie met de voorgenomen ontwikkeling

Een zonnepark met energieopslagsysteem is niet expliciet opgenomen in de VNG-uitgave ‘Bedrijven en Milieuzonering’ uit 2009. Bij een zonnepark met energieopslagsysteem zijn met name de aspecten geluid en

veiligheid van belang. In de paragrafen 5.3 en 5.5 van deze Onderbouwing is weergegeven dat wordt voldaan aan de geluidsnormen en dat voldoende veiligheidsmaatregelen worden genomen. De voorgenomen inrichting van de betrokken gronden als zonnepark met energieopslagsysteem levert geen hinder of gevaar op voor omliggende gevoelige functies.

Anderzijds betreft een zonnepark met energieopslagsysteem geen gevoelige functie. Een zonnepark met energieopslagsysteem hoeft qua milieuzonering niet beschermd te worden tegen eventuele milieubelastende functies in het omliggende gebied.

Toepassing van de nieuwe VNG handreiking activiteiten en milieuzonering, welke op 17 oktober 2024 is gepubliceerd, leidt niet tot andere conclusies.

5.10.3 Conclusie

Met betrekking tot het aspect milieuzonering is sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

5.11 M.e.r.-beoordeling

5.11.1 Inleiding

Een milieueffectrapportage (m.e.r.) toetst of er sprake is van een plan of ontwikkeling met grote milieugevolgen. Bij besluiten, zoals het verlenen van een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit die mogelijk grote gevolgen kan hebben voor het milieu moet worden beoordeeld of de voorgenomen ontwikkeling negatieve milieueffecten heeft ten aanzien van de fysieke leefomgeving. In deze paragraaf wordt hier verder op in gegaan.

Afdeling 16.4 van de Omgevingswet bevat samen met hoofdstuk 11 en bijlage V van het Omgevingsbesluit (Ob) de regelgeving over de milieueffectrapportage. Op basis van deze regels is een plan-m.e.r. verplicht voor een plan;

- Dat een kader vormt voor een te nemen project-m.e.r.-plichtig of project-m.e.r.-beoordelingsplichtig besluit of;
- Waarvoor een passende beoordeling vanwege Natura 2000-gebieden nodig is.

Bijlage V van het Ob bevat een niet limitatieve lijst met projecten met mogelijk aanzienlijke milieueffecten. Ook voor andere dan in de lijst genoemde projecten kan eventueel een beoordeling nodig zijn om na te gaan of er sprake is van mogelijke aanzienlijke milieueffecten.
Voor kleinere (lokale) ontwikkelingen of kleine wijzigingen bestaat de plan-m.e.r.-beoordeling als opvolger van de vormvrije m.e.r.-beoordeling. De plan-m.e.r.-beoordeling is verplicht wanneer een ontwikkeling leidt tot mogelijke aanzienlijke milieueffecten en significantie gevolgen voor Natura 2000-gebieden optreden. De plan-m.e.r.-beoordeling is ook van toepassing op plannen of programma's die een kader vormen voor m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten en besluiten die niet in het Ob worden genoemd.

5.11.2 Relatie met de voorgenomen ontwikkeling

Een plan of project kan leiden tot m.e.r.-plicht of m.e.r.-beoordelingsplicht. Dit hangt samen met de aanwijzing van gevallen waarin de m.e.r.- of m.e.r.-beoordelingsplicht geldt. In bijlage V van het Omgevingsbesluit (Ob) zijn deze gevallen aangewezen. Uit jurisprudentie is gebleken dat een zonnepark niet kan worden aangemerkt als een 'industriële installatie bestemd voor de productie van elektriciteit, stoom en warm water' (cat. C1), omdat een zonnepark geen thermische (verbrandings-)installatie betreft. In een zonnepark wordt immers geen thermische energie opgewekt of gebruikt voor de productie van elektriciteit, stoom en warm water, maar wordt stralingsenergie (zonlicht) rechtstreeks omgezet in elektrische energie.

Een uitwerking van de milieuaspecten zijn in hoofdstuk 5 (dit hoofdstuk) te vinden. Daaruit blijkt dat het zonnepark geen milieugevolgen of hinder veroorzaakt voor de omgeving. Het zonnepark wordt aangelegd met respect voor de bodem. De constructie wordt zodanig aangelegd dat er geen schade ontstaat en het systeem makkelijk demontabel is. De locatie is onderzocht op het gebied van aanwezige ecologische waarden. Met deze voorliggende Onderbouwing (en met name hoofdstuk 5) wordt dus al voldaan aan de eisen vanuit de m.e.r.-beoordeling.
Voor de volledigheid verwijzen wij ook naar de uitspraak van de rechtbank Overijssel van 19 september 2018 en zaaknummer 18_689, waarin bevestigd wordt dat een vergelijkbaar project niet valt binnen de categorie D22.1 van het voormalige Besluit m.e.r. (nu categorie C1 onder het Ob) en er geen beoordeling nodig is. Deze uitspraak is op 14 augustus 2019 bevestigd door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en na te zien onder het zaaknummer 2019:2770.

5.12 Lichtreflectie

Bij de realisatie van zonneparken kan sprake zijn van reflectiehinder op omliggende woningen. Deze eventuele reflectiehinder kan inzichtelijk worden gemaakt met een reflectiestudie. Voor Zonnepark Westerlee is een reflectiestudie uitgevoerd om de schittering te bepalen voor omwonenden, welke separaat is bijgevoegd (‘Reflectie onderzoek Zonnepark Westerlee’). Uitkomst van het onderzoek is dat bij de woningen aan de Kibbelgaarn, vanaf Kibbelgaarn 11 en noordelijker en de Tonkenoordslaan, mogelijk reflectiehinder is gevonden. Geen rekening houdend met beplanting en blokkade van andere bouwwerken (stallen, huizen, schuren, etc) zal dit altijd in de ochtend plaatsvinden. Afhankelijk van de precieze locatie kan dit in elke maand aangetroffen worden. Door de v-opstelling van de panelen is het zicht met name op de achterkant. Hierdoor zijn de schitterende delen van de zonnepanelen niet of minder goed te zien. Door het landschappelijk inrichtingsplan zal alle mogelijke reflectie waargenomen op de observatiepunten geblokkeerd worden waardoor deze niet meer zichtbaar is of zal de mogelijke reflectie dermate gefilterd worden door alle takken waardoor de kracht van de mogelijke reflectie naar verwachting voldoende zal afnemen om niet meer hinderlijk te zijn. Als het plan conform het landschappelijk inrichtings- en beheerplan wordt uitgevoerd, zal er dus geen onevenredige reflectiehinder optreden.

5.13 Elektromagnetische straling

Zowel bij de omvormers als de transformatoren zullen extreem laagfrequente elektromagnetische velden (ELF) vrijkomen. Ten aanzien van elektromagnetische straling bij hoogspanningsmasten hanteert de overheid een voorzorgprincipe waarbij een grens wordt aangehouden van 0,4 micro Tesla (µT). Dit voorzorgsprincipe dient daarmee ook gehanteerd te worden bij de ontwikkeling van een zonnepark, door de afstand van een zonnepark tot woningen en andere gevoelige bestemmingen zodanig te laten zijn dat de magnetische veldsterkte bij de gevoelige bestemmingen niet boven de advieswaarde van 0,4 µT komt. In het RIVM ‘Verkenning van extreem-laagfrequente (ELF) magnetische velden bij verschillende bronnen’ (RIVM-rapport 609300011/2009) wordt aandacht besteed aan elektromagnetische velden als gevolg van de aanwezigheid van transformatorstations. De sterkte van deze velden neemt sterk af wanneer de afstand tot de bron groter wordt. Uit het onderzoek blijkt dat 0,4 µT wordt bereikt op een afstand van maximaal 7 m van onderzochte transformatorstations. Gezien de relatief grote afstand van het te realiseren inkoopstation (inclusief transformatoren) en het te realiseren transformatorstation tot de dichtstbijzijnde woningen (van meer dan 250 meter) mag redelijkerwijs worden aangenomen dat elektromagnetische straling geen gezondheidsrisico vormt.

5.14 Warmteontwikkeling

Studies (o.a. Analysis of the potential for a heat Island Effect in Large Solar Farms, Columbia University) hebben onderzocht of er bij zonneparken sprake is van ‘(Urban) Heat Island Effects’. Uit onderzoeken is gebleken dat er onder bepaalde condities sprake kan zijn van een hogere temperatuur direct boven velden met zonnepanelen.

Direct rondom velden met zonnepanelen zijn eventuele temperatuurverschillen deels, danwel geheel te verwaarlozen, afhankelijk van de windrichting en eventuele neerslag. Het is dan ook niet te verwachten dat er sprake zal zijn van significante temperatuurverschillen in de omgeving van het projectgebied, door de komst van dit zonnepark. Daarbij komt dat er in dit specifieke plan is gekozen voor een landschappelijke inpassing met veel begroeiing en nieuwe waterelementen aan de randen en tussen het veld. Dit zorgt ervoor dat afkoeling door verdamping blijft plaatsvinden. Er is op dit moment nog geen wet- en/of regelgeving omtrent '(Urban) Heat Island Effects' in Nederland.

5.15 Gezondheid

Integrale besluitvorming en samenhang door alle aspecten van de fysieke leefomgeving vroegtijdig te betrekken is een van de uitgangspunten van de Omgevingswet. Gezondheid is hier een belangrijk onderdeel van. In deze paragraaf wordt ingegaan op hoe erbij de voorgenomen ontwikkeling rekening met dit aspect is gehouden. Belangrijke uitganspunten hierbij zin het beschermen van de gezondheid (zijn er mogelijk negatieve effecten voor de gezondheid?) en het bevorderen van de gezondheid door het bevorderen van sport en ontspanning.
Een van de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet, zoals geformuleerd in artikel 1.3, is het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Dit maakt dat er een nauwe samenhang is tussen de aspecten veilige en gezond leefomgeving en goed omgevingskwaliteit. Het bereiken en in stand houden van een gezonde fysieke leefomgeving is een belangrijk doel van de Omgevingswet. Derhalve bevat het Bkl diverse instructieregels met betrekking tot onder meer geluid, trillingen, geur en luchtkwaliteit die bescherming van de gezondheid en het milieu als doel hebben. Van trillingen is geen sprake en het zonnepark heeft ook geen negatieve invloed op de luchtkwaliteit. Daarnaast is er geen sprake van elektromagnetische straling, lichtreflectie, geur- of geluidshinder. Het goed landschappelijk inrichten van het zonnepark, met oog voor biodiversiteit, draagt ook bij aan een gezonde leefomgeving.

5.16 Kabels en leidingen

Ten behoeve van het plan dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van ondergrondse kabels en planologisch relevante leidingen. Onder het projectgebied loopt een gasleiding, zoals ook beschreven in paragraaf 5.8. Als gevolg hiervan wordt er in het plan, aan weerszijden van de gasleiding, een strook vrijgehouden.

5.17 Verkeer en parkeren

In de voorgenomen ontwikkeling worden de agrarische gronden, tijdelijk, in gebruik genomen als zonnepark. Een dergelijke ontwikkeling heeft geen grote gevolgen voor het verkeer en parkeren. Het zonnepark moet voornamelijk in de aanlegfase en in de ontmantelingsfase bereikt worden, en daarnaast alleen op heel beperkte schaal ten behoeve van het beheer. Het zonnepark wordt niet openbaar toegankelijk. Het zonnepark wordt op een veilige manier ontsloten een te realiseren onderhoudspad vanaf de D.H. Vinkersweg. Binnen het projectgebied, buiten het zicht, wordt ruimte gecreëerd voor het parkeren van enkele voertuigen (ten behoeve van het beheer).

5.18 Conclusie

Het voorgenomen plan past binnen de relevante regelgeving op het gebied van de fysieke leefomgeving en milieuaspecten en er is sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

6 Uitvoerbaarheid

6.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de uitvoerbaarheid van het te ontwikkelen plan. De ruimtelijke uitvoerbaarheid, de maatschappelijke uitvoerbaarheid en de economische uitvoerbaarheid wordt beschreven.

6.2 Ruimtelijke uitvoerbaarheid

Ten behoeve van het voorliggende plan is een omgevingsvergunning (Buitenplanse Omgevingsplanactiviteit) noodzakelijk. In voorgaande hoofdstukken is beschreven hoe het voorgenomen project past binnen het van toepassing zijnde overheidsbeleid. Geconstateerd is dat er geen omgeving- en milieukundige belemmeringen zijn. Het voorgenomen plan past binnen de relevante regelgeving op het gebied van de fysieke leefomgeving en milieuaspecten en er is sprake van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Ruimtelijk is de voorgenomen ontwikkeling daarmee uitvoerbaar.

6.3 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

6.3.1 Omgevingsproces

In artikel 7.4 van de Omgevingsregeling is een verplichting opgenomen voor de aanvrager van een omgevingsvergunning om bij de aanvraag aan te geven of de aanvrager aan participatie heeft gedaan, op welke wijze en wat de resultaten zijn. Het Omgevingsproces is weergegeven in paragraaf 3.1 van deze Onderbouwing.

6.3.2 Vooroverleg en afstemming

Op basis van artikel 2.2 Omgevingswet houdt een bestuursorgaan bij de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden rekening met de taken en bevoegdheden van andere bestuursorganen en stemt zo nodig met deze andere bestuursorganen af.

Het Rijk

Geoordeeld is dat dit ruimtelijke plan geen nationale belangen schaadt. Tevens past de voorgenomen ontwikkeling binnen het beleid en de regelgeving van het Rijk. Daarom kan worden afgezien van het voeren van vooroverleg met het Rijk.

Provincie Groningen

Met de provincie Groningen is ten aanzien van de landschappelijke inpassing van het zonnepark een maatwerktraject doorlopen. Over de invulling van de landschappelijke inpassing is veelvuldig via diverse overleggen met de provincie en gemeente Oldambt afgestemd.

Waterschap Hunze en Aa's

Het plan is afgestemd met het waterschap Hunze en Aa's. Met het plan worden geen waterbelangen geschaad (zie paragraaf 5.4 van de voorliggende Onderbouwing).

6.3.3 Advies en instemming

De gemeenteraad van Oldambt heeft een lijst vastgesteld van gevallen waarbij (bindend) advies en instemming aan de raad moet worden gevraagd. Voor voorliggend plan is het adviesrecht wel van toepassing verklaard.

6.3.4 Vaststellingsprocedure

Conform artikel 16.62 van de Omgevingswet is voor de aanvraag voor een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) de reguliere procedure (titel 4.1 Algemene wet bestuursrecht) van toepassing. Hiermee is de beslistermijn acht weken. Het college van Burgemeester en wethouders kan gevallen aanwijzen waarvoor bij een BOPA de uitgebreide procedure conform afdeling 3.4 van de Awb van toepassing is. Voorliggende onderbouwing betreft een ontwikkeling waarvoor de uitgebreide procedure van toepassing is.

6.4 Economische uitvoerbaarheid

Kostenverhaal gemeente
De kosten die de gemeente maakt voor haar organisatie en behandelen van de vergunningaanvraag worden verhaald via de leges.

Financiering zonnepark
De ontwikkeling van het zonnepark gebeurt voor eigen rekening en risico van de initiatiefnemers. Hierbij wordt SDE++ subsidie aangevraagd die voor dit type projecten is bedoeld, indien dit mogelijk is. De initiatiefnemers hebben met de grondeigenaren een grondovereenkomst afgesloten betreffende de uitvoering van het project.

6.5 Conclusie

Uit de voorgaande paragrafen blijkt dat het voorgenomen plan ruimtelijk, maatschappelijk, en economisch uitvoerbaar is. De voorgenomen ontwikkeling kan dus worden gerealiseerd.

7 Evenwichtige toedeling van functies aan locaties

Een omgevingsvergunning voor een Buitenplanse Omgevingsplanactiviteit, wordt conform de Omgevingswet enkel verleend met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Daarnaast gelden de beoordelingsregels van artikel 8.0b t/m 8.0e van het Bkl. De centrale vraag is of voorliggend initiatief leidt tot een situatie waarbij er sprake is van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Oftewel; heeft er een zorgvuldige afweging van belangen plaatsgevonden waardoor sprake is van een evenwichtige toedeling? Om dit te beoordelen zijn alle aspecten die in het kader van voorliggend initiatief relevant zijn onderzocht en afgewogen. Op basis van de hiervoor behandelde beleidskaders, regelgeving en (relevante) aspecten van de fysieke leefomgeving wordt geconcludeerd, alles overwegende, dat de voorgenomen ontwikkeling aanvaardbaar is met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

Communicatie- en participatieverslag

Zonnepark Westerlee

20 januari 2025

coöperatie **energie(k) oldambt**

Inhoudsopgave

Inleiding 3

Belangrijke onderwerpen procesparticipatie 4

- **Uitzicht en landschappelijke inpassing** 4
- **Biodiversiteit en ecologie** 6
- **Geluid** 6
- **Reflectie** 7
- **Netcongestie** 7
- **Communicatie** 7
- **Bouwverkeer en -werkzaamheden** 8
- **Financiële participatie** 8
- **Overig** 9

Financiële participatie 10

- **50% lokaal eigendom: meedoen of investeren via de energiecoöperatie** 10
- **Omgevingsfonds** 10
- **Burentarief** 11

BIJLAGEN 12

1. **Logboek activiteiten communicatie en participatie**
2. **Procesparticipatieplan werkgroep Zonnepark Westerlee**
3. **Rapportage draagvlakonderzoek Zonnepark Westerlee en geanonimiseerd bijlagenrapport**
4. **Project- en participatieplan Zonnepark Westerlee met bijlagen 4 en 5**

Inleiding

Gemeente Oldambt heeft in 2022 de doelstelling vastgesteld om tot 2030 het ontwikkelen van 100 hectare zon op land mogelijk te maken. Hiervoor zijn kansrijke gebieden aangewezen. Het plangebied voor Zonnepark Westerlee valt binnen zo'n gebied.

Er is Pure Energie en coöperatie Energie(k) Oldambt (cEO) als initiatiefnemers veel aan gelegen om de omgeving zoveel mogelijk te betrekken bij de ontwikkeling van het zonnepark. Zo hebben we bij het uitwerken van het (landschappelijk)ontwerp van het zonnepark rekening gehouden met zorgen, wensen en suggesties van omwonenden: bijvoorbeeld op het gebied van uitzicht, geluid en reflectie. Dat is onze gebruikelijke werkwijze en des te belangrijker voor deze omgeving, omdat meerdere omwonenden zich de afgelopen jaren niet betrokken hebben gevoeld bij ontwikkelingen in hun leefomgeving: ook in buurgemeenten. In dit communicatie- en participatieverslag leest u meer over het communicatie- en participatietraject dat tot nu toe is doorlopen.

- Allereerst gaan we in op onderwerpen die belangrijk zijn voor meerdere omwonenden. Zij deelden hun vragen, wensen en ideeën over deze onderwerpen onder andere in persoonlijke gesprekken, tijdens informatiebijeenkomsten, via emailwisselingen en via het draagvlakonderzoek. De onderwerpen zijn in vijf werkgroepbijeenkomsten besproken.
- Vervolgens lichten we toe wat we omwonenden op het gebied van financiële participatie zullen bieden.
- Als bijlagen vindt u:
    - een uitgebreid logboek van onze communicatie en participatie activiteiten;
    - het door de gemeente goedgekeurde procesparticipatieplan werkgroep zonnepark Westerlee;
    - de rapportage draagvlakonderzoek Zonnepark Westerlee en het geanonimiseerde bijlagenrapport;
    - het project-en participatieplan zoals ingediend bij de gemeente op 31 januari 2022 met bijlagen relevant voor communicatie en participatie.

Belangrijke onderwerpen procesparticipatie

Omwonenden hebben hun vragen, wensen en ideeën over het zonnepark gedeeld in onder andere persoonlijke gesprekken, tijdens bijeenkomsten, via emailwisselingen en via het draagvlakonderzoek. Een aantal onderwerpen leeft bij meerdere omwonenden: **uitzicht en landschappelijke inpassing, biodiversiteit en ecologie, geluid, reflectie, netcongestie, communicatie, bouwverkeer en -werkzaamheden en financiële participatie**. Deze onderwerpen hebben we nader besproken met de werkgroep van omwonenden voor Zonnepark Westerlee (hierna: de werkgroep).

Werkgroep Zonnepark Westerlee

Deelname aan de werkgroep biedt omwonenden en maatschappelijke organisaties de mogelijkheid invloed uit te oefenen op het plan voor het zonnepark en kennis opdoen over bijvoorbeeld de opbrengst en de effecten ervan. Klik hier voor meer informatie over de werkgroep.

Hoe we met vragen, wensen en ideeën zijn omgegaan, wordt hieronder per onderwerp beschreven. Onder de noemer 'overige onderwerpen' komen zaken aan bod die minder vaak zijn benoemd door omwonenden, maar wel (kort) in de werkgroepbijeenkomsten naar voren zijn gekomen. Daarnaast deelden omwonenden ook vragen, wensen en ideeën die uniek waren voor hun persoonlijke situatie. Voorbeelden van hoe we hiermee zijn omgegaan kunt u vinden in het logboek (bijlage1). De presentaties en uitgebreide verslagen van de werkgroepbijeenkomsten zijn te vinden op deze webpagina.

Uitzicht en landschappelijke inpassing

De effecten van het zonnepark op het uitzicht van omwonenden was een zeer belangrijk aandachtspunt bij het uitwerken van het plan voor Zonnepark Westerlee. Daarom hebben we een intensief traject doorlopen rondom de landschappelijke inpassing van het zonnepark met de werkgroep van omwonenden. Tijdens de tweede en derde werkgroepbijeenkomst stond de landschappelijke inpassing centraal en konden omwonenden hun vragen, wensen en ideeën delen. Beide bijeenkomsten werden begeleid door een landschapsontwerper die vragen kon beantwoorden en met de inbreng aan de slag ging. Na de derde werkgroepbijeenkomst is tijdens een informatieavond een tussenstand landschappelijke inpassing gepresenteerd aan overige omwonenden. De presentatie is ook via een YouTube video gedeeld, zodat omwonenden de informatie op een zelfgekozen tijdstip (opnieuw) digitaal konden bekijken. In de vierde en vijfde werkgroepbijeenkomst kwam de landschappelijke inpassing kort aan de orde en zijn resterende wensen van omwonenden besproken.

Een beeld zegt meer…

Omdat voor omwonenden het uitzicht zo'n belangrijk punt is, hebben we op meerdere momenten in het participatieproces visualisaties gemaakt: elke keer aangepast aan de laatste stand van de ontwerpen. Op verzoek hebben visualisaties laten maken van zowel de zomer als de winter en na 1, 5 en 10. Klik hier voor de meest recente visualisaties.

Het proces met omwonenden liep gelijk op met de maatwerkgesprekken over de landschappelijke inpassing met de gemeente en de provincie. Verder heeft Staatsbosbeheer, eigenaar van het Emergobos, onder andere geadviseerd welk type struiken het beste gebruikt kunnen worden. Het Kenniscentrum Akkervogels Grauwe Kiekendief en de Agrarische Natuurvereniging Oost Groningen hebben geadviseerd over het akkervogelgebied ten zuiden van het plangebied. Hierdoor werd het landschappelijk inpassingsplan een echte co-productie.

- Hieronder leest u per zijde van het plangebied hoe wensen van omwonenden zijn verwerkt in het inpassingsplan. Vervolgens benoemen we wensen waaraan we niet tegemoet konden komen en waarom.

D.H. Vinkersweg (noordzijde: locatie 5)

In tegenstelling tot inwoners aan de andere zijden van het plangebied, wensten de direct omwonenden aan de noordzijde van het plangebied de landschappelijke inpassing zoveel mogelijk open te houden. De struiken in het open gedeelte zijn naar aanleiding hiervan zoveel mogelijk geschrapt. De hoogte van de struiken aangepast naar 2 tot 3 meter in plaats van 3 tot 5 meter.

Kibbelgaarn (westzijde: locaties 3 en 4)

Om het zicht vanaf de Kibbelgaarn op het zonnepark zoveel mogelijk weg te nemen, heeft de werkgroep gevraagd de hoogte van de struiken aan te passen van 2 tot 3 meter naar 3 tot 5 meter. Dit is gebeurd. Daarnaast is de 1 meter hoge houtwal aan de zuidelijke kant van de straat verbreed van 5 naar 8 meter. Verder zal op verzoek van de werkgroep omwonenden zoveel mogelijk oudere (en dus vanaf het begin hogere) en wintergroene beplanting worden toegepast.

Ceresweg (zuidzijde: locaties 1 en 2)

Ook aan de Ceresweg leefde de sterke wens zo min mogelijk te zien van de panelen. Naar aanleiding hiervan is de 1 meter hoge houtwal verbreed van 5 naar 10 meter en is de houtwal verlengd. De hoogte van de struiken op de wal is 3 tot 5 meter. Verder zal ook hier zoveel mogelijk oudere (en dus vanaf het begin hogere) en wintergroene beplanting worden toegepast. De bewoner van de Ceresweg die het meest dichtbij het plangebied woont liet weten de afstand van 40 meter van de

zonnepanelen tot zijn schuur te klein te vinden. Deze afstand is nu circa 80 meter. De eerste omvormer staat op meer dan 250 meter.

Wensen waaraan we niet tegemoet konden komen

Zoals te lezen is en via de visualisaties is te zien, hebben we een hoop gedaan om tegemoet te komen aan wensen vanuit de directe omgeving van het zonnepark. We konden echter niet aan alle wensen tegemoetkomen. Zo hebben wij de wens van een hogere wal ingebracht in het overleg met de gemeente en provincie. In het verslag van het maatwerkgesprek van 18 april 2023 is hierover terug te lezen: “Het heeft de voorkeur vanuit de overheden om niet met een hogere grondwal te werken maar de oplossing in de beplanting te zoeken.” Dit laatste hebben wij, in overleg met de omwonenden, gedaan. Verder bleek het verzoek om een bredere sloot in plaats van een begroeibaar hek niet te realiseren vanwege verzekeringstechnische redenen en de wens van het waterschap om de huidige watergangen te behouden in verband met de waterhuishouding van het gebied.

Biodiversiteit en ecologie

Afbeelding 33. Geelgors (bron: Natuurtijdschriften.nl).

Mede in het kader van het de landschappelijke inpassing zijn biodiversiteit en ecologie meermaals aan bod gekomen in gesprekken met de werkgroep. We hebben opmerkingen en adviezen verwerkt van Staatsbosbeheer, het Kenniscentrum Akkervogels Grauwe Kiekendief, de Agrarisch Natuurvereniging Oost Groningen en het Team Natuur van de provincie Groningen. Zo is er ingezet op het bevorderen van verblijfsomstandigheden voor akkervogels, waaronder de patrijs en geelgors. Er wordt een plangebied van 4,4 hectare aan akkervogelnatuur ingericht en beheerd. De akkervogelvegetatie zal onder andere gaan bestaan uit zomertarwe, haver, zomergerst en roodzwenkgras. Verder wordt gefaseerd beheer toegepast met het oog op de biodiversiteit: de helft van de fauna-akker blijft staan en de andere helft wordt gemaaid of opnieuw ingezaaid. Er wordt alleen gemaaid buiten het broedseizoen.

Voor kleine zoogdieren wordt aan de westzijde een ecologische verbinding gemaakt. Daarnaast wordt er ruimte gelaten tussen de zonnepanelen en worden de panelen in een schuine hoek geplaatst, om zoveel mogelijk water en zonlicht toe te laten op de bodem.

Geluid

Vanwege de zorgen van omwonenden over het geluid dat een zonnepark zou produceren, hebben we al snel in de planvorming gekozen voor enkele centrale omvormers in plaats van meerdere kleine. Hierdoor staan de omvormers, en daarmee de ventilatoren die geluid produceren, op zo groot mogelijke afstand van woningen. De zorgen over geluidshinder kwamen onder andere voort uit ervaringen met geluid bij een nabijgelegen zonnepark (er lijkt bij dat betreffende zonnepark in het ontwerp weinig rekening gehouden te zijn met geluid).

Op basis van ons ontwerp met centrale omvormers is vervolgenonderzoek gedaan naar het te verwachten geluid voor omwonenden. Tijdens een werkgroepbijeenkomst heeft een akoestisch adviseur van Cauberg Huygen het onderzoek toegelicht en vragen van werkgroepleden beantwoord. Hij vertelde onder andere dat de grenswaarden van het Activiteitenbesluit milieubeheer uitgangspunt zijn voor het onderzoek: 50 decibel overdag, 45 decibel in de avond en 40 decibel ’s

nachts. Ter vergelijking: als een groep aanwezige mensen in een vergaderzaaltje stil is, dan is de geluidsterkte ongeveer 35 decibel. Verder vertelde de adviseur dat het onderzoek uitgaat van een maximale geluiduitstraling naar de omgeving. Zo zijn bestaande en (nieuwe) beplanting, die zullen zorgen voor demping, niet in het onderzoek meegenomen. Daarnaast zal er geen sprake zijn van een echo werking vanuit het bos, omdat het zonnepark vooral midden-tot hoogfrequent geluid produceert (en geen laagfrequent geluid zoals bij windparken). Verder zal het geluid bij dit zonnepark aan of uit staan: het is dus niet toeren gerelateerd, zoals bij sommige andere zonneparken het geval is. Aanwezigen lieten zich positief uit over de uitkomsten van het geluidsonderzoek en de toelichting daarop. Klik hier voor een meer uitvoerig artikel over het geluidsonderzoek.

Reflectie

Tijdens de laatste werkgroepbijeenkomst zijn de uitkomsten van het reflectieonderzoek gepresenteerd. Een belangrijke conclusie uit het reflectieonderzoek is dat alle mogelijke reflectie op de observatiepunten geblokkeerd wordt door de landschappelijke inrichting. In verband met de houtwal en aanplant van hogere begroeiing zal dit al vanaf de start zo zijn. Eventuele reflectie zal niet zichtbaar of hinderlijk zijn. Dit geldt ook wanneer er geen blad aan de bomen of struiken zit.

Netcongestie

Netcongestie is in verschillende werkgroepbijeenkomsten aan bod gekomen. Zo is er gevraagd of het zonnepark effect heeft op het uitschakelen van omvormers van particulieren. Hierop hebben wij toegelicht dat het afschakelen van omvormers bij een woning meestal te maken heeft met een toename aan zonnepanelen bij woningen in de buurt en niet met de aanwezigheid van zonneparken. Zonneparken worden namelijk anders aangesloten dan woonwijken. Soms kunnen netbeheerders wat doen aan de problemen bij woningen door de verschillende fases van een buurt anders aan te sluiten.

Op de vraag hoe er met de overbelasting van het elektriciteitsnet toch een zonnepark kan komen hebben we geantwoord dat we op het reguliere stroomnet geen invloed hebben. Ons zonnepark wordt rechtstreeks aangesloten bij de netbeheerder (Enexis). Dat heeft geen invloed op de capaciteit die nodig is voor de teruglevering van overtollige opgewekte energie door particulieren.

Verder hebben we in de laatste werkgroepbijeenkomst toegelicht dat op basis van wensen van de netbeheerder is gekozen voor een oost-westopstelling van de panelen in plaats van de eerder gedachte zuidopstelling. Op deze manier is de opwekking van energie in het park beter verdeeld over het verloop van een dag en wordt mogelijke overbelasting voorkomen. Qua vollasturen (de effectieve jaaropbrengst aan geproduceerde energie) zal er niet veel verschil zitten tussen de opstellingen.

Communicatie

Zoals u kunt lezen in het project en participatieplan dat we als bijlage hebben toegevoegd, hebben we verschillende communicatiemiddelen ingezet om de omgeving te informeren en te betrekken: een website, een nieuwsbrief, bijeenkomsten, persoonlijke (telefoon)gesprekken, e-mailcorrespondentie en persberichten.

We hebben de werkgroep op meerdere momenten gevraagd om aanvullende suggesties voor het communiceren met en het betrekken van de omgeving. In de werkgroep werd onder meer geopperd dat (direct) omwonenden zich mogelijk niet aanmelden voor de werkgroep, omdat ze het idee

hebben dat meedoen betekent dat ze ook instemmen met het zonnepark. Naar aanleiding hiervan hebben we in verschillende communicatie-uitingen expliciet opgenomen dat 'meedoen in de werkgroep niet betekent instemmen met het zonnepark'. We deden dit onder andere in de terugkoppeling van de eerste werkgroepbijeenkomst (ook gedeeld via de nieuwsbrief) en de werkgroeppagina op de website. Verder hebben we deze boodschap opgenomen in de uitnodigingsbrief (per post verstuurd) die we omwonenden op 3 mei 2023 hebben gestuurd om ze uit te nodigen voor een extra informatiebijeenkomst over de landschappelijke inpassing.

De extra informatiebijeenkomst hebben we georganiseerd mede naar aanleiding van een suggestie van een werkgroepdeelnemer. Hij zei dat buurtbewoners betrekken waarschijnlijk het meeste zin zou hebben als er wat te presenteren zou zijn: bijvoorbeeld een plan voor landschappelijke inpassing. We hebben tijdens de bijeenkomst de stand van zaken laten zien van het ontwerp landschappelijke inpassing, inclusief visualisaties, omdat het ontnemen van het zicht op het zonnepark voor veel omwonenden een belangrijke wens is. We hebben de presentatie met uitleg daarnaast beschikbaar gemaakt via YouTube, zodat omwonenden de informatie ook online tot zich kunnen nemen. De video is 59 keer weergegeven. Klik hier om de meest recente visualisaties te bekijken.

Bouwverkeer en -werkzaamheden

In de afsluitende werkgroepbijeenkomst hebben we bij omwonenden geïnventariseerd wat hun zorgen en wensen zijn rondom de bouw van het zonnepark. Ze benoemden onder andere dat ze het belangrijk vinden te kunnen blijven parkeren, elkaar op wegen te kunnen passeren, dat het bos toegankelijk blijft, dat laden en lossen op één plek gebeurt waar omwonenden er zo min mogelijk last van hebben (bijvoorbeeld op een hoekje van het land) en dat er, indien nodig, een verkeersregelaar wordt ingezet. Ook is de wens uitgesproken om het heien in de winter te doen, zodat omwonenden hier geen last van hebben als ze in hun tuin zitten. We zullen de gedeelde wensen en zorgen zoveel mogelijk betrekken bij de voorbereidingen van de bouw. Deze voorbereidingen worden pas getroffen nadat een vergunning is verleend.

Financiële participatie

We bieden de omgeving drie mogelijkheden om financieel te profiteren van het zonnepark: via **lokaal eigendom** dat de energiecoöperatie organiseert, via het **omgevingsfonds** en via het **burentarief**. Een direct omwonende kan van alle drie de opties profiteren. Op verschillende momenten is informatie gedeeld over de verschillende vormen van financiële participatie. Zo is na de eerste informatiebijeenkomst een verdiepingsbijeenkomst gepland voor omwonenden. Hierin werden onder meer voorbeelden toegelicht van lokaal eigendom en het omgevingsfonds bij andere projecten. Daarnaast zijn de drie vormen van financiële participatie uitgebreid aan bod gekomen tijdens een van de werkgroepbijeenkomsten. Coöperatie Energie(k) Oldambt (cEO) heeft meer over de achtergrond van de energiecoöperatie verteld (voortgekomen uit de verzamelde dorpsverenigingen in Oldambt) en over hoe de coöperatie lokaal eigendom met de inwoners van Oldambt vorm wil geven. Ook zijn meerdere artikelen over financiële participatie op onze website te vinden, die we via nieuwsbrieven hebben gedeeld met geïnteresseerden

Artikelen over financiële participatie Zonnepark Westerlee

- *Interview met coöperatievoorzitter Ben Verwey*
- *Wat heeft een energiecoöperatie te bieden?*
- *Het burentarief: een lage stroomprijs voor direct omwonenden*

(zie groen kader). Deze vormen van financiële participatie worden nader beschreven in hoofdstuk 3 van dit document.

Bij veel projecten voor zonne-en windparken blijkt dat financiële participatie pas echt gaan leven als de vergunning voor het project is verleend, en de concrete realisatie dichterbij komt. Positief bij Zonnepark Westerlee is dat een aantal omwonenden al heeft laten weten betrokken te willen zijn bij het beheer van het omgevingsfonds. We zullen met onder andere de werkgroep overleggen hoe we hier samen met de omgeving het beste invulling aan kunnen geven.

Overig

- **Beheer zonnepark**. Het beheer van het zonnepark is meerdere keren ter sprake gekomen in de bijeenkomsten. We hebben naar aanleiding hiervan toegelicht dat het onderhoud van het aanwezige groen van het park zal worden beschreven in een beheer- en onderhoudsplan. Hierin staat bijvoorbeeld hoe vaak en hoe er moet worden gemaaid en gesnoeid en dat er aandacht is voor het beperken van onkruid. Het beheer- en onderhoudsplan wordt opgenomen in de vergunning waarop het bevoegd gezag kan handhaven. Met een groenbedrijf wordt een beheersovereenkomst gesloten.
- **Straling.** Ten aanzien van straling hebben we de werkgroep laten weten dat hiervoor wettelijke regels en normen gelden. Hier houden wij ons aan. Eén werkgroepdeelnemer had nog zorgen over de relatie tussen magnetische velden en neurodegeneratieve ziekten. Hij heeft hierover in juli 2023 schriftelijk vragen aan ons gesteld en wij hebben hierop uitgebreid geantwoord. We hebben onder andere toegelicht dat in Nederland voorzorgbeleid geldt voor hoogspanningslijnen en dat dit mede is gebaseerd op eerder onderzoek (in 2000) van de Gezondheidsraad. In het onderzoek ‘Hoogspanningslijnen en gezondheid: neurodegeneratieve ziekten’ van 29 juni 2022, dat ter actualisatie van dit eerdere onderzoek is uitgevoerd, concludeert de Gezondheidsraad dat: “*Een eenduidig antwoord op de vraag of blootstelling aan magnetische velden neurodegeneratieve ziekten kan veroorzaken op basis van de huidige stand van de wetenschap niet mogelijk is. Maar uit onderzoek in de woonomgeving komen in ieder geval geen aanwijzingen naar voren dat ALS, de ziekte van Alzheimer, de ziekte van Parkinson en MS zich vaker voordoen bij mensen die in de buurt van hoogspanningslijnen wonen. Vanuit dit oogpunt zijn voorzorgsmaatregelen ter beperking van de blootstelling op dit moment niet nodig*”. Als je dit combineert met het gegeven dat bij de transformatoren van zonneparken slechts een beperkte hoeveelheid elektromagnetische straling vrijkomt, beschouwen wij de beperkte straling van zonneparken niet als een veiligheidsrisico. In een persoonlijk gesprek dat we op 11 oktober 2023 bij genoemde werkgroepdeelnemer thuis hadden over verschillende onderwerpen, is het onderwerp niet verder uitgediept.
- **Ongedierte**. Eén van de werkgroepdeelnemers benoemde ‘ongedierte’ als punt van zorg. De ecoloog liet tijdens de derde werkgroepbijeenkomst weten dat als hier hinder door is, dat er wat aan gedaan moest worden. Hiermee was het punt voor de werkgroepdeelnemer voldoende behandeld.
- **Behoud landschappelijk karakter**. Tijdens de tweede en derde werkgroep bijeenkomst is de wens van de werkgroep beschreven om zoveel mogelijk het landschappelijk karakter van het gebied, en vooral de daarmee geassocieerde rust, te behouden. Daarom is besloten geen extra klompen- of struinpad bij het zonnepark te creëren. Dit zal ook de aantrekkelijkheid van het zonnepark voor de akkervogels ten goede komen.
- **Waarde van woningen.** Gevraagd naar het effect van een zonnepark op de waarde van woningen hebben we geantwoord dat er voor ruimtelijke ontwikkelingen een procedure voor

planschade geldt. De gemeente besluit hierover en over het algemeen legt de gemeente deze kosten neer bij de initiatiefnemer(s) van het zonnepark. Uit de praktijk blijkt dat rondom zonneparken weinig tot geen planschade wordt toegekend aangezien de impact ervan als beperkt wordt beoordeeld. Deze beoordeling gebeurt aan de hand van wet- en regelgeving.

- **Energieopslagsysteem**. In het ontwerp van het zonnepark is een energieopslagsysteem meegenomen. Op de huidige plek in het ontwerp valt het systeem zoveel mogelijk binnen de landschappelijke inpassing en wordt het zo goed mogelijk aan het zicht onttrokken. Daarnaast is het systeem betrokken bij het geluidsonderzoek. Tijdens werkgroepbijeenkomsten hebben we vragen gekregen over de brandveiligheid. Naar aanleiding hiervan hebben we toegelicht dat het systeem moet voldoen aan strikte wet- en regelgeving voor brandveiligheid. Zo wordt er binnen het systeem gemonitord of er kortsluiting optreedt. Als dat zo is, schakelt het systeem af.

Financiële participatie

We bieden omwonenden drie mogelijkheden om financieel te profiteren van Zonnepark Westerlee. Naast deelname aan of investeren via de energiecoöperatie (50% mede-eigenaar) bieden we ook een omgevingsfonds en een burentarief. Hieronder lichten we de drie opties toe.

50% lokaal eigendom: meedoen of investeren via de energiecoöperatie

De omgeving van Zonnepark Westerlee kan via coöperatie Energie(k) Oldambt (cEO) mede-eigenaar worden van het zonnepark door:

- Lid te worden van cEO en mee te beslissen over de bestemming van de coöperatie-opbrengst uit het zonnepark. Er kunnen bijvoorbeeld lokale initiatieven en verenigingen worden gefinancierd of het geld kan worden besteed aan de verduurzaming van woningen. Het idee is dat de contributie voor het lidmaatschap van de coöperatie zichzelf terugverdient, dus voor het geld hoeven omwonenden het niet te laten.
- Het zonnepark meefinancieren via cEO: bijvoorbeeld via certificaten. Dit kan interessant zijn voor lokale bedrijven en inwoners die geld willen investeren in een lokaal initiatief.

Omgevingsfonds

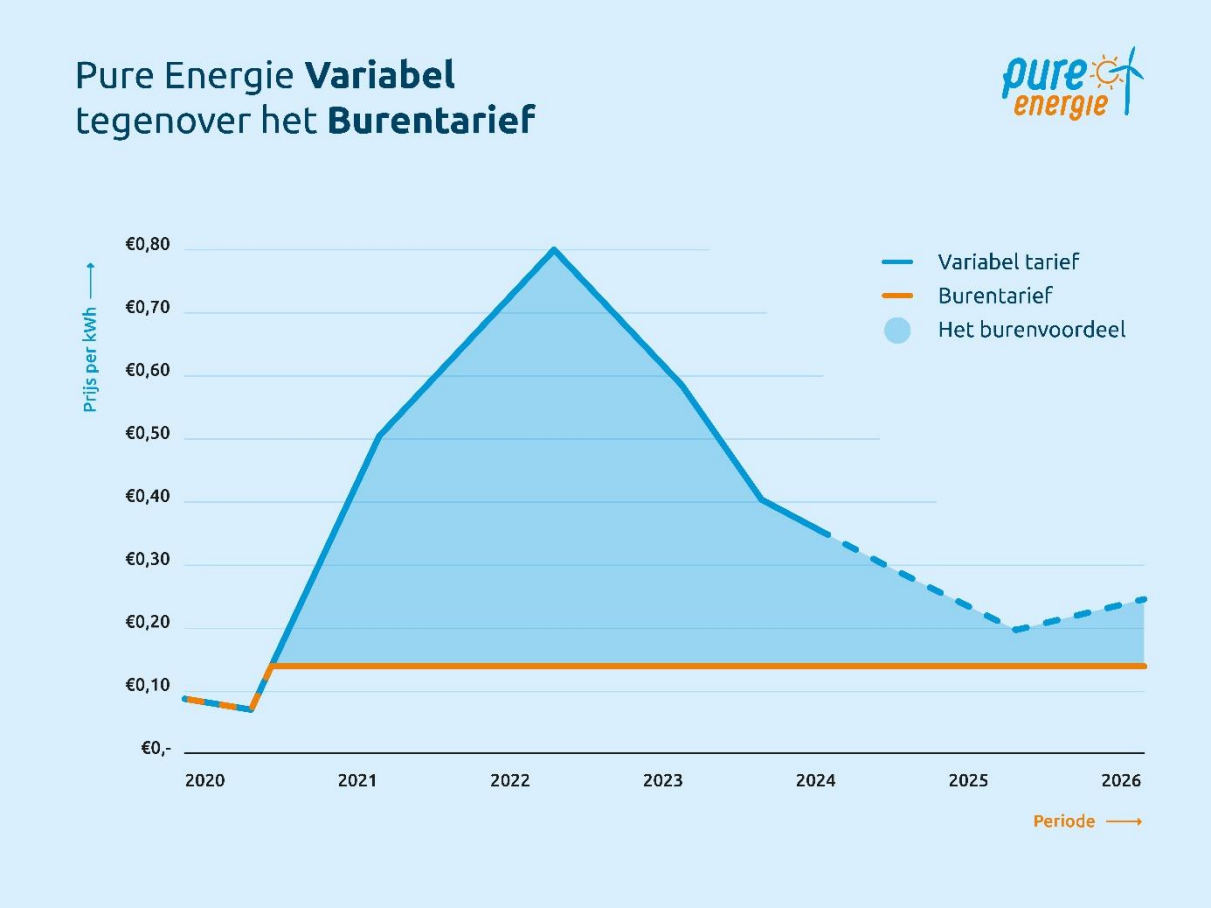
Als onderdeel van het zonnepark stellen wij 15 jaar lang jaarlijks €0,50 per opgewekte megawattuur* ter beschikking aan de omgeving. Ter illustratie: als het zonnepark in een jaar 50 tot 60 miljoen kilowattuur opwekt, dan gaat er dat jaar ca €25.000 tot 30.000 naar het omgevingsfonds. Waar dit omgevingsfonds voor wordt gebruikt, bepaalt de omgeving zelf. Omwonenden kunnen bijvoorbeeld een stichting oprichten die het fonds beheert, of het beheer van het fonds kan door een lokale organisatie worden opgepakt zoals een dorpsbelangenvereniging. Omwonenden bepalen zelf de doelen. Pure Energie en cEO beperken zich tot de controle van het jaarverslag. Meerdere inwoners hebben laten weten interesse in het beheer van het omgevingsfonds te hebben als de vergunning voor het zonnepark wordt verleend.

**1 megawattuur = 1.000 kilowattuur*

Burentarief

Het burentarief is een laag groene stroom tarief voor direct omwonenden van het zonnepark. We gaan uit van €0,12 per kilowattuur zonder BTW en zonder energiebelasting. Als de marktprijs onder de €0,12 daalt, dan betalen de omwonenden het lagere variabele tarief van Pure Energie.

Het burentarief is bedoeld voor direct omwonenden, het geldt zo lang Pure Energie het zonnepark exploiteert en het is voor deelnemers altijd kosteloos opzegbaar. Er is één aansluiting per verblijfsadres mogelijk en het tarief geldt voor een maximum stroomverbruik van 12.000 kilowattuur per jaar. Klik hier om meer te lezen.

BIJLAGEN

1. **Logboek activiteiten communicatie en participatie**
2. **Procesparticipatieplan werkgroep Zonnepark Westerlee**
3. **Rapportage draagvlakonderzoek Zonnepark Westerlee en geanonimiseerd bijlagenrapport**
4. **Project- en participatieplan Zonnepark Westerlee met bijlagen 4 en 5**

Logboek activiteiten communicatie en participatie Zonnepark Westerlee

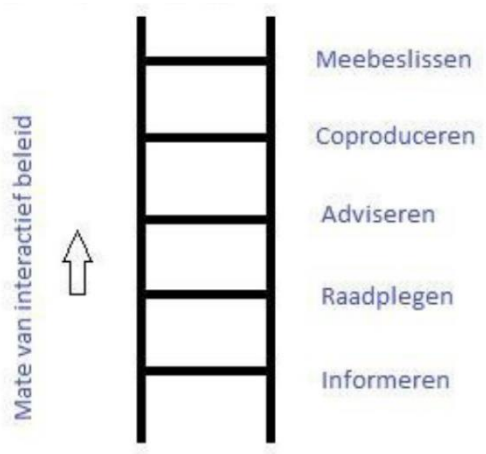
20 januari 2025

Inleiding

Onderstaand logboek van communicatie en participatie activiteiten (start op pagina 3) is niet uitputtend, maar geeft wel een beeld van de activiteiten om (direct) omwonenden, maatschappelijke organisaties, coöperatie Energie(k) Oldambt (cEO) en de gemeenteraad te betrekken. Het strekt dus verder dan de werkgroepbijeenkomsten. Deze activiteiten verschillen in intensiteit en mate van interactie. Dit kan worden uitgedrukt in tredes van de zogenaamde participatieladder: hoe hoger op de ladder, hoe intensiever en interactiever de omgeving is betrokken. In het participatieproces rondom Zonnepark Westerlee komen alle tredes aan bod:

Participatie verder na vergunning

Als de vergunningaanvraag positief wordt beoordeeld door de gemeenteraad, dan zullen wij het participatieproces voortzetten rondom onder andere de bouw van het zonnepark en de financiële participatie.

Zo **beslist cEO mee** als volwaardige lokale ontwikkelpartner. De coöperatie heeft evenveel zeggenschap over het plan voor het zonnepark en de communicatie-en participatieaanpak als Pure Energie. De totstandkoming van het ontwerp voor de landschappelijke inpassing, dat onderdeel is van de vergunningaanvraag, is een goed voorbeeld van **co-productie**. Zowel de werkgroep met omwonenden en Vereniging Dorpsbelangen Westerlee als de gemeente, de provincie en de initiatiefnemers waren hierbij betrokken. Het ontwerp voor de landschappelijke inpassing is meerdere keren in verschillende fases aan de partijen voorgelegd en op basis van hun inbreng steeds aangepast tot een definitieve versie gereed was. Daarnaast is over meerdere onderwerpen **advies** opgehaald tijdens werkgroepbijeenkomsten, middels een-op-een gesprekken en via emailwisselingen. Staatsbosbeheer, Kenniscentrum Akkervolgels Grauwe Kiekendief en het Agrarisch Natuur Collectief Oost Groningen, zijn maatschappelijke organisaties die advies hebben gegeven. Tijdens onder andere informatiebijeenkomsten zijn omwonenden **geraadpleegd**. Ook uit het draagvlakonderzoek en e-mails hebben we suggesties en ideeën gehaald die een plek in het plan hebben gekregen. Ten slotte konden belangstellenden op verschillende manieren op de hoogte blijven van de ontwikkelingen. Wij **informeerden** omwonenden en ander belangstellenden onder andere via de website van het zonnepark, een video over landschappelijke inpassing, informatiebijeenkomsten, nieuwsbrieven en via de lokale media. We zullen dit ook in een vervolgtraject blijven doen.

Activiteiten in chronologische volgorde

Onderstaande activiteiten geven een beter beeld van communicatie-en participatieactiviteiten die Pure Energie en coöperatie Energie(k) Oldambt (cEO) hebben ondernomen om de omgeving te betrekken bij Zonnepark Westerlee. De opsomming is niet uitputtend.

- **1 november 2020: eerste telefonische contact Pure Energie en cEO**
  We hebben afgesproken om de vaststelling van het beleid van de gemeente (programma Zon en Wind) af te wachten en daarna de samenwerking concreter vorm te geven.

- **3 december 2020: persoonlijk bezoek aan direct omwonenden**
  Pure Energie gaat bij direct omwonenden langs om ze te informeren over het idee voor een zonnepark. Meerdere omwonenden laten weten het te waarderen dat we al zo vroeg langskomen. Er zijn meteen vragen en opmerkingen over het mogelijke effect van een zonnepark op het uitzicht. Deze hebben we genoteerd. Dertien omwonenden hebben hun mailadres gedeeld om op de hoogte gehouden te worden.

- **9 december 2020: telefoongesprek Vereniging Dorpsbelangen Westerlee**
  We hebben aangeboden ons idee voor het zonnepark persoonlijk te komen toelichten. Vereniging Dorpsbelangen Westerlee laat weten het gemeentelijke beleid te willen afwachten.

- **10 december 2020: telefoongesprek met omwonende**
  We hebben we de status van het zonnepark toegelicht.

- **4 februari 2021: e-mail aan omwonenden**
  We hebben dertien omwonende een e-mail gestuurd met een update van het gemeentelijke proces om tot beleid te komen.

- **16 februari 2021: bezoek aan direct omwonende**
  We bezoeken twee direct omwonenden (dezelfde woning) na telefonisch contact en mailwisselingen over verschillende onderwerpen, waaronder mogelijke bouwoverlast, storing en geluid.

- **7 december 2021: e-mail aan omwonenden**
  We sturen omwonenden een update van ontwikkelingen. Hierin kondigen we onder andere aan dat de gemeenteraad 31 januari 2022 een besluit zal nemen over het Programma zon en wind en dat we kort hierna opnieuw in gesprek willen met de omgeving over het zonnepark: via een nieuwe ronde huisbezoeken, een informatieavond en via een op te richten werkgroep.

- **9 december 2021: telefoongesprek met Vereniging Dorpsbelangen Westerlee**
  We hebben aangeboden om onze ideeën voor het zonnepark in Westerlee persoonlijk nader toe te lichten. Vereniging Dorpsbelangen Westerlee zegt graag het gesprek aan te gaan zodra het beleid van de gemeente is vastgesteld.

- **10 december 2021: telefoongesprek met omwonende**
  Een direct omwonende neemt contact op om te vragen naar de status van het zonnepark. We hebben het idee voor het zonnepark toegelicht en gezegd dat we het beleid van de gemeente afwachten waarin zoekgebieden worden aangewezen.

- **13 december 2021: website Zonnepark Westerlee online gezet**
  Zie ook: www.zonneparkwesterlee.nl/nieuws.

- **18 januari 2022: e-mail aan omwonende/zendamateur**
  De omwonende/zendamateur heeft zorgen gedeeld over het mogelijke effect van een zonnepark op het uitvoeren van zijn hobby: de ontvangst van frequenties. We bieden de omwonende/zendamateur een persoonlijk gesprek aan.

- **1 en 2 februari 2022: 1ste nieuwsbrief verstuurd en nieuwsberichten geplaatst**
  Zie ook: Zonnepark Westerlee | Documenten en Zonnepark Westerlee | Laatste nieuws.

- **16 februari 2022: 2de keer persoonlijk bezoek aan direct omwonenden**
  Na de vaststelling van het Programma zon en wind 2.0 door de gemeenteraad op 31 januari, gaat Pure Energie opnieuw bij direct omwonenden langs. Het laatste contact was al meer dan een jaar geleden. De 18 bewoners die thuis waren kregen een brief overhandigd met meer informatie over het idee voor het zonnepark en een uitnodiging voor een informatieavond op 22 februari 2022. Met eerdergenoemde omwonende/zendamateur is tijdens het huisbezoek specifiek bij zijn hobby stilgestaan. Direct omwonenden die niet thuis waren kregen een brief in de bus. Daarnaast is een brief met vergelijkbare inhoud (informatie en uitnodiging informatieavond) naar omwonenden in een straal van circa 1,5 kilometer gestuurd. Tijdens het huisbezoek uitten omwonenden onder andere zorgen over de veelheid van ontwikkelingen in de omgeving, maar er was ook begrip dat dit soort projecten nodig zijn voor de energietransitie. Er werd meermaals genoemd dat goede landschappelijke inpassing erg zou kunnen helpen.

- **16 februari tot en met 1 maart 2022: e-mailwisselingen met meerdere omwonenden**
  Een aantal omwonenden die verder dan 1,5 kilometer van het plangebied wonen willen ook graag bij de informatieavond zijn. We nodigen ze alsnog uit en sturen enkele dagen later een persbericht om alle geïnteresseerden welkom te heten. Zie ook: Denk mee over het beoogde zonnepark in Westerlee - OldambtNu.nl.

- **17 februari 2022: e-mail aan Vereniging Dorpsbelangen Westerlee en coöperatie Energie(k) Oldambt**
  Per e-mail nodigen we Vereniging Dorpsbelangen Westerlee en cEO uit om naar de informatieavond op 2 maart 2022 te komen.

- **22 februari 2022: telefonisch contact met Staatsbosbeheer**
  Staatsbosbeheer neemt contact op naar aanleiding van berichtgeving over de informatieavond. Staatsbosbeheer is eigenaar van het Emergobos en wil graag

betrokken zijn vanuit het oogpunt van ecologie. We heten Staatsbosbeheer welkom op de informatieavond.

- **2 maart 2022: 1ste informatieavond**
  Tijdens de informatieavond lichten we kort het idee voor het zonnepark toe, het beleid van de gemeente en de participatiemogelijkheden. Hierna bespreken we uitgebreid de vragen en opmerkingen van deelnemers. Naast omwonenden zijn ook Vereniging Dorpsbelangen Westerlee, cEO en Staatsbosbeheer vertegenwoordigd. Er zijn circa 45 omwonenden aanwezig bij de informatieavond. Omdat er behoefte is aan meer beeld bij landschappelijke inpassing en financiële participatie besluiten we over deze onderwerpen een verdiepende informatiebijeenkomst te organiseren. Er is een verslag gemaakt van de informatieavond. Dat is samen met de presentatie op de website geplaatst en gedeeld via de nieuwsbrief, zie ook: Zonnepark Westerlee | Documenten.

- **8 maart 2022: 2de nieuwsbrief verstuurd en nieuwsberichten geplaatst**
  Zie ook: Zonnepark Westerlee | Documenten en Zonnepark Westerlee | Laatste nieuws.

- **9 tot en met 13 maart 2022: e-mails omwonende**
  Een omwonende die direct aan het plangebied woont wil graag weten hoe het er ongeveer uit gaat zien. We sturen een allereerste ontwerp van de landschappelijke inpassing en doen het aanbod vanaf de woning visualisaties te laten maken. Kort hierop worden de foto's voor de visualisaties gemaakt.

- **21 maart 2022: telefoongesprek met omwonende**
  We praten een omwonende bij die niet bij de informatieavond kon zijn.

- **29 maart 2022: start samenwerking tussen Pure Energie en cEO**
  Coöperatie Energie(k) Oldambt en Pure Energie komen voor het eerst bij elkaar. Er is een positieve grondhouding om samen te werken. Beide partijen hechten aan zorgvuldige communicatie en participatie.

- **5 april 2022: uitnodiging tweede informatieavond gedeeld via e-mail, persbericht, de nieuwsbrief en de website**
  Zie onder andere: Verdiepingsbijeenkomst op 19 april (zonneparkwesterlee.nl) en Westerwolde Actueel.

- **7 april 2022: e-mail aan omwonende**
  We beantwoorden een e-mail van een omwonende, onder andere over het beperken van overlast, netwerkbelasting en het omgevingsfonds.

- **12 april 2022: e-mail aan deelnemers eerste informatieavond**
  We sturen de deelnemers aan de eerste informatieavond een herinnering voor de verdiepingsbijeenkomst en lichten nog eens toe wat zij van de avond kunnen verwachten.

- **15 april 2022: digitale brief aan Belangengroep Emergo**
  We sturen een uitgebreide digitale brief als reactie op de digitale brief van Belangengroep Emergo. We schrijven onder andere dat meedoen aan de werkgroep niet betekent akkoord gaan. Kritische omwonenden zijn welkom. Ook geven we een nadere toelichting op de aanleiding en de inhoud van de verdiepingsbijeenkomst en verwijzen we naar de plek op de website waar de presentaties en verslagen zijn terug te vinden.

- **19 april 2022: 2de informatieavond/verdiepingsbijeenkomst**
  Tijdens de verdiepingsbijeenkomst geven we meer beeld bij het eerste ontwerp voor de landschappelijke inpassing en bij mogelijkheden voor financiële participatie. Speciaal voor de bijeenkomst zijn er vanaf vijf posities rondom het zonnepark visualisaties gemaakt om meer beeld te geven bij de landschappelijke inpassing. Zie voor het verslag en de presentatie van de bijeenkomst: Zonnepark Westerlee | Documenten.

- **22 april 2022: telefoongesprek omwonende zonnepark**
  Een omwonende belt met zorgen over mogelijke effecten van het zonnepark voor de rust in het gebied. We lichten toe dat we hiermee bij het uitwerken van de landschappelijke inpassing rekening kunnen houden en nodigen de omwonende uit zich aan te melden voor de werkgroep.

- **22 april 2022: telefoongesprek Vereniging Dorpsbelangen Westerlee**
  We bespreken met Vereniging Dorpsbelangen Westerlee het proces om te komen tot een draagvlakonderzoek. Dorpsbelangen laat weten aan te willen schuiven bij de bespreking van de onderzoeksopzet met de gemeente, cEO en Pure Energie.

- **29 april 2022: 3de nieuwsbrief verstuurd en nieuwsberichten geplaatst**
  Zie ook: Zonnepark Westerlee | Documenten en Zonnepark Westerlee | Laatste nieuws.

- **29 april 2022: e-mail aan omwonende**
  Desgevraagd verduidelijken we wat de te verwachten afstanden van de zonnepanelen tot de woningen zijn.

- **30 april 2022: bezoek van omwonende/zendamateur aan Pure Energie in Enschede**
  De omwonende/zendamateur met wie we eerder contact hebben gehad, komt langs bij Pure Energie in Enschede om zijn wensen en zorgen nader te bespreken.

- **27 juni 2022: overleg met gemeente en Vereniging Dorpsbelangen Westerlee over opdracht draagvlakonderzoek**
  We bespreken de onderzoeksopdracht voor het draagvlakonderzoek. Na akkoord van alle betrokkenen wordt de opdracht naar meerdere bureaus gestuurd voor een offerte.

- **6 juli 2022: telefoongesprek Vereniging Dorpsbelangen Westerlee**
  Vereniging Dorpsbelangen Westerlee laat weten blij te zijn met de wijze waarop wij de opdracht voor het draagvlakonderzoek afstemmen. Dorpsbelangen vraagt of we

het zonnepark niet op een andere plek kunnen ontwikkelen. We lichten toe dat het lastig is en dat we afhankelijk zijn van waar wat mag van de gemeente en vervolgens wie op welke plekken met ons wil samenwerken.

- **8 augustus 2022: meting door omwonende/zendamateur bij bestaand zonnepark**
  Onder begeleiding van Pure Energie verricht de omwonende/zendamateur met zelfgemaakte apparatuur metingen op een klein zonnepark van Pure Energie in Deventer. Met het oor is geen storing waar te nemen, maar de deels zelfgebouwde apparatuur vangt wel wat storing op van kabels die lijken te fungeren als antennes. We spreken af om nog een meting te doen en dat daarbij ferrietkernen worden geplaatst om te testen of deze een dempende werking hebben. In de wereld van zendamateurs wordt deze oplossing vaker ingezet.

  Maatwerk

  Specifieke behoeften of vragen van direct omwonenden pakken we individueel en persoonlijk op. Een voorbeeld hiervan is het frequente contact met een omwonende/zendamateur rondom mogelijke storing en het voorkomen daarvan.

- **23 augustus 2022: 4de nieuwsbrief verstuurd en nieuwsberichten geplaatst**
  Zie: Zonnepark Westerlee | Documenten en Zonnepark Westerlee | Laatste nieuws.

- **26 september 2022: persbericht met aankondiging draagvlakonderzoek**
  In het persbericht vermelden we dat direct omwonenden op 7 en 8 oktober thuis geïnterviewd kunnen worden door het onderzoeksbureau en dat overige omwonenden in een straal van drie kilometer een vragenlijst krijgen. Zie ook: 220930 Uitkomsten draagvlakonderzoek input voor plan Zonnepark Westerlee - OldambtNu en Draagvlakonderzoek met extra aandacht voor participatie start begin oktober (zonneparkwesterlee.nl).

- **23 september 2022: brief naar omwonenden met vooraankondiging draagvlakonderzoek**
  We kondigen aan dat omwonenden een brief zullen ontvangen van een onderzoeksbureau met een (link naar) een vragenlijst en dat direct omwonenden de mogelijkheid krijgen geïnterviewd te worden.

- **27 september 2022: 2de meting door omwonende/zendamateur bij bestaand zonnepark**
  Onder begeleiding van Pure Energie verricht de omwonende/zendamateur met zelfgemaakte apparatuur nogmaals metingen op een klein zonnepark van Pure Energie in Deventer. De ferrietkernen lijken voor dit zonnepark niet veel verschilt te maken. We gaan nadenken over andere opties om storing te beperken.

- **30 september 2022: telefoongesprek met omwonende**
  Een omwonende deelt ideeën over onder andere fruitbomen onder de zonnepanelen. We volgend dit gesprek per mail op. We delen onder andere dat direct omwonenden 'zo min mogelijk zicht op het zonnepark' willen hebben en dat dit strijdig is met teelt onder panelen omdat deze dan hoger komen. Daarom is het voor deze locatie geen kansrijk idee.

- **5 oktober 2022: 5de nieuwsbrief verstuurd en nieuwsberichten geplaatst.**
  Zie: Zonnepark Westerlee | Documenten en Zonnepark Westerlee | Laatste nieuws.

- **6 oktober 2022: telefoongesprek met Staatsbosbeheer**
  We bespreken de betrokkenheid van Staatsbosbeheer bij de werkgroep. Staatsbosbeheer wil graag deelnemen aan de bijeenkomsten over landschappelijke inpassing om zo kennis van ecologie in het gebied te delen.

- **6 – 10 oktober 2022: e-mails omwonenden beantwoord**
  Naar aanleiding van de nieuwsbrief en de huisbezoeken voor het draagvlakonderzoek stellen omwonenden per e-mail vragen over onder andere netcongestie en de dieren in het plangebied. We beantwoorden deze vragen.

- **12 oktober 2022: telefoongesprek met omwonende**
  Een direct omwonende belt omdat niemand is langsgeweest om een interview af te nemen voor het draagvlakonderzoek. Naar aanleiding hiervan nemen we contact op met het onderzoeksbureau en wordt de omwonende alsnog geïnterviewd.

- **12 oktober 2022: e-mail aan omwonende**
  Per e-mail vraagt een omwonende wat het zonnepark oplevert. Naar aanleiding hiervan hebben we meer informatie gemaild over het omgevingsfonds en hoe de omwonende betrokken kan zijn bij de energiecoöperatie.

- **12 oktober 2022: telefoongesprek met omwonende/zendamateur opgevolgd door een mail**
  Naar aanleiding van een serie gesprekken en locatiebezoeken zetten we op papier gezet hoe we met de wensen van de omwonende/zendamateur zullen omgaan. We lichten dit mondeling toe, wat tot een zeer blije reactie leidt. We sturen de punten die zijn voorgelezen ook per e-mail toe. We zeggen onder andere toe dat door de omwonende ongewenste straling uitgangspunt zal zijn bij het opstellen van het pakket van eisen en de initiatiefnemers dat we ons zullen inzetten om de straling te minimaliseren.

- **27 oktober 2022: brief aan Dorpscoöperatie Meeden**
  Op 24 oktober 2022 ontvangen wij digitaal een brief van Dorpscoöperatie Meeden. Wij reageren hierop met een digitale brief. Daarin lichten wij onder andere toe dat de locatie een kansrijke locatie is volgens het Programma Zon en Wind 1.0 van de gemeente, hoe we de omgeving betrekken bij de ontwikkeling van het zonnepark en dat Vereniging Dorpsbelangen Westerlee betrokken was bij het formuleren van de opdracht voor het draagvlakonderzoek. Tevens nodigen we de dorpscoöperatie uit

zich in de werkgroep te laten afvaardigen, zoals Vereniging Dorpsbelangen Westerlee.

- **9 november 2022: e-mail aan omwonende**
  We geven antwoord op vragen van een omwonende, onder andere over de invloed van zonneparken op de levering van zonneparken op particulieren. Het antwoord op deze vraag is langs dezelfde lijn als de toelichting die we aan de werkgroep hebben gegeven over netcongestie.

- **15 november 2022: e-mail aan omwonende**
  Per e-mail geven we antwoorden op vragen over het omgevingsfonds en recycling.

- **17 november 2022: overleg concept draagvlakonderzoek met Enneüs, de gemeente, en Vereniging Dorpsbelangen Westerlee**
  We bespreken het concept draagvlakonderzoek. Een van de aandachtspunten is om de losse antwoorden van omwonenden toch iets meer te duiden en bundelen. Dit helpt om veelgenoemde onderwerpen op te sporen, zodat deze in de werkgroep verder kunnen worden uitgediept.

- **29 november 2022: 6de nieuwsbrief verstuurd en nieuwsberichten geplaatst**
  Zie: Zonnepark Westerlee | Documenten en Zonnepark Westerlee | Laatste nieuws.

Contact met werkgroepdeelnemers

Voorafgaand en na werkgroepbijeenkomsten hebben we veelvuldig per mail en soms telefonisch contact gehad met de werkgroepdeelnemers. Belangrijke inhoudelijke punten die voor anderen van belang waren, werden nogmaals besproken in de werkgroep. Wat besproken is, is terug te lezen in de verslagen van de werkgroepbijeenkomsten die met de werkgroepleden zijn afgestemd. Zie: Zonnepark Westerlee | Documenten.

- **12 januari 2023: 1ste werkgroepbijeenkomst**
  Tijdens de eerste werkgroepbijeenkomst hebben de deelnemers kennis gemaakt en zijn uitgangspunten voor samenwerking vastgesteld. Ook is het draagvlakonderzoek besproken en is toegelicht dat de gemeente en provincie kaders geven voor de landschappelijke inrichting. Voor de presentatie en het verslag zie: Zonnepark Westerlee | Documenten.

- **17 januari 2023: e-mails met toelichting uitkomsten draagvlakonderzoek**
  We ontvangen op 12 en 13 januari 2023 een aantal e-mails met vragen over het draagvlakonderzoek. We lichten onder andere toe dat we de belangrijke onderwerpen die in het onderzoek naar voren komen nader gaan bespreken met de werkgroep. We nodigen de e-mail schrijvers uit om deel te nemen aan de werkgroep.

- **1 februari 2023: 7de nieuwsbrief verstuurd en nieuwsberichten geplaatst**
  Zie: Zonnepark Westerlee | Documenten en Zonnepark Westerlee | Laatste nieuws.

- **16 februari 2023: 2de werkgroepbijeenkomst**
  Deze werkgroepbijeenkomst over landschappelijke inpassing wordt begeleid door een landschapsontwerper. Eerst worden de relevante overheidskaders voor het zonnepark besproken, waaronder het bestemmingsplan Buitengebied Oldambt, de toetsingscriteria uit het programma zon en wind 1.0 van de gemeente Oldambt en de provinciale omgevingsverordening (programma Energietransitie). Vervolgens delen de werkgroepdeelnemers hun vragen suggesties en ideeën voor landschappelijke inpassing, zoals over de leeftijd van de begroeiing. Omdat er behoefte is aan meer beeld bij de ontwerpen zeggen we toe voor een volgende keer visualisaties te laten maken. Zie voor het verslag en de presentatie: Zonnepark Westerlee | Documenten.

- **23 februari 2023: telefoongesprek met omwonende/zendamateur**
  We hebben gebeld naar aanleiding van een mail en appberichten van de omwonende/zendamateur over onder andere de behuizing van de omvormers en de positie van de omvormers. De omwonende was geschrokken dat in het ontwerp voor landschappelijke inpassing nog over de hele lengte van het zonnepark omvormers waren opgenomen. Hij was er ook van geschrokken dat iemand van het projectteam had gezegd dat de behuizing van de omvormers waarschijnlijk van aluminium zal zijn, terwijl de omwonende en stalen behuizing wenst. We hebben toegelicht dat er waarschijnlijk een stalen behuizing komt, dus dat er sprake is van miscommunicatie. Ook hebben we toegelicht dat de centrale omvormers nog niet waren ingetekend in het ontwerp van het zonnepark, en dat dit goed komt.

- **28 februari 2023: telefoongesprek met omwonende**
  We hebben een omwonenden die niet bij werkgroepbijeenkomst kon zijn bijgepraat.

- **8 maart 2023: 8ste nieuwsbrief verstuurd en nieuwsberichten geplaatst**
  Zie: Zonnepark Westerlee | Documenten en Zonnepark Westerlee | Laatste nieuws.

- **27 maart 2023: telefoongesprek met omwonende/zendamateur**
  De omwonende/zendamateur laat onder andere weten dat het telefoongesprek van 23 februari hem niet heeft gerustgesteld dat het goed komt met de omvormers en dat de behuizing van de omvormers van staal zullen zijn. We herhalen dat deze beide punten worden opgepakt.

- **30 maart 2023: 3de werkgroepbijeenkomst**
  Onder leiding van een landschapsontwerper wordt een nieuwe versie van het ontwerp landschappelijke inpassing én bijbehorende visualisaties met de werkgroep besproken. Ook komt het draagvlakonderzoek aan bod en wordt afgesproken dat het draagvlakonderzoek eind mei wordt gedeeld. Voorafgaand hieraan wordt voor inwoners een bijeenkomst georganiseerd met een update van de landschappelijke inpassing, inclusief de nieuwe visualisaties. Verder komt in de werkgroepbijeenkomst de behoefte naar voren aan meer inzicht in het maatwerkproces met de provincie en de gemeente. Naar aanleiding hiervan wordt het laatste verslag van de provincie

gedeeld en op de website beschikbaar gesteld. Zie voor het verslag en de presentatie van de werkgroepbijeenkomst én voor het verslag van de maatwerkbijeenkomst: Zonnepark Westerlee | Documenten.

- **4 april 2023: telefoongesprek met omwonende/zendamateur**
  We hebben gebeld met de omwonende/zendamateur over zijn onderzoek naar de kosten voor een verrijdbare alternatieve ontvangstopstelling. We zeggen graag de uitkomsten te ontvangen.

- **19 april 2023: 9de nieuwsbrief verstuurd en nieuwsberichten geplaatst**
  Zie: Zonnepark Westerlee | Documenten en Zonnepark Westerlee | Laatste nieuws.

- **10 mei 2023: bij de raad aan tafel**
  Tijdens de beeldvormende vergadering van de gemeenteraad mochten we wat vertellen over de landschappelijke inpassing en onze participatie-aanpak.

- **3 mei 2023: brief met uitnodiging omwonenden voor extra informatieavond over landschappelijke inpassing**
  Omwonenden ontvangen de brief met uitnodiging voor de extra informatieavond over landschappelijke inpassing en participatie per post.

- **8 mei 2023: e-mail aan omwonende/zendamateur**
  We hebben van de omwonende/zendamateur een berekening ontvangen van een remote ontvanger locatie. We laten weten dat de informatie wordt toegevoegd aan het overdrachtsdossier voor de bouw van het zonnepark.

- **25 mei 2023: extra informatieavond 'tussenstand landschappelijke inpassing'**
  Tijdens de bijeenkomst laten we een tussenstand, inclusief visualisaties, zien van de landschappelijke inpassing en geven we een toelichting op het participatieproces tot dan toe. Zie voor het verslag en de presentatie van de bijeenkomst: Zonnepark Westerlee | Documenten.

- **30 en 31 mei 2023: 10de nieuwsbrief verstuurd en nieuwsberichten geplaatst**
  Zie: Zonnepark Westerlee | Documenten en Zonnepark Westerlee | Laatste nieuws.

- **30 mei 2023: publicatie video met toelichting 'tussenstand landschappelijke inpassing'**
  Voor omwonenden die niet bij de informatiebijeenkomst konden zijn, hebben we een video gemaakt waarin we de presentatie van 25 mei laten zien en toelichten. De video is 59 keer weergegeven. We delen de video onder andere op onze website en via de nieuwsbrief. Zie ook: https://www.youtube.com/watch?v=u9xUVHH8nY0

- **31 mei 2023: persbericht landschappelijke inpassing en draagvlakonderzoek**
  Zie: Initiatiefnemers Zonnepark Westerlee nemen participatie serieus (prachtigpekela.nl).

- **1 juni 2023: e-mail aan raadsfracties**
  Als aanvulling op de beeldvormende vergadering van 10 mei 2023 sturen we de gemeenteraad de videopresentatie waarin onder andere een toelichting wordt gegeven op de landschappelijke inpassing

- **8 juni 2023: 4de werkgroepbijeenkomst**
  De vierde werkgroepbijeenkomst staat in het teken van financiële participatie. CEO geeft een presentatie en beantwoordt vragen. Daarnaast geeft Pure Energie een toelichting op het omgevingsfonds en het burentarief dat ook aan omwonenden zal worden aangeboden. Voor meer informatie hierover: bekijk het artikel 'Wat heeft een energiecoöperatie te bieden?', het artikel over het burentarief en zie de paragraaf 'financiële participatie' van hoofdstuk 1. Zie voor het verslag en de presentatie van de werkgroepbijeenkomst: Zonnepark Westerlee | Documenten.

- **29 juni 2023: 11de nieuwsbrief verstuurd en nieuwsberichten geplaatst**
  Zie: Zonnepark Westerlee | Documenten en Zonnepark Westerlee | Laatste nieuws.

- **11 juli 2023: themabijeenkomst gemeenteraad Oldambt over Zonnepark Westerlee**
  We gaan onder andere met de gemeenteraad, de wethouder, Vereniging Dorpsbelangen Westerlee, Belangengroep Emergo en andere omwonenden in gesprek over het zonnepark in Westerlee.

- **21 juli 2023: reactie op digitale brief omwonende/zendamateur**
  Op 10 juli ontvangen wij digitaal een open brief van de omwonende/zendamateur. Hierop sturen wij een uitgebreide digitale reactie terug waarin we ingaan op de door hem genoemde punten. Deze brieven zijn ook ter informatie met de fracties van de gemeenteraad gedeeld.

- **7 september 2023: telefoongesprek met omwonende/zendamateur**
  Naar aanleiding van de digitale uitwisseling zoeken we contact met de omwonende/zendamateur om een persoonlijke afspraak te maken.

- **11 oktober 2023: persoonlijk bezoek aan omwonende/zendamateur**
  We gaan langs bij de omwonende/zendamateur om een aantal van zijn zorgen persoonlijk door te spreken. Het is een constructief gesprek.

- **15 november 2023: coöperatie Energie(k) Oldambt en Pure Energie tekenen een samenwerkingsovereenkomst**
  In de overeenkomst staat dat cEO en Pure Energie gelijkwaardig het zonnepark ontwikkelen en gaan voor 50% lokaal eigenaarschap van het zonnepark. De overeenkomst is een volgende stap in de samenwerking die in maart 2022 uit de startblokken ging. Lees voor meer informatie over de coöperatie en de samenwerking met Pure Energie ook het interview met cEO voorzitter Ben Verwey.

- **15 november 2023: 5de werkgroepbijeenkomst**
  Tijdens de vijfde werkgroepbijeenkomst staat het geluidsonderzoek centraal. Een akoestisch adviseur van Cauberg Huygen vertelt meer over het onderzoek dat hij heeft uitgevoerd en beantwoordt vragen. De aanwezigen laten zich positief uit over

de uitkomsten van het geluidsonderzoek en de toelichting daarop. Meer hierover is terug te lezen in de paragraaf ‘Geluid’ van hoofdstuk 1. Naast geluid zijn ook andere onderwerpen besproken tijdens de bijeenkomst. We geven een laatste stand van zaken rondom de landschappelijke inpassing, lichten het reflectieonderzoek nader toe (zie paragraaf Reflectie van hoofdstuk 1) en bespreken met de deelnemers hun zorgen en wensen rondom de bouw (zie paragraaf Bouwverkeer/werkzaamheden van hoofdstuk 1). Voor het verslag en de presentatie van de bijeenkomst zie: Zonnepark Westerlee | Documenten.

- **23 november 2023: telefoongesprek met omwonende/zendamateur**
  We praten de omwonende/zendamateur bij over de laatste ontwikkelingen rondom zonnepark, omdat hij niet bij de laatste werkgroepbijeenkomst kon zijn.
- **25 maart 2024: e-mail uitnodiging aan fracties gemeenteraad Oldambt**
  Via de e-mail nodigen we fracties van de gemeenteraad Oldambt uit om ons vragen te stellen over het communicatie – en participatieproces of overige zaken rondom het zonnepark. We bieden aan om langs te komen voor een persoonlijke toelichting.
- **8 april 2024: gesprek met fractieleden GroenLinks Oldambt**
  Naar aanleiding van de e-mailuitnodiging van 25 maart 2024 beantwoorden we vragen van GroenLinks Oldambt over het verloop van het participatieproces rondom het zonnepark en gaan we in op de mogelijkheden van financiële participatie.

Procesparticipatieplan werkgroep Zonnepark Westerlee

Opgesteld door duurzaam energiebedrijf Pure Energie

Inleiding

Pure Energie heeft een idee voor een zonnepark in Westerlee ter hoogte van de Ceresweg: Zonnepark Westerlee. Het beoogde zonnepark wordt zo'n 44 hectare groot. Conform de gedragscode Zon op Land van branchevereniging Holland Solar wordt minimaal 25 procent van de beschikbare oppervlakte niet bebouwd met zonnepanelen. Dit deel wordt gebruikt voor landschappelijke inpassing (bijvoorbeeld het toevoegen van struiken en bomen) en ecologische verbeteringen. De verwachte productie van het zonnepark is circa 60 miljoen kilowattuur (kWh) per jaar. Dit is ruim 11% van de 528 miljoen KWh elektriciteit die in 2020 in de gemeente Oldambt werd gebruikt.

Pure Energie wil in samenspraak met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties een concreet plan uitwerken voor het zonnepark. Een belangrijk onderdeel hiervan is dat we in een werkgroep met omwonenden en andere belanghebbenden in gesprek gaan over onder andere de inrichting en landschappelijke inpassing van het zonnepark, hinderbeperking en financiële participatie van de omgeving. Zo kan de omgeving invloed uitoefenen op het proces en kunnen we rekening houden met zorgen en wensen. De omwonenden melden zich op persoonlijke titel aan voor de werkgroep en hebben dus geen vertegenwoordigende functie. Daarnaast stemmen zij door deelname aan de werkgroep niet in met het zonnepark.

De werkgroep voor Zonnepark Westerlee bestaat uit 8 omwonenden (waarvan een aantal direct aan het plangebied wonen), Dorpsbelangen Westerlee, Staatsbosbeheer (i.r.t. natuuraspecten), Coöperatie Energie(k) Oldambt en Pure Energie.

Pure Energie begeleidt de bijeenkomsten en zorg voor verslaglegging en de afstemming daarvan met de werkgroepleden. De uitkomsten van het werkgroepproces worden meegenomen in het communicatie- en participatieverslag dat wordt ingediend bij de vergunningsaanvraag. De gemeente is het bevoegd gezag voor het beoordelen van het uiteindelijke plan en het wel of niet verlenen van de omgevingsvergunning voor het zonnepark.

Doel van het procesparticipatieplan

Het doel van dit procesparticipatieplan is dat omwonenden en andere betrokkenen bij de werkgroep een gezamenlijk beeld hebben van het participatieproces. De hieronder weergegeven uitgangspunten voor participatie zijn in de eerste werkgroepbijeenkomst Zonnepark Westerlee op 12 januari vastgesteld. Tijdens deze bijeenkomst zijn ook afspraken gemaakt over de agendering van onderwerpen en de timing van de bijeenkomsten.

Bij de behandeling van onderwerpen wordt vanzelfsprekend rekening gehouden met de kaders van bevoegde gezagen waaronder de gemeente (onder andere programma zon en wind 1.0), de provincie en het waterschap.

Uitgangspunten voor participatie

Er is afgesproken de volgende uitgangspunten te hanteren voor de werkgroep:

Omwonenden, bedrijven en maatschappelijke organisaties kunnen deelnemen aan de werkgroep. Met input van de deelnemers wordt een plan ontwikkeld voor het zonnepark. Door het instellen van de werkgroep kan de omgeving op gestructureerde wijze betrokken zijn bij het zonnepark en is er een herkenbaar punt waar alle betrokkenen en belangen rondom het zonnepark samen kunnen

komen. Dit zorgt voor korte lijnen tussen betrokkenen en het vergemakkelijkt inbreng van de omgeving.

Doelen

1. Zorgen voor directe betrokkenheid van de omgeving (inwoners, maatschappelijke organisaties) bij de planvorming voor het zonnepark, waardoor de omgeving ook grip houdt op deze verandering in de eigen woon- en leefomgeving.
2. Ophalen en registreren welke gedachten, ideeën, vragen en mogelijke zorgen en kansen er zijn in de omgeving met betrekking tot het zonnepark.
3. In de planvorming zoveel als mogelijk rekening houden met de punten genoemd onder 2.
4. De omgeving inzicht geven in wat er bij komt kijken om een dergelijk zonnepark te realiseren en wat de (on)mogelijkheden zijn.

Bespreekpunten

- Concrete vormgeving van het zonnepark:
  - Landschappelijke inpassing.
  - Maatregelen ter behoud of versterking van ecologische waarden.
  - Inrichting van het terrein.
  - Hinderbeperking.
- Concretiseren van financiële participatie:
  - Inrichting van financiële participatie via een coöperatie.
  - Inrichten van het omgevingsfonds.
- Adviezen aan Pure Energie (en energiecoöperatie) met betrekking tot communicatie naar de directe en bredere omgeving van beoogde zonnepark. Inclusief organiseren van excursies of open dagen.

  Bovenstaande is geen uitputtende lijst, maar geeft een indicatie waarover de werkgroep kan spreken. Tijdens de eerste bijeenkomst van de werkgroep wordt geïnventariseerd of er andere onderwerpen zijn die de werkgroepleden willen bespreken.

Samenwerkingsafspraken

<u>Hard op de inhoud, zacht op de relatie</u>

- Er kunnen meningsverschillen ontstaan tussen bijvoorbeeld Pure Energie (en de energiecoöperatie) enerzijds en bijvoorbeeld omwonenden anderzijds. Daar is uiteraard ruimte voor in de werkgroep. Deze met elkaar delen is juist onderdeel van het proces. Maar er is een duidelijke vuistregel voor de omgang met elkaar: hard op de inhoud, maar zacht op de relatie. De personen in de werkgroep houden zich aan die vuistregel. Dat betekent: geen persoonlijk aanvallen. Uiteraard kunnen inhoudelijke discussies scherp zijn, omdat het de directe leefomgeving van de betrokkenen betreft.

<u>Inbreng wordt serieus genomen, maar uiteindelijke keuzes liggen bij initiatiefnemer(s)</u>

- Pure Energie en andere initiatiefnemers nemen de inbreng van de omgeving serieus en doen er veel aan om deze inbreng in het plan een plek te geven. Indien dit niet mogelijk is, lichten zij toe waarom dat niet kan.
  De uiteindelijke beslissing of iets onderdeel van het plan wordt, ligt bij Pure Energie (en de energiecoöperatie): zij moeten namelijk de investeringen doen in het uiteindelijke zonnepark en zijn er verantwoordelijk voor dat het zonnepark voldoet aan wet- en regelgeving, financiële haalbaarheid en overige eisen en normen.
- Het is formeel, maar om duidelijkheid te scheppen: de werkgroep heeft geen juridische status, het is een particulier initiatief. Er is geen democratische legitimatie, aangezien

deelnemers niet worden verkozen via formele verkiezingen en daarom geen representatieve vertegenwoordiging van de omgeving zijn in juridische zin.
- Verder betekent deelname aan de werkgroep niet dat een deelnemer instemt met de komst van het zonnepark. Het streven is een zo evenwichtig mogelijke samenstelling van de werkgroep, om zo een goede afspiegeling van de omgeving te krijgen. Hierbij horen ook mensen en organisaties die kritisch tegenover het initiatief staan.

Informatie delen

- Pure Energie en andere initiatiefnemers, delen zoveel mogelijk informatie die deelnemers kan helpen goed overwogen inhoudelijke keuzes te maken. Voorbeelden hiervan zijn een toets Wet natuurbescherming en rapportages van de landschapsexpert. Als zij bepaalde informatie niet kunnen delen vanwege bijvoorbeeld privacy, lichten zij dat toe.
- Van elke bijeenkomst van de werkgroep wordt een verslag gemaakt. Dat verslag wordt in ieder geval geanonimiseerd gedeeld via de nieuwsbrief van Zonnepark Westerlee en geplaatst op de website Zonnepark Westerlee. Zo kunnen ook inwoners en maatschappelijke organisaties die niet actief meedoen in de werkgroep het proces actief volgen.
- Pure Energie en de energiecoöperatie zorgen ervoor dat dit verslag wordt gemaakt, dat het ter goedkeuring wordt gedeeld met de werkgroepleden en dat het verslag vervolgens wordt verspreid.
- Inwoners en maatschappelijke organisaties die niet meedoen in de werkgroep, kunnen vragen stellen, opmerkingen maken of suggesties doen via info@zonneparkwesterlee.nl. De werkgroep zal hierop gezamenlijk een antwoord formuleren.

Overzichtelijk aantal bijeenkomsten

- Om deelname aan de werkgroep overzichtelijk en behapbaar te houden, wordt er een bepaalde periode afgesproken dat de werkgroep actief is. Bijvoorbeeld: een x-aantal bijeenkomsten van de werkgroep in een x-aantal maanden. De vergaderfrequentie bepaalt de werkgroep in gezamenlijkheid.

Agendering onderwerpen

De werkgroepleden hebben afgesproken dat in de werkgroepbijeenkomsten de volgende onderwerpen aan bod kunnen komen:

- Landschappelijke inpassing en in dat kader:
  - Uitzicht
  - Reflectie
  - Geluid
  - Straling
  - Biodiversiteit
  - Ecologie
  - Ongedierte
  - Recreatie in/nabij het zonnepark
- Communicatie
- Invloed op het elektriciteitsnet
- Het omgevingsfonds
- Compensatie omwonenden
- De energiecoöperatie (activiteiten, lid worden etc.)
- Bouwverkeer/werkzaamheden

- Het in de grond brengen van palen

Tijdens elke bijeenkomst (waarschijnlijk aan het einde) wordt bepaald welk onderwerp of welke onderwerpen de volgende bijeenkomst wordt/worden geagendeerd en of hiervoor een expert moeten worden betrokken. De aard en omvang van de bijeenkomsten houden gelijke tred met proces en inhoud. Ook eventuele actuele ontwikkelingen worden meegenomen in de bijeenkomsten. Communicatie van de verslagen en presentaties van de werkgroep met omwonenden en andere geïnteresseerden gebeurt in ieder geval via de nieuwsbrief van het zonnepark en de website. Omwonenden zijn zowel mondeling als schriftelijk geïnformeerd dat zij op de hoogte kunnen blijven van de laatste ontwikkelingen door zich te abonneren op de nieuwsbrief. Dat kan door een mail te sturen of via de 'inschrijfknop' op de homepage van de website. De nieuwsbrief heef 69 aanmeldingen. Overige mogelijkheden om te communiceren komen in de werkgroep aan de orde.

Timing bijeenkomsten

De werkgroepdeelnemers kijken per keer vooruit wat een goed moment is voor de volgende bijeenkomst. De timing zal soms ook afhangen van de beschikbaarheid van eventuele experts die aanschuiven. Er is een voorkeur om donderdagavond vanaf 19.30 uur samen te komen. De insteek is om een vier tot vijfwekelijks ritme aan te houden en rond de zomer 2023 de laatste bijeenkomst te houden.

Enneüs onderzoekt en adviseert

november 2022

RAPPORTAGE

Draagvlakonderzoek Zonnepark Westerlee

Pure Energie

Inhoudsopgave

1 | Managementsamenvatting 3
2 | Inleiding 5
2.1 Aanleiding en context 5
2.1.1 Onderzoeksdoelen en -vragen 5
2.2 Onderzoeksmethode 6
2.3 Respons 6
2.4 Status rapportage en leeswijzer 6
3 | Resultaten 7
3.1 Achtergrond 7
3.2 Duurzame energie 7
3.3 Informatievoorziening 9
3.4 Het idee van zonnepark Westerlee 13
3.5 Tot slot 20

1 | Managementsamenvatting

Over het onderzoek

Pure Energie en Coöperatie Energie(k) Oldambt hebben een idee voor een zonnepark tussen de D.H. Vinkersweg en de Ceresweg - parallel aan het Emergobos. Onderdeel van het proces voor de realisatie van het zonnepark betreft het uitvoeren van een draagvlakonderzoek vóór het participatieproces. Dit is een eis van de gemeente Oldambt. De uitkomsten van het onderzoek wil Pure Energie gebruiken om de plannen voor het zonnepark nader in te vullen.

Om zo veel mogelijke meningen van omwonenden dichtbij de beoogde locatie op te halen is ervoor gekozen om direct omwonenden (in een afstand tot 500 meter van de locatie) persoonlijk te interviewen. Indirect omwonenden (in een afstand van 500 meter tot 3 km van de beoogde locatie) hebben een brief met de vragenlijst en een link naar de online vragenlijst ontvangen.

Doelstellingen

De doelstellingen van het onderzoek zijn om inzicht te krijgen in de mate waarin een zonnepark bij het Emergobos acceptabel is voor omwonenden, wat de initiatiefnemer en de gemeente kunnen doen om de acceptatie te vergroten en – in dat kader - bij welke onderwerpen omwonenden inhoudelijk betrokken willen worden. De resultaten zijn hieronder samengevat aan de hand van deze doelstellingen.

Resultaten

De mate waarin een zonnepark bij het Emergobos acceptabel is voor omwonenden

Als we kijken naar de totale groep omwonenden zien we dat 25% voor het idee van het zonnepark is en 54% tegen het idee. Bij direct omwonenden zijn er meer tegenstanders (82%) van het idee dan bij indirect omwonenden (50%). Uit de interviews met direct omwonenden blijkt bij een meerderheid ook boosheid en frustratie te zijn, omdat er al diverse duurzaamheidsprojecten in de buurt zijn, zoals een windmolenpark en zonneparken. Andere nadelen en hinder die genoemd worden zijn (geluids)overlast, horizon-/landschapsvervuiling, verslechterd uitzicht, schittering van panelen en waardedaling van de huizen. De meest genoemde nadelen en hinder volgens indirect omwonenden zijn horizon-/landschapsvervuiling, overbelasting van het stroomnet, de verstoring van flora en fauna, verkeer- en geluidsoverlast, de waardedaling van de woning en het verlies van landbouwgrond.

Het verschil tussen direct en indirect omwonenden is ook te zien in de verhouding voorstanders van het project. Van de indirect omwonenden is 27% van de omwonenden voor het plan, bij direct omwonenden is dit 5%. Voordelen zijn er weinig volgens de directe omwonenden, enkel voordelen die genoemd worden zijn voordelige stroom voor de omgeving, werkgelegenheid en duurzame energie. De meest genoemde voordelen van het park volgens indirecte omwonenden zijn verglijkbaar: een bijdrage aan de opwekking van duurzame energie en meeprofiteren voor de lokale bevolking.

De meerderheid van de omwonenden is voor duurzame energie en voor zonne-energie. Van de direct omwonenden is 8 van de 10 voorstander van duurzame energie en 5 van de 10 van zonne-energie. Bij de indirect omwonenden zijn meer voorstanders van duurzame energie (9 van de 10) dan direct omwonenden, maar vooral meer voorstanders van zonne-energie (7 van de 10, ten opzichte van 5 van de 10 bij direct omwonenden). Ontwikkelingen van zonneparken in de omgeving wordt door ongeveer 7 van de 10 omwonenden gevolgd. Direct omwonenden volgen dit vaker dan indirect omwonenden.

Wat de initiatiefnemer en gemeente kunnen doen om de acceptatie te vergroten

Er is ruimte om de betrokkenheid (en daarmee wellicht ook de acceptatie) van het idee te vergroten: De helft van de omwonenden voelt zich door de initiatiefnemers tot nu toe weinig betrokken bij het idee van dit

zonnepark (60% bij direct omwonenden en 50% van de indirect omwonenden voelt zich onvoldoende betrokken). Betrokkenheid kan volgens de direct omwonenden vergroot worden door de omwonenden op tijd bij de invulling van het plan te betrekken in een eerlijk gesprek en uitleg over plannen en consequenties geven, bijvoorbeeld via een bewonersavond. Ook indirect omwonenden geven aan betere informatieverstrekking te wensen, zoals tijdig geïnformeerd worden, hun mening ophalen en meer informatie via verschillende kanalen beschikbaar te hebben. Daarnaast is meeprofiteren een mogelijkheid om de acceptatie te vergroten, direct omwonenden vinden meeprofiteren minder belangrijk dan indirect omwonenden (respectievelijk 50% en 71%). Van de voorgestelde opties om gebruik te maken van en betrokken te zijn bij een energiecoöperatie zijn de twee meest genoemde voor alle omwonenden de financiering voor lokale initiatieven en verenigingen en onderhoud van publieke voorziening in hun omgeving. Voor toekomstige informatieverspreiding geven direct omwonenden de voorkeur aan een nieuwsbrief, informatiebrief in de brievenbus en een bewonersavond. Indirect omwonenden hebben minder vaak behoefte aan een bewonersavond en noemen vaker dan direct omwonenden dat ze geïnformeerd willen worden via een huis-aan-huisblad of krant. Daarnaast is onder indirect omwonenden, net als bij direct omwonenden, een informatiebrief in de brievenbus en een nieuwsbrief de meest genoemde optie.

Een andere optie voor het vergroten van de acceptatie is de verwachtte hinder en de nadelen te verminderen, suggesties die door indirecte en directe omwonenden worden aangedragen (naast het niet bouwen) zijn beplanting, omwonenden mee laten profiteren en een goed en eerlijk overleg met omwonenden. Als we kijken naar welke onderwerpen indirect omwonenden belangrijk vinden voor een werkgroep voor de invulling van het plan, zien we voorgaande onderwerpen deels terugkomen, namelijk: landschappelijke inpassing, biodiversiteit, communicatie naar en het betrekken van de rest van de omgeving en ecologie. Voor de directe omwonenden zijn alle onderwerpen in vergelijkbare mate relevant.

2 | Inleiding

2.1 Aanleiding en context

Pure Energie en Coöperatie Energie(k) Oldambt hebben een idee voor een zonnepark tussen de D.H. Vinkersweg en de Ceresweg – parallel aan het Emergobos. Een dergelijk park past binnen de plannen van de gemeente Oldambt om vanuit het Programma Zon en Wind 1.0 tot het jaar 2030 circa 100 hectare zonnepark te realiseren. Het idee voor het zonnepark in Westerlee is door de gemeente, op basis van haar zon- en windbeleid, geselecteerd voor verdere uitwerking. Onderdeel van het proces voor de realisatie van het zonnepark betreft het uitvoeren van een draagvlakonderzoek vóór het participatieproces. Dit is een eis vanuit de gemeente Oldambt. Pure Energie heeft onderzoeksbureau Enneüs de opdracht gegeven een draagvlakonderzoek rondom het beoogde zonnepark uit te voeren.

De opdracht voor het draagvlakonderzoek en het plan van aanpak voor het onderzoek en de vragenlijst zijn tot stand gekomen in samenwerking met Pure Energie, Coöperatie Energie(k) Oldambt en de gemeente Oldambt. Dorpsbelangen Westerlee is hierover geïnformeerd. Bij dit onderzoek is een onderscheid gemaakt tussen direct omwonenden en indirect omwonenden, omdat andere belangen per doelgroep verwacht worden.

Context van het onderzoek

Pure Energie wil onder andere met de uitkomsten van dit onderzoek het idee voor het zonnepark nader uitwerken. Pure Energie wil in samenspraak met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties een concreet plan maken. Met deze partijen wil Pure Energie in gesprek over onder andere de inrichting en landschappelijke inpassing van het zonnepark, hinderbeperking en financiële participatie van de omgeving. De omgeving kan participeren door middel van een werkgroep (bestaande uit omwonenden, bedrijven en maatschappelijke organisaties uit de omgeving die mee denken en input leveren voor het plan), lokaal eigenaarschap (participatie via een lokale energiecoöperatie) en een omgevingsfonds (waarmee geld wordt opgehaald ter beschikking aan de omgeving). Pure Energie wil de uitkomsten van dit onderzoek gebruiken om nader in gesprek te treden met omwonenden en om een werkgroep op te starten. Dit zijn stappen die na de uitvoering van dit onderzoek nader uitgewerkt zullen worden. Een belangrijk deel van het participatieproces en planuitwerking moet nog beginnen.

2.1.1 Onderzoeksdoelen en -vragen

Het doel van dit onderzoek luidt:

> Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de mate waarin een zonnepark bij het Emergobos acceptabel is voor omwonenden en wat de initiatiefnemer en de gemeente kunnen doen om de acceptatie te vergroten

We hanteren de volgende vraagstellingen:

- **Hoe staan omwonenden tegenover het opwekken van duurzame energie in hun gemeente – in het bijzonder middels zonneparken?**
- **In hoeverre vinden omwonenden dat inwoners een rol moeten hebben bij en profijt moeten hebben van een zonnepark?**
- **Welke sentimenten en vooronderstellingen kunnen helpend dan wel hinderend zijn voor acceptatie van de ontwikkeling van een zonnepark bij omwonenden in de buurt?**
- **Wat kunnen de initiatiefnemer en de gemeente doen om de acceptatie voor het zonnepark te vergroten?**

2.2 Onderzoeksmethode

De doelgroep van dit onderzoek bestaat uit alle huishoudens in een straal van maximaal 3 km van het plangebied. Het gaat om 34 direct omwonenden (die binnen een afstand van 500 meter van het plangebied wonen) die persoonlijk benaderd zijn via interviews op 7 en 8 oktober. Op die manier konden wij doorvragen bij de open antwoorden. Als deze inwoners niet thuis waren is een briefje achtergelaten met daarbij een uitnodigingsbrief, vragenlijst en antwoordenvelop om alsnog deel te kunnen nemen. De 2704 indirect omwonenden (die in een straal van minimaal 500 meter en maximaal 3 km van het plangebied liggen) zijn benaderd via brief. Zij hebben een uitnodigingsbrief, vragenlijst en antwoordenvelop ontvangen. Deelnemers konden de vragenlijst zowel schriftelijk als digitaal via een link of een persoonlijke QR code uit de brief invullen. Deelnemers hebben drie weken de tijd gehad om te reageren.

2.3 Respons

De netto respons omvat alle deelnemers die de vragenlijst volledig hebben ingevuld. Daarbij is gecontroleerd op dubbelingen (de vragenlijst bevat een unieke inlogcode, wanneer een persoon zowel digitaal als schriftelijk de vragenlijst heeft ingevuld, is de respons van één van beide vragenlijsten meegenomen). In onderstaande tabel staat het aantal uitgenodigde deelnemers alsook de bijbehorende respons.

Responstabel			
	Direct omwonenden	Indirect omwonenden	Totaal
Aantal verstuurde uitnodigingen (totaal)	34	2704	2738
Netto respons (totaal)	24*	252	276
Responspercentage	70,6%	9,3%	10,0%

*Van de 24 direct omwonenden die hebben deelgenomen aan het onderzoek hebben wij 13 interviews direct afgenomen, 11 personen hebben de vragenlijst later online ingevuld. Aan de deur gaven 5 direct omwonenden aan niet mee te willen werken.

Betrouwbaarheid

Met een betrouwbaarheidsniveau van 95% bedraagt de foutmarge bij de totale groep omwonenden 5,6%. Dit houdt in dat wanneer bijvoorbeeld 50% aangeeft voor het plan te zijn, wij met 95% zekerheid kunnen stellen dat onder alle omwonenden tussen de 44,4% en de 55,6% voor het plan is. Voor indirect omwonenden is de foutmarge 5,9% en voor direct omwonenden is dat 11,0%.

2.4 Status rapportage en leeswijzer

Deze rapportage betreft een definitieve rapportage die is besproken met Pure Energie, gemeente Oldambt, dorpsbelangen Westerlee en Coöperatie Energie(k) Oldambt.

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de resultaten met betrekking tot duurzame energie en zonne-energie in het algemeen, de informatievoorziening en het plan voor zonnepark Westerlee. Hoofdstuk 3 bevat de managementsamenvatting.

De resultaten zijn in grafieken gerapporteerd. Indien de percentages in de grafieken niet optellen tot 100% is dit het gevolg van afrondingsverschillen. Bij elke grafiek wordt het aantal deelnemers weergegeven (n). Indien minder dan tien deelnemers een vraag hebben beantwoord, wordt dit met ‘n<10’ weergegeven. Deze resultaten worden niet in grafieken gepresenteerd om de betrouwbaarheid van de resultaten alsook de privacy van de deelnemers te waarborgen. De reacties op de open vragen zijn integraal en geanonimiseerd weergegeven in het bijlagenrapport.

3 | Resultaten

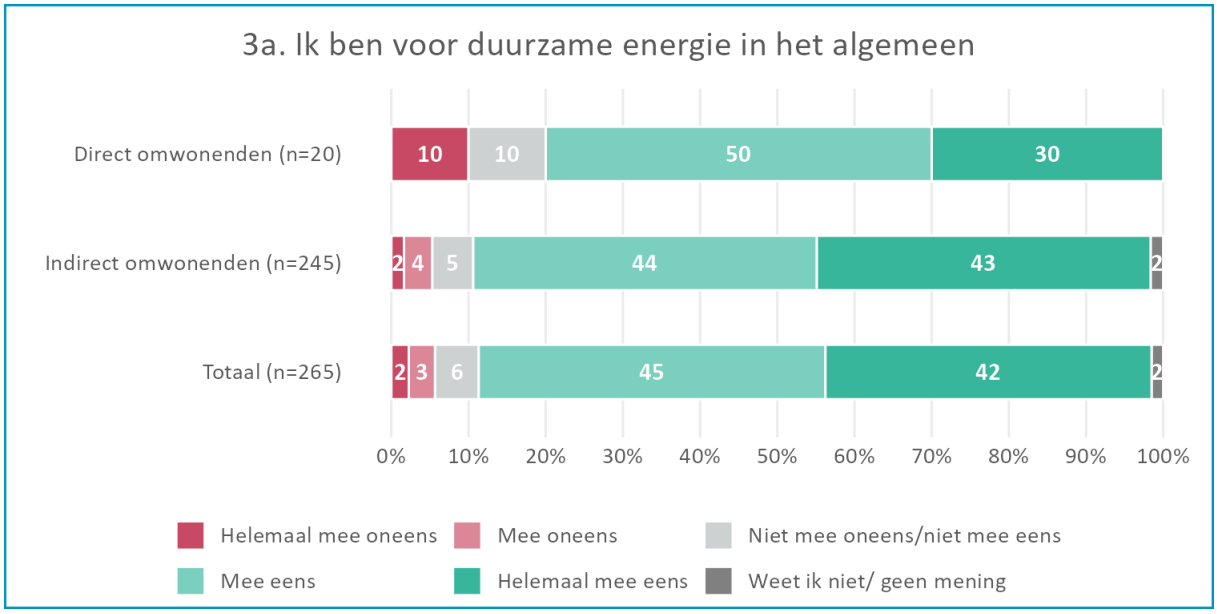
3.1 Achtergrond

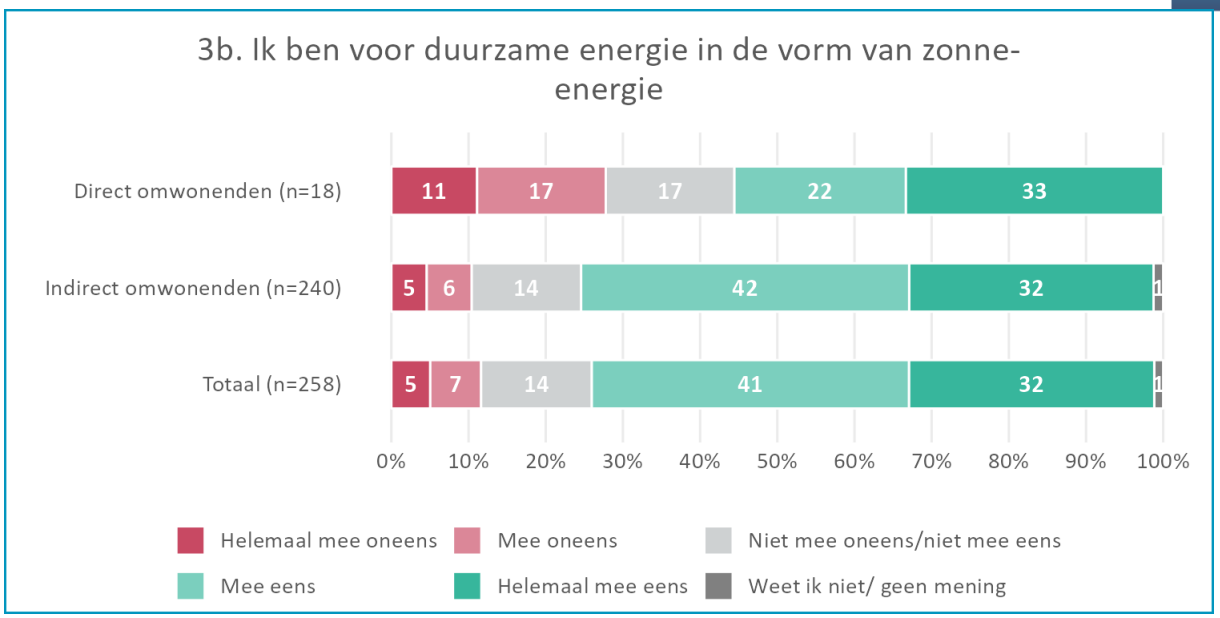
1. Waar woont u?	Direct omwonenden		Indirect omwonenden		Totaal		Response totaal per locatie
	n	%	n	%	n	%	%
Meeden	3	12,5	70	28,1	73	26,7	20%
Nieuwe Pekela	0	0,0	1	0,4	1	0,4	14%
Oude Pekela	4	16,7	123	49,4	127	46,5	6%
Veendam	9	37,5	17	6,8	26	9,5	30%
Westerlee	8	33,3	34	13,7	42	15,4	16%
Winschoten	0	0,0	4	1,6	4	1,5	25%
Totaal	24	100%	249	100%	273	100%	

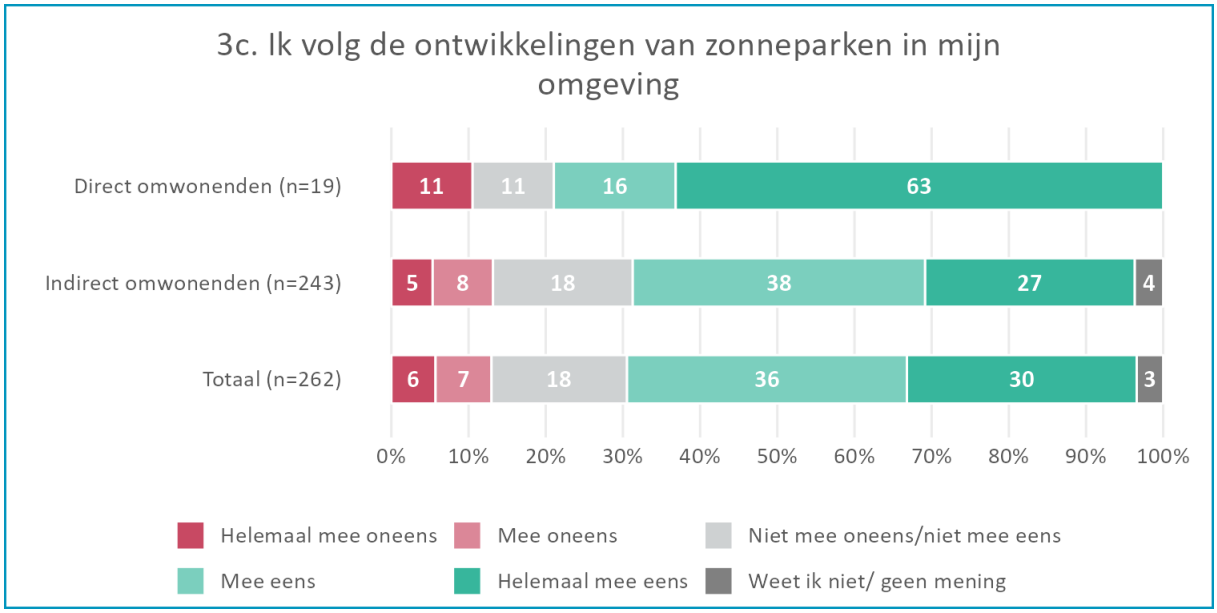
Vraag 2 betreft een vraag naar de postcode, in verband met de privacy van de deelnemers wordt deze niet getoond.

3.2 Duurzame energie

Het doel van een zonnepark is het opwekken van duurzame energie, in dit geval zonne-energie. Deelnemers werd gevraagd in hoeverre zij het eens waren met de volgende stellingen.

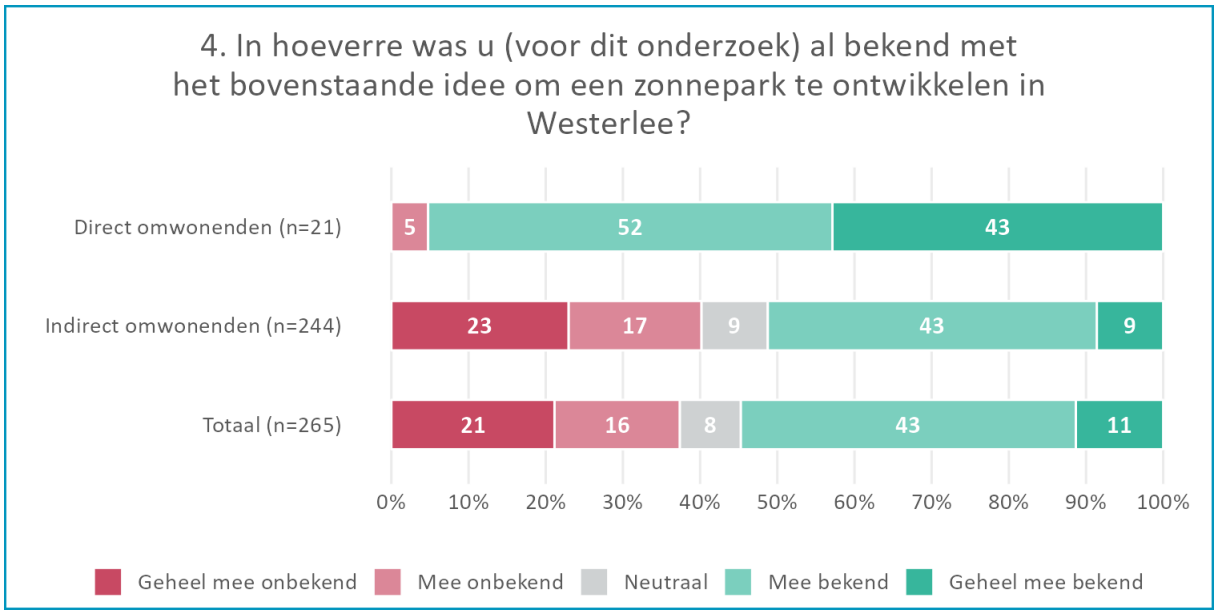

De meerderheid van de omwonenden is voor duurzame energie en voor zonne-energie. Van de direct omwonenden is 8 van de 10 voorstaander van duurzame energie en 5 van de 10 van zonne-energie. Bij indirect omwonenden zijn er meer voorstanders van duurzame energie in het algemeen (9 van de 10), maar vooral meer voorstanders van zonne-energie (7 van de 10). Ontwikkelingen van zonneparken in de omgeving wordt door ongeveer 7 van de 10 omwonenden gevolgd. Directe omwonenden volgen dit vaker, vergeleken met indirect omwonenden.

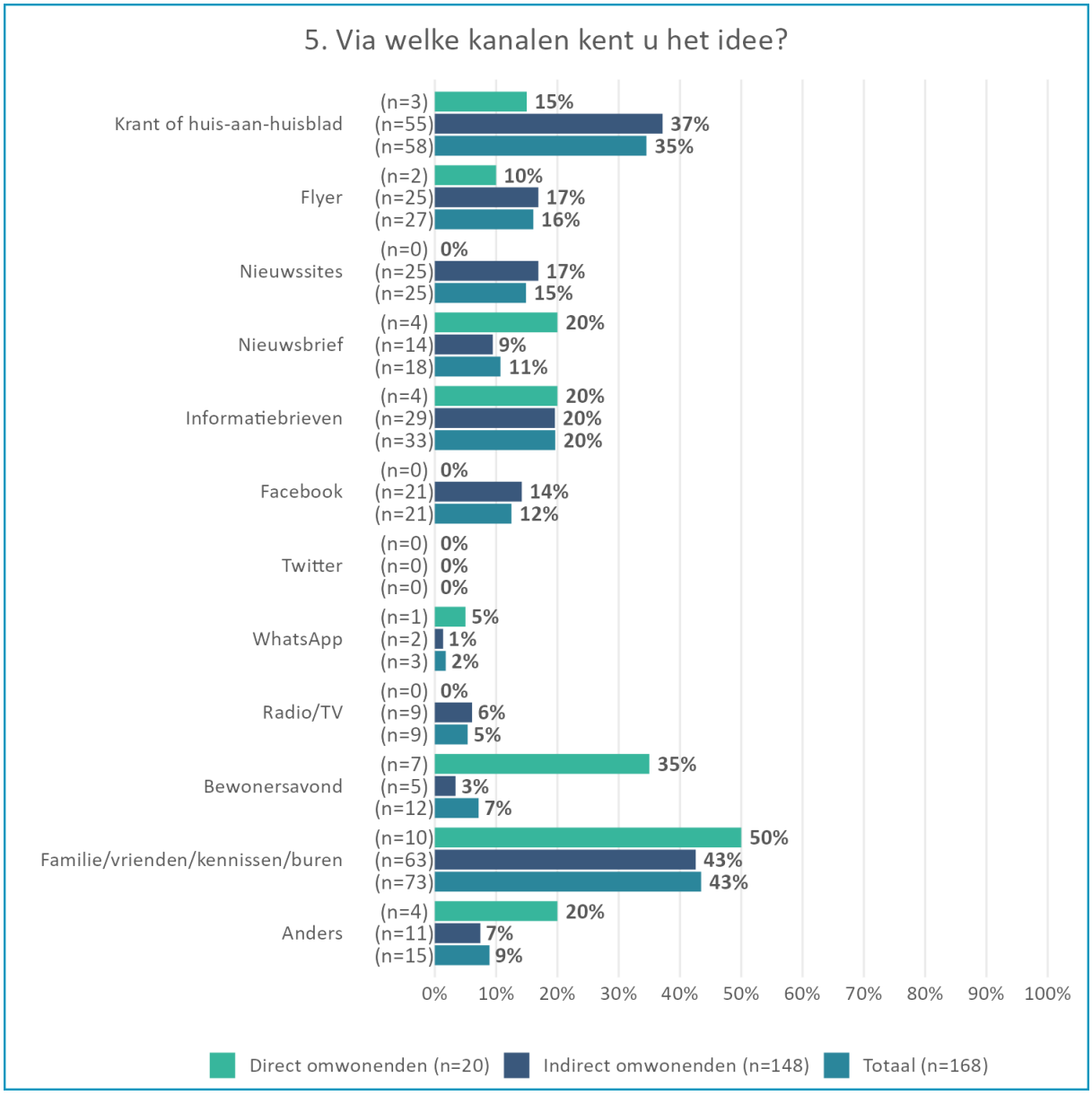
3.3 Informatievoorziening

Bij vraag 4 werd de volgende uitleg gegeven:
Zonnepark Westerlee is een initiatief van Pure Energie en Coöperatie Energie(k) Oldambt. Zij hebben een idee voor een zonnepark in Westerlee tussen de D.H. Vinkersweg en de Ceresweg – parallel aan het Emergobos.

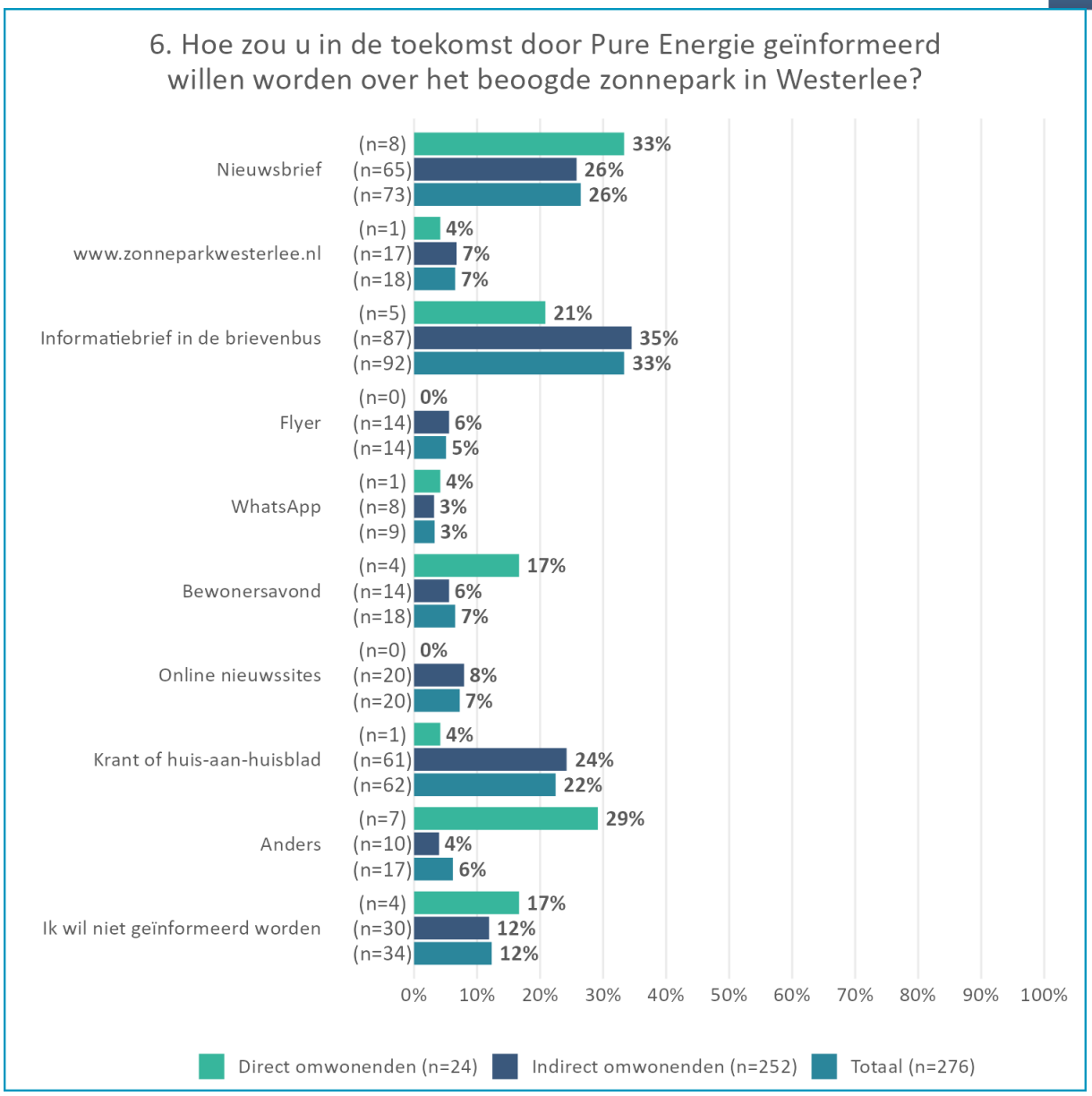

De helft van alle omwonenden was voorafgaand aan het onderzoek al bekend met het idee van Zonnepark Westerlee. Bijna alle direct omwonenden waren voorafgaand aan het onderzoek al op de hoogte, tegenover de helft van de indirect omwonenden.

Wanneer deelnemers aangaven (geheel) onbekend te zijn met bovenstaand idee van het ontwikkelen van een zonnepark in Westerlee hebben zij de volgende vraag overgeslagen.

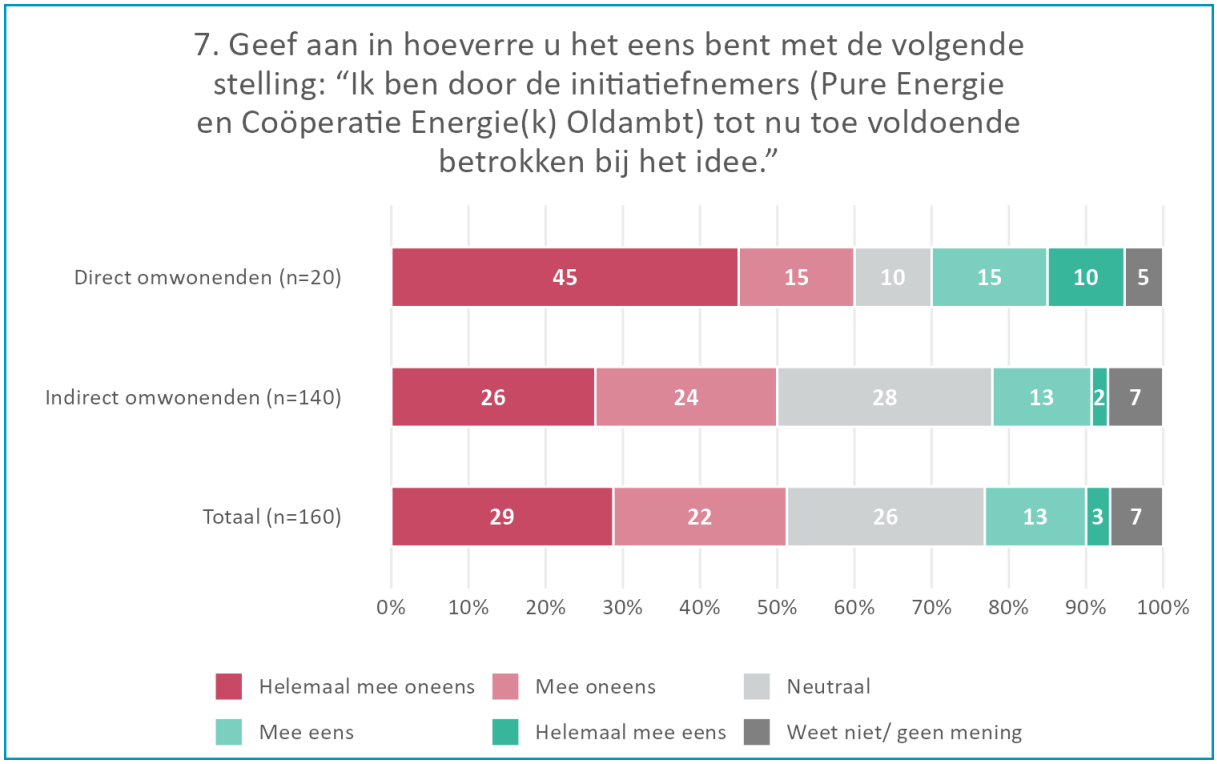
Bij antwoordoptie 'Anders' worden de volgende toelichtingen gegeven: (bezoek van) Pure Energie (4x), brief omwonenden (1x), dit onderzoek wordt nadat de bouw begonnen is afgenomen (1x), dorpsvereniging Westerlee en dorpsmagazine Westerlink (1x), flyer buurtgenoot (1x), internet (1x), overleg met wethouders, ambtenaren en energiecoöperatie (1x), rijd er vaak langs (1x), Stichting Landschap Oldambt (1x), Uitkomst enquête maakt geen verschil, komt er sowieso (1x), via jullie eerste bericht (1x), zag beweging in het veld wat aangaf dat er een project op stapel staat (1x).

Bij antwoordoptie 'Anders' worden de volgende toelichtingen gegeven: Direct betrokken zijn en actief met de mensen in gesprek, met Pure Energie in gesprek een win-win situatie creëren waar beide mee winnen (1x), e-mail (9x), een meeting (1x), gemeente Oldambt had mij op hoogte moeten stellen. Via brief of mail of hoe dan ook (1x), in eerder stadium in eerlijk en open gesprek (2x), Niet van toepassing want ik wil niet dat het zonnepark er komt (1x), stoppen met deze onzin, "dure" landbouwgrond opofferen aan foeilelijke panelen (1x), via de Westerlink (1x).
Bij antwoordoptie 'Krant of huis-aan-huisblad' worden de volgende toelichtingen gegeven: Dagblad van het Noorden (27x), diversen (4x), Streekblad/Regiokrant, De Koerier, Veendammer (37x), NRC (1x), Volkskrant (2x).

Omwonenden kennen het idee vooral via familie/vrienden/kennissen/buren. Direct omwonenden kennen het idee ook vooral van hun sociale omgeving (50%), maar ook voor ongeveer een derde door de bewonersavond. Indirect omwonenden kennen het idee ten opzichte van direct omwonenden vaker via krant of huis-aan-huisbladen.

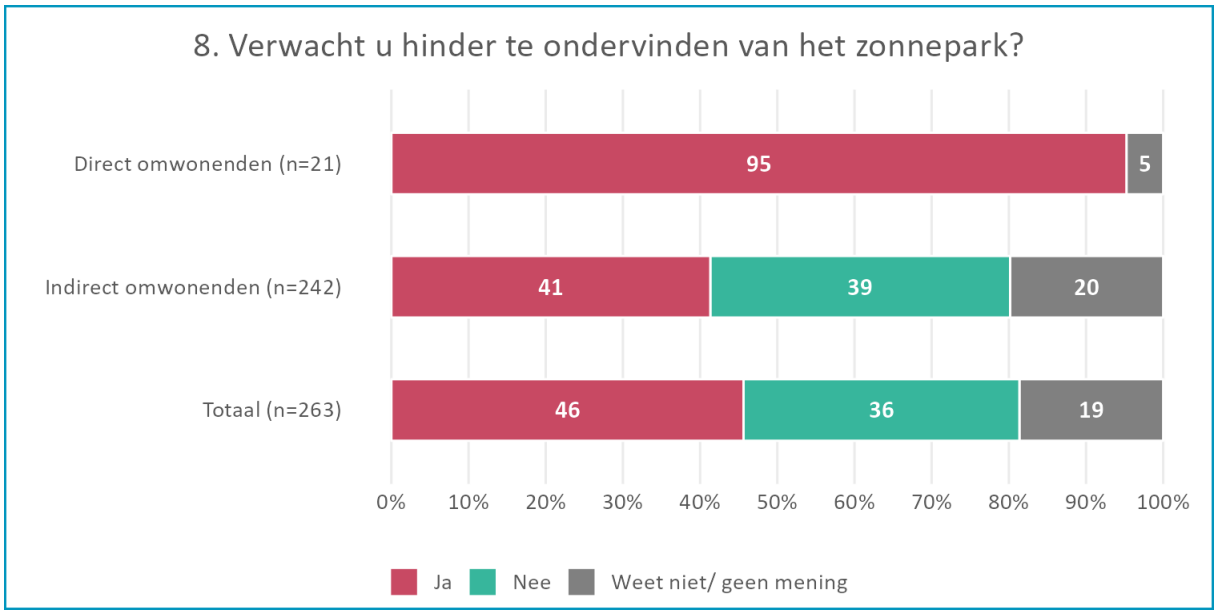
Voor toekomstige informatieverspreiding geven direct omwonenden de voorkeur aan een nieuwsbrief, informatiebrief in de brievenbus en een bewonersavond. Indirect omwonenden hebben minder vaak behoefte aan een bewonersavond en noemen vaker dan direct omwonenden dat ze geïnformeerd willen worden via een huis-aan-huisblad of krant. Daarnaast is onder indirect omwonenden, net als direct omwonenden, een informatiebrief in de brievenbus en een nieuwsbrief de meest genoemde optie.

Vraag 7a “U geeft aan niet voldoende betrokken te zijn door de initiatiefnemers. Kunt u kort toelichten wat de initiatiefnemers beter kunnen doen om u voldoende te betrekken?” is alleen voorgelegd aan deelnemers die aangaven (helemaal) mee oneens of neutraal te zijn op de vorige stelling. De gegeven antwoorden op deze vraag zijn integraal en geanonimiseerd weergegeven in het bijlagenrapport.

De helft van de omwonenden voelt zich door de initiatiefnemers tot nu toe onvoldoende betrokken bij het idee van dit zonnepark, tegenover 16% dat zich voldoende betrokken voelt. Beide percentages zijn hoger onder direct omwonenden: 60% voelt zich niet voldoende betrokken tegenover 25% die zich voldoende betrokken voelt. Van de indirect omwonenden voelt de helft zich niet voldoende betrokken, tegenover 15% die zich wel betrokken voelt. Betrokkenheid kan volgens de direct omwonenden vergroot worden door de omwonenden op tijd bij de invulling van het plan te betrekken in een eerlijk gesprek en uitleg over plannen en consequenties geven, bijvoorbeeld via een bewonersavond. Ook indirect omwonenden geven aan betere informatieverstrekking te wensen, zoals tijdig geïnformeerd worden, hun mening ophalen en meer informatie via verschillende kanalen beschikbaar te hebben.

3.4 Het idee van zonnepark Westerlee

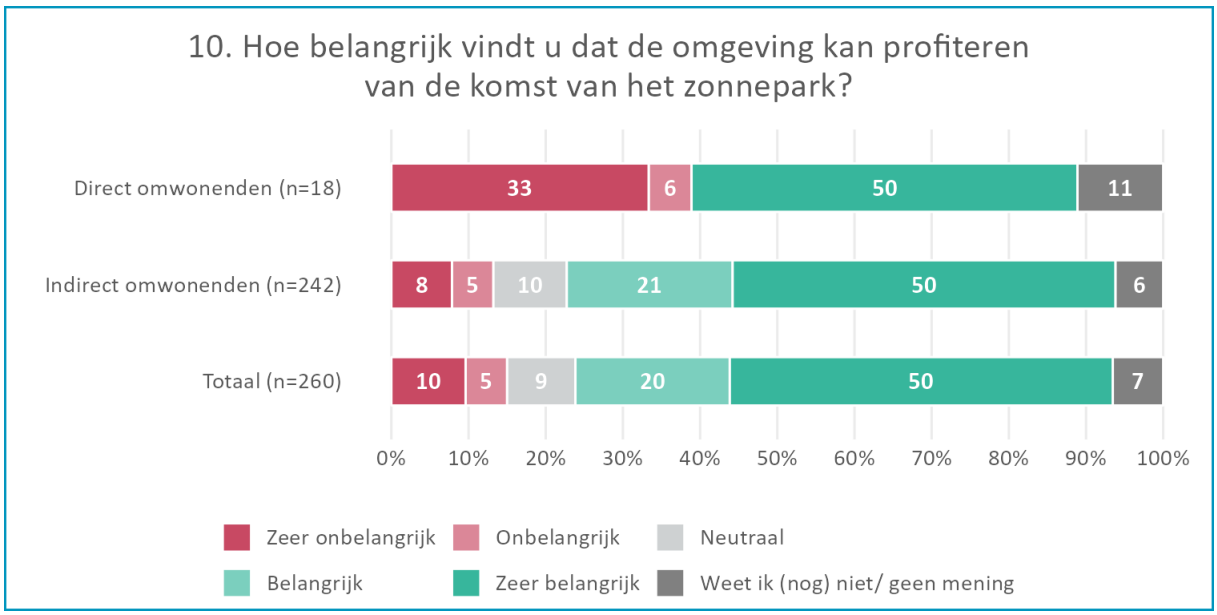

Vragen 9 “Wat voor hinder verwacht u?” en 9a “Hoe zou deze hinder kunnen worden beperkt als het zonnepark er komt?” zijn alleen voorgelegd aan deelnemers die aangaven te verwachten hinder te ondervinden van het zonnepark. De gegeven antwoorden op deze vragen zijn integraal en geanonimiseerd weergegeven in het bijlagenrapport.

Ongeveer de helft van de omwonenden verwacht hinder te ondervinden. Omwonenden verwachten de meeste (95%) hinder te ondervinden van het zonnepark.

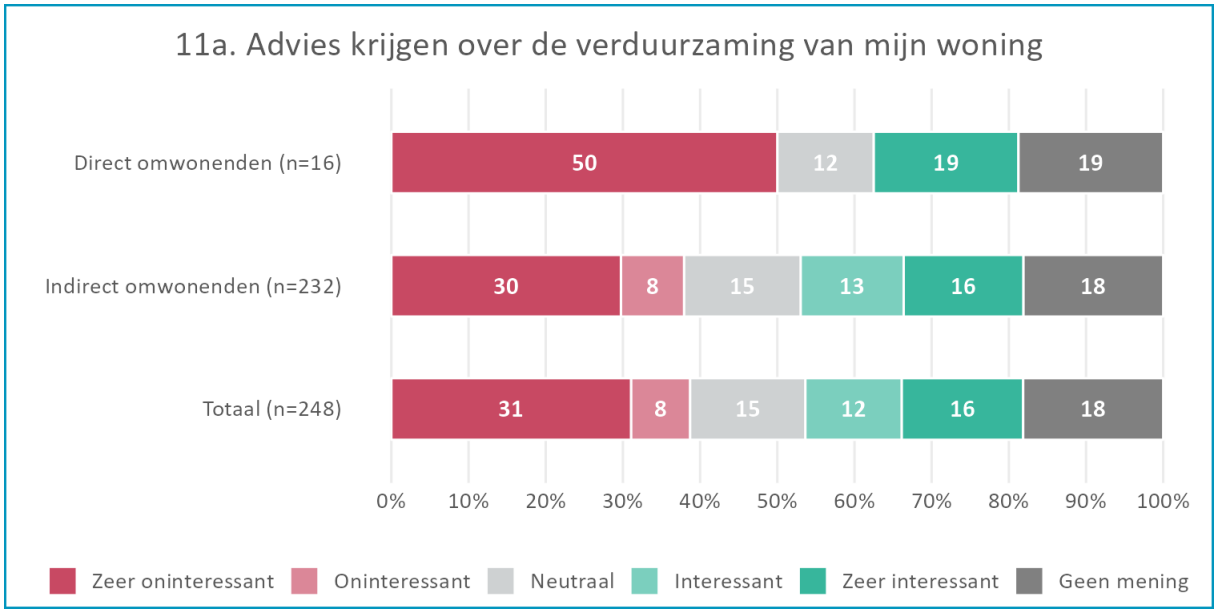
De meest gegeven antwoorden als het gaat om wat voor hinder de indirect omwonenden verwachten te ondervinden zijn landschapsvervuiling, verkeer- en geluidsoverlast. De meest genoemde suggesties voor het verminderen van de hinder zijn beplanting (door middel van een boomrand en planten) en het voorkomen van de materiaaltoevoer langs omwonenden. De meeste hinder verwachten direct omwonenden door een verminderd uitzicht, schittering van panelen en geluidsoverlast. Suggesties voor het beperken van de hinder die genoemd worden zijn beplanting en het niet bouwen van het zonnepark.

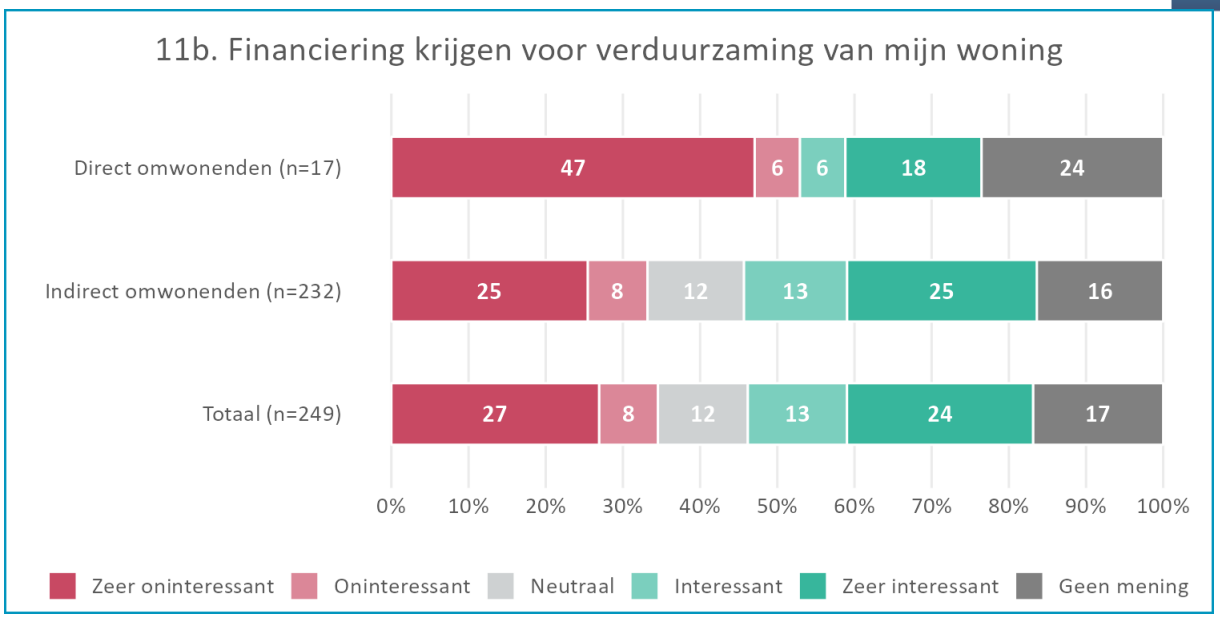
Bij vraag 10 werd de volgende uitleg gegeven:
Pure Energie en Coöperatie Energie(k) Oldambt vinden het belangrijk dat de omgeving profiteert van de opbrengsten van het zonnepark. Denk daarbij aan mede-eigendom in het zonnepark, een omgevingsfonds en het ondersteunen van lokale clubs/verenigingen.

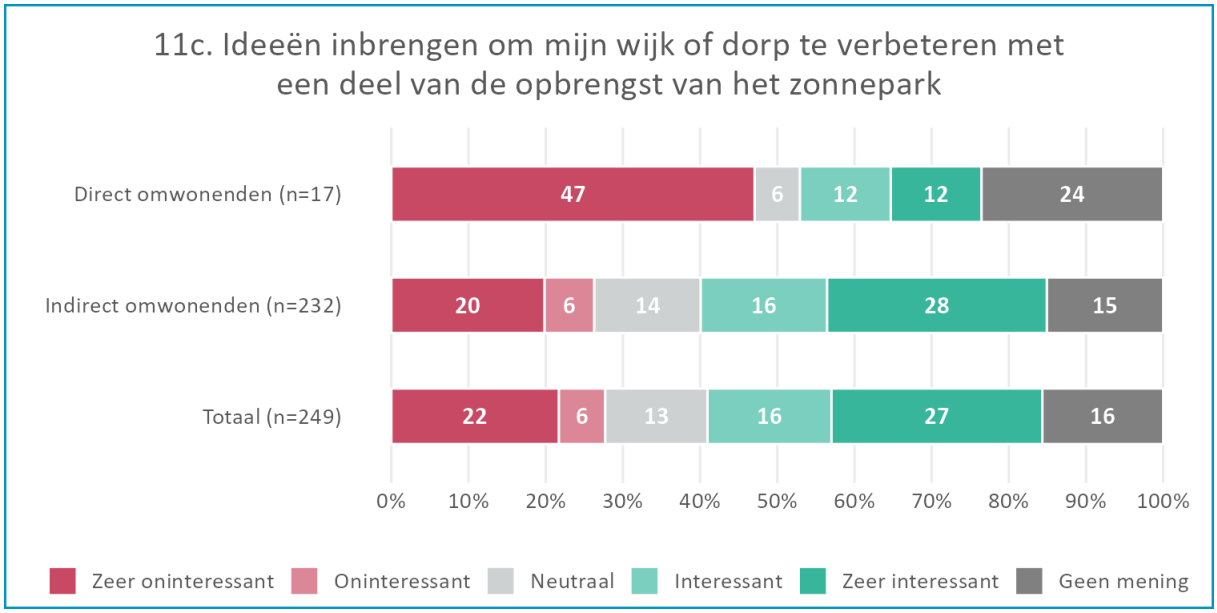

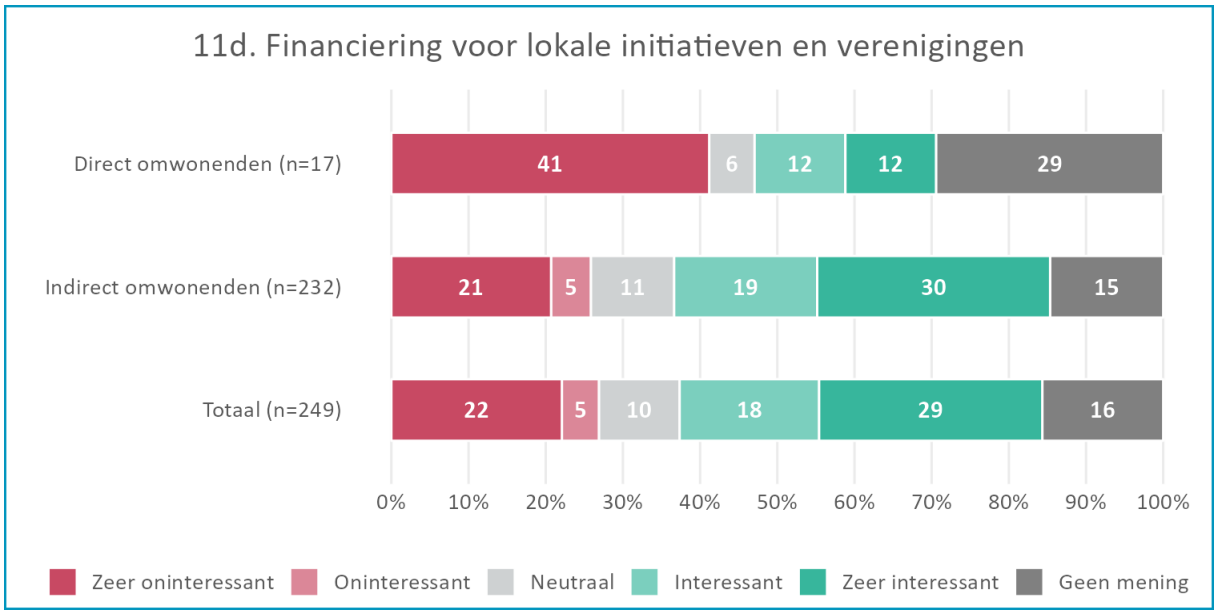
Van alle omwonenden vindt de meerderheid het belangrijk dat de omgeving kan profiteren van de komst van het zonnepark. Direct omwonenden vinden meeprofiteren minder belangrijk dan indirect omwonenden (respectievelijk 50% en 71%).

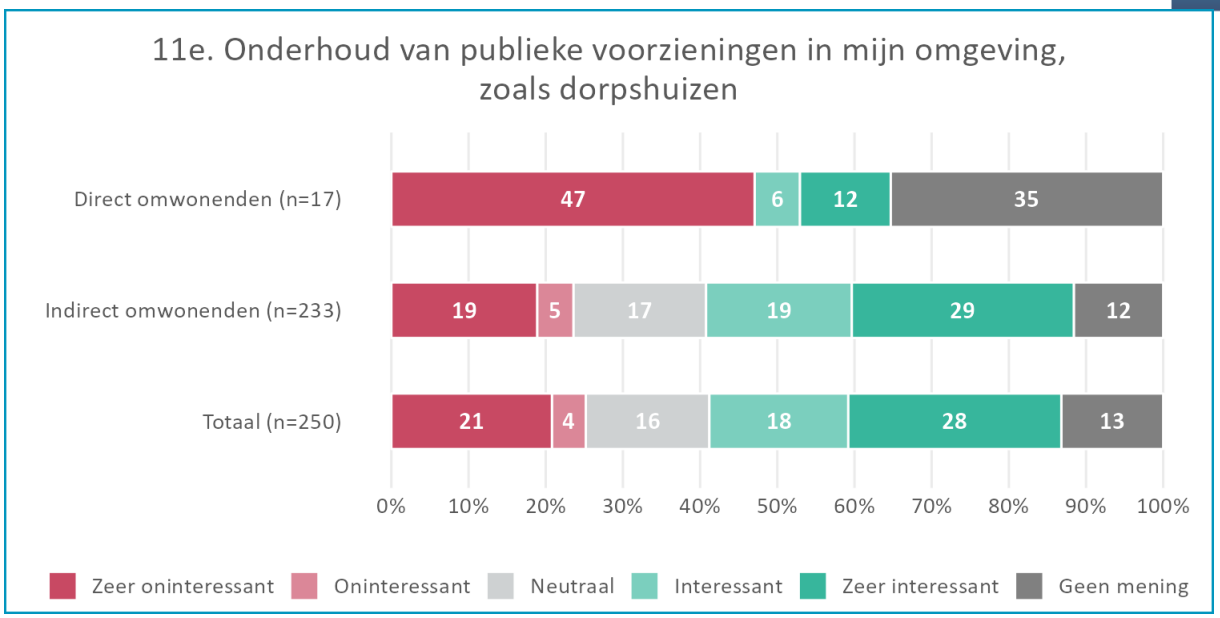
Via een energiecoöperatie kunnen omwonenden profiteren van het zonnepark. Er kan op verschillende manieren gebruik gemaakt worden van en betrokken zijn bij de energiecoöperatie. Deelnemers werd gevraagd in hoeverre zijn de volgende mogelijkheden interessant vinden, waarbij 1 = zeer oninteressant en 5 = zeer interessant.

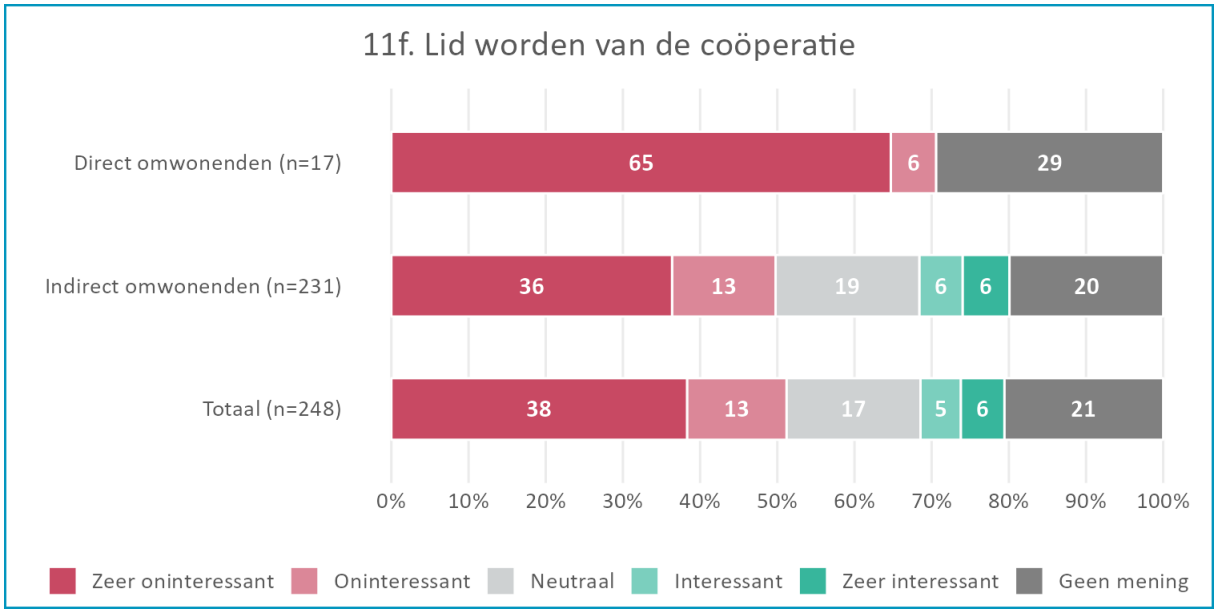

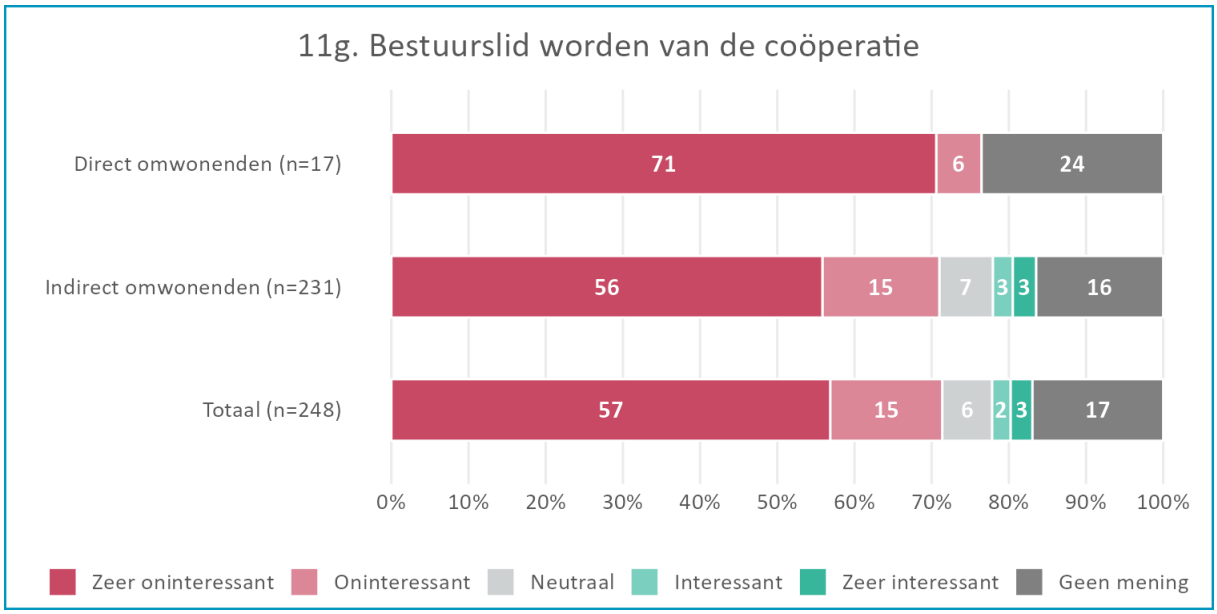

11b. Financiering krijgen voor verduurzaming van mijn woning
Direct omwonenden (n=17)
47
6
6
18
24
Indirect omwonenden (n=232)
25
8
12
13
25
16
Totaal (n=249)
27
8
12
13
24
17
0%
10%
20%
30%
40%
50%
60%
70%
80%
90%
100%
Zeer oninteressant
Oninteressant
Neutraal
Interessant
Zeer interessant
Geen mening

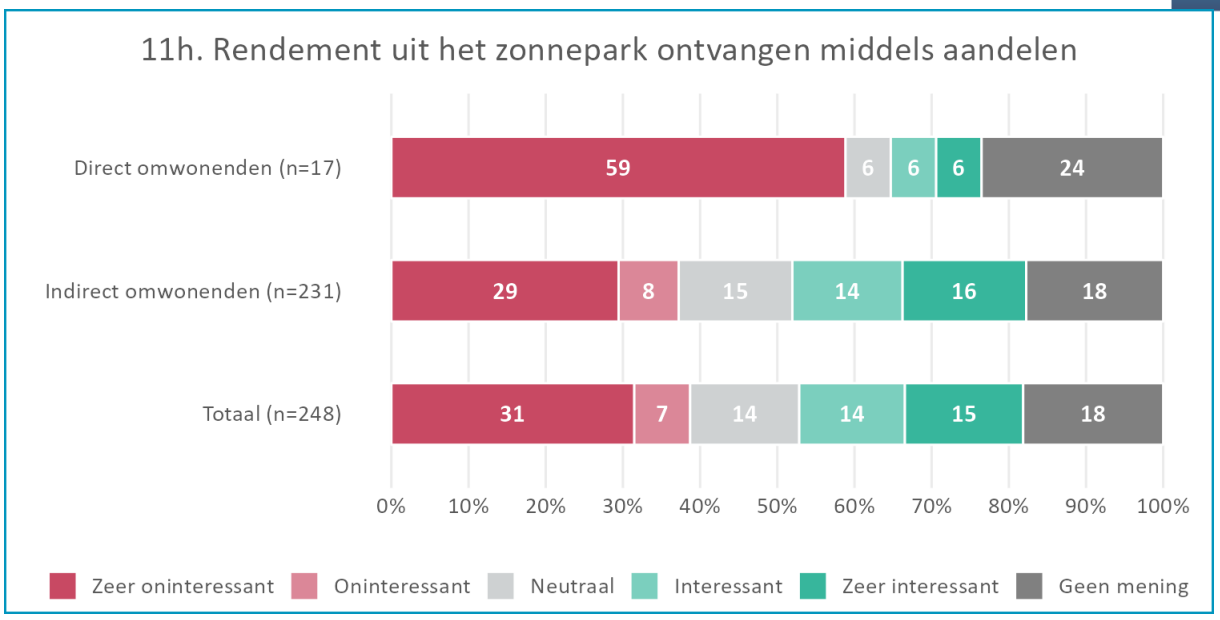

11c. Ideeën inbrengen om mijn wijk of dorp te verbeteren met een deel van de opbrengst van het zonnepark
Direct omwonenden (n=17)
47
6
12
12
24
Indirect omwonenden (n=232)
20
6
14
16
28
15
Totaal (n=249)
22
6
13
16
27
16
0%
10%
20%
30%
40%
50%
60%
70%
80%
90%
100%
Zeer oninteressant
Oninteressant
Neutraal
Interessant
Zeer interessant
Geen mening

11d. Financiering voor lokale initiatieven en verenigingen
Direct omwonenden (n=17)
41
6
12
12
29
Indirect omwonenden (n=232)
21
5
11
19
30
15
Totaal (n=249)
22
5
10
18
29
16
0%
10%
20%
30%
40%
50%
60%
70%
80%
90%
100%
Zeer oninteressant
Oninteressant
Neutraal
Interessant
Zeer interessant
Geen mening

11e. Onderhoud van publieke voorzieningen in mijn omgeving, zoals dorpshuizen
Direct omwonenden (n=17)
47
6
12
35
Indirect omwonenden (n=233)
19
5
17
19
29
12
Totaal (n=250)
21
4
16
18
28
13
0%
10%
20%
30%
40%
50%
60%
70%
80%
90%
100%
Zeer oninteressant
Oninteressant
Neutraal
Interessant
Zeer interessant
Geen mening

11f. Lid worden van de coöperatie
Direct omwonenden (n=17)
65
6
29
Indirect omwonenden (n=231)
36
13
19
6
6
20
Totaal (n=248)
38
13
17
5
6
21
0%
10%
20%
30%
40%
50%
60%
70%
80%
90%
100%
Zeer oninteressant
Oninteressant
Neutraal
Interessant
Zeer interessant
Geen mening

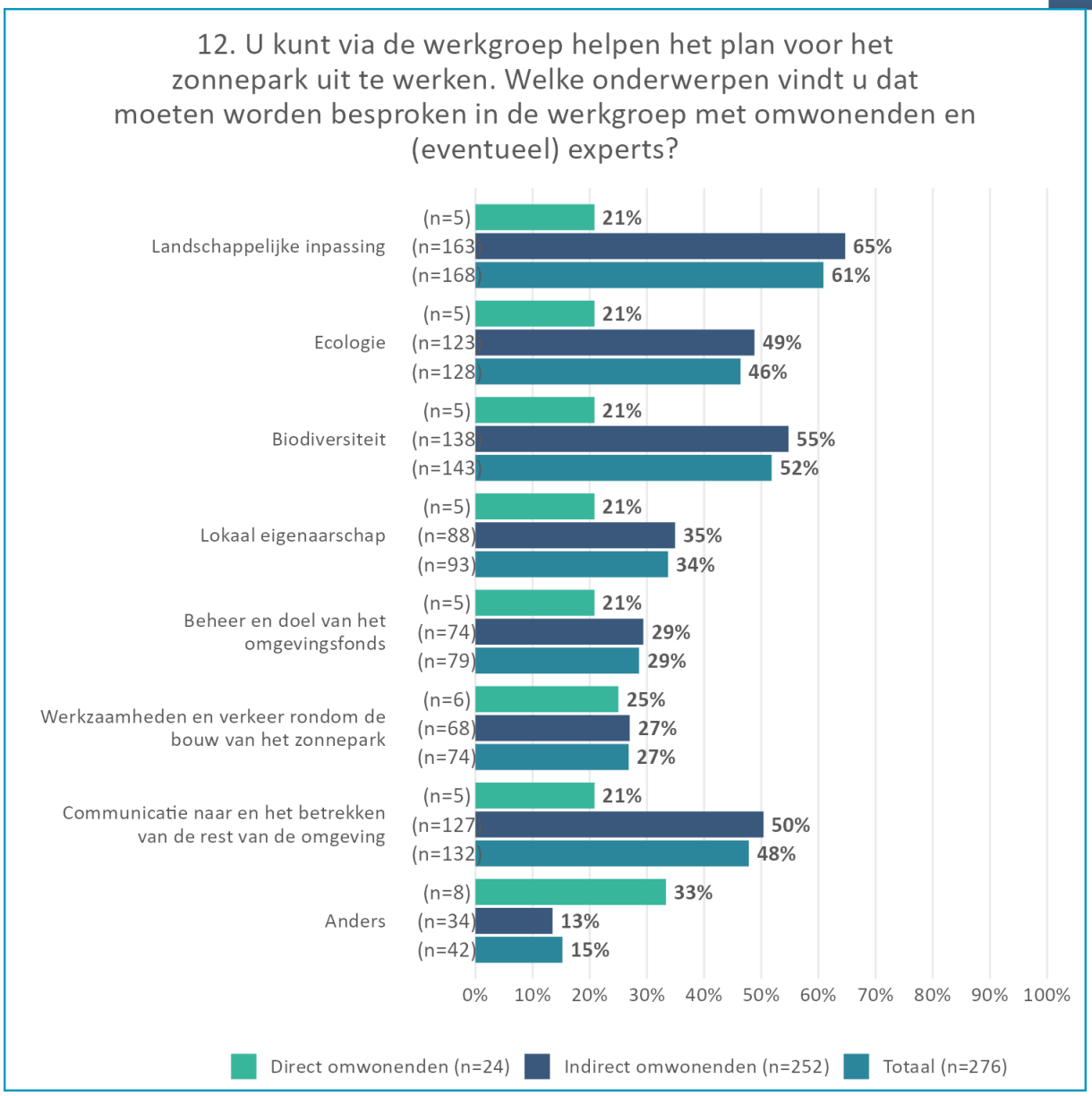

11g. Bestuurslid worden van de coöperatie
Direct omwonenden (n=17)
71
6
24
Indirect omwonenden (n=231)
56
15
7
3
3
16
Totaal (n=248)
57
15
6
2
3
17
0%
10%
20%
30%
40%
50%
60%
70%
80%
90%
100%
Zeer oninteressant
Oninteressant
Neutraal
Interessant
Zeer interessant
Geen mening

Van de voorgestelde opties om gebruik te maken van en betrokken te zijn bij een energiecoöperatie, zijn de twee meest interessante voor alle omwonenden de financiering voor lokale initiatieven en verenigingen en onderhoud van publieke voorziening in hun omgeving. De drie meest interessante voor direct omwonenden zijn ideeën in te brengen om hun wijk/dorp te verbeteren (24%), financiering voor lokale initiatieven en verenigingen (24%) en financiering voor verduurzaming van hun woning (24%). Voor indirect omwonenden zijn de meest interessante initiatieven financiering voor lokale initiatieven en verenigingen (49%), onderhoud van publieke voorziening in hun omgeving (48%) en ideeën in te brengen om hun wijk/dorp te verbeteren (44%).

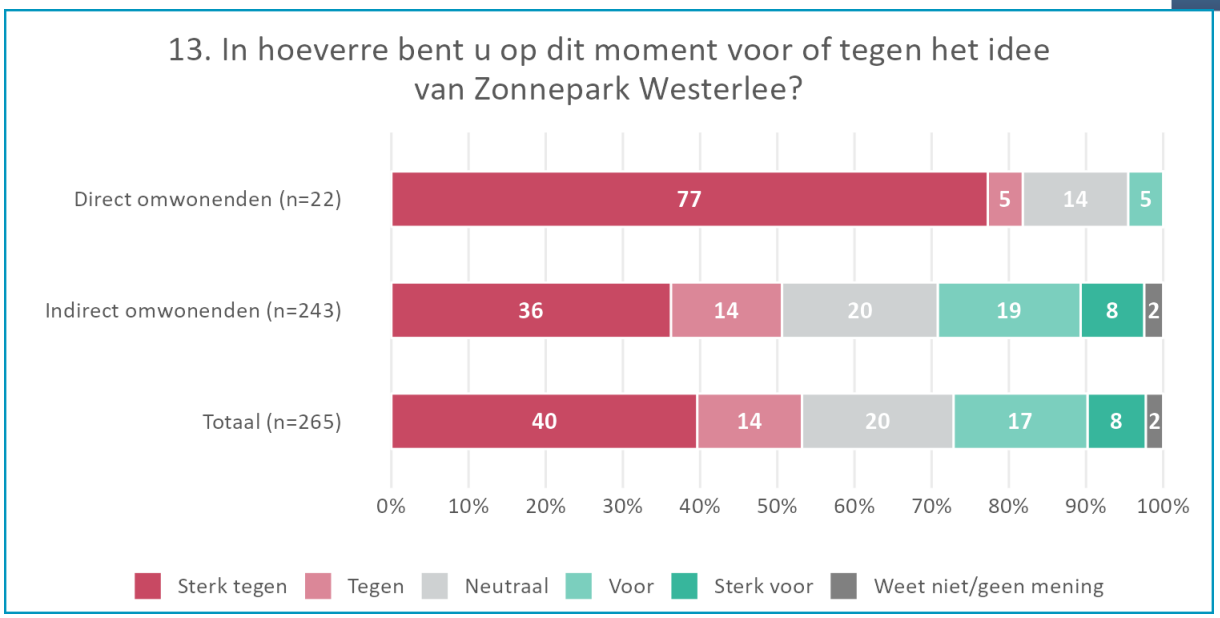
Bij de antwoordopties van vraag 12 werd de volgende uitleg gegeven:

- **Landschappelijke inpassing.** Hieronder valt bijvoorbeeld het plaatsen van bomen en struiken rondom een zonnepark.
- **Ecologie.** In dit kader kan worden besproken hoe het gebied toegankelijk blijft of aantrekkelijk kan worden gemaakt voor een bepaalde diersoort.
- **Biodiversiteit.** Hierbij kan het gaan om het vergroten van het aantal plant- en diersoorten, bijvoorbeeld door het planten van vruchtdragende struiken of het aanleggen van bloemen- en kruidenrijk grasland.
- **Lokaal eigenaarschap.** Het gaat bij dit thema om verschillende vormen van investeren in het zonnepark en het ontvangen van rendement door de omgeving via een lokale energiecoöperatie.
- **Beheer en doel van het omgevingsfonds.** Dit fonds wordt door de initiatiefnemers speciaal voor de omgeving beschikbaar gesteld. Het idee is dat de omgeving dit fonds zelf beheert en naar eigen inzicht uitgeeft.
- **Werkzaamheden en verkeer rondom de bouw van het zonnepark.** Het gaat dan bijvoorbeeld om de planning van de werkzaamheden en de beoogde verkeersroutes van het bouwverkeer.
- **Communicatie naar en het betrekken van de rest van de omgeving.** Hierbij staat centraal hoe omwonenden het beste kunnen worden geïnformeerd en betrokken: bijvoorbeeld via mails, nieuwsbrieven en open dagen.

Bij antwoordoptie 'Anders' worden de volgende toelichtingen gegeven: alles moet besproken worden (2x), bel Zonnepark Services Nederland B.V (1x), binnen vergunningverlening is een dwangbuis eromheen gelegd waardoor er geen ruimte meer is voor dit soort initiatieven (1x), directe maandelijkse financiële compensatie, zodat de bewoners zelf geen zonnepanelen hoeven aan te schaffen of de mogelijkheid voor omwonenden om zelf kosteloos zonnepanelen op hun eigen dak te krijgen (1x), geen zonnepark, direct stoppen met dit plan (22x), geen mening/interesse (4x), heb al zonnepaneel (1x), het rendement van een zonnepark op termijn (1x), krant/internet/streekbladen (1x), onderhoud en ondernemers betrekken (1x), stroomnetwerk versterken zodat huiseigenaren zelf ook nog kunnen terug leveren (1x).

De top vier onderwerpen die door de werkgroep besproken moeten worden zijn volgens alle omwonenden de landschappelijke inpassing, biodiversiteit, communicatie naar en het betrekken van de rest van de omgeving en ecologie. Deze vier onderwerpen worden ook door de indirecte omwonenden het meest genoemd. Voor de directe omwonenden zijn alle onderwerpen in vergelijkbare mate relevant.

De gegeven antwoorden op de vragen 14 “Wat zijn volgens u voordelen van Zonnepark Westerlee?”, 15 “Wat zijn volgens u nadelen van Zonnepark Westerlee?” en 16 “Heeft u nog suggesties voor het idee van Zonnepark Westerlee?” zijn integraal en geanonimiseerd weergegeven in het bijlagenrapport.

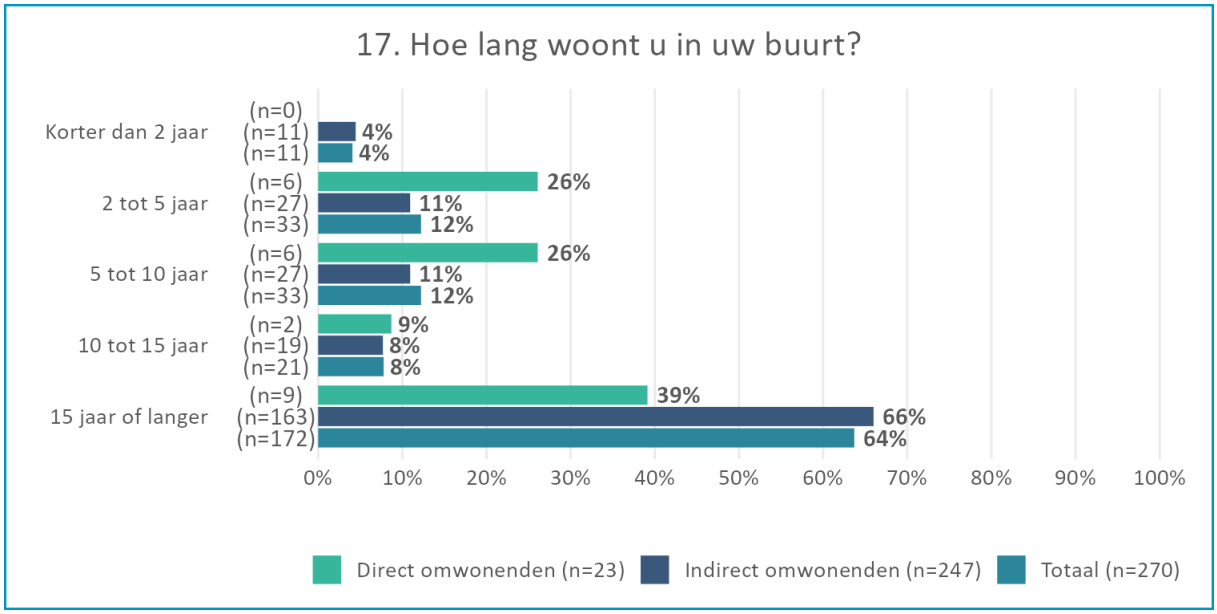
Als we kijken naar de totale groep omwonenden zien we dat 25% voor het idee van het zonnepark is en 54% tegen het idee. Bij direct omwonenden zijn er meer tegenstanders (82%) van het idee dan bij indirect omwonenden (50%). Nadelen volgens de indirecte omwonenden zijn horizonvervuiling, overbelasting van het stroomnet, landschapsvervuiling, de verstoring van flora en fauna, de waardedaling van de woning en het verlies van landbouwgrond. Uit de interviews met direct omwonenden blijkt bij een meerderheid ook boosheid en frustratie te zijn, omdat er al diverse duurzaamheidsprojecten in de buurt zijn, zoals een windmolenpark en zonneparken. Andere nadelen die genoemd worden zijn (bouw)overlast, horizon-/landschapsvervuiling, verslechterd uitzicht en waardedaling van de huizen.

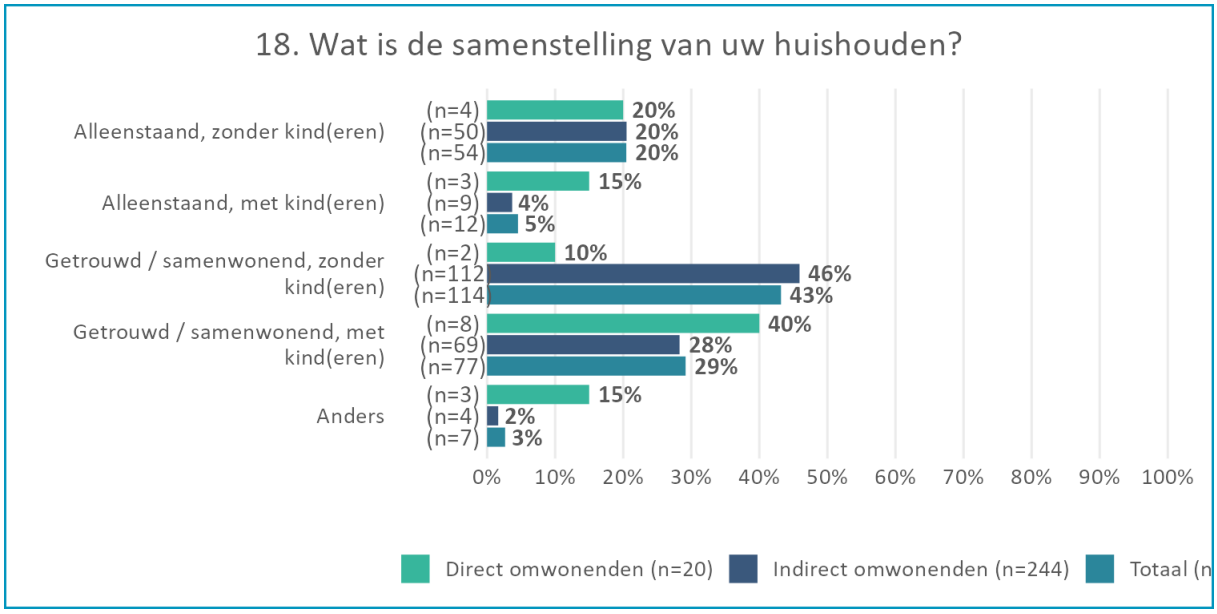
Van de indirect omwonenden is 27% voor het plan, bij direct omwonenden is dit 5%. Voordelen zijn er weinig volgens de directe omwonenden, enkel voordelen die genoemd worden zijn voordelige stroom voor de omgeving, werkgelegenheid en duurzame energie. De meest genoemde voordelen van het park volgens indirecte omwonenden zijn verglijkbaar: een bijdrage aan de opwekking van duurzame energie en meeprofiteren voor de lokale bevolking.

De meest genoemde suggesties van direct omwonenden voor het idee van Zonnepark Westerlee luiden: een andere locatie kiezen, de omwonenden betrekken en voldoende beplanting. Indirect omwonenden noemen (naast een andere locatie) groene inpassing, omwonenden mee laten profiteren en goed overleg met omwonenden.

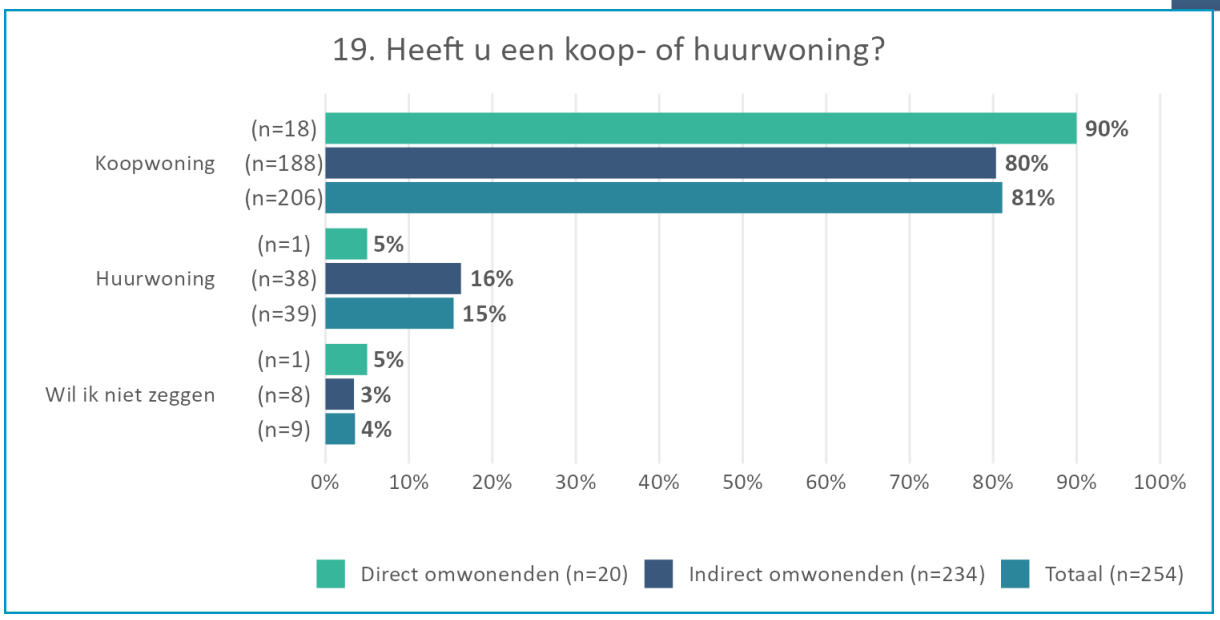
3.5 Tot slot

Ten slotte werd aan de deelnemers een aantal achtergrond vragen en een afsluitende vraag gesteld.

Bij antwoordoptie ‘Anders’ worden de volgende toelichtingen gegeven: doet niet ter zake (1x), drie volwassenen (1x), niet bekend (1x), ongehuwd samenwonend (1x), weduwe (2x).

De gegeven antwoorden op de vragen 20 “Heeft u tot slot nog opmerkingen die u wilt delen met Pure Energie, Coöperatie Energie(k) Oldambt of het onderzoeksbureau naar aanleiding van deze vragenlijst?” zijn integraal en geanonimiseerd weergegeven in het bijlagenrapport.

Uw contactpersonen
Chiel Westra – c.westra@enneus.nl
Jennifer Wyduba – j.wyduba@enneus.nl

Hoofdkantoor Groningen
Sylviuslaan 5
9728 NS Groningen

Postbus 473
9700 AL Groningen

Kantoor Utrecht
Graadt van Roggenweg 328-334
3531 AH Utrecht

T. 050 – 711 52 55
info@enneus.nl
www.enneus.nl

Enneüs onderzoekt en adviseert

november 2022

BIJLAGENRAPPORT

Draagvlakonderzoek Zonnepark Westerlee

Pure Energie

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
1 | Leeswijzer 3
2 | Vragenlijst 4
3 | Antwoorden open vragen 10
3.1 Alle omwonenden 10

1 | Leeswijzer

Dit rapport betreft een bijlagenrapport. Hoofdstuk 2 bevat de vragenlijst die is gebruikt voor het onderzoek. Hoofdstuk 3 bevat een integrale, geanonimiseerde weergave van de antwoorden op de open vragen van alle omwonenden. Indien (delen van) het antwoord mogelijk herleidbaar waren naar individuen, zijn deze vervangen door [***].

2 | Vragenlijst

DRAAGVLAKONDERZOEK ZONNEPARK WESTERLEE

- **Heeft u vragen over de vragenlijst of het onderzoek?** Dan kunt u contact opnemen met de helpdesk: bel of WhatsApp naar 050 20 53 014 (op werkdagen tussen 9:00 en 17:30), e-mail: helpdesk@enneus.nl. Vermeld hierbij de volgende code:
- U kunt de vragen beantwoorden door het vakje van uw keuze aan te kruisen. Heeft u per ongeluk **een kruisje in een verkeerd hokje** gezet? Zet dan haakjes om het verkeerd aangekruiste hokje: (☒) en kruis het juiste hokje aan.

ACHTERGROND

1. Waar woont u?

- ☐ Meeden
- ☐ Nieuwe Pekela
- ☐ Oude Pekela
- ☐ Veendam
- ☐ Westerlee
- ☐ Winschoten
- ☐ Anders → *U hoeft deze vragenlijst niet verder in te vullen*

2. Wat zijn de cijfers van uw postcode?

DUURZAME ENERGIE

Het doel van een zonnepark is het opwekken van duurzame energie. In dit geval zonne-energie.

3. Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen.

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee oneens /niet mee eens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet/Geen mening
Ik ben voor duurzame energie in het algemeen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben voor duurzame energie in de vorm van zonne-energie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik volg de ontwikkelingen van zonneparken in mijn omgeving	☐	☐	☐	☐	☐	☐

INFORMATIEVOORZIENING

Zonnepark Westerlee is een initiatief van Pure Energie en Coöperatie Energie(k) Oldambt. Zij hebben een idee voor een zonnepark in Westerlee tussen de D.H. Vinkersweg en de Ceresweg - parallel aan het Emergobos. Meer informatie kunt u vinden op de website: www.zonneparkwesterlee.nl

4. In hoeverre was u (voor dit onderzoek) al bekend met het bovenstaande idee om een zonnepark te ontwikkelen in Westerlee?

- ☐ Geheel mee onbekend ⟶ *Ga naar vraag 6*
- ☐ Mee onbekend ⟶ *Ga naar vraag 6*
- ☐ Neutraal
- ☐ Mee bekend
- ☐ Geheel mee bekend

5. Via welke kanalen kent u het idee?
(meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Krant of huis-aan-huisblad
- ☐ Flyer
- ☐ Nieuwssites
- ☐ Nieuwsbrief
- ☐ Informatiebrieven
- ☐ Facebook
- ☐ Twitter
- ☐ WhatsApp
- ☐ Radio/TV
- ☐ Bewonersavond
- ☐ Familie/vrienden/kennissen/buren
- ☐ Anders, namelijk: ____

6. Hoe zou u in de toekomst door Pure Energie geïnformeerd willen worden over het beoogde zonnepark in Westerlee?
(meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Nieuwsbrief
- ☐ www.zonneparkwesterlee.nl
- ☐ Informatiebrief in de brievenbus
- ☐ Flyer
- ☐ WhatsApp
- ☐ Bewonersavond
- ☐ Online nieuwssites
- ☐ Krant of huis-aan-huisblad
- ☐ Anders, namelijk: ____
- ☐ Ik wil niet geïnformeerd worden

U hoeft deze vraag alleen in te vullen als u bij vraag 6 'krant of huis-aan-huisblad' hebt gekozen.

6a. Welke krant of huis-aan-huisbladen leest u?

Als u bij vraag 4 'geheel mee onbekend' of 'mee onbekend' heeft ingevuld, kunt u vraag 7 overslaan.

7. Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stelling: "Ik ben door de initiatiefnemers (Pure Energie en Coöperatie Energie(k) Oldambt) tot nu toe voldoende betrokken bij het idee."

☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helemaal mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet / Geen mening

Als u bij vraag 7 'mee eens' of 'helemaal mee eens' heeft ingevuld, kunt u vraag 7a overslaan.

7a. U geeft aan niet voldoende betrokken te zijn door de initiatiefnemers. Kunt u kort toelichten wat de initiatiefnemers beter kunnen doen om u voldoende te betrekken?

HET IDEE VAN ZONNEPARK WESTERLEE

8. Verwacht u hinder te ondervinden van het zonnepark?

- ☐ Ja
- ☐ Nee → *Ga naar vraag 10*
- ☐ Weet niet / Geen mening → *Ga naar vraag 10*

9. Wat voor hinder verwacht u?

9a. Hoe zou deze hinder kunnen worden beperkt als het zonnepark er komt?

Pure Energie en Coöperatie Energie(k) Oldambt vinden het belangrijk dat de omgeving profiteert van de opbrengsten van het zonnepark. Denk daarbij aan mede-eigendom in het zonnepark, een omgevingsfonds en het ondersteunen van lokale clubs/verenigingen.

10. Hoe belangrijk vindt u dat de omgeving kan profiteren van de komst van het zonnepark?

- ☐ Zeer onbelangrijk
- ☐ Onbelangrijk
- ☐ Neutraal
- ☐ Belangrijk
- ☐ Zeer belangrijk
- ☐ Weet ik (nog) niet / Geen mening

11. Via een energiecoöperatie kunnen u en andere omwonenden profiteren van het zonnepark. U kunt op verschillende manieren gebruik maken van de energiecoöperatie en er betrokken bij zijn. Kunt u van de volgende mogelijkheden aangeven in hoeverre u ze interessant vindt?
(1 = zeer oninteressant, 5 = zeer interessant)

	1	2	3	4	5	Geen mening
Advies krijgen over de verduurzaming van mijn woning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Financiering krijgen voor verduurzaming van mijn woning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ideeën inbrengen om mijn wijk of dorp te verbeteren met een deel van de opbrengst van het zonnepark	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Financiering voor lokale initiatieven en verenigingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Onderhoud van publieke voorzieningen in mijn omgeving, zoals dorpshuizen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lid worden van de coöperatie*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bestuurslid worden van de coöperatie*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rendement uit het zonnepark ontvangen middels aandelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

** Zie voor meer informatie over energiecoöperatie Energie(k) Oldambt: www.coop-energiek-oldambt.nl*

12. U kunt via de werkgroep* helpen het plan voor het zonnepark uit te werken. Welke onderwerpen vindt u dat moeten worden besproken in de werkgroep met omwonenden en (eventueel) experts? (meerdere antwoorden mogelijk, antwoord geven op deze vraag betekent niet dat u zich aanmeldt voor de werkgroep)

- ☐ **Landschappelijke inpassing.** Hieronder valt bijvoorbeeld het plaatsen van bomen en struiken rondom een zonnepark.
- ☐ **Ecologie.** In dit kader kan worden besproken hoe het gebied toegankelijk blijft of aantrekkelijk kan worden gemaakt voor een bepaalde diersoort.
- ☐ **Biodiversiteit.** Hierbij kan het gaan om het vergroten van het aantal plant- en diersoorten, bijvoorbeeld door het planten van vruchtdragende struiken of het aanleggen van bloemen- en kruidenrijk grasland.
- ☐ **Lokaal eigenaarschap.** Het gaat bij dit thema om verschillende vormen van investeren in het zonnepark en het ontvangen van rendement door de omgeving via een lokale energiecoöperatie.
- ☐ **Beheer en doel van het omgevingsfonds.** Dit fonds wordt door de initiatiefnemers speciaal voor de omgeving beschikbaar gesteld. Het idee is dat de omgeving dit fonds zelf beheert en naar eigen inzicht uitgeeft.
- ☐ **Werkzaamheden en verkeer rondom de bouw van het zonnepark.** Het gaat dan bijvoorbeeld om de planning van de werkzaamheden en de beoogde verkeersroutes van het bouwverkeer.
- ☐ **Communicatie naar en het betrekken van de rest van de omgeving.** Hierbij staat centraal hoe omwonenden het beste kunnen worden geïnformeerd en betrokken: bijvoorbeeld via mails, nieuwsbrieven en open dagen.
- ☐ Anders, namelijk: _____

** Zie voor meer informatie over de werkgroep: www.zonneparkwesterlee.nl/werkgroep*

13. **In hoeverre bent u op dit moment voor of tegen het idee van Zonnepark Westerlee?**

☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sterk tegen	Tegen	Neutraal	Voor	Sterk voor	Weet niet / Geen mening

14. **Wat zijn volgens u de voordelen van Zonnepark Westerlee?**

15. **Wat zijn volgens u de nadelen van Zonnepark Westerlee?**

16. **Heeft u nog suggesties voor het idee van Zonnepark Westerlee?**

TOT SLOT

17. **Hoe lang woont u in uw buurt?**

- ☐ Korter dan 2 jaar
- ☐ 2 tot 5 jaar
- ☐ 5 tot 10 jaar
- ☐ 10 tot 15 jaar
- ☐ 15 jaar of langer

18. **Wat is de samenstelling van uw huishouden?**

- ☐ Alleenstaand, zonder kind(eren)
- ☐ Alleenstaand, met kind(eren)
- ☐ Getrouwd / samenwonend, zonder kind(eren)
- ☐ Getrouwd / samenwonend, met kind(eren)
- ☐ Anders, namelijk:

19. **Heeft u een koop- of huurwoning?**

- ☐ Koopwoning
- ☐ Huurwoning
- ☐ Wil ik niet zeggen

20. **Heeft u tot slot nog opmerkingen die u wilt delen met Pure Energie, coöperatie Energie(k) Oldambt of het onderzoeksbureau naar aanleiding van deze vragenlijst? Laat ze dan hieronder achter:**

Hartelijk dank voor het invullen!
U kunt de vragenlijst terugsturen in de antwoordenvelop.

3 | Antwoorden open vragen

3.1 Alle omwonenden

7a. U geeft aan niet voldoende betrokken te zijn door de initiatiefnemers. Kunt u kort toelichten wat de initiatiefnemers beter kunnen doen om u voldoende te betrekken?
"Betrekken bij" klinkt een beetje positief. Ik wil niet geïnformeerd worden omdat ik absoluut tegen de komst van het zonnepark ben.
(?) meenemen in proces.
Achteraf informatie geven is tamelijk zinloos. Vooraf was beter, keuzes bieden zinvol.
Beter eerlijk informeren en de burger laten profiteren.
Betere communicatie door middel van huis aan huis bezoek.
Betere indicatie van tevoren in de krant en via de brievenbus.
Betere/meer berichtgeving op tijd.
Betrokken zijn betekent niet alleen wat informatie delen maar ook gericht meningen ophalen van omwonen, zoals dit NU gebeurt. NU neemt men dus denk ik wel een stap in de goede richting.
Betrokkenen informeren via huis aan huis informatie. De krant. Info avond.
Bij het bezoek van Pure werd ik in feite gewoon geconfronteerd met een volledig plan.
De informatiekanalen in het dorp Westerlee beter gebruiken
De omwonenden het gevoel geven gehoord te worden. Er staat niemand in de directe omgeving van het beoogd zonnepark positief tegenover het idee en toch gaat de procedure door!
De omwonenden persoonlijk uitnodigen voor een gesprek.
Dit gaat veel meer mensen aan in plaats van alleen de omwonenden!
Dit is de eerste informatiebrief die ik heb ontvangen. Ik ben door anderen geattendeerd
Dit is het eerste wat we er vanuit de initistiefnemers over horen. Info zelf moeten vernemen vanuit div media
Draagvlak onderzoek is eerste officiële contact, had wellicht via infobrief eerder ingelicht kunnen worden over de plannen
Duidelijker kaarten sturen met de ligging van het nieuwe zonnepark erop.
Eerder informeren.
Eerst draagvlak onderzoek en dan met plannen komen. Bij dit initiatief is de omgekeerde volgorde gebruikt. Nl. eerst plannen maken en dan draagvlak onderzoeken.
Eerst een bewonersavond met uitleg van plannen, consequenties, voordeel op stroom bijvoorbeeld, mogelijk andere opties etc kortom betrokken worden in voortraject.
Eerst informeren van omwonenden, adviezen opvolgen -> Plan ontwikkelen later.
Enquête houden voordat iets geplaatst wordt.
Er is totaal geen informatie vooraf verstrekt en ook geen vraag gesteld vooraf. Nu de plannen er liggen wordt er een enquete gehouden.
Er zijn wel avonden georganiseerd. Maar dan nog, ik heb het gevoel dat mij iets opgelegd wordt. Een eerlijk verhaal wil ik horen. Ik heb er eerlijk gezegd geen vertrouwen meer in.
Flyer/nieuwbrief in brievenbus
Flyers.
Geen zonnepanelen op goede landbouwgrond. Grond is voor voedselproduktie.
Goed informatie geven.

Het idee is er al langer, voordat de informatie komt.
Huis aan huis bezoek
Ik heb geen informatie gezien.
Ik heb neutraal aangegeven.
Ik heb neutraal ingevuld.
Ik hoef hier geen zonnepark, net als die windmolens.
Ik hoef niet verder geinformeerd
Ik vind het wel prima zo en ik hoef er niet bij betrokken te worden.
Ik zou niet met Energiek om de tafel willen, dit is een soort gekunstelde organisatie door de gemeente. Met Pure Energie is mijn ervaring dat ze niet in staat zijn om technisch een gesprek met mij aan te gaan. Ze hebben te weinig inhoudelijke specialistische technische kennis om zelf een zonnepark te exploiteren naar mijn mening. Het moet niet alleen om geld gaan.
In een veel bredere kring communiceren.
In eerste stadium informeren en vragen naar de mening van omwonenden.
Informatie of wij als inwoners hier voordeel mee hebben.
Informatiebrief.
Informatieverstrekking
Informeren.
Interesseert hun in feite niets. Onderzoek is alleen voor de bühne, besluit is er al. Zie meerdere zonneparken en windpark N33.
Las het in het huis aan huis blad.
Maar één flyer gehad, te weinig.
Meer de bewoners op een avond laten komen, dus meer data dat we kunnen komen.
Meer info via nieuwsbrieven.
Meer informatie omtrent de gevolgen voor de omwonenden. Gevolgen ten aanzien zorgt negatief als positieve mogelijkheden.
Meer informatie te verstrekken dat er plannen waren.
Meer informatie verstrekken
Meer informatie verstrekken over gevolgen voor het stroomnet. Bijvoorbeeld: wordt de spanning in onze wijk hoger?
Meer informatie verstrekken.
Meer informatie.
Meerdere informatiepanelen, zoals niuwssites Menterwolde.info, prachtig pekeltje
Men is al begonnen.
Mij erbij betrekken.
Misschien eerder de omwonenden op de hoogte stellen?
Niet achteraf een enquête sturen, maar wanneer de plannen concreter worden direct informatie uitsturen.
Nieuwsbrieven verstrekken, online en eerder kenbaar maken van ideeën.
Nu wordt gelukkig aan ons, bewoners in de onmiddellijke omgeving , om onze mening gevraagd. Dat is netjes. Tot nu toe was dat niet gedaan.
Op tijd inlichten.
Opbrengsten. Mede-eigendom. Omgevingsfonds. Ondersteuning lokale clubs/verenigingen.
Persoonlijk benaderen.
Persoonlijk per brief, zoals nu.
Plannen meer openbaar maken.

Regionaal (gepersonaliseerd) Huis aan Huis plannen presenteren en toelichten. (Tijdspad, traject, milieueffect...)
Sociale media.
Tot nu toe heb ik in westerlee niets gehoord van enige ontwikkelaar. Geen enkele bijeenkomst geweest in Westerlee.
Van tevoren vragen of we het er mee eens zijn. Dit is te laat, wij zullen alles doen om het tegen te houden.
Veel eerder informeren over de planvorming. (Nu ligt het plan er al en we wisten niets.)
Veel meer informatie naar buiten brengen via websites, facebook et cetera.
Verdwijn uit deze regio, "dure" landbouwgrond opofferen aan foeilelijke panelen.
Via brievenbus.
Volledige openstelling van wat er te gebeuren staat, meer berichtgeving.
Vooraf informeren naar draagvlak voor een zonnepark, niet mededelen dat er plannen zijn voor een zonnepark.
Vooral informatie huis aan huis!
Voorlichtings avond.
We weten niet wat ze voor ons verzwijgen, dus geen idee of we er voldoende bij worden betrokken.
We zijn natuurlijk wel benaderd door onze kinderen. Het is voor mij niet belangrijk dat ik er zoveel bij betrokken wordt.
Wij hebben niet de mogelijkheid gezien om aan te haken of zijn benaderd voor de baten.
Wij waren niet op de hoogte gesteld. Het is niet op onze grond dus geen inspraak in verband met onze [redacted] zijn wij fel tegen.
Ze moeten ons vroegtijdig informeren over dit soort zaken. Het voelt alsof ze nu te laat zijn met het betrekken van de omgeving. Op deze manier is er al wel eens een zonnepark geplaatst.
Ze nemen omwonende die het idee niet zien zitten niet serieus en willen het gaan oplossen, terwijl de enige oplossing kan zijn geen zonnepark!
Zij waren al in een veel verder stadium en namen ons daar niet in mee. Dat is jammer.
Zoals bij een vorige vraag aangegeven is de aanbouw al gestart terwijl dit onderzoek nu pas plaats vindt.
Zou fijn zijn dat je al in een vroeg stadium betrokken wordt en niet op het moment dat de beslissing slims gevallen.

9. Wat voor hinder verwacht u?
- Aanleg verkeershinder
- Apparatuur sneller defect door hogere netspanning.
- Geluid
- Het wordt veel te veel.
- Hinder door gebrek aan ruimte en open landschap
- Landschapsvervuiling
- Landschapsvervuiling/horizonvervuiling.
- Natuur gaat kapot. Reeën en wilde dieren verdwijnen.
- Uitzicht is vreselijk en waar houdt het op? Waarom alles in Oldambt? En het gaat maar door. Vertrouwen in het bestuur van Oldambt is weg.
- Verkeer door aanleggen
- Verkeer.
- Verkwisting van landbouwgrond.

- Weerkaatsing van panelen
- Zelf niet meer terug kunnen leveren.
(?) vervuiling.
Aantasting uitzicht, schittering
Aantasting van de woonomgeving
Aanzicht/ omgeving wordt voorledig geïndustrialiseerd. Doodongelukkige vrienden die er op uitkijken. Minder ruimte voor fauna en flora. Geluidshinder voor omwonenden.
bederf woongenot
Beeld bepalend ziet er niet uit
Beeld, inbreuk op flora en fauna en gezien het nabij gelegen andere zonnepark te veel van het goede.
Belemmering van ons uitzicht, overlast bij de bouw, beperking natuurwaarde., precedentwerking voor meer zonneparken in de omgeving.
Beperking in terugleveren eigen panelen, horizonvervuiling en ten koste van een prachtig landschap.
Bouwverkeer
Bouwverkeer.
Bromtonen van transformatoren, vermindering leefkwaliteit door zeer sterke verindustrialisering van mijn woonomgeving.
Daarnaast verwacht ik dat mijn zonnepanelen hun stroom niet kwijt kunnen door een te groot aanbod in de nabijheid
Dat er op een zonnepark veel beter voedsel wordt overbouwd in plaats van die troep wat straks weer voor vervuiling gaat zorgen omdat het niet te recyclen is.
Dat ik de energie van mijn eigen zonnepanelen niet kan terugleveren.
De bewoners die er op uit kijken krijgen hinder
De bijdrage van deze regio aan de energietransitie is al buitensporig hoog.
De zonnestralen die op de panelen schijnen die de mensen verblinden, zolang de bomen ze niet bedekt. [redacted]
Diverse vormen van overlast. Teveel bebouwing in dit landelijke gebied. Onrust, geluidsoverlast, licht overlast (spiegelen).
Een zonnepark vind ik zeer verstorend in het landschap, nog meer eigenlijk als windmolens.
Emergobos is mooi om te wandelen. Wandelplezier wordt hierdoor verstoort (landschapvervuiling). Naast een mooie bos hoort geen zonnepark. Belachelijk.
Enorme aantasting van het landschap. Het Eemrgobos gaat ahw ingeklemd worden tussen de parken van Pekela en Westerlee.
Er blijft geen landschap over, alles hier in de ongeving wordt maar volgeplempt met zonnepanelen die enorm veel ruimte innemen en complete weilanden “opeten”. Zonnepanelen, prima maar niet overal in de natuur.
Extra vrachtverkeer en lawaai daarvan.
Geheel om Groningen wordt volgepropt met windmolens en zonneparken. Horizonvervuiling. Landbouw wordt industriegebied.
Geluid, visueel aantrekkelijk, vervuiling, industrialisatie van landschap.
Gezichtshinder, industrie landschap. Het emergo bos is voor ons een fijne wandelplaats door 2 zonneparken wordt de beleving minder prettig.
Gezichtshinder. Er mag dan wel geen andere vorm van hinder zijn, zo'n zonnepark is natuurlijk een afschuwelijk aanzicht in het mooie landschap.
Goede landbouwgrond wordt gebruikt voor het plaatsen van panelen. Het tekent het gebied.
Gras, open karakter verdwijnt. Zie Zuidbroek, afschuwelijk!

Grondprijs stijging
Het begint in deze regio steeds meer op een bedrijvenpark te lijken.
Het haalt het hele uitzicht weg. En door de weerspiegeling van de zon, hindert dat het zicht. De horizon wordt hierdoor vervuild en dat vind ik erg jammer.
het is geen gezicht, vernietiging van natuur
Het is genoeg voor de omgeving van Meeden, na het windpark N33, het zonnepark Duurkenakker, de stikstoffabriek tussen Meeden en Muntendam, en het alsmaar uitbreiden van het verdeelstation aan de Beneden Veensloot!
Het verschrikkelijke aangezicht en verwoesting van landbouwgrond en dus voedselvoorziening. Instabiel energienet.
Het wordt te veel in dit gebied.
Het zonnepark bij Pekela wat nu in ontwikkeling is, veroorzaakt geluidsoverlast. Hier wordt natuur/landbouw grond opgeofferd. Dit zal in dit geval ook zo zijn. Het (?) gebied van veel dieren komt in het nauw zeker nu deze twee gebieden over de lengte gezien elkaar bijna raken tot een immense blokkade.
het zoveelste stukje natuur in de omgeving wat ontsiert gaat worden door zonnepanelen.
Hinder i.v.m. de aanleg, schittering op de panelen door de zon tijdens het fietsen en natuurlijk niet te vergeten: natuurvernietiging.
Hinder van gezondheid. Hinder van natuur en biodiversiteit.
Horizonvervuiling, geluid, gebrom. Dieren, zoals hertjes die ik nu zie lopen, zullen vertrekken.
Horizonvervuiling, het is geen "plaatje".
Horizonvervuiling. Zet ze op zee.
Horizonvervuiling. Zonnepanelen zichtbaar vanaf de openbare weg.
[redacted] Wij ondervinden geen voordeel.
[redacted] Ook ben ik bang voor het verpesten van de natuur en de dieren die er leven. Ik ben ook bang voor het geluid van de transformator.
Ik verwacht hinder qua uitzicht en met de bouw. De omgeving verandert erdoor dus het heeft een impact op de hele natuur.
[redacted]
In de bouwfase verwachten we hinder als: lawaai, verkeersoverlast, onrust, lichtoverlast. Daarnaast verwachten we overlast omdat ons uitzicht zal verslechteren. Schitteren de zonnepanelen? Is er een straling? Maar ook vragen we ons af hoeveel mensen er wel niet op af komen [redacted] Al met al zorgt het voor veel onrust en onzekerheid.
Inbreuk op de natuur in de omgeving. Reeds zonnepark en windmolens in onze omgeving. Is genoeg.
Je kunt in de omgeving bijna niet meer rijden zonder ergens een zonnepark of windpark te zien.
Kans op hogere netspanning met als gevolg:
Landschap aantasting, verkeershinder, verlichting en landbouwgrond gaat verloren.
Landschap verdwijnt.
landschap vervuiling
Landschap/horizonvervuiling, minder leefruimte voor dieren, insecten, straling (lange termijn effect nu nog onbekend). We worden omringd door zonneparken, waardevermindering woning. Negatief effect op biodiversiteit, kwaliteit bodem. Hier is een kennis (?) (zie ook onderzoek Wageningen Universiteit: Zonneparken, Natuur & Landbouwzorg).
landschapschade

Landschapsvervuiling! Misbruiken van grote hoeveelheid goede landbouwgrond.
Landschapsvervuiling, insluiting van natuurgebied, waardedaling woning, geluidshinder, industrialisatie van de omgeving, derving woongenot.
Landschapsvervuiling.
Landschapsvervuiling.
Landschapsvervuiling. Het park komt te prominent in het zicht tussen de woonkernen.
Landschapsvervuiling. We komen er zo middenin.
Landschapvervuiling, straling bronnen, ecologisch onverantwoord, hoe worden de ? panelen gercycling en welke hinder ondervinden landen waar vaak 'troep' wordt gedumpt.
Lawaai, natuur wat vergaat, schittering van de panelen, de daling in prijzen van de woningen.
Leefbaarheid. Landschapvervuiling.
Lelijk, horizonvervuiling, geen natuur mogelijk. Zonneparken horen op daken (is genoeg voor handen).
Meer natuur naar de kloten
Minder plezier aan het landschap.
Mogelijk overbelasting net/vol net.
Natuur aantasting. Doorn in het oog die lelijke glimmende platen.
Natuur wordt een glazen bak.
O.a. Verkeershinder tijdens de aanleg van het zonnepark.
Omgevingsvervuiling. Er staan genoeg van dit soort wild gegroeide "parken".
Overbelasting enegrienetwerk
Overbelasting van het net
Overlast voor mens en dier. Er is hier al veel te veel.
Overlast voor mens en dier. Geluid, licht. Vooral leeft bij mij het gevoel dat we hier al heel veel doen. Teveel. Afvalputje. En nu komt dit er ook weer bij zonder dat we in het begin mee konden praten
[redacted] Flink vermogen verlies. De wandelroute van de dieren wordt belemmerd.
Rode verlichting in de avond/ nacht. Laagtonig gebom.
Schadelijk voor natuur
Schittering
schittering en uitbreiden elektriciteits schakelstation
Schittering.
Storing in het stroomnet, gevolgd door enige tijd stroomloos zijn
Storing op de frequenties voor zendamateurs
Straling, magnetische, electrische straling, geluidsoverlast van de omvormers, bodemvervuiling. Aluminiumoxide en zinkoxide. [redacted] Dit is persoonlijke overlast die ik verwacht.
Stroomnetwerk overbelast waardoor onze eigen zonnepanelen niet meer kunnen terugleveren. Ook verwacht ik niet dat de energiekosten minder wordt door deze zonneparken. Dus uiteindelijk verwachten wij geen voordeel, maar zien wij het landschap waarvoor wij hier zijn gaan wonen, veranderen in een industrieel gebied.
Ten eerste, het uitzicht. En gewoon een stuk natuur dat verdwijnt, wat alle bewoners het liefst willen behouden. We zijn hier allemaal natuurliefhebbers, anders woon je hier niet. Het is belangrijk voor de natuur en voor de dieren dat er een stukje uitloop is. Als er een zonnepark is, verdwijnt dat stukje heel erg.
Terugleveren

Transport over smalle wegen oponthoud.
U sloopt hiermee opnieuw een stukje natuur.
Uitzicht op het park vanuit onze woning.
Uitzicht: landschapsvervuiling. Dichtbij een prachtig bos een foeilelijk zonnepark.
Vanwege de 'aanblik'.
Veel verkeer. Storingen. Het net is al vol.
Verdwijnen van natuur en vergezicht
Verkeer en storingen aan het net.
Verkeer en voor de rest is afwachten.
Verkeer in de wijk en overlast van het bouwen.
Verkeer.
Verkrachting van het landschap.
Vermindering woongenot, vermindering waarde huis en vermindering natuur.
Verpesten van landschap
Vervuiling van het landschap. In deze omgeving is al veel gedaan: windpark, veel zonneparken en de stikstofcentrale
Vind de zonneparken oerlelijk en bederft het plezier om door de omgeving te fietsen en te wandelen
Visuele hinder. Verkeersoverlast/-hinder. Eventuele risico van overbelasting van netwerk.
Voor het stroomnet, wij hebben elf ook een flink aantal panelen.
vooral van het werkverkeer/ wegafzettingen
Vrachtverkeer.
Vrij uitzicht over de landerijen kwijt. Schittering bij felle zon. We worden rondom Meeden een industrieterrein.
We hebben al genoeg overlast door mijnbouwschade en zoutwinning. Ook worden we omringd door windmolens. Het is genoeg geweest.
We worden rondom uitgesloten door allerlei zonneparken, windparken + transformatorstations + industrie.
Weer belasting en aantasting ruimte.
Weer een mooi groen stuk land zien veranderen in de glaren stad van het westland. Ik woon niet meer op het platteland, maar in het westland.
Weer natuur opgeofferd voor winst!
Wij worden hier ingepakt met dit soort "parken"! Genoeg is genoeg.
Zicht hinder.
Zichtvervuiling. Overal waar we kijken is al iets: zonnepark in aanbouw, windmolens, zonnepark dat klaar is. We zitten er tussen in.

9a. Hoe zou deze hinder kunnen worden beperkt als het zonnepark er komt?
- Het ecologische dele moet goed geregeld zijn, huur hier een expert voor in.
- Om de hinder te beperken is bij een ander zonnepark in de buurt een wal gemaakt en zijn bomen aangelegd. Deze wal is echter te laag en de bomen zijn nog niet begroeid. Dit heeft dus nog weinig zin en wij willen een hoge wal en voldoende begroeiing. Niet dat dit pas over 10 jaar begroeid is.
terugleveren voor particulieren in de toekomst
- we willen dat het licht goed geregeld is. Niet dat het licht constant aanfloept als er iemand langsloopt. Dit is ook mogelijk, zolang er maar wordt geinvesteerd.

- We willen geen geluidsoverlast. Ook niet tijdens de bouw. Dit is wederom een kwestie van investeren.
- We willen geen materiaal toevoer langs ons huis. Dit voelen we in het huis trillen.
(?) omgeven door beplanting.
Als het zonnepark uit het zicht blijft.
Andere locatie. DH vinkersweg bijvoorbeeld
Buurt meer betrekken.
Dat het niet door gaat.
Dat kan ik niet.
Dat kan niet
Dat komt er niet.
De bewoners aansluiten op het zonnepark, zodat onze energiekosten wegvallen. Stroomnetwerk aanpassen zodat wij ten alle tijden kunnen terugleveren met onze eigen panelen.
Deze hinder is niet te beperken. Zonnepark moet er niet komen.
Door garantie dat dit niet ten koste gaat van anderen met panelen.
Door niet aan te sluiten.
Door op deze plek geen zonnepark te bouwen. Zorg voor meer spreiding over Nederland. Er blijft niets van het landschap over.
Een dijk er om toe met aanplanting.
Een heg er omheen.
Een suggestieve vraag. Hiermee word ik een bepaalde kant op gedrukt... ''als het er komt''... Ik wil absoluut niet dat het park er komt!
Eerst alle dakvlakken van openbare gebouwen vullen, zo ook van bewoners in algemeen.
Er is gezegd dat er afspraken worden gemaakt om deze hinder te voorkomen/verminderen. met wie maken we deze afspraak? Pure Energie gaat straks weer naar een volgend project en voelt de gemeente zich dan verantwoordelijk om zich aan de afspraken te houden? Ons contactpersoon wisselt ook erg vaak, dit laat zien dat er vanuit de ontwerpers geen tot weinig betrokkenheid is bij de omwonenden. Dit leidt tot onzekerheid. Daarnaast ben ik van mening dat het beperken van de hinder een kwestie van investeren is. Er is heel erg veel mogelijk, maar er moet worden geïnvesteerd. Ik betwijfel of ze dat er wel voor over hebben.
Er is maar één manier: niet aanleggen. Als er geen subsidie op zat was het er nooit gekomen.
Er moeten hoge bomen komen en een vol bos. Denk bijvoorbeeld ook aan struiken en bosjes, die groeien snel. Ik denk dat op die manier de overlast echt vermindert wordt.
Financiële compensatie van de opgewekte stroom.
Garantie over voldoende netcapaciteit om ten allen tijde energie van kleine leveranciers (zoals ik) af te nemen.
Geen aanrijroute vanuit Zuidwending/Kibbelgaarn
Geen lawaai maken. Niet de infrastructuur overbelasten, ervoor zorgen dat inwoners profiteren.
Geen verlichting.
Geen zonnepanelen plaatsen. Afschuwelijk gezicht.
Geen zonnepark (of is het al beslist?).
Geen zonnepark aanleggen
Geen zonnepark aanleggen!
Geen zonnepark bouwen.
Geen zonnepark dus. Genoeg is genoeg.
Geen zonnepark!
Geen zonnepark.

Geluidswal, bosschages.
Gewoon geen park aanleggen.
Gewoon niet bouwen
[redacted]
Grondeigenaren in de buurt compenseren. Bijvoorbeeld accu's tegen gereduceerd tarief beschikbaar aanbieden.
Het komt er niet.
Het moet er niet komen.
Het omringen door middel van een boomrand.
Het zonnepark moet er niet komen!
Het zonnepark niet bouwen.
Het zonnepark op zich is de aantasting
Iets beperkt zou het kunnen worden door heel veel groen en om te zetten, maar dan is het open landschap wel weg.
Ik geloof niet dat de hinder wordt weggenomen als het zonnepark er komt.
Ik heb een nee tegen dit plan.
Ik zou het vooral prettig vinden als ik een open uitzicht behoud. [redacted] daar zou het mooi open kunnen worden gehouden.
Informeren bij Enexis wat de gevolgen zijn. Deze informatie delen.
Is niet te verhinderen.
Ja ze kunnen beperkt worden, voor alle is een oplossing te vinden. Er zijn veel technische mogelijkheden. Alle problemen zijn te voorkomen binnen de huidige stand van de techniek
Kan niet beperkt worden, we hebben genoeg rotzooi gekregen! Zonnepanelen horen op huizen of op een fabrieksterrein , en niet op goede landbouwgrond
Kiezen voor een andere locatie in een gebied zonder doorgaand verkeer tussen de dorpen.
Kleinschaliger en minder hoog dan het park van Pekela..
Kortom we willen niks horen en niks zien, alsof het hele zonnepark er niet is. Dit kan alleen als ze gaan investeren!
Meer overleg met bewoners! En er ook eens naar luisteren!
Misschien bomenrij ervoor, dat je niet gelijk tegen de panelen aan kijkt.
Mocht het er komen: een wal om het park die beplant is met struiken.
Moet er gewoon niet komen!
Moet er gewoon niet komen. Reeds voldoende energieprojecten in de naaste omgeving. Windmolens, zonneparken, elektriciteitscentrale.
Moet er niet komen!
Moet niet komen!
Nee, het moet er gewoon niet komen. Hindervermindering kan niet als het zonnepark zo dichtbij mijn huis komt.
Niet
Niet
Niet bouwen. [redacted]
Niet door laten gaan.
Niet mogelijk
Niet over onze straat.
Niet plaatsen

Niet realiseren
Niet zichtbaar maken vanaf de openbare wegen in omgeving zonnepark(en).
Niet!
Niet! Het blijft een rotte plek in een mooi gebied
Niet, het is gewoon geen gezicht.
Niet, ik ben totaal tegen!
Niet.
Niet.
Niet. Bezwaar is zoals hierboven beschreven. Groene energie prima, plaats maar panelen op daken van huizen en plaats windmolens in de zee. Niet nóg meer in midden en oost Groningen.
Niet. Er zijn al te veel windmolens en zonneparken in directe omgeving.
Niet. We willen geen zonnepark.
Niet. Zonnepark moet er niet komen.
Niet: geluidswallen tasten het landschap aan datzelfde geldt voor begroeiing. Begroeiingen kost lang voor het een gewenste/effectieve hoogte heeft.
Niet...
Omzomen met groen!
Onmogelijk!
Onmogelijk. Forse schadevergoedingen.
Op andere plek plaatsen.
panelen onder de grond
Rij routes maken en tijden afspreken.
Verkeerssituatie bekijken en gevaren voor fietsers.
Voorlichting betreft problemen
wachten met het zonnepark tot de capaciteit van het net groter is
Zeer ruime zomers met beplanting langs de (?) wegen en beplanting midden door als corridor voor de dieren.
Zet het niet in deze bosrijke omgeving maar gebruik bijvoorbeeld meer daken van gebouwen
Zoals beloofd bij het park in Pekela een open park en geen hek er omheen. En mocht dit toch gebeuren dan mogelijkheden aan de onderkant voor klein wild en ook mogelijkheden voor groot wild. Deze worden nu al naar de provinciale weg gedreven met zeker al enkele slachtoffers.
Zorg dat er groen stroken worden aangelegd.

14. Wat zijn volgens u de voordelen van Zonnepark Westerlee?
- Bijdragen aan het opwekken van schone energie.
- Geen, op dit moment worden de zonnepanelen ontwikkelt puur en alleen voor de winst en de opbrengt vloeit naar grote industrie en datacentra.
- Geld beschikbaar voor omgeving.
- Kans op mede eigenschap/aandelen.
- Mogelijk financiële voordelen voor de omgeving door oprichting van fonds.
Afhankelijkheid weg van gas.
Alleen maar voordelen en het zou mooi wezen als de bewoners er ook profijt van kunnen hebben!
Alleen voordeel voor de grondeigenaar.
Besparen op fossiele brandstoffen.verlies
Beter dan windmolens.
Beter voor milieu.

Bijdragen aan verduurzaming. We hebben hier ruimte.
Coöperatie opzetten.
Dat de lokale bevolking mee profiteert van de opbengst.
Dat de omgeving er mee van kan profiteren zoals dorpshuizen, clubs enzovoort.
Dat de omgeving kan meeprofiteren.
Dat er groene energie zal worden opgewekt
De energiemaatschappijen verdienen "goud" zonder dat voor de consument de prijzen eerlijk zijn.
De voordelen kunnen zijn als er bekend wordt gemaakt waar het heen gaat.
De voordelen zijn dat we meer duurzame energie moeten produceren. Op dit moment zijn zon en wind de enige serieuze opties om van het gas en andere fossiele energiebronnen af te komen. We ontkomen er niet aan dat dit impact gaat hebben op de omgeving omdat deze bronnen van energie nu eenmaal niet onzichtbaar weggestopt kunnen worden. Hetzelfde geldt voor windenergie. Ik vind een zonnepark op de zandgronden in Westerlee een beter alternatief dan een zonnepark op meer vruchtbare kleigrond ten noorden van Meeden.
Dichtbij Tennet centrale
Die zie ik niet.
Die zijn er niet.
Die zijn er niet.
Duurzaam
Duurzaam en besparen.
Duurzaam.
Duurzaamheid, maar de consument moet het "voelen".
Duurzaamheid.
Duurzame energie
Duurzame energie
Duurzame energie en omschakeling van het gas af.
Duurzame energie gaat echter wel ten koste van aardappelen, suiker, graan, mais.
Duurzame energie opwekken
Duurzame energie.
Duurzame opwekking van energie.
Eigen elektriciteit (in noodsituaties).
Energie misschien goedkoper.
Er is alleen voordeel als ook particulieren er profijt van hebben, dus afname en goedkopere energieprijzen.
Eventueel voordelen omwonenden.
Extra energie opwekking.
Financieel voor de initatiefnemer/investeerders; de relatief korte afstand naar het trafostation in Meeden.
Fossiele brandstof wordt hierdoor beperkt en het brengt wat werkgelegenheid op.
Geen
Geen
Geen
GEEN
geen enkele
Geen enkele
Geen fossiele brandstof.

Geen idee, niet over geïnformeerd, dus kan geen mening geven
Geen idee.
Geen idee.
Geen idee.
Geen mening, te weinig voorkennis.
Geen mening.
Geen voordeel.
Geen voordelen want alleen de grote jongens vinden hier voordelen van. Dit is niet voor de particulier net als met de windmolens.
Geen voordelen!
Geen voordelen, alleen maar het om zeep brengen van ons ruimtelijk landschap.
Geen voordelen.
Geen voordelen.
Geen voordelen.
Geen voordelen. Aantasting landschap en natuur.
Geen!
Geen, de enige die gaan profiteren zijn de energiemaatschappijen.
Geen, het ziet er niet uit.
Geen, park word wegestopt ten koste van natuur. Er zijn betere locaties
Geen, tenzij burgers zonder investering meedelen.
Geen, want het landschap wordt weer verpest.
Geen, we hebben hier al genoeg!
Geen, zie 16.
Geen.
Goede stap in de energietransitie.
Goedkoope energie.
Gratis energie.
Groene energie, ontvangen van rendement/aandeelhouder.
Groene energie.
Groot gebied waar kleinwild veilig is, er kan niet gejaagd worden
Het dorp zou mee kunnen profiteren, maar dit zie ik niet gebeuren.
Het enige voordeel zou zijn, als je met deel van de opbrengst de onderhoud en het houden van de bruggen in Oude-, Nieuwe- en Boven Pekela mogelijk zou kunnen maken.
Het is noodzaak.
Het opwekken en opslaan van duurzame energie.
Het zou alleen een voordeel zijn als omwonenden er direct sterke financiële voordelen van hebben.
Hoe meer groene energie hoe beter.
Hopelijk goedkopere energie, waar zowel burger als ondernemer van profileert.
Hopen dat de bewoners mee kunnen profiteren. Gem. Oldambt heeft een betere communic. dan Gem. Pekele.
Hopen op een financiële voordeel.
Ik denk dat het goed is voor de woonomgeving en het is duurzaam.
Ik kan geen voordelen bedenken. Dat er iets met het milieu moet gebeuren is wel duidelijk. Maar alles wordt onze kant op gegooid.
Ik kan op dit moment geen voordelen bedenken.

Ik kan op dit moment geen voordelen bedenken. Alhoewel ik op zich niet tegen zonne energie ben. Maar niet hier.
Ik wil eerst de realisatie zien van Zonnepark Eekerpolder.
Ik zie geen voordelen van het idee.
Ik zie geen voordelen, eerder nadelen.
Ik zie hier geen voordelen van.
In het landschap, aan een zijde al uit het zicht door Emerson bos ander zijden graag dmv minimaal 20 a 30 meter brede stroken bomen en struiken waardoor over ca 5 jaar niet te zien
Indien zonne-energie gebruikt wordt voor de Groningse bevolking en middenstand in de directe omgeving en indien het stroomnet het kan verwerken of tijdig wordt aangepast, en wanneer bovendien de directe omgeving in een straal van 5 km er voordelige stroom kan krijgen zie ik dit park als voordeel.
Is mij nu nog niet bekend.
Je kunt er weer een datacenter op laten draaien en dat is onontbeerlijk (maar niet heus).
Korting op gemeentelijke belastingen is mijns inziens ook een optie.
Maken geen lawaai en lichtvervuiling zoals windmolens.
Meer duurzame energie op een plaats die daar prima geschikt voor is.
Meer groene stroom.
Meer zonneenergie.
Milieu voordeel t.o.v. kolencentrale
Minder horizonvervuiling t.o.v. windmolens.
Niet de allerbeste landbouwgrond naast emergobos.
Niet, je onneemt bewoners natuur en vrije omgeving. Enige voordeel zou kunnen zijn bewoner er iets voor terug te geven, dus in de vorm van "geven en nemen". Kan bijv een lokaal zwembad blijven bestaan door sponsoring van een zonnepark, dan kunnen bewonders deze afweging maken en beoordelen of het hun waard is offers te brengen voor een zonnepark
Niet.
Niet.
Niet.
Niks.
Nog geen idee
Nog niet bekend.
Nu nog niet te beoordelen.
Op dit moment geen voordelen.
Op dit moment niet voldoende inzichtelijk.
OP dit moment zien wij geen voordelen. Het moet nog blijken of er voordelen voor omwonenden zijn. Wij leven in een gebied met aardbevingsschade en zoutwinningsschade en lokale overheid, verantwoordelijke organisaties en landelijke overheid draaien voor de problemen weg. Wij verwachten dan ook dit gaat gebeuren met het plaatsen van een zonnepark en omwonenden alleen maar problemen gaan ondervinden.
Opwekken duurzame energie.
Opwekken van duurzame energie.
Passen er in ieder geval geen windmolens meer bij.
Passen in deze tijd.
Productie van goedkope stroom, als er veel licht van de zon is.
Schone duurzame energie
SCHONE ENERGIE

Schone energie (Afgezien van al het afval dat er straks is van afgedankte zonneparken, de inpact van de aanleg, enz.)
Schone energie opwekken.
Schone energie, omwonende van financieel mee laten profiteren.
Schone energie.
Sorry, ik zie geen voordelen
Totaal geen voordelen!
Verduurzaming, tegen gaan/bijdrage aan beter klimaat.
Voor mij zijn er geen voordelen. Ik zou het prettig vinden als de gemeente of de coöperatie zou komen met ideeën voor een goede samenwerking. Dat de gemeente hier komt en transparant is over de plannen.
Voor mijzelf als inwoner geen voordelen.
Voor nu, aangezien er niks concreet is over hoe alles rondom wordt ingevuld, geen voordeel.
Voor ons geen voordelen. Voor de inwoners van Westerlee misschien groene stroom. Je draagt ene beetje bij aan groene energie, maar ik vraag me af hoeveel je daadwerkelijk bijdraagt. Als we op mondiaal niveau kijken dan zal het minimaal zijn.
Voordelen voor de eigenaar/ initiatiefnemer.
Vrijwel geen.
We moeten voor toekomstige generaties milieuvriendelijke energiebronnen gaan gebruiken.
Weet ik niet.
Weinig bewoning er vlakbij.
Wekt energie door zon en is dus beter voor milieu.
Werk gelegenheid
Winst voor Pure Energie.
Zie ik nog niet.
Zijn die er dan?
Zijn er niet!
Zijn er niet.
Zijn er nog niet. Hangt van de uitvoering af.
Zo meer eigen energievoorzieningen, maakt minder afhankelijk van andere landen.
Zonne energie is goed in samenwerking met kernenergie.
Zonne-energie moet toegankelijk worden voor de burger. Voorkomt landschapsvervuiling en commercie.
Zonnepark heeft geen toegevoegde waarde en weegt niet op tegen aantasting landschap. Verder sluit het plan niet aan bij de omgevingsvisie van de gemeente Midden Groningen ten aanzien van zonneparken. Dus geen voordelen.
Zonnestroom
Zoveel mogelijk groene energie opwekken, zodat de bewoners hier in de omgeving voor een aantrekkelijke prijs kan deelnemen.

15. Wat zijn volgens u de nadelen van Zonnepark Westerlee?
- Alweer een zonnepark.
- Capaciteit van het netwerk.
- Deze locatie wordt al disproportioneel belast door de energietransitie. Windmolenpark N33, zonnepark Pekela, Tennet station, energieopslag zuidwending etc.
- Energiebuffer Zuidwending (aardgasopslag)
- forse uitbreidingen Tennet transformatiestation Meeden

- Grote verstoring van het leefgebied van dieren die hier leven. Deze trekken weg/worden hiertoe gedwongen.
- Hogere netspanning.
- Horizonvervuiling (alweer, windmolens ook al)
- Horizonvervuiling.
- Invloed van de natuurlijke omgeving van het Emergobos. Een groot contrast tussen de eentonige grote zonnepanelen en de groene diversiteit van het bos.
- Kost veel belastinggeld middels subsidies.
- Landschap aantasting
- magnesium- en gaswinning
- Mogelijke ecologische schade.
- Mooi is het niet.
- Na verloop van jaren een hele berg chemisch afval.
- stikstoffabriek Zuidbroek inclusief zonnepark aan de N33
- Verkeer.
- Verkwisting van de landbouwgrond
- Verlies van landbouw/natuur grond.
- Verstoring van de bodemgesteldheid.
- Verstoring van de flora en fauna.
- Vervuiling van de grond.
- Vreselijk landschap en landbouwgrond vernieling.
- windmolens
- Zie antwoord vraag negen.
- Zonnepark Midden-Groningen (Eekerpolder)
- Zonnepark Raadhuisweg Pekela (zuidkant Emergobos)
Aangezicht.
Aangezien er in de directe omgeving ook al een zonnepark gerealiseerd wordt, vind ik het vreselijk dat er 2 parken vlak bij elkaar komen. Het uitzicht is binnenkort dan alleen maar "spiegeltjes", de bomen /struiken zullen echt niet zo snel groeien om deze spiegeltjes uit het zicht te halen. De 2 parken zijn alleen maar 'doorgesneden" door een klein bosje., een horizon met spiegelplaatjes. Ik ben tegen.
Aantasting horizon.
Aantasting landschap..
Aantasting van het landschappelijk karakter van de omgeving.
Akkergrond word ingeruild voor zonneparken. Op zonnepanelen groeit geen groente.
Alweer een stuk grond weg voor natuur of landbouw.
Bederven van prachtige omgeving. Genoeg overlast van windmolens, zoutwinning, mijnbouw e.d.
Belasting voor de natuur, bijv voor herten, flora en het veranderende omgevingsbeeld.
Daarnaast moet het leefbaar blijven voor omwonende en het wild. Het leefgebied voor de reeën is al ernstig gekrompen door het rooien van bosstroken. Er is weinig over van het mooie buitengebied en gaat het steeds meer op een industrieterrein lijken. Omwonende profiteren niet van de zogenaamde duurzame energie, ze zijn slechts slachtoffer van bedrijven die op een snelle manier geld binnenhalen.
Daling van de woningwaarde. Ruimtelijk en natuurgevoel zal wel weggaan. Wij zijn bewust in de buitenring van Oldambt gaan wonen en nu komt er een zonnepark. Wij vermoeden: omwonenden alleen de lasten en anderen de lusten

Dat de reeen niet meer door kunnen lopen en ook de vosjes er niet langs kunnen heb ik het nog niet over hazen en konijnen.
Dat dit geen effect zal hebben op mijn energierekening en dat die er niet goedkoper van wordt omdat de kosten van de aanleg er natuurlijk weer uit moet plus ik zit niet bij deze energiemaatschappijen als klant.
Dat er landbouwgrond voor wordt gebruikt. Vind het een beter idee om het op gebouwen te plaatsten, daken genoeg in de omgeving.
Dat er ons weet iets in de schoot wordt gelegd. Rondom ons is al zoveel wat niet natuurlijk is.
Dat er weer een stuk grond (groot oppervlak) onttrokken wordt aan de landbouw. De gevolgen voor het milieu. Ook gezien als zonnepanelen af zijn.
Dat het zo maar ontwikkelt wordt in mijn beleving.
Dat landerijen plaats moeten maken voor industrialisering in de vorm van windparken en zonneparken. De dieren worden de dupe. En ook de mens. Wij wonen in een landelijke omgeving. Er is veel te laat gepraat met de omwonenden. Ik heb niet het gevoel dat ik nog echt iets kan inbrengen.
Dat onze landelijke omgeving meer en meer een industriegebied wordt. Als we daar in hadden willen wonen waren we wel naar de randstad verhuisd. In Groningen zijn we genoeg aan de beurt geweest, het moet nu eens klaar zijn. En in Meeden helemaal, en dan doel ik op de windmolens. Het doet gewoon pijn als ik écht om me heen kijk. Veel meer mensen hebben hier last van, het is genoeg zo!
De aanleg/bouw.
De bijdrage van deze regio aan de energietransitie is al buitensporig hoog!
De consument betaalt de rekening van de energietransitie en ziet er letterlijk niks voor terug.
De eigenaar waar het park komt, verliest heel veel grond/terrein
De gemeente Oldambt zou zich moeten richten op zonnepanelen op daken.
De horizonvervuiling, enorme waardedaling van de woningen, je ontneemt een groot stuk natuur.
De natuur gaat verloren. Het aanzien is weg en dus verloren.
De natuur is weg. uitzicht. Landbouwgrond is weg.
De verstoring van de natuur en de omgeving vind ik heel erg en hiermee wordt het bos opgesloten door twee zonneparken. Ik ben bang dat de dieren dan de 80 km/h weg op gaan. Daarnaast vind ik de schittering en het uitzicht ook erg vervelend.
De vlakke landbouwgronden verdwijnen en er komt meer hoogte in het landschap door de zonneparken. Dat kunnen we eigenlijk niet voorkomen net zoals we niet kunnen voorkomen dat we windmolens zien. We willen ook dat de gasproductie in Groningen stopt, we willen geen gas meer uit Rusland en we willen eigenlijk minder afhankelijk worden van andere landen voor deze basisvoorziening. We ontkomen er dan niet aan dat de productie van energie zichtbaar wordt in het landschap. Zonnepanelen zijn dan nog vrij goed in te passen in het landschap. Lang het Emergobos is het landschappelijk ook beter in te passen dan midden op een wijds landschap.
De vrije ruimte voor het wild is weg.
Dit gebied heeft namelijk al te maken met
Dit gebied wordt nog meer verkracht! (Windmolens, gaswinning, zoutwinning, magnesium, zonneparken.) Ga dit eens in de randstad doen!
Dit park ligt te dicht bij het al in aanleg zijnde park aan de Raadhuisweg (Pekela). Is hierin geen overleg geweest met ontwikkelaars of gemeente Pekela.
Energie word duurder.
Er is genoeg ik de omgeving. Windmolens en al genoeg zonnepanelen. We zijn het zat!
Er is meer risico op een verhoging van ongedierte. Muizen of ratten kunnen onder de panelen door waardoor vogels ze niet kunnen pakken. Ik vrees voor de impact hiervan. Daarnaast

verandert het uitzicht enorm. Ik kijk liever niet tegen de panelen aan. Ik denk dat niemand tegen de panelen aan wil kijken.
Er komen in bepaalde gebieden te veel grote zonneparken/ windmolenparken.
Er wordt al genoeg gedaan en geleden in onze regio, we hebben al uitzicht op windmolens, last van aardbevingen, er zijn al meerdere zonneparken dit is landschapsvervuiling!
Er wordt goede landbouwgrond opgeofferd voor snel geld verdienen.
Er wordt veel vruchtbare grond verbruikt om zonnepanelen te plaatsen.
Er zijn er al te veel en het elektriciteitsnet kan de opgewekte stroom niet eens verwerken!! Laten ze eerst dit maar eens in orde maken vóór er wéér een zonnenpark wordt aangelegd!
Er zijn hier al wel veel zonneparken in de omgeving. Heel dicht bijelkaar.
Gaat ten koste van landbouw- en/of potentieel bouwgrond.
Gaat ten koste van landbouwgrond. Leg die zonnepanelen maar op daken. Er is al honger genoeg in de wereld.
Geen
Geen
GEEN
Geen enkele burger word er beter van
Geen idee
Geen idee.
Geen nadelen
Geen, zie ik niet.
Geen.
Genoeg is genoeg!!!
Genoeg is genoeg.
Genoemde vrees van vraag 9.
Goed landbouwgrond gaat verloren. Beter op daken en gebouwen.
Grote velden.
Het aangezicht.
Het begint hier steeds meer op een industrieterrein te lijken.
Het bos wordt ingesloten door zonnepanelen. Op het perceel lopen reeën, zijn ooievaars, buizerds en sperwers. Door het plaatsen van zonnepanelen is het landbouwgrond na jaren sterk vervuild door zware metalen, kopen/cadmium, lood en tin.
Het gevoel van de omgeving en hoe het uitzicht verandert. Dat vind ik erg jammer en ik zie niet hoe de leefomgeving erop vooruit zou gaan.
Het groen gaat verdwijnen.
Het idee hebben, hier kan alles, zoals: plaatsen windmolens, zonneparken, gasboringen, zoutboringen. Als ik omgeving Blaricum, Wassenaar rijd of andere regio's in het westen, zie ik weinig van dit alles.
Het is een vervuiling van het aangezicht in de omgeving. Heel de omgeving wordt dichtgebouwd met windmolens en zonneparken en de bewoners worden niet gehoord. Dit soort vragenlijsten is prima, maar dan moet er ook daadwerkelijk iets positiefs uit voortkomen.
Het is ineffectief, neemt te veel ruimte en vervuilt het landschap. De voordelen komen niet of te weinig ten goede aan de burger.
Het is niet bepaald mooi.
Het landelijk gebied gaat eraan.
Het landschap verrommelt en wordt steeds meer "industrieterrein".
Het oogt minder mooi, maar nog altijd veel beter dan windmolens.

Het staat heel lelijk. Het is aantasting van de natuur en omgeving.
Het te veel aan opgewekte stroom gaat niet naar de inwoners. Wordt goedkoop aan het buitenland verkocht
Het uitzicht verandert en de omgeving zit echt vol. Er wonen hier mensen, er zijn er niet veel, maar die hebben het op een gegeven moment ook wel gehad. Ik heb het idee dat er betere manieren zijn om energie op te wekken, zoals kerncentrales.
Het uitzicht verslechtert. De omvang is is zo enorm groot, dat maakt ook wel heel erg uit.
Het verdwijnen van een mooi stuk natuur in ruil voor een lelijk glazen industrieel gebied.
Het verdwijnen van landbouw grond door het paek
Het zou te makkelijk zijn onze mening af te doen met "not in my backyard", er staat al genoeg in onze achtertuin.
Horizon vervuiling, overbelasting net waardoor particulieren niet kunnen leveren en ten koste van een prachtig stukje cultuur historisch landschap
Horizonvervuiling, past niet in het landschap.
Horizonvervuiling.
Idem vorige antwoorden
Ik denk dat de gewone burger niet veel profijt van het park zal hebben
Ik vind het enorme horizonvervuiling en het geeft niet voldoende energie. Het neemt veel meer weg dan dat het geeft.
Ik wens geen vragen te beantwoorden, mijn mening en die van de buurt is duidelijk genoeg, nee is nee.
Ik wil de vragen niet beantwoorden, mijn mening is duidelijk, het is nee. Ik zit al pal naast een ander zonnepark. Je hoort daar nu op dit moment het getik van. Het is mooi zo. Het is genoeg, ik ben er klaar mee.
Ik wil eerst de realisatie zien van Zonnepark Eekerpolder.
Ik zie alleen maar voordelen.
Ik zie geen nadelen.
Ik zie het gewoon niet zitten, het is een vorm van industrialisering en verrommeling van dit gebied.
In de directe omgeving worden al onevenredig veel offers gebracht voor duurzaamheid:
In de omgeving zijn al talloze bijdragen gerealiseerd die betrekking hebben op de energie-transitie. Niet meer in verhouding. Nog een zonnepark is teveel.
In de onmiddellijke omgeving ligt al een enorm zonnepark (gemeente Pekela). Daarnaast wordt het uitzicht al gedomineerd door windturbines en een zich zich steeds verder uitbreidend 380kv-station.
Inbreuk op een stukje natuur, waar we al zo weinig van over hebben
Industriële uitstraling wat afbreuk zal doen op de woningwaarde.
Inleveren van natuurgebied.
Investeren in natuurbehoud om het park is prioriteit wat mij betreft.
Jammer dat landbouwgrond niet voor voedselproduktie wordt gebruikt. Ook vind ik dat het gebied rond Meeden/Westerlee verandert van landbouwgebied in een "energiegebied" omdat in Meeden een schakelstation staat waar de opgewekte energie eenvoudig en voordelig kan worden afgezet. De aanwezige zonneparken, windmolens en hoogspanningsmasten zorgen daarbij al voor een immense horizonvervuiling waardoor er van een mooie , natuurlijke omgeving met bijbehorende flora en fauna niets meer over is.
Jammer van de grond en de omgeving.
Je zet landbouwgrond in voor energie, daarmee wordt je qua voedselvoorziening meer afhankelijk van het buitenland. Daarom ook mijn voorstel om juist om minder vruchtbare zandgronden zonnepanelen te plaatsen in plaats van op meer vruchtbare kleigronden. Landbouw jagen we toch

weg uit Nederland, daarom prima om de grond dan wel te gebruiken voor energieproductie en het niet onproductieve natuur te laten worden.
Kleine kindjes moeten in China de grondstoffen delven in mijnen.
Kost ruimte
Landbouwgrond (goedkoop in Groningen) wordt andermaal opgeofferd aan het geld verdienen door de rijken.
Landbouwgrond opofferen voor zonnepanelen is niet goed.
Landbouwgrond opofferen. Was er geen alternatief op daken et cetera?
Landschap ontsierende velden waar de direct omwonenden "niets" aan hebben.
Landschap verdwijnt steeds meer.
Landschap verdwijnt, mogelijk ook diersoorten die er hinder van hebben.
Landschap vernietiging
Landschap vervuiling en overbelasting netwerk
landschap vervuiling en verkwanselen "dure" landbouwgrond opofferen aan foeilelijke panelen
Landschap wordt verpest.
Landschapsvernietiging..
landschapsvervuiling en vernietiging van kosbare natuurgrond
Landschapsvervuiling, industrialisatie van landschap, verarming leefomgeving, geluidsoverlast.
Landschapsvervuiling.
Landschapsvervuiling.
Landschapsvervuiling. Verkwisting van grondstoffen. Wordt verkocht als duurzaam, maar over 20 jaar hebben we een giga vuilnisbelt.
Landschapvervuiling.
Leefomgeving wordt aangetast
Levert te weinig energie op. Kostbare landbouwgrond verdwijnt.
Locatie (landbouwgrond).
lokale overcapaciteit
Magnesium-en gaswinning, windmolenpark N33, Forse uitbreidingen TenneT Transformatiestation in Meeden, Stikstoffabriek Zuidbroek, aardgasopslag Zuidwending, Zonnepark Raadhuisweg Oude Pekela, Zonnepark Midden-Groningen Eelkerpolder.
Meer (?) per hectare van de boeren, milieu bodemverontreiniging. Meer piek, elektriciteitsnetwerk. (?)
Mensen hebben zonnepanelen maar het salderen staat onder druk.
Met de aanleg van het zonnepark Westerlee wordt Maden helemaal door dit soort parken en industrie.
Minder natuur.
N.v.t. (Of stukje groen minder)
Nadeel is dat er nog meer goede vruchtbare landbouwgrond onttrokken wordt. De schaarste van voedsel zal hierdoor toenemen.
Nadelen zonneparken algemeen. Er gaat te veel landbouwgrond/natuurgebied mee verloren. Ik zou liever deze panelen langs de oevers/op het water zien.
Natuur wordt aangetast.
Natuur.
Natuurvernietiging. Elektriciteitsnet is al vol! Huishoudens in de buurt kunnen hun opgewekte energie zelf niet kwijt aan het net. Zonneparken zijn ongelofelijk lelijk om naar te kijken en hinderen het verkeer met de schittering van de zon erop.

Nederland is klein. Groningen wel dunbevolkt, maar je kunt je ruimte maar 1x gebruiken. Volgens mij ligt de oplossing van schone energie in het veel efficienter energie gebruiken (lees minderen). En bijv. windmolens, zonneparken op daken van schuren etc. Niet in velden helemaal vol leggen met zonnepanelen. Het is geen gezicht, en zolang we steeds onverzadigbaar blijven in de energievraag, zullen er steeds meer velden volgelegd moeten worden. Uiteindelijk dus een bodemloze put.
Niet ieder leeg veldje hoeft volgebouwd te worden.
Niet in het bijzonder dit zonnepark, maar zonne- en wind energie in het algemeen al allemaal leuk en aardig, maar het gehele elektriciteitsnet is al overbelast. Op dit moment wordt de productie van stroom nog voor het grootste gedeelte opgewekt door andere vormen dan "klimaat neutraal". Zou je stroom volledig "klimaat neutraal" willen opwekken zouden er nog vele malen meer parken er bij gebouwd moeten worden en aangezien de bevolking nog altijd groeit zal je altijd moeten opschalen. Lijkt me op de langere termijn niet de meest geschikte oplossing, maar er zal ongetwijfeld een politiek spelletje achter zitten waardoor er maar een aantal mensen enorm van profiteren.
Niet meer leven, maar geleefd worden door de energie reuzen!
Nog een zonnepark naast het Emergobos.
Nog meer door dit soort achterlijke zonneparken
Nog meer horizonvervuiling, nog meer landbouwgrond opofferen.
Nog meer kostbare landbouwgrond gaat verloren door de bouw van zonneparken.
Nutteloos, het zal wereldwijd niks bijdragen. Daarnaast hebben we al heel veel nadelen genoemd. De hinder, de onzekerheid en alle bijkomende toestanden. Wij zullen persoonlijk alleen maar nadelen van dit project ondervinden en geen persoonlijke voordelen. We leveren heel veel in. Dit is neit te begrijpen, vooral omdat er gewoon alternatieve mogelijkheden zijn. Dat het park hier komt is een geld kwestie. Dit is namelijk de goedkoopste optie, omdat de kabels hier dichtbij liggen. Maar we hebben hier al een zonnepark. Kortom het is een kwestie van investeren in de alternatieven.
Onnodige verdere aantasting van het landschapsbeeld. Meeden wordt ongevraagd ingekapseld in een energielandschap. Emergobos wordt steeds verder ingesloten door zonneparken en dit is uit oogpunt van fauna niet gewenst.
Onttrekking landbouwgrond ten behoeve van voedselvoorziening.
Onttrekking van goede landbouwgrond, minder plaats voor flora/fauna.
Onze omgeving word verpest.
Opofferen van zeer goede landbouwgrond. Eén groot zonnepark van Westerlee tot aan Pekela. Landschapsvervuiling.
Overbelasting energienet. Vernieling natuur. Weerspiegeling zonnepanelen. [redacted]
Overbelasting stroomnet?
Overbelasting van het net. CO2 uitstoot door het bouwen. Lawaai van het bouwen. Opoffering van goede landbouw. Het ziet er niet uit.
Overlast door rode verlichting 's avonds. Laagtonig gebrom.
Overlast, maar ook het gevoel dat wij, alweer, niet serieus worden genomen. Ik ben boos en gefrustreerd. We doen hier al genoeg. Het gaat me niet eens zozeer alleen om dit park maar om de opeenstapeling van allerlei problemen (gas, asielzoekers, windparken enz) die wij hier moeten oplossen.
Overlast, onrust, landschappelijke karakter wordt aangetast. Alles wordt volgebouwd. Bv. 's nachts lampjes van de windparken. En dat zal straks met het zonnepark nog versterkt worden
Passen niet in het landschap.

Pure Energie is al de zoveelste initiatiefnemer. Tot nu toe hebben we de initiatieven kunnen tegenhouden. Als ieder initiatief hier van de grond was gekomen, woonden we nu tussen de zonnepanelen.
Reeds benoemd.
Reeds voldoende energieprojecten in onze omgeving. De omgeving wordt zo één groot energiepark -> de mooie ruimtelijke omgeving verdwijnt.
Relatief veel oppervlakte nodig.
Risico op overbelasting van het net waardoor particulieren niet terug kunnen leveren van eigen zonnepanelen.
Ruimte voor duurzaam wonen weg.
Schitteringen!
Slecht voor natuur. Kan beter eten op verbouwd worden. En wat als ze vervangen moeten worden waar gaan de oude dan heen, want recyclen gebeurt niet vanwege de asbest die erin verwerkt is. En dan zeker in de grond stoppen dat is pas vervuiling.
Slechte locatie,
Stapeling van effecten. (???) Meeden, zoutwinning, verzakkingen en al een groot zonnepark ten zuiden van het Emergobos, en in de Eeksterpolder. Genoeg is genoeg. Nog even en het is industrieterrein.
Te dicht bij andere zonneparken. Leg de zonneparken van Oldambt langs de A7. Ze kunnen jullie eigen gemeente bewoners van de voor en nadelen profiteren.
Te grote belasting van omgeving.
Te veel panelen, te veel industrie in deze omgeving. Landschap: aanzicht verpesten.
Te veel zonneparken en windmolens. Groningen is nog niet van de gasproblemen af. Maar mogen wel weer ruimte inleveren voor energie leveren.
Te veel zonneparken in de omgeving, gevaar voor de biodiversiteit.
Te vol, weer stuk ruimte (open ruimte, karakter van de streek).
Terugleveren van eigen zonnepanelen zal niet meer gaan lukken.
Teruglevering aan net particulier
Teveel in deze omgeving
Uitzicht is weg, lijkt op industrie.
Uitzicht van de omgeving. Het gaat er niet mooier van worden. Dit is geen discussiepunt.
Uitzicht wordt verpest
Uitzicht.
Veel nadelen.
Veel te dicht op bebouwing.
Verdwijnen natuur, in principe is het industrie en vervuiling.
Verdwijnen van natuurlijke, landelijke omgeving. Meeden en omliggende dorpen zijn al TE VEEL belast met dit soort 'initiatieven' Het is een keer klaar. Leg zonnepanelen op daken. NIET hele velden vol.
Verkeer (?) weg.
Verkrachting van het landschap. De windmolens tussen Meeden en Westerlee hebben al genoeg aangericht.
Verlies grond voor agrarisch of natuur gebruik.
Verlies landbouwgrond
Verlies van grond.
verlies vruchtbare landbouwgrond. verrommeling landschap
Verloren gaan van kostbaar landbouwgrond, teveel zonneparken in het landschap te dicht bij elkaar.

Vernieling van de natuur.
Vernieling van natuur/ landschappelijk gezicht. Vernieling van leefruimte voor dieren/ planten/ insecten. Groot risico voor gezondheid van omwonende mensen. Te veel ruimte opgeofferd voor kleine opbrengst aan energie.
Vervuiling landschap. In deze regio is al ontzettend veel gedaan aan duurzame energie. Veel daken hebben al zonnepanelen. Er zijn hier meerdere zonneparken en een enorm windpark.
Vervuiling landschap. Stroom gaat vaak naar groot gebruikers Google en fabrieken niet naar bewoners, die moeten alleen duur betalen voor energie.
Vervuiling van het landschap(lelijke panelen) en de kwaliteit van de bodem onder de zonnepanelen gaat zwaar achteruit. Mochten er beschadigingen in de panelen optreden door b.v. hagel dan komen er giftige stoffen in de bodem en het grondwater.
Vervuiling van natuur en vergezicht verdwijnt.
Volgens mij zijn er geen nadelen.
Waar is nederland mee bezig.
We doen hier al genoeg.
We hebben genoeg rotzooi in de omgeving van Meeden. Gemeente Oldambt stemt overal maar mee in, als het maar gerealiseerd wordt in hun buitendorpen. Zet het zonnepark maar neer in het centrum van Winschoten!
We hebben hier genoeg in de buurt. De huizen worden minder waard. Zo wil niemand hier meer wonen. We wonen in een agrarisch stuk en we hebben het idee dat het enorm wordt geïndustrialiseerd. Je komt hier wonen voor de natuur en dat wordt je ontnomen. Je moet zuinig zijn met de natuur die we nog hebben.
We hebben vanaf Stadskanaal t/m Groningen al 5 zonneparken. Nog een zonnepark op het water in de Beetse bij Sellingen.
We hebben vlakbij al een zonnepark, gaswinning, zoutwinning en een windmolenpark.
We zijn al omringd door zoveel windmolens, gasfabriek, zoutwinning, gaswinning.
We zitten al rondom in de windmolens.
weer en gebied wat wordt ontsiert
Weer meer zonnepanelen op landbouwgrond, industrialisering van de omgeving.
Weer minder ruimte vrij in de omgeving Meeden, die al te bovenmatig zwaar wordt belast!
Weer natuur weg.
Weet ik niet.
Weg boerenland/bouwland voor akkerbouw.
Wel de lasten niet de lusten
Wordt waarschijnlijk gebouwd voor de winst, niet om burgers te helpen.
Zeer lelijk om te zien.
Zicht locatie voord e bewoners die eraan wonen. Plaats een zonnepark waar geen mensen direct aanwonende zijn of zicht op hebben.
Zoals genoemd de ligging in een gebied dat totaal verpest is door alle duurzame energie initiatieven hier te dumpen.
Zonnepanelen op langbouwgrond. Ver van industrialisering van het gebied. Slecht voor biodiversiteit.
Zonneparken worden te duur en zorgen daarom voor te weinig rendement op termijn. Slechte investering aldus.

16. Heeft u nog suggesties voor het idee van Zonnepark Westerlee?
- Aardbevingen
- Chemieparken

- Fout bestuur
- Geef garantie dat de netspanning niet omhoog gaat. Zodat eigen zonnepanelen ook terug kunnen blijven leveren.
- Zoek een locatie in Oldambt waar een zonnepark past, bijvoorbeeld A7 of aan een industrieterrein dichtbij afnemers en grootverbruikers.
- Zonneparken
Aan het zicht onttrekken.
Alleen maar bedacht voor de winst en niet voor voordelen van omwonenden.
Als bewoner mee profiteren van de opbrengst.
Als er al zonneparken komen, moet het wel wat verbloemd worden en een beetje aangekleed. Dus hoge bomen, bosjes etc.
Als het dan toch zo nodig moet gebeuren, zorg dan dat “geven en nemen” met omwonenden in balans is. Zie voorgaande antwoorden
Als ze zoiets zouden willen plaatsen, plaats het dan bij plekken waar minder of geen mensen er last van hebben.
Andere locatie zoeken.
Andere locatie. Het is een prima initiatief, maar dan langs de snelweg, niet op een landelijk gebied in een regio die al genoeg voor haar kiezen heeft gehad.
Andere plek plaatsen bij het bos weg.
Bedenken dat het een slecht idee is; en dan tot de conclusie komen dat het er niet moet komen.
Behalve ellende
Behalve zonnepark kijken naar boerderijen waar nog geen zonnepanelen op liggen om deze te voorzien van panelen.
Betere en transparant en vroegtijdig communiceren
Bijkomend voordeel daarbij is dat de zonnepanelen op de daken worden gemonteerd zodat er geen extra ruimte voor hoeft worden vrijgemaakt.
Blijf bij je standpunt. Pure energie is het enigste bedrijf dat de omgeving laat meebeslissen en ik hoop dat ze zich houden aan het standpunt dat als wij zeggen dat we het niet willen ze het zonnepark ook niet alsnog zullen plaatsen.
Blijf weg...
Creëer draagvlak, Groningers houden van de natuur. Zorg dat het visueel aantrekkelijk wordt. Zwembad?
De burger mee laten profiteren.
De communicatie is matig. Organiseer in Westerlee aub een keer iets. En overweeg een locatie bij de DH Vinkersweg. Hier is een groot areaal zonder enige omwonende. Iets verder weg van het trafostation maar de kabel leggen is eenmalig. Zorg dat dorpsbelangen meer betrokken word en dat er mee geprofiteerd word door de omgeving. Geen gebiedsfonds met een paar duizend euro maar het dorp westerlee moet geld ter beschikking krijgen, via dorpsbelang kan dit dan een goede bestemming krijgen.
De "noodzaak" als sterk argument laten meewegen en niet alleen beoordelen op basis van economische aspecten (= winst).
De omgeving zo natuurlijk mogelijk maken.
Direct mee stoppen met dit belachelijke idee! De afwikkeling van de beving schades zijn nog niet afgewikkeld of het volgende probleem dient zich al weer aan.
Direct stoppen met die onzin.
Dit zonnepark moet niet ontwikkeld worden. De omgeving van Meeden wordt het landschap ontsierd door zonneparken en windmolens. De bevolking wordt hierdoor extra zwaar belast wat betreft geluid en landschapsvervuiling.
Doe het ergens anders waar men als gemeente/provincie nog niet zoveel heeft gedaan!

Doorzetten !
Echt eens luisteren naar de mening van de burger in plaats van plannen er gewoon door drukken. Er is maar 1 suggestie en dat is afblazen.
Echt in overleg. Een eerlijk en open overleg. Om de tafel. Er is nu een (belangrijke) stap overgeslagen in de beginfase.
Een duidelijk financieel plaatje, dat tijdens een bewoners bijeenkomst wordt verteld. Lusten en lasten, kosten onderhoud, storingen.
Een onderhoudscontract. [redacted]
Eerlijk en open overleg in veel eerder stadium. De belangrijkste eerste stap is nu overgeslagen. Misschien zouden mensen liever zelf meer eigen energie opwekken. Nu is dat voor velen onhaalbaar.
Eerst met bewoners praten over de plannen en luisteren naar en antwoord geven op hun zorgen/vragen.
Elk nadeel heb z'n voordeel, dus als alles problemen opgelost worden en het idee doordacht uitgewerkt en uitgevoerd wordt, zie ik reëele mogelijkheden. Daarmee rekening houden met de menselijke maat. Voorbeeld: windmolens met 1 zwart blad om de vogels te beschermen.
Er komt al een zonnepark aan de Raadhuisweg bij Oude Pekela; er staat een hoogspanningsstation in Meeden; we hebben Nedmag in Veendam, een Zonnepark in de Tussenklappenpolder. Er staan 35 (!) windmolens bij Meeden, waarvan het gros aan de noordkant. Er komt blijkbaar een zonnepark in de Eekerpolder. Ik denk dat er rond het dorp Meeden wel al genoeg staat. Ik woon al mijn hele leven (bijna 36 jaar) op Meeden en ik krijg zo langzamerhand het gevoel dat ik op een industrieterrein kom te wonen i.p.v. een mooi en leefbaar dorp.
Er zijn andere opties zoals zonneparken op gebouwen industriegebieden.
Ergens anders realiseren.
Ergens anders vestigen. Sowieso niet naast een bos.
GA in overleg met [redacted]
Geef de mensen aandelen. Zonder er iets van een investering voor te vragen.
Geen (op zee). In de toekomst stroom en geen eten.
Geen zonnepark in de omgeving van bebouwing
Geen zonnepark.
Genoeg is genoeg.
Gewoon GEEN zonnenpark!!
Gewoon niet bouwen.
Gewoon niet doen
Gewoon niet doen.
Gewoon niet doen.
Gewoon niet plaatsen!
Gewoon niet plaatsen!
Goed inpassen in de omgeving, bomen, planten, struiken rondom. Verder heb je er na het plaatsen geen last van zoals je ook geen last hebt van zonnepanelen op je dak.
Goede beplanting.
Groene inpassing in het landschap d.m.v. een diversiteit aan heesters.
Het liefst heb je een natuurlijk uitzicht. Voor bewoners is er eigenlijk helemaal geen voordeel en dat vinden we jammer.
Het moet veel gemakkelijker/goedkoper of financieel aantrekkelijker worden voor huizenbezitters om zonnepanelen te laten plaatsen. Wooncorporaties doen dit al: woningen voorzien van zonnepanelen heeft meer effect en beter gebruik van ruimte.

Het zonnepark idee moet echt goed besproken worden en de mensen die erover gaan mogen zeker langskomen.
Hier in de omgeving zijn er al genoeg en ook windmolens.
Hopelijk gaat het op in de omgeving.
Ik ben niet tegen een zonnepark op zich maar ik zou liever zien dat hiervoor al bestaande bebouwing benut wordt. Deel een zonnepark op in kleine stukjes en plaats die op de daken van openbare gebouwen, of plaats zonnepanelen op de daken van een hele straat als bewoners hieraan mee willen doen. Op die manier sloop je de natuur niet.
Ik denk dat in dit gebied er genoeg is verduurzaamd. Er staat hier al genoeg, eigenlijk veel te veel voor de omvang van het gebied. Als je het hier zo vol bouwt, vind ik dat dat tekort doet aan wat er al van nature staat en groeit.
Ik hoop dat de bewoners wel (financieel) beter worden van het zonnepark indien het wordt gerealiseerd.
Ik ondersteun de plannen waarbij in de nabijheid van de afnemer initiatieven worden uitgevoerd zoals Eextahal Scheemda en Zwembad Winschoten.
Ik vind soort vragen lijsten altijd gevaarlijk. Door de suggestieve vraagstelling.
Ik vraag me af in hoeverre ik voordeel heb of kan krijgen door dit zonnepark, wie zijn de afnemers?
In de gemeente Pekela wordt er op 100 meter afstand nog een park gebouwd. dat is iets waar in de berichtgeving aandacht voor moet zijn.
In de informatiebrief wordt alleen een mooi verhaal voorgehouden over voordelen. Van een zonnepark en een zogenoemde biodiversiteit. Diersoorten die er nu zijn krijgen steeds minder ruimte.
In eerder stadium, dus direct aan het begin, overleg. Eerlijk en open. Geen mooie praatjes en roze brillen.
In Meeden is er nooit gedacht aan de belangen van de dorpsbewoners en was er alleen het winst-belang van de grondeigenaren.
Investering in eigen zonnepanelen is zinloos geweest
Ja plaats de zonnepanelen op daken van huizen schuren en andere panden waardoor ze minder in het zicht zijn. Er geen lelijke vlakken in de natuur ontstaan
Ja, afblazen.
Ja, er zijn genoeg andere mogelijkheden. je moet alleen willen investeren. Er zijn hier genoeg boeren die zich willen laten uitkopen. Daarnaast is er langs de snelweg van Zuidbroek genoeg ruimte en daar woont ook niemand in de buurt. Dit zou een veel betere locatie zijn, maar wederom je moet het lef hebben om te investeren.
Ja, geen zonnepark.
Ja, graag persoonlijk gesprek.
Ja, met bouwen stoppen.
Ja, niet doen!
Ja, pak grote loodsen en hang die vol.
Ja, stop ermee
Ja, stoppen ermee.
Ja, stoppen.
Ja, weren.
Ja.
Kijken of combinaties mogelijk zijn met de ondergrond (teelt van gewassen onder de panelen of begrazing)
Laat de buurt en omgeving mee profiteren van de opbrengst.

Laat de omwonenden echt mee profiteren (bij daling woningwaarde staan voor de daling.. zorg ervoor dat omwonenden gratis gebruik kunnen maken van de energievoorziening. Wees eerlijk en open in communicatie en doe geen loze beloftes.
Laat het gaan, het hoeft niet allemaal in Oldambt. Groningen gaat kapot:
Laat omwonenden meer mee profiteren dan krijg je de neuzen meer dezelfde kant op.
Laat onderzoek doen naar ecologische veranderingen. Wat doet het met biodiversietijd
Landelijke omgeving veranderd in industrie.
Landschappelijke inpassing is belangrijk.
Laten ze maar zonnenpanelen op alle huizen neerleggen. Hebben, wij, de mensen er zelf profijt van.
Leg daken vol van bedrijven, maar daar verdient de gemeente niks aan ;).
Leg die panelen op de schuur/loods en andere daken, als een dak niet constructief geschikt is, maak dat dan geschikt.
Leg eerst daken van bedrijfspanden vol.
Leg maar zonnepanelen op de daken van huizen/bedrijfspanden.
Leg zonnepanelen op daken, van grote schuren of particulier o.i.d.
Lever niks op
Liever dat het niet door gaat. Weer een gedeeltelijke vernieling van de omgeving.
Liever zonnepanelen op de daken.
Maak er eens iets moois van in plaats van de huidige zonneparken.
Meeden wordt een industrieterrein (volledig ingebouwd tussen windmolens, zonnepark (?) of fabriek. Dus geen zonnepark.
Men kan veel beter de daken van bedrijfsgebouwen benutten, onder andere loodsen en schuren.
Mensen laten mee profiteren.
Niet aan beginnen
Niet aan beginnen!
Niet aan beginnen.
Niet aanleggen als de omwonenden er niet voldoende van mee profiteren.
Niet aanleggen.
niet doen
Niet doen!
Niet doen.
Niet door laten gaan, eerst maar ? ipv. op de velden.
Niet door laten gaan.
niet plaatsen
Niet plaatsen
Niet realiseren.
Niet uitvoeren.
Nu nog niet bouwen.
Omgeven door groen i.p.v. alleen hekwerk, inheemse struiken.
Omwonenden mee laten profiteren.
Op dit moment geen suggesties.
Plaats de panelen op daken en dat soort dingen en niet op kostbaar landbouwgrond. Het is alleen maar voor de subsidie in plaats van voorwerkelijke energie.
Plaats twee windmolens!

Plant ter compensatie minimaal x2 aan bomen in de omgeving, bomen worden steeds schaarser maar o zo belangrijk voor de planeet.
Schrappen.
Simpel niet doen.
Sluit het aan op het lokale energienet zodat de energie rechtstreeks naar de omwonenden gaan en op deze manier misschien wel goedkoper met energie zitten omdat het zonnepark de energie levert dan en niet de energiemaatschappij. Hierdoor verbruiken wij minder elektriciteit hopelijk. En zo profiteren wij wel van deze zonnepark.
Stop ermee! Er zijn andere mogelijkheden!
Stop ermee. Houdt mensen niet voor de gek. Eventueel eennutsbedrijf van in plaats van privatisering waar een kleine groep enorm van profiteert.
Stroom wat over is opslaan in accu's.
tubesolar.de
Van tafel vegen
Vanaf zien!
Veel bossen er omheen, meer groen.
Verlichting bij het fietspad. Een pad voor ruiters.
Verplaatsen naar Den Haag
Verplaatsen naar het centrum van Winschoten , of naar de Blauwe Stad!
Vooral niet aanleggen!
Waarom 100 hectare (circa)? Waarom geen kleinere oppervlakte? Gecombineerd met een stuk natuurgebied (50/50) openbaar.
Waarom geen panelen op grote daken van fabrieken.
Woningwaarde daalt
Zet een zonnepark aan de andere kant van Westerlee, de kant van Oude Pekela is al voorzien van een wijds uitzicht met "spiegelplaatjes".
Zonnepanelen zouden beter kunnen op daken van bedrijfsterreinen. Dat zou ik wel een goede optie vinden. Niemand heeft last van het uitzicht/schittering. Dat lijkt mij beter dan alle zonnepanelen neerleggen op een weiland.
Zonnepark Westerlee heeft hetzelfde concept als dat van Zonnepark Eekerpolder.
Zorg voor accu's om eventueel energie overschot op te slaan zodat deze energie niet verloren gaat, maar gebruikt kan worden in de avond/nacht
Zorg voor voldoende draagkracht uit de omgeving alvorens dit door te zetten

20. Heeft u tot slot nog opmerkingen die u wilt delen met Pure Energie, coöperatie Energie(k) Oldambt of het onderzoeksbureau naar aanleiding van deze vragenlijst? Laat ze dan hieronder achter:
- Creëer draagvlak door inhoudelijke informatie te delen.
- Geef informatie over de netspanning! Gevolgen!
- Geef mensen keus om zelf eigenaar of investeerder te worden.
- onderzoeksbureau: De vragen zijn zo gesteld alsof het park er al komt en dat wij mee kunnen beslissen over de invulling en details, dat is jammer. Ik hoop daarnaast dat jullie het kwalitatieve deel goed uit kunnen werken. Emotie wordt bijna niet gevraagd, terwijl dit heel erg meespeelt. Daarnaast is de emotie bijna niet te kwantificeren.
- Over het project: We willen het hier niet, we hebben al een park en er zijn voldoende alternatieven. Op [redacted] meter afstand hebben we al een zonnepark en deze komt op [redacted] meter afstand. Daarnaast hebben we hier al aardbevingproblematiek, zoutmijnen, [redacted], windmolens en [redacted]. Het is echt niet dat we

klimaatontkenners zijn, maar het kan er hier gewoon niet meer bij. het evenwicht in de buurt wordt hierdoor verstoord en het vertrouwen verdwijnt.
- Over Pure Energie: Door ons geld te beloven worden we niet over de streep getrokken. Dit geld zal naar de buurt gaan en er komt een speeltuintje o.i.d. van. De onzekerheid die wij hebben kan niet door zo'n kleine investering weg worden genomen. Er wordt vanuit gegaan dat het zonnepark er al komt en dat we als bewoners een keuze hebben hoe we het in willen delen. Dit is onzin, want we willen überhaupt niet dat het hier komt en als het wel zo is dan moeten we overal over praten. Nu krijgen we het idee dat wij een keuze hebben wat betreft de gespreksonderwerpen, dat slaat nergens op. Het proces is manipulatief ontworpen om ons aan het idee te laten wennen. Zo wordt er een werkgroep opgericht, maar er valt nog niks te beslissen. Door de lange termijn wen je er langzaam aan en wordt je in het hele proces meegezogen. We krijgen hierdoor heel erg het idee dat het park er sowieso al komt, waardoor ons vertrouwen erg daalt.
Allerliefste: Geen zonnepark!
Als de gemeente het plan echt wil doorzetten, zou ik het fijn vinden dat ze even langskomen om te praten over de plannen en te kijken of er een manier is waarop er een win-win situatie is. Als het dan toch niet anders kan, dan sta ik open om te kijken hoe we hier het beste van kunnen maken. Maar het is dan nodig dat de coöperatie even langskomt om het met de omwonenden erover te hebben. De gemeente en de coöperatie hebben hun belangen, maar de omwonenden moeten er wel voordelen van ondervinden. Op de [redacted], hebben we het er toch het meeste last van, omdat je er constant tegenaan kijkt.
Als er een vergoeding gegeven wordt in de buurt, moet dat eerlijk verdeeld worden. Iedereen krijgt hetzelfde bedrag en wordt gelijk behandeld. Ik heb in het verleden veel minder compensatie gekregen dan andere omwonenden, dat moet anders.
Als omwonenden voelt het alsof dit draagvlak onderzoek wat toelaat komt, aangezien de gemeente al een stuk land op het oog blijkt te hebben. En er zelfs al een bewonersavond over is geweest. Wij wonen er gelukkig niet al te vlakbij, maar veel mensen moeten er echt tegenaan kijken en die zijn nog meer tegen het idee. We zouden graag wat voordelen willen hebben van dit plan mocht het echt doorgaan.
Als u zichzelf serieus neemt, neem de omwonenden dan ook serieus. Bedenk geen plannen om vervolgens de omwonenden het idee te geven dat het goed voor ze is. Ze langdurig onwetend te hebben gehouden en dan op het laatst nog een draagvlakonderzoek doen. Ga over op de nieuwste generatie kerncentrales. Deze hebben een levensduur van tenminste 60 jaar. Geven constante stroom van energie wat voor minder druk zorgt op de energienetwerken. In plaats van zonne-energie wat niet continu geleverd kan worden per dag en per seizoen.
Behalve de energiecooporatie
Belachelijk. Ik woon in Pekela, dit ligt aan Zonnepark Stutvoet en Stadskanaal. Hoeveel energie wil men opwekken, hou ermee op.
Betrek bewoners eerder! Jullie hebben al beslist en dan betrek je Westerlee erbij. Schande!
Betrek bewoners, zo participeren en opbrengst. Creëer draagvlak.
Bewoners krijgen plannen van deze gemeentes Veendam, Midden-Groningen, Oldambt en de provincie. Allemaal plannen die bij ons terechtkomen. Onevenredige verdeling!
Communicatie is goed. Beter dan Gem. Pekela. Coöperatie Energie Pekela zou ook een goed idee zijn. P.s. Wat vreemd is: Heel Nederland zonneparken, stroom wordt steeds duurder???
Dat er bij de productie van energie meegeprofiteerd moet worden door de omgeving vind ik erg discutabel.... Prima om met aandelen of investeringen te werken maar dan puur als financieringsbron (risico's is dan ook voor de investeerder). Om niet meeprofiteren vind ik bijzonder. Waarom zou je als omgeving mee moeten profiteren van een onderneming? Als je overal van moet meeprofiteren waar je enigszins last van kunt hebben blijf je bezig. Moet ik dan ook meeprofiteren van Nedmag, de McDonalds, RSCG een boerenbedrijf of snackbar in het dorp, de N33 of extra woningbouw? Waar houdt meeprofiteren om draagvlak te 'kopen' op? Je kunt zelf investeren in een paar zonnepanelen op je dak en daarmee is het gemiddelde huis in Meeden wel

redelijk zelfvoorzienend. Ik snap dat energieproductie draagvlak moet hebben maar andere vormen van bedrijfsvoering hoeven dat ook niet.
De beslissing is toch al gemaakt om het er neer te zetten, kijk even naar het windmolenpark in Meeden, alsof daar naar de bewoners is geluisterd.
De gemeente Oldambt, Pure Energie en de coöperatie Energie(k) Oldambt zouden de mensen zo'n zonnepark niet door de strot moeten duwen. Nee is ook een antwoord en daar hoort naar geluisterd te worden. Genoeg is genoeg!
De inwoners van Meeden, en ook Westerlee, zullen harde acties niet schuwen!
Denk eens na over kernenergie! Nederland is groter dan Groningen, dus betere verspreiding.
Direct stoppen met die onzin.
Dit draagvlak onderzoek heeft niets te maken met de locatie "Westerlee"!
Dit is een waardeloze enquête. Steek hem maar op een plek waar de zon niet schijnt.
Dit is geen draagvlakonderzoek.
Dit moet stoppen.
Dit onderzoek digitaal i.v.m. papier gebruik.
'door straling kan 1 a 2 procent van de kinderen leukemiekrijgen bij dit soort frequenties'
Doordat al die electronische luxe te produceren hebben we in de wereld veel te veel stroom nodig. Was die rommel maar nooit uitgevonden.
Duidelijke informatie verstrekken
Duw het de bewoners niet door de strot. We hebben hier al genoeg overlast van windmolens!
Een leuk looppad met uitleg weer het stroom allemaal voor gebruikt wordt. Is leuk voor de kinderen, er is al zo weinig in het dorp!
Eerder communiceren.
Eerder en eerlijk informeren.
Eerst gaswinning, dan windmolens, dan een stikstoffabriek, uitbreiding Tennet, zoutwinning, aardgasbuffer et cetera..
Er moet in elk geval een compensatie komen.
Er zijn veel andere voorbeelden van stoffen die vrij komen komen en die achter giftig blijken te zijn, zoals zink, chroom, asbest etc. Zaak om hier NU al aandacht aan te besteden. Hier moet vooraf een budget voor komen. Er zijn technische mogelijkheden om elk probleem op te lossen. Dus, ik ben tegen, maar het idee kan goed uitgevoerd worden als met bovenstaande rekening gehouden wordt
Er zitten grenzen aan 'rekbaarheid' van bewoners in dit gebied. Er wordt te veel gevraagd aan een inwonersgroep/grootte van gemeente ten opzichte van energietransitie. Gemeente Midden-Groningen en Veendam hebben dit inmiddels begrepen. Nu Oldambt nog!
Er zitten veel bedrijven hier in de omgeving die kunnen en willen helpen aan de onderhoud. Ik vind dat bedrijven in de buurt dan ook zouden moeten kunnen profiteren van de komst van het zonnepark. Ik zou graag de plannen en tekeningen willen zien van het project, dat is voor mij heel interessant. De ligging, aantal, vierkante meters, dat zijn allemaal belangrijke gegevens en zijn voor mij wel van belang. Ik heb het liever niet voor mijn deur. Dus we zijn er niet faliekant op tegen, maar het zou fijn zijn als we gezamenlijk kunnen kijken naar een tegemoetkoming (een soort win-win).
Ga aub in overleg om een andere locatie. Zoals eerder genoemd de DH vinkersweg sluit aan bij Pekela. [redacted]
Ga ergens anders deze onzin verkopen.
Geen verstand van dit alles, weet niet weet niet wat de gevolgen kunnen worden.
Geen zonnepark erbij.
Geen zonneparken op landbouwgrond, maar op daken en dat soort dingen.

Geldelijke tegemoetkomingen dienen door het dorp zelf beheerd te worden.
Gemeente OldambtL waarom 10 hectare aan de grens met Midden-Groningen (Eekerpolder en nu Westerlee) tot Nieuweschans is er ruimte genoeg.
GENOEG = GENOEG
Genoeg is genoeg!
Genoeg is genoeg. Eerst windmolens voor je huis. Daarna een zonnepark achter je huis en nu nog een groot zonnepark achter je huis? Het is wel genoeg zo!
Gewoon doen.
Gewoon niet doen. Zoek maar een andere plek. Niet hier!
Graag wat meer informatie. Dat als het gebied klaar is, dan hoe nu verder. Wie zijn de gebruikers.
Het is al lang besloten dat de zonneparken er komen. Dit is allemaal een mededeling. Het is zo jammer dat de mensen die hier wonen er geen direct voordeel van krijgen.
Het is moeilijk info te krijgen over zelf voor? ? ? (Wat heb ik nodig ? ? ik ? om ? van 12/2 u / op het stroom ? ? te ?. Ik ben klein in energie ? Word daar ? ? ? ps. [redacted]
Het is wel klaar in de buurt.
Het mag duidelijk zijn GEEN draagvlak. voor het zonnepark!
Het park wordt al geplaatst en dan pas krijgen we een vragenlijst, niet echt logisch.
Het stoort ons enorm dat u de mooie landbouwgrond gebruikt voor zonne-energie. Er zijn her en der nog heel veel daken (van bijvoorbeeld bedrijven) vrij voor zonnepanelen.
Het woord financiering bij vraag 11 vind ik onduidelijk. Is dit in vorm van een lening of een subsidie. Een lening helpt mensen te weinig
Het zegt me niks.
Het zorgt voor veel onrust in ons leven en we hebben er veel tijd, emotie en gedoe aan besteed.
Het zou mooi zijn als er nu eens wel wordt geluisterd naar onze wensen.
Ik ben bang dat er teveel stroom opgewekt wordt en dat onze eigen dan uitgeschakeld worden. Dit wil ik dus niet.
Ik ben gefrustreerd over het handelen van Pure. Ik vind het erg jammer dat ik geconfronteerd ben met voor mijn gevoel al ' in beton gegoten' plannen, en ervaar niet dat ik daadwerkelijk mee kan praten. Plaats etc. waren al bepaald terwijl er naar mijn mening veel betere locaties zijn voor dit park.
Ik ben sterk tegen dit idee. Ik hoop dat de meningen goed worden verwerkt en dat het vertrouwen van de bewoners niet nog meer geschonden wordt. Het lijkt me goed om een stapje terug te doen (de coöperatie) en echt de meningen van de omwonenden serieus te nemen.
Ik denk dat de opmerkingen in de vragenlijst duidelijk zijn en ik hoop dat er ook iets mee gebeurt.
Ik denk dat het zo wel duidelijk is.
Ik heb op dit moment onvoldoende vertrouwen in Pure Energie. We zullen eerst een heleboel stappen terug moeten doen. Ik blijf op zich positief over zonnepanelen. Ik heb ze ook op mijn dak. Maar dan gewoon voor mezelf. Een nee tegen het zonnepark.
Ik heb wel de moeite genomen om deze enquête in te vullen. Alleen leert mijn ervaring dat je als burger toch niets kunt betekenen tegen grote bedrijven en overheid die veel geld in te brengen hebben. Als ik de tijd en het geld had zou ik zeker hier tegen gevochten hebben. Zeker nu het park in Pekela beslist niet het beloofde open karakter heeft, het er niet uitziet. En ik denk dat er genoeg parken zijn in Groningen.
Ik hoop duidelijk gemaakt te hebben dat door de vele stapeling van activiteiten het doorgaan een buitengewoon slecht idee is.
Ik vind dat de gemeente Oldambt beter moet luisteren naar de omgeving en de omwonenden. Veel bewoners hebben zoiets van: genoeg is genoeg. Het zou fijn zijn als de gemeente Oldambt en de energie coöperatie hier echt rekening mee houdt.

Ik vind het toch het meest vervelend, dat je verblind wordt door de spiegels.
Ik vind het versturen van dit soort brieven goed. Draagvlak creëren is de fundering. De stugheid van Groningers is lastig te beïnvloeden met loze beloftes. Neem een groep mensen in de arm uit de buurt. Beloftes nakomen en woord houden.
Ik vraag mij af of deze antwoorden ook maar iets uitmaken in de besluitvorming
Ik wil nogmaals benadrukken: wij zijn absoluut tegen de komst van het zonnepark!
Kort samengevat: nee is nee, ik heb geen behoefte om hieraan mee te werken. Er is hier al genoeg, we doen al genoeg. Windmolenpark, andere zonneparken, stikstoffabriek (' stopcontact'). Ik snap het dat we energie nodig hebben maar niet meer hier. We hebben onze bijdrage geleverd. En we wonen hier bewust landelijk en willen dat zo houden.
Kortom: hou er gewoon mee op!
Laat iedere provincie zijn eigen stroom opwekken. Groningen hoeft niet voor heel het land energie op te wekken.
Laat ons mee profiteren, ons uitzicht is weg.
Laat vooral verenigingen die het moeilijk hebben profiteren van de opgewekte energie tegen lage kosten. Zo kan iedereen blijven sporten of iets dergelijks.
Laten we eerst eens uitzoeken wat het met de grond doet, hoe groot de vervuiling is. Na de schade van de aardbevingen door gaswinning, nu de zoutwinning in dit gebied. Eens is het genoeg en wel nu.
Leg eerst alle daken van gebouwen maar eens vol.
Luister goed naar de bewoners die in deze omgeving wonen.
Luister naar de burgers en zoek een andere plek. Zie mijn argumenten hiervoor.
Maak de panelen op (fabrieks)daken of langs snelwegen, niet zo dicht bij de dorpen.
Maak serieus werk van zonnepanelen op daken.
Meestal wonen de diegene die deze plannen bedenken niet in de directe nabijheid van de locatie. Dat zegt mij genoeg.
Mijn vertrouwen in de gemeente Oldambt is nihil. Net als in de overheid. Het is een klere bende in dit land. Alle informatie die wordt aangedragen door bewoners, bij welke onderwerp dan ook. Er wordt niet naar de bewoners geluisterd. Er is al beslist voordat bewoners worden gevraagd.
Mogelijk een combinatie met Pekela!
Nederland is te klein voor al die "parken".
Niemand word er beter van
Niet geïnteresseerd, geen draagvlak voor dit park.
Niet nog een zonnepark erbij!
Niet van toepassing. Ik hoop alleen dat er werkelijk geluisterd wordt naar de omwonenden. Het vertrouwen in de politiek is natuurlijk zeer laag.
No een zonnepaneel in de regio is te veel van het goede. Onze regio wordt langzamerhand een energie regio. Met als gevolg een woud van windmolens en een giga oppervlak aan zonnepanelen. De verdeling is onevenredig met andere gebieden.
Nogmaals ga op zoek naar een andere locatie. Wij dragen al genoeg lasten in dit gebied met betrekking tot verduurzaming. Genoeg = genoeg!!
Nogmaals, rond Veendam is er al heel veel grond veranderd in landschap wat samenhangt met energie transitie. Nog meer wordt te veel.
Nogmaals: genoeg is genoeg. Het verzadigingspunt wat betreft overlast en landschapsvervuiling is ruim overschreden.
Nu weer zonneparken. En dit alles gecentreerd op een aantal vierkante meter binnen een diameter van plus minus twee kilometer.
Op dit moment geen vertrouwen in de plannen. Meer en eerder en eerlijk overleg
Overleg met [redacted]

Overweeg zonnepanelen te plaatsen op huizen schuren en andere daar voor geschikte panden waardoor betrokkene rechtstreeks ervan kunnen profiteren en laat de natuur voor wat het is.
Particulier huren/ investeren,zodat terugleveren eigen instalatie geen problemen op gaat leveren voor inwoners pekela en omstreken, bewoners informeren over de situatie van het bestaande stroom netwerk tenet en
Plaats niet overal maar iets omdat Den Haag dit wil!
Positief dat we überhaupt deze lijst mogen invullen. Hoop dat een hoop inwoners dit ook doen.
Relatief kleine projecten waarbij de grootafnemer direct wordt betrokken lijkt me een betere investering in plaats van de omgeving te belasten met nog meer "industrialisatie" in onze nog mooie provincie.
Stop deze ambities over de ruggen van deze streek!
Stop ermee! Er is geen draagvlak! Langzamerhand begrijpelijk waarom bestuurlijk Nederlands steeds meer gelooft en vertrouwt wordt. Keer op keer geven burgers aan tegen bepaalde initiatieven te zijn en er wordt niks mee gedaan!
Stop met de eilandjespolitiek ten aanzien van groene energie (wind- en zonneparken), beoordeel in hoeverre verdere uitbreiding van wind- en zonne-energie in de provincie strikt noodzakelijk is. Bekijk de (ontwikkelings)plannen in een breder (intergemeentelijke)regionale visie en stop met het afvoerputjes beleid. De situering van het park is een 'ver van mijn bedshow' van de gemeente Oldambt waarbij de negatieve effecten bij de buren wordt neergelegd en de bestuurders tevreden met hun duimen achter de bretels achterover kunnen leunen; 'doelstellingen gehaald, zonder weerstand vanuit de bevolking'
Stop met deze onzin
Stoppen met deze praktijken, luchtvervuiling en grondvervuiling.
Stoppen met dit park. Reeds voldoende energieprojecten in de omgeving.
Succes gewenst.
Succes!
Tot nu niet.
Tot op heden hebben inspraak op plaatsing van onder meer windmolenparken en zonneparken geen enig effect gehad op de wensen van omwonenden.
Volgens mij wordt er momenteel teveel vruchtbare grond geofferd ten behoeve van zonnepanelen!
Voor het windpark N33 was er ook geen draagvlak, en er is toen veel actie gevoerd, en ook harde acties!
Voorlichting via de pers is belangrijk.
Vraagtekens bij het wel of niet invloed op de besluitvorming dat het zonnepark wel of niet komt.
Waarom dit onderzoek. Het gaat toch wel door burgers mogen zogenaamd hun inbreng geven maar het geld regeerd.
Wat weegt voor de betrokken instanties het zwaarst: geldelijk gewin of leefbaarheid en gezondheid van omwonenden?
We zijn bekend met de plannen maar helaas is dit niet door Pure Energie, Coöperatie Energie Oldambt en Gemeente Oldambt. Als bewoners eerst goed en oprecht worden voorgelicht verwacht ik ook minder weerstand van de omwonenden. Vraag 11 en 12 niet ingevuld in verband met gebrek aan informatie.
We zijn hier komen wonen voor het open landschap en dat willen we graag houden. Waarom hier in de omgeving zoveel zonneparken?
Wees open, wees transparant, deel ook cijfers en lange termijn plannen.
Wel vreemd dat gemeente Oldambt het zonnepark aan haar gemeentegrens aanlegt en in Finsterwolde centraal gelegen in Oldambt niet door gaat ?!

Wij doen in deze omgeving al genoeg aan groene energie. Zie omliggende windmolens en zonneparken.
Wij willen geen zonnepark in Westerlee.
Wij willen geen zonnepark. Er is hier genoeg Tennet, windmolens, waterstoffabriek, zoutmijnen. Verdwijn uit dit gebied!
Wij zijn tegen het zonnepark op de geplande locatie!
Zie 16. Leg eerst alle daken vol, ook van industrie en overheidsgebouwen. Eventueel boven parkeerplaatsen. Integreer panelen in/bij windmolens.
zie eerdere antwoorden
Zie van dit plan af.
Zie vraag 15. Graag een alternatief voor zonnepanelen. Meneer Tesla heeft dat meer dan 100 jaar geleden al uitgevogeld.
Zoals eerder gezegd suggestieve vragen; je wordt een bepaalde kant op gedrukt qua vraagstelling. Hierdoor kan de 'uitkomst' ook deze kant op gaan.
Zonne-energie is allemaal heel mooi, maar met het idee dat een hele grote speler in deze markt er heel erg veel aan verdient en de gewone burger met panelen op het dak er niets beter van wordt.
Zonnepanel hebben geen vruchtbare grond nodig, denk hier goed over na.
Zonneparken horen op daken.
Zorg dat dit iets oplevert ook voor mensen in een huurwoning die niks anders kunnen dan hopen dat de woningstichtingen de juiste verbeteringen aanbrengen. om energiezuinige te wonen.

Hoofdkantoor Groningen
Sylviuslaan 5
9728 NS Groningen

Postbus 473
9700 AL Groningen

Kantoor Utrecht
Jaarbeursplein 6
3521 AL Utrecht

T. 050 – 711 52 55
info@enneus.nl
www.enneus.nl

Project- en participatieplan

Zonnepark Westerlee

Opgesteld door duurzaam energiebedrijf Pure Energie
27-01-2022

Inhoud

1. De hoofdpunten 3

Opbouw van dit project- en participatieplan 4

2. De initiatiefnemers 5

Een energiecoöperatie 5

Maatschap Schrör-De Lange 5

Pure Energie 5

3. Kerngegevens Zonnepark Westerlee 7

Locatie, omvang en productie 7

Toetsingscriteria zonneparken gemeente Oldambt 8

4. Het participatie- en communicatieproces 9

Eerste contacten met de omgeving 9

De volgende stappen in het participatieproces 10

Communicatiemiddelen 10

4. Financiële participatie 11

Mede-eigenaarschap 11

Omgevingsfonds 11

5. Bijlagen 12

1. De hoofdpunten

Duurzaam energiebedrijf Pure Energie (verder: Pure Energie) heeft een plan voor een zonnepark in Westerlee, tussen de D.H. Vinkersweg en de Ceresweg en parallel aan het Emergobos. We willen dit graag verder ontwikkelen met een lokale energiecoöperatie en de omgeving. In dit project- en participatieplan vindt u meer informatie over Zonnepark Westerlee en de manier waarop we inwoners, ook die van andere gemeenten, daarbij willen betrekken. De hoofdpunten uit het plan zijn:

✓ **Langdurige samenwerking (noaberschap)**
Goed buurtgenootschap. Daar hechten wij aan. Ook wel 'noaberschap' in het Twents en 'noaberschop' in Gronings dialect. Het betekent dat we ons voor de gehele looptijd van een zonnepark (rond 25 tot 30 jaar) aan het project committeren. En dat we intensief samenwerken met de omgeving van het begin tot het eind. Enkele recente voorbeelden van dit 'noaberschap' zijn onze samenwerking met de omgeving rondom: Zonnepark N18 Noord, Zonnepark N18 Eeltinkveld, Zonnepark de Schorf, Zonnepark Bijvanck en Zonnepark Eendracht. Klik hier om meer over de werkwijze van Pure energie te lezen.

✓ **Meer dan 50 % van de gemeentedoelstelling**
De gemeente Oldambt wil tot 2030 meewerken aan de realisatie van 100 hectare zonneparken. Hiermee wil het voorzien in het energieverbruik van de gebouwde omgeving. Dit is ongeveer 0,11 terawattuur (TWh). Zonnepark Westerlee draagt met een oppervlakte van circa 44 hectare en een opwek van circa 60 miljoen kilowattuur (kWh) per jaar meer dan 50% bij aan deze doelstelling.

✓ **Lokaal eigenaarschap**
Pure Energie was het eerste energiebedrijf in Nederland dat samenwerkte met een energiecoöperatie (Windpark Kloosterlanden in Deventer). Het maakt sindsdien een belangrijk deel uit van onze werkwijze. En daarom bieden we graag ruimte voor volwaardige samenwerking met een energiecoöperatie zoals Energie(k) Oldambt of Bronnen VanOns, conform het landelijke Klimaatakkoord. Dit houdt in: 50 % lokaal eigenaarschap. Op deze manier wordt Zonnepark Westerlee zowel inhoudelijk als financieel nog meer een project dat samen met de omgeving wordt ontwikkeld en gerealiseerd.

✓ **Een betrokken omgeving**
We zijn gewend om omwonenden nauw inhoudelijk te betrekken bij de ontwikkeling van een zonnepark. Een draagvlakonderzoek en samenwerking met de gemeente kunnen daar deel van uitmaken. Daarnaast maken we voor een periode van 15 jaar 0,50 euro per opgewekte megawattuur (MWh) per jaar over naar een omgevingsfonds. Naar verwachting komt het voor dit zonnepark neer op circa 30.000 euro per jaar. Omwonenden bepalen zelf hoe zij dit besteden; bijvoorbeeld aan de recreatieve functie van het Emergobos of het verbeteren van natuurwaarden.

✓ **Extra voor de natuur**
Ten minste 25 % van het plangebied blijft onbedekt en zal, in overleg met de omgeving, worden verrijkt met landschappelijke en natuurlijke elementen. Met de tussenpaden erbij gerekend zal een nog veel groter gebied van het plangebied onbedekt door zonnepanelen blijven. Daarmee zetten we een stap extra voor de natuur bovenop wat wordt geadviseerd in de gedragscode zon op land van de branchevereniging Holland Solar.

Opbouw van dit project- en participatieplan

Dit document introduceert op pagina 5 de initiatiefnemers. Vanaf pagina 7 gaan wij in op de kerngegevens van het park. In een aparte paragraaf bij het hoofdstuk kerngegevens beschrijven we in hoeverre het park voldoet aan de toetsingscriteria zonneparken van gemeente Oldambt. Deze criteria hebben nog gedetailleerder uitgewerkt in bijlage 2. Zo kan eenvoudig worden nagegaan in hoeverre het plan voor Zonnepark Westerlee voldoet aan de gemeentelijke voorwaarden voor een goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing. Vanaf pagina 9 gaan we in op het participatie-en communicatieproces. We beschrijven in dit hoofdstuk wat we tot nu toe hebben gedaan om de omgeving te betrekken. En hoe we het participatieproces voor ons zien na de vaststelling van het Programma zon en wind door de gemeente.

2. De initiatiefnemers

Een energiecoöperatie

Pure Energie werkt al jaren actief samen met lokale partners in de provincie Groningen. Een voorbeeld hiervan is onze samenwerking met Bronnen VanOns en Energiecoöperatie Duurzaam Menterwolde in Zonnepark Noordbroek. We nemen graag met een energiecoöperatie het voortouw bij het ontwikkelen van Zonnepark Westerlee.

De samenwerking tussen een energiecoöperatie en Pure Energie brengt waardevolle uitwisseling van kennis en expertise met zich mee. De coöperatie brengt aanvullende lokale kennis en contacten in. Pure Energie brengt expertise in die benodigd is bij het ontwikkelen van een dergelijk groot energieproject. Denk aan technische en financiële kennis en ervaring met ruimtelijke procedures. Dat draagt eraan bij dat de risico's voor alle betrokkenen verantwoord blijven tot en met de realisatie van het project. En dat er een plan ontstaat dat rekening houdt met de omgeving en ook financieel, technisch en juridisch zorgvuldig is.

Samenwerking draagt dus bij aan een gedegen project waarin zoveel mogelijk lokale belangen meewegen. Daarom hebben wij Coöperatie Energie(k) Oldambt en Bronnen VanOns reeds benaderd over het Zonnepark Westerlee. Zodra het Programma zon en wind is vastgesteld door de raad, zullen we de samenwerking verder verkennen.

Maatschap Schrör-De Lange

Landbouwbedrijf Schrör

Henk Schrör en José Schrör-de Lange stellen de grond voor Zonnepark Westerlee ter beschikking. Samen met hun zoon en dochter zijn ze eigenaar van landbouwbedrijf Schrör-de Lange. Ze verbouwen granen, aardappels, suikerbieten en uien en houden pluimvee. Het bedrijf heeft grond in Musselkanaal én Westerlee. Dit komt omdat de ouders van José, Kor de Lange en Ank de Lange-Wilting, vroeger een akkerbouwbedrijf in Westerlee hadden. José en Henk hebben dit in 1998 overgenomen. Ze wonen zelf op de boerderij van Jos zijn familie in Musselkanaal, maar hebben goede contacten met de omwonenden in Westerlee. Ze bewerken daar het land en de ouders van José wonen er nog.

Henk en José zijn hardwerkende, moderne boeren. Het zonnepark biedt een goede mogelijkheid om hun bedrijf toekomstbestendig te verbreden. Een zonnepark biedt namelijk een langjarige aanvullende bron van inkomsten en ze leveren met een zonnepark een bijdrage aan de verduurzaming van de energievoorziening van Oldambt.

Pure Energie

Pure Energie is een duurzaam energiebedrijf, gevestigd in Enschede. Al meer dan 25 jaar werkt het bedrijf aan de verduurzaming van Nederland door eigen zonneparken en windmolens te realiseren. In de ontwikkeling van nieuwe zonne-en windparken zoekt Pure Energie altijd lokaal de samenwerking en we committeren ons voor de looptijd van het project (rond 25 tot 30 jaar). In veel projecten werken we samen met een lokale energiecoöperatie. Ook bij de ontwikkeling van een zonnepark in Westerlee bieden we een energiecoöperatie graag de ruimte voor 50 % lokaal

eigenaarschap. We nemen graag samen het voortouw bij het ontwikkelen van een plan in overleg met de gemeente en de omgeving.

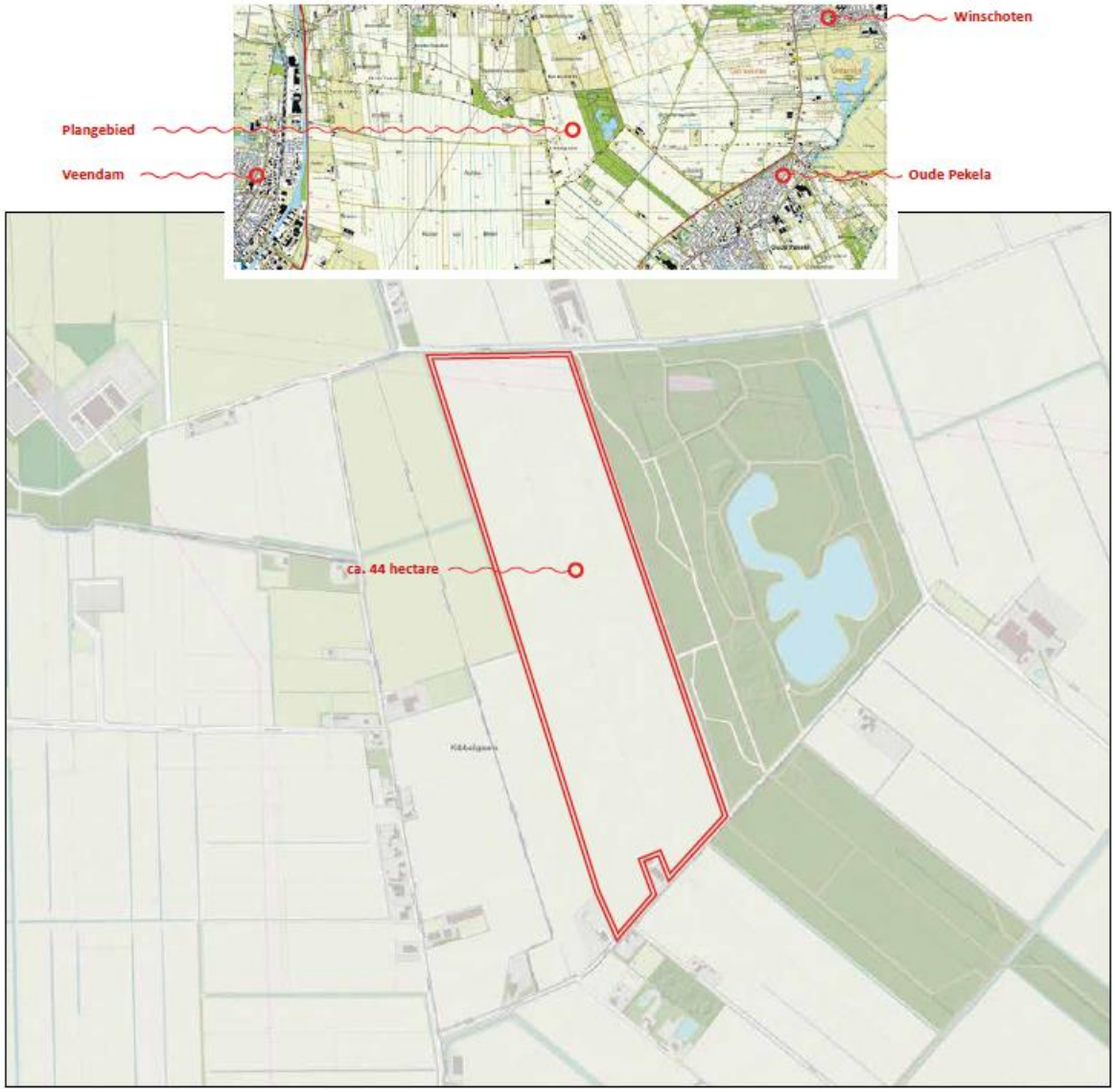
Pure Energie heeft kennis van alle facetten: van locatieonderzoek, planologische procedure en omgevingsproces tot bouw en beheer van de windmolens en zonneparken en het leveren van de groene stroom. Verder levert Pure Energie zonnepanelen aan bedrijven en particulieren. Iedereen, zowel particulier als bedrijf, kan de groene stroom uit onze zonne-en windparken afnemen door klant te worden.

Wij leveren klanten alleen de stroom die we zelf opwekken met zonneparken en windmolens die alleen in Nederland staan. Daarom is Pure Energie al jaren achter elkaar uitgeroepen tot groenste energieleverancier van Nederland in een onderzoek van de Consumentenbond, WISE, Greenpeace en Natuur & Milieu.

3. Kerngegevens Zonnepark Westerlee

Locatie, omvang en productie

De beoogde locatie van Zonnepark Westerlee is in het zuidwesten van de gemeente Oldambt. Het ligt tussen de D.H. Vinkersweg en de Ceresweg en parallel aan het Emergobos, ten westen ervan. Het gebied is geen beschermd natuurgebied en ligt gedeeltelijk onder elektriciteitsinfrastructuur. Over de noordzijde van het plangebied lopen twee hoogspanningstracés die aansluiten op het dichtbij gelegen hoogspanningsstation Meeden.

Het plangebied van Zonnepark Westerlee is aangegeven met het rode vlak.

Het totale plangebied is circa 44 hectare. Hiervan wordt ongeveer 75 procent ingevuld met zonnepanelen en tussenpaden. Van het plangebied wordt in ieder geval 25 procent van het plangebied bestemd om, in overleg met de omgeving, te verrijken met landschappelijke en

natuurlijke elementen. Inclusief de tussenpaden binnen de panelenvelden zal ongeveer 40 procent van het plangebied onbedekt blijven.

De verwachte productie van Zonnepark Westerlee is circa 60 miljoen kilowattuur (kWh) per jaar. Dit is meer dan de helft van de 0,11 terawattuur die in de gebouwde omgeving van de gemeente wordt gebruikt. Daarmee dragen we meer dan 50 procent bij aan de gemeentedoelstelling.

Toetsingscriteria zonneparken gemeente Oldambt

Gemeente Oldambt heeft in haar Programma zon en wind algemene en aanvullende toetsingscriteria opgenomen voor een goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing van zonneparken. Dit sluit goed aan bij het uitgangspuntenonderzoek dat wij hebben laten doen door een landschapsarchitect van landelijk adviesbureau Eelerwoude. In dit onderzoek wordt duidelijkheid gegeven over voorlopige ontwerpkeuzes die zijn gebaseerd op de landschapswaarden, het (landschaps)beleid en de potentie van het gebied voor de ontwikkeling van een ecologische- en maatschappelijke meerwaarde. Als bijlagen hebben we het onderzoek van Eelerwoude,'Uitgangspuntenkaart zonnepark Westerlee', toegevoegd (bijlage 1) en een toelichting per toetsingscriterium (bijlage 2).

De belangrijkste punten zijn dat Zonnepark Westerlee goed aansluit op de landschappelijke kenmerken van het gebied. Het gaat niet ten koste van beschermde of karakteristieke dorpsgezichten en valt niet binnen het Natuurnetwerk Nederland. Daarbij vormt het boslandschap van het Emergobos een natuurlijke begrenzing van de horizonbeleving en het park sluit aan op een bestaand initiatief. Aan de zuidzijde van het Emergobos, in de gemeente Pekela, wordt namelijk Zonnepark Raadhuisweg gerealiseerd.

Verder willen we met omwonenden een plan uitwerken dat ingaat op de woonkwaliteit en de verrijking van ten minste 25 procent van het plangebied met landschappelijke en natuurlijke elementen. Hiervoor zijn al eerste ideeën gedeeld door omwonenden. In dit plan wordt betrokken dat een bovengemiddeld hoog percentage van het gebied onbedekt kan blijven; ongeveer 40 procent. We hechten namelijk veel waarde aan goede landschappelijke inpassing en aan een zonnepark dat iets toevoegt.

Daarnaast hebben we van netbeheerder Enexis een positieve transportindicatie gekregen voor het zonnepark (bijlage 3). En we staan garant voor het opruimen en in de oude originele staat terugbrengen van het plangebied na afloop van het project. Pure Energie heeft al ervaring met het opruimen van duurzame opwekinstallaties na exploitatie. Ook dát hoort in onze beleving bij goed 'noaberschap'!

4. Het participatie- en communicatieproces

Eerste contacten met de omgeving

Pure Energie staat voor openheid en transparantie richting de omgeving. Dat staat in onze aanpak centraal. Wij proberen de omgeving zo vroeg mogelijk te betrekken bij voorgenomen plannen. Dat draagt bij aan acceptatie van de ontwikkeling van een zonnepark in de omgeving. Daarom hebben we eind 2020 en begin 2021 al gesproken met meerdere direct omwonenden. Ook hebben we contact gehad met Coöperatie Energie(k) Oldambt en Bronnen VanOns. Op verzoek van de gemeente hebben we onze communicatie beperkt in afwachting van het definitieve Programma zon en wind. Hieronder vindt u een korte samenvatting van de eerste contacten.

13 november 2020, 5 april en 18 september 2021: Telefonisch contact met Coöperatie Energie(k) Oldambt. De voorzitter liet weten na de vaststelling van het beleid door de gemeente in gesprek te willen gaan over een samenwerking tussen de coöperatie en Pure Energie.

3 december 2020: gesprekken met direct omwonenden van het zonnepark
Op 3 december hebben we bij een rondgang in het gebied vijftien direct omwonenden gesproken. Zij wonen in huizen langs de drie wegen die uitzicht hebben op het plangebied. Er werd positief gereageerd op onze vroegtijdige benadering. Ook werden er al wat wensen ter sprake gebracht, waaronder het uitblijven van storing voor zendapparatuur. Een bewoner liet weten in eerste instantie tegen te zijn, maar open te staan voor een nader gesprek over opties om het zicht op de zonnepanelen te beperken; bijvoorbeeld met laag beginnend groen. Twee bewoners lieten weten graag actief betrokken te worden bij het participatieproces. Dertien omwonenden wilden graag per mail op de hoogte worden gehouden.

4 februari 2021: mail aan direct omwonenden
Wij hebben een mail gestuurd aan de dertien omwonenden die 3 december hun mailadres hebben gedeeld. Hierin hebben we nadere gegevens gedeeld over ons idee voor het zonnepark, hen geïnformeerd over het voorziene beleidsproces van de gemeente en over onze werkwijze.

17 februari 2021: aanvullend bezoek omwonenden
We hebben omwonenden bezocht die 3 december niet thuis waren en hebben laten weten behoefte te hebben aan een persoonlijk gesprek. Hierin zijn aandachtspunten aan bod gekomen rondom: verlichting, storing en geluid, bouwverkeer, de koppeling met het Emergobos en de versterking van de natuur. Ook deze bewoners waren positief dat ze zo vroeg werden betrokken bij het idee en over de mogelijkheden die er zijn voor de invulling en aankleding ervan.

20 oktober 2021: telefonisch contact met Bronnen VanOns
We hebben telefonisch contact gehad met Bronnen VanOns over een eventuele samenwerking rondom Zonnepark Westerlee. We hebben afgesproken om na de vaststelling van het Programma zon en wind eerst contact op te nemen met de lokale energiecoöperatie. Indien deze geen mogelijkheden ziet om te participeren, dan zullen we weer contact opnemen met Bronnen VanOns.

De volgende stappen in het participatieproces

Zodra het Programma zon en wind van de gemeente Oldambt is vastgesteld, willen wij in overleg met de gemeente zo spoedig mogelijk een **nieuw persoonlijk bezoek** brengen aan de direct omwonenden. Bij voorkeur samen met de lokale energiecoöperatie. We laten bij deze bezoeken **een brief** achter. Deze brief willen we ook verzenden naar een bredere groep omwonenden die in een straat van ongeveer 1,5 km wonen. In de brief nemen we onder andere informatie over ons idee op, de mogelijkheid tot aanmelding voor de nieuwsbrief en een uitnodiging voor een **informatieavond**. Tijdens deze avond vertellen we meer over ons idee en geven we ruimte voor vragen. We nodigen lokale organisaties zoals Vereniging Dorpsbelangen Westerlee hier ook voor uit. Over de benadering van omwonenden en (aanvullende) acties zoals een draagvlakonderzoek overleggen we graag met de gemeente.

We geven de deelnemers aan de informatieavond de mogelijkheid zich op te geven voor de **werkgroep Zonnepark Westerlee**. En we vragen wie we hierbij nog meer kunnen betrekken, zoals lokale natuur- , buurt-, of ondernemersverenigingen; ook uit aangrenzende gemeenten. Onze eerste globale stakeholderanalyse (bijlage 4) kan hierbij ondersteunen.

Met de werkgroep geven we het **plan voor het zonnepark** verder vorm. De deelnemers zullen zich onder andere buigen over maatregelen ter behoud of versterking van ecologische waarden, over de inrichting van het terrein en over hinderbeperking. In bijlage 5 vindt u een nadere toelichting op mogelijke doelen, bespreekpunten, kaders en uitgangspunten van een werkgroep.

Communicatiemiddelen

In het communicatie-en participatieproces zullen we de volgende middelen inzetten:

- Een projectwebsite www.zonneparkwesterlee.nl
  Met nieuws, informatie over het initiatief, de initiatiefnemers en informatie over zonneparken en over effecten van zonneparken op de omgeving in het algemeen.
- Een e-mailadres: info@zonneparkwesterlee.nl
- Digitale nieuwsbrieven
  Per mail, aanmelden via website
- Brieven die huis aan huis worden verspreid
- Mails aan maatschappelijke organisaties, overheden en bedrijven
- Persberichten
- Openbare informatiebijeenkomsten (evt. digitaal)
- Visualisaties

4. Financiële participatie

Pure Energie biedt de omgeving van Zonnepark Westerlee twee mogelijkheden voor financiële participatie in het zonnepark. Beide vormen zijn beschikbaar bij dit zonnepark. Er hoeft dus geen keuze tussen te worden gemaakt.

Mede-eigenaarschap

Via een energiecoöperatie - of andere entiteit waarin de omgeving is verenigd - kunnen omwonenden, bedrijven en maatschappelijke organisaties direct participeren in het zonnepark.

De energiecoöperatie ontwikkelt volwaardig mee. Pure Energie en de coöperatie nemen het voortouw bij het maken van een plan met de omgeving, delen de kosten die vooraf moeten worden gemaakt en delen dus het risico. In een dergelijke situatie kan de energiecoöperatie 50 procent van het zonnepark in eigendom krijgen.

Gebruikelijk bij coöperatieve zonneparken is dat tevens een deel van de opbrengst van het zonnepark wordt besteed aan projecten waaraan in het gebied behoefte is. Hoe dat wordt besteed, beslissen de leden van de coöperatie. De opbrengst van het coöperatieve deel van Zonnepark Westerlee kan dus worden gebruikt voor nieuwe (duurzame) initiatieven in de omgeving. Zijn er duurzaamheids- of juist sociale projecten die inwoners wel willen treffen, maar die zij niet kunnen realiseren door een tekort aan financiële middelen, dan kan de coöperatie daaraan via het zonnepark een bijdrage leveren.

Indien Coöperatie Energie(k) Oldambt of Bronnen VanOns afzien van deelname, zullen we andere manieren onderzoeken om 50 procent lokale deelname te organiseren.

Omgevingsfonds

Van het zonnepark dat wordt gerealiseerd, wordt jaarlijks een deel van de opbrengst ter beschikking gesteld aan de omgeving. Deze bijdrage is 0,50 euro per opgewekte megawattuur (MWh) per jaar, voor een periode van 15 jaar. Met een verwachte opbrengst van 60 miljoen kWh per jaar is er ongeveer 30.000 euro per jaar beschikbaar voor de omgeving.

De uiteindelijk opbrengst van het zonnepark en daarmee de omvang van het omgevingsfonds is sterk afhankelijk van de omvang van het zonnepark en het aantal en type zonnepanelen. Wel is dit een reële inschatting van de mogelijkheden.

De omgeving bepaalt in hoofdzaak zelf, bijvoorbeeld in de werkgroep, hoe het fonds wordt besteed. Pure Energie kan dit ondersteunen met kennis en ervaring vanuit andere projecten en ziet toe op zorgvuldig beheer van het fonds.

5. Bijlagen

1. Uitgangspuntenkaart Zonnepark Westerlee
2. Toelichting per toetsingscriterium Programma zon en wind
3. Transportindicatie Enexis
4. Stakeholderanalyse Zonnepark Westerlee
5. Werkgroep toelichting

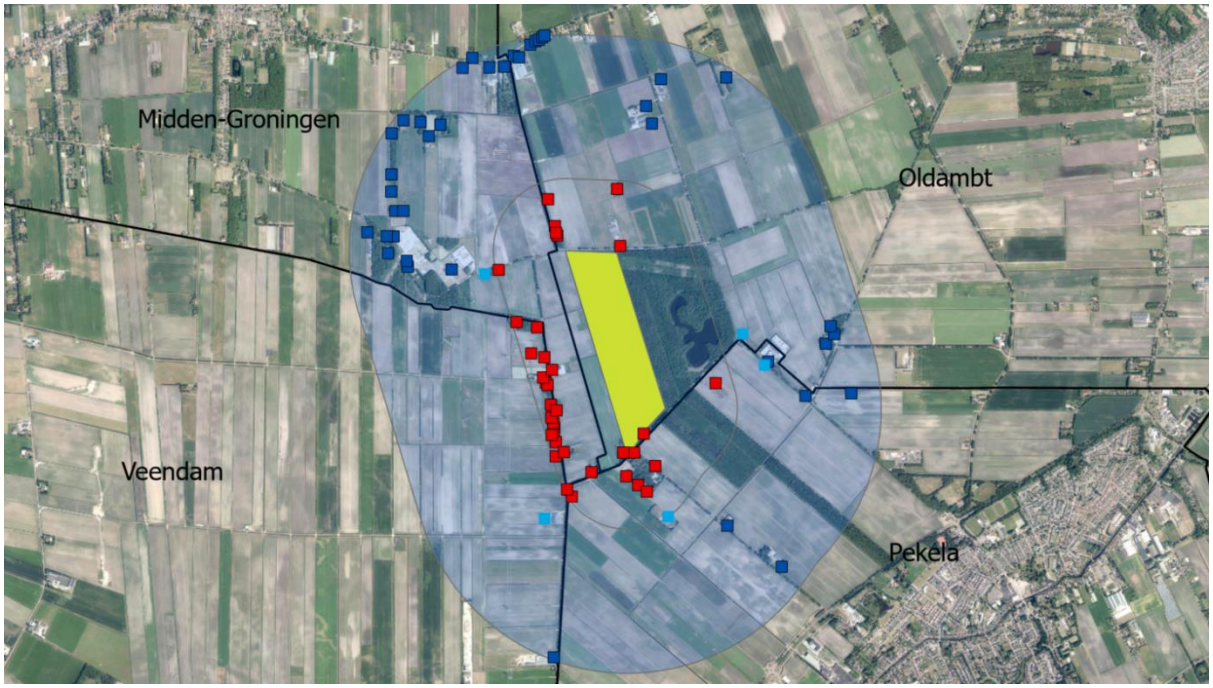
Bijlage 4 - Stakeholdersanalyse Zonnepark Westerlee

Pure Energie heeft een eerste globale analyse gedaan van de stakeholders die mogelijk betrokken willen zijn bij Zonnepark Westerlee. Let op! Onderstaand overzicht is een levend document. Als tijdens gesprekken met bijvoorbeeld omwonenden, de energiecoöperatie of gemeenten blijkt dat er nog andere belanghebbenden zijn, dan kunnen zij worden toegevoegd.

<u>Omwonenden</u>

- Omwonenden met (beperkt) zicht op het zonnepark
- Omwonenden binnen 1,5 kilometer van het zonnepark

Toelichting: omwonenden zijn een zeer belangrijke doelgroep als het gaat om communicatie en participatie. Hoewel een zonnepark weinig tot geen hinder zoals geluid veroorzaakt, verandert de leefomgeving van omwonenden wel door de komst van een zonnepark. Het is daarom belangrijk hen in elk geval goed te informeren, zodat ze weten wat het plan is en wat er wordt gerealiseerd. Maar het beste is dat omwonenden actief meedenken over het plan en hierop invloed hebben. Daarom willen we alle omwonenden binnen een straal van 1,5 kilometer uitnodigen voor een informatie-avond en vervolgens voor deelname aan een werkgroep waarin het plan verder wordt uitgewerkt. Het gaat om ruim 80 adressen. We hebben al omwonenden gesproken van 16 woningen die (beperkt) zicht kunnen hebben op het zonnepark. Uit deze gesprekken bleek dat ze onder andere vragen hadden over hun uitzicht en radarverstoring. Twee bewoners lieten meteen weten actief betrokken te willen worden bij het participatieproces.

Plangebied (geel) met adressen binnen 1500 meter.

Dorpsraden en buurtverenigingen

- Vereniging Dorpsbelangen Westerlee
- Overige verenigingen op basis van gesprekken met omwonenden

Toelichting: dorpsraden en buurtverenigingen kunnen een belangrijke positie hebben als vertegenwoordiging van een vaak grotere groep omwonenden. Dit soort raden en verenigingen denkt vaak graag met initiatiefnemers mee. Zo blijkt uit de dorpsvisie Westerlee 2017-2025 van Vereniging Dorpsbelangen Westerlee (VDW) dat zij groot belang hechten aan de betrokkenheid van bewoners en VDW bij de ontwikkeling van een grootschalig zonnepark. Daarom betrekken we in ieder geval Vereniging Dorpsbelangen Westerlee bij de uitwerking van plannen voor Zonnepark Westerlee.

Overheden

- Gemeenteraad Oldambt
- College van B&W Oldambt
- Ambtenaren gemeente Oldambt

Informeren:

- Gemeenteraden Pekela, Meeden, Veendam
- Colleges van B & W Pekela, Meeden, Veendam
- Provinciale Staten Groningen
- Gedeputeerde Staten Groningen

Toelichting: zonder overheden wordt er geen zonnepark gerealiseerd. Goed contact met de verantwoordelijke wethouder(s) en de gemeenteraad is in het bijzonder van belang. Uit het Programma zon en wind van de gemeente Oldambt blijkt dat er meerdere aandachtspunten zijn zoals een goede ruimtelijke en landschappelijk inpassing van zonneparken en het zorgvuldig vergroten van maatschappelijk draagvlak onder inwoners. Dit sluit goed aan bij de aanpak van Pure Energie. Wij pakken dit graag met een energiecoöperatie én de gemeente op.

Natuur, landschap en landbouw

- Club Oldambtster Groen
- Stichting landschap Oldambt
- LTO Noord, afdeling Oldambt
- IVN natuureducatie, afdeling Westerwolde-Oldambt
- Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels

Toelichting: er zijn meerdere organisaties op het gebied van natuur, landschap en landbouw actief in de gemeente Oldambt of op provinciaal niveau. Betrokkenheid van deze organisaties bij de planvorming is zeer wenselijk. Door in een zo vroeg mogelijk stadium te horen wat hun wensen, vragen of suggesties zijn, kan daar in het plan rekening mee worden gehouden. Ook kan hun kennis van het gebied, van landschapselementen of natuur, bijdragen aan een beter en zorgvuldiger plan. De voornaamste aandachtspunten voor deze organisaties zijn het effect van het zonnepark op het landschap, de natuur en de landbouw.

Ondernemers

- Ondernemers binnen 1,5 kilometer
- Ondernemerskring Oost-Groningen
- Handel en Nijverheid Winschoten

Toelichting: onze werkwijze is om agrarische en andere ondernemers binnen 1,5 kilometer van het plangebied te behandelen als omwonenden binnen dit gebied en rechtstreeks aan te schrijven. De aandachtspunten voor deze ondernemers zijn dezelfde als voor omwonenden, aangevuld met de invloed van het zonnepark op hun bedrijfsvoering. Voor ondernemers buiten deze zone zal financiële participatie mogelijk een wens zijn. In dat kader willen we ook lokale ondernemersverenigingen betrekken.

Media

- De Westerlink Westerlee
- De Oldambtster
- GO! RTV gemeente Oldambt
- Prachtigpekela.nl
- Mentwolde.info.
- Midden Groningen Nieuws
- Veendammer.nl
- Parkstadveendam.nl
- Groot Groningen
- Dagblad van het Noorden
- RTV Noord

Toelichting: media zijn geïnteresseerd in grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zoals dit zonnepark. Ook hebben media behoefte aan informatie en ze willen makkelijk contact kunnen leggen met de initiatiefnemers. Daarom is het belangrijk media (zowel lokaal als regionaal) vanaf het begin te informeren over het plan, vervolgens te zorgen dat zij geïnformeerd blijven en dat ze weten bij wie zij terecht kunnen voor vragen. De zaken waar media zich op concentreren, zijn de inhoud van het plan en de mening van de omgeving daarover.

Bijlage 5 - Werkgroep toelichting

Omwonenden, bedrijven en maatschappelijke organisaties kunnen deelnemen aan de werkgroep. In overleg ontwikkelen de initiatiefnemer(s) en de deelnemers aan de werkgroep het plan voor het zonnepark. Door het instellen van de werkgroep kan de omgeving op gestructureerde wijze betrokken zijn bij het zonnepark en is er een herkenbaar punt waar alle betrokkenen en belangen rondom het zonnepark samen kunnen komen. Dit zorgt voor korte lijnen tussen betrokkenen, het vergemakkelijkt inbreng van de omgeving en het bevoegd gezag (de gemeente) kan dankzij dit gestructureerde omgevingsproces ook op zorgvuldige wijze de inbreng van de omgeving laten meewegen in de uiteindelijke besluitvorming.

Mogelijke doelen

1. Zorgen voor directe betrokkenheid van de omgeving (inwoners, maatschappelijke organisaties) bij de planvorming voor het zonnepark waardoor de omgeving ook grip houdt op deze verandering in de eigen woon- en leefomgeving.
2. Ophalen en registreren welke gedachten, ideeën, vragen en mogelijke zorgen en kansen er zijn in de omgeving met betrekking tot het zonnepark.
3. In de planvorming zoveel als mogelijk rekening houden met de punten genoemd onder 2.
4. De omgeving inzicht geven in wat er bij komt kijken om een dergelijk zonnepark te realiseren en wat de (on)mogelijkheden zijn.

Mogelijke bespreekpunten

- Concrete vormgeving van het zonnepark:

- Landschappelijke inpassing.
- Maatregelen ter behoud of versterking van ecologische waarden.
- Inrichting van het terrein.
- Hinderbeperking.

- Concretiseren van financiële participatie:

- Inrichting van financiële participatie via een coöperatie.
- Inrichten van het omgevingsfonds.

- Bespreken van nut en noodzaak van duurzame energie in het algemeen en grondgebonden zonneparken in het bijzonder.
- Adviezen aan Pure Energie (en energiecoöperatie) met betrekking tot communicatie naar bredere omgeving van beoogde zonnepark.
- Advies voor betrekken van de omgeving in de periode tussen start ruimtelijke procedure en (eventuele) realisatie van het zonnepark. Denk aan het instellen van een omgevingsraad om zo op gestructureerde basis overleg te hebben tussen initiatiefnemers en een afspiegeling van de omgeving, ook als het zonnepark is gerealiseerd.
- Ideeën voor betrekken van omgeving tijdens de exploitatiefase, zoals het organiseren van excursies of open dagen.

Bovenstaande is geen uitputtende lijst, maar geeft een indicatie waarover de werkgroep kan spreken. Tijdens bijvoorbeeld de eerste bijeenkomst van de werkgroep kan worden geïnventariseerd of er andere onderwerpen zijn die de werkgroepleden willen bespreken.

Mogelijke kaders en uitgangspunten

Zo open mogelijk

- Pure Energie en andere initiatiefnemers, zoals een energiecoöperatie, zijn zo open mogelijk met het delen van informatie, rekening houdend met privacy- en bedrijfsgevoelige informatie. Als zij bepaalde informatie niet kunnen delen vanwege bijvoorbeeld privacy, lichten zij dat zo veel mogelijk toe.

Overzichtelijk aantal bijeenkomsten

- Om deelname aan de werkgroep overzichtelijk en behapbaar te houden, wordt er een bepaalde periode afgesproken dat de werkgroep actief is. Bijvoorbeeld: een x-aantal bijeenkomsten van de werkgroep in een x-aantal maanden. De vergaderfrequentie bepaalt de werkgroep in gezamenlijkheid.

Inbreng wordt serieus genomen, maar uiteindelijke keuzes liggen bij initiatiefnemer(s)

- Pure Energie en andere initiatiefnemers nemen de inbreng van de omgeving serieus en doen er veel aan om deze inbreng in het plan een plek te geven. Indien dit niet mogelijk is, lichten zij zo uitgebreid mogelijk toe waarom dat niet kan.
  De uiteindelijke beslissing of iets onderdeel van het plan wordt, ligt bij Pure Energie (en de energiecoöperatie): zij moeten namelijk de investeringen doen in het uiteindelijke zonnepark en zijn er verantwoordelijk voor dat het zonnepark voldoet aan wet- en regelgeving, financiële haalbaarheid en overige eisen en normen.
- Het is formeel, maar om duidelijkheid te scheppen: de werkgroep heeft geen juridische status, het is een particulier initiatief. Er is geen democratische legitimatie, aangezien deelnemers niet worden verkozen via formele verkiezingen en daarom geen representatieve vertegenwoordiging van de omgeving zijn in juridische zin.

Transparant en openbaar

- Van elke bijeenkomst van de werkgroep wordt een verslag gemaakt. Dat verslag wordt gedeeld via de nieuwsbrief van Zonnepark Westerlee en geplaatst op de website van Zonnepark Westerlee. Zo kunnen ook inwoners en maatschappelijke organisaties die niet actief meedoen in de werkgroep het proces actief volgen.
- Pure Energie en de energiecoöperatie zorgen ervoor dat dit verslag wordt gemaakt, dat het ter goedkeuring wordt gedeeld met de werkgroepleden en dat het verslag vervolgens wordt verspreid.
- Inwoners en maatschappelijke organisaties die niet meedoen in de werkgroep, kunnen vragen stellen, opmerkingen maken of suggesties doen via info@zonneparkwesterlee.nl. De werkgroep zal hierop gezamenlijk een antwoord formuleren.

Zacht op de relatie, hard op de inhoud

- Er kunnen meningsverschillen ontstaan tussen bijvoorbeeld Pure Energie (en de energiecoöperatie) enerzijds en bijvoorbeeld omwonenden anderzijds. Daar is uiteraard ruimte voor in de werkgroep. Deze met elkaar delen is juist onderdeel van het proces. Maar er is een duidelijke vuistregel voor de omgang met elkaar: hard op de inhoud, maar zacht op de relatie. De personen in de werkgroep houden zich aan die vuistregel. Dat betekent: geen persoonlijk aanvallen. Uiteraard kunnen inhoudelijke discussies scherp zijn, omdat het de directe leefomgeving van de betrokkenen betreft.

Besluitvorming door bevoegd gezag

- Besluiten over de ruimtelijke ordening waar het plaatsen van een zonnepark onder valt, worden genomen door het bevoegd gezag (in dit geval de gemeente Oldambt). Het

college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad besluiten als democratisch gekozen volksvertegenwoordigers over het doorgaan van de plannen. Daardoor is een mogelijk scenario dat:
1) het plan voor het zonnepark voldoet aan de normen en regels,
2) het proces met de omgeving in de werkgroep goed is verlopen,
3) leden van de werkgroep desondanks niet kunnen instemmen met (delen van) het plan,
4) Pure Energie (en de energiecoöperatie) toch besluit het plan voor te leggen aan het bevoegd gezag,
5) het bevoegd gezag alsnog besluit in te stemmen met het plan.

Voor 4 en 5 zijn altijd 1 en 2 nodig, maar nummer 3 kan uiteindelijk variëren.
Pure Energie vindt het uit oogpunt van transparantie en het scheppen van eerlijke mogelijke scenario's en verwachtingen belangrijk om bovenstaande te melden. Wat de uiteindelijke uitkomsten en beslissingen zijn, ligt uiteraard nu, voorafgaand aan het proces, nog open. Ook is het streven nadrukkelijk om zoveel mogelijk consensus te bereiken en bovenstaande situatie te voorkomen.

ZONNEPARK WESTERLEE

LANDSCHAPPELIJK INRICHTINGSPLAN

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief

ZONNEPARK WESTERLEE

LANDSCHAPPELIJK INRICHTINGSPLAN

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief

Opdrachtgever:
Pure Energie Zon BV
Hengelosestraat 585
7500 DC
Enschede

Opdrachtnemer:
Eelerwoude
Mossendamsdwarsweg 3
Postbus 53
7470 AB Goor
Tel.: 0547 26 35 15
e-mail: info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:
Projectnummer: 202530
Datum: 6 mei 2025
Versie: Definitief
Projectleider: Mark Elshof
Opgesteld: Ilse Stilkenboom

INHOUD

1. INLEIDING 7
1.1 Aanleiding Programma zon en wind 1.0 7
1.2 Maatwerkproces 7
1.3 Toekomstbeeld 11

2. BELEIDSANALYSE 13
2.1 Provinciaal beleid Groningen: Ruimte voor zon 13
2.2 Gemeentelijk beleid: Oldambt 15

3. RUIMTELIJKE ANALYSE 19
3.1 Huidige situatie 19
3.2 Geomorfologie en bodem 21
3.3 Ontstaansgeschiedenis van het landschap 19
3.4 Natuurwaarden van het gebied 23

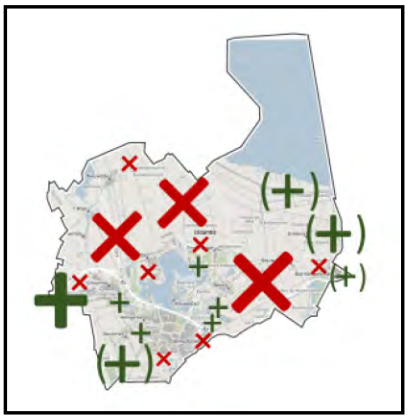
4. UITGANGSPUNTEN

5. INRICHTINGSPLAN 27
5.1 Motivatie 27
5.2 Opzet en inrichting 29
5.3 Technische aspecten 29
5.4 Waterhuishouding 31

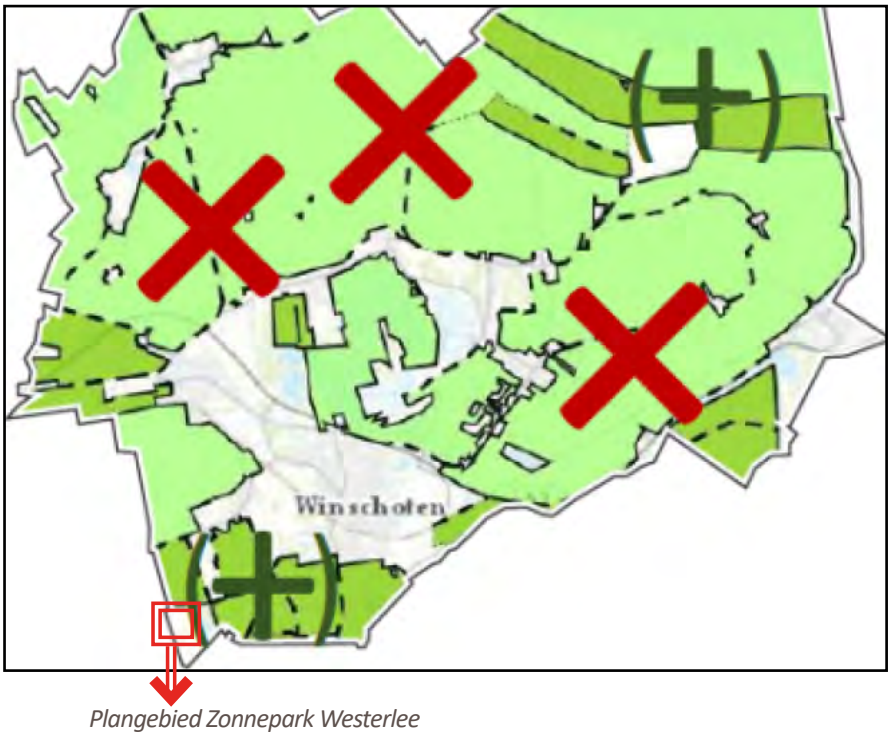
6. INRICHTINGS- EN BEHEERMAATREGELEN 33
6.1 Inrichting en beheer binnen hekwerk 33
6.2 Akkervogelnatuur 35
6.3 Houtwal 37
6.4 Struikenrand 39
6.5 Poel 41
6.6 Plas-dras oever 43

7. DOORSNEDES 45

8. VISUALISATIES 49

Afbeelding 1. Afbeelding schaalniveau landschap en overzichtskaartje uitkomst van de ruimtelijke verkenning (bron: Programma zon en wind 1.0, gemeente Oldambt).

Afbeelding 2. Ligging van het plangebied in de kaart voor kansrijke locaties voor zonne-energie met groene (+).

Afbeelding 3. Ligging van het plangebied (zie rode contour) met de directe omgeving (bron: opentopo).

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding Programma zon en wind 1.0 (vastgesteld 31 januari 2022)

De gemeente Oldambt heeft 31 januari 2022 haar beleidskader voor zonneparken en kleine windmolens vastgesteld (Programma zon en wind 1.0). Hierin heeft de gemeente Oldambt de ambitie uitgesproken om meer duurzame energie op te wekken en bij te dragen aan klimaatdoelstellingen. Concreet betekent dit dat er tot 2030 ingezet wordt op het realiseren van 100 hectare aan zonneparken binnen de gemeente. In een ruimtelijke verkenning is onderzocht waar grootschalige zonneparken op het land passend kunnen zijn bij de schaal van het landschap en waar niet. Dit is op hoofdlijnen aangegeven in afbeelding 1 met groene plussen en rode kruizen op de kaart van de gemeente.

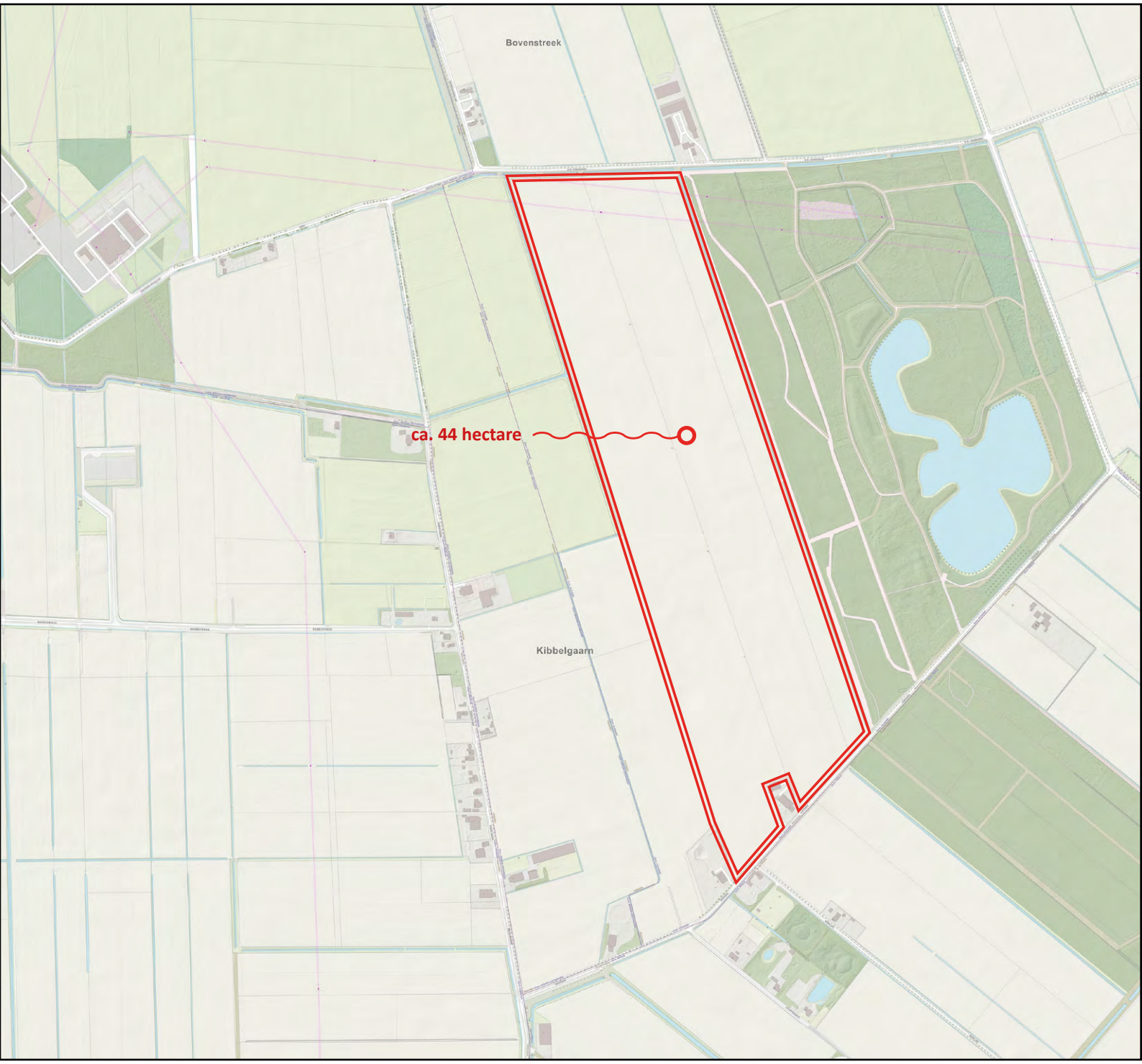
Pure Energie en Energie(k) Oldambt zijn voornemens ten westen van het Emergobos invulling te geven aan een zonnepark van ca. 33 hectare op het huidige landbouwperceel (afbeelding 3). Dit zonnepark zal landschappelijk ingepast worden binnen het totale plangebied van circa 44 hectare (afbeelding 4 volgende pagina).

In afbeelding 2 is de ligging van het plangebied aangegeven op de kaart voor kansrijke locaties. De beoogde locatie voor het zonnepark valt in trede 3 van de zonneladder. Het betreft een grootschalige ontwikkeling op (minder hoogwaardige) agrarische grond in het buitengebied.

Het open cultuurlandschap van de gemeente Oldambt is karakteristiek in zijn grootte en openheid. In afbeelding 2 is dit met de lichtgroene kleur aangegeven. In dit landschap zijn grootschalige zonneparken niet gewenst (rode kruizen). Echter, in het zuidwestelijke deelgebied is sprake van een grotere verdichting in het landschap door de aanwezigheid van bospercelen (zoals het Emergobos) en laan- en perceelsbeplanting. Deze karakteristiek biedt een landschappelijk kader om een zonnepark goed in te passen binnen de landschapsstructuren, zonder afbreuk te doen aan de identiteit van het open cultuurlandschap van de gemeente.

1.2 Maatwerkproces

Dit rapport bevat een uitgewerkt voorstel voor de landschappelijke inrichting en beheer. Het vormt de basis voor de technische uitwerking en de vergunningsaanvraag. Hierin zijn de algemene toetsingscriteria voor zonneparken uit het Programma zon en wind 1.0 en de Handreiking locatiekeuze en ontwerp zonneparken (provincie Groningen, februari 2018) meegenomen. Een onderdeel van de provinciale handreiking is een maatwerkmethode zonneparken. De gemeente en provincie hebben samen in verkennende gesprekken in verschillende fasen van het ontwerp eisen voor de landschappelijke inpassing meegegeven aan de initiatiefnemer. De uitkomsten zijn meegenomen in de uitwerking van het ontwerp.

Afbeelding 4. Ligging van het plangebied (zie rode contour) met de directe omgeving.

Participatie en onderzoek

Pure Energie heeft vanaf aanvang initiatief genomen om de omgeving te betrekken en de mensen te blijven informeren gedurende het ontwerpproces. Er is gestart met een uitgangspuntenkaart/ (schetsontwerp) en presentatie van de gekozen opzet met behulp van referenties (afbeelding 5, 6 en afbeelding 7 volgende pagina). Hierbij waren er verschillende 'natuurzones' aangewezen. Zones met elk een eigen inrichting en karakter. In tussenstappen is de input van alle stakeholders verwerkt in het uiteindelijke inrichtingsplan.

Er zijn tijdens het proces diverse onderzoeken verricht waarvan de uitkomsten zijn meegenomen in het uiteindelijke ontwerp, zoals een Toetsing Wet natuurbescherming en Leefgebiedenbenadering. Met belangrijke partijen als Veiligheidsregio Groningen, Tennet, Gasunie, Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels en het waterschap Hunze en Aa's hebben afstemmingsoverleggen plaatsgevonden.

Het proces is samen met de lokale energiecoöperatie doorlopen. De belangen en wensen vanuit de omgeving zijn hierdoor zoveel als mogelijk geborgd. Er is in het ontwerp invulling gegeven aan compensatie voor akkervogels. Met landschapselementen wordt het zonnepark zoveel mogelijk uit het zicht gebracht voor de omgeving en er is gezocht naar koppelkansen, zoals het vergroten van biodiversiteit. Daarbij is in het ontwerp rekening gehouden met de belemmeringen van het gebied en rekening gehouden met netcongestie.

1.3 Toekomstbeeld

Het inrichtingsplan met dwarsprofielen, referentiebeelden en visualisaties schetst een beeld van het gewenste resultaat. Hierbij moet rekening gehouden worden dat beplanting enkele jaren nodig heeft om de eerste groeifase door te komen. In bepaalde omstandigheden, zoals extreme droge of natte omstandigheden kan de verzorging van jonge aanplant extra aandacht vragen. Een verschralingsbeheer ofwel extensief beheer werpt ook pas na enkele jaren zichtbaar vruchten af. Zeker bij een voedselrijke uitgangssituatie door jarenlange bemesting, zoals bij het plangebied het geval is. Ook hebben veengronden een hoge onkruiddruk. Om op deze gronden het gewenste resultaat te realiseren is het nodig om de eerste jaren vooral te maaien en afvoeren. Dan pas zaaien met een specifiek kruidenmengsel. Dit vraagt om geduld van de omgeving en nauwlettend beheer door de initiatiefnemer in de eerste jaren om groei van invasieve en ongewenste soorten te voorkomen. Met verschralingsbeheer krijgen de zaden uit het gebied (of nog aanwezig in de bodem) kans om te ontkiemen. Dit gebeurt wanneer de bodem op den duur voedselarmer wordt. Om sneller het resultaat van schraler kruidenrijk gras bij een voedselrijke bodem te behalen is het advies vlak voor de realisatie te kiezen voor een gewas zonder bemesting, bijvoorbeeld mais, zodat deze planten in een seizoen voedingstoffen opnemen. De uitgangssituatie wordt dan schraler.

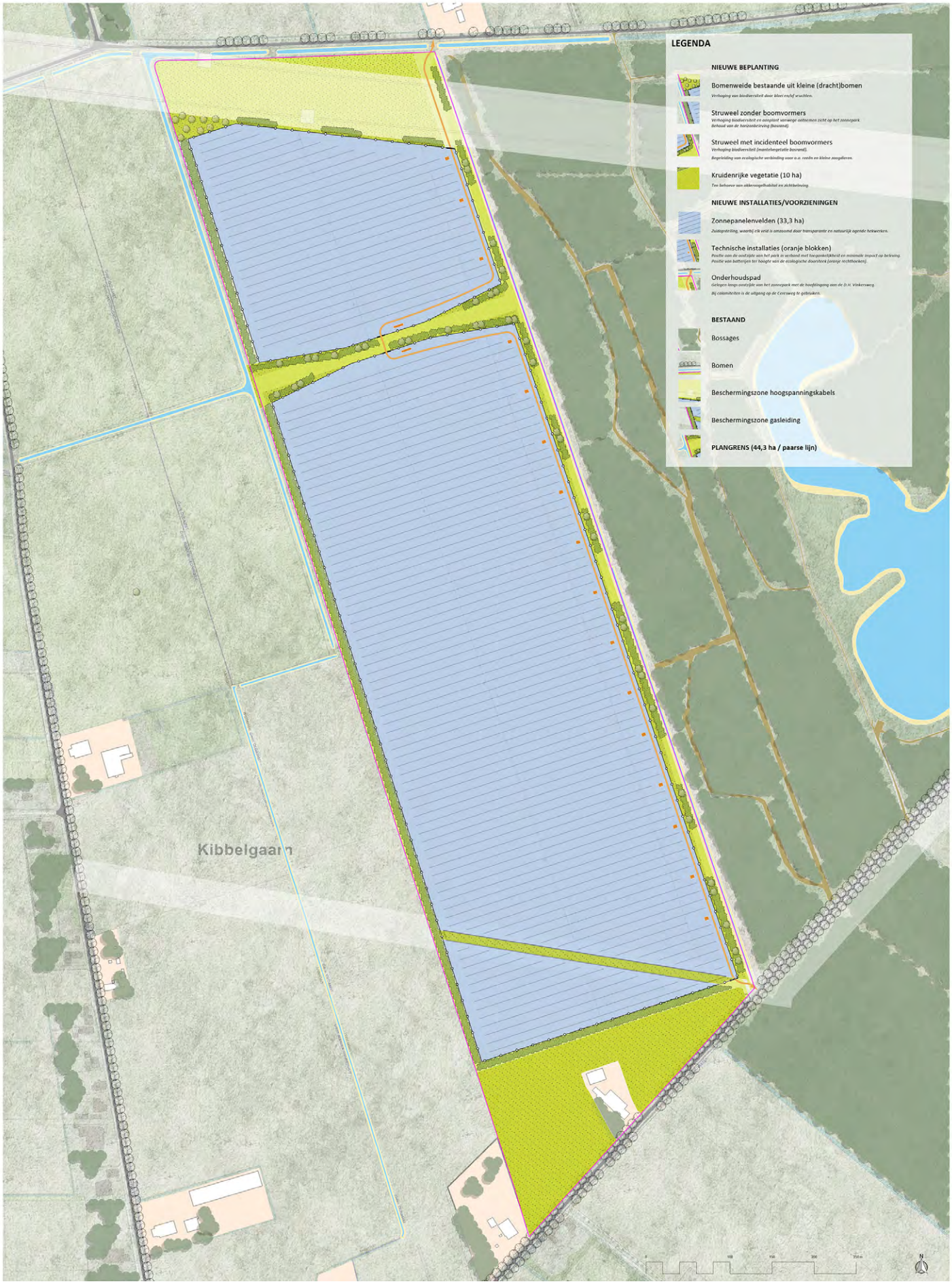
Wanneer de beplanting volgroeid is, de bodem voldoende verschraald en begroeid met kruidenrijk gras, wordt het onderdeel van de omgeving en is het zonnepark ingebed in het landschap. Het zonnepark is echter tijdelijk. Na verwijdering van het zonnepark wordt het gebied in de oude, originele staat teruggebracht.

Zonnepark Westerlee

Eelerwoude

Uitgangspuntenkaart

Datum: 30-05-2022 Projectnummer: 202530

Afbeelding 5. Uitgangspuntenkaart mei 2022 als startpunt voor verdere uitwerking en gesprek met de omgeving. In eerste instantie was gekozen voor een zuidopstelling (bron: Eelerwoude).

Afbeelding 6. Toevoeging van landschapselementen en invulling panelenvelden (bron: Eelerwoude).

Afbeelding 7. Voorstel voor natuurzones (bron: Eelerwoude).

Afbeelding 8. Leefgebied akkervogels (bron: provinciale Omgevingsverordening). Het plangebied (rode contour) maakt onderdeel uit van het leefgebied voor akkervogels.

2. BELEIDSANALYSE

2.1 Provinciaal beleid Groningen: Ruimte voor zon

De Omgevingsvisie provincie Groningen 2016-2020 is enkele malen geactualiseerd. De geconsolideerde Omgevingsvisie van november 2023 betreft de meest actuele Omgevingsvisie van de provincie Groningen. Deze Omgevingsvisie vormt een basis voor de ruimtelijke plannen die in de provincie Groningen worden gemaakt.

Zonneparken

De provincie stimuleert de opwek en het gebruik van zonne-energie. Dit doet de provincie door onder voorwaarden ruimte te bieden aan zonneparken in het buitengebied. De provincie vindt ruimtelijke inpassing en lokale participatie van belang. Met goede ruimtelijke inpassing wil de provincie samen met gemeenten het draagvlak voor duurzame energie vergroten.
De provincie verzoekt gemeenten de ruimtelijke kwaliteit te borgen en zorgvuldig ruimtegebruik te garanderen. Zonneparken zijn alleen tijdelijk toegestaan, waarbij de periode in elk geval niet langer mag zijn dan 30 jaar.

In de Omgevingsverordening provincie Groningen (in werking vanaf 23 november 2024) is geborgd dat in inrichtingsplannen voor zonneparken in ieder geval rekening wordt gehouden met:

- de historisch gegroeide landschapsstructuur;
- de afstand tot andere ruimtelijke elementen;
- een evenwichtige ordening en in de omgeving passende maatvoering en vormgeving van de voorzieningen voor de opwekking van zonne-energie.

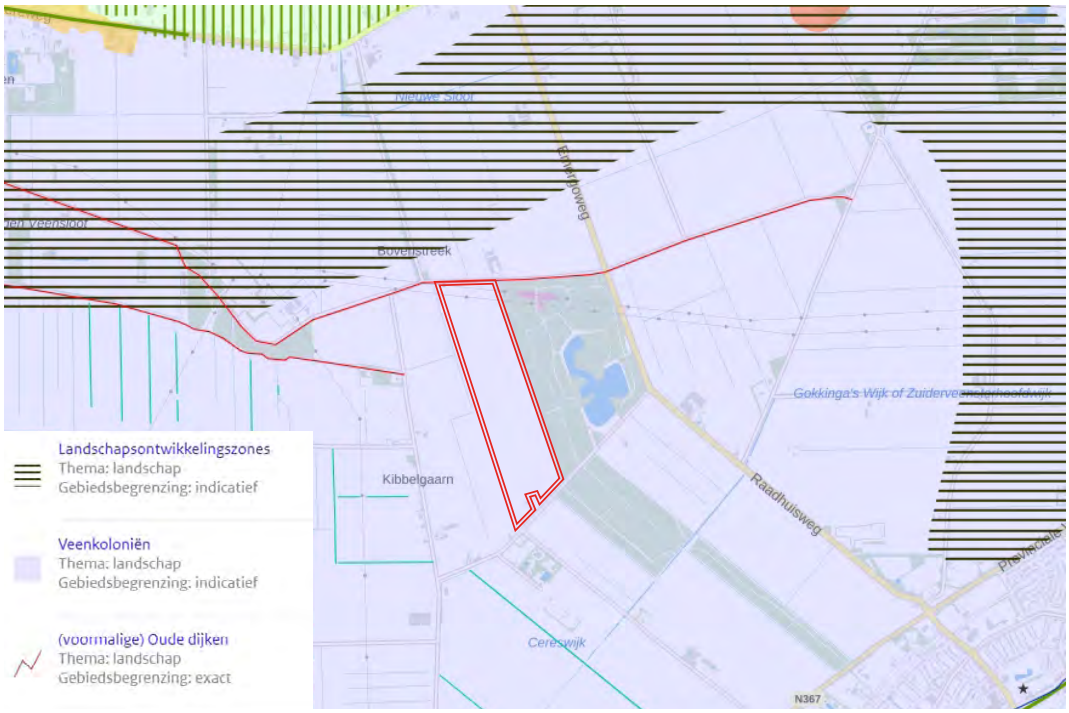
Akkervogelbeleid

Het plangebied maakt onderdeel uit van het leefgebied voor akkervogels (afbeelding 8). In dit leefgebied is behoefte aan open akkerland voor broedende akkervogels. Doelsoorten die in dit leefgebied voorkomen zijn soorten die op akkers broeden en soorten die tijdens de trek of overwintering afhankelijk zijn van niet geoogste granen en onkruidzaden.

Artikel 3.1 Aanwijzing en begrenzing leefgebieden akkervogels
Het provinciebestuur heeft overeenkomstig artikel 2.44, vijfde lid, van de wet gebieden – anders dan Natura-2000-gebieden of gebieden behorend tot het Natuurnetwerk Nederland – aangewezen als bijzondere provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen. Het gaat in deze bepaling om leefgebieden voor akkervogels. Deze gebieden zijn geometrisch begrensd.

Vanuit de omgevingsverordening Provincie dient het zonnepark 10% van het oppervlakte optimaal in te richten voor akkervogels. Hierbij is optimaal beheer en de financiering daarvan borgen voor de looptijd van het project (30 jaar) nodig.

De eisen die vanuit deze doelsoorten aan het landschap gesteld worden, bestaan uit een gradiënt van halfopen akkerbouwgebieden met veel opgaande landschapselementen naar open akkerbouwgebieden met weinig opgaande elementen. In dit overgangslandschap tussen besloten-/kleinschaligheid naar openheid is behoefte aan voedselbeschikbaarheid in de vorm van zaden,

Afbeelding 9. Landschapstype van het plangebied (bron: Omgevingsvisie provincie Groningen 2016-2020, kaart 4 landschap).

insecten en muizen noodzakelijk, maar ook dekking en slaapplaatsen (zeker in winterperiode).
Voor de uitwerking is afstemming gezocht met 'Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels' en Agrarische Natuurvereniging Oost-Groningenom advies gevraagd.

Veenkoloniaal landschap

Het plangebied is gelegen in het veenkoloniaal landschap (afbeelding 9). Karakteristieken van dit landschap zijn de grootschalige openheid, rationele verkaveling, rechte wegen en kanalen. Tussen de planmatige opzet van kanalen en wijken zijn langgerekte bebouwingslinten gelegen.

Aandachtspunten landschap

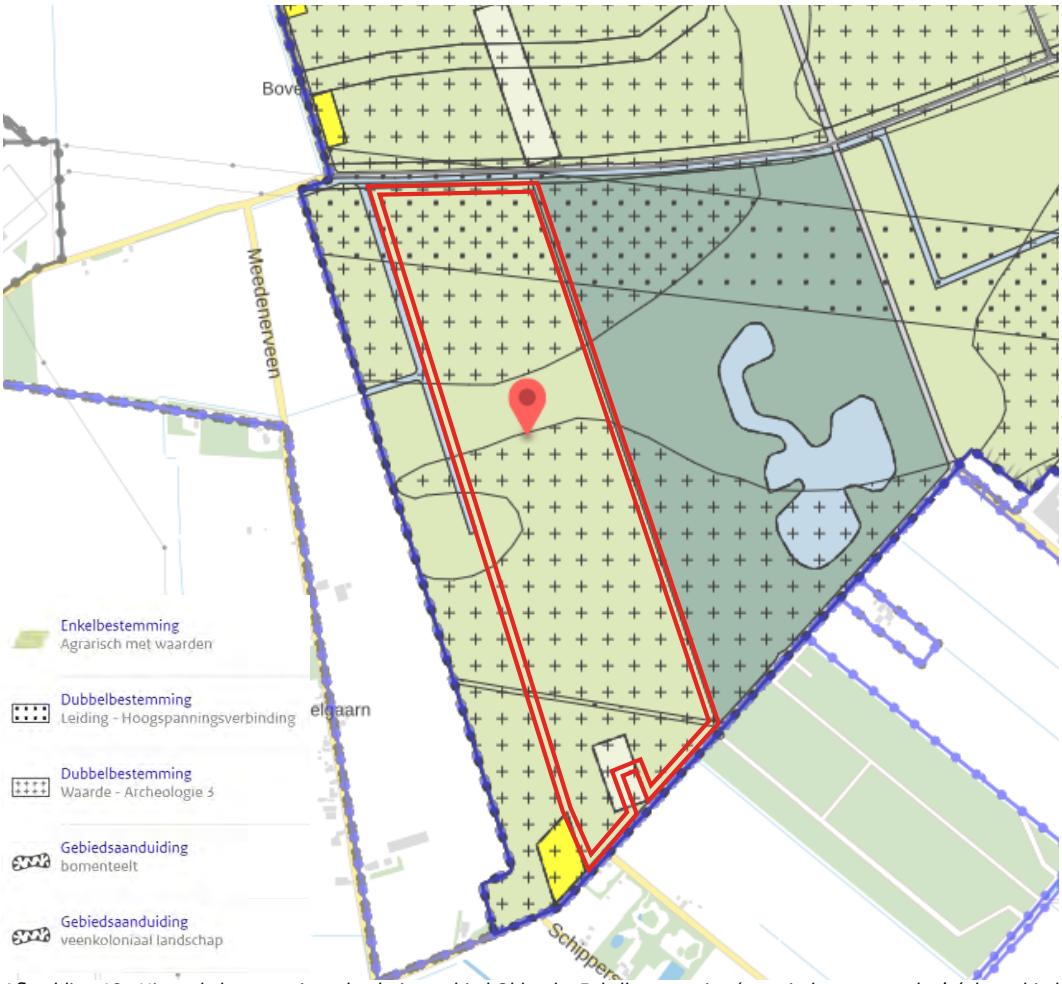
Het plangebied heeft een geïsoleerde ligging ten opzichte van het grootschalige open veenpolder-landschap. Dit heeft overwegend te maken met de aanleg van het Emergobos. Het bos geeft het plangebied een besloten en groene achtergrond, waardoor landschapswaarden als weidsheid en openheid hier minder karakteristiek zijn.
Aandacht gaat uit naar het behouden van het zicht op de vrijliggende erven langs de ontginnings-wegen en zicht op de langgerekte dorpslinten (Kibbelgaarn).

2.2 Gemeentelijk beleid: Oldambt

Programma zon en wind 1.0 (vastgesteld 31 januari 2022)

In het programma zijn diverse toetsingscriteria opgesomd. Onderstaande weergave bevat enkel de criteria die van invloed zijn op de ruimtelijke vormgeving van het zonnepark op deze locatie:

- De inrichting van het zonnepark past bij de bestaande landschappelijke of stedelijke kenmerken van het gebied en gaat niet ten kosten van bestaande structuren in het landschap, zoals kavelstructuren en sloten.
- Het zonnepark levert geen geluidshinder of hinder door schitteringen voor de direct omwonenden.
- Binnen het zonnepark hebben alle panelen dezelfde opstelling. Afscheiding mag, mits dit past binnen de bestaande landschapsstructuren.
- Minimaal % van het terreinoppervlak voor het zonnepark dient op een nader overeen te komen wijze zodanig landschappelijk te worden ingericht dat een positief effect op flora en fauna gewaarborgd is. De initiatiefnemer dient de effecten op biodiversiteit daarbij goed te onderbouwen.
- Het zonnepark is tijdelijk. Na verwijdering van het zonnepark wordt het gebied in de oude, originele staat teruggebracht.
- De structuur en waterdoorlatendheid van de bodem blijft onaangetast en wordt waar mogelijk verbeterd.
- Initiatieven moeten bijdragen aan andere doelen (koppelkansen). Hierbij kan gedacht worden aan een ecologische plus als randvoorwaarde ten aanzien van de landschappelijke inpassing.

Afbeelding 10. Uitsnede bestemmingsplan buitengebied Oldambt Enkelbestemming 'agrarisch met waarden' (plangebied = rode contour).

Bestemmingsplan Buitengebied Oldambt (2016)

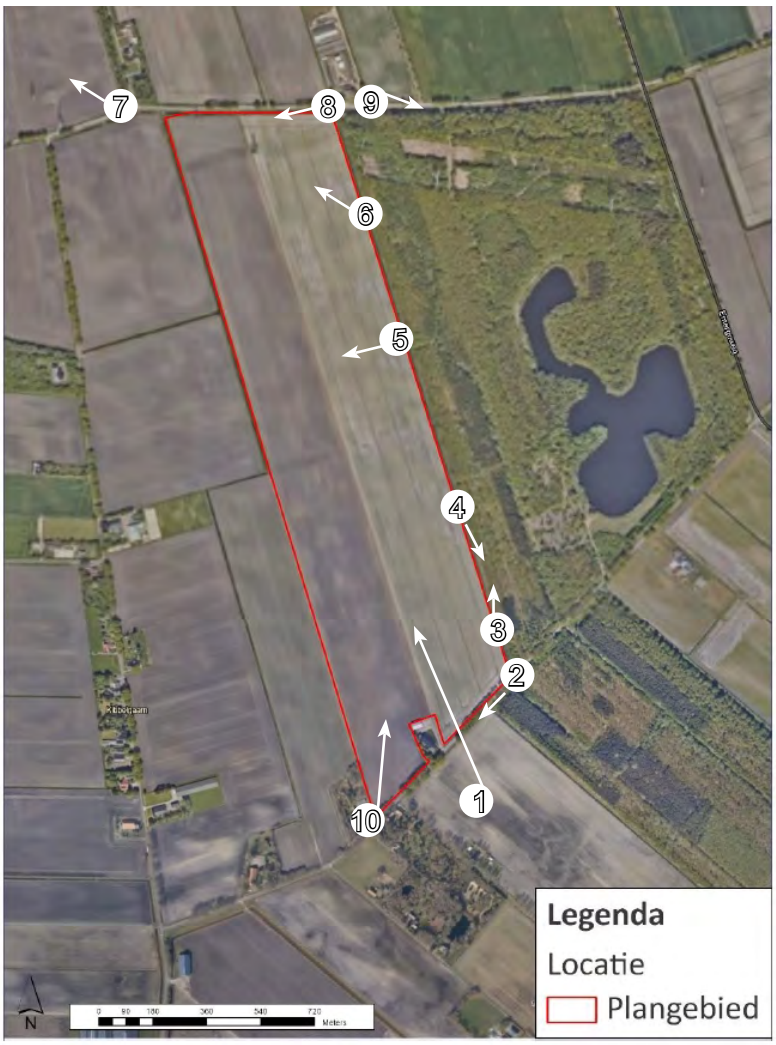
Op het perceel ligt de enkelbestemming ‘agrarisch met waarden’ (afbeelding 10). Naast de agrarische functie van het plangebied gaat aandacht uit naar het behoud van cultuurhistorische, landschappelijke en natuurlijke waarden. Met de gebiedsaanduiding ‘veenkoloniaal landschap’ gaat specifiek aandacht uit naar behoud en herstel van kenmerken als: geen nederzettingen, grootschalige openheid, verdichting in de vorm van het Emergobos, verspreide bebouwing, duisternis, puntsgewijze verdichting en verdichtingen langs wegen.

Opvallend is de gebiedsaanduiding ‘bomenteelt’, hetgeen betekent dat het landschap verdicht mag worden met opgaande vormen van hout-, boom- en fruitteelt (hetgeen kan conflicteren met de waarde van grootschalige openheid).
Aan de zuid- en noordzijde gaat aandacht uit naar respectievelijk een leidingenstrook (gas) en een hoogspanningsverbinding.

Tot slot is er op vrijwel het gehele perceel sprake van een dubbelbestemming ‘waarde - archeologie 3’. Er is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd waaruit blijkt dat het zonnepark niet leidt tot verstoring van de archeologische waarde. Een Booronderzoek volgt nog.

Aandachtspunten bestemmingsplan

- Rekening houden met cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden, specifiek gericht op het veenkoloniale landschap.
- Er is ruimte voor verdichting van het landschap in de vorm van bomenteelt.
- Gepaste afstand bewaren ten opzichte van de leidingenstrook en de hoogspanningsverbinding.
- Verkennen of er mogelijk sprake is van verstoring van de ondergrond waarbij sprake is van een negatieve impact op archeologische waarden.

Afbeelding 11. Luchtfoto met de locatie van de foto's (bron: Esri).

Afbeelding 12. Dronebeeld van het plangebied (bron: Pure Energie).

Afbeelding 13. Ceresweg, zuidzijde van het plangebied.

Afbeelding 14. Bosrand Emergobos

Afbeelding 15. Zicht richting het zuiden (Ceresweg).

Afbeelding 16. Zicht over het plangebied in westrichting.

3.1 Huidige situatie

Het plangebied bestaat uit een tweetal langgerekte landbouwpercelen direct ten westen van het aanliggende Emergobos, dicht bij de plaats Westerlee in de provincie Groningen (afbeelding 11). Deze percelen zijn tot op heden gebruikt als akkerland voor de teelt van aardappelen, maïs, bieten of gras. De percelen liggen in een omgeving die grotendeels bestaat uit landbouwgronden met afwisselend stukken bos/bosschages. Aan de noord- en zuidkant van de percelen bevinden zich doorgaande wegen met een onderbroken laanbeplanting. Daarnaast liggen er een aantal watervoerende sloten rondom de percelen met uitzondering van een deel aan de westzijde. De foto's geven een impressie van het plangebied tijdens een bezoek van het plangebied in oktober 2021 en het jaar erna oktober 2022.

Afbeelding 17. Noordzijde met hoogspanningskabels.

Afbeelding 19. Zicht op hoogspanningsstation Meeden.

Afbeelding 18. Zijde plangebied langs D.H. Vinkersweg.

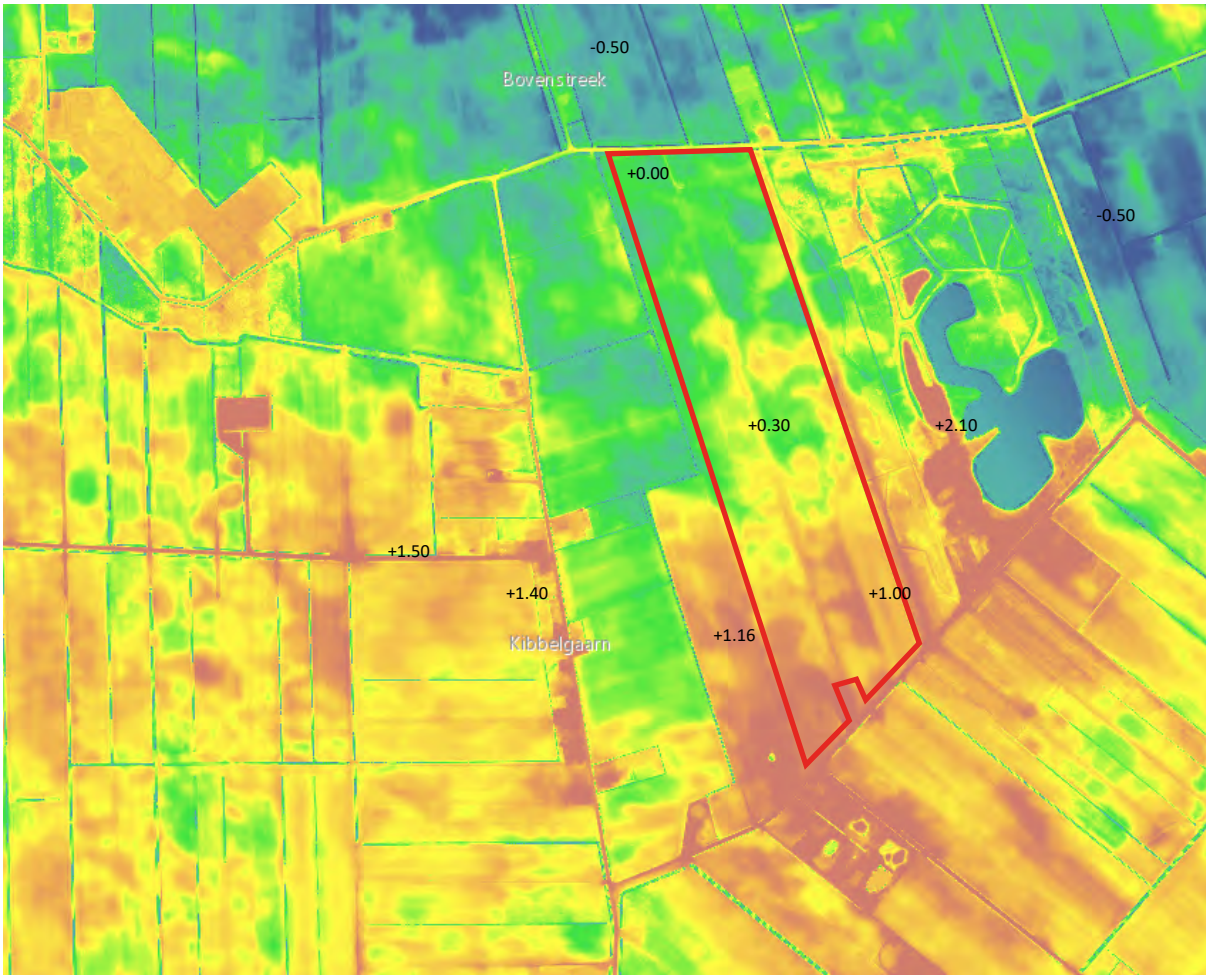
Afbeelding 20. D.H. Vinkersweg met aansluiting wandelroute door Emergobos.

Afbeelding 21. Zicht richting het noorden langs het erf van Ceresweg 3.

Afbeelding 22. Ligging van het plangebied op de geomorfologische kaart.

Afbeelding 23. Hoogtekaart. Het zuidelijke deel van het plangebied is hoger gelegen.

3.2 Geomorfologie, bodem en hoogte

De geomorfologische kaart laat zien dat het plangebied nog net binnen de ontginningsvlakte van het veengebied is gelegen (afbeelding 22). Richting het noorden is sprake van een meer zandige ondergrond (verspoelde dekzanden). Er is een hoogteverloop van ongeveer een meter van noord naar zuid op het perceel (afbeelding 23).

3.3 Ontstaansgeschiedenis van het landschap

Het plangebied maakt onderdeel uit van het karakteristieke veenkoloniale landschap. Een landschap dat zeer herkenbaar is door een grootschalige openheid en eenduidig ordeningsprincipe van de perceelsverkaveling.

Tot begin 20e eeuw

Het plangebied was oorspronkelijk aan de rand gelegen van het Bourtangermoeras: een groot hoogveengebied dat zich uitstrekte in Drenthe, Groningen en Duitsland. Op de historische kaart van omstreeks 1850 (afbeelding 24) is te zien dat dit veengebied al grotendeels ontgonnen is, behalve het plangebied. Karakteristiek is de planmatige opzet van de ontginningen met aaneengesloten bebouwing langs rechte wegen (lintbebouwing), rechte waterlopen in de vorm van wijken en kanalen en agrarische erven op een regelmatige afstand langs de wegen en waterlopen. Aan het einde van de 19e eeuw/begin 20e eeuw wordt het Westerleesche veen, waarin het plangebied is gelegen, ontgonnen. Op de kaart van omstreeks 1900 (afbeelding) zijn de overwegend noord-oost gerichte wijken te zien met daartussen petgaten. Petgaten zijn ontstaan als het gevolg van het uitbaggeren van het veen (winning van turf).

Gedurende de 20e eeuw

In de loop van de 20e eeuw is het gebied geheel ontgonnen en maakt het plangebied, polder Emergo, onderdeel uit van het veenpolderlandschap (afbeelding 26). De polder onderscheidt zich van de directe omgeving door een andere oriëntatie van de verkavelingsrichting en de meer blokvormige percelen. Met name vanaf het Meedernerveen waarlangs het buurtschapje Kibbelgaarn is gelegen, ten westen van het plangebied, ontstaat een andere verkavelingsrichting. Net zoals op de overgang vanaf de Ceresweg richting Oude Pekela, ten zuiden van het plangebied.

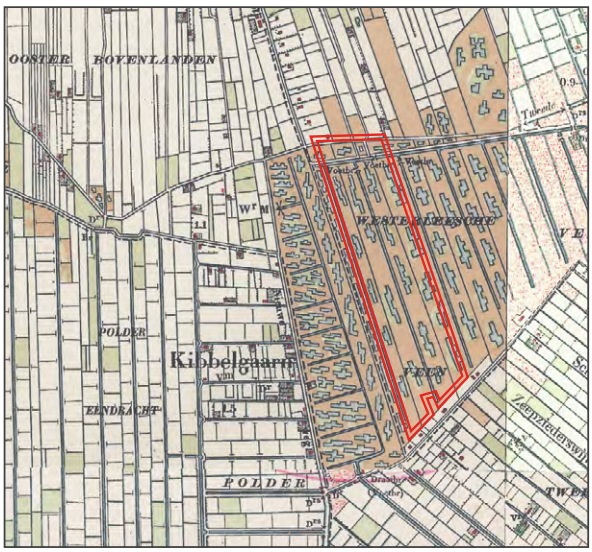
In de jaren ‘70 wordt in de veenpolder het recreatiegebied Emergobos gerealiseerd. Het betreft een bosgebied van 49 hectare met speel- en zonneweiden en een visvijver (afbeelding 27). Het Emergobos wordt beheerd door Staatsbosbeheer.

Heden

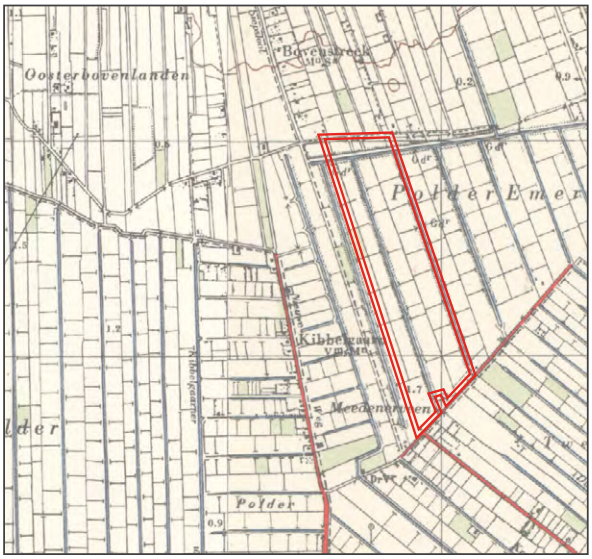
Met de aanleg van het Emergobos is het plangebied enigszins geïsoleerd geraakt van het grootschalige open polderlandschap, zoals bijvoorbeeld het geval is bij de polder Hoop op Beter (ten westen van Kibbelgaarn). Het plangebied heeft nog steeds een weidse en open uitstraling, maar wordt ingekaderd door de bosrand van het Emergobos en het bebouwingslint Kibbelgaarn. Daarnaast heeft de polder door herverkavelingen geen uitgesproken verkavelingsrichting meer, waarbij de verkavelingsrichting binnen het plangebied sterk noord-zuid georiënteerd is. Aan de noordzijde doorsnijdt een hoogspanningstracé het plangebied.

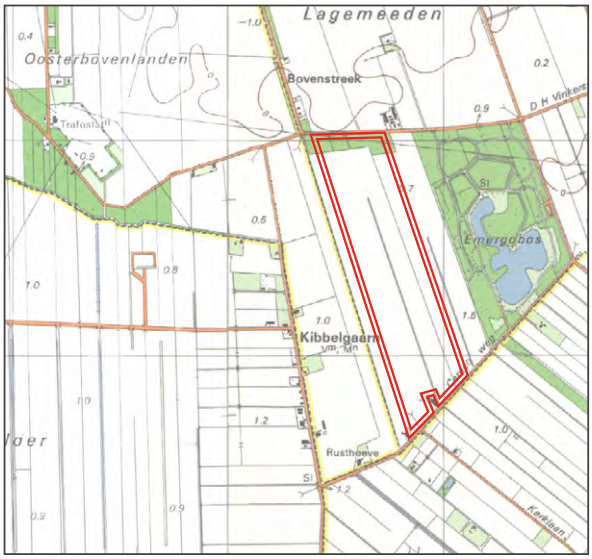
Afbeelding 24. Historische kaart van omstreeks 1850 (bron: topotijdreis.

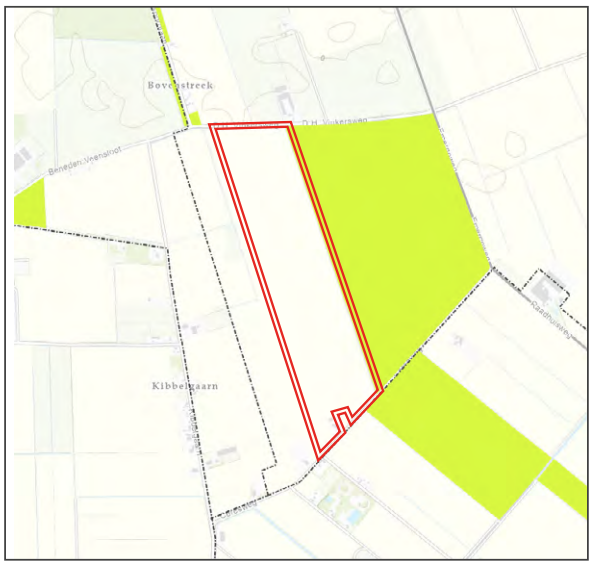
Afbeelding 25. Historische kaart van omstreeks 1900 (bron: topotijdreis)

Afbeelding 26. Historische kaart van omstreeks 1950 (bron: topotijdreis)

Afbeelding 27. Historische kaart van omstreeks 1980 (bron: topotijdreis)

Afbeelding 28. Bos- en natuurgebieden buiten het NNN beheerd als N16.03 Droog bos met productie (bron: Natuurbeheerplan 2023).

3.4 Natuurwaarden gebied

Het plangebied is aan het Emergobos gelegen. Dit bosgebied is opgenomen als bos- en natuurgebieden buiten het NNN in het Natuurnetwerk Nederland (afbeelding 28). In het Natuurbeheerplan 2020 is het bos aangeduid als 'Droog bos met productie' (N16.03). Rondom de visvijver in het Emergobos komt kruiden- en faunarijk grasland (N12.02) en droog schraalgrasland (N11.01) voor. Onder de zone hoogspanning is een ruigte zone in de huidige situatie (afbeelding 29). In het gebied komen een aantal doelsoorten voor zoals de ree, haas, patrijs en geelgors.

Aandachtspunten natuur

- Het oppervlakte aan kruidenrijk- en faunarijk grasland rondom het Emergobos kan met de ontwikkeling van het zonnepark een uitbreiding krijgen.
- Aandacht gaan uit naar het optimaliseren van de leefomgeving voor de genoemde doelsoorten.
- Vanuit de omgeving/belanghebbenden is de wens uitgesproken om het gebied als habitat voor akkervogels een kwaliteitsimpuls te geven.

Voor voorliggend plan is een toets aan de Wet natuurbescherming (Quickscan Flora en Fauna) uitgevoerd.

Hazen

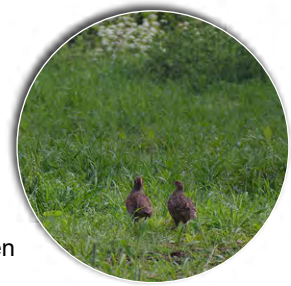
Geelgors

Reeën

Patrijzen

Afbeelding 29. Ruigte onder de voet van de hoogspanningsmast (foto: Eelerwoude).

Gedragscode Zon op land

- Hernieuwbare energie opwekken binnen het totale plangebied van 44,3 hectare (100%).
- Het totale oppervlakte aan panelenvelden, de blauwe vlakken, is 23 hectare en ongeveer 1 hectare aan installaties en halfverharding (circa 55% van het plangebied). Zoveel mogelijk ruimte rondom de panelen en buiten het hekwerk (binnen plangebied) wordt landschappelijk ingericht en beheerd (extensief). Hiervan wordt 4,4 hectare (10% van het plangebied) specifiek ingericht als akkervogelnatuur. De open zone boven de gasleiding wordt meegenomen in deze inrichting (maar telt niet mee in het te compenseren oppervlak).
- De 45% aan landschappelijke inpassing is gericht op het behalen van een ecologische meerwaarde door een specifieke inrichting die is afgestemd op natuurdoelen. Hiermee wordt voldaan aan de uitgangspunten van de Gedragscode Zon op land.
- Het zonnepark wordt gecombineerd met een energieopslagsysteem (EOS) op het terrein.

Vergroten biodiversiteit

- Randen en plangebied aantrekkelijk maken voor doelsoorten uit het gebied, zoals reeën, hazen, patrijs en geelgors.
- Het inrichten van zonneparken voor akkervogels blijft lastig (zie 'Evaluatierapport-akkervogelbeleid-Prov-Groningen'). In het beste geval gebruiken ze het zonnepark als fourageergebied. Daarom wordt er voldoende voedsel en rust gecreëerd in het zonnepark. Voor veel akkervogels is rust belangrijk. Dit houdt in dat er weinig verstoring in de omgeving moet zijn. Dit houdt in dat wandelaars (met of zonder loslopende honden) en voertuigen zoveel mogelijk moeten worden gemeden uit het gebied. Door het hekwerk en de landschapselementen in het zonnepark en de inrichting en beheer van het fourageergebied akkervogelnatuur buiten het zonnepark wordt bijgedragen aan de leefomgeving van akkervogels.
- Een gezonde bodem met bodemleven is uitgangspunt. Met een open oost-west opstelling en bifacial panelen moet er veel licht zijn op de bodem. Doordat er 2 centimeter ruimte tussen de panelen onderling zit komt er ook genoeg water op de bodem.
- Gebiedseigen voluitgroeiende struiken toevoegen met bloei- en sierwaarde in verschillende periodes van het jaar.
- Creëren van natte laagtes en een poel: stapsteen voor amfibieën.
- Een natuurlijke plasdras-oever (circa 5 meter breed, zonbeschenen) in het zonnepark voor insecten, amfibieën, vogels en zoogdieren, ondersteund met opgaande beplanting als stapstenen voor vleermuizen en vogels naar het Emergobos.
- Ontwikkelen van bloem- en kruidenrijk grasland langs de randen door verschralingsbeheer als voedselbron (nectar) voor insecten.
- Een begroeide houtwal met greppels biedt nieuwe variatie aan voor soorten in het gebied.
- Het hekwerk is passeerbaar voor kleine (zoog)dieren.

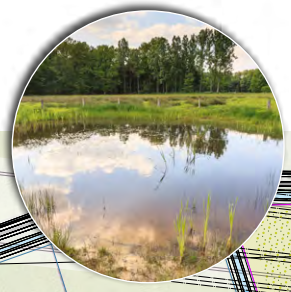
4. UITGANGSPUNTEN

Passende landschappelijke inpassing

- Het plan voegt zich in de bestaande verkavelingsstructuur van het landschap. Met de landschappelijke inpassing wordt zowel om als op het zonnepark extra geleding gemaakt met groen-blauwe assen.
- Het zonnepark ligt op afstand van het lint/weg D.H. Vinkersweg en Ceresweg. De voorruimtes krijgen een natuurlijke inrichting en beheer.
- Er wordt een natuurlijke knip gemaakt met een oost-west watergang waar de bestaande watergang stopt en het lagere deel (noordzijde) van het perceel overgaat in het hogere deel (zuidzijde).
- Het aanzicht vanaf de westzijde verandert mee: aan de noordkant meer open beeld en naar het zuiden een steeds dichter beeld met beplanting. Dit sluit aan bij de wens van omwonenden het zonnepark aan de zuidzijde absoluut niet te willen zien. Er is wel samenhang en continuïteit van de uitstraling van de westrand, door de soortkeuze en een geleidelijke overgang in struikhoogte.
- Met een brede houtwal als nieuw landschapselement van circa 1 meter hoog begroeid met inheemse soorten, grote plant- en takkendichtheid en wintergroene soorten wordt het zicht aan de zuid-westzijde in alle jaargetijden ontnomen. Een hekwerk begroeid met braam, hop en klimop verzacht het aanbeeld van het zonnepark vanuit de omgeving.
- Met landschappelijke elementen op het zonnepark wordt geleding in de opzet gemaakt en landschap gevormd die met een natuurlijk beheer ten goede komt aan de leefomgeving van doelsoorten in het gebied.
- De technische voorzieningen worden zo onzichtbaar mogelijk gepositioneerd tussen de stellages en de zichtbare delen krijgen een donkere kleurstelling.

Uitgangspunten diverse stakeholders

- Onderhoudspaden door het waterschap zijn minimaal 5 meter breed en de onderhoudspaden door de beheerder van het zonnepark zijn 3 tot 3,5 meter breed.
- Rekening houden met de belemmeringenstrook (min. 10m breed) van de gasleiding met het calamiteitenpad. Hekwerk of afrastering parallel aan de gasleiding niet exact boven de gasleiding en minimaal 1.0 m^1 uit de gasleiding. Bij de toegangspoort aan de Ceresweg de palen niet boven de gasleiding in de grond aanbrengen en minimaal 1.0 m^1 uit de gasleiding.
- Transformatorstations en inkoopstation moeten op een verhoging (terp) worden geplaatst i.v.m. mogelijke extreme neerslag. Er moet een terphoogte worden gehanteerd die droog blijft bij een maatgevende bui van 140 mm in 2 uur (circa 30-40 cm boven maaiveld).
- Rekening houden met een zogenaamde 'brandstop' bij de compartimentering van de opstelling.
- Onderhoudspad in het midden uitvoeren in halfverharding.
- Toegangspoort aan noordzijde en extra calamiteitenuitgang aan de zuidzijde bij de Ceresweg.
- De ruimte in een diameter van 25 meter (cirkel 50 meter) om de mast van Tennet moet vrij worden gehouden. Zo kan een kraan aan beide zijden van de mast bij de leidingen komen.
- Bij het panelenveld naast het Emergobos kan met schagen worden gewerkt om, indien dat nodig is, de leidingen op te vangen. De schagen kunnen dan in de paden tussen de rijen worden opgesteld.
- Hoge struiken/bomen onder de leidingen zijn niet gewenst. Dit kan wel in de vrije zones waarboven geen kabels hangen. Het liefst ± 1,5 meter. 3 meter maximaal wanneer dit wordt vastgelegd in de landschappelijke inpassing en periodiek onderhoud plaats vindt zodat dit ook echt niet hoger wordt dan 3 meter.
- Omwonenden hebben aangegeven dat ze geen 'dorpsommetje' over of langs het zonnepark willen.

Grote poel

Begroeid houten hekwerk

Watergang door het zonnepark

Dichte houtwal en struikenrand

4.4 hectare akkervogelnatuur

5. INRICHTINGSPLAN

5.1 Motivatie ontwerp

Het plangebied maakt onderdeel uit van het veenkoloniaal landschap. Anders dan in het grootschalige open veenpolderlandschap, heeft het plangebied een enigszins geïsoleerde ligging langs de beslotenheid van het Emergobos. Het boslandschap biedt het zonnepark een groene achtergrond en vormt al een natuurlijke begrenzing van de horizonbeleving in oostelijke richting (gezien vanaf lintbebouwing Kibbelgaarn). Met de landschappelijke inpassing wordt ingezet op het sterker verbinden van bestaande groenblauwe structuren, zoals de watergangen, Tonkenoordslaan en de erven langs de linten, met het Emergobos.

Met de opzet van het zonnepark wordt een geleding gemaakt die de verkavelingsstructuur van de ontginning versterkt. Daarbij wordt er invulling gegeven aan het hoogteverloop van het perceel. Natte elementen als een poel en een nieuwe watergang met zonbeschenen plas-dras oever zijn gelegen in het lage noordelijke deel. Een houtwal met (droge) greppels begrenzen het zonnepark in het hoger gelegen zuidelijke deel. De geleding van het zonnepark maakt groenblauwe aders door het zonnepark. Met dit landschapselement wordt tevens het zicht vanuit zuid-west richting op het zonnepark ontnomen. Deze zuidhoek wordt in zijn geheel ingericht en beheerd als akkervogelnatuur. Het inrichtingsplan is verbeeld in afbeelding 30.

In de gekozen opzet is er rekening gehouden met de belemmeringen van de gasleiding en hoogspanningsverbinding, maar deze infrastructuur is niet leidend voor de vorm van het zonnepark. Hieronder volgt een korte beschrijving van de (landschaps) beleving vanaf de zichtzijden:

Noordzijde (D.H. Vinkersweg)

De afstand tot aan de daadwerkelijke panelenvelden vanaf de D.H. Vinkersweg is ruim, variërend van 50 tot 100 meter. Dit komt mede door de aanwezigheid van de beschermingszone van de hoogspanningskabels, waardoor het zonnepark verder teruggelegen is. Aan de noordzijde is sprake van een variatie aan landschapselementen (verhoging biodiversiteit), zoals kruiderijke ruigte met lage struweelgroepen, poel en verhoogde grondwal (grond van de poel). De verhoogde grondwal ontneemt het zicht op de installaties en gebouwen nabij de entree van het zonnepark. Vanaf de D.H. Vinkersweg blijft een vrij zicht op de westelijke horizon met de poel op de voorgrond.

Zuidzijde (Ceresweg)

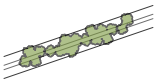
Aan de zuidzijde, langs de Ceresweg, wordt het zonnepark geheel uit het zicht genomen met een houtwal, begroeid hek en groepen struweelheggen. Dit vanwege de nabijheid van erven. De afstand van het erf met schuur (Ceresweg 3) tot aan de opstelling is ca. 80 meter. De gasleiding en calamiteitentoegang moet vrij blijven van beplanting. De groepen struweelheggen benadrukken de zichtlijnen op de hoek van het Emergobos en ter hoogte van Ceresweg 3 langs het zonnepark richting de westelijke horizon. Langs de Ceresweg worden greppels gemaakt als begrenzing.

Westzijde (Kibbelgaarn) en oostzijde (Emergobos)

De afstand ten opzicht van de lintbebouwing van Kibbelgaarn is meer dan 300 meter. Er is een voorgrond van een losse struikenrand langs de watergang die overgaat in een houtwal met dichte struikenrand, waardoor het zicht op de panelen ontnomen wordt. Het Emergobos is op de achtergrond zichtbaar.

LEGENDA

NIEUWE INRICHTING

Houtwal met dichte struikenrand, 3 tot 5 meter hoog, 10 tot 20 meter breed
Lage wal (hoogte circa 1m) met greppels aan weerszijden, begroeid met gebiedseigen struiken:
sporkehout, meidoorn, sleedoorn, hulst, struikklimop, gewone vlier. Zichtzijde flauw talud, achterzijde 1 op 1.

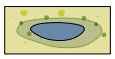
Dichte struikgroepen, circa 2 tot 3 meter hoog
Lage begroeiing van gebiedseigen struiken tegen talud grondwal (vogelbosjes): gelderse roos, rode kornoelje,
gewone liguster, meidoorn, lijsterbes, zoete kers, wilde appel, wilde lijsterbes.

Losse struikenrand, circa 2 tot 3 meter hoog, 5 tot 10 meter breed
Gebiedseigen struiken (wintergroen, bloei en/of vruchten): egelantier, sleedoorn, gewone vlier, hulst en struikklimop.
Begeleiding van ecologische verbinding voor o.a. reeën en kleine zoogdieren.

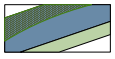
Kruidenrijke beheerpaden (3 tot 10 meter breed)
Beheerpaden watergangen en groenranden, extensief beheerd grasland (maaien en afvoeren), ingezaaid met 1 jarig fab-mengsel.

Kruidenrijke vegetatie met poel
Gericht op patrijs. Extensief beheerd grasland (maaien en afvoeren), niet extra inzaaien, natuur- en zichtbeleving noordzijde.

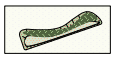
Akkervogelhabititat, 10% compensatie (4,4 ha)
Wintervoedselakker met groepen struweelheggen gericht op de soorten patrijs en geelgors.

Nieuwe watergang met plas-draszones en struiken (27 m breed)
Met nieuwe duikers verbinden met bestaande watergangen oost- en westzijde plangebied.
Overgang tussen hogere/lagere gronden gebied. Groenblauwe dooradering van het zonnepark.

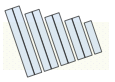

Zone kruidenrijk gras binnen hekwerk (12 m breed)
Open zone kruidenrijk gras met losse rijtjes kleine struiken: egelantier, extensief beheerd (maaien en afvoeren).

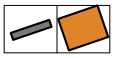

Glooiende grondwal met lage struiken op zichtzijde talud
Grondwal aan de noordzijde van het zonnepark van circa 1 meter hoog gemaakt met grond uit de poel (gesloten grondbalans).

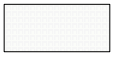
NIEUWE INSTALLATIES/VOORZIENINGEN

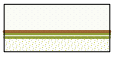
Zonnepanelenvelden (23 ha van de bodem bedekt met opstelling)
Oostwest-opstelling (omgekeerd), bifacial panelen, maximaal 2,7 meter hoog, binnen hekwerk inzaaien met meerjarig grasmengsel.

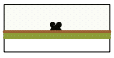
Technische installaties (centrale omvormers, EOS en inkoopstation)
5 centrale omvormers aan de centrale as. Oppervlak EOS is 30x75 meter.
Inkoopstation nabij de entree buiten de zone hoogspanning.

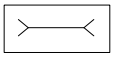
Onderhoudspad (5 m breed grastegels)
Gelegen door het midden van het zonnepark met de hoofdingang aan de noordzijde.
Bij calamiteiten is ook de zuidelijke uitgang nabij de Ceresweg te gebruiken.

Beheerpaden (min. 3 m breed) - hekwerk
Hekwerk, houten palen schapengaas met begroeiing o.a. wilde kamperfoelie, braam en hop aan de zichtzijden,
20 cm doorgang onderzijde voor kleinere diersoorten, gras extensief beheer (maaien en afvoeren).

Camera's
Beveiliging van het zonnepark langs het hekwerk.

Duikers watergang
In verlengde van doorstroomprofiel (4 meter).

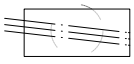
BESTAAND

Bossages

Bomen, bestaand bos

Beschermingszone hoogspanningskabels

Beschermingszone gasleiding
5 meter uit hart leiding.

Zichtlijn
In het ontwerp is rekening gehouden met waardevolle zichtlijnen op het landschap.
De omwonenden, gemeente en provincie hebben deze aangedragen.

PLANGRENS (44,3 ha / paarse lijn)

5.2 Opzet en inrichting

- Het zonnepark wordt zo efficiënt mogelijk op het langgerekte perceel gepositioneerd.
- Het zonnepark heeft een brede centrale as waaraan installaties gelegen zijn. De dichtsbijzijnde omvormer ligt op minimaal 270 meter afstand van het erf van Ceresweg 3. In het noordelijke deel ligt aan de centrale as een energieopslagstation.
- Nieuwe struiken bestaan uit autochtoon inheems plantmateriaal, passend bij de plaatselijke bodem en waterhuishouding. Het zijn soorten die ook in het Emergobos voorkomen.
- Er wordt verschralingsbeheer toegepast, bijvoorbeeld gefaseerd maaien en afvoeren. Zo krijgen gebiedseigen zaden aanwezig in de omgeving of in de bodem kans om te ontwikkelen.
- Het juiste mengsel en hoeveelheid wordt in overleg met een zadenbank, bijvoorbeeld Cruijdthoeck, afgestemd.
- Er is behoud van bodemkwaliteit onder de zonnepanelen. Er groeit gras/beplanting en ziet er overwegend gezond en aantrekkelijk uit.
- Er wordt rekening gehouden met onderhoudspaden/schouwpaden langs watergangen en hekwerken.
- Om de akkervogels niet te verstoren wordt het uitlaten van honden in de akkervogelvegetatie specifiek verboden. Aan de zuidkant van plangebied worden langs de Ceresweg hiervoor borden geplaatst met vermelding “verboden voor honden”, gecombineerd met een informatiebord over akkervogelnatuur.

5.3 Technische aspecten

- Binnen het zonnepark worden vijf transformatorstations gerealiseerd. Ook is ruimte gereserveerd voor een energieopslagsysteem. Totale technische oppervlakte van het energieopslagsysteem is 2250m². Dit is inclusief veiligheidszone’s.
- Om het oppervlak verharding verder te beperken wordt het centrale pad van 5 meter breed en routing naar de installaties in halfverharding aangelegd (grastegels). Bovendien wordt een nieuwe watergang met plas-drasoevers en poel aangelegd in het noordelijke deel van het plangebied. Dit is het laagste deel van het plangebied.
- Er wordt één type paneel toegepast met donkere kleurstelling zonder metalen randen.
- De opstelling mag niet boven de beplanting uit komen en wordt daarom maximaal 2.70 meter hoog.
- Om het plangebied is een hekwerk nodig met camerabeveiliging. Dit wordt een eenvoudig hekwerk met gaas en houten palen van 2.00 meter hoog. Er is een opening van ten minste 20 cm onderaan bij het hekwerk, zodat dieren er onder door kunnen. Op een tweetal plaatsen zijn toegangspoorten ten behoeve van beheer en calamiteiten. Aan de noord-, west- en zuidzijde wordt het hekwerk begroeid met klimop, hop en wilde kamperfoelie om de technische installaties in te passen.
- Door de open oostwest opstelling met bifaciale panelen kan er zonlicht en regenwater de bodem bereiken, en zo de bodemkwaliteit op peil houden.
- Omvormers staan tussen de panelen met de kopse kant richting Kibbelgaarn (westzijde).
- Nutsgebouwen, zoals het transformatorhuisje en energieopslagsysteem, wordt zoveel mogelijk ingepast met opgaande beplanting in de nabijheid van de bebouwing. De uitwerking wordt afgestemd met de netbeheerder. De gebouwen worden niet hoger dan 3.10 meter en de gevels en de zichtbare bovenrand van 40 cm krijgt een neutrale donkere kleur (donker grijs of donker groen).
- Er komt geen verlichting. Ook tijdens de bouw blijft het zo donker als mogelijk.
- Er is een gesloten grondbalans. De verhoogde grondwallen worden gemaakt met grond uit de poel, nieuwe watergang en de nieuwe greppels.

900m² nieuwe poel
1097m² nieuwe watergang
Kibbelgaarn
circa 2040 strekkende meter greppel

5.4 Waterhuishouding

Binnen het plangebied wordt het verharde oppervlak uitgebreid ten opzichte van de huidige situatie. De verharding (centrale ontsluitingspad) wordt gerealiseerd in waterdoorlatend grasbeton. Met grasbeton als halfverharding blijft waterinfiltratie mogelijk, eventueel wordt er een zandlaag onder de grasbetontegels aangebracht. Onder het inkoopstation, transformatorstations en energieopslagsysteem wordt een fundering aangebracht met de nodige technische voorzieningen.

Het verhard oppervlak wordt gecompenseerd met de aanleg van een nieuwe watergang door het zonnepark. Het energieopslagsysteem watert hier direct op af. De nieuwe watergang wordt met duikers verbonden aan de bestaande watergangen aan de oost- en westzijde van het plangebied. Het doorstroomprofiel van deze watergang volstaat ruimschoots in compensatie waterberging (zie kader watertoets).

Naast de nieuwe watergang wordt er ook een poel gerealiseerd aan de noordzijde van het plangebied. Deze poel mag incidenteel droogvallen. Ook wordt er langs de houtwal aan weerszijden greppels gemaakt en langs de rand van het plangebied bij Ceresweg. De vrijgekomen grond wordt benut voor de wallen. In nattere perioden kunnen de greppels ook overtollig water wegvoeren.

Watertoets

Het plangebied ligt in het beheergebied van waterschap Hunze en Aa's. Het waterschap stelt de regel 80 liter compensatie per m² verharding. Het peilvak heet Emergobos en heeft een zomerpeil van -0.75m NAP en winterpeil van -1.15m NAP.

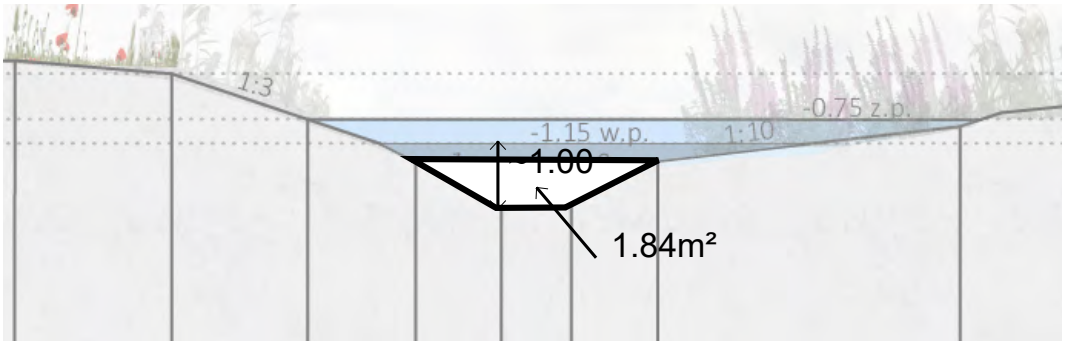
Nieuwe oppervlaktes verhard:

- Energieopslagsysteem 75x30 = 2250m².
- Transformator stations (5x) + inkoopstation (1x) = 165m².
- Halfverharding binnen plangebied = 7065m².

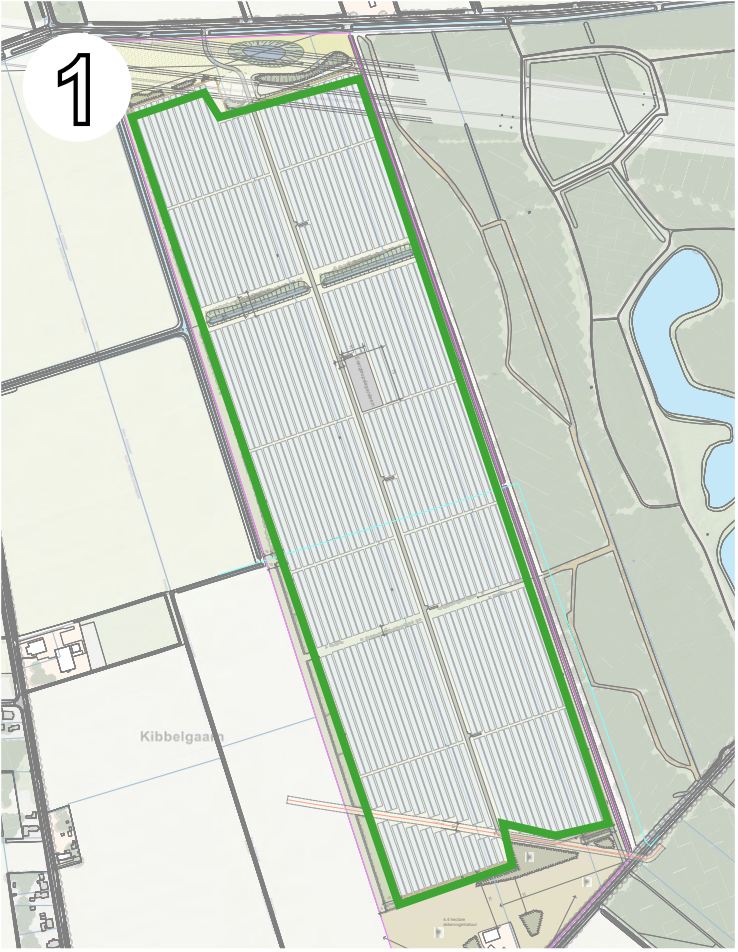
Totaal 9.480 m² verhard. Benodigde watercompensatie: 0,08 x 9.480 = 758,40 m³.

Nieuwe watermaatregelen:

- Nieuwe watergang (1m diep t.o.v. winterpeil + 1.84m² doorstroomprofiel) x 1097 m² = 2019m³.
- Nieuwe greppels (ong. 1,5 meter breed): 2040 strekkende meter.
- Nieuwe poel: 900m².
- Nieuwe plasdras-oever: bij poel 1932m², bij watergang 2685m².

Doorstroomprofiel nieuwe watergang

FAB mengsel klei/zand meerjarig voorjaar	
%	*Soort*
38	Zomertarwe
42,8	Zomergerst
2,3	Roodzwenkgras
2,3	Hardzwenkgras
0,2	Struisgras
3	Witte klaver
2,1	Rode klaver
2,4	Luzerne
1,4	Gewone Brunel
2,7	Smalle weegbree
0,4	Duizendblad
0,5	Cichorei
0,9	Margriet
1	Gele honingklaver

Afbeelding 31. Meerjarig kruidenrijk graslandmengsel met o.a. tarwe, zwenkgras.en klaversoorten binnen het hekwerk (bron:ANOG).

Afbeelding 30. Voorwaardelijk referentiebeeld van te behouden bodemkwaliteit bij een zonnepark met oost-west opstelling (bron:Eelerwoude)

6. INRICHTINGS- EN BEHEERMAATREGELEN

Niet alleen het ontwerp, maar vooral hoe de natuurlijke inrichting van een zonnepark uitgevoerd en jarenlang beheerd wordt, bepaalt de verbetering voor biodiversiteit. Er is een onlosmakelijke samenhang tussen het creëren van een geschikte habitat voor specifieke soorten met de (bestaande) groen/blauwe omgeving. Daarom wordt in dit hoofdstuk de concrete inrichtings- en beheermaatregelen beschreven gericht op de habitat van de bekende doelsoorten uit het gebied.

Door meer variatie te brengen, uitvoeren van ecologisch verschralingsbeheer (bijvoorbeeld gefaseerd maaien en afvoeren), enkele maatregelen en gebruik van gebiedseigen beplanting wordt hier invulling aan gegeven. Doel is de condities van algemeen voorkomende soorten uit het gebied, zoals kleine zoogdieren, akkervogels en bepaalde planten te verbeteren t.o.v. de huidige situatie. Zo kan de ontwikkeling van het zonnepark bijdragen aan de basiskwaliteit van het landschap. Er worden daarom specifieke inrichtings- en beheermaatregelen genomen. Hieronder wordt per element een beschrijving gegeven met een bijhorend aanleg en beheer.

6.1 Inrichting en beheer binnen hekwerk

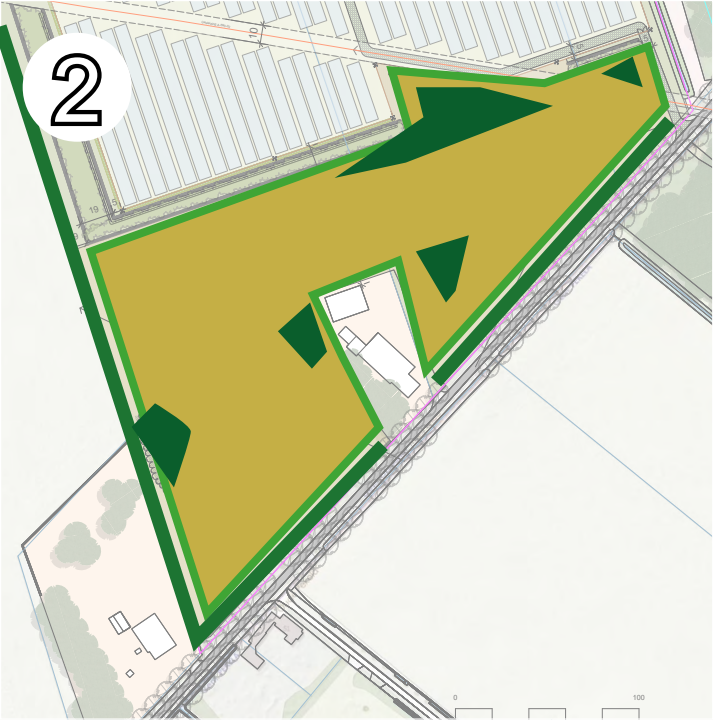
Een installatie van zonnepanelen zal een deel van de bodem van het plangebied bedekken (52%). Het is belangrijk dat de bodemkwaliteit behouden blijft of zelfs verbeterd, ongeacht de opstelling. Door voldoende ruimte tussen de tafels te realiseren, in te zaaien met een meerjarig grasmengsel en extensief maaibeheer van het gras toe te passen blijft de bodem gezond en aantrekkelijk om te zien. Afbeelding 30 is een voorwaardelijk referentiebeeld voor de beoogde bodemkwaliteit.

Aanleg terrein

Om een schralere basissituatie te krijgen wordt het gehele plangebied bij voorkeur in het seizoen voor realisatie met een gewas ingezaaid en geteeld zonder bemesting. Deze planten nemen in één seizoen alle voedingstoffen op. Daarna wordt het gehele terrein vrij van grassen, gewasresten of andere planten gemaakt. Er vindt geen kerende grondbewerking plaats. De grond wordt oppervlakkig door elkaar ‘geroerd’. Let op: het frezen van de grond kan nadelig zijn voor de bodemstructuur, zeker als dit onder natte omstandigheden gebeurd. Vervolgens wordt er een meerjarig functioneel agro biodiversiteit (FAB)mengsel ingezaaid. De beste periode om te zaaien is in het voorjaar en najaar. Dit mengsel hoeft niet meer opnieuw ingezaaid te worden. Bij voorkeur worden de installaties pas geplaatst als de bodem bedekt is met gras.

Beheer van het terrein

Onder de panelen, randen en beheerpaden wordt een gefaseerd verschralingsbeheer uitgevoerd. Dit betekend niet vaak en niet te kort maaien. Hierdoor wordt de vegetatie onder het zonnepark op den duur schraler en kruidenrijker. Gebiedseigen zaden krijgen weer kans te ontkiemen.
Door delen wel en niet te maaien ontstaat er een variatie aan insecten en bodemleven. In bepaalde hoekjes laat men het gras staan, zodat deze zo hoog mogelijk de winter in gaan. Dit zorgt voor dekking voor insecten en zoogdieren in de winter. Het verschralingsbeheer kan door (robot) maaiers worden uitgevoerd of door extensieve beweiding met schapen.

Broedende akkervogels		
%	*soort*	
60	Zomertarwe	
6,8	Haver	
7,5	Zomergerst	
2	Roodzwenkgras	
1	Hardzwenkgras	
1	Timotheegras	
2	Luzerne	
1,8	Margriet	
1,5	Klaproos	
1,5	Voederwikke	*20 kg / ha.*
2,5	Boekweit	
2,5	Lijnzaad	
1,5	Duizendblad	
0,5	Gewone rolklaver	
0,5	Slangenkruid	
0,5	Smalle weegbree	
0,5	Rode klaver	
3	Erwt	
1	Korenbloem	
0,2	Wilde cichorei	
2	Karwij	
0,2	Gele honingklaver	

Afbeelding 34. Kruidenrijk akkermengsel met o.a. tarwe, haver en gerst. Het hoofdvoedsel van de geelgors is grotendeels zaden met de voorkeur voor tarwe en haver.Het merendeel bestaat uit granen. Dit geeft sneller bedekking en werkt zo beter tegen onkruiddruk. En het geeft meer voedsel voor de geelgors (bron:ANOG).

FAB mengsel 1 jarig		
%	*soort*	
15	Boekweit	
10	Bleke klaproos	
10	Gele ganzenblo	
10	Klaproos	
10	Korenbloem	*20 kg / ha.*
10	Zomertarwe	
6	Vlas	
5	Cosmea	
5	Gierst	
5	Haver	
5	Kleine zonnebl	
5	Rode klaver	
4	Phacelia	

Afbeelding 35. 1-jarig FAB mengsel langs de west- en zuidrand van het plangebied van minimaal 3 meter breed. Hier is de onkruiddruk groot en moet het er goed uit zien. (bron:ANOG).

Afbeelding 32. Referentie: fauna akker vegetatie (bron: Horse en Habitat).

Afbeelding 33. Geelgors (bron: Natuurtijdschriften.nl).

Afbeelding 37. Impressie om op aantrekkelijke wijze de passant te attenderen op de akkervogelnatuur en verbod voor honden (bron: Eelerwoude).

Afbeelding 36. Vogelbosjes met vooral besdragende struiken om de geelgors en patrijzen aan te trekken.

Soorten vogelbosje
20% Meidoorn (crataegus monogyna)
20% Rode kornoelje (Cornus sanguinea)
20% Gewone liguster (Ligustrum vulgare)
20% Gewone lijsterbes (Sorbus aucuparia)
10% Gelderse roos (Viburnum opulus)
5% Zoete kers (Prunus avium)
5% Wilde appel Malus sylvestris

De aanplant bestaat uit 3-jarig bosplantsoen.
Plantafstand: 1 meter tussen de planten, in driehoeksverband.
Plant in groepen van minstens 5-7 stuks per soort.
Op die manier wordt voorkomen dat langzaam groeiende soorten worden overgroeid door snel groeiende soorten.

6.2 Akkervogelnatuur (N12.05 kruiden en faunarijke akker)

Het plangebied ligt in gebied aangemerkt als leefgebied akkervogels. Het zonnepark moet voldoen aan een norm van 10% compensatie voor het wegnemen van leefgebied voor akkervogels (Omgevingsverordening van de provincie Groningen). Hierbij is optimaal beheer en de financiering daarvan borgen voor de looptijd van het project (30 jaar) nodig. Voor de inrichting en beheervorm van het zonnepark ten behoeve van de akkervogels is advies ingewonnen bij de organisaties met de meeste ervaring met akkervogelbeheer in dit deel van Groningen. Dit zijn: Grauwe Kiekendief - Kenniscentrum Akkervogels, Agrarisch Natuur Collectief Oost Groningen (ANOG) en Team Natuur van de provincie Groningen. Doelsoorten voor het gebied zijn de patrijs en geelgors (afbeelding 33).

Aan de zuidzijde van het plangebied wordt 4,4 hectare aaneengesloten aan akkervogelnatuur ingericht en beheerd. Dit wordt ingezaaid met een akkervogelmengsel (afbeelding 34). De bermen van de westrand en zuidrand van het plangebied worden ingezaaid met een 1 jarig FAB mengsel. Deze randen langs de houtwal, watergang en Ceresweg hebben snel last van onkruiddruk en we willen dat het er goed uit ziet. Hou wel rekening met het beheervoertuig voor het schonen van sloten. Bij de samenstelling van een mengsel worden plantensoorten gecombineerd die elkaar opvolgen in bloei om een zo groot mogelijk deel van het zomerhalfjaar bloeiende planten te hebben en een goed voedselaanbod voor akkervogels. Groepen struweelheggen (afbeelding 36) vormen schuil- en nestplaatsen voor vogels, insecten en kleine zoogdieren. Ook geven ze het natuurakker een aantrekkelijke en meer kleinschalige aanblik met doorzichten naar het open landschap. De afschermende houtwal is gelegen langs deze zone, maar geen onderdeel van de akkervogelnatuur.

Het is belangrijk rust te borgen en mensen te informeren over de specifieke inrichting en het doel ervan. Om de akkervogels niet te verstoren wordt het uitlaten van honden in de akkervogelvegetatie specifiek verboden. Aan de zuidkant van het plangebied kunnen langs de Ceresweg hiervoor fraaie borden worden geplaatst met vermelding "verboden voor honden" (impressie zie afbeelding 37).

Aanleg akkervogelnatuur

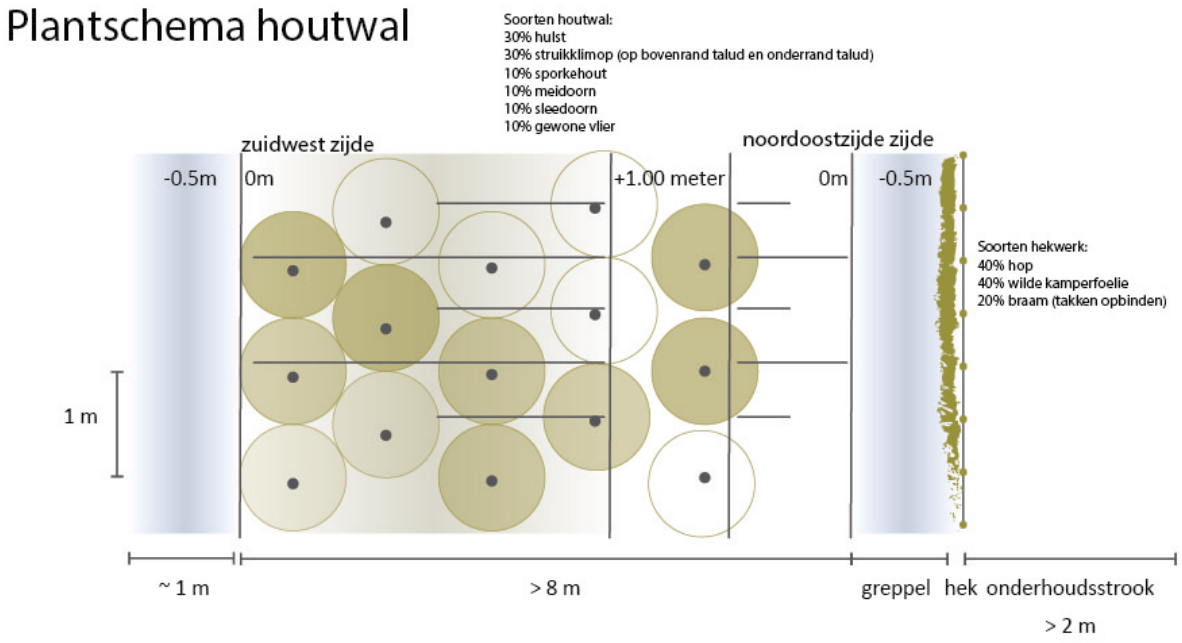
Voor de bodem ingezaaid kan worden is het wenselijk om deze vrij van grassen, gewasresten of andere planten te maken. Hiertoe moet er enkele jaren gemaaid en afgevoerd worden. Er vindt geen kerende grondbewerking plaats. De grond wordt oppervlakkig door elkaar ‘geroerd’. Let op: het frezen van de grond kan nadelig zijn voor de bodemstructuur, zeker als dit onder natte omstandigheden gebeurd.
Ideale condities voor het inzaaien is een voldoende warme bodem. Voor een goede kieming is een vochtige bodem het best. Bij voorkeur in het najaar vanwege de onkruiddruk. Zaai het na maximaal 7 dagen na de grondbewerking in om te sterke concurrentie met spontane kieming van ongewenste zaden in de zaadvoorraad van de bodem te beperken.

Beheer akkervogelnatuur

Na het inzaaien moeten de mengsels goed in de gaten gehouden worden i.v.m. de hoge onkruiddruk in de Veenkolonien. Eventueel ingrijpen wanneer nodig. Om te voorkomen dat het perceel zal 'veronkruiden' is een gefaseerde beheeraanpak nodig. Deze gefaseerde aanpak kan er als volgt uit zien: de helft van de fauna-akker laten staan en de andere helft wordt gemaaid en opnieuw ingezaaid. Laat het mengsel zo lang mogelijk staan en beschouw de situatie naar onkruiddruk. Altijd werken buiten het broedseizoen (15 maart tot 15 augustus) bij de aanleg en beheer van de zone. Snoei de vogelbosjes regelmatig terug en dun na 5 tot 10 jaar het bosje gefasseerd uit.

5 tot 14 plantrijen waarvan een deel wintergroen, zodat de houtwal dichtbegroeid is aan de zichtzijde

Afbeelding 38. Referenties van een houtwal/ struikenrand.

6.3 Houtwal

Langs de westrand en zuidrand wordt een asymmetrische houtwal aangelegd om het zonnepark landschappelijk in te passen en de verbinding van opgaand groen door het landschap te versterken. Een houtwal is een lijnvormig element met een aaneengesloten houtige begroeiing van inheemse struiken en greppels aan weerszijden. Vroeger vaak met doornachtige struiken vanwege de veekerende werking. De houtwal wordt aangelegd in het hogere deel van het plangebied.
Bij een houtwal (vroeger veekerend element) worden greppels aan weerszijden gemaakt waarmee de grondwal wordt opgeworpen. Zo is er een gesloten grondbalans, maar ook een microreliëf met variatie (vochtige greppel en droge wal). Het is niet alleen een landschappelijke fraaie afscherming, maar ook een waardevol landschapselement voor de biodiversiteit. De houtwal moet het zonnepark uit het zicht nemen. In het ontwerp is de zonbeschenen zichtzijde een vol begroeid flauw talud en de binnenzijde 1:1. Totale breedte van de houtwal is ongeveer 10 meter. Er worden gebiedseigen struiken geplant met een hogere groeihoogte (2 tot 7 à 8 meter). Hoe diverser hoe waardevoller. Doordat het struweel vrij uit kan groeien (in tegenstelling tot een geknipte haag) komen de planten tot bloei en vruchtzetting wat een grote meerwaarde heeft voor insecten, vogels en kleine zoogdieren.

Aanleg nieuwe houtwal

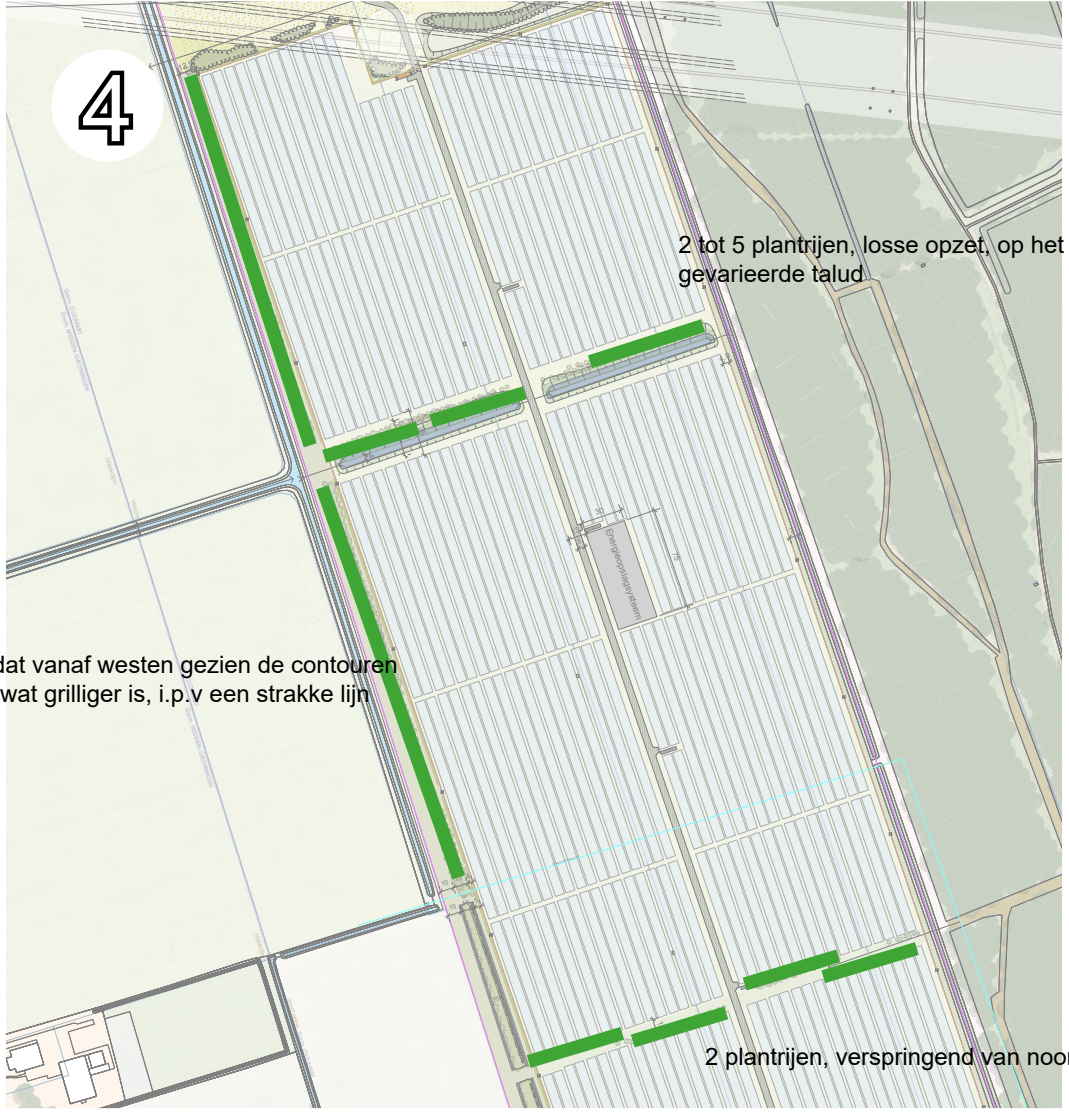
Voor het aanplanten van de houtwal wordt de te beplanten strook los gemaakt. Er wordt autochtoon inheems bosplantsoen gebruikt passend bij de lokale bodem en waterhuishouding bestaande uit een gelijke menging van sporkehout, meidoorn, sleedoorn, hulst, gewone vlier. Er wordt gekozen om 1 plant per vierkante meter te planten voor een sneller resultaat dan de gebruikelijke 1 plant per 1,5 m2. Toepassing van plantmateriaal van enig formaat (120 - 150) en meerstammige struiken draagt bij om een sneller resultaat te behalen. Nog grotere planten hebben vaak meer moeite met aanslaan waardoor groeivertraging optreedt en meer inboet noodzakelijk is. Er wordt geplant in wildverband met 3 tot 5 stuks van dezelfde soort bij elkaar om zo ook trager groeiende soorten de kans te geven zich te handhaven. Er wordt in meerdere rijen geplant.

Ontwikkelingsbeheer (jaar 0 t/m 4)

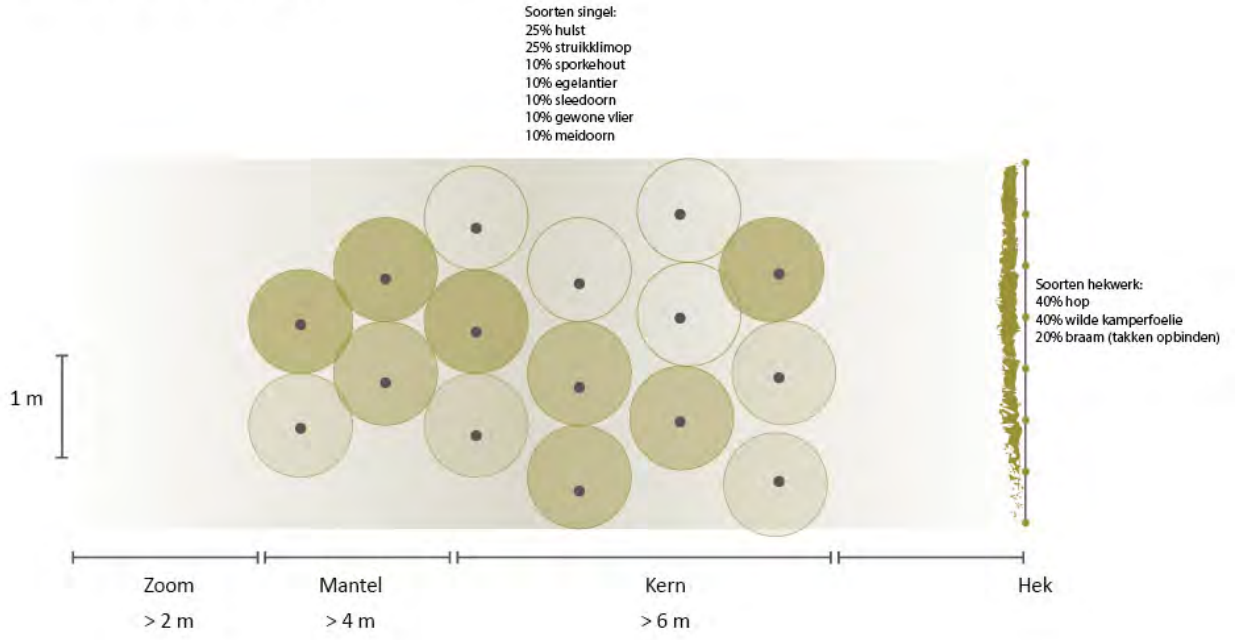
- Bij droogte de eerste paar jaar watergeven.
- Bij uitval van meer dan 10% inboeten.
- De noodzaak van het machinaal onkruidvrijhouden van het element is overbodig. Tijdens het maaien valt vaak een deel van de planten uit door beschadiging. Aangezien het meestal om planten gaat die van lichte tot dichte schaduw houden, is enige beschutting door kruiden eerder positief dan negatief.

Instandhoudingsbeheer (vanaf jaar 4)

- Eens in de 6 tot 15 jaar het struweel afzetten op kniehoogte. Partieel uitvoeren, bijvoorbeeld max % totaal en dat gedifferentieerd naar rato van snelle/trage groeiers (nooit over de volle lengte van houtwallen en plantvakken).
- Zorgen voor voluitgroeiende struiken met een gemiddelde ‘hoogte’ van alle struiken/houtwal + 40%, waar nodig inboeten.
- Het snoeien kan het beste plaatsvinden in de periode van half november tot half maart.
- Door bij een breder struweel het element voor de helft in de lengterichting af te zetten blijft de andere helft hoog. Dit is zowel gunstig voor de zichtdichtheid als voor fauna.

Plantschema singel

Planning instandhoudingsbeheer houtwal en struiken

jan feb mrt apr mei jun jul aug sep okt nov dec

A. Afzetten

Onderhoudsperiode: groen optimaal, blauw optioneel, grijs liever niet

6.4 Struikenrand

Langs de westrand is een brede watergang gelegen tot ongeveer de helft van het perceel/ plangebied. Waar de watergang 'begint' eindigt de houtwal. Deze gaat over in een struikenrand met overeenkomstige soorten, maar met een iets lossere en lagere opzet naarmate de bodem lager wordt richting D.H. Vinkersweg.

Door egelantier toe te voegen aan de iets lagere gebiedseigen struiken die ook gebruikt zijn voor de houtwal (groeihoogte 2 tot 3 meter) ontstaat er een landschappelijke rand met subtiele variatie. Waarbij een stevige groene aanblik in het zuidelijke deel geleidelijk verschiet naar de lossere groenrand. Deze groenrand dekt het zicht op de installaties van het zonnepark af. Er wordt autochtoon inheems bosplantsoen gebruikt passend bij de lokale bodem en waterhuishouding bestaande uit een menging van egelantier, sleedoorn, gewone vlier en hulst. De aanleg, het ontwikkelingsbeheer en instandhoudingsbeheer is gelijk aan de houtwal.

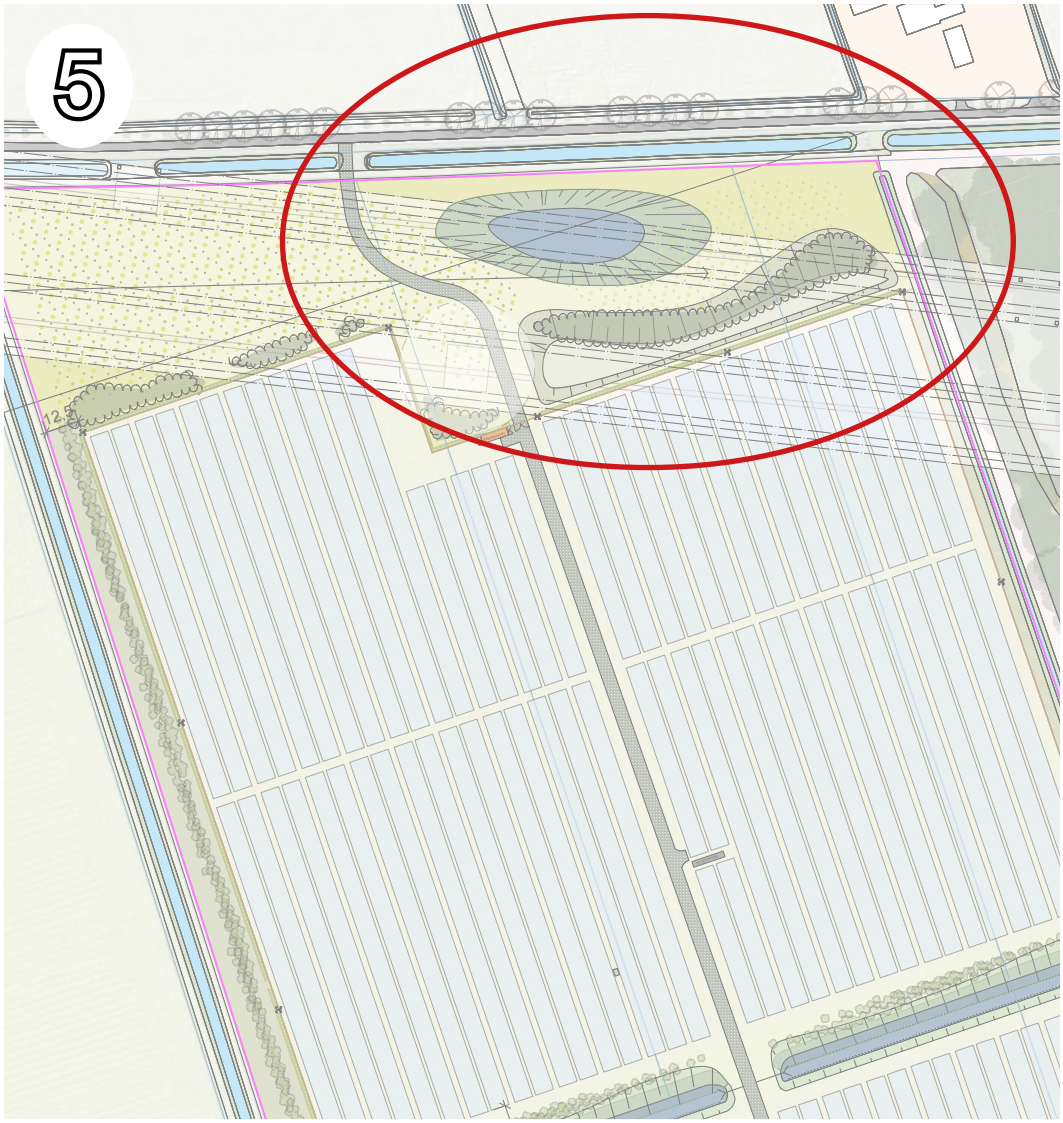
Afbeelding 39. Winterbeeld struikgroepen en bloeiende struikgroep (bron: Marius Grutters) .

Afbeelding 40. Referentie: struikgroepen met kruidenrijke zone (foto:Eelerwoude).

Afbeelding 41. Referentie: soorten voor de lage randen met struiken.

Afbeelding 42. Referentie van een poel (foto: Geurt Besselink -NAMO64288).

6.5 Poel

De noordelijke zone wordt doorsneden met een hoogspanningsverbinding met twee masten welke toegankelijk voor onderhoud dienen te blijven. De toegang tot het zonnepark wordt gekoppeld aan de bereikbaarheid van de masten. De huidige dam ligt echter niet in het verlengde van de centrale as (buiten de vrije zone van de mast). De nieuwe toegangsweg maakt (noodgedwongen) een s-slinger. In de bocht van de slinger wordt een poel gegraven op een lager deel van het plangebied. Het betreft een grote (totaal ongeveer 00m², inclusief oevers) ondiepe poel uitgraven tot op 0,5 à 1 m beneden de laagste grondwaterstand met geleidelijk oplopende oevers rondom. De poel is een groeiplaats voor water- en moerasplanten. Hierop kunnen amfibieën hun eieren afzetten. De poel is ook een drinkplek voor zoogdieren en vogels.

Aanleg

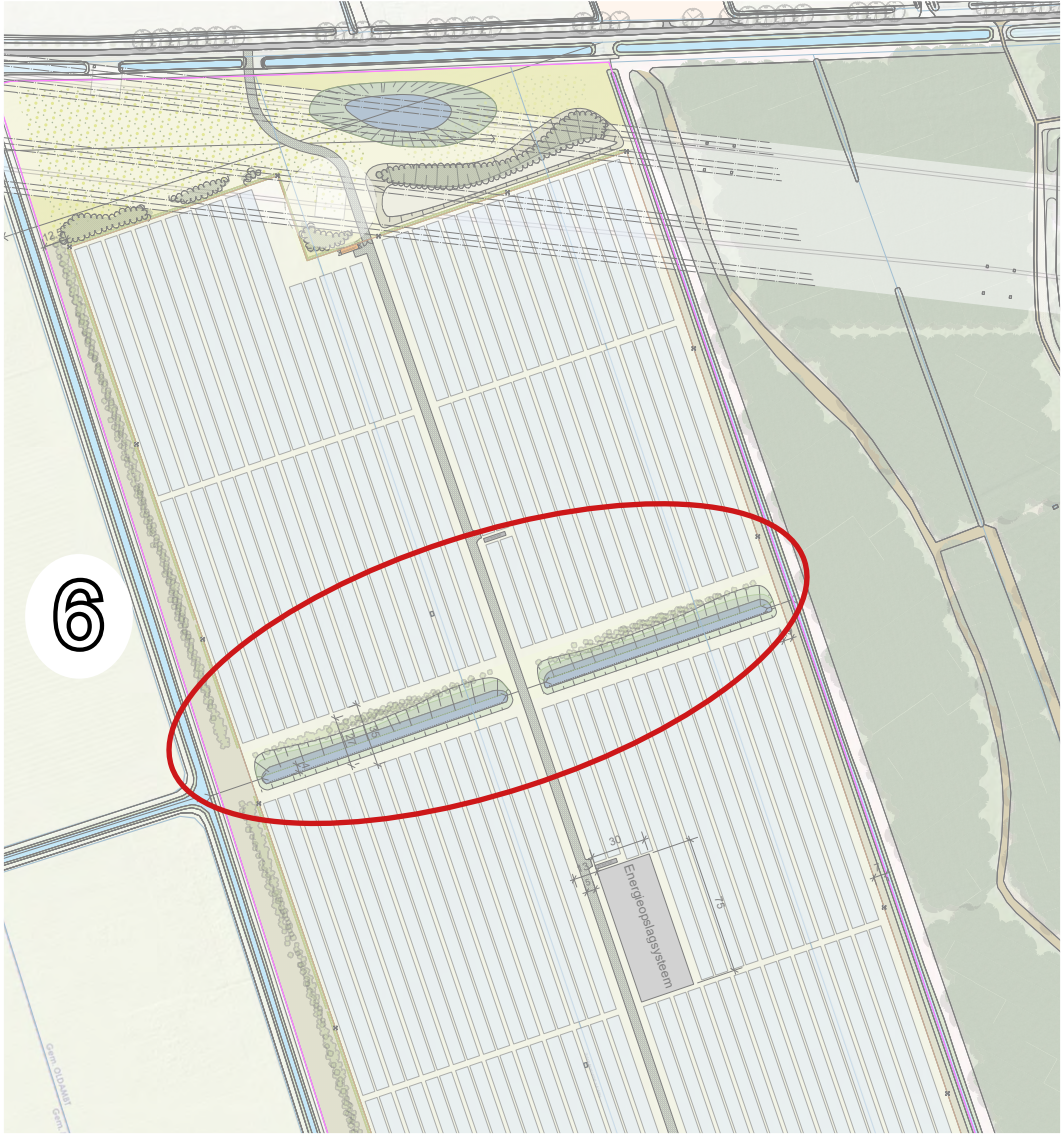
- De poel ligt op een zonnige plek met minimaal 10 meter afstand van opgaande begroeiing i.v.m. bladinval.
- Talud van minimaal 1:5, 1:7 is gewenst, zorg voor relief in het talud met hogere en lagere delen en zorg voor veel (ochtend) zon belichting.
- Creëer delen die droogvallen, graaf af op hoogte tussen winterpeil en zomerpeil in.
- Creëer delen met ondiep water en deel van minimaal 1 meter diep water, kies hier de noordoost kant voor.

Beheer

- Poel schonen wanneer 50-70% van het wateroppervlak begroeid is, laat hierbij 30% van de vegetatie ongemoeid.
- Beheer uitvoeren in najaar (half sept/half okt).
- Vrijkomend materiaal afruimen.
- Poel voor amfibieën en/of libellen mag 1 tot 2 keer per jaar droogvallen.

Een opgeworpen grondwal flankeert de poel en ontneemt het zicht op de hogere installaties. De zone wordt net als het zonnepark extensief beheerd (gefaseerd maaien en afvoeren). Er worden op het talud van de grondwal en in de zone langs het hek dichte struikgroepen (Gelderse roos, sleedoorn, meidoorn, lijsterbes, hondsroos, gewone vlier, wilde lijsterbes), van circa 2 tot maximaal 3 meter hoog geplant. Periodiek vindt er onderhoud plaats zodat dit ook echt niet hoger wordt dan 3 meter. Soorten als patrijzen, padden en salamanders profiteren van deze omgeving.

De aanleg, het ontwikkelingsbeheer en instandhoudingsbeheer van de struweelgroepen is gelijk aan de houtwal.

Afbeelding 43. Nieuwe watergang (doorsteek) met flauwe oevers bij Duurkenakker (bron: Eelerwoude).

6.6 Plas-dras oever

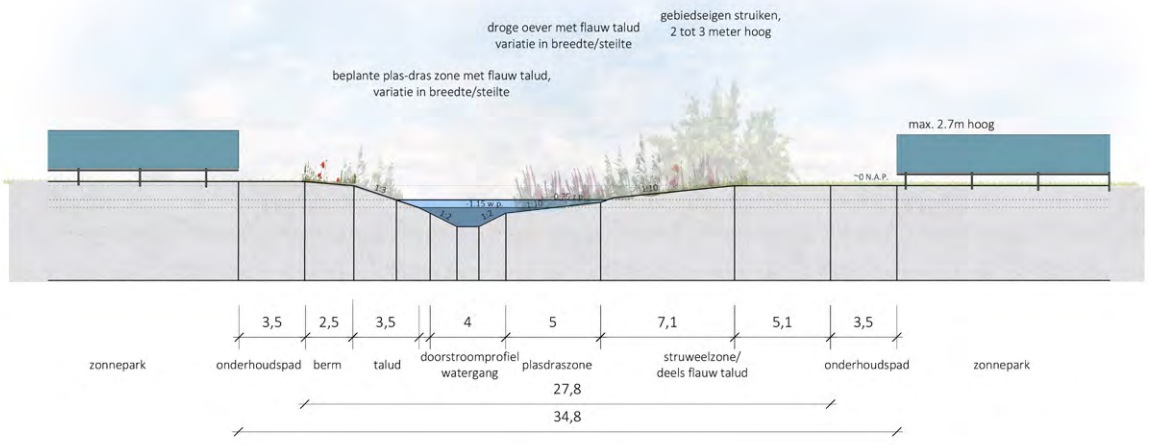
Op ongeveer 1/3 van het zonnepark in het verlengde van de oost-west watergang door de percelen bij Kibbelgaarn wordt in het zonnepark een nieuwe watergang gemaakt. De gronden ten zuiden van deze nieuwe watergang zijn iets hoger gelegen dan het noordelijke deel. Naast een doorstroomprofiel van 4 meter en een steil talud (1:2) aan de zuidkant wordt er brede plas-dras oever gemaakt op de zonbeschenen oever van circa 5 meter. Het talud van de plas-dras oever varieert in breedte, zodat er verschillende omstandigheden ontstaan met diepere en ondiepe delen. Een losse begroeiing van enkele struikgroepen (gelijke soorten als langs het hek aan de westzijde) bieden soorten als reeën, hazen en patrijzen beschutting door het zonnepark.

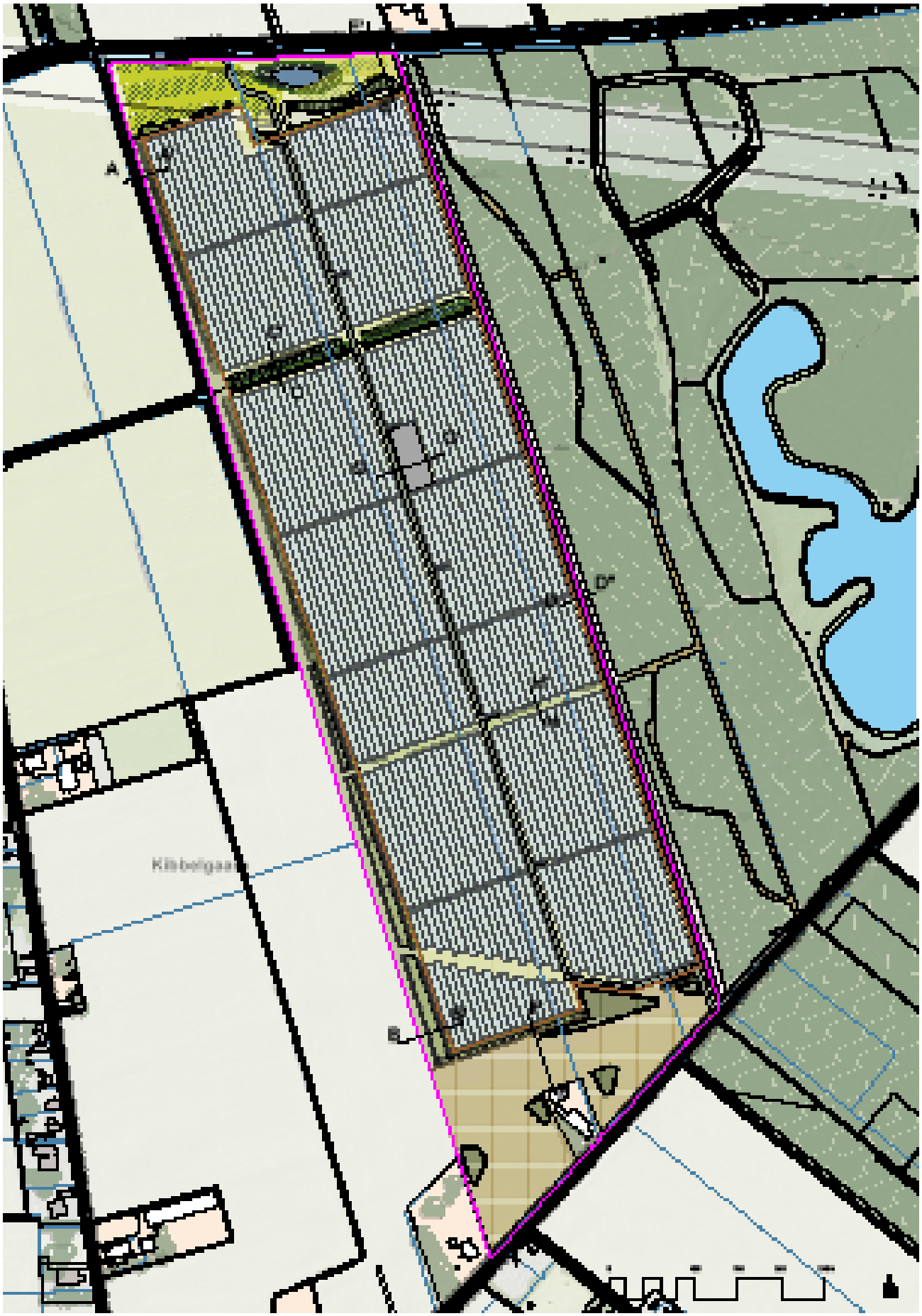
Aanleg

- Geknikt profiel, het talud van de zonbeschenen plas-drasoever varieert globaal van 1:2 tot 1:20.
- Afgraven vanaf minimaal 10 cm onder het winterpeil van de sloot.
- Zorg voor een doorstroomprofiel van minimaal 0.6 meter diep.
- De plas-drasoever moet jaarrond nat zijn.
- Maak een ondiepe zone van 0, meter diep, geschikt voor amfibiën en waterplanten.
- Voeg waterplanten toe passend bij de standplaats en waterkwaliteit, zie hiervoor 'Handreiking natuurvriendelijke oevers. Een standplaatsbenadering' van STOWA.

Beheer

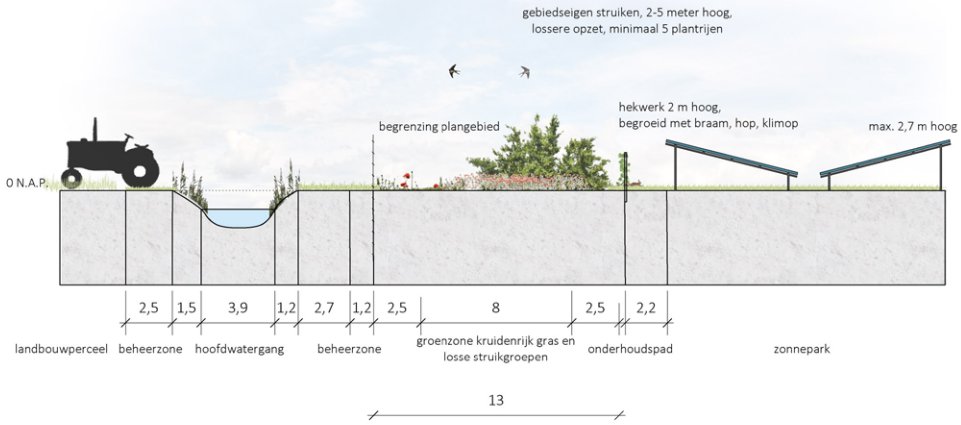
- 1 keer per jaar maaien en schonen watergang eind september.
- Maaisel na 1-2 dagen opruimen en afvoeren.
- Gedurende winter minimaal 50% van vegetatie laten staan.
- Opvolgende jaar de 50% vegetatie die was blijven staan maaien en afvoeren en andere 50% laten staan.

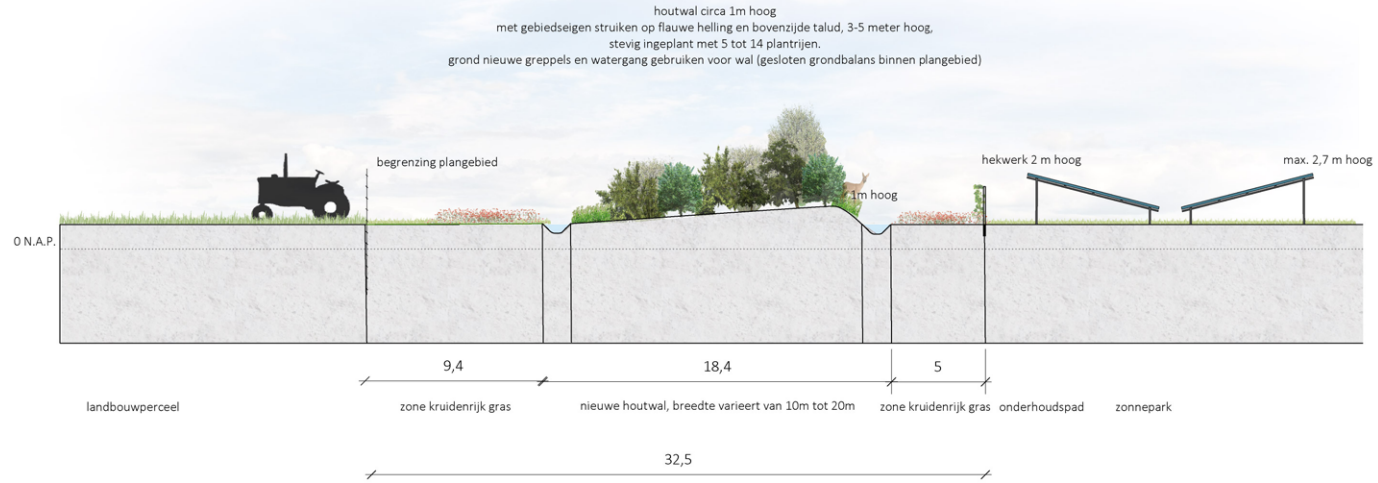

A
D
D'
Kibbelgasse

7. DOORSNEDES

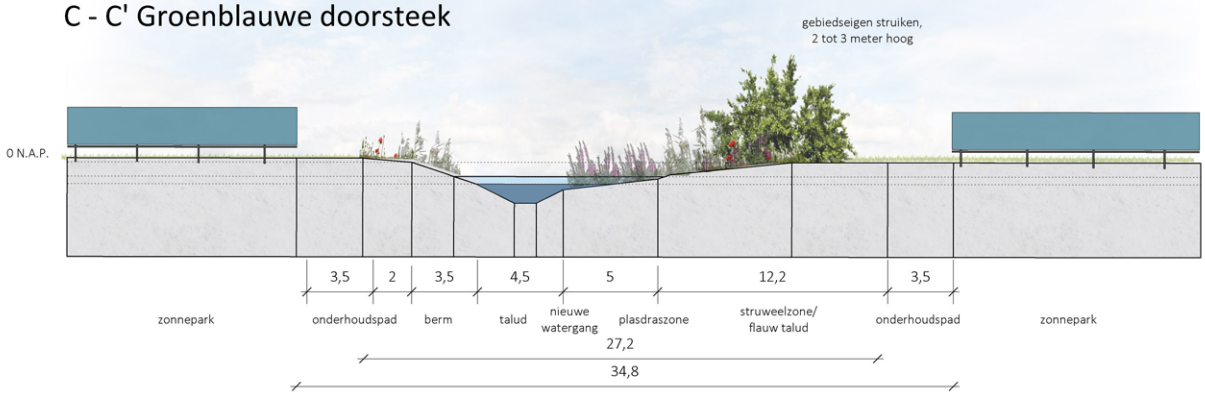
A - A' Watergang westzijde

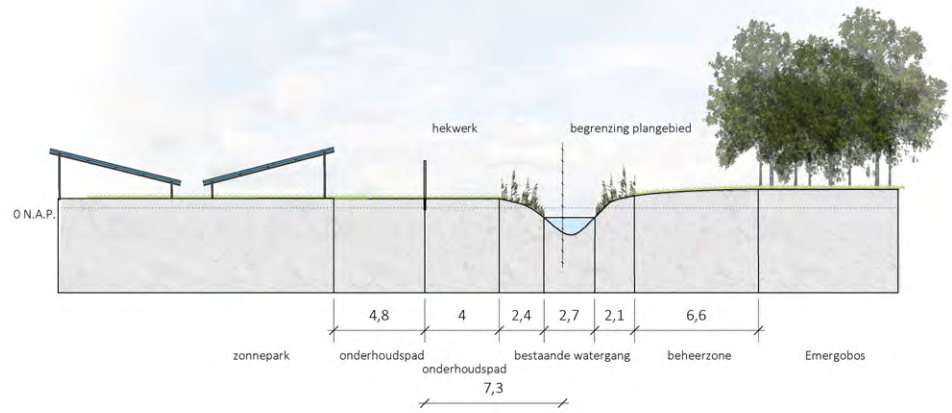
B - B' Hoger deel bij Kibbelgaarn westzijde

C - C' Groenblauwe doorsteek

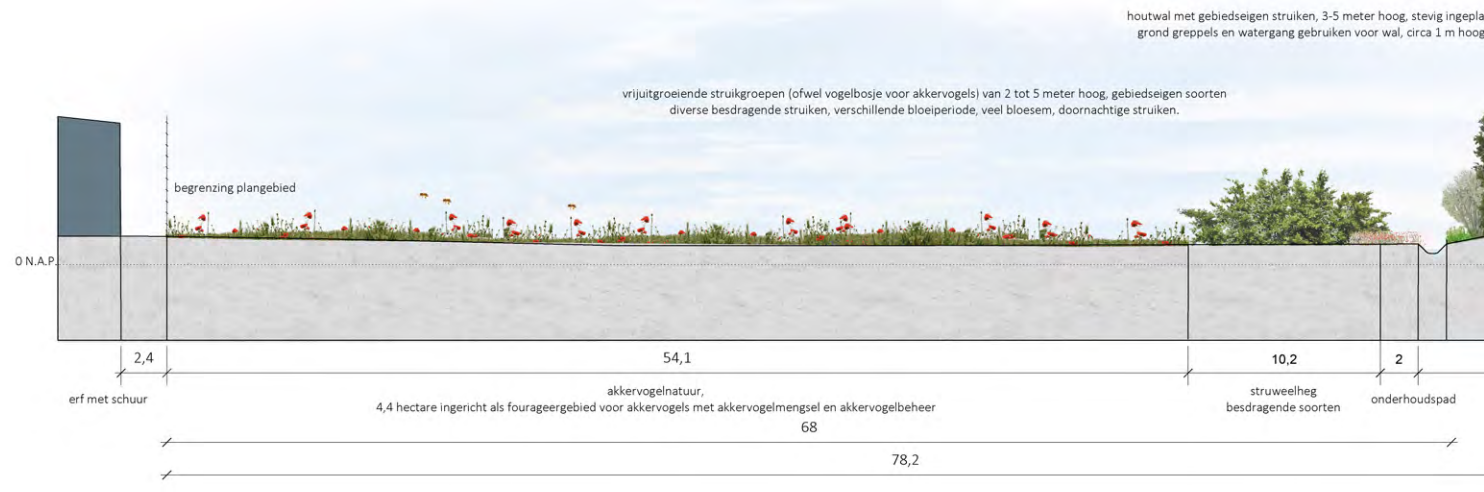
D - D' Watergang oostzijde

E - E' Entreezone bij D.H Vinkweg

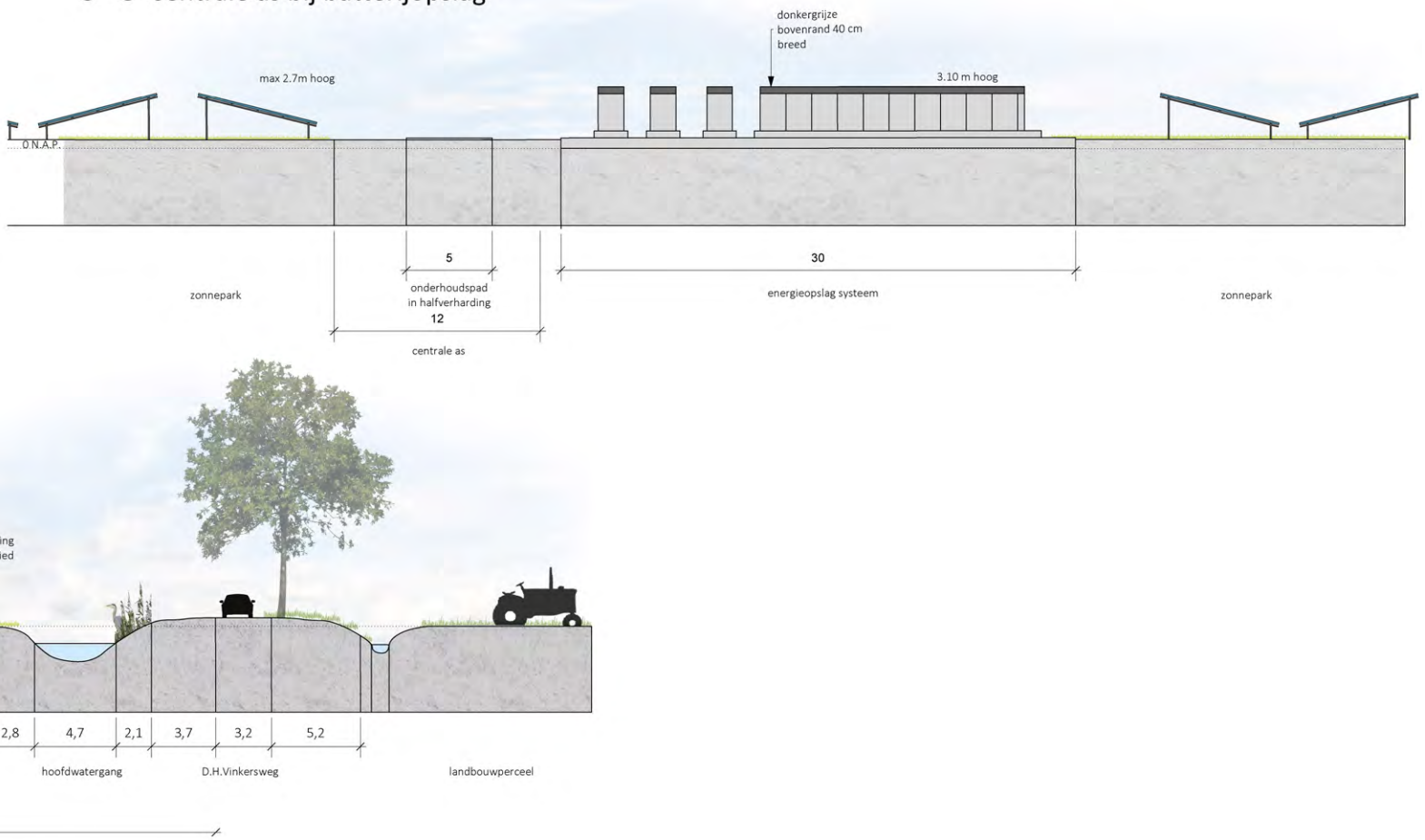

F - F' Achterzijde woning Ceresweg zuidzijde

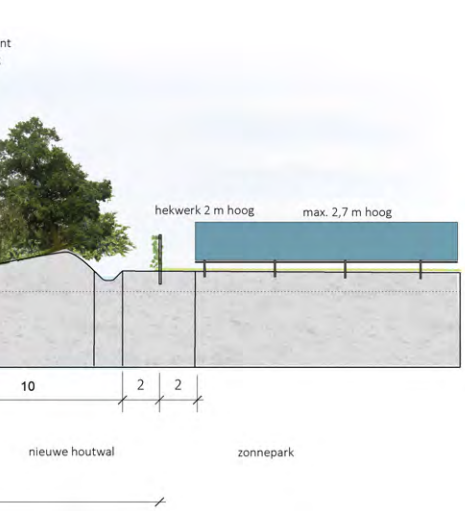

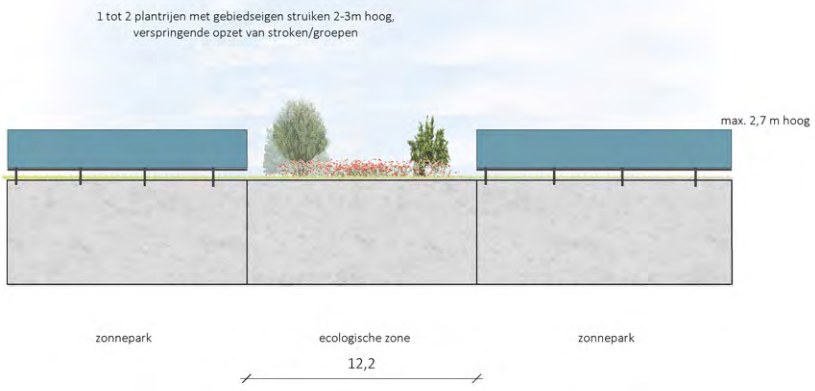
7. DOORSNEDES

G - G' Centrale as bij batterijopslag

H - H' Groene doorsteek

Locatie visualisaties

4

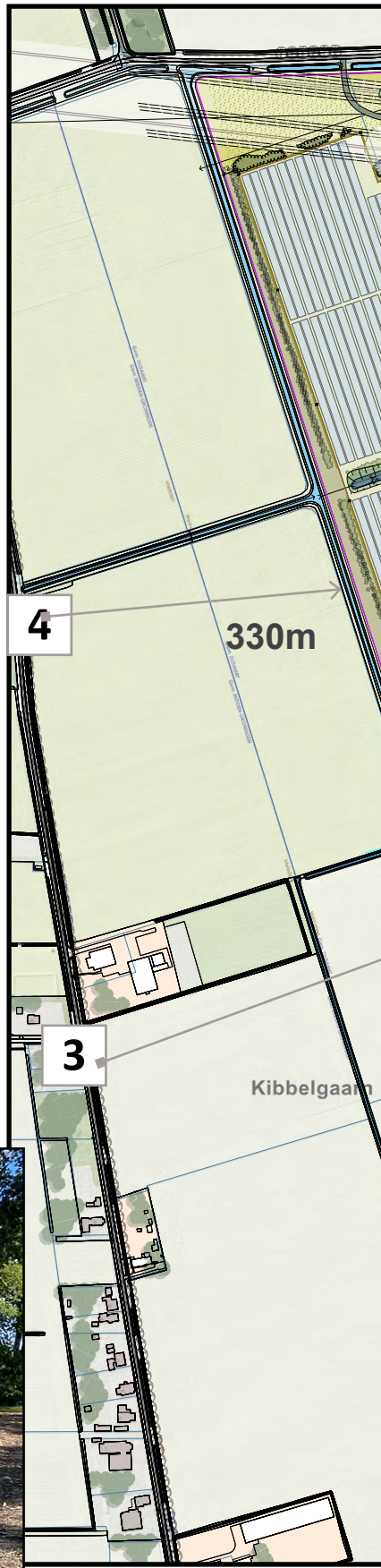

3

2

8. VISUALISATIES

1 Locatie visualisaties

Luchtfoto

Huidige situatie

8. VISUALISATIES

Zomer jaar 1

Winter jaar 1

Zomer jaar 5

Winter jaar 5

8. VISUALISATIES

Zomer jaar 10

Winter jaar 10

2 Locatie visualisaties

Luchtfoto

Huidige situatie

8. VISUALISATIES

Zomer jaar 1

Winter jaar 1

Zomer jaar 5

Winter jaar 5

8. VISUALISATIES

Zomer jaar 10

Winter jaar 10

3 Locatie visualisaties

Luchtfoto

Huidige situatie

8. VISUALISATIES

Zomer jaar 1

Winter jaar 1

Zomer jaar 5

Winter jaar 5

8. VISUALISATIES

Zomer jaar 10

Winter jaar 10

4 Locatie visualisaties

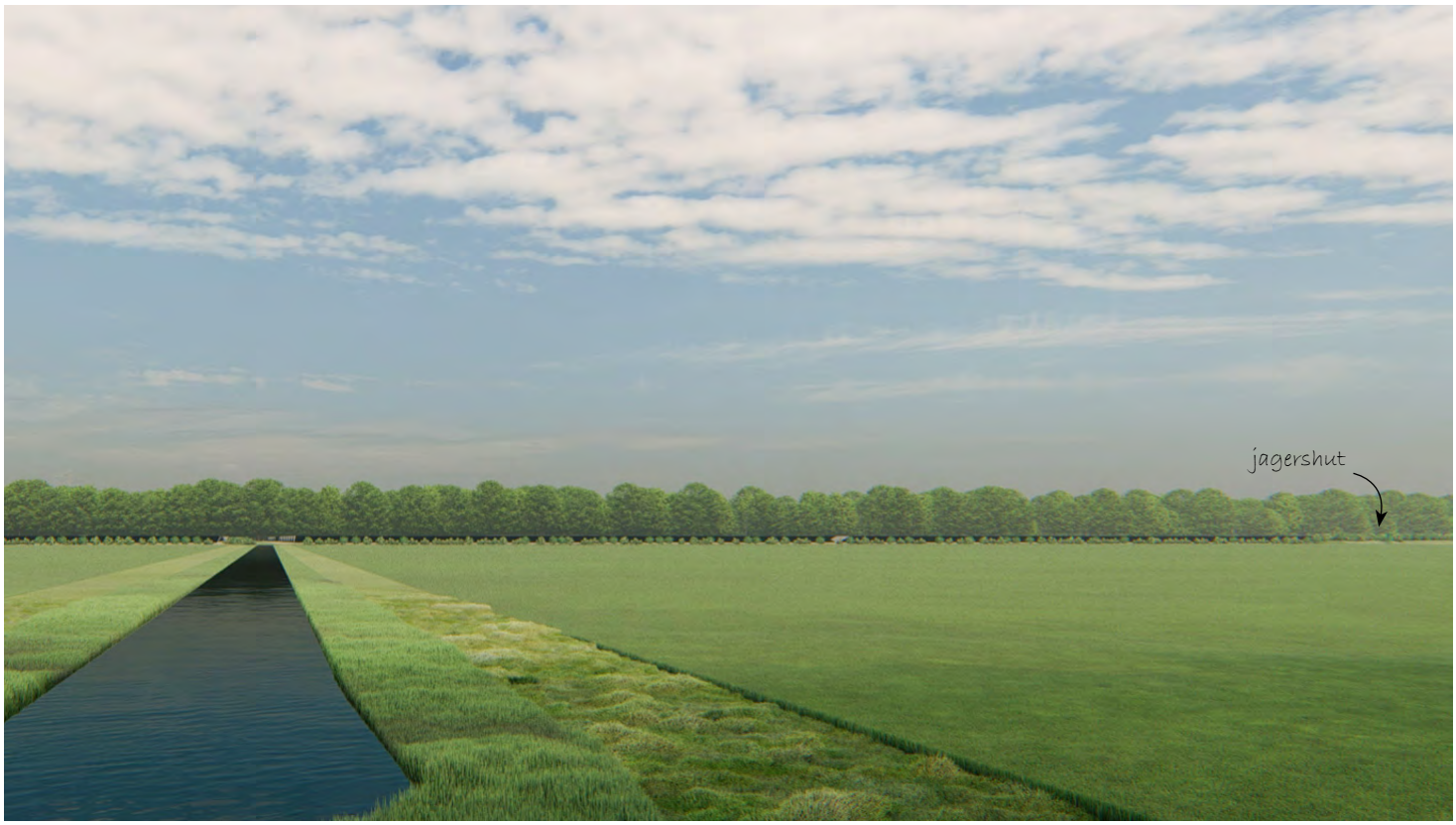

Luchtfoto

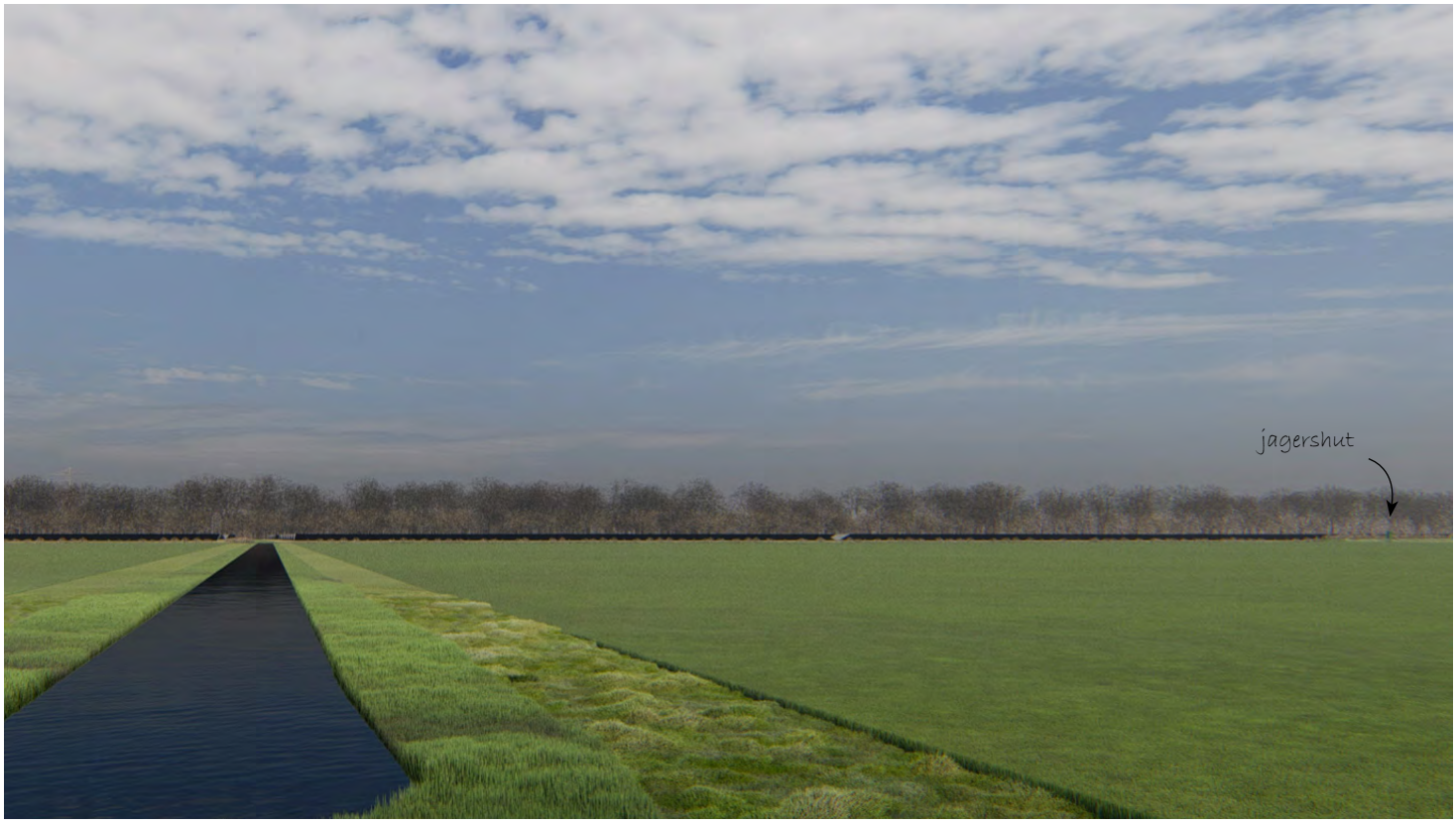

Huidige situatie

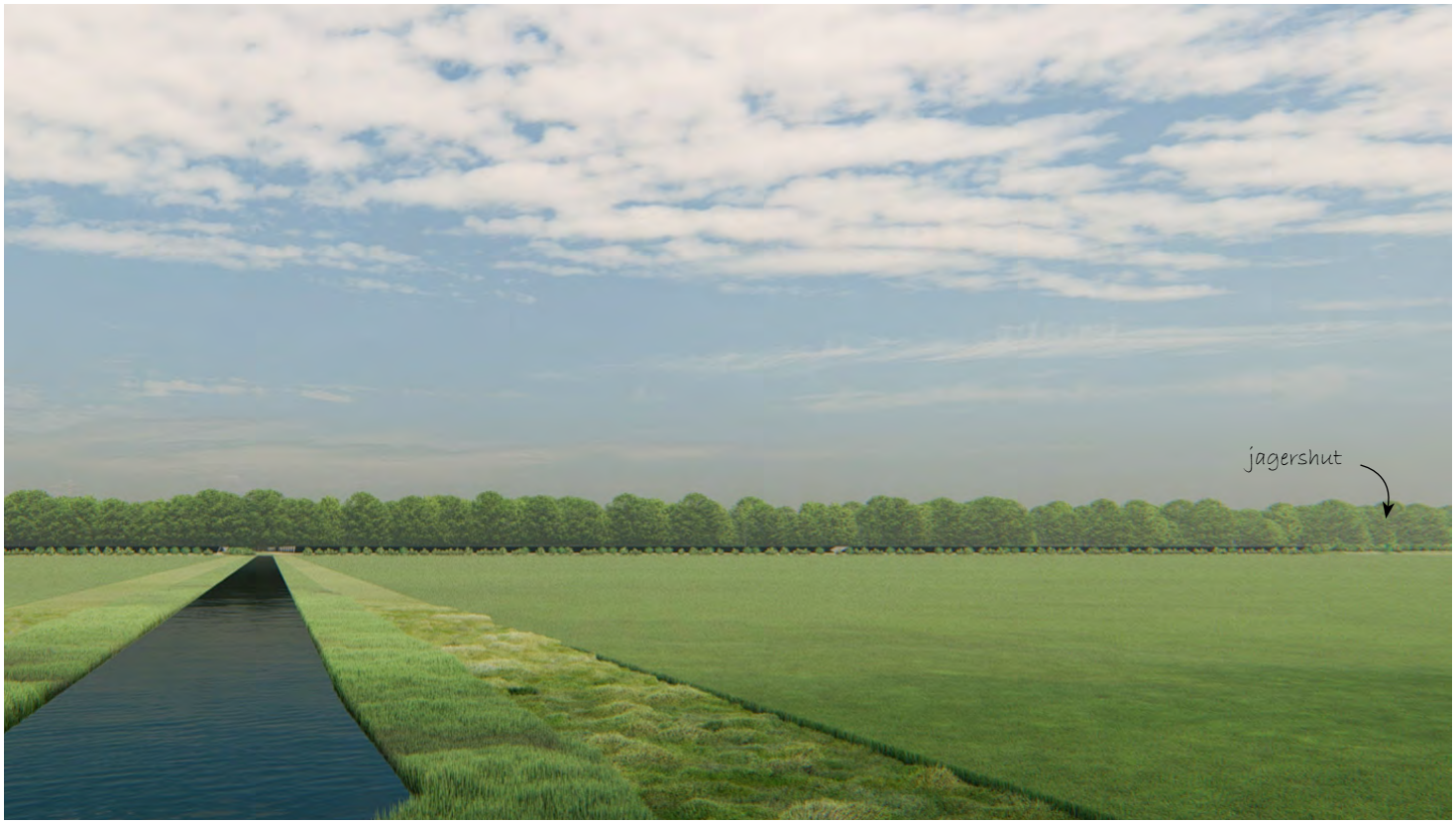
8. VISUALISATIES

Zomer jaar 1

Winter jaar 1

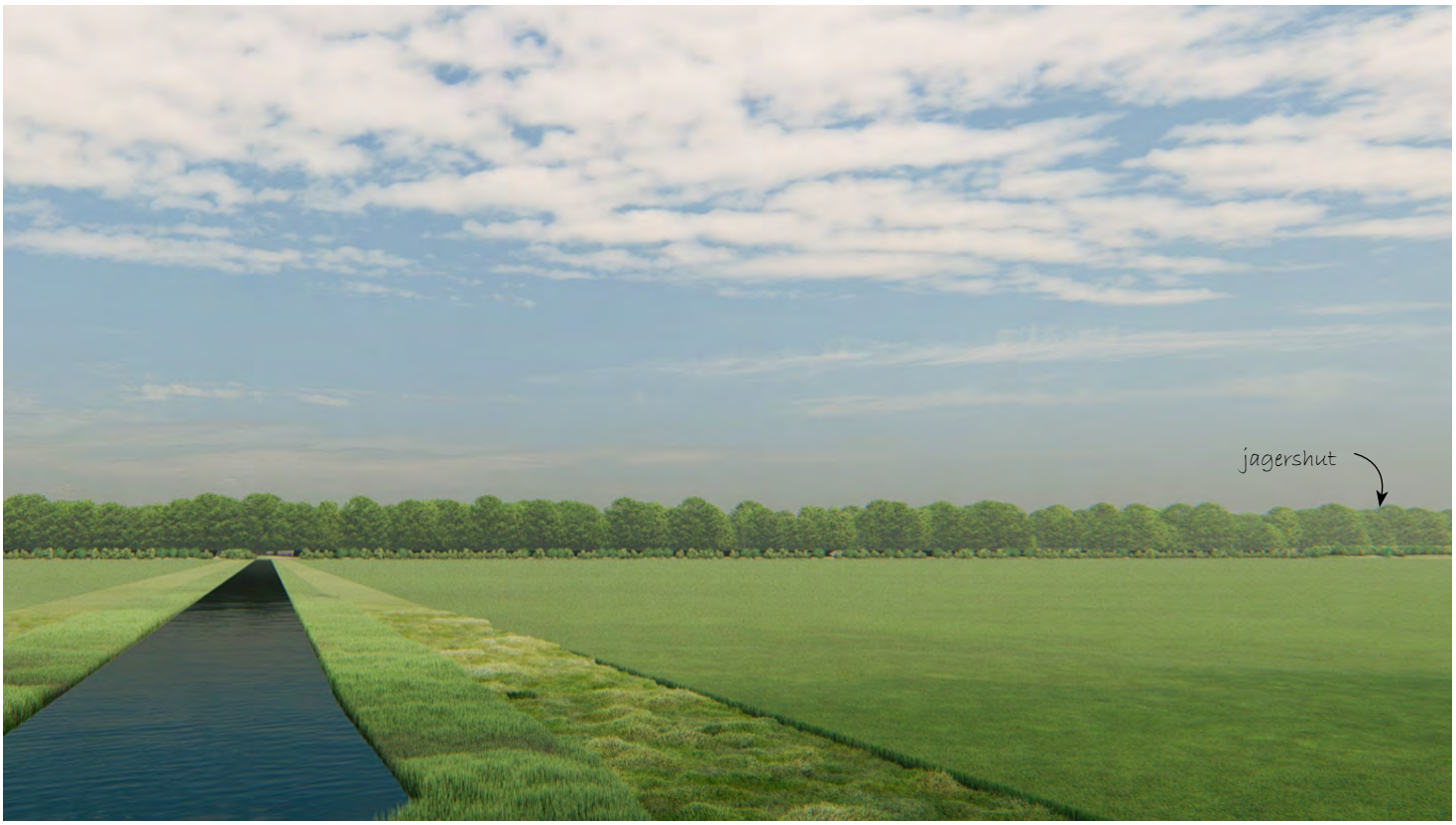

Zomer jaar 5

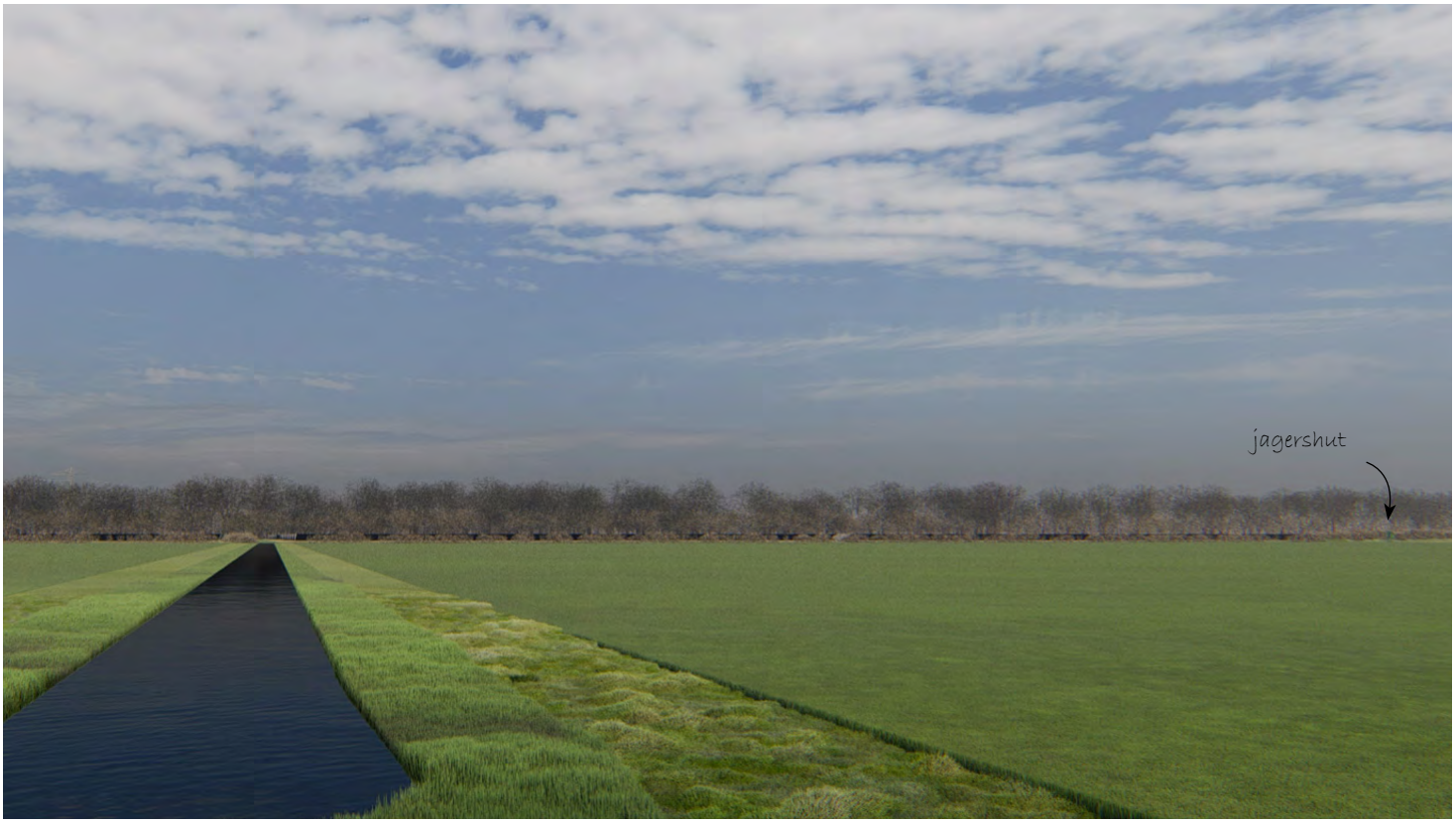

Winter jaar 5

8. VISUALISATIES

Zomer jaar 10

Winter jaar 10

5 Locatie visualisaties

Luchtfoto

Huidige situatie

8. VISUALISATIES

Zomer jaar 1

Winter jaar 1

Zomer jaar 5

Winter jaar 5

8. VISUALISATIES

Zomer jaar 10

Winter jaar 10

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief

Bijlage 2; Samenvatting kernpunten anterieure overeenkomst

In deze bijlage wordt een korte samenvatting gegeven van de afspraken die zijn gemaakt in de afgesloten anterieure overeenkomst.

Artikel 1; participatie – lokaal eigendom

Doel is dat de coöperatie Energiek Oldambt 50% van de aandelen van initiatiefnemer heeft verkregen op het moment van ingebruikname van het park. Als dat de coöperatie of een andere lokale coöperatie niet lukt dan wordt er een financiële bijdrage geleverd door initiatiefnemer aan een Gebiedsfonds.

Tevens regelt dit de voorwaarden waaraan een coöperatie moet voldoen.

Artikel 2; financiële participatie

In dit artikel wordt geregeld dat als de coöperatie geen 50% van de aandelen heeft, initiatiefnemer een financiële afdracht (tot maximaal 50%) doet aan een gebiedsfonds. De hoogte van dit bedrag wordt bepaald door een onafhankelijk deskundige.

Artikel 3 beheer / besteding Fonds

Het artikel over beheer en besteding van het Fonds, regelt waaraan de financiële bijdrage aan het gebiedsfonds moet worden besteed. Dit betreft aan ontwikkelingen zoals natuur, landschap, recreatie of aan initiatieven die de leefbaarheid binnen de gemeente (of in buurgemeenten in een straal van 1500 meter rondom het zonnepark) vergroten.

Artikel 4; bouwverkeer

In dit artikel zijn afspraken opgenomen over bouwverkeer ten tijde van de aanleg van het zonnepark. Hierbij moeten we denken aan veiligheidsmaatregelen, opname staat wegen, bermen etc.

Artikel 5 Inrichting / beheer Zonnepark Westerlee

Het realiseren en het beheer van de landschappelijke inpassing wordt in dit artikel beschreven.

Artikel 6 ontmanteling

In artikel 6 is geregeld dat het gebied in de oude toestand wordt teruggebracht als het zonnepark na de vergunning periode wordt opgeruimd, dus dat de panelen worden verwijderd en de agrarische bestemming terugkomt. De grond blijft in eigendom bij de particuliere eigenaren. Via een recht van opstal plaatst initiatiefnemer de zonnepanelen. Initiatiefnemer moet aan het einde van de exploitatieperiode de zonnepanelen verwijderen. Om er zeker van te zijn dat de initiatiefnemer de kosten hiervoor kan dragen wordt door initiatiefnemer een fonds opgericht. In dit fonds stort initiatiefnemer vanaf jaar 11 gedurende vijf jaar het bedrag voor de kosten van het opruimen van het zonnepark. Daarnaast is een boetebeding opgenomen voor als initiatiefnemer niet aan de verplichting van opruimen voldoet.

Artikel 7 t/m 11 Slotbepalingen

In de laatste artikelen worden standaard bepalingen opgenomen die gaan over het begin en het einde van de anterieure overeenkomst. De ontbindende voorwaarden, afspraken over contractovername en slotbepalingen.

T R I P

PER E-MAIL

De raad van de gemeente Oldambt
T.a.v. de heer J. van der Meer
Postbus 175
9670 AD WINSCHOTEN

Per e-mail: jelte.vandermeer@gemeente-oldambt.nl

mr. R. Snel
Advocaat
050 5997942
r.snel@trip.nl

Groningen, 29 augustus 2025

Inzake	Advies juridische houdbaarheid negatief advies Zonnepark Westerlee
Onze ref.	32500947/RS/te
Documentnr.	100219168v1

Geachte heer Van der Meer,

I. Inleiding

Dank voor de adviesaanvraag die u namens de raad van Oldambt aan ons heeft voorgelegd en die u met mijn kantoorgenoot, mr. Tobias Polak, heeft besproken. Aanleiding voor de adviesvraag is de motie Zonnepark Westerlee van 2 juli 2025. Op grond van de daar ingediende overwegingen heeft de raad de griffier verzocht om extern advies in te winnen ten aanzien van de juridische houdbaarheid van het niet geven van een positief advies over de aanvraag om een omgevingsvergunning voor een zonnepark tussen de Ceresweg en de D.H. Vinkersweg in Westerlee, en daarvoor de juridisch-ruimtelijke overwegingen aan te leveren.

Graag ga ik in het onderstaande advies op die vraag in. Ik schets eerst kort de juridische context van het van de raad gevraagde besluit en de daaraan te stellen vereisten.

II. Juridische achtergrond

Op grond van artikel 16.15, eerste lid, van de Omgevingswet (Ow) worden bij algemene maatregel van bestuur bestuursorganen aangewezen die, in de daarbij aangewezen gevallen, in de gelegenheid worden gesteld om aan het bevoegd gezag of een ander

bestuursorgaan advies uit te brengen over een aanvraag om een besluit op grond van deze wet.

Op grond van artikel 16.15a, onderdeel b, van de Ow wordt in elk geval als adviseur aangewezen de gemeenteraad wanneer het gaat om een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een van de door de gemeenteraad aangewezen gevallen van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (bopa). Deze aanwijzing heeft in artikel 4.21 van het Omgevingsbesluit (Ob) plaatsgehad.

De raad heeft, door vaststelling van de notitie Adviesrecht gemeenteraad Oldambt, op 28 februari 2022 het "realiseren van weiden of velden van zonnepanelen van tenminste 0,5 hectare" aangewezen als geval waarin het adviesrecht van toepassing is.

Het rechtsgevolg daarvan is dat, ingevolge artikel 16.15b Ow, het college bij de beslissing op de aanvraag om een omgevingsvergunning de krachtens de Ow gestelde regels moet toepassen met inachtneming van het advies van de raad. De raad kan dus een bindend advies geven ten aanzien van elementen uit het toetsingskader dat voor een bopa geldt.

Dat toetsingskader is neergelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Eén van de belangrijkste voor de aanvraag geldende regels volgt uit artikel 8.0a, tweede lid, van het Bkl. Een omgevingsvergunning voor een bopa wordt alleen verleend met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Het begrip 'evenwichtige toedeling van functies aan locaties' is de opvolger van wat vroeger 'goede ruimtelijke ordening' heette, maar is een iets breder begrip. Wat een evenwichtige toedeling behelst, is een open norm ten aanzien waarvan het bestuursorgaan beleidsruimte heeft.

Ingevolge artikel 8.0b van het Bkl zijn verder op een aanvraag om een omgevingsvergunning van overeenkomstige toepassing de regels van hoofdstuk 5 van het Bkl, de provinciale (instructie)regels gesteld op grond van artikel 2.22 en 2.34 Ow. Een omgevingsvergunning wordt op grond van artikel 8.0b, tweede lid, van het Bkl geweigerd als de activiteit zou leiden tot een situatie die niet is toegestaan op grond van een regel of instructie. In artikel 8.0c en d van het Bkl is nog geregeld welke regels van toepassing zijn ten aanzien van een bopa van provinciaal resp. nationaal belang.

De raad legt dus met dat bindend advies, als het ware, zijn eigen invulling en beoordeling van het geldende toetsingskader op aan het college. Ter gelegenheid van de procedure tegen de omgevingsvergunning worden de besluitonderdelen ten aanzien waarvan de raad een bindend advies heeft gegeven door de rechter aan de hand van dezelfde criteria die gelden voor alle besluiten omtrent omgevingsvergunning. Dat betekent, in de eerste plaats, dat de weigering moet passen in het geldende toetsingskader voor de omgevingsvergunning. Zie aldus ook IPLO:

Advies gemeenteraad alleen bindend als het gebaseerd is op de beoordelingsregels

Het college hoeft het bindend advies van de gemeenteraad alleen in acht te nemen voor zover het advies is gebaseerd op en in overeenstemming is met de beoordelingsregels voor de buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA). Dit volgt uit artikel 16.15b Omgevingswet. Deze beoordelingsregels staan in artikel 8.0a, lid 2 en artikel 8.0b en artikel 8.0e en 12.27a tot en met 12.27c van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Adviseert de gemeenteraad om de omgevingsvergunning te verlenen of te weigeren vanwege redenen die geen deel uitmaken van de beoordelingsregels of daarmee in strijd zijn? Dan moet het college dit advies negeren. Dit volgt uit de woorden 'worden de bij of krachtens deze wet gestelde regels over het beslissen op de aanvraag om de omgevingsvergunning of het verlenen of onthouden van instemming met inachtneming van het advies van de gemeenteraad toegepast' in artikel 16.15b van de Omgevingswet.

Het college moet in zijn besluit dan uitleggen waarom het afwijkt van het raadsadvies (artikel 3:50 Awb). Ook moet het college als zijn besluit over de instemming afwijkt van het raadsadvies, daarvan mededeling doen aan de gemeenteraad (3:43 Awb).

In de tweede plaats zal de motivering van de beslissing van de raad om de vergunning te weigeren aan de gebruikelijke kwaliteitseisen moeten voldoen. Dat betekent onder meer dat ook de beslissing van de raad moet steunen op voldoende zorgvuldig voorbereide, feitelijke grondslagen, waar nodig ondersteund met een deskundigenrapport, en ook begrijpelijk, concludent en zorgvuldig moet zijn gemotiveerd.

Ter beoordeling ligt dus voor of advies kan worden gegeven ten aanzien van een element uit het geldende toetsingskader, leidend tot een weigering van de vergunning, die op zodanige wijze is gemotiveerd en onderbouwd dat het daarop gebaseerde besluit een rechterlijke toets kan doorstaan.

III. Is er een reden te weigeren?

Omgevingsverordening provincie Groningen (OG)

Op de aanvraag zijn de regels uit de Omgevingsverordening Groningen (OG) omtrent zonneparken van toepassing.

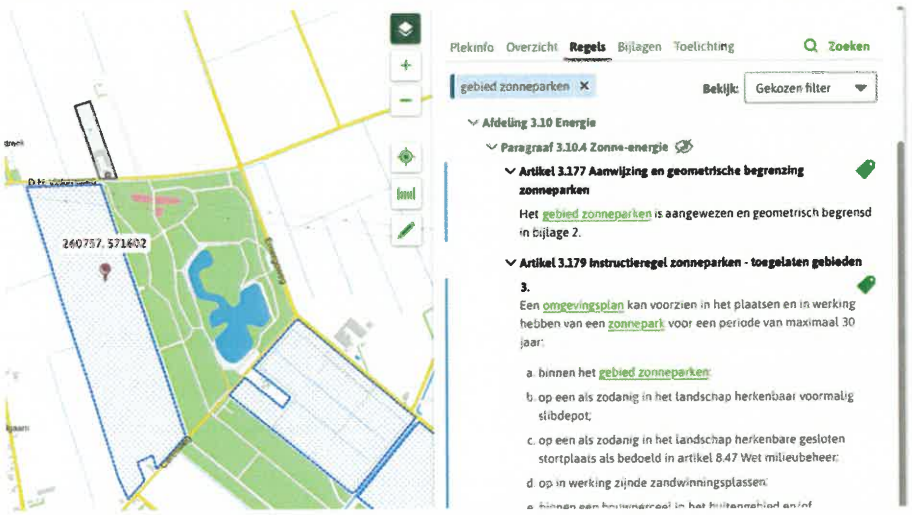
Ingevolge artikel 3.178 OG geldt de zogeheten zonneladder. Dat betekent onder meer dat bij de prioritering van het vinden van locaties een voorkeursvolgorde wordt aangehouden, waarbij locaties op landbouwgronden de laagste prioriteit hebben. Op de onderhavige locatie worden zonepanelen gelegd op landbouwgronden. Uit de aanvraag volgt evenwel dat daarbij laatstelijk in 2025 nog is getoetst aan de zonneladder en dat die toets met goed gevolg is doorstaan:

> *Het voorgenomen plan is in 2025 nog eens getoetst aan de zonneladder. De 'Toetsing zonneladder' is opgenomen in de bijlagen. De conclusie is dat uit toepassing van de gemeentelijke en provinciale zonneladder en de daarin opgenomen tredes blijkt dat, om de gemeentelijke doelstelling energieneutraal in 2030 te behalen, het noodzakelijk is dat ook landbouwgronden in gebruik genomen worden voor het plaatsen van zonnepanelen. Het plaatsen van zonnepanelen op daken en gevels, ruimte voor en steun aan lokale initiatieven, op gronden binnen het stedelijk gebied en op gronden met een andere primaire functie dan landbouwgrond is onvoldoende om te kunnen voldoen aan voornoemde doelstelling.*

Zoals uit het navolgende kan blijken sluit dat ook aan bij de gemeentelijk zonneladder, dat onderdeel is van het Programma zon en wind 1.0. Ook daarin wordt onderkend dat, gelet

op de bestaande opgave, “grootschalige ontwikkelingen” (bedoeld is: niet op daken en buiten stedelijk gebied) onvermijdelijk zijn.

Ingevolge artikel 3.179, derde lid, onder a, OG kan een omgevingsplan (en dus ook: een bopa) voorzien in een zonnepark voor maximaal 30 jaar, onder meer binnen het “gebied zonneparken”. Het onderhavige gebied (aangeduid met ballonnetje) heeft inderdaad die aanduiding:

Ingevolge artikel 3.179, vierde lid, dient een erfinrichtingsplan ten grondslag te liggen die tot stand is gekomen op basis van de daar bedoelde maatwerkmethode en onder de daar bedoelde begeleiding, rekening houdend met de factoren bedoeld in het vijfde lid. Afgaand op de aanvraag is dat gebeurd:

> *Met het voorliggende plan is de maatwerkmethode (zoals ook geborgd in artikel 3.9 van de provinciale omgevingsverordening) toegepast. Met het inrichtingsplan is daarbij rekening gehouden met de historisch gegroeide landschaps- en bebouwingsstructuur (zie het bijgevoegde landschappelijke inrichtingsplan), de ruimtelijke en relevante kenmerken van bestaande gebouwen (zie het bijgevoegde landschappelijke inrichtingsplan), het woon- en leefklimaat van omwonenden (zie het bijgevoegde landschappelijke inrichtingsplan en hoofdstuk 5 van deze voorliggende Onderbouwing) en het belang van beperking van nachtelijke lichtuitstraling (brengt het plan niet met zich mee).*

Ingevolge artikel 3.180 OG mag een zonnepark niet worden gerealiseerd op de daar opgesomde locaties met bijzondere waarden. Dergelijke locaties zijn hier niet aan de orde.

Voor zover door mij op basis van de mij ter beschikking staande informatie is na te gaan, zie ik op dit moment geen (voldoende draagdrachtige) redenen waarom het plan strijdig zou zijn met de OG. Integendeel: het gegeven dat het hier een specifiek door GS aangewezen locatie betreft wijst sterk op het tegendeel.

Programma zon en wind 1.0 (19 april 2023)

In het Programma zon en wind is het gemeentelijke beleid neergelegd met betrekking tot onder meer zonne-energie. Het gaat daarbij om door de raad, bij besluit van 31 januari 2022 (zaaknummer 85131-2021:472487), vastgesteld ruimtelijk beleid dat door het college ook als zodanig is bekendgemaakt op 3 maart 2022.

Uit het stuk volgt dat doel van het programma is om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen van de gemeente Oldambt. "*De gemeenteraad heeft aangegeven 100 hectare aan zonnevelden aan te willen leggen tot 2030. Daarmee dragen we ons steentje bij aan de doelstellingen uit de Regionale Energie Strategie (RES)*". Het stuk is bovendien ook bedoeld als beleidsregel bij de toetsing van aanvragen van projectontwikkelaars, die aan de hand van de criteria die in het beleidsstuk zijn uitgewerkt worden getoetst:

> *De criteria waaraan iedere aanvraag wordt getoetst zijn criteria voor een goede ruimtelijke en landschappelijk inpassing. Daarnaast gelden nog enkele criteria specifiek gericht op een bepaald gebied. Initiatieven moeten bestaan uit minimaal 50 procent lokaal eigenaarschap.*

Hoewel nog wordt verwezen naar de Wabo-terminologie, is met deze beleidsregel dus (onder meer) beoogd invulling en inhoud te geven aan het toetsingskader uit 8.0a, tweede lid, Ow met betrekking tot de evenwichtige toedeling van functie aan locaties (behoudens wellicht aan die elementen die de goede ruimtelijke ordening zouden ontstijgen).

Het toetsingskader, opgenomen in paragraaf 5 van de nota behelst in de eerste plaats een toets aan het in artikel 5.1 opgenomen stappenplan:

> *Het initiatief moet een bijdrage leveren aan de opgave tot 2030. We willen liever één groot park goed ingebed dan vele verspreide parken;*
> *De locatie van het initiatief moet geschikt zijn en getoetst aan de voorwaarden die zijn beschreven in de paragrafen 5.2 tot en met 5.5;*
> *De initiatiefnemer heeft zich ingespannen om draagvlak te creëren en te vergroten, zoals beschreven in hoofdstuk 6;*
> *Elk initiatief wordt beoordeeld op de criteria en kaders die het Programma zon en wind stelt in relatie tot de maakbaarheid van het initiatief (realiteitszin, snelheid realisatie, operationaliteit en netcapaciteit). een beperking van voorstelbare locaties tot de in de beleidsnota bedoelde "kansrijke locaties".*

Dat stappenplan is, zoals het zelf ook aankondigt, nader geoperationaliseerd in de artikel 5.2 tot en met 5.5.

Artikel 5.2 geeft regels "voor een goede ruimtelijke en landschappelijk inpassing". In dat verband is de eerste regel dat het initiatief moet zijn gelegen op een kansrijke locatie. In paragraaf 3.6 van het beleid is toegelicht hoe is gekomen tot een beoordeling van wat kansrijke locaties zijn, culminerend in een kaart met de weergave daarvan:

Afgaand op informatie uit de aanvraag betreft de onderhavige locatie inderdaad zo'n "kansrijke locatie".

Voor het overige geeft artikel 5.2 regels ten aanzien van de aspecten "historische landschapsstructuur", de "afstand tot ruimtelijke elementen", een "evenwichtige ordening en in de omgeving passende maatvoering", "aansluiten aan bestaande projecten" "grenzend aan dorpsbebouwing/onderdeel van nederzettingslint", "aansluiten bij een ruimtelijke aanleiding in het landschap" en "overige algemene aandachtspunten". Ieder van deze punten is ofwel nader toegelicht ofwel nader uitgewerkt in daaronder opgenomen criteria.

In de ruimtelijke onderbouwing bij de aanvraag is, op de pagina's 44 tot en met 47 toegelicht en gemotiveerd dat en waarom wordt voldaan aan de in artikel 5.2 gestelde criteria. Het college heeft bij de beoordeling van de aanvraag getoetst of aan die criteria is voldaan en komt tot de conclusie dat dit het geval is. Op basis van de mij ter beschikking staande informatie heb ik geen aanleiding of reden om aan te nemen dat die onderbouwing onjuist is. Ik teken daarbij aan dat veel van die criteria overwegend van feitelijke aard zijn. Het project gaat al of niet ten koste van structuren in het landschap, het komt al of niet in de nabijheid van historische Oldambster boerderijen, etc. Daar is dus niet veel beoordelingsruimte, die de raad hier zou kunnen inzetten.

Ingevolge artikel 5.3 gelden vervolgens nog aanvullende toetsingscriteria gericht op specifiek gebied. Die zijn hier evenwel ofwel niet van betekenis ("grenzend aan dorpsbebouwing") of daaraan wordt voldaan ("afrastering en directe omgeving").

Uit het voorgaande volgt dat ik, wederom afgaande op de mij ter beschikking staande informatie, geen reden of aanleiding heb te veronderstellen dat het college het beleid niet juist heeft toegepast of anderszins tot een onjuiste conclusie is gekomen. Het college is, behoudens onevenredigheid, gehouden het geldende ruimtelijke beleid toe te passen. Om

die reden had het college weinig ruimte om tot een andere conclusie te komen ten aanzien van de aspecten goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing dan het heeft gedaan. Daarmee is het pleit ook beslecht ten aanzien van het grootste deel van het etfal-criterium van artikel 8.0a, tweede lid, Bkl. Aspecten die wél tot de etfal-toets behoren, maar géén betrekking zouden hebben op "goede ruimtelijke en landschappelijk inpassing" en die bovendien zouden kunnen of moeten leiden tot een afwijzing van de aanvraag zie ik niet direct.

Aangezien het gaat om door de raad zelf vastgesteld ruimtelijk beleid, is dat ook van toepassing bij de bevoegdheid van de raad om een bindend advies te geven. Op grond van artikel 4:84 Awb is de raad gehouden uitvoering te geven aan zijn eigen beleid, behoudens voor zover dat onevenredig is.

In de motie wordt ten aanzien van de afwegingen van de raad als reden voor de onthouding genoemd de "*ruimtelijke impact van de stapeling van ruimtelijke activiteiten ter plaatse*" die ertoe zou leiden dat "*de leefomgeving ter plaatse onevenredig wordt geschaad*". Voor mij is evenwel niet direct duidelijk welke stapeling op deze locatie zou leiden tot welke onevenredige gevolgen. In het Programma zon en wind is veel aandacht besteed aan de locatiekeuze en aan de landschappelijke en maatschappelijke inbedding. Niet ter discussie is dat aan dat toetsingskader wordt voldaan en ik zie daar ook geen argumenten voor. Een bindend advies van de strekking dat de ruimtelijke impact onevenredig zou zijn voor de leefomgeving dient te steunen op objectieve gegevens waaruit blijkt welke gevolgen dat dan zouden zijn en waarom die onevenredig zijn in verhouding tot de met het besluit (en het beleid) te dienen doelen. Ik beschik op dit moment niet over dergelijke objectieve gegevens en ik heb – gegeven de uitkomsten van de toetsing aan hoofdstuk 5 Bkl, aan de criteria van het Programma zon en wind en aan de criteria uit de OG – ook geen aanleiding te veronderstellen dat die eenvoudig zouden zijn te produceren.

Ik zie dus op dit moment onvoldoende grond om af te kunnen wijken van de eigen beleidsregels van de raad.

Iets anders is dat de raad uiteraard het Programma zon en wind als beleidsregel zou kunnen terugnemen. Dat zou effect hebben als dat vóór het moment van het nemen van een beslissing op het verzoek om een bindend advies gebeurt. Van belang is echter wel dat wanneer niet meer kan worden geleund op de bestaande beleidsregel, de volle motiveringslast dan komt te liggen in het besluit zelf. Dat betekent dat de raad dan zélf overtuigend zal moeten motiveren en onderbouwen waarom het deze locatie niet geschikt acht. Goedbeschouwd zou dat vergen dat de raad een *nieuw* afwegingskader, vergelijkbaar met het Programma zon en wind, motiveert en onderbouwt dat leidt tot een andere conclusie. Tenzij zich evidente redenen zouden aandienen waarom de onderhavige locatie in de ogen van de raad (en ondanks, bijvoorbeeld, de provinciale aanwijzing) volkomen ongeschikt is, komt mij dat op dit moment in elk geval praktisch niet (meer) uitvoerbaar voor. Zou echter meer tijd beschikbaar zijn – en wellicht kan worden gedacht aan volgende projecten – dan is uiteraard goed voorstelbaar dat tot een nieuw afweging(skader) wordt gekomen dat wezenlijk afwijkt van dat van het college.

Beoordeling aan de hand van hoofdstuk 5 Bkl

In hoofdstuk 5 van het Bkl worden regels en grenswaarden gegeven die van toepassing zijn voor bestemmingsplannen. Ook voor besluiten als de onderhavige (bopa) gelden die regels als toetsingskader. In hoofdstuk 5 kan worden gezien als een nadere concrete

operationalisering van etfal ten aanzien van concrete ruimtelijke gevolgen. Gedacht kan worden aan externe veiligheid, aan geluid, aan geur, aan bodemkwaliteit, etc.

In de etfal-onderbouwing die behoort bij de aanvraag is op al de relevante aspecten ingegaan. Het college heeft die aanvraag getoetst en is tot de conclusie gekomen dat de aanvraag niet strijdig is met de in hoofdstuk 5 gegeven regels. Op basis van de mij nu ter beschikking staande gegevens heb ik geen aanleiding te veronderstellen dat het college wat dat betreft tot een onjuiste conclusie is gekomen.

Tussenconclusie

Het advies van de raad is alleen bindend als het passend is binnen het geldende toetsingskader voor de bopa. Het besluit van de raad dient, ook als het binnen de geldende kaders blijft, te voldoen aan dezelfde kwaliteitseisen als gelden voor de omgevingsvergunning zelf. Dat zal door de rechter worden getoetst. Dat betekent dat het zich voordoen van een weigeringsgrond door de raad afdoende moet worden gemotiveerd en onderbouwd aan de hand van de criteria uit het geldende toetsingskader.

Ik zie op dit moment, afgaande op de mij thans bekende stukken en gegevens, weinig grond voor de stelling dat het project strijdig is met de Omgevingsverordening. Ik zie evenmin voldoende grond voor de stelling dat het project strijdig zou zijn met enige regel uit hoofdstuk 5 Bkl. Dat vergt een technische beoordeling van de aanvraag. De enige voorhanden inhoudelijke beoordeling is die van het college. Ik heb geen reden of aanwijzing om aan te nemen dat een herbeoordeling door een extern deskundigen bureau tot een andere conclusie zou leiden, maar niet uit te sluiten valt dat een "stofkam"-methode van een deskundige, met als opdracht *coûte que coûte* een "fout" te ontdekken in de aanvraag, enige oogst zou opleveren. Of die oogst ook zal kunnen leiden tot een afwijzing is evenwel nog maar de vraag.

De raad is gebonden aan zijn eigen beleidsregel Programma zon en wind 1.0. Aan de daar gegeven criteria wordt voldaan. Dat betekent dat de raad in beginsel gehouden is de uitkomst van zijn eigen beleid te respecteren, behoudens voor zover dat onevenredige gevolgen zou hebben. De in de motie genoemde reden dat de stapeling van ruimtelijke activiteiten de leefomgeving onevenredig zou belasten volstaat in dat verband niet. Ook al niet omdat het een objectieve onderbouwing mist.

Het staat de raad vrij om een eigen, nieuwe invulling van etfal te geven, onder intrekking van het Programma Zon en wind 1.0. Zo'n nieuwe etfal-invulling moet inhoudelijk kunnen opwegen tegen de invulling en afwegingen van de raad die in eerste instantie juist wél leidden tot aanwijzing van deze locatie als kansrijk (en dat vindt ook de provincie blijkens de aanwijzing). Dat vergt dus, om te beginnen, een eigen afweging en invulling van de raad ten aanzien van dat bredere onderwerp en ook van de afwijkende locatiekeuzes en, vervolgens, een daarop gebaseerde, voldoende onderbouwde motivering van weigering van de gevraagde vergunning. de aanvraag. Het kan worden betwijfeld of zo'n nieuwe, voldoende zorgvuldige en gemotiveerde invulling haalbaar is vóórdat op het verzoek moet worden beslist.

IV. Risico's

Uit het voorgaande volgt dat op dit moment tenminste onzeker is of een weigering van een omgevingsvergunning die met inachtneming van het advies van de raad zou worden

genomen in rechte in stand kan blijven. Het is van belang om erop te wijzen dat een onvoldoende gemotiveerd of onderbouwd advies kan leiden tot een vernietiging van het besluit door de rechter.

Naar vaste rechtspraak wordt een vernietigd besluit geacht een onrechtmatige daad te zijn, waarvan de verwijtbaarheid is gegeven. In beginsel is de gemeente dan dus aansprakelijk voor de gevolgen. Die gevolgen zijn in dit geval aanzienlijk.

Het bindend advies van de raad van een negatieve strekking zou namelijk leiden tot een weigering van de vergunning. Als later blijkt dat er geen, of onvoldoende, gronden zijn om die weigering te handhaven, dan zal de vergunning alsnog moeten worden verleend. In die situatie staat vast dat het college de vergunning in eerste instantie wél had moeten verlenen. Dat betekent dat de gemeente aansprakelijk is voor de kosten van de vertraging. Die kunnen zeer aanzienlijk zijn, mede gelet op de lange duur van de bestuursrechtelijke procedures. Onder de huidige marktomstandigheden is verder ook niet ondenkbaar dat uitstel zal leiden tot afstel. Gelet op de in dit geval betrokken belangen zou dat helemáál leiden tot zeer substantiële schade.

Uiteraard is de gemeente op zichzelf uiteraard, binnen zekere grenzen behoudens eigen risico, wel verzekerd voor dergelijke schade, maar het zal leiden tot blijvend hogere verzekeringspremies.

Al met al zou mij voorkomen dat het (financiële) risico van een onvoldoende zorgvuldig bindend advies hier substantieel is.

V. Conclusie

De raad kan bindend adviseren voor zover dat advies passend is binnen het geldende toetsingskader. Binnen dat toetsingskader biedt de toetsing aan het algemene criterium van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (etfal) op zichzelf, in theorie, méér dan voldoende beleidsruimte om tot een ander oordeel te komen dan het college. Echter de raad heeft zich daarbij gebonden aan zijn eigen beleid. In beginsel dient de raad dat beleid in acht te nemen. Toepassing van de geldende beleidscriteria leidt niet tot een weigering van de aanvraag. Voldoende zwaarwegende redenen om van die beleidsregel af te wijken zijn mij niet gebleken.

De raad zou eventueel het Programma zon en wind 1.0 kunnen intrekken vóór het nemen van de beslissing omtrent het bindend advies. Daarvoor zou het dan een nieuw kader in de plaats moet stellen. Ik acht niet goed voorstelbaar dat de raad op zo'n korte termijn in staat zal zijn dat op voldoende zorgvuldige wijze te doen. Op de langere termijn acht ik uiteraard wel goed mogelijk dat de raad ruimtelijk beleid zou formuleren dat wezenlijk afwijkt van het huidige Programma.

Een eerste juridische beschouwing van het voorliggende dossier levert ook geen bruikbare ammunitie op voor een weigering het kader van het overigens geldende toetsingskader. Ik kan niet helemaal uitsluiten dat een "stofkam"-beoordeling door een technisch deskundige nog strijdigheden zou kunnen opleveren met de regels uit hoofdstuk 5 die zou kunnen leiden tot een weigering. Maar ik heb ook geen enkele reden om aan te nemen dat dit wel het geval zou kunnen zijn De aanvraag lijkt mij voorts in overeenstemming te zijn met de vereisten uit de Omgevingsverordening Groningen.

Het komt mij dus voor dat de juridische houdbaarheid van een negatief bindend advies, bij de huidige stand van zaken, onzeker is. Een vanwege een negatief advies vernietigde weigering van de omgevingsvergunning leidt tot in aanmerking te nemen financiële risico's voor de gemeente.

Met vriendelijke groet,

R. Snel

MEMO

AAN : de gemeenteraad

VAN : Jelte van der Meer, griffier

DATUM : 2 september 2025

BETREFT : advies juridische houdbaarheid bindend negatief advies Zonnepark Westerlee

---

Inleiding

De raad heeft op 2 juli jl. een motie aangenomen waarin hij de griffie verzoekt om:

“extern juridisch advies in te winnen over de juridische houdbaarheid van het niet geven van een positief advies over de aanvraag om omgevingsvergunning voor het betreffende zonnepark en daarvoor de juridisch-ruimtelijke overwegingen aan te leveren.”

Er is juridisch advies gevraagd aan mr. Rens Snel en de adviesvraag is in een gesprek, waarbij ook de raadsleden Kuiper en Van Bostelen aanwezig waren, mondeling toegelicht.

Het advies is op vrijdag 29 augustus jl. ontvangen en aan de vergaderstukken voor de Beeldvormende raadsbijeenkomst van 10 september gevoegd.

In dit memo wordt de essentie van het advies verwoord.

Essentie van het advies

De vraag staat centraal of er voor de raad goede juridisch-ruimtelijke argumenten zijn om – anders dan het college aan de raad heeft voorgesteld – een negatief bindend advies af te geven inzake het oprichten van een zonnepark tussen de Ceresweg en D.H. Vinkersweg in Westerlee.

Mr. Snel – bestuursrechtelijk specialist bij Trip advocaten in Groningen - stelt dat hij met kennis van de geldende regels en het geldende beleid géén goede juridische argumenten heeft op basis waarvan de raad een negatief bindend advies zou kunnen afgeven dat standhoudt bij toetsing door een rechter (vanwege de dan door het college geweigerde omgevingsvergunning).

Hij geeft daarbij aan dat de gemeente een onrechtmatige daad pleegt als zij verwijtbaar handelt. Met andere woorden: als de raad het besluit tot een negatief bindend advies “willens en wetens” neemt, zonder daarvoor goede juridisch ruimtelijke argumenten te hebben. Hieruit volgt dat:

- de gemeente een aanzienlijk financieel risico neemt als er toch een negatief bindend advies wordt afgegeven (en dus de omgevingsvergunning wordt geweigerd); én
- dat de omgevingsvergunning (alsdan) na een procedure bij de rechter alsnog moet worden verleend.

De enige optie die mr. Snel ziet om als raad wél een goed te motiveren negatief bindend advies af te kunnen geven is die waarbij de raad:

- het door hem vastgestelde Programma Zon en Wind 1.0 intrekt nog voordat een besluit wordt genomen over het nu voorliggende raadsvoorstel over het zonnepark Westerlee; én
- in de plaats daarvan – per direct – een nieuw toetsingskader vaststelt; én
- vervolgens direct een besluit neemt over het zonnepark Westerlee.

Gelet op de tijd lijkt het mr. Snel echter uitgesloten deze weg op zorgvuldige wijze te kunnen bewandelen.

Raadsvergadering

Dossiernummer	2611
Extern Zaak ID	1895ESUITE475602025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	10.a
Titel	Raadsvoorstel inzake Opleggen voorkeursrecht gemeente op de kadastrale percelen gemeente Winschoten sectie H, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708 (47560-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Bijlagen
10a Raadsvoorstel inzake Opleggen voorkeursrecht gemeente op de kadastrale percelen gemeente Winschoten sectie H, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708
10a.a Kaart Raadsvoorstel Voorkeursrecht Renselkade
10a.b Lijst van percelen Raadsvoorstel Voorkeursrecht Renselkade
10a.c Concept uitgaande brief eigenaren

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Beeldvormende raadsbijeenkomst	10 september 2025
Raadsvergadering	**24 september 2025**

Voorgesteld besluit

1. Op basis van artikel 9 lid 1 van de Omgevingswet op de percelen kadastraal bekend als gemeente Winschoten sectie M, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708, zoals vermeld op de bij dit besluit behorende en daarvan deel uitmakende en als zodanig gewaarmerkte kadastrale tekening/kaart en perceellijst, een voorkeursrecht te vestigen waarop de bepalingen van afdeling 9.2 van de Omgevingswet van toepassing zijn;
2. Gezien de vertrouwelijke aard, de vereiste spoed en het beoogde doel de betrokken belanghebbenden niet in de gelegenheid te stellen om voorafgaand aan dit besluit zienswijzen naar voren te brengen door conform artikel 4.11 Awb artikel 4.8 Awb buiten toepassing te laten;
3. Het raadsvoorstel voor een ieder ter inzage te leggen; deze ter inzagelegging bekend te maken in het Gemeenteblad;
4. De eigenaar van de percelen bij aangetekende brief in kennis te stellen van de (betekenis van de) aanwijzing;
5. Het voornemen uit te spreken binnen drie jaar na het onder 1 genoemde raadsbesluit een opvolgend planologische besluit vast te stellen, zijnde een wijziging van het omgevingsplan;
6. Het besluit binnen vier dagen na bekendmaking van het raadsbesluit ter inschrijving in de openbare registers aan te bieden aan de dienst voor het Kadaster en de openbare registers conform artikel 16.82a van de Omgevingswet.

Besluit (Aangenomen conform voorstel)

1. Op basis van artikel 9 lid 1 van de Omgevingswet op de percelen kadastraal bekend als gemeente Winschoten sectie M, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708, zoals vermeld op de bij dit besluit behorende en daarvan deel uitmakende en als zodanig

gemeente Oldambt

gewaarmerkte kadastrale tekening/kaart en perceellijst, een voorkeursrecht te vestigen waarop de bepalingen van afdeling 9.2 van de Omgevingswet van toepassing zijn;
2. Gezien de vertrouwelijke aard, de vereiste spoed en het beoogde doel de betrokken belanghebbenden niet in de gelegenheid te stellen om voorafgaand aan dit besluit zienswijzen naar voren te brengen door conform artikel 4.11 Awb artikel 4.8 Awb buiten toepassing te laten;
3. Het raadsvoorstel voor een ieder ter inzage te leggen; deze ter inzagelegging bekend te maken in het Gemeenteblad;
4. De eigenaar van de percelen bij aangetekende brief in kennis te stellen van de (betekenis van de) aanwijzing;
5. Het voornemen uit te spreken binnen drie jaar na het onder 1 genoemde raadsbesluit een opvolgend planologische besluit vast te stellen, zijnde een wijziging van het omgevingsplan;
6. Het besluit binnen vier dagen na bekendmaking van het raadsbesluit ter inschrijving in de openbare registers aan te bieden aan de dienst voor het Kadaster en de openbare registers conform artikel 16.82a van de Omgevingswet.

Raadsvoorstel

Onderwerp	Opleggen voorkeursrecht gemeente op de kadastrale percelen gemeente Winschoten sectie H, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708
Datum beeldvormende raadsbijeenkomst	10 september 2025
Datum raadsvergadering	24 september 2025
Zaaknummer	47560-2025
Steller	Hans Meijer
Medeverantwoordelijke(n)	Erik Schutte
Portefeuillehouder(s)	Erich Wünker en Gert Engelkens

Eerdere besluitvorming en/ of vastgesteld beleid	- Vastgesteld Bestemmingsplan “Winschoten – Renselkade e.o. (woningbouw en historische haven) - Vastgesteld Lokaal Programma NPG Oldambt - Collegebesluit vestigen voorkeursrecht Renselkade van 24 juni 2025
Voorgesteld raadsbesluit	**De raad besluit:** 1. Op basis van artikel 9 lid 1 van de Omgevingswet op de percelen kadastraal bekend als gemeente Winschoten sectie M, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708, zoals vermeld op de bij dit besluit behorende en daarvan deel uitmakende en als zodanig gewaarmerkte kadastrale tekening/kaart en perceellijst, een voorkeursrecht te vestigen waarop de bepalingen van afdeling 9.2 van de Omgevingswet van toepassing zijn; 2. Gezien de vertrouwelijke aard, de vereiste spoed en het beoogde doel de betrokken belanghebbenden niet in de gelegenheid te stellen om voorafgaand aan dit besluit zienswijzen naar voren te brengen door conform artikel 4.11 Awb artikel 4.8 Awb buiten toepassing te laten; 3. Het raadsvoorstel voor een ieder ter inzage te leggen; deze ter inzagelegging bekend te maken in het Gemeenteblad; 4. De eigenaar van de percelen bij aangetekende brief in kennis te stellen van de (betekenis van de) aanwijzing; 5. Het voornemen uit te spreken binnen drie jaar na het onder 1 genoemde raadsbesluit een opvolgend planologische besluit vast te stellen, zijnde een wijziging van het omgevingsplan; 6. Het besluit binnen vier dagen na bekendmaking van het raadsbesluit ter inschrijving in de openbare registers aan te bieden aan de dienst voor het Kadaster en de openbare registers conform artikel 16.82a van de Omgevingswet.
Samenvatting	Om zowel grip te houden op de ruimtelijke ontwikkeling als om plotselinge ongewenste transacties met derde partijen te voorkomen en zodoende regie te houden op de gemeentelijke doelstellingen voor dit gebied door middel van een nog op te stellen Gebiedsvisie voor het “Waterkwartier”, wordt voorgesteld om het door het college voor een periode van 3 maanden opgelegde voorlopige voorkeursrecht op basis van artikel 9.1

	lid 2 Omgevingswet te bestendigen voor een periode van 3 jaar op basis van artikel 9.1 lid 1 onder c. Om te voorkomen dat de huidige eigenaar de grond aan derden verkoopt is het wenselijk gebruik te maken van de mogelijkheid van hoofdstuk 9 Omgevingswet om een voorkeursrecht op te leggen op de gronden. Hiermee wordt geborgd dat de gemeente gedurende deze periode betrokken blijft bij eventuele verkoopbewegingen.
Bijlage(n)	Bijlage A Kaart Raadsvoorstel Voorkeursrecht Renselkade Bijlage B Lijst van percelen Raadsvoorstel Voorkeursrecht Renselkade Bijlage C Concept uitgaande brief eigenaren
AVG	De stukken zijn AVG Proof

TOELICHTING

Inleiding

Tussen de Gemeente Oldambt en een vastgoedontwikkelaar is op 19 september 2014 een koopovereenkomst tot stand gekomen waarbij de percelen Renselkade Winschoten, sectie H, nummers 997, 998, 1000, 1001 door de gemeente zijn verkocht voor een koopprijs van € 1,-. Deze overeenkomst is gesloten met de voorwaarde om de bebouwing te restaureren en de braakliggende percelen te herontwikkelen. Het geheel is in oktober 2014 door de Gemeente Oldambt geleverd. Na levering van de percelen inclusief bebouwing zijn er plannen ingediend en is er een bestemmingsplan vastgesteld voor de percelen kadastraal bekend als gemeente Winschoten sectie M, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708. De percelen kadastraal bekend als gemeente Winschoten sectie M 996 en 999 zijn in particulier eigendom, deze zijn echter wel meegenomen in de toenmalige planvorming. De plannen zagen er veelbelovend uit, en zouden een waardevermeerdering voor het gebied aan de Rensel betekenen. Behalve lichte restauratiewerkzaamheden aan de “Schippersbeurs” is een verdere ontwikkeling jarenlang uitgebleven ondanks de eerder genomen stappen. In de tussentijd heeft de gemeente de betreffende vastgoedontwikkelaar meermaals aangeschreven en gesommeerd om haar verplichtingen na te komen. Omdat een vervolg uitbleef is er vervolgens eind 2022 per deurwaardersexploot de ontbinding, door middel van een beroep op de ontbindende voorwaarden van de overeenkomst, ingeroepen. Daarna is het opnieuw geruime tijd stil gebleven tot begin dit jaar, toen is het dossier weer opgepakt en is de afdeling Vastgoed, bijgestaan door een advocatenkantoor, weer aan de slag gegaan. Inmiddels is gebleken dat er op een deel van de percelen door derde partijen beslagen zijn gelegd, vanwege uitblijvende betalingen dan wel niet nagekomen verplichtingen vanuit de vastgoedontwikkelaar. Op 9 april 2025 heeft een fysiek gesprek plaatsgevonden met de vastgoedontwikkelaar, een advocaat en de betrokken ambtenaren. In dit gesprek kwam naar voren dat de vastgoedontwikkelaar in overleg zou zijn met een tweetal ontwikkelaars om het project te verkopen. Om het één en ander te concretiseren en verdere vertraging te voorkomen zijn er toen duidelijke afspraken gemaakt tussen de Gemeente Oldambt en de vastgoedontwikkelaar.

Er is een termijn afgesproken waar binnen zij zou reageren met een keuze uit een drietal op schrift gestelde opties namelijk:

1. ofwel het project wordt op korte termijn aan een goede partij verkocht, die zich jegens de gemeente Oldambt bereid verklaart conform de overeenkomst het project thans snel af te ronden.
2. ofwel worden de desbetreffende percelen op korte termijn aan de gemeente Oldambt teruggeleverd tegen een vergoeding conform artikel 8 van de ontbindende voorwaarden.
3. ofwel ziet de gemeente Oldambt zich genoodzaakt in vervolg op de ontbinding de teruglevering in rechte te vorderen.

De bovengenoemde gestelde termijnen zijn wederom overschreden, wel heeft de vastgoedontwikkelaar zich op dinsdag 3 juni 2025 telefonisch gemeld bij de advocaat. In dit telefoongesprek heeft deze wederom uit de doeken gedaan dat hij zeer concreet in gesprek is met een tweetal ontwikkelaars die het project binnen afzienbare tijd zouden kunnen overnemen. De vastgoedontwikkelaar wil echter geen openheid van zaken bieden over de partijen waarmee hij in gesprek zou zijn. Dit laatste is zorgelijk.

Motivatie

De betreffende percelen en gebouwen in bovengenoemde overeenkomst zijn destijds zonder sluitende eenvoudige ontbindingsgronden of leveringsvoorwaarden overgedragen door de gemeente aan de huidige eigenaar hetgeen de gemeente Oldambt momenteel belemmert in actieve sturing op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van dit gebied. Een doorlevering aan een derde partij geeft deze derde partij geen aanvullende verplichtingen vanuit de oorspronkelijke overeenkomst. Dit maakt dat er een kans bestaat dat hier een tweede “Blaauw-locatie” kan ontstaan of dat er andere ongewenste ontwikkelingen tot stand komen op het moment dat de huidige eigenaar besluit het geheel door te leveren aan een derde partij. Om zowel grip te houden op de ruimtelijke ontwikkeling, als om plotselinge ongewenste transacties met bepaalde partijen te voorkomen en regie te houden op gemeentelijke doelstellingen voor dit gebied door middel van een nog op te stellen Gebiedsvisie voor het “Waterkwartier”, is voorgesteld om gebruik te maken van de bevoegdheid van het college om voor de duur van 3 maanden een voorkeursrecht ex artikel 9.1 Omgevingswet te vestigen en te bestendigen voor een periode van 3 jaar op basis van artikel 9.1 lid 1 onder c. Met dit voorkeursrecht wordt geborgd dat de gemeente gedurende deze periode betrokken blijft bij eventuele verkoopbewegingen, daarnaast wordt hiermee de mogelijkheid gecreëerd om bindende afspraken te maken met de huidige ontwikkelaar. Daarnaast wordt hiermee ruimte gehouden voor een eventueel langduriger voorkeursrecht bij positieve besluitvorming door de gemeenteraad.

Betrokkenheid (externe) partners

De eigenaren van de percelen zijn in beginsel belanghebbende bij het besluit. Deze zullen persoonlijk worden geïnformeerd. Daarnaast wordt het besluit op de wettelijk voorgeschreven manier bekendgemaakt. Het is mogelijk om bezwaar te maken tegen dit besluit. Naast de eigenaren zijn ook de houders van het retentierecht en het beslag belanghebbend.

Consequenties

Hiermee ontstaat ruimte voor regie op een passende invulling met de bestaande of nieuwe ontwikkelaar voor het plangebied. Daarnaast kunnen er nadere afspraken gemaakt worden en harde ontbindingsgronden dan wel verplichtingen anderszins worden vastgelegd. Met het vestigen van het gemeentelijk voorkeursrecht verkrijgt de gemeente een voorkeurspositie op de grondmarkt in het gebied. Dit voorkeursrecht geldt zowel voor de uitblijvende ontwikkeling op de percelen in voorgenoemde overeenkomst als ook de percelen in particulier eigendom. Door deze particuliere eigenaren kan het vestigen van voorkeursrecht wellicht worden ervaren als een zwaarwegend middel, vanzelfsprekend worden zij voorgelicht over de aanleiding en het gevolg voor henzelf.

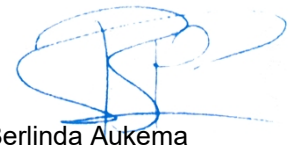
Vervolg

- Het besluit tot het vestigen van een voorkeursrecht wordt op de wettelijk voorgeschreven manier bekendgemaakt. Zowel openbaar als door middel van een aangetekende brief aan de eigenaren.
- Het besluit wordt ingeschreven in het Kadaster zoals voorgeschreven in artikel 16.82a lid 1 Omgevingswet.
- Het resultaat van het vestigen van het voorkeursrecht is dat men alvorens over te gaan tot verkoop aan een marktpartij, de percelen eerst moet aanbieden aan de gemeente

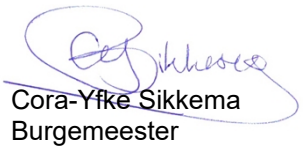
Oldambt. De gemeente heeft dus een voorkeurspositie op de grondmarkt in het gebied, hiermee wordt de onderhandelingspositie van de gemeente versterkt en zullen er in de nabije toekomst bindende afspraken worden gemaakt met de vastgoedontwikkelaar.

Winschoten, 1 juli 2025

Burgemeester en wethouders van de gemeente Oldambt,

Berlinda Aukema
Secretaris

Cora-Yfke Sikkema
Burgemeester

Raadsbesluit

Datum raadsvergadering	Agendapunt	Zaaknummer
24 september 2025		47560-2025

Onderwerp
Opleggen voorkeursrecht gemeente op de kadastrale percelen gemeente Winschoten sectie H, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708

De raad van de gemeente Oldambt,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 1 juli 2025

Besluit

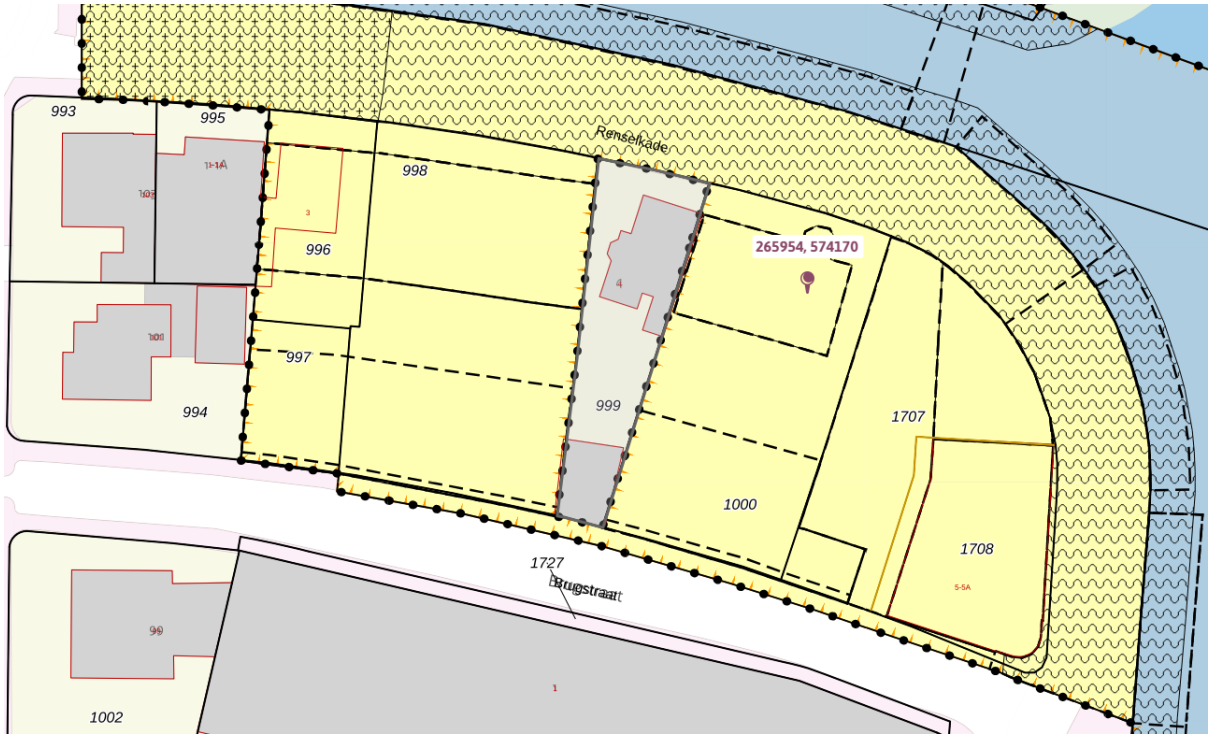
1. Op basis van artikel 9 lid 1 van de Omgevingswet op de percelen kadastraal bekend als gemeente Winschoten sectie M, nummer 996, 997, 998, 999, 1000, 1707, 1708, zoals vermeld op de bij dit besluit behorende en daarvan deel uitmakende en als zodanig gewaarmerkte kadastrale tekening/kaart en perceellijst, een voorkeursrecht te vestigen waarop de bepalingen van afdeling 9.2 van de Omgevingswet van toepassing zijn;
2. Gezien de vertrouwelijke aard, de vereiste spoed en het beoogde doel de betrokken belanghebbenden niet in de gelegenheid te stellen om voorafgaand aan dit besluit zienswijzen naar voren te brengen door conform artikel 4.11 Awb artikel 4.8 Awb buiten toepassing te laten;
3. Het raadsvoorstel voor een ieder ter inzage te leggen; deze ter inzagelegging bekend te maken in het Gemeenteblad;
4. De eigenaar van de percelen bij aangetekende brief in kennis te stellen van de (betekenis van de) aanwijzing;
5. Het voornemen uit te spreken binnen drie jaar na het onder 1 genoemde raadsbesluit een opvolgend planologische besluit vast te stellen, zijnde een wijziging van het omgevingsplan;
6. Het besluit binnen vier dagen na bekendmaking van het raadsbesluit ter inschrijving in de openbare registers aan te bieden aan de dienst voor het Kadaster en de openbare registers conform artikel 16.82a van de Omgevingswet.

Winschoten, 24 september 2025

De raad van de gemeente Oldambt,

Jelte van der Meer
Griffier

Cora-Yfke Sikkema
Voorzitter

Bron: kadastrale informatie Geoviewer gemeente Oldambt

KAART BEHORENDE BIJ BESLUITVORMING GEMEENTERAAD

Kaart behorende bij het besluit van de raad van de gemeente Oldambt van 24 september 2025 inzake de aanwijzing (als bedoeld in artikel 9.1 lid 2 van de Omgevingswet) van gronden waarop een voorkeursrecht wordt gevestigd.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Oldambt in de vergadering van 24 september 2025.

Jelte van der Meer	Cora-Yfke Sikkema
Griffier	Burgemeester

Lijst van aangewezen percelen gelegen in de kadastrale gemeente Winschoten waarop conform artikel 9.1 lid 2 van de Omgevingswet Afdeling 9.2 van de Omgevingswet van toepassing is

Deze lijst behoort bij het besluit van de raad van de gemeente Oldambt d.d. 25 september 2025, ingevolge artikel 9.1 lid 1 sub c van de Omgevingswet, tot aanwijzing van de perceel gelegen te Winschotenals gronden waarop afdeling 9.2 van de Omgevingswet van toepassing is. De aangewezen percelen zijn eveneens aangegeven op de bij het besluit behorende kaart van aangewezen percelen. De gegevens zoals die in de lijst zijn opgenomen zijn ontleend aan de Dienst voor het kadaster en de openbare registers d.d. 18 juni 2025.

Kadastrale gemeente	Sectie	Nummer	Grootte perceel	Grootte perceel betrokken in besluit	Huidige bestemming/ gebruik	Toegedachte bestemming	Recht	Eigenaar	Adres
Winschoten	H	996	287 m2	287 m2	Wonen	Wonen/Cultuur/detailhandel	Eigendom (recht van)	Mevrouw Renate Slomp	Renselkade 3 9672BV Winschoten
Winschoten	H	997	177 m2	177 m2	Braakliggend	Wonen/Cultuur/detailhandel	Eigendom (recht van)	Beja Beheer B.V.	Dr Anton Philipsstraat 29 7903 AL Hoogeveen
Winschoten	H	998	1001 m2	1001 m2	Braakliggend	Wonen/Cultuur/detailhandel	Eigendom (recht van)	Beja Beheer B.V.	Dr Anton Philipsstraat 29 7903 AL Hoogeveen
Winschoten	H	999	360 m2	360 m2	Wonen	Wonen/Cultuur/detailhandel	Eigendom (recht van)	De heer Hendrik Kliphuis	Renselkade 4 9672BV Winschoten
Winschoten	H	1000	875 m2	875 m2	Braakliggend	Wonen/Cultuur/detailhandel	Eigendom (recht van)	Beja Beheer B.V.	J Dr Anton Philipsstraat 29 7903 AL Hoogeveen
Winschoten	H	1707	556 m2	556 m2	Braakliggend	Wonen/Cultuur/detailhandel	Eigendom (recht van)	Beja Beheer B.V.	J Dr Anton Philipsstraat 29 7903 AL Hoogeveen
Winschoten	H	1708	409 m2	409 m2	Wonen/leegstaand	Wonen/Cultuur/detailhandel	Eigendom (recht van)	Beja Beheer B.V.	J Dr Anton Philipsstraat 29 7903 AL Hoogeveen

Winschoten, 25 september 2025

Burgemeester en wethouders van de gemeente Oldambt

Berlinda Aukema — Secretaris

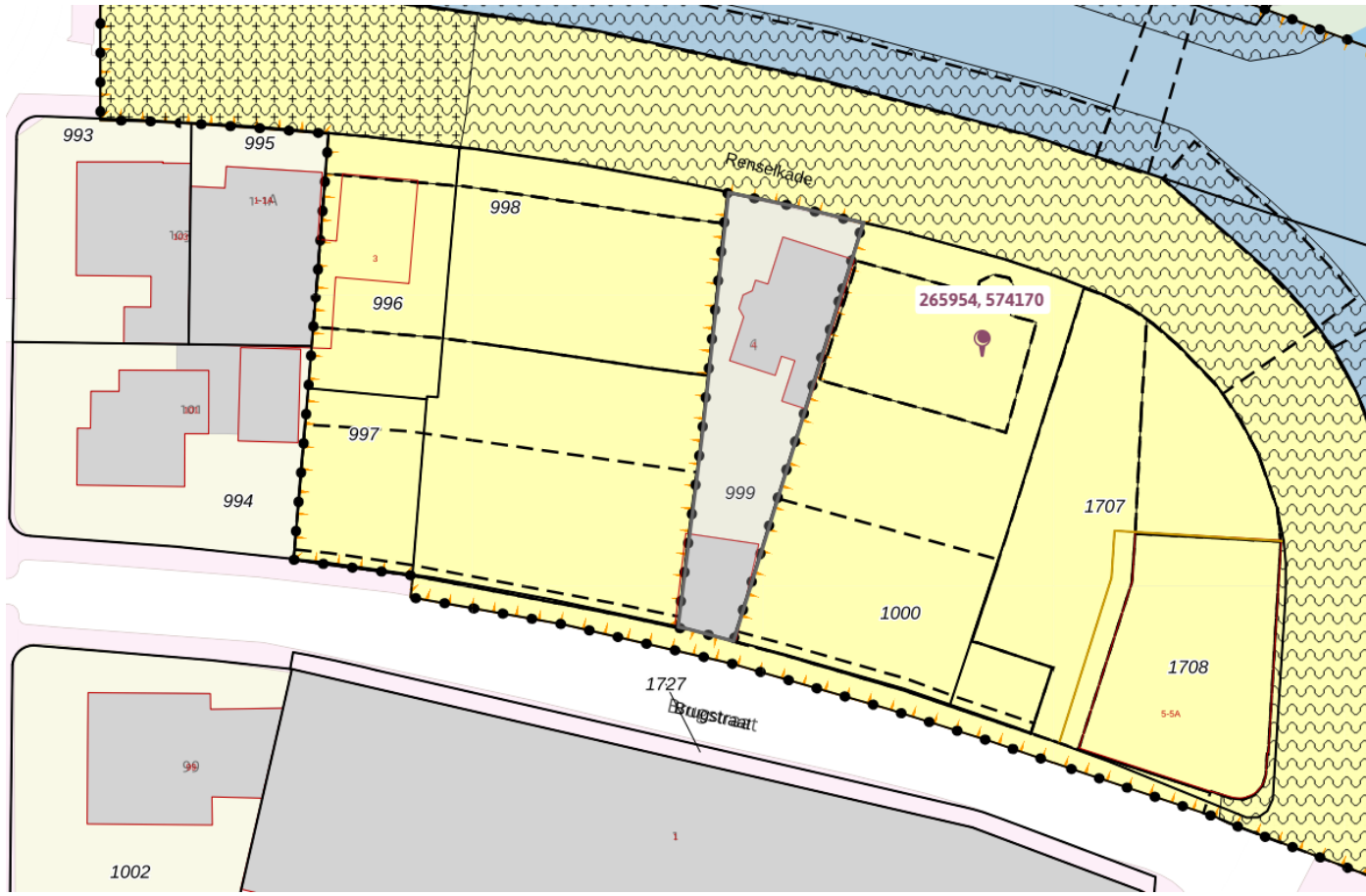
Cora-Yfke Sikkema — Burgemeester

Geachte heer, mevrouw,

Volgens de openbare registers van het Kadaster bent u (gezamenlijk) eigenaar van het perceel aan de Renselkade, gemeente Oldambt, kadastraal bekend als gemeente Winschoten, sectie , nummer:

- 996
- 997
- 998
- Nb. Renslekade 4 is nummer 999
- 1000
- 1707
- 1708

Afbeelding, relevant plangebied en kadastrale percelen

Burgemeester en wethouders van gemeente Oldambt hebben op ….. 2025 besloten om op basis van artikel 9.1, tweede lid van de Omgevingswet een voorkeursrecht te vestigen op het gehele hierboven genoemde perceel met de daarbij vermelde grootte.

Uw hierboven genoemde perceel ligt binnen de locatie die op grond van het Omgevingsplan, deel bestemmingsplan Winschoten-Renselkade e.o. (woningbouw en historische haven) in aanmerking komt voor de functies wonen en horeca. De toegedachte functies zijn niet-agrarisch. Voor de locatie geldt voorts dat het bestaande, feitelijke gebruik afwijkt van die toegedachte functies. Daarmee is aan beide vereisten voor vestiging van een voorkeursrecht voldaan.

Waarom is een voorkeursrecht gevestigd?

Het gemeentelijk voorkeursrecht is gevestigd om het de gemeente Oldambt mogelijk te maken inmiddels zelf actief op te treden en de regie te houden bij de herontwikkeling van deze gronden. Door de regie in handen te houden heeft de gemeente de beste mogelijkheden om de doelstellingen van haar plannen te realiseren. Met het vestigen van het gemeentelijk voorkeursrecht verkrijgt de gemeente een voorkeurspositie op de

grondmarkt in het gebied. Wij realiseren ons dat de vestiging van een gemeentelijk voorkeursrecht voor u als belanghebbende een forse impact kan hebben. Toch menen wij goede redenen te hebben om het voorkeursrecht te vestigen.

Betekenis van de aanwijzing

De aanwijzing van uw perceel als grond waarop het gemeentelijk voorkeursrecht van toepassing is, is voor u alleen van belang als u van plan bent uw perceel en/of een daarop gevestigd beperkt recht te vervreemden. Onder 'vervreemding' wordt verstaan: de overdracht in eigendom of de verdeling van het perceel, alsmede de overdracht, verdeling of de vestiging van een recht van opstal, erfpacht, beklemming of vruchtgebruik dat aan het perceel is verbonden. Wanneer wij hierna spreken over 'een perceel' dient daaronder mede een beperkt recht op dit perceel te worden begrepen.

Als u wilt vervreemden, bent u door het vestigen van dit voorkeursrecht verplicht uw perceel eerst aan de gemeente te koop aan te bieden, tenzij er een uitzonderingsgrond bestaat. Alleen als de gemeente niet op uw aanbod ingaat, mag u uw perceel aan anderen vervreemden. Als u uw perceel niet eerst aan de gemeente aanbiedt, zal de overschrijving in de openbare registers van de overeenkomst tot vervreemding (de zogenoemde leveringsakte) aan een ander dan de gemeente, worden geweigerd. Onder elke leveringsakte moet namelijk een verklaring van de notaris worden opgenomen, dat op de in de akte vermelde onroerende zaak of beperkt recht geen gemeentelijk voorkeursrecht rust. Hierbij moet ook worden aangegeven dat, wanneer er wel een voorkeursrecht op rust, de vervreemding niet in strijd met het voorkeursrecht plaatsvindt. De levering van het verkochte aan een ander dan de gemeente kan dan dus niet plaatsvinden.

Bekendmaking en inwerkingtreding

De voorkeursrechtbeschikking wordt aan u als belanghebbende bekendgemaakt middels toezending van deze brief met bijlagen.

Binnen vier dagen na de bekendmaking dient de voorkeursrechtbeschikking te worden ingeschreven in de openbare registers, opdat het voorkeursrecht vanaf het tijdstip van inschrijving inwerking treedt. Deze inschrijving heeft plaatsgevonden op 25 april 2024 om 09.00 uur.

Kennisgeving terinzagelegging

Artikel 16.32b Omgevingswet schrijft voor dat kennis wordt gegeven in het Gemeenteblad van de terinzagelegging van de voorkeursrechtbeschikking en de op de beschikking betrekking hebbende stukken op de in artikel 12 van de Bekendmakingswet bepaalde wijze. De kennisgeving van de terinzagelegging van de voorkeursrechtbeschikking en de op de beschikking betrekking hebbende stukken vindt plaats in het Gemeenteblad van l 2025, te raadplegen via www.officielebekendmakingen.nl.

Met ingang van ….. 2025 ligt het collegebesluit tot vestiging van een voorkeursrecht met de bijbehorende kadastrale kaart en overige bijbehorende stukken ter inzage op het gemeentehuis in Winschoten. Openingstijden van het kantoor: maandag van 13.00 tot 20.00 uur, dinsdag tot en met donderdag van 09.00 uur tot 16.00 uur, vrijdag van 09.00 tot 12.00 uur. U dient voor inzage van de stukken vooraf telefonisch contact op te nemen met gemeente Oldambt, team grondzaken, via telefoonnummer .

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 13 van de Bekendmakingswet zijn de voorkeursrechtbeschikking en de op de beschikking betrekking hebbende stukken gedurende dezelfde termijn tevens via de gemeentelijke website …….in te zien.

Zienswijzen

De raad van de gemeente Oldambt dient het voorkeursrecht binnen drie maanden te bestendigen. In het kader van een zorgvuldige voorbereiding van het door de raad te nemen besluit stellen wij u als belanghebbende, gelet op artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht ('Awb'), in de gelegenheid binnen zes weken, ingaande op 2025, schriftelijk uw zienswijze over het bij het collegebesluit behorende raadsvoorstel naar voren te brengen bij de gemeenteraad van gemeente Oldambt, Postbus ……..in Winschoten. Indien belanghebbenden hun zienswijze aan de raad mondeling kenbaar wensen te maken, kunnen zij hiervoor telefonisch een afspraak maken met gemeente Oldambt, team grondzaken, via telefoonnummer ……...

Bezwaar

De voorkeursrechtbeschikking van het college van burgemeester en wethouders wordt aangemerkt als een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, waartegen een bezwaarschrift kan worden ingediend. De bezwaartermijn bedraagt zes weken, ingaande op 25 april 2024. Een bezwaarschrift moet worden ingediend bij het college van burgemeester en wethouders van gemeente Oldambt, Postbus …….

Het bezwaarschrift dient te worden ondertekend en dient ten minste te bevatten:

a. de naam en het adres van de indiener;
b. de dagtekening;
c. een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht;
d. de gronden van het bezwaar.

Voorlopige voorziening

Degene die een bezwaarschrift indient kan, indien onverwijlde spoed, gelet op de betrokken belangen, dat vereist, op grond van artikel 8:81 Awb tevens een verzoek om voorlopige voorziening vragen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank Noord-Nederland, sector Bestuursrecht, Postbus 150, 9700 AD in Groningen. U kunt uw verzoek om voorlopige voorziening ook digitaal indienen via https://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht. Hiervoor heeft u een DigiD nodig.

Over deze brief

Wij vragen uw aandacht voor het volgende. Ingevolge wettelijk voorschrift zijn wij verplicht een bekendmaking te adresseren geheel conform de administratieve gegevens van het Kadaster. Deze administratieve gegevens kunnen afwijken van de werkelijke situatie, bijvoorbeeld doordat de in de openbare registers ingeschreven eigenaar inmiddels is verhuisd of is overleden. Ondanks het feit dat wij wellicht op de hoogte zijn van de gewijzigde situatie, zijn wij toch verplicht de administratieve gegevens van het Kadaster te volgen. Wij kunnen het Kadaster niet verzoeken om de kadastrale gegevens te wijzigen. Dit zal de (nieuwe) eigenaar of beperkt gerechtigde zelf of via een notaris bij het Kadaster dienen te doen.

Op grond van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) melden wij u dat uw persoonsgegevens uitsluitend worden gebruikt voor het doel waartoe deze zijn verkregen.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Oldambt,

Raadsvergadering

Dossiernummer	2626
Extern Zaak ID	1895ESUITE468632025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	10.b
Titel	Raadsvoorstel inzake Vaststelling 'Archeologiebeleid Oldambt 2025 (46863-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Bijlagen
10b Raadsvoorstel inzake vaststelling archeologiebeleid Oldambt 2025
10b.1a Archeologiebeleid Oldambt 2025 - Beleid en toelichting
10b.1b Archeologiebeleid Oldambt 2025 - Waarden- en verwachtingenkaart
10b.1c. Archeologiebeleid Oldambt 2025 - Beleidskaart

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Beeldvormende raadsbijeenkomst	10 september 2025
Raadsvergadering	**24 september 2025**

Voorgesteld besluit

Het ‘Archeologiebeleid Oldambt 2025’ vast te stellen

Besluit (Aangenomen conform voorstel)

Het ‘Archeologiebeleid Oldambt 2025’ vast te stellen

Raadsvoorstel

Onderwerp	Vaststelling ‘Archeologiebeleid Oldambt 2025’
Datum beeldvormende raadsbijeenkomst	10 september 2025
Datum raadsvergadering	24 september 2025
Zaaknummer	46863-2025
Steller	Berry Strik
Portefeuillehouder(s)	Ger Klein en Gert Engelkens
Medeverantwoordelijke(n)	

Eerdere besluitvorming en/ of vastgesteld beleid	Het archeologiebeleid is eerder vastgesteld, in 2012. Deze beleidskaart en regels zijn overgenomen in de bestemmingsplannen die daarna zijn vastgesteld.
Voorgesteld raadsbesluit	**De raad besluit:** 1. Het Archeologiebeleid Oldambt 2025 vast te stellen
Samenvatting	Het archeologiebeleid dat nog wordt gehanteerd dateert uit 2010 en is vastgesteld in 2012. Voor de gemeente is een actualisatie van de archeologische waarden- en verwachtingenkaart gemaakt (zie bijlagen). Dit is vertaald naar een beleidskaart voor archeologie. Deze beleidskaart en de beleidsregels maken samen duidelijk hoe moet worden omgegaan met toetsing van (mogelijk) archeologische waarden in de gemeente bij ontwikkelingen. Ook maakt het beleidskader duidelijk voor welke activiteiten een archeologisch onderzoek nodig is.
Bijlage(n)	1. Archeologiebeleid Oldambt 2025 a. Beleid en toelichting b. Waarden- en verwachtingenkaart c. Beleidskaart
AVG	AVG-Proof

TOELICHTING

Inleiding

Als voorbereiding van deze actualisatie van het archeologiebeleid is een beleidsvoorstel met bijbehorende kaarten opgesteld. Dit ontwerp-beleid heeft ter inzage gelegen gedurende zes weken. Dit is bekend gemaakt via het gemeenteblad via officielebekendmakingen.nl.
In de tijd dat het ontwerpbeleid ter inzage lag is één zienswijze ingediend en ook is duidelijk geworden dat een eerder verricht onderzoek niet is verwerkt in het beleid. Na het aflopen van de reactietermijn is het nu mogelijk om het archeologiebeleid definitief te maken en vast te stellen.

Motivatie

1.1 het huidige archeologiebeleid is toe aan actualisatie

Het is nodig de archeologiekaart en -regels uit 2010 te actualiseren. Er zijn nieuwe en betere gegevens beschikbaar gekomen in de afgelopen tijd. Waar mogelijk zijn geïnventariseerde waarden nauwkeuriger op de kaart gezet. Voorbeelden daarvan zijn:
Nieuwe en verbeterde luchtfoto's, met betere locatieduiding van waarden zoals oude dijken, vestingen en steenhuizen

Verrichte onderzoeken (176) naar archeologische waarden bij ontwikkelingen moeten worden verwerkt

Voor archeologie/erfgoed wordt de gemeente verplicht actueel archeologiebeleid te hebben. Artikel 1.530 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (onderdeel van de bruidsschat) bepaalt dat bij het opstellen van een omgevingsplan rekening moet worden gehouden met het behoud van cultureel erfgoed, waaronder bekende of te verwachten archeologische monumenten.

Het beleid dat 13 jaar terug is vastgesteld is gezien de ontwikkelingen niet meer actueel te noemen en kan niet worden opgenomen bij de wijziging van het omgevingsplan.

1.2 de actualisatie is goed onderbouwd

Cultuurhistorische waarden zijn niet meer opgenomen in deze beleidskaart omdat dit veelal landschappelijke elementen zijn en geen invloed hebben op de archeologische verwachtingen. Deze waarden horen thuis op een cultuurhistorische kaart.

Nieuwe verwachtingswaarden die zijn opgenomen op de waarden- en verwachtingenkaart zijn historische wegen, waterlopen, historische kernen, historische bebouwingszones en (vermoedelijke) bruglocaties.

Van één naar twee kaarten
In vergelijking met de beleidskaart uit 2010 is in het huidige voorstel duidelijker te zien waar de beleidskeuzes (beschermingscategorieën) op zijn gebaseerd. De kaart uit 2010 was beleid en inventarisatie in één en daardoor minder transparant. Nu is een inventarisatie kaart en een beleidskaart gemaakt met de vertaling van de beleidskeuzes. Indien nodig kan eenvoudig worden gezien welke waarde of verwachte waarde aanleiding geeft voor het vragen van een onderzoek bij bepaalde activiteiten.

Verandering in onderzoeksgrenzen
De actualisatie zorgt ervoor dat de archeologische waarden- en verwachtingenkaart met de meest accurate en beschikbare informatie is opgesteld. Bovendien wordt de onderzoeksplicht (beleidsvoorstel) bij activiteiten beter op maat gemaakt. Een terrein met een bekende archeologische waarde (AMK-terrein) is niet meer standaard beschermd voor ingrepen die groter zijn dan 50 m², maar er specifieker gekeken naar de verschillende terreinen. Voor sommige terreinen is de onderzoeksvrijstelling aangepast zodat een onderzoek alleen nodig is bij ingrepen van meer dan 100 m² en dieper dan 40 cm. Daar waar kwetsbaardere archeologische waarden aanwezig zijn, is er een kleinere oppervlakte opgenomen als onderzoeksplichtige grens.

Beschermings-catergorie	(verwachte) archeologische waarden	Vrijstellingsgrens	
		Oppervlakte	Diepte
1	AMK terreinen en cultuurhistorisch waardevolle terreinen	50	40 cm
2	Historische kernen en bebouwing en cultuurlandschappelijk waardevolle relicten	100	40 cm
3	Gebieden met een hoge verwachtingswaarde	200	45 cm
4	Gebieden met een lage verwachtingswaarde ten aanzien van resten aan het maaiveld, maar vanwege een afdekkend kleipakket een hoge verwachtingswaarde op steentijd op het zand en een hoge verwachting op middeleeuwen op het veen en het zand	500	onder kleidek

Tabel 1: overzicht van onderzoeksgrenzen bij de 4 verschillende categorieën uit het beleid van 2010.

Beschermings-categorie	**(Verwachte) archeologische waarden**	**Vrijstellingsgrens**	
		Oppervlakte	**Diepte**
1	Kerken en kerkhoven	5	40 cm
2	AMK-terreinen: steentijdvindplaatsen en middeleeuwse steenhuizen; vondstlocaties, begraafplaatsen, steenhuizen, sluizen en zijlen, bruggen	15	40 cm
3	AMK-terreinen: borgen, wierden en kloosterterreinen; kloosterterreinen, pastorieterreinen, borgen, boerderijplaatsen	50	40 cm
4	AMK-terreinen: vestingen/schansen; historische kernen en bebouwingszones, industrie en nijverheid (tichelwerken, fabrieksterreinen), buitenplaatsen, versterkingen, wegen, waterlopen, dijken	100	40 cm
5	Archeologische verwachting	200	45 cm
6	Verwachting onder kleidek	500	dikte kleidek

Tabel 2: overzicht van voorgestelde onderzoeksgrenzen bij de 6 verschillende categorieën.

1.3 Een zienswijze en aanvullingen zijn verwerkt

Volgens de indiener van de zienswijze was op zijn perceel een deel aangeduid met een zone voor ‘historische kernen en bebouwing’. Indiener was van mening dat deze aanduiding kon worden geschrapt voor zijn perceel, omdat er geen oude bebouwing heeft gestaan. De archeoloog bij Libau heeft aangegeven dat het schuine stukje ‘historische kernen en bebouwing’ over het perceel het gevolg is van het verbinden van twee zones waar van oudsher wel bebouwing/erven lagen. Deze arcering kan op het perceel van de indiener komen te vervallen, voor de ‘historische kernen en bebouwing’.

Dit is aangepast op de kaarten en wordt met die wijziging ter vaststelling voorgelegd aan de raad. De definitieve kaarten bij het archeologiebeleid zijn te zien als bijlage bij het voorstel dat worden voorgelegd aan de gemeenteraad, ter vaststelling van het door ons voorbereide archeologiebeleid.

Daarnaast is ambtelijk geconstateerd dat een archeologisch bureauonderzoek voor het adres Dennenborg 5 in Blauwestad nog niet was verwerkt op de kaarten. De conclusie van het onderzoek was dat de grond kon worden vrijgegeven. Dit was echter nog niet verwerkt (groen gemaakt) op de nieuwe verwachtingen kaart en de beleidskaart. Dat is nu hersteld.

Betrokkenheid (externe) partners

Het beleid is opgesteld door deskundige archeologen bij stichting Libau.
Het concept beleid is toegelicht bij een afvaardiging van de agrarische ondernemers in de gemeente. Agrariërs hebben belang bij beleid van archeologie, vanwege mogelijke gevolgen van wijzigingen voor de bewerking van hun agrarische gronden. Tijdens die toelichting werd aangegeven dat deze toelichting zeer op prijs werd gesteld en dat de actualisatie kon worden gezien als een verbetering en verduidelijking van het archeologisch beleid.
Ook is intern afgestemd met betrokken collega's bij gebiedsontwikkelingen. Doel daarbij was om te verifiëren of ontwikkeling van gebieden waar ook archeologisch onderzoek nodig was, heeft geleid tot de gewenste aanpassingen op de kaarten die bij het beleid horen. In de conceptfase heeft dat geleidt tot enkele geringe aanpassingen van de kaarten.

Consequenties

Door de vaststelling van dit beleid beschikt de gemeente weer over actuele beschermende regels voor archeologische waarden en verwachte waarden.

Vervolg

De vaststelling kan worden bekendgemaakt in het gemeenteblad. Daarna treedt het beleid in werking en zal moeten worden toegepast bij ontwikkelingen waarbij een motivering/beoordeling moet worden gemaakt in het kader van een 'evenwichtige toedeling van functies aan locaties' (ETFAL)).
Bij wijziging van het omgevingsplan kan vervolgens dit beleid worden opgenomen als themagewijze wijziging voor de gemeente en zodanig juridisch worden verankerd in het omgevingsplan.

Winschoten, 8 juli 2025
Burgemeester en wethouders van de gemeente Oldambt,

Berlinda Aukema
Secretaris

Cora-Yfke Sikkema
Burgemeester

Raadsbesluit

Datum raadsvergadering 24 september 2025	Agendapunt	Zaaknummer 46863-2025
Onderwerp Vaststelling ‘Archeologiebeleid Oldambt 2025’		

De raad van de gemeente Oldambt,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 8 juli 2025 en gelet op artikel 1.530 van het Besluit kwaliteit leefomgeving

Besluit:

1. Het ‘Archeologiebeleid Oldambt 2025’ vast te stellen

Winschoten, 24 september 2025

De raad van de gemeente Oldambt,

Jelte van der Meer
Griffier

Cora-Yfke Sikkema
Voorzitter

Archeologiebeleid Oldambt 2025

Waarden- en verwachtingenkaart, beleidskaart en toelichting

gemeente Oldambt

LIBAU GRONINGEN & DRENTHE

Colofon

Archeologiebeleid Oldambt 2025 (waarden- en verwachtingenkaart, beleidskaart en toelichting)

Auteur: N. van der Mei (Libau)

In opdracht van: Gemeente Oldambt

Datum: 24 september 2025
Status: Definitief ter vaststelling

Libau
Hoge der A 5
9712 AC Groningen
Tel. 050 312 65 45
E-mail: archeologie@libau.nl

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Oldambt heeft Libau het gemeentelijk archeologiebeleid geactualiseerd en aangevuld. Dit nieuwe 'Archeologiebeleid Oldambt 2025' bestaat uit een waarden- en verwachtingenkaart, een beleidskaart en deze toelichting.

Het oude archeologiebeleid bestond uit een beleidsadvieskaart en bijbehorende beleidsnota. Deze zijn opgesteld in 2010 en door de gemeenteraad vastgesteld in 2012. De dubbelbestemmingen Waarde - Archeologie in de bestemmingsplannen zijn gebaseerd op deze kaart en nota. In 2015 heeft Libau de beleidsadvieskaart op verzoek van de gemeente al gedeeltelijk geactualiseerd en aangevuld. Deze herziening is echter door de gemeente niet afgerond en de nieuwe kaart is nooit vastgesteld.

Het gemeentelijk archeologiebeleid en de planologische bescherming van archeologische waarden is dus gebaseerd op informatie en kennis van 14 jaar geleden. Sinds het opstellen van de beleidsadvieskaart in 2010 zijn nieuwe en betere (digitale) bronnen beschikbaar gekomen. Er zijn bijvoorbeeld nu gedetailleerde satellietopnamen beschikbaar, het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is veel nauwkeuriger geworden en het is gemakkelijker geworden om historische kaarten te vertalen naar een hedendaagse projectie ('georefereren'). Hierdoor konden de (verwachte) archeologische vindplaatsen nauwkeuriger op de kaart worden gezet.

Naast een verfijning van de (verwachte) vindplaatsen die al op de kaart stonden, zijn ten opzichte van de beleidsadvieskaart uit 2010 ook nieuwe mogelijke vindplaatsen toegevoegd. Het gaat om historische kernen/bebouwingszones, historische wegen, historische waterlopen en historische bruglocaties.

Tot slot hebben - sinds de gedeeltelijke actualisatie in 2015 - 176 archeologische onderzoeken plaatsgevonden waarvan de resultaten nog verwerkt moesten worden op de kaart.

Volgens de huidige praktijk zijn twee kaarten opgesteld: een 'waarde- en verwachtingenkaart' voor de archeologische inventarisatie en een 'beleidskaart' voor de verschillende beschermingscategorieën. Dit in tegenstelling tot de oude beleidsadvieskaart waarop de (verwachtings)waarden direct waren gecombineerd met beleidsregels.

<u>Wijzigingen in de waarde- en verwachtingenkaart t.o.v. de beleidsadvieskaart 2012</u>
Hieronder wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste wijzigingen op de waarde- en verwachtingenkaart. In hoofdstuk 3 worden alle wijzigingen van de kaart en alle opgenomen waarden per type (verwachte) vindplaats uitgebreid toegelicht.

Voor alle eerder geïnventariseerde (verwachtings)waarden geldt dat deze waar mogelijk op basis van nieuwe bronnen nauwkeuriger op de kaart zijn gezet. Daarnaast zijn de volgende zaken gewijzigd:

Afvoeren 'cultuurhistorische waarden'
Structuren en elementen die alleen op de oude beleidsadvieskaart stonden vanwege hun cultuurhistorische waarden en niet vanwege archeologische waarden zijn niet meer op de kaart opgenomen. Deze moeten uiteindelijk een plaats krijgen op een cultuurhistorische waardenkaart.

Vondstlocaties
Er zijn minder vondstlocaties opgenomen op de kaart dan in 2010. Vondsten met een te globale locatie of onduidelijke herkomst zijn afgevoerd. Ook vondsten die zijn gedaan op plaatsen die later volledig zijn vergraven (bijvoorbeeld in Blauwestad), zijn afgevoerd.

Aanvullende (verwachtings)waarden
Historische kernen en bebouwingszones - Dit betreft vooral de historische dorpsgebieden van nog bestaande dorpen en gehuchten. Hier kunnen archeologische resten worden verwacht zoals sporen van oude bebouwing. Het grootste deel was al in 2015 geïnventariseerd. Naast een correctie van de begrenzing op basis van nieuwe bronnen zijn ook zes aanvullende historische bebouwingszones zijn toegevoegd.

Historische wegen - Op de kaart zijn nu alle historische wegen opgenomen die een archeologische waarde vertegenwoordigen of een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid van vindplaatsen. Dit is een uitbreiding ten opzichte van de conceptkaart uit 2015.

Historische waterlopen - Op de kaart zijn nu alle historische waterlopen opgenomen die een archeologische waarde vertegenwoordigen of een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid van vindplaatsen. Dit is een uitbreiding ten opzichte van de conceptkaart uit 2015.

Bruglocaties - Belangrijkste locaties waar op basis van historische kaarten een brug heeft gelegen of moet hebben gelegen. Op dergelijke locaties kunnen resten voorkomen van bruggen of andere constructies en archeologische objecten in de vorm van verloren en achtergelaten voorwerpen. Bruglocaties waren niet eerder opgenomen op de

beleidsadvieskaart van Oldambt, maar staan wel op de kaart in de buurgemeenten Midden-Groningen en Westerwolde.

Onderscheid 'geen archeologische verwachting'
Op de nieuwe kaart is inzichtelijk gemaakt waarom op een locatie geen archeologische waarden (meer) worden verwacht. Hierin worden drie categorieën onderscheiden:

- Landschappelijke ligging. Naar verwachting is het gebied in het verleden niet bewoond of gebruikt door mensen;
- Vastgestelde of zeer waarschijnlijke bodemverstoring (afgraving, bebouwing/inrichting of diepe bodembewerking) met een omvang en/of diepte die betekent dat eventuele archeologische resten zeer ernstig zijn aangetast of helemaal zijn verdwenen;
- Archeologisch onderzoek waarbij is aangetoond dat er geen archeologische resten (meer) aanwezig zijn of waarbij de archeologische resten volledig zijn opgegraven.

Wijzigingen in het beleid
Om archeologische waarden te beschermen geldt dat in gebieden met een archeologische (verwachtings)waarde de meeste grondroerende werkzaamheden boven een bepaald oppervlak vergunningplichtig zijn. Hieronder zijn de belangrijkste wijzigingen in de vrijstellingsgrenzen en in de vergunningplichtige werkzaamheden aangegeven. In hoofdstuk 4 wordt het beleid verder toegelicht.

Veranderingen in sommige vrijstellingsgrenzen
De huidige bestemmingsplannen (en dus het tijdelijk omgevingsplan) kennen vier beschermingscategorieën oftewel dubbelbestemmingen: Wr-A1 (50 m^2, 40 cm diep), Wr-A2 (100 m^2, 40 cm diep), Wr-A3 (200 m^2, 45 cm diep) en Wr-A4 (500 m^2, dikte kleidek). In het nieuwe beleid komen hier twee categorieën bij, namelijk 5 m^2 en 15 m^2, beide met een dieptevrijstelling van 40 cm. Onder deze nieuwe categorieën vallen vindplaatsen die zo kwetsbaar of zo klein zijn dat de eerdere vrijstelling van 50 m^2 te groot is. Op deze locaties zou bij een vrijstelling van 50 m^2 te veel waardevolle archeologische informatie verloren gaan.

Daarentegen zijn er ook (verwachte) vindplaatsen waar de vrijstelling in het nieuwe beleid ruimer is dan de nu geldende vrijstelling. Hier is dus in de toekomst meer mogelijk zonder dat archeologisch onderzoek nodig is. Voor een deel van de AMK-terreinen bijvoorbeeld is de vrijstellingsgrens verhoogd van 50 naar 100 m^2. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de voorgestelde beschermingscategorieën, bijbehorende archeologische (verwachtings)waarden en vrijstellingsgrenzen.

Beschermings-categorie	(Verwachte) archeologische waarden	Vrijstellingsgrens	
		Oppervlakte	Diepte
1	Kerken en kerkhoven	5	40 cm
2	AMK-terreinen: steentijdvindplaatsen en middeleeuwse steenhuizen; vondstlocaties, begraafplaatsen, steenhuizen, sluizen en zijlen, bruggen	15	40 cm
3	AMK-terreinen: borgen, wierden en kloosterterreinen; kloosterterreinen, pastorieterreinen, borgen, boerderijplaatsen	50	40 cm
4	AMK-terreinen: vestingen/schansen; historische kernen en bebouwingszones, industrie en nijverheid (tichelwerken, fabrieksterreinen), buitenplaatsen, versterkingen, wegen, waterlopen, dijken	100	40 cm
5	Archeologische verwachting	200	45 cm
6	Verwachting onder kleidek	500	dikte kleidek

Verandering in vergunningplichtige werkzaamheden
Het nieuwe beleid sluit voor vergunningplichtige werkzaamheden grotendeels aan bij de huidige bestemmingsplannen. Op enkele punten zijn vergunningplichtige werkzaamheden anders benoemd of zijn deze specifieker gemaakt. De belangrijkste wijziging in de vergunningplicht is dat ondergrondse sloopwerkzaamheden voortaan expliciet vergunningplichtig zijn voor de beschermingscategorieën 1 tot en met 4. Voorheen was dit slechts impliciet het geval, op basis van een vergunningplicht voor graafwerkzaamheden. In de praktijk leidde dit tot onduidelijkheid en het onbedoeld aantasten van archeologische resten bij sloopwerkzaamheden. Voor gebieden met een archeologische verwachting (categorie 5) en gebieden met een verwachting onder het kleidek (categorie 6) geldt deze vergunningplicht niet. Ook het uitvoeren van werkzaamheden aan oevers en kaden, baggeren en het aanbrengen van drainage zijn voor categorie 5 en 6 niet vergunningplichtig.

Vervolgstappen voor de gemeente
De gemeente Oldambt zal ter bescherming van de geïnventariseerde (verwachtings)waarden regels moeten vastleggen in het omgevingsplan. De beleidskaart en beleidstoelichting vormen de basis voor deze regels. Geadviseerd wordt om de regels op te stellen volgens de 'Handreiking voorbeeldregels cultureel erfgoed in het omgevingsplan'. Hierin staan naast voorbeeldregels ook voorbeelden van mogelijke en/of noodzakelijke bepalingen omtrent Bijzondere aanvraagvereisten, Beoordelingsregels en Vergunningvoorschriften en procedures.

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5

1.1 Kader en doelstelling 5
1.2 Leeswijzer 5

2. Landschaps- en bewoningsgeschiedenis van de gemeente Oldambt 6

2.1 Ontstaan van het landschap 6
2.2 De eerste bewoning (midden en laat-paleolithicum) 8
2.3 Jager-verzamelaars na de ijstijd (mesolithicum) 8
2.4 Prehistorische boeren (neolithicum – midden-bronstijd) 9
2.5 Late prehistorie (midden-bronstijd, ijzertijd en Romeinse tijd) 9
2.6 Hernieuwde bewoning (middeleeuwen-nieuwe tijd) 9
De eerste veenontginningen 9
Toenemende wateroverlast 10
Het ontstaan van de Dollard 10
Dijken 11
Zijlen en sluizen 12
Kloosters 14
Steenhuizen 15
Borgen en buitenplaatsen 16
Schansen, vestingen en andere verdedigingswerken 17
Stad, dorpen en buurtschappen 21

3. Archeologische waarden en verwachtingen 24

3.1 Inventarisatie bekende archeologische waarden 24
AMK-terreinen 24
Vondstlocaties 24
Andere bekende vindplaatsen 25
3.2 Inventarisatie vindplaatsen historische (cartografische) bronnen 25
Historische kernen en bebouwingszones 25
Kloosters, kerken, kerkhoven, begraafplaatsen en pastorieën 26
Steenhuizen, borgen, buitenplaatsen en versterkingen 28
Historische boerderijplaatsen 30
Industrie en nijverheid 31
Historische infrastructuur 31
3.3 Inventarisatie landschap en verwachtingswaarden 37
3.4 Inventarisatie verstoringen 37
3.5 Verwerken resultaten archeologisch onderzoek 38
3.6 Integratie gegevens en vervaardigen kaart 38

4. Archeologiebeleid Oldambt 2025 40

4.1 Beleid per (verwachtings)waarde 40
4.2 Vergunningplichtige werkzaamheden 43

5. Geraadpleegde bronnen 45

Bijlage I - Waarden- en verwachtingenkaart 2025 50

Bijlage II - Beleidskaart 2025 52

1. Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van de gemeente Oldambt heeft Libau het gemeentelijk archeologiebeleid geactualiseerd en aangevuld. Het oude beleid bestond uit een beleidsadvieskaart met bijbehorende beleidsnota en is opgesteld in 2010 en vastgesteld in 2012. In 2015 heeft Libau al een gedeeltelijke actualisatie uitgevoerd van de kaart en nota, maar deze is niet voltooid en dus ook niet door de gemeente vastgesteld.

Het doel van de actualisatie was ervoor te zorgen dat de archeologische inventarisatie en het daaraan gekoppelde beleid weer actueel zijn en voldoen aan de nieuwste richtlijnen. Hierbij is een splitsing gemaakt tussen de archeologische inventarisatie (waarden- en verwachtingenkaart) enerzijds en de beleidskeuzes (beleidskaart) anderzijds. Dit in tegenstelling tot de oude beleidsadvieskaart waarop de archeologische inventarisatie direct werd gecombineerd met beleidskeuzes. Het nieuwe beleid bestaat dus uit een waarden- en verwachtingenkaart, een beleidskaart en deze toelichting.

Op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart of inventarisatiekaart zijn alle bekende en aantoonbaar te verwachten archeologische waarden opgenomen. Met ‘aantoonbaar’ wordt bedoeld dat de verwachting gebaseerd is op relevante bodemkundige, archeologische en/of historische informatie. De geïnventariseerde archeologische waarden zijn ingedeeld naar periode en complextype. Hierbij zijn de volgende hoofdperioden gehanteerd:

1. Jager - verzamelaars en eerste boeren (paleolithicum - vroeg neolithicum: < 3400 voor Chr.)
2. Vroege landbouwsamenlevingen (midden-neolithicum - vroege bronstijd; 3400 - 1800 voor Chr.)
3. Late landbouwsamenlevingen (midden-bronstijd - vroege middeleeuwen C; 1800 voor Chr. - 900 na Chr.)
4. Staatssamenlevingen (vanaf vroege middeleeuwen D; vanaf 900 na Chr.)

Voor de complextypen is uitgegaan van een indeling in acht hoofdcomplextypen, namelijk ‘wonen’, ‘begraven’, ‘religie’, ‘deposities’, ‘infrastructuur’, ‘economie’, ‘verdedigen’ en ‘onbekend’.

Onder ‘wonen’ vallen (jacht)kampen van jager-verzamelaars, individuele erven, steenhuizen, buitenplaatsen en nederzettingen. Onder ‘begraven’ worden individuele (vlak)begravingen, grafvelden en kerkhoven/begraafplaatsen verstaan. De categorie ‘religie’ behelst kerk- en kloosterterreinen, voornamelijk gelegen in of nabij historische kernen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd.

Onder ‘deposities’ vallen voorwerpen die bewust zijn achtergelaten in met name de natte delen van het landschap. De categorie ‘infrastructuur’ omvat sporen die direct of indirect met transport en vervoer te maken hebben, bijvoorbeeld veendijken, Dollarddijken, wegen, waterlopen, bruggen en sluizen. Onder ‘economie’ scharen we onder andere (zaag)molencomplexen en steenbakkerijen. ‘Verdedigen’ tot slot behelst vooral verdedigingswerken uit de nieuwe tijd zoals vestingen, schansen en redoutes.

1.2 Leeswijzer

Dit document vormt de toelichting op de werkwijze voor de actualisatie van de archeologische waarden- en verwachtingenkaart (inventarisatiekaart) en de bijbehorende beleidskaart voor de gemeente Oldambt. De twee kaarten samen met de toelichting vormen het Archeologiebeleid Oldambt 2025.

In hoofdstuk 2 wordt allereerst een kort overzicht gegeven van de landschaps- en bewoningsgeschiedenis van Oldambt. De informatie is overgenomen uit hoofdstuk 3 van de concept-beleidsnota uit 2015 en waar nodig aangevuld en gecorrigeerd. In hoofdstuk 3 wordt een overzicht gegeven van de archeologische waarden die op de geactualiseerde waarden- en verwachtingenkaart zijn opgenomen. Per categorie wordt aangegeven welke waarden zijn opgenomen en in hoeverre dit afwijkt van de waarden op de eerdere beleidsadvieskaarten.

Tot slot gaat hoofdstuk 4 in op de vertaling van de archeologische waarden en verwachtingen in het beleid. Voor de verschillende archeologische (verwachtings)waarden wordt aangegeven boven welke vrijstellingsgrenzen een vergunningplicht geldt.

2. Landschaps- en bewoningsgeschiedenis van de gemeente Oldambt[1]

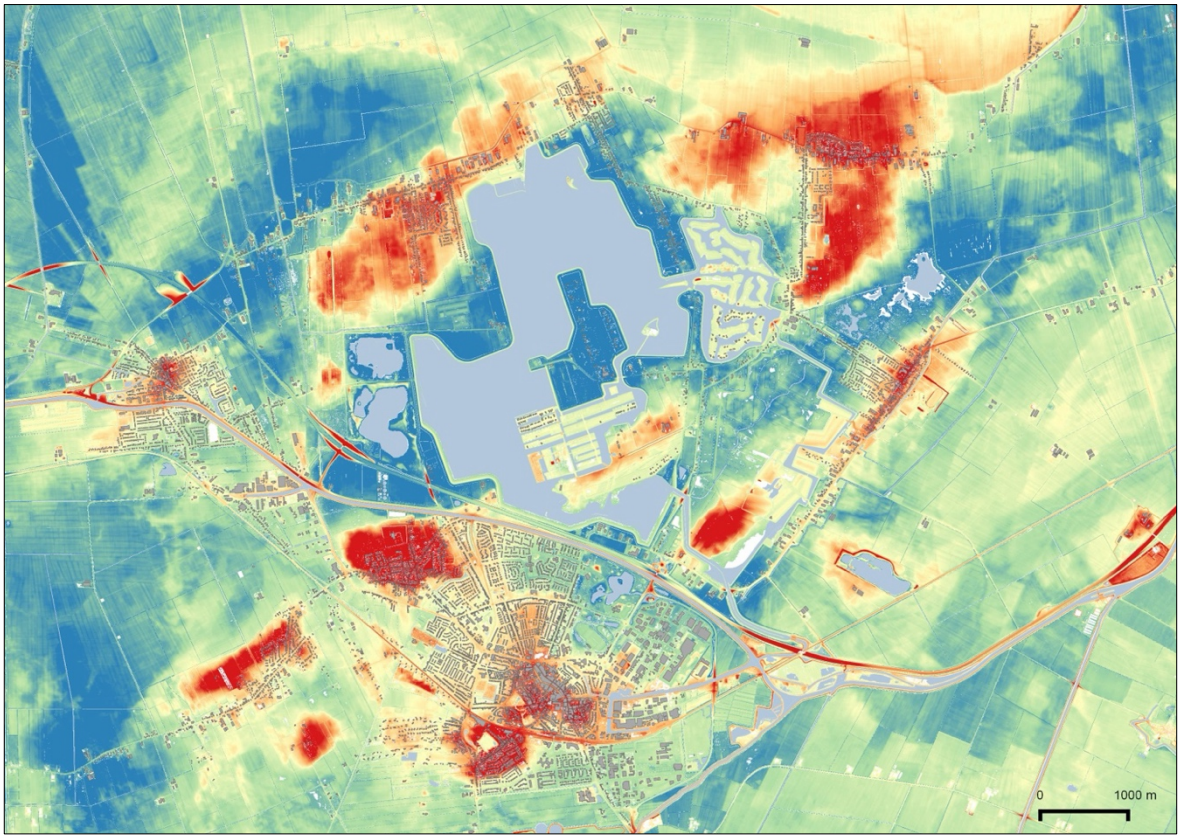
De bewoningsgeschiedenis is onlosmakelijk verbonden met de geschiedenis en ontwikkeling van het landschap. Daarom wordt in dit hoofdstuk zowel aandacht besteed aan het landschap van de gemeente Oldambt als aan de bewoning door de tijd heen.

2.1 Ontstaan van het landschap

De oudste afzettingen die in Noord-Nederland aan of nabij het oppervlak voorkomen dateren uit de Elster-ijstijd (Elsterien; ca. 475.000 - ca. 410.000 jaar geleden). Tijdens het Elsterien was het noordelijke deel van Europa bedekt met een dik pakket landijs. Onder het ijs ontstonden langgerekte, zeer diepe erosiegeulen (tunneldalen). Deze werden in latere perioden opgevuld met smeltwaterafzettingen waaronder een zeer zware klei, zogenaamde potklei.

De basis van het tegenwoordig zichtbare landschap van Noord-Nederland kreeg vooral vorm vanaf het Saalien, de voorlaatste ijstijd (ca. 380.000 tot ca. 128.000 jaar geleden). Ook tijdens het Saalien was het noordelijke deel van Nederland bedekt met een dik pakket landijs. Dit landijs bestond uit lobvormige ijstongen die soms een doorsnede hadden van enkele tientallen kilometers. Het ijs voerde grote hoeveelheden keileem en stenen mee.

Het hooggelegen ‘schiereiland’ van Winschoten bestaat uit keileem dat is afgezet in het Saalien. Het landijs liet bij Winschoten een grote hoeveelheid klei, zand en stenen achter nadat de ijskap zich in de loop van het Saalien had teruggetrokken. In een latere periode van het Saalien breidde de ijskap zich weer wat uit, waarbij het eerder afgezette materiaal werd opgestuwd tot ellipsvormige ruggen (*drumlins* genaamd). Op een uitsnede van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; www.ahn.nl) (figuur 1) is de boog van keileemopduikingen te zien, die een komvormige laagte ten noorden van de stad Winschoten omsluiten. Hier lag het voormalige Huningameer. Deels op dezelfde plek is tussen 2004 en 2007 het Oldambtmeer aangelegd.

Figuur 1 Uitsnede uit het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2; Nationaal Georegister) van het Schiereiland van Winschoten, het Oldambtmeer en omgeving. De donkerrode gebieden zijn de hoogste delen en de donkerblauwe gebieden de laagste delen van het landschap.

In de eindfase van het Saalien ontstond de ‘Hondsrug IJsstroom’, een relatief smalle en snelstromende ijsstroom vanuit het noordwesten. Deze ijsstroom vormde niet alleen de Hondsrug, maar zorgde door het vele smeltwater ook voor erosie. Door ijs en smeltwater werd het circa 20 kilometer brede oerstroomdal van de Hunze uitgesleten.

[1] Tekst en afbeeldingen uit dit hoofdstuk zijn gebaseerd op hoofdstuk 3 uit de Beleidsnota Archeologie gemeente Oldambt (Libau 2010/2015), aangepast en aangevuld waar nodig.

Dit Hunzedal wordt in het westen scherp begrensd door de Hondsrug. De oostelijke dalrand is door het geleidelijke verloop en door opvulling met jongere afzettingen niet goed aan het oppervlak waarneembaar. Het gebied ten oosten van de huidige Hunze wordt aangeduid als de Hunzevlakte. Deze Hunzevlakte valt grotendeels samen met de Groninger en Drentse veenkoloniën.

Op de ijstijd van het Saalien volgde het relatief warme Eemien (ca. 128.000 tot ca. 115.000 jaar geleden), waarin de ijskappen smolten en de zeespiegel steeg. De in het Saalien afgezette keileem rondom de Dollard werd in deze periode door de rivier de Eems grotendeels opgeruimd. De lagergelegen delen van het landschap werden overstroomd door de Eemzee. Deze liet een pakket afzettingen in de vorm van klei en grovere zanden achter. Meer landinwaarts in het Hunzedal kon als gevolg van verslechterde afwatering op grote schaal veen tot ontwikkeling komen. Ondertussen raakten de hoger gelegen delen van het landschap geleidelijk aan bedekt met een dicht loofbos.

Na het klimaatoptimum in het Eemien nam de gemiddelde temperatuur weer af, waardoor het loofbos geleidelijk veranderde in een naaldbos en uiteindelijk in een ‘open parklandschap’ met heide. Hiermee begon de laatste ijstijd, het Weichselien (ca.115.000 - ca. 11.700 jaar geleden).

In het Vroeg-Weichselien wisselden koude en warmere fasen elkaar af. Het landschap varieerde afhankelijk van de temperatuur van zeer bosrijk tot open en subarctisch met nauwelijks vegetatie. Hoewel het landijs Nederland in het Weichselien niet bereikte, lag Noord-Nederland in de koudste perioden wel volop in de zogenaamde periglaciale zone (onder invloed van het ijs). Karakteristiek hiervoor was een vrijwel constant bevroren ondergrond, de permafrost. In tegenstelling tot de ondergrond ontdooide de bovengrond in de zomer wel. Door de bevroren ondergrond zakte het water niet weg, maar stroomde oppervlakkig naar lagergelegen delen van het landschap. Rivieren zoals de Hunze en de Eems moesten grote hoeveelheden water met sediment uit de ontdooide toplaag afvoeren, waardoor de beddingen verstopt raakten. Door de permanent bevroren ondergrond konden de rivieren zich niet meer diep insnijden en werden voortdurend nieuwe beddingen gevormd. Zo ontstond in Oost-Groningen een stelsel van vlechtende rivieren.

Figuur 2 Voorbeeld van een vlechtende rivier in een gebied met een permanent bevroren ondergrond.

Tijdens het Weichselien erodeerden oudere afzettingen van klei en zand door vorst, dooi en smeltwaterstromen. Door het ontbreken van vegetatie als gevolg van kou en droogte kon bij herhaling op grote schaal verstuiving optreden. De oudste dekzandafzettingen, ook wel Oud Dekzand genoemd, dateren uit het midden-Weichselien. Dit oude dekzand vertoont vaak een duidelijke gelaagdheid met daarin leemlaagjes. In het laat-Weichselien trad opnieuw grootschalige verstuiving op. In het zogenoemde Jong Dekzand dat in deze periode is afgezet, ontbreken de leemlaagjes. Door de grootschalige verstuivingen veranderde het reliëf in het landschap: dalen werden (deels) opgevuld met dekzand en hoge koppen werden door winderosie afgevlakt. Daarnaast ontstond met name op vlaktes nieuw reliëf in de vorm van dekzandkoppen en -ruggen.

2.2 De eerste bewoning (midden en laat-paleolithicum)
De eerste sporen van mensachtigen in Nederland dateren uit het midden-paleolithicum (300.000-35.000 voor Chr.). In deze periode trokken groepjes Neanderthalers door Europa. Zij leefden van de jacht en het verzamelen van voedsel zoals vruchten en zaden. Vondsten uit de provincie Drenthe laten zien dat Neanderthalers ook het huidige Noord-Nederland bezocht moeten hebben. Hoever noordelijk ze zijn geweest, is nog niet duidelijk. In Groningen zijn in ieder geval nog geen vondsten gedaan die zijn toe te wijzen aan Neanderthalers, maar het voorkomen hiervan is niet uit te sluiten.

Hierna was het lange tijd te koud voor menselijke bewoning. Met het stijgen van de temperatuur op de overgang van het Vroege Dryas naar het warmere Allerød deed de moderne mens zijn intrede in Noord-Nederland. De eerste groepen mensen die het gebied introkken waren rendierjagers van de Hamburgcultuur. Zij trokken waarschijnlijk met hun voedsel mee en hadden daarom een groot leefgebied.

Met de verdere temperatuurstijging en daarmee de verandering van flora en fauna volgden de jager-verzamelaars van de Tjonger- of Federmessercultuur (11.900-10.900 v. Chr.). Het landschap bestond in deze periode niet meer uit een toendra, maar uit een open bos met berken en dennen. Er werd vooral gejaagd op standwild, zoals edelhert, eland en wild zwijn, maar ook op vogels en ander klein wild. Het leefgebied van deze jagers-verzamelaars was door de jacht op standwild een stuk kleiner dan dat van de rendierjagers. In het Late Dryas, waarin de gemiddelde temperatuur daalde en Noord-Nederland weer veranderde in een toendra, kwamen opnieuw rendierjagers, nu van de Ahrensburgcultuur.

Uit de gemeente Oldambt waren tot voor kort uit het laat-paleolithicum alleen resten van de Hamburg-cultuur bekend. Het betreft een vuurstenen gebruiksvoorwerp dat is gevonden op een dekzandkop bij Tranendal/Napels. Hier lag mogelijk een tijdelijk jachtkampje. In 2024 is bij een archeologische begeleiding aan het Oostereinde ten noorden van Winschoten een Tjongerspits aangetroffen.

2.3 Jager-verzamelaars na de ijstijd (mesolithicum)
Na een laatste zeer koude periode aan het eind van het Weichselien begon de gemiddelde temperatuur weer te stijgen. Hierdoor veranderde de laat-pleistocene toendra definitief in een meer gevarieerd landschap met daarin berken en dennen en begon het huidige geologische tijdvak dat holoceen wordt genoemd. In archeologische context wordt voor de eerste 4000 jaar van het holoceen gesproken over de middensteentijd oftewel het mesolithicum (ca. 8800 tot 4900 v. Chr.).

In de middensteentijd werden de dekzandgebieden van de gemeente Oldambt intensief bewoond. Dit blijkt uit de vele vindplaatsen die er op dit moment bekend zijn. Kampementen zijn aangetroffen op dekzandkoppen en –ruggen en op de overgangen van hogere, droge gronden naar lagere, natte gronden rondom de depressie ten noorden van Winschoten.

Langzamerhand veranderde het parklandschap van dennen en berken in de loop van de tijd in dichte loofbossen, het zogenaamde Atlantische climaxbos. De dichtheid van deze bossen en het ontbreken van open plekken was van invloed op het wild. Het bos werd onaantrekkelijk voor groot wild zoals grazers en met het verdwijnen van dit grote jachtwild vertrok ook de mens. Nieuwe vestigingsplekken werden gevonden in de omgeving van beken en rivieren, zoals die van het oude Eemssysteem (Westerwoldsche Aa). Ook de oevers van vennen en meren waren in trek. Het dichte climaxbos werd waarschijnlijk nog wel bezocht voor de jacht op kleiner wild en het verzamelen van vruchten en noten.

Figuur 3 Bodem van een haardkuil aangetroffen bij proefsleuvenonderzoek op een dekzandkop bij Midwolda (foto M.E. Essink; ARC).

De transformatie van de toendra van het laat-pleistoceen naar het parklandschap, en later boslandschap van het holoceen, vereiste aanpassing van de (stenen) werktuigen die de mens voor z'n voedselvoorziening gebruikte. Kenmerkend is het kleiner worden van de werktuigen, in het bijzonder de spitsen.

Van de kampementen die in de steentijd werden opgeslagen worden nu alleen nog vuurstenen artefacten en haardkuilen (figuur 3) teruggevonden. Al het organische materiaal, zoals hout, bot en gewei, is in de loop der tijd in de droge en kalkarme zandgronden volledig vergaan.

2.4 Prehistorische boeren (neolithicum – midden-bronstijd)
Door zeespiegelstijging, verslechtering van de afwatering en stijging van het grondwaterpeil kon het bos zich niet handhaven. Als gevolg van vernatting ontstond in grote delen van Noord-Nederland veengroei. Het veen begon aanvankelijk lokaal te groeien in rivier- en beekdalen (Hunzevallei en oude dalen van het Eemssysteem) en in depressies, zoals de komvormige laagte ten noorden van Winschoten. Vanuit deze laagtes breidde het veen zich langzamerhand uit over het dekzandlandschap. Het proces van vernatting werd nog versterkt door de aanwezigheid van ondiepe keileem en potklei, waardoor het wegzakken van regenwater werd belemmerd. Op dekzandvlaktes ontstonden zo veenpakketten van circa 2 m dik, in dalen en depressies tot wel 5 m dik.

Bewoning was echter niet gelijk onmogelijk. De wat grotere en hoger gelegen ruggen bleven nog een tijd lang geschikt voor bewoning. In het neolithicum veranderde de bestaansbasis van jagen en verzamelen naar landbouw en veehouderij. Tijdelijke kampementen werden ingeruild voor meer permanente nederzettingen. Hoewel er tot nu toe nog geen nederzettingssporen uit die tijd zijn aangetroffen, zijn er wel losse vondsten bekend uit het midden-neolithicum (3400-2850 v. Chr.) (Trechterbekercultuur) en de vroege bronstijd (2000-1800 v. Chr.). Bij Finsterwolde zijn bijlen en een beitel uit de nieuwe steentijd en vroege bronstijd aangetroffen. Finsterwolde ligt op een keileemrug waarop dekzanden zijn afgezet. Deze keileemrug heeft nog lang boven het veen uitgestoken.

Rond 2500 v. Chr. overwoekerden de veenmossen de flanken van deze rug en in de loop van de bronstijd bedekten ze de rug zelf. Of de bijlen en de beitel wijzen op bewoning ter plekke, of dat hun aanwezigheid kan worden verklaard als offers, is ongewis. De podzolgronden bij Finsterwolde waren in die tijd geschikt voor bewoning en agrarisch gebruik. Nederzettingsvondsten ontbreken echter vooralsnog. Ook in de vroege bronstijd kan de rug van Finsterwolde nog bewoond zijn geweest, maar daarna werd bewoning onmogelijk door het oprukkende veen.

2.5 Late prehistorie (midden-bronstijd, ijzertijd en Romeinse tijd)
Uiteindelijk breidde de veengroei zich zo ver uit dat zelfs deze hoge dekzandruggen en -koppen ofwel bedekt raakten met veen ofwel zo geïsoleerd kwamen te liggen dat bewoning niet meer aantrekkelijk was. Men liet de veengebieden overigens niet volledig links liggen, zo blijkt uit de offervondsten en houten constructies (veenwegen) die elders in voormalige veengebieden zijn aangetroffen.

2.6 Hernieuwde bewoning (middeleeuwen-nieuwe tijd)

<u>De eerste veenontginningen</u>
De veengebieden raakten in de vroege middeleeuwen bedekt met geboomte en struikgewas en werden woldgebieden genoemd: het Wold-Oldambt en het Woldgebied van het Reiderland. Het Wold-Oldambt lag ten oosten van het Klei-Oldambt en had de Zijpe (Siepsloot) als westelijke begrenzing. De Tjamme vormde de oostelijke begrenzing van het Wold-Oldambt. Ten oosten hiervan lag het Reiderland, dat zich tot aan de rivier de Eems uitstrekte. Tot de Dollardinbraken aan het eind van de middeleeuwen waren het Oldambt en Reiderland aparte kerkelijke eenheden: het Oldambt behoorde tot het bisdom Münster en het Reiderland viel onder het bisdom Osnabrück.

Vanaf de middeleeuwen werd het landschap nadrukkelijk gevormd door de mens. Al in de 9de of 10de eeuw begon men op verschillende plaatsen in de tegenwoordige gemeente Oldambt het veen te ontginnen. De pioniers die het woldgebied introkken, kwamen uit de noordelijke kleigebieden en Westerwolde. Mogelijk brak er in de 10de eeuw een lange periode van droogte aan, waardoor ontginning van het veengebied gemakkelijker kon worden uitgevoerd. Het ging bij de eerste ontginningen niet om het grootschalig ontgraven van het veen ten behoeve van turfwinning, maar om het in cultuur brengen van de toplaag van het veen ten behoeve van akkerbouw.

Tot de oudste veenontginningen behoren Midwolda en Wilderhof (nabij Meedhuizen). Vermoedelijk zijn ook Winschoten, Ulsda en Wagenborgen vroege vestigingen. De vroege ontginningen maakten gebruik van de bestaande hoogten in het landschap zoals het dekzandgebied rond Winschoten en de oeverwallen langs de Eems. Van daar trok men steeds verder het veengebied in en werden dochternederzettingen gesticht. Doel van deze ontginning was niet het grootschalig ontgraven van het veen ten behoeve van turfwinning, maar het in cultuur brengen van de toplaag van het veen voor akkerbouw.

Om op het veen te kunnen akkeren, moest het gebied ontwaterd worden. Er werden greppels en sloten gegraven waardoor de top van het veen uitdroogde. Hierop konden vervolgens gewassen (voornamelijk rogge) verbouwd worden. De natte delen van het veengebied werden gebruikt als weiland en hooiland. Het veenwater werd via de riviertjes als de Tjamme en de Munter Ae in de rivier de Eems geloosd.

Tot ongeveer 1100 was het woldgebied slechts dun bevolkt. Vanaf de 12de eeuw kwam daar verandering in en werd de ontginning voortvarend ter hand genomen. Aan het eind van de 13de eeuw had men zich in het gehele woldgebied gevestigd. Dat de kolonisatie van het Wold-Oldambt zeer succesvol was, blijkt ook uit de bouw van de vele steenhuizen (woontorens), grote kruiskerken en kloosters in deze streek.

De steenhuizen werden bewoond door de sociale bovenlaag van de bevolking. Deze ontleende haar macht aan de grootscheepse veenontginningen in de 12de en 13de eeuw. Een aantal families werd bijzonder machtig in het gebied. De leden ervan worden hoofdelingen genoemd. De Kroniek van Wittewierum noemt hoofdelingen die als rechters en *redgers* optraden of een leidende rol speelden bij veten en oorlogen in de 13de eeuw. De steenhuizen waren tufstenen of bakstenen gebouwen met een rechthoekige plattegrond van ongeveer 10 bij 12 meter. Deze torenvormige gebouwen telden drie tot vijf verdiepingen en waren primair verdedigbare woningen voor de sociale bovenlaag van de bevolking. Naast een woonfunctie zullen de steenhuizen ook als opslag zijn gebruikt. Een aantal steenhuizen groeide in de loop der tijd uit tot borgen: verdedigbare complexen omgeven door brede grachten en singels. In de nieuwe tijd verloren de borgen hun defensieve functie. Wel bleven ze dienstdoen als landgoed of buitenplaats. Door onderlinge ruzies en door de succesvolle machtspolitiek van de stad Groningen was de rol van de hoofdelingen in Oldambt rond 1500 uitgespeeld.

Toenemende wateroverlast

In de loop van de late middeleeuwen kregen de bewoners van de veengebieden steeds vaker te maken met wateroverlast. De ontwatering van het veen leidde tot oxidatie en krimp. Het maaiveld daalde sterk en de afwatering werd steeds lastiger. Ondertussen waterden de ongerepte veengebieden ten zuiden van het Wold-Oldambt en het Reiderland af via veenrivieren zoals de Siepsloot en de Oude Ae, die dwars door het ontgonnen gebied stroomden.

Om te voorkomen dat het zure veenwater de gewassen zou aantasten, zijn er in 1391 en 1420 overeenkomsten gesloten tussen de hoofdelingen van het Oldambt en Reiderland om watergangen van het voorjaar tot het najaar dicht te zetten. Dit betekende dat het water zolang in het achterland moest worden opgeslagen door middel van de aanleg van dammen met sluizen die in de winter konden worden opengezet.

Om landbouwgebieden te beschermen tegen het zure veenwater uit nog niet ontgonnen gebieden werden aan de rand van de woeste venen of op de kerspelgrenzen veendijken aangelegd. Deze dijken bestaan in de kern uit rillen veen: niet-afgegraven stukken restveen. De dijken zijn in de loop van de eeuwen opgehoogd met lagen klei en zand. Verder moesten veendijken langs de belangrijke watergangen ervoor zorgen dat het water gecontroleerd naar de Eems kon stromen.

Maar door de lage ligging van het in cultuur gebrachte gebied werd het spuien van het water steeds lastiger. Dit leidde uiteindelijk tot de beëindiging van de bewoning van het woldgebied. De nederzettingen werden verplaatst naar de hogere keileemruggen. Steenhuizen, kloosters en kerken werden afgebroken en voor zover mogelijk op hoger gelegen locaties weer opgebouwd. De veennederzettingen die nabij hoger gelegen zandgronden en keileemopduikingen lagen en daar ook territorium hadden, werden naar deze hoger gelegen gronden verplaatst.

Het ontstaan van de Dollard

De maaivelddaling als gevolg van de veenontginningen hadden ook tot gevolg dat het land kwetsbaar werd voor overstromingen vanuit de Eemsmonding. Bij stormvloeden werd het water in de Eems opgestuwd en kon het via de Oude Ae en de Tjamme de onbedijkte of slecht bedijkte gebieden binnen stromen.

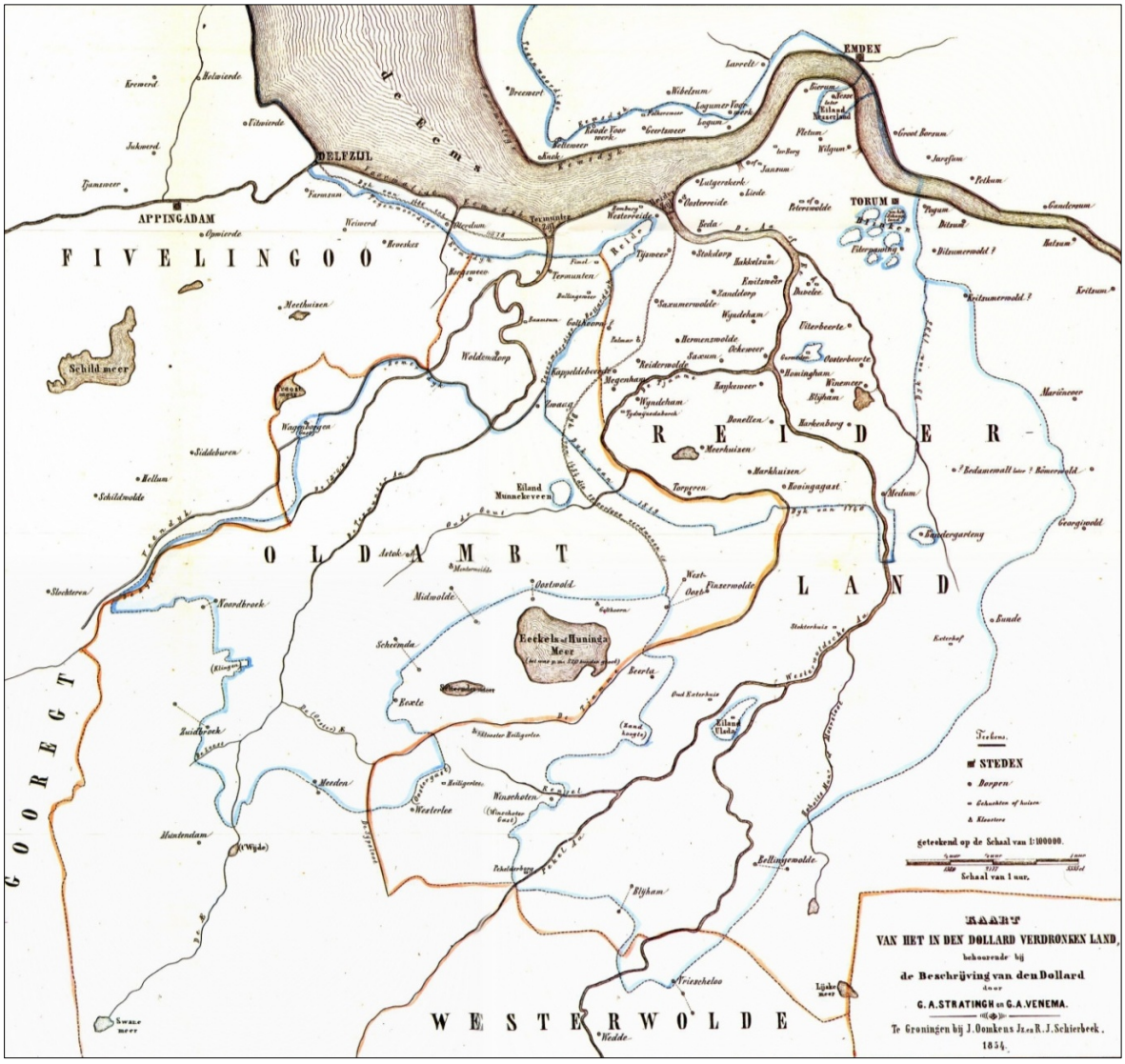
De eerste overstromingen vonden mogelijk al in de 13de eeuw plaats, maar de grote problemen deden zich vooral voor vanaf de eerste helft van de 15de eeuw. De laagste delen van het veengebied waren toen al ontvolkt vanwege de eerdere wateroverlast in het veengebied.

In de loop van de 15de eeuw leidde een periode van stormvloeden tot grote overstromingen en uiteindelijk tot het ontstaan van de Dollard. Falend dijkonderhoud speelde daarbij ook een rol. Vaak werd te laat ingespeeld op verbetering van de verzwakte dijken. Tussen hoofdelingen uit het Reiderland en het Wold-Oldambt ontstond aan het eind van de late middeleeuwen onenigheid over het dijkonderhoud wat in 1413 zelfs leidde tot beschadiging van elkaars dijken en zijlen. Niet veel later moet de oostelijke Dollardboezem zijn ontstaan waarbij een groot deel van het Reiderland in de golven verdween. In die tijd is ook het dorp Houwingaham ten zuidwesten van Nieuweschans verdronken.

Hierdoor was men definitief genoodzaakt de economische zones te verplaatsen naar de hoger gelegen gronden. Houten huizen werden gedemonteerd en steenhuizen en kerken werden afgebroken waarna het materiaal werd hergebruikt. De middeleeuwse dorpsgebieden verdwenen uiteindelijk vrijwel helemaal onder een pakket klei.

De westelijke Dollardboezem heeft zijn grootste omvang aan het begin van de 16de eeuw gekregen tijdens Cosmas en Damianusvloed (1509). In de twee eeuwen daarvoor had men met wisselend succes geprobeerd het zeewater buiten de dijken te houden. In 1454 werd de dijk tussen het later verdwenen dorp Palmar (in de buurt van het eveneens verdwenen Zwaag) en de hogere gronden bij Finsterwolde nog hersteld, maar hiermee werd niet voorkomen dat het zuidelijke deel van het Wold-Oldambt een halve eeuw later alsnog te maken kreeg met overstromingen. In 1509 kwam het zeewater zelfs tot aan Zuidbroek, Meeden en Westerlee.

In de buurt van het zeegat leidde de getijdenwerking tot een grote afslag van de in cultuur gebrachte veengronden. In het meest noordelijke deel van de gemeente Oldambt is het middeleeuwse landschap grotendeels weggeslagen. Meer naar het zuiden lijkt de erosie door de Dollard echter beperkt te zijn gebleven en zijn de cultuurgronden slechts afgedekt door een laag klei. Hier is het middeleeuwse veenlandschap en het daaronder gelegen prehistorisch zandlandschap gaaf bewaard gebleven onder een pakket Dollardklei van wisselende dikte.

Figuur 4 Kaart van het in de Dollard verdronken land (Stratingh en Venema, 1854)

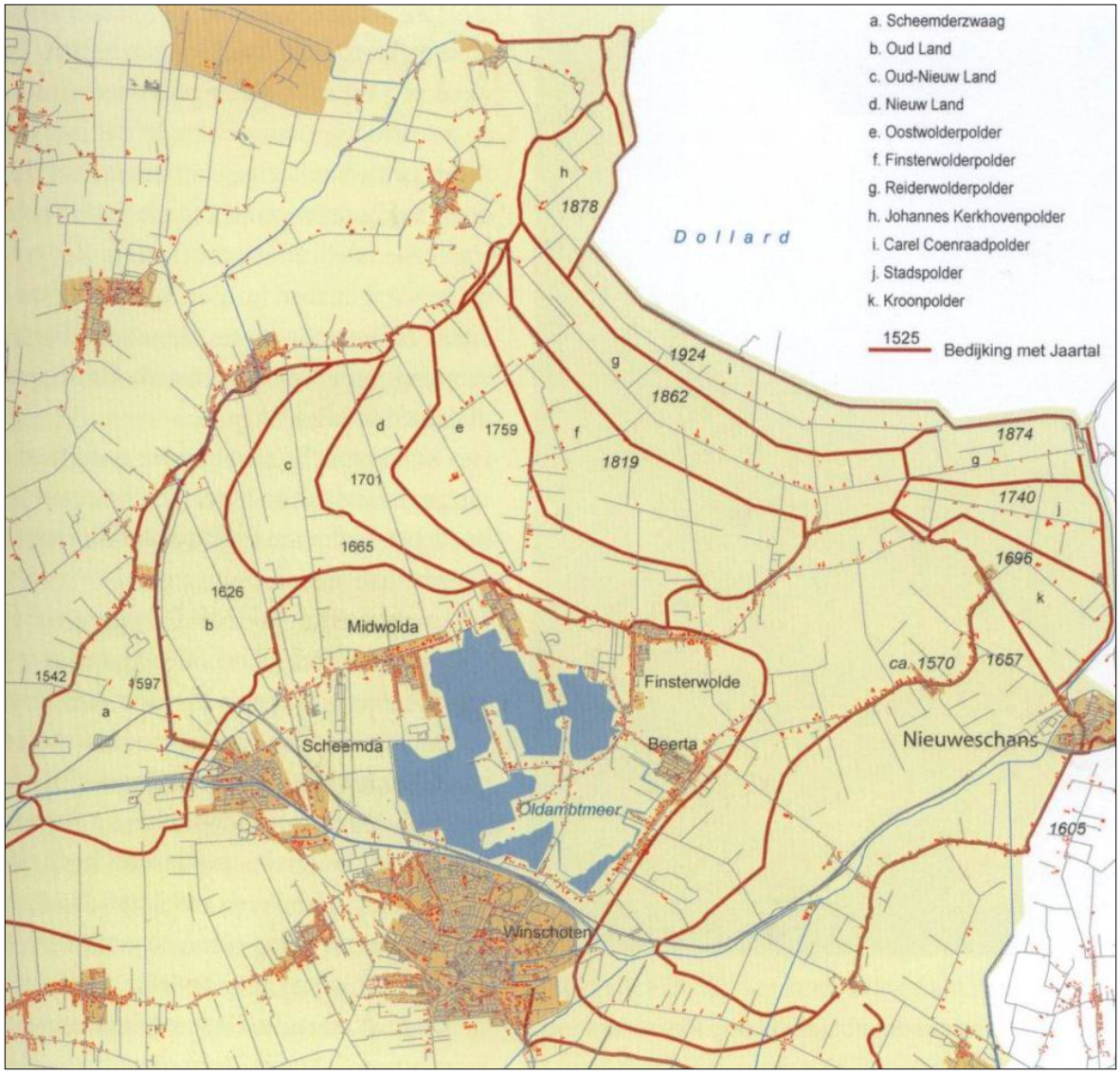
Dijken

In de late middeleeuwen waren er langs de kustlijn en de rivier de Eems dijken/kaden aangelegd om zeewater buiten te houden. Dat deze dijken hun zware taak niet aankonden werd aan het eind van de middeleeuwen duidelijk. De zeedijk die in 1454 was aangelegd tussen de Punt van Reide naar Finsterwolde in de westelijke Dollardboezem, was niet bestand tegen het geweld. Ook dijken die in de eerste helft van de 16de eeuw werden aangelegd, konden het niet bolwerken. Zo verdween de dijk uit 1525 die van Fiemel naar het dorp Zwaag liep, als ook de Kostverlorendijk uit 1531 van Westerreide naar Dallingeweer.

Rond de westelijke boezem hebben de dorpelingen vanaf 1542 de Oude Dijk aangelegd. De dijk werd rond 1545 voltooid en liep van Fiemel over Nieuwolda, Nieuw-Scheemda, Scheemda en Midwolda naar Finsterwolde. De dijk liep ten noorden van de kruisbasiliek van het verdwenen middeleeuwse dorp Midwolda. In 1597 kon de diepe inham afgesloten worden met de Ol'Diek, die tussen Scheemderzwaag en het Westeind van Nieuwolda werd aangelegd. Daarna werd de westelijke boezem steeds verder ingedijkt. Opslibbing zorgde ervoor dat ongeveer iedere 50 jaar een nieuw stuk kon worden ingepolderd. Als laatste werd in 1924 de Carel Coenraadpolder bedijkt.

In het begin van de 16de eeuw had de Dollard zijn grootste omvang bereikt in de oostelijke Dollardboezem. In deze oostelijke boezem ging men zelfs al in de eerste helft van de 15de eeuw aan de slag met het herbedijken van het overspoelde land. De oudste dijk in dat gebied is rond 1425 ter plaatse van de huidige Venneweg boven Blijham aangelegd. In de periode daarna schoof de bedijking op naar het noorden: de Noorderdijck en Lestendijck die

aansloot op de Hamdijk. Deze dijken lagen op het grondgebied van de huidige gemeente Westerwolde. Pas in 1657 werd het kweldergebied rondom Ulsda en tussen Beerta en Bellingwolde ingepolderd door de aanleg van de Schanskerdijk (een afsluitdijk) tussen Drieborg en Nieuweschans. In de eeuwen daarna werd de oostelijke boezem steeds verder ingepolderd en ontstonden de Kroonpolder (1696), de Stadspolder (1740) en de Reiderwolderpolder (1874). Zie figuur 5 voor een overzicht van de bedijkingen in de oostelijke en westelijke boezem van de Dollard.

Figuur 5 Kaart met daarop de bedijkingen van de Dollardboezem (bron: Schroor & Meijering, 2007).

Zijlen en sluizen

Bij iedere nieuwe inpoldering moest voor een adequate afwatering van het nieuw bedijkte gebied gezorgd worden. De nieuwe polders lagen hoger dan eerder ingedijkte gebieden, omdat de kwelder in de nieuwe polders verder had kunnen opslibben. Ook binnen de polders zelf kwamen hoogteverschillen voor. De afwatering vond plaats via sluizen ofwel zijlen en bij iedere inpoldering moesten nieuwe zijlen worden gebouwd. Bij een aantal zijlen werden verdedigingswerken aangelegd. De zijlen hadden niet alleen een waterafvoerende, maar ook een militair-strategische functie. Bij oorlogsdreiging kon men de zijlen afsluiten waardoor het achterland inundeerde (onder water kwam te staan). Dit bemoeilijkte de doortocht van vijandelijke legers.

Uit het gebied van de westelijke Dollardboezem is een aantal zijlen bekend die daar ten behoeve van de ontwatering van de nieuw ingepolderde gebieden in de buitendijken zijn aangelegd. Aan het eind van de middeleeuwen en het begin van de nieuwe tijd waterde de Oude Ae bij Scheemda uit op de Dollard en stroomde buitendijks als Oude Geut (een oude wadgeul) door het steeds hoger opslibbende kweldergebied. Ten westen van Scheemda werd in de Oude Dijk uit 1597 (polder Scheemderzwaag) de Carringerzijl of Kermerzijl aangelegd.

Bij de verdere bedijkingen van de Dollardboezem moest de zijl steeds verlegd worden. Bij de bedijking van de polder Nieuwland in 1701 werd de Oude Zwaagzijl gebouwd. De Oosterwolderpolderzijl werd aangelegd in de dijk uit 1759 en de Finsterwolderpolderzijl in de dijk uit 1819. Via deze zijlen waterde de Oude Geut steeds verder noordoostwaarts af op de Dollard. Gezien de aanwezigheid van tussenliggende dijken moeten er meer zijlen hebben gelegen, maar deze zijn niet met naam bekend.

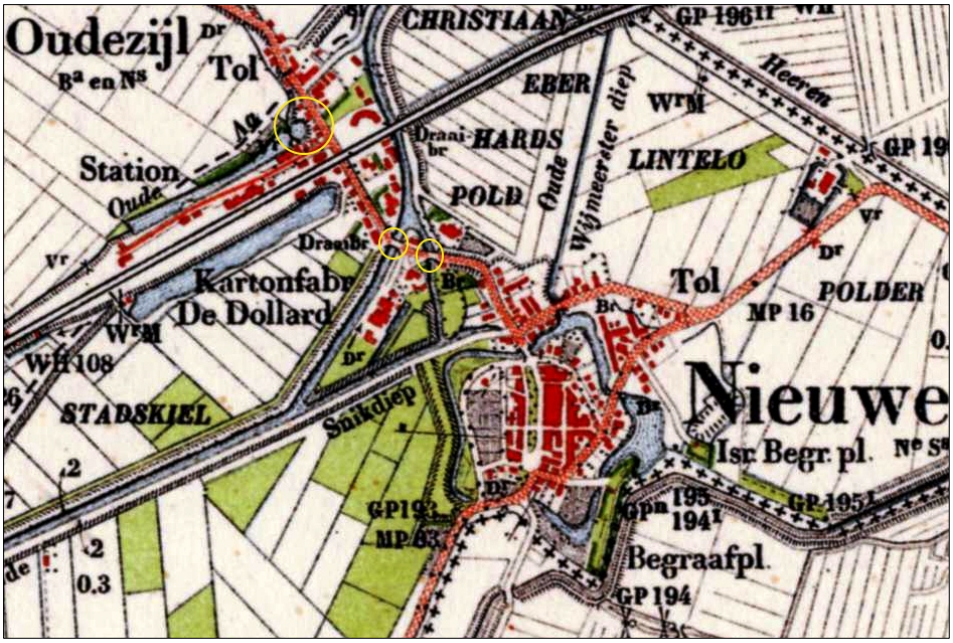
Figuur 6 Kadastrale minuut uit circa 1830 (detail Nieuwolda, blad B2) van 't Waar met daarop het zijlcomplex met herberg (binnen het rood omlijnde gebied).

Eén van de zijlen in de westelijk Dollardboezem lag bij 't Waar. Hier werd aan het begin van de 17de eeuw een zijl aangelegd in het zogenaamde 't Ol Daipke. Voor de inpoldering van dit gebied in 1597 liep hier de Menter Aa, waarvan het 't Ol Daipke een overblijfsel zal zijn geweest. In 1601 werd het Termunterzijldiep aangelegd. Het dorp 't Waar ligt nu tussen het Buiten Nieuwediep en het Termunterzijldiep in. Op de kaart van Beckeringh uit 1781 staat bij 't Waar een verlaat (= sluis/zijl) aangegeven. Op de kadastrale minuut uit ongeveer 1830 staat het zijlcomplex met daarbij een herberg en andere bebouwing (figuur 6).

Uit de oostelijke Dollardboezem is de locatie van een groter aantal zijlen overgeleverd waaronder de strategisch gelegen Winschoterzijl uit 1593, een tweetal zijlen bij de Boone(r)schans ten zuiden van Bad Nieuweschans en het Merijkezijltje in de Oude Dijk uit 1657.

Ten zuiden van Ulsda is in de Pekel Aa een verlaat of zijl aangelegd. De aanleg van dit verlaat moet na 1600 hebben plaatsgevonden, omdat de Pekel Aa aan het eind van de 16de eeuw de huidige loop heeft gekregen. Voor die tijd zou de Pekel Aa ten noorden van Ulsda hebben gelopen.

In 1636 werd het Beertserzijldiep van Winschoten naar Hongerige Wolf gegraven. De Beersterzijl werd in de Ganzedijk of Egyptische dijk aangelegd en reguleerde de afvoer van het water naar de Dollard. Ook het in 1657 gegraven Bellingwolderzijldiep waterde aanvankelijk via dit Beersterzijl af op de Dollard. In 1686 spoelde het Beersterzijl weg. In 1704 werd iets meer naar het oosten de Bellingwolderzijl aangelegd. Kort daarna werd bij deze zijlen een retranchement aangelegd: bij de Bellingwolderzijl een hoornwerk (aan weerszijden van de dijk) en bij het (voormalige) Beersterzijl een batterij.

Figuur 7 Bonnekaart van rond 1900 met daarop de (voormalige) zijlen bij Nieuweschans. Van noordwest naar zuidoost: Oude Zijl, tweede Oude Zijl en Zwijnezijl.

Bij de Langakker- of Nieuwe Schans werd in 1657 de Aa-Zijl aangelegd in de Schanskerdijk ten noordwesten van de vesting. Via deze zijl waterde de Westerwoldsche Aa af op de Dollard. Dit Aa-Zijl deed dienst tot 1661. De bedding van de Westerwoldsche Aa werd in 1661 iets naar het oosten verlegd en er diende een nieuw zijl te komen: het Vierkarspelenzijl (vanaf 1677 Tienkarspelenzijl en vanaf 1707 Oude Zijl genoemd). Oostelijk van deze zijl uit 1661 werd in het Zwijnsdiep (een kanaaltje dat van het Snikkediep naar de verlegde Westerwoldsche Aa liep) de Zwijnezijl aangelegd.

Na de bedijking in 1696 (Kroonpolder) en nieuwe bedijkingen aan de Duitse kant in 1707 (Bunder Interessenten Polder) werd het noodzakelijk iets noordelijker een nieuw zijl in de Westerwoldsche Aa aan te leggen: het (Oude) Statenzijl (1707). Na de bedijkingen in 1874 aan Nederlandse zijde en 1876 aan Duitse zijde werd de Nieuwe Statenzijl (1877) aangelegd.

<u>Kloosters</u>
In het Oldambt en Reiderland hebben zes kloosters gelegen: Heiligerlee, Goldhoorn, Midwolda, Nieuwolda, Palmar en Oosterreide. De drie laatstgenoemden zijn verdwenen bij Dollardinbraken. Na de reductie van Groningen in 1594 werden alle kloostergoederen in de provincie Groningen, voor zover niet in de Dollard verdwenen, geseculariseerd. Deze goederen werden aan het begin van de 17de eeuw verdeeld over de Stad, het Ommeland en de Provincie Groningen. In de Atlassen der Stads- en Provincielanden is een aantal kaarten met voormalig kloosterbezit opgenomen.

Palmar
De exacte locatie van het premonstratenzer klooster Palmar of Porta Major is niet meer te achterhalen. Het zou rond 1204 gesticht zijn. In 1288 werd Palmar genoemd bij een inventarisatie van de staat der kloosters na de eerste overstromingen in de 13de eeuw. Het klooster bezat onder andere kloostervoorwerken en landerijen bij Finsterwolde. Vanwege het aandringende water van de Dollard werden de goederen en bewoners van Palmar in 1447 verdeeld over de kloosters van Dokkum en Wierum. Waarschijnlijk verdwenen de resten van Palmar tussen 1509 en 1511 voorgoed in de golven.

Oosterreide (Reide)
Evenals Palmar is ook Oosterreide nog altijd onderdeel van de Dollard. Oosterreide lag nabij de Punt van Reide. In dit dorp was het Dominicaner nonnenklooster Reide gevestigd. Het klooster bleef aanvankelijk gespaard van overstromingen. In 1494 is sprake van verplaatsing van het klooster naar Winsum. Daarvoor was een aantal van de nonnen al overgeplaatst naar het klooster Dijkhuizen. Het is niet duidelijk wanneer het klooster is verlaten, vermoedelijk al in het begin van de 16de eeuw. Rond 1530 is het klooster afgebroken, waarschijnlijk om een blokhuis te Delfzijl te kunnen bouwen. Het dorp was of werd rond die tijd eveneens verlaten. Kort daarop verdween het in de Dollard.

Nieuwolda en Midwolda
Ten zuidoosten van Nieuwolda werd vóór 1247 het Benedictijnerklooster Woldkamp (*Campis Sylvae*) gesticht. Dit klooster was aanvankelijk in gebruik als dubbelklooster, maar om toe te kunnen treden tot de Cisterciënzer orde

moest er een splitsing plaatsvinden tussen een mannen- en een vrouwenklooster. In 1258 ging het mannenklooster over naar de Cisterciënzer orde met de abdij te Aduard als moederklooster. De vrouwen betrokken in 1259 een nieuw klooster bij Midwolda. Het Grijzevrouwenklooster bleef afhankelijk van het klooster van Menterwolde, ook nadat de mannen in 1299 wegens wateroverlast verhuisden naar Baamsum, ten zuiden van Termunten. Al in 1282 was duidelijk dat Campis Sylvae moest worden verplaatst en in 1290 is vermeld dat het (inmiddels) aan de oever van de Dollard lag. Het vrouwenklooster hield stand tegen de Dollard. In 1569 en 1574, tijdens de Tachtigjarige oorlog, werd het geplunderd door de watergeuzen. Toch bleven enkele nonnen hier wonen totdat het klooster in 1594 werd opgeheven.

Heiligerlee
In het begin van de 13de eeuw werd door Herderik van Schildwolde bij Heiligerlee het premonstratenzer klooster Mons Sinaï gesticht. Het klooster was gewijd aan Catharina van Alexandrië. De slag bij Heiligerlee op 23 mei 1568 vond plaats op de landerijen van Mons Sinaï. Het belang van het klooster was gedurende de 16de eeuw al afgenomen. Toen het klooster werd opgeheven waren er nog slechts zestien bewoners. De kloosterkerk en enkele gebouwen werden in 1597 verkocht. In 1624 werden de gebouwen beschadigd bij een Spaanse inval, waarna de opstallen langzamerhand werden gesloopt. In 1839 was alleen nog een deel van een oude kloostermuur zichtbaar.

Goldhoorn
Tussen Oostwold en Finsterwolde stond een commanderij van de Johannieter orde. Dit klooster komt voor het eerst voor in schriftelijke bronnen uit 1319, maar is waarschijnlijk al ouder. Het klooster viel onder de commanderij van Steinfurt. In de tweede helft van de 15de eeuw werd de zelfstandigheid van het klooster Goldhoorn opgeheven en werd het een voorwerk van de Johannieter commanderij te Oosterwierum, nu bekend als Heveskesklooster.

<u>Steenhuizen</u>
In de late middeleeuwen werden door hoofdelingen en aanzienlijken versterkte huizen of steenhuizen gebouwd. Steenhuizen stonden op lage heuvels en waren omgeven door een gracht. De huizen hadden een bescheiden grondvlak van acht bij tien meter, terwijl de hoogte van vijftien meter of meer daarentegen indrukwekkend was. De muren van steenhuizen waren erg dik, weerbaarheid speelde dus een belangrijke rol. In de gemeente Oldambt hebben voor zover nu bekend circa 60 steenhuizen gestaan waarvan de resten bij de Dollardinbraken met een pakket klei zijn afgedekt. Bij archeologische onderzoeken zijn de afgelopen vijftig jaar verscheidene steenhuizen aan het licht gekomen. In het verleden moeten op het grondgebied van de gemeente Oldambt honderden steenhuizen hebben gestaan. Alleen voor Midwolda is al sprake van 180 steenhuizen.

Figuur 8 Op luchtfoto's zijn ten zuiden van de A7 in het oude dorpsgebied van Scheemda diverse structuren, waaronder resten van steenhuizen, te herkennen.

Borgen en buitenplaatsen

Sommige steenhuizen groeiden in de loop der tijd uit tot borgen: verdedigbare complexen omgeven door brede grachten en singels. In de nieuwe tijd verloren de borgen hun defensieve functie. In de 17de en 18de eeuw lieten voorname families buitenplaatsen bouwen, bijvoorbeeld in Scheemda en Eexta.

Ennemaborg te Midwolda

In Midwolda staat de Ennemaborg, van oorsprong een 14de-eeuwse borg, die in de 18de eeuw werd verbouwd tot landhuis. Ten zuiden van de borg heeft eeuwenlang een productiebos gestaan dat aanvankelijk bedoeld was voor de scheepsbouw. Later werd het hout gebruikt voor de meubelindustrie en de huizenbouw. Hoewel het productiebos in de loop van de tijd is omgevormd tot een meer natuurlijk bos, is de oorspronkelijke structuur met rechte paden nog steeds aanwezig.

Ten zuiden en zuidoosten van de borg lagen de polder en veenderij van Ennemaborg. In 1801 zijn de laatste bewoners van de Ennemaborg gestart met de ontginning van 60 ha veen op hun grondgebied. In 1817 ging de borg over in handen van Friese beleggers die het landgoed door rentmeesters lieten beheren. In 1819 werd gestart met een grootscheepse ontginning van het veen (300 ha). In die tijd werd de hoofdwijk ofwel "Turfwijk" gegraven om de turf af te kunnen voeren naar het Winschoterdiep. In het veengebied lagen al rond 1830 twee ontginningslinten: Nijsiesoord (nu Niesoord) en Meerland.

Tiddingaborg ofwel Huningaborg te Beerta

Jonker Sebe Huninga van Oostwold (ca. 1605-1661) kwam door zijn huwelijk (rond 1625) met Tija Tiddinga in het bezit van de Tiddingaborg in Beerta (later Huningaborg geheten). Sebe Huninga bekleedde de functies van Groot Volmacht van het Oldambt, kerkvoogd te Beerta en Heer op de Tiddingaborg te Beerta. Zijn vader, jonker Ayolt Huninga van Oostwold (circa 1540-1637), bewoonde "het Olde Steenhuis" te Oostwold. De Tiddingaborg bleef nog een aantal generaties (tot 1837) in handen van de familie. De borg/boerderij werd in 1857 afgebroken en er werd een nieuwe boerderij op de borglocatie gebouwd, thans de Huningaheerd genaamd.

Huningaheerd te Oostwold

Het steenhuis dat ter plaatse van de latere boerderij Huningaheerd heeft gestaan, is waarschijnlijk in de 13de eeuw opgericht. Vanaf de 14de eeuw bewoonde de familie Huninga het steenhuis. Hemmo Huninga (geboren circa 1347) was gevolmachtigde van Oostwold en moet hier gewoond hebben. Zijn vader Upko Huninga (rond 1300 bij Basel geboren) werd door huwelijk Heer van de Uckoborg bij Jemmingen (Ost-Friesland).

Sassenheerd bij Nieuw Scheemda

Aan het begin van de 17de eeuw liet de drost en dijkgraaf Melle Conders een borg en een boerderij bouwen aan de Scheemderhamrik. Op het landgoed was volgens een verkoopakte uit 1689 een borg, tuinen, grachten, singels, etc. en de heemstede verkocht. In de volksmond werd het bezit ‘de Beijde Sassen’ genoemd. In 1708 is er nog sprake van een borg maar deze zal kort daarna zijn vervangen door een boerderij. De locatie wordt nu in de volksmond ’t Ol Haimstee of Hooghaim genoemd.

Villa De Esbörg te Scheemda

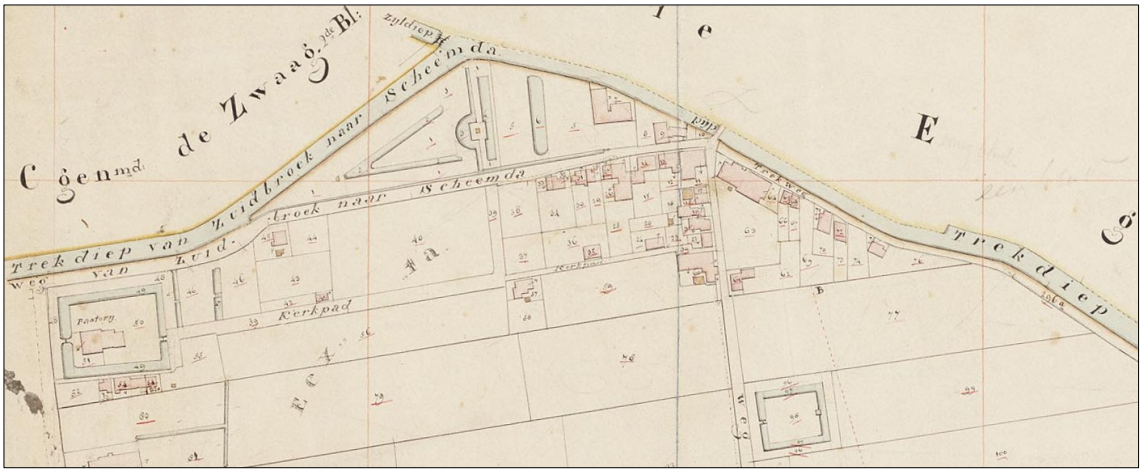
De familie Hesse liet dit monumentale pand vóór 1800 bouwen. Bij het pand was een prachtige tuin aanwezig met daarbij een viskenij en een snoekegat. In 1954 kreeg het pand de naam Esbörg en werd in gebruik genomen als dorpshuis/jeugdherberg. De voormalige tuin bij de Esbörg is nu deels bebouwd.

Figuur 9 Kadastrale minuut uit circa 1830 (Scheemda, blad E1) met daarop het terrein van De Esbörg te Scheemda met viskenij (langwerpige vijver) en snoekegat (ronde vijver).

Huize Vredenhoven te Eexta
De geschiedenis van dit huis gaat terug tot 1640. Het pand werd gebouwd aan de Trekvaart van Groningen naar Winschoten. Het huis werd in de loop der eeuwen uitgebouwd tot een voornaam landhuis met een schitterende tuin met lanen, grachten, hoven en singels. Onder de bewoners bevonden zich voorname families als Piccardt en Hora Siccama.

Op de kadastrale minuut uit omstreeks 1830 staat de bijzondere tuinaanleg tamelijk gedetailleerd aangegeven. Er zijn lanen en vijvers ingetekend en in het midden een stenen duivenhuis. In 1955 werd Huize Vredenhoven gesloopt, omdat het in verval was geraakt.

Figuur 10 Kadastrale minuut uit circa 1830 (Scheemda, blad F1) met in de driehoek tegen het Winschoterdiep aan Huize Vredenhoven met tuinen en links de Pastorie van Eexta.

<u>Schansen, vestingen en andere verdedigingswerken</u>
In de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648), Münsterse oorlogen en Franse tijd speelden de vestingen en schansen een belangrijke rol in het gebied. Langs de oostgrens van de provincie werd een verdedigingslinie aangelegd bestaande uit vestingen, schansen, (lei)dijken en andere verdedigingswerken. Ook werden er versterkingen bij zijlen aangelegd, omdat men op deze wijze inundaties kon controleren. Met het sluiten van sluizen konden gebieden onder water gezet worden, waardoor de vijand gehinderd werd.

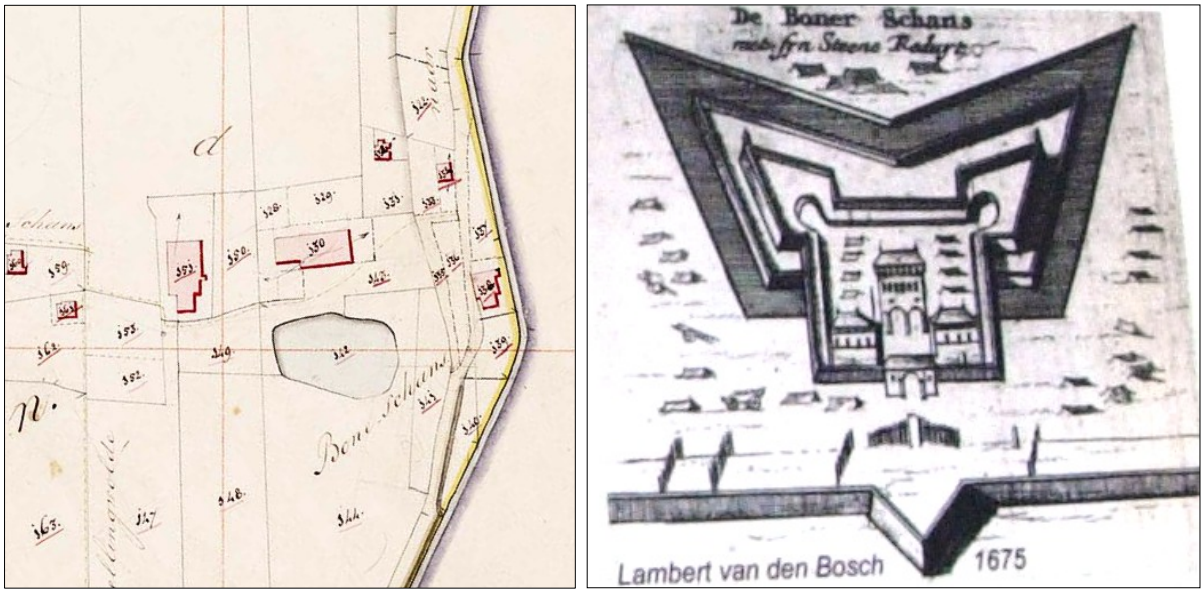
Vesting Winschoten
De vesting Winschoten is ontstaan op de plek van de nederzetting Winschoten. Op 18 september 1593 werd de kerk verschanst om weerstand te kunnen bieden aan de Spanjaarden. Men hield daar slechts anderhalve dag stand, maar in oktober heroverde graaf Willem Lodewijk Winschoten en liet daar een kleine vesting bouwen met negen bastions en een gracht. De schans kende drie poorten en twee waterpoorten daar waar de Rensel de vesting in- en uitstroomde. Het water van de buitengracht zal gevoed zijn met water uit de Rensel. De vesting Winschoten maakte deel uit van de linie die het Olde Retranchement werd genoemd en die vanuit het Hoetmansmeer langs de rond 1600 gekanaliseerde rivier de Pekel Aa naar de Dollard liep. Langs deze linie stonden ook de hieronder genoemde Bruggeschans en Winschoterzijlschans. Daarnaast kende de linie nog een aantal stenen redoutes of “steenhuizen” zoals ze op een kaart van E. Haubois uit 1651 worden genoemd. Het gaat hier waarschijnlijk om wachttorens van waaruit zowel de vijand als het (scheepvaart)verkeer in de gaten werd gehouden.

De vesting Winschoten zelf heeft kort na 1672 zijn strategische betekenis verloren. Daarna begon de vesting in verval te raken en zijn de vestingwerken in de loop van de 18de eeuw geslecht.

Winschoterzijlschans en Bruggeschans
De vesting Winschoten kende twee voorschansjes, namelijk de Bruggeschans en de Winschoterzijlschans. Beide schansen werden aangelegd op een dijk op de noordelijke oever van de Pekel Aa. Deze schansen zijn eveneens in 1593 gebouwd in opdracht van Willem Lodewijk. De Winschoterzijlschans lag ten oosten van Winschoten op de plek waar de Rensel en de Pekel Aa bij elkaar komen. De Bruggeschans heeft ten zuiden van Winschoten gelegen op de kruising van de weg van Winschoten naar Blijham en de Pekel Aa.

Boonerschans of Booneschans
Op de Hamdijk, een deel van de oudste dijk (1545) rond de toenmalige Dollardboezem, werd in 1589 een redoute ofwel geheel omsloten veldschans aangelegd. Deze schans was gebouwd in de vorm van een hoornwerk en had twee bastions, een onderwal en een gracht. Vanuit deze schans had men controle op de uitwatering middels de Dünebroekerzijl in de Dollarddijk. De schans verloor haar betekenis toen de Dollard verder werd ingepolderd.

De schans werd in 1851 geslecht. Alleen een verbreding en verhoging in de Hamdijk en een knik in de rijksgrens laten nog zien waar de Boonerschans heeft gelegen.

Figuur 11 Links de kadastrale minuut uit 1830 (detail Nieuweschans, blad B2) met de locatie van de Boonerschans, rechts een tekening uit 1675 van de hand van Lambert van den Bosch.

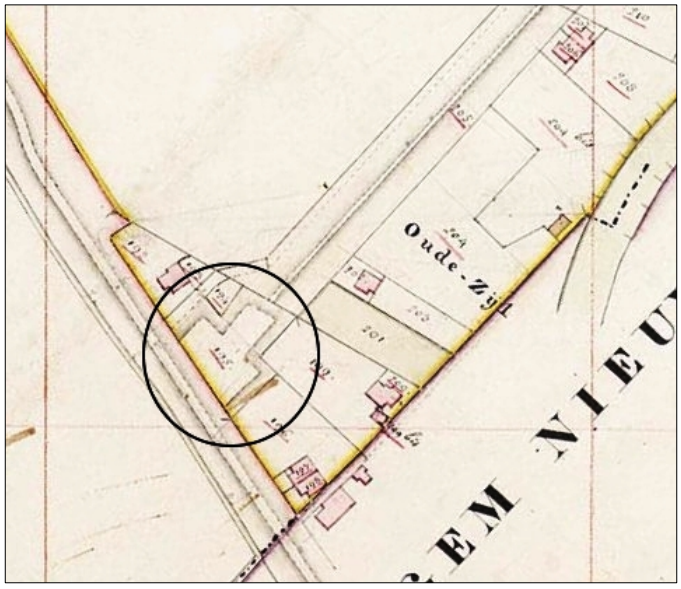
Langakker- of Nieuweschans
In 1605 werd een deel van de oostelijke Dollardboezem ingepolderd en ontstond de polder met de naam Bunderneuland. Bij de noordwesthoek van deze polder werd een uitwateringssluis aangelegd, de Bunderzijl. In 1628 werd bij deze zijl de Langakker- of Nieuwe Schans aangelegd, die de functie van de Bellingwolderzijlschans (Oudeschans; uit 1593) moest overnemen. De Bellingwolderzijlschans was door de inpoldering van 1626 namelijk een eind van zee komen te liggen. De Langakkerschans werd aangelegd op een hoger gelegen landtong (kleigrond) die buiten de Dollarddijk lag en waar de boeren in die tijd hun vee konden laten grazen. De vesting werd opgeworpen ter bescherming van de enige overgang door de Duits-Nederlandse grensvenen. Ook kon men de vaarroutes via de Westerwoldsche Aa en de Dollard in de gaten houden.

De Langakker- of Nieuweschans had de vorm van een vijfhoek met bastions, was voorzien van een onderwal en omgeven door grachten. De schans beschikte over twee poorten: de Winschoterpoort aan de noordkant en de Bellingwolderpoort aan de zuidkant. In 1744 werd de schans verbeterd naar de nieuwe normen die voor schansen golden. Na de Franse bezetting van 1795-1813 raakte de schans in verval en in 1870 werd de vesting opgeheven. Het oude stratenpatroon van Nieuweschans zoals dat vanaf de 17de eeuw werd aangelegd, is nog steeds aanwezig.

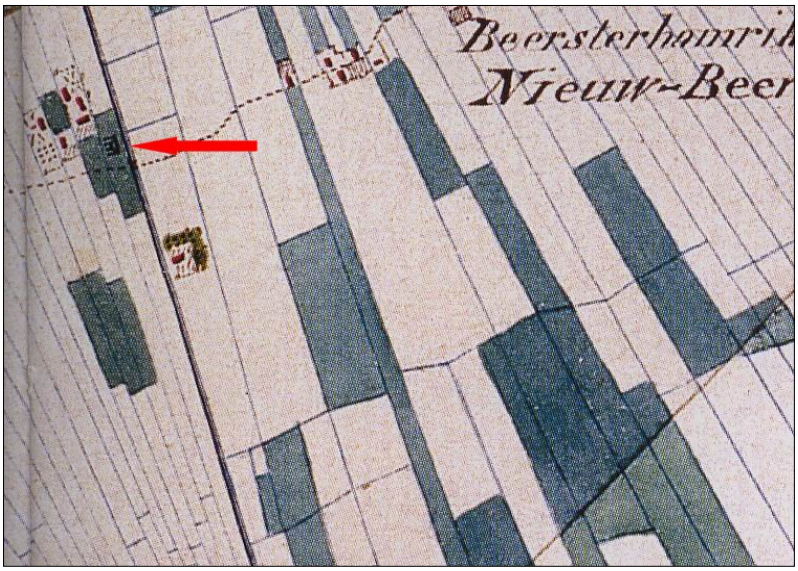
Figuur 12 Kadastrale minuut uit circa 1830 (beide afbeeldingen detail Nieuweschans, blad A2) van de Langakker- of Nieuweschans.

Redoute Oudezijl bij Nieuweschans
Bij de Oudezijl moet een redoute (geheel omsloten veldschans) zijn aangelegd. Deze redoute werd in 1673 zonder slag of stoot ingenomen door de vijand en is vanaf die tijd niet meer vermeld. Wel is deze locatie op de kadastrale minuut uit circa 1830 nog in eigendom van het Koninkrijk der Nederlanden (figuur 13).

Figuur 13 Kadastrale minuut uit circa 1830 (detail Beerta, blad C3) met binnen de zwarte cirkel de redoute bij Oude Zijl.

Batterij aan de Beersterhamrik
Deze batterij of redoute is rond 1796 aangelegd op de plek waar de weg over de Beersterhogen het Bellingwolderzijldiep kruiste (figuur 14, bij rode pijl). De redoute is in 1854 opgeheven.

Figuur 14 Uitsnede uit de Atlas van Huguenin (1819-1829) met bij de rode pijl de batterij aan de Beersterhamrik.

Tenaille bij Oude Statenzijl (Generaliteits of Staaten Zijl)
In 1707 werd bij het huidige Oude Statenzijl gelijktijdig met het sluiscomplex een versterking aangelegd. De tenaille werd aan de oostkant van de Westerwoldsche Aa gebouwd over de dijkweg die daar vanuit Ostfriesland het Groningse gebied binnenkwam (figuur 14). De bouw van de Statenzijl werd noodzakelijk na de bedijking van de Kroonpolder in 1696. De Langakker- of Nieuwe Schans met bijbehorende zijlen was een eind van zee komen te liggen. Met de versterking van dit sluiscomplex werd het mogelijk de doorgang vanaf de Dollard op een noordelijker punt af te sluiten.

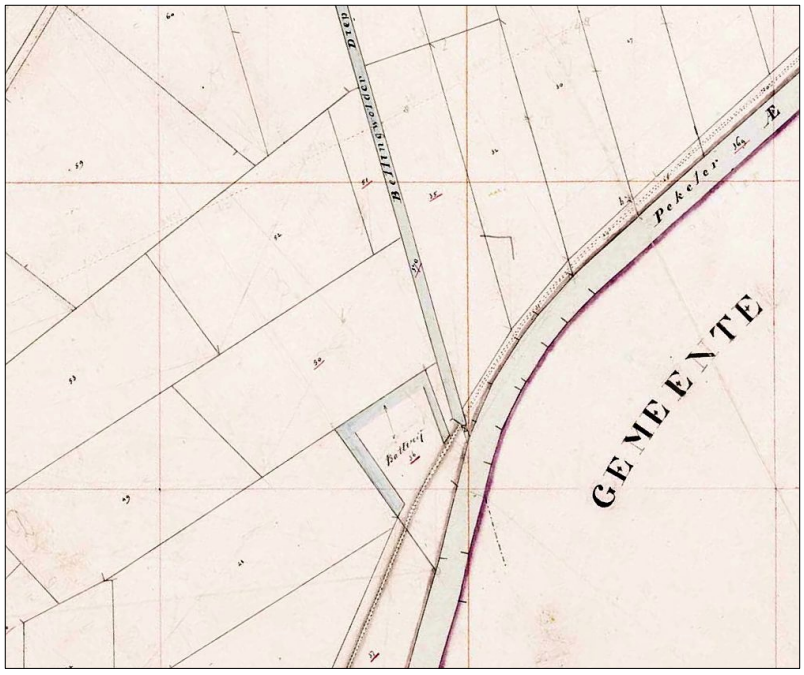
Figuur 15 Uitsnede uit de Hottinger-atlas (1773-1794) met daarop aangegeven de tenaille bij het sluiscomplex Staate Ziel (Oude Statenzijl) ten oosten van de Westerwoldsche Aa. De kaart is min of meer noordgericht.

Batterijen langs de Aa-dijk
Langs de dijk op de westelijke oever van Westerwoldsche Aa werden ter bescherming van de doorgang vanaf de Langakker- of Nieuweschans naar zee ook nog zeven batterijen gebouwd. Vier batterijen ten noorden van (Oude) Statenzijl en drie tussen Statenzijl en Nieuweschans (aangelegd tussen 1745 en 1870). De meest zuidelijke batterij ligt bij het sluiscomplex Oude Zijl, dat in 1657 al is aangelegd. Het gaat hier om de redoute/batterij ter plaatse van de aansluiting van de Aa-dijk op Skanskerdijk.

Stocksterhorn
Bij Stocksterhorn (huidige Drieborg) werd bij de Skanskerdijk (1657) rond 1670 een schansje aangelegd. De exacte locatie van dit schansje is niet terug te vinden op historisch kaartmateriaal.

Beersterzijlschans en Bellingwolderzijlschans
In 1636 en 1704 werden respectievelijk de Beersterzijl en de Bellingwolderzijl aangelegd in de Egyptische Dijk. Deze zijlen hadden naast een waterafvoerende functie ook nog een militaire functie. Rond 1796 werden de Bellingwolder- en Beersterschansen aangelegd ter bescherming van deze zijlen. In tijden van oorlog kon men door het niet openen van de zijlen het water binnendijks ophouden en het omliggende land op die manier onder water zetten.

Redoute van Ulsda
Bij Ulsda is in de 17de eeuw een redoute gebouwd die in 1870 weer ontmanteld is. De redoute was rechthoekig van vorm en omgeven door een aarden wal en een watervoerende gracht. Op de kadastrale minuut uit circa 1830 is sprake van een batterij.

Figuur 16 Redoute van Ulsda op de kadastrale minuut uit circa 1830 (daar batterij genoemd).

In de Carel Coenraadpolder, op de dijk bij het huidige Ambonezenbosje, stond van 1942 tot 1945 de 'Batterie Dollard Süd'. Dit Duitse verdedigingswerk was onderdeel van een verdedigingsgordel rondom Emden. In de barakken waren ongeveer 150 soldaten gelegerd. De geschutstelling beschikte over vier zware kanonnen. In de nacht van 24 op 25 april 1945 werd de geschutstelling door de geallieerden overwonnen en vernietigd.

<u>Stad, dorpen en buurtschappen</u>

Stad en dorpen
Beerta, Eexta, Finsterwolde, Heiligerlee, Midwolda, Nieuw-Beerta, Nieuweschans, Nieuwolda, Nieuw-Scheemda, Oostwold, Scheemda, 't Waar, Westerlee, Winschoten, Zuiderveen

Buurtschappen
Beersterhoogen, Bikkershorn (bij Westerlee), Boone(r)schans, Bovenburen (Winschoten), Bovenstreek (ten zuidwesten van Westerlee), Bovenstreek (Winschoten), De Garsten (Winschoten), De Kamp (bij Nieuwolda Oost), Drieborg, Eextahaven (bedrijventerrein), Eexterzwaag (ten zuiden van Scheemderzwaag), Ekamp, Finsterwolderhamrik, Ganzedijk, Goldhoorn, Hamdijk, Hardenberg, Hongerige Wolf, Kloosterholt (bij Heiligerlee), Kostverloren, Kromme Elleboog, Kroonpolder, Meerland, Napels, Niesoord, Nieuwolda-Oost, Nieuwe Statenzijl, Oostereinde (Winschoten), Oosterwolderpolder, Oostwolder Hamrik, Oudedijk, Oude Statenzijl, Oudezijl, Stadspolder, Scheemdermeer (met de voormalige strokartonfabriek De Toekomst), Scheemderzwaag, Scheveklap, Tranendal, Ulsda, Veenhuizen, St. Vitusholt (Winschoten), Westeind, Winschoterhoogebrug (schans)

Winschoten
De nederzetting Winschoten is in de middeleeuwen (mogelijk in de 11de eeuw) ontstaan op de plek waar de handelsweg tussen Groningen en Munster de watergang de Rensel kruiste. De middeleeuwse nederzetting was destijds deels gelegen op veen en deels op een pleistocene opduiking. Winschoten omvatte in de late middeleeuwen een kern ter hoogte van de huidige middeleeuwse kerk (13de eeuw).

Het ontstaan van het kerspel Winschoten is gerelateerd aan het klooster Corvey. De patroon van Corvey, St. Vitus, is eveneens de patroon van de kerk van Winschoten. Het economisch bestaan van Winschoten was verbonden met de grootschalige veenontginningen die in de middeleeuwen in het Wold-Oldambt en het Reiderland plaatsvonden.

Vanwege de strategische ligging van Winschoten aan een doorgaande handelsweg werd hier aan het eind van de 16de eeuw in opdracht van graaf Willem Lodewijk van Nassau een vesting gebouwd. De historische kern kwam in feite binnen deze vesting te liggen. De vesting diende daarnaast als aanvoerplaats en magazijn voor de schansen ten oosten ervan. Van hieruit werden (via het Winschoterdiep) Nieuweschans, Booneschans, Oudeschans en Bourtange bevoorraad. In de loop van de 18de eeuw heeft men de ontmanteling van de vesting Winschoten ter hand genomen, omdat de vestingwerken overbodig waren geworden.

Figuur 17 Kadastrale minuut uit circa 1830 (detail Winschoten, blad F3) met de middeleeuwse kern van Winschoten rond de kerk.

De structuur van de middeleeuwse nederzetting Winschoten verdween door de aanleg van de vesting. Met de aanleg van het (oude) Winschoterdiep ontstond de flankerende bebouwing langs de Langestraat, parallel aan het diep (figuur 18). Tot ver in de 20ste eeuw kende Winschoten nog meer buurtschappen of buurten, maar deze zijn in de loop van die eeuw opgeslokt door de stad Winschoten (Bovenburen, De Garsten) of verdwenen (Bovenstreek).

Figuur 18 Kadastrale minuut uit circa 1830 (detail Winschoten, blad F3) met het Winschoterdiep en de bewoningslinten parallel hieraan.

Scheemda
Het middeleeuwse Scheemda lag tot het begin van de 16de eeuw 1,5 km noordelijker dan het huidige Scheemda. Scheemda was van oorsprong een veenontginningsnederzetting en werd vermoedelijk in de 12de eeuw gesticht. Wateroverlast noopte de bewoners hun dorp te verlaten en iets zuidelijker een nieuw dorp te stichten in een hoger gelegen gebied. Bij onderzoek op de locatie van het verdronken dorp zijn de resten van twee kerken en van de bijbehorende nederzetting aangetroffen. De oudste kerk werd in het eerste kwart van de 13de eeuw gebouwd en in de tweede helft van diezelfde eeuw alweer vervangen. De kerk in het huidige Scheemda zou in 1515 zijn gebouwd.

Eexta
Het dorp Eexta is in de middeleeuwen ontstaan op hoger gelegen zandgronden. De voormalige kerk van Eexta (een kruiskerk) werd in de 13de eeuw (circa 1275) gebouwd. Mogelijk heeft deze kerk nog een voorganger gehad, gezien

de vondst van een sarcofaagdeksel uit de 12de eeuw op het kerkhof. De nog steeds aanwezige pastorie dateert uit de 13de eeuw en is een van de oudste pastorieën in Groningen. Eexta is inmiddels aan Scheemda vastgegroeid.

Heiligerlee
Deze plaats heette in de middeleeuwen Asterlee (circa 1300) of Oosterlee. Vóór 1230 werd hier het klooster Mons Sinaï gesticht. Bij Heiligerlee vond op 23 mei 1568 de slag plaats tussen de Staatse troepen (onder leiding van Lodewijk en Adolf van Nassau) en het Spaanse leger (begin van de Tachtigjarige Oorlog).

Westerlee
Dit dorp werd gesticht vanuit het klooster te Heiligerlee. Het klooster stichtte de kerk van Westerlee en bezat hier vele goederen. De middeleeuwse kerk werd in de 18de eeuw vervangen door de huidige kerk.

Midwolda
Ook het middeleeuwse Midwolda lag oorspronkelijk noordelijker dan het huidige lintdorp met die naam. Het dorp werd vermoedelijk gesticht in de 10de of 11de eeuw vanuit de wierden op de oever- of kwelderwal die oorspronkelijk de zuidelijke oever van de rivier de Eems vormde. In Midwolda werd rond 1200 een grote basiliek met vier torens gebouwd. Midwolda nam in de middeleeuwen een voorname plaats in en was te beschouwen als hoofdplaats van het Wold-Oldambt. Het zegel van het Oldambt uit 1347 droeg een afbeelding van de Midwolder viertorenkerk. Behalve de grote kruisbasiliek kende het middeleeuwse Midwolda volgens schriftelijke bronnen (opgetekend in 1565) ook nog 180 (!) stenen huizen. Bij overstromingen in de loop van de 15de eeuw ging een groot deel van het oude Midwolda ten onder. De middeleeuwse kerk overleefde in eerste instantie de Dollardoverstromingen, maar werd in 1738 wegens bouwvalligheid afgebroken.

Oostwold
De oudste nederzetting van Oostwold lag even ten noorden van het huidige dorp. Puin van de gesloopte kerk zou gebruikt zijn om de dijk te versterken die rond de Dollardboezem was aangelegd. Het dorp Oostwold lag tot in de 16de eeuw aan de rand van de Dollard.

Nieuwolda
Nieuwolda heette aanvankelijk Midwolderhamrik, het buitengebied van Midwolda. Door het ontstaan van de westelijke Dollardarm werd Midwolderhamrik gescheiden van het moederdorp. Bij Nieuwolda stond in de 13de eeuw het klooster Menterwolde ofwel Campus Silvae. Dit klooster werd al in 1299 verlaten vanwege wateroverlast.

Nieuw Scheemda
Het dijkdorp Nieuw Scheemda is aan het eind van de 16de eeuw ontstaan. Oorspronkelijk werd het dorp Scheemderhamrik genoemd.

't Waar
't Waar vormt een dubbeldorp met Nieuw Scheemda. 't Waar is in de 17de eeuw ontstaan en genoemd naar de keersluis (waor) die in 1622 in het Termunterzijldiep aangelegd was.

Beerta
De veenontginningsnederzetting Beerta is in de middeleeuwen waarschijnlijk vanuit Ulsda gesticht. De naam Berda (Beerta) komt voor in schriftelijke bronnen uit het jaar 1391. Het oorspronkelijke Beerta lag ten oosten van het huidige Beerta. Aan de Ulsderweg zijn de resten van een middeleeuwse kerk aangetroffen (AMK-terrein 6826). Vanwege wateroverlast en Dollardinbraken werd de nederzetting naar het westen opgeschoven, naar de daar aanwezige hogere gronden. De kerk van het huidige Beerta werd in 1506 gebouwd.

Nieuw-Beerta
Het gebied rondom Nieuw-Beerta werd in de 17de eeuw ingepolderd. Langs de dijk ontstond het lintdorp Nieuw-Beerta.

Finsterwolde
Finsterwolde was oorspronkelijk een dubbeldorp bestaande uit Westfinsterwolde en Oostfinsterwolde. Deze beide dorpen werden geteisterd door wateroverlast en Dollardoverstromingen. Uiteindelijk werd Oostfinsterwolde verlaten, terwijl Westfinsterwolde al in de 13de eeuw werd verplaatst naar hogere gronden die even zuidelijker lagen. Vanaf het moment dat Oostfinsterwolde verdween, heette Westfinsterwolde gewoon Finsterwolde. De kerk in het huidige Finsterwolde dateert uit circa 1275. Van Oostfinsterwolde zijn de sporen teruggevonden op ongeveer 2 km ten oosten van het huidige dorp (AMK-terrein 6828).

Bad Nieuweschans (tot 2009 Nieuweschans geheten)
Dit dorp is ontstaan uit de vesting Langakkerschans of Nieuwe Schans, die in 1628 op een iets hoger gelegen kleistrook (de Lange Akkeren) bij de noordwesthoek van het in 1605 ingepolderde Bunderneuland is aangelegd. De vesting werd opgeworpen ter bescherming van de enige overgang door de Duits-Nederlandse grensvenen. In 1882 werd de vesting ontmanteld en kon het dorp zich verder ontwikkelen.

3. Archeologische waarden en verwachtingen

De beleidsadvieskaart uit 2010 en de actualisatie hiervan uit 2015 zijn gebruikt als uitgangspunt voor de inventarisatie van de bekende en aantoonbaar te verwachten archeologische waarden. De archeologische waarden- en verwachtingen zijn in 2010 op basis van de toen beschikbare bronnen en geldende (wetenschappelijke) kennis op de beleidsadvieskaart opgenomen. Sinds het opstellen van deze kaarten zijn nieuwe en betere (digitale) bronnen beschikbaar gekomen die het mogelijk maken de archeologische verwachting verder te verfijnen en accurater te maken. Zo zijn er gedetailleerde satellietopnamen beschikbaar, is het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) vele malen nauwkeuriger geworden en is het gemakkelijker geworden om historische kaarten te vertalen naar een hedendaagse projectie (georefereren).

3.1 Inventarisatie bekende archeologische waarden

In deze fase is een hernieuwde inventarisatie gemaakt van bekende archeologische waarden. Het gaat in eerste instantie om in de archeologische database Archis geregistreerde terreinen (AMK-terreinen) en vondstlocaties. Daarnaast is gekeken naar vindplaatsen die door onderzoek aan het licht zijn gekomen.

AMK-terreinen

In de gemeente Oldambt zijn 43 terreinen opgenomen op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK). De gemeente kent één archeologisch rijksmonument (AMK-nummer 6806; rijksmonumentnummer 508081). Het betreft een terrein met resten van de 12de-eeuwse kruisbasiliek met kerkhof in het oude dorpsgebied van Midwolda.

Het kan voorkomen dat de geregistreerde contour van een AMK-terrein niet precies overeenkomt met de ligging van de vindplaats zoals aan de hand van andere bronnen is vast te stellen. Daarom is bekeken of archeologische en niet-archeologische bronnen aanleiding gaven tot aanpassing of uitbreiding van de AMK-terreinen. Hiervoor is gebruik gemaakt van archeologische onderzoeken, historische kaarten, hoogtekaarten en lucht- en satellietfoto's.

Zoals in 2010 al geconstateerd bleken twee AMK-terreinen niet met de juiste omvang op de Archeologische Monumentenkaart te zijn opgenomen. Daarom hebben deze terreinen op de waarden- en verwachtingenkaart een uitbreiding gekregen. Het gaat om de contour van de vesting (en daarmee de grens van de stadskern) van Winschoten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd (AMK-nummer 15275) en om een overslibde nederzetting uit de late middeleeuwen aan de noordwestkant van Oostwold (AMK-terrein 6809).

Voor alle AMK-terreinen is bekeken of er na aanwijzing nog archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden en wat de resultaten daarvan waren. De gerapporteerde onderzoeken bleken geen aanleiding te geven om (delen van) AMK-terreinen vrij te geven.

Na controle zijn de op te nemen AMK-terreinen ingedeeld naar hoofdperiode (en indien mogelijk archeologische periode) en complextype. Wanneer een AMK-terrein betrekking had op sporen en vondsten uit meerdere perioden en/of van verschillende complextypen, dan is de registratie gesplitst. Een voorbeeld daarvan zijn terreinen waar zowel vondsten uit het mesolithicum als sporen uit de middeleeuwen zijn aangetroffen.

Vondstlocaties

Vondstlocaties zijn locaties waar archeologische vondsten of waarnemingen zijn gedaan. Het gaat bijvoorbeeld om waarnemingen die tijdens archeologisch onderzoek zijn gedaan of vondstmeldingen door amateurarcheologen. Op de archeologische beleidsadvieskaart uit 2010 zijn 134 vondstlocaties uit Archis opgenomen en op de concept-beleidsadvieskaart uit 2015 192 vondstlocaties. In het huidige archeologiebeleid van de gemeente Oldambt hebben deze vondstlocaties inclusief een bufferzone van 25 meter een dubbelbestemming Waarde - Archeologie 1.

Voor de nieuwe waarden- en verwachtingenkaart zijn alle vondstlocaties in de gemeente opnieuw tegen het licht gehouden. Als basis is het meest recente bestand met vondstlocaties uit Archis3 gebruikt (peildatum 1 september 2023). Van alle 227 in Archis geregistreerde vondstlocaties is bekeken of deze een directe aanwijzing vormen voor een vindplaats. Niet alle registraties bleken daadwerkelijk op een vindplaats te wijzen. Een aantal vondstregistraties heeft betrekking op archeologisch onderzoek waarbij juist geen vondsten of sporen zijn aangetroffen. Ook was een aantal registraties niet specifiek genoeg. Vondstregistraties met een onduidelijk en/of niet-dateerbaar complextype of met globale x,y-coördinaten konden niet worden gebruikt om beleidsregels aan te koppelen.

Daarnaast bleek sprake van vindplaatsen die al volledig waren onderzocht of die zonder onderzoek zijn verdwenen (bijvoorbeeld bij de aanleg van Blauwestad). Ook vondsten die binnen een AMK-terrein zijn gedaan, zijn niet meer apart op de kaart opgenomen. Uiteindelijk zijn 86 vondstlocaties opgenomen op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart.

Deze vondstlocaties zijn vervolgens ingedeeld naar hoofdperiode (en indien mogelijk archeologische periode) en complextype. De vondsten zijn zo goed mogelijk toegewezen aan een van de eerdergenoemde hoofdperioden. Waar mogelijk is de periode-aanduiding uit Archis aangehouden. Wanneer een vondstlocatie betrekking had op sporen en vondsten uit meerdere perioden en/of van verschillende complextypen, dan is de registratie gesplitst. Een voorbeeld daarvan is een mesolithische vindplaats waar ook aardewerk en sporen uit de middeleeuwen zijn gevonden.

Andere bekende vindplaatsen
Naast AMK-terreinen en vondstlocaties zijn nog twee vindplaatsen opgenomen. Het betreft enkele steenhuislocaties die tijdens onderzoek zijn aangetroffen in het oude dorpsgebied van Midwolda. Het eerste terrein ligt aansluitend aan AMK-terrein 7206. Het betreft sporen van middeleeuwse steenhuizen die in 2009 bij archeologisch onderzoek door RAAP zijn aangetroffen (Schabbink 2013) en in de bodem behouden zijn. Het tweede terrein ligt ten westen van het rijksbeschermde terrein van de kruisbasiliek met kerkhof bij Midwolda (Ol'kerke) en bevat de resten van tenminste zes steenhuizen. Beide terreinen waren al opgenomen op de beleidsadvieskaart uit 2010 en de concept-beleidsadvieskaart uit 2015.

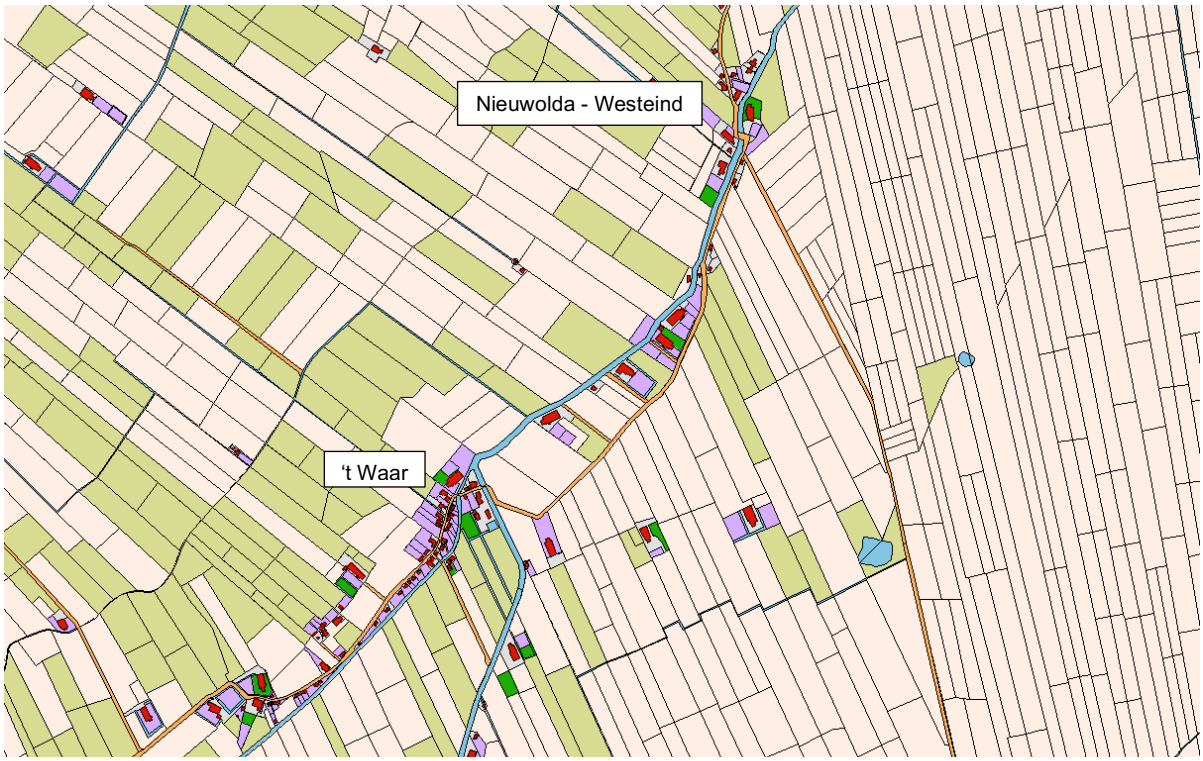
3.2 Inventarisatie vindplaatsen historische (cartografische) bronnen
Op basis van historische bronnen en historisch kaartmateriaal zijn aanvullende verwachte archeologische vindplaatsen geïnventariseerd. Het gaat niet om bekende vindplaatsen, maar om vindplaatsen die op een specifieke locatie te verwachten zijn op basis van (een combinatie van) historische kaarten, literatuur, luchtfoto's, hoogtekaarten, etc. Ook voor deze vindplaatsen is een indeling naar hoofdperiode (en indien mogelijk archeologische periode) en complextype gebruikt. Het betreft vrijwel uitsluitend vindplaatsen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd.

Het gaat om steenhuizen, borgen, vestingen/schansen, dorpskernen, boerderijplaatsen, kerk- en kloosterterreinen, kerkhoven en begraafplaatsen, dijken (veendijken, Dollarddijken), waterlopen, wegen, bruggen en sluizen/zijlen.

Hieronder worden deze vindplaatsen per categorie verder toegelicht en wordt aangegeven in hoeverre de inventarisatie afwijkt van de eerdere beleidsadvieskaart(en). Voor alle verwachte vindplaatsen geldt dat de ligging en contouren zijn gecontroleerd en waar nodig gecorrigeerd op basis van onder meer historische kaarten, hoogtekaarten en lucht- en satellietfoto's.

Historische kernen en bebouwingszones
Historische kernen en bebouwingszones vormen een aanwijzing voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. Het betreft vooral de historische dorpsgebieden van nog bestaande dorpen en gehuchten. Uitgangspunt voor de begrenzing van de bebouwingszones en kernen is de kadastrale minuut uit de vroege 19de eeuw.

De laatmiddeleeuwse dorpsgebieden van bijvoorbeeld Scheemda, Midwolda en Beerta zijn niet als historische bebouwingszone opgenomen. Het gaat hier om uitgestrekte landbouwgebieden met verspreid gelegen bebouwing die op basis van de huidige kennis niet ruimtelijk te begrenzen zijn. Bekende steenhuislocaties van deze dorpen zijn opgenomen in de categorie 'steenhuizen'. In dit soort oude dorpsgebieden moet wel rekening worden gehouden met de aanwezigheid van middeleeuwse resten. Veel van deze resten gaan schuil onder een pakket Dollardklei.

Figuur 19 De historische bebouwingszone 't Waar en Nieuwolda-Westeind op de gedigitaliseerde kadastrale minuut uit de vroege 19de eeuw.

Op de beleidsadvieskaarten vielen voormalige tichelwerken, historische fabrieksterreinen en oude sluiscomplexen ook onder de categorie ‘historische kernen en bebouwingszones’. Op de nieuwe waarden- en verwachtingenkaart zijn deze gesplitst. Tichelwerken en fabrieksterreinen vallen onder de nieuwe categorie ‘Historische industrie en nijverheid’; de sluiscomplexen vallen nu onder de categorie ‘Historische sluizen en zijlen’.

Op de concept-beleidsadvieskaart uit 2015 waren ook de beschermde dorpsgezichten opgenomen. De aanwijzing als beschermd dorpsgezicht heeft echter betrekking op de ruimtelijke cultuurhistorische waarde van een gebied. Omdat deze aanduiding geen archeologische betekenis of meerwaarde heeft, is deze niet meer opgenomen op de nieuwe waarden- en verwachtingenkaart.

De begrenzing van de historische kernen en bebouwingszones is ten opzichte van de eerdere beleidsadvieskaart verfijnd. Ook zijn enkele aanvullende bebouwingszones opgenomen (Nieuwolda-Westeind, Nieuw-Scheemda, ’t Waar, Nieuw-Beerta, Bovenburen, Hongerige Wolf).

Op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart staan de volgende historische kernen en bebouwingszones:
- Historische kern van Winschoten en het St. Vitusholt;
- Historische bebouwingszone Bovenburen ten noorden van Winschoten.
- Historische kern van Nieuweschans (binnen de wallen van de vesting uit 1628);
- Historische bebouwingszones van Heiligerlee en Westerlee langs de Hoofdweg (late middeleeuwen-nieuwe tijd). De oudere middeleeuwse erven op afstand van de Hoofdweg zijn als historische boerderijplaatsen opgenomen;
- Historische dorpskern van Scheemda (late middeleeuwen-nieuwe tijd);
- Historische dorpskern van Nieuw-Scheemda (vroege nieuwe tijd);
- Historische dorpskern van Eexta (late middeleeuwen-nieuwe tijd);
- Historische dorpskern van Midwolda (late middeleeuwen-nieuwe tijd);
- Historische dorpskern van Oostwold (late middeleeuwen-nieuwe tijd);
- Historische dorpskern van Finsterwolde (late middeleeuwen-nieuwe tijd);
- Historische dorpskern van Nieuwolda (vroege nieuwe tijd);
- Historische bebouwingszone Nieuwolda-Westeind rondom kruising Hoofdweg – Termunterzijldiep (15de eeuw);
- Historische bebouwingszone ’t Waar (vroege nieuwe tijd);
- Historische dorpskern van Beerta (late middeleeuwen-nieuwe tijd);
- Historische dorpskern van Nieuw-Beerta (17de eeuw);
- Bebouwingslint Stoksterhorn/Drieborg & Oudedijk (17de eeuw);
- Historische bebouwingszone van Hongerige Wolf/Finsterwolderhamrik tussen de Ganzedijk en het Beerster(zijl)diep (nieuwe tijd);
- Historische bebouwingszone Ulsda (late middeleeuwen-nieuwe tijd);

<u>Kloosters, kerken, kerkhoven, begraafplaatsen en pastorieën</u>
Op de nieuwe waarden- en verwachtingenkaart is onderscheid gemaakt tussen de complextypen ‘religie’ en ‘begraven’. Onder het complextype religie vallen de kloosterterreinen, kerken en kerktorens en pastorieën. Onder het complextype begraven vallen de kerkhoven en begraafplaatsen. Dit houdt in dat een eerdere aanduiding ‘kerkterrein’ in de GIS-bestanden nu is gesplitst in ‘kerk’ (religie) en ‘kerkhof’ (begraven). Ook pastorieterreinen zijn apart opgenomen. Verder hebben er een aantal inhoudelijke wijzigingen plaatsgevonden:

- De synagoge in Bad Nieuweschans is niet meer opgenomen op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart. Deze stond op de beleidsadvieskaart vanwege de cultuurhistorische waarde maar is ook beschermd als rijksmonument. Omdat hier geen voorgangers worden verwacht, is er geen sprake van een archeologische waarde.
- De volgende terreinen zijn toegevoegd: kloosterterreinen bij Heiligerlee en Midwolda, ‘nieuwe’ pastorie van Westerlee, Ol’ Kerke Midwolda, Ol’ kerkhof Scheemda en de oude algemene begraafplaats Bad Nieuweschans
- De begraafplaats Sint Vitusholt is gesplitst in een Joods en een algemeen deel
- Het terrein van Kappelda Berto bij Exterhuis is in noordelijke richting uitgebreid. Op lucht- en satellietfoto’s uit 2020 is een duidelijk grondspoor van een west-oost georiënteerd gebouw met afmeting van circa 30x12 meter te zien (zie figuur 20).
- Het middeleeuwse kerkterrein van Oostfinsterwolde is in westelijke richting uitgebreid. Op de luchtfoto uit 2019 zijn twee vage grondsporen zichtbaar. Deze volgen de oriëntatie van de oude verkaveling en lijken overeen te komen met twee kleine verhogingen op de AHN4. Het is onduidelijk of het hier gaat om de locatie van de kerk of om steenhuizen van het oude dorp Oostfinsterwolde.
- De mogelijke kerkplaats en hof in de Stadspolder is vervallen. Er zijn geen aanwijzingen dat hier daadwerkelijk een kerk(hof) heeft gelegen. Er is sprake van verwarring met de kerk en het kerkhof van Wynedaham bij Nieuw-Beerta.

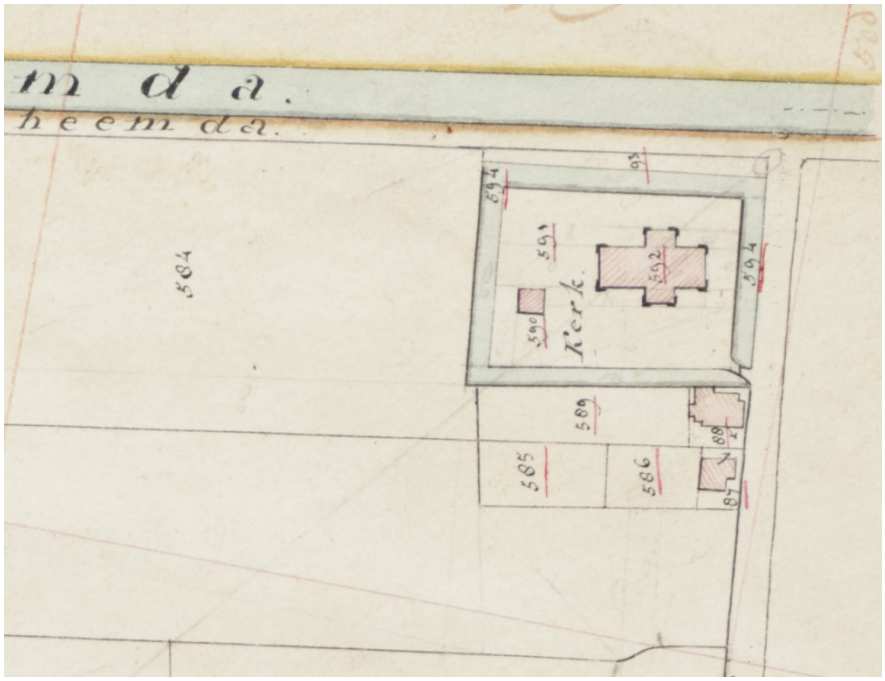

Figuur 20 Satellietopname (Superview-1 25-04-2020 11:09:47) van een duidelijk grondspoor op het terrein van de Kappelda Berto bij Exterhuis.

Op de nieuwe waarden- en verwachtingenkaart zijn de volgende terreinen opgenomen:

- Sint Vituskerk uit circa 1275 te Winschoten;
- Begraafplaats rondom de Sint Vituskerk te Winschoten.
- Joodse begraafplaats te Winschoten (geruimd in de 20ste eeuw, maar het is niet uitgesloten dat hier nog begravingen worden gevonden);
- Algemene begraafplaats St. Vitusholt, daterend van voor 1825;
- Joodse begraafplaats St. Vitusholt uit 1827;
- Premonstratenzer klooster Mons Sinaï te Heiligerlee, gesticht 1231, afgebroken 19de eeuw;
- Laatmiddeleeuwse pastorie te Westerlee;
- 'nieuwe' pastorie van Westerlee uit 1814
- Sint Joriskerk te Westerlee (middeleeuwen/1776)
- Kerkhof rond de Sint Joriskerk te Westerlee (middeleeuwen)
- 13de-eeuwse kerk en toren van Eexta (afgebroken in 1870)
- Kerkhof rondom 13de-eeuwse kerk en toren van Eexta
- 13de-eeuwse pastorie tegenover de voormalige kerk van Eexta
- Kerktoren uit 1515 te Scheemda;
- Kerkterrein uit 1515 te Scheemda;
- Kerkhof rondom kerk van 1515 te Scheemda;
- Laatmiddeleeuwse Ol'kerkhof van Scheemda (deels opgegraven);
- Voormalige pastorie te Midwolda; (16de eeuw);
- Kerktoren uit 1708 en kerk uit 1738 te Midwolda;
- Kerkhof rondom 18de-eeuwse kerk van Midwolda;
- Grijze Vrouwenklooster bij Midwolda (ca. 1247-1594);
- Kerk en kerkhof Ol'Kerke Midwolda (eind 12de/begin 13de eeuw)
- Laatmiddeleeuwse kerkhof van Oostwold;
- Vermoedelijke locatie eerste kerk en kerkhof Oostwold;
- Kerk uit 1775 te Oostwold;
- Kerkhof rondom kerk uit 1775 te Oostwold;
- Kerk van Nieuw-Scheemda uit 1661;
- Kerkhof van Nieuw-Scheemda uit 1661;
- Pastorie van Nieuwe-Scheemda uit 1661;
- Kerk uit 1718 te Nieuwolda;
- Kerkhof uit 1663 te Nieuwolda;
- Kerk uit 1275 te Finsterwolde;
- Kerkhof rondom kerk uit 1275 te Finsterwolde, mogelijk al eerder in gebruik als pestkerkhof;
- Voormalige pastorie van (West-)Finsterwolde (middeleeuwen);
- Voormalig kerkterrein van (West-)Finsterwolde (middeleeuwen);
- Middeleeuws kerkterrein van Oostfinsterwolde;
- Kerk van Beerta uit 1506;

- Kerkhof rondom kerk van Beerta uit 1506;
- Kerktoren van Beerta uit 1806;
- Laatmiddeleeuws kerkterrein bij Beerta;
- Kerk te Nieuw-Beerta uit circa 1856;
- Kerkhof van Nieuw-Beerta uit circa 1657;
- Kappelda Berto (kapelterrein) bij Exterhuis ten noordwesten van Nieuw-Beerta.
- Joodse begraafplaats te Nieuweschans uit 1817;
- Garnizoenskerk uit 1751 te Nieuweschans;
- Algemene begraafplaats te Bad Nieuweschans;
- Premonstratenzer klooster Mons Sinaï (circa 1230 – 1594/1624) bij Heiligerlee (AMK-terrein 6805);
- Cisterciënzerklooster Campus Silvae (circa 1220 – 1299) bij Nieuwolda (AMK-terrein 6808);
- Johannieter commanderij Goldhoorn (late middeleeuwen) ten oosten van Oostwold (AMK-terrein 6812);
- Grijzevrouwenklooster (Cisterciënzerklooster) te Midwolda (1259 – 1594) (AMK-terrein 7213).

Figuur 21 De 13de-eeuwse kerk en vrijstaande toren op het kerkhof van Eexta op de kadastrale minuut uit circa 1830 (detail Scheemda, blad F3). De kerk en toren zijn inmiddels afgebroken, het kerkhof is nog aanwezig.

<u>Steenhuizen, borgen, buitenplaatsen en versterkingen</u>
Op de eerdere beleidsadvieskaart vallen steenhuizen, borgen, buitenplaatsen en versterkingen onder dezelfde categorie. Op de nieuwe waarden- en verwachtingenkaart is visueel onderscheid gemaakt tussen de steenhuizen enerzijds en de borgen, buitenplaatsen en verdedigingswerken anderszijds.

Verder is getracht onderscheid te maken tussen de complextypen ‘wonen’ en ‘verdediging’. Bij vestingen, schansen, redoutes, batterijen en geschutstellingen gaat het duidelijk om de verdedigende functie. Bij de buitenplaatsen Vredenhoven, Esbörg en Oude Werf is sprake van een woonfunctie. Voor de borgen en steenhuizen is het onderscheid minder goed te maken. Deze hadden van oorsprong zowel een verdedigende als een woonfunctie.

Steenhuizen
Tijdens archeologische inventarisaties en opgravingen zijn in het verleden meerdere steenhuizen onder de Dollardklei aangetroffen. Daarnaast kunnen op historische boerderijplaatsen nog resten van steenhuizen en/of borgen aanwezig zijn. Op lucht- en satellietfoto’s van de afgelopen jaren zijn onder het relatief dunne Dollardkleidek de contouren van meerdere steenhuizen zichtbaar. Waar nodig zijn op basis hiervan de ligging en contour van de steenhuizen van de eerdere beleidsadvieskaart aangepast. Ook zijn enkele nieuwe steenhuislocaties ontdekt en opgenomen op de kaart.

Deze steenhuizen zijn op luchtfoto’s te zien omdat het pakket Dollardklei aan de rand van het getijdegebied relatief dun is. Wat zichtbaar is, zijn de sporen van funderingen of funderingsverbetering van het steenhuis zelf. Rondom deze structuren zijn resten van het erf te verwachten. De steenhuislocaties zijn met een buffer van 10 meter rondom in de inventarisatie opgenomen. Onder het pakket Dollardklei gaan naar verwachting nog meer middeleeuwse bewoningssporen schuil. Deze resten bevinden zich meestal dieper dan de reguliere agrarische bewerkingsdiepte.

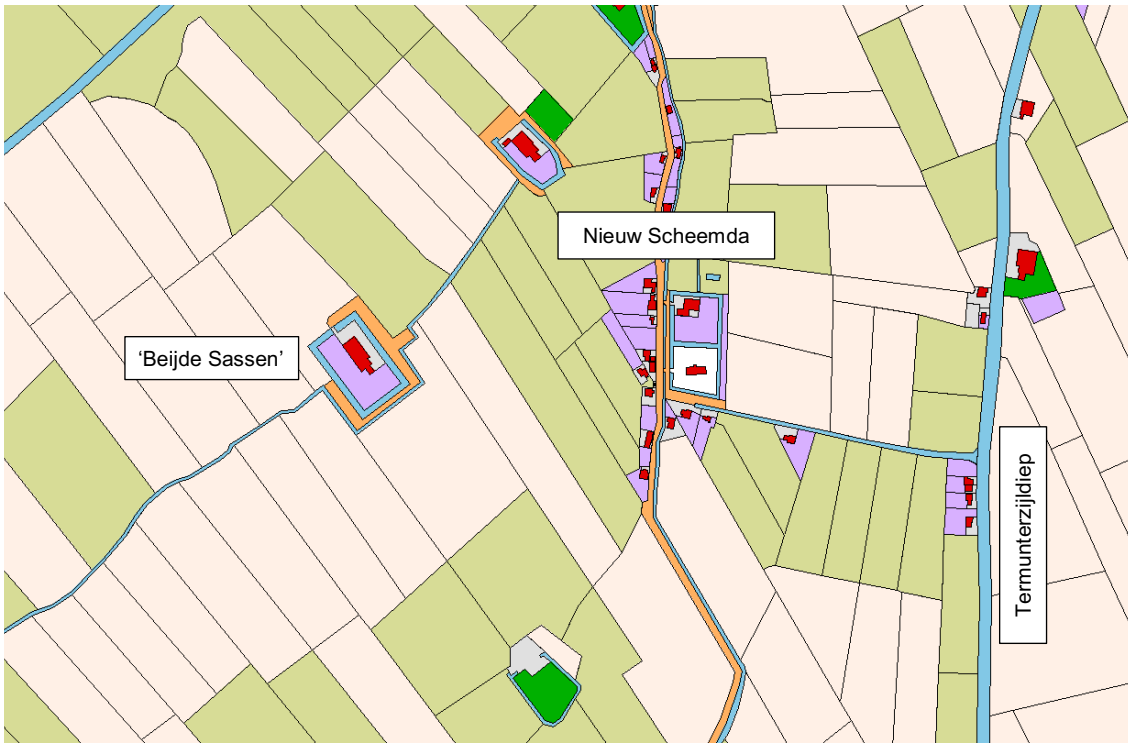
Op de waarden- en verwachtingenkaart zijn de volgende locaties met resten van steenhuizen:

- Cluster van zes steenhuizen ten westen van de Ol' Kerke te Midwolda. Het terrein is ook opgenomen als archeologische vindplaats, zie boven;
- Twee steenhuizen ten noorden van de gaswinningslocatie langs het Nieuwe Kanaal bij Midwolda. Eén binnen AMK-terrein 7206 en één aan de rand van de ten noorden hiervan gelegen vindplaats (zie boven);
- Twee steenhuizen ten noorden van Midwolda bij het Nieuwe Kanaal/Zuiderpolder Steenhuis (ook bekend als vindplaatsen MS-2 en MS-4);
- Tien steenhuizen binnen het overslibde, middeleeuwse Scheemda (binnen de AMK-terreinen 6807 en 6823). Op lucht- en satellietfoto's zijn ten opzichte van de beleidsadvieskaart uit 2010 twee extra steenhuizen ontdekt;
- Een steenhuis ten noorden van Midwolda langs de Nieuwlandseweg;
- Het Westersteenhuis (nu boerderij) te Oostwold (ten westen van de Huningaheerd);
- Een steenhuis bij Goldhoorn ten westen van Finsterwolde;
- Twee steenhuizen langs het Melkpad ten zuiden van Eexta (zie ook figuur 25);
- Twee steenhuizen ten westen van het overslibde Scheemda;
- Een steenhuis bij Kloostergare ten zuidoosten van Beerta;
- Een steenhuis ten zuiden van de Hamdijk;
- Twee steenhuizen ten noorden van de Hamdijk.

Borgen en buitenplaatsen

Op de waarden- en verwachtingenkaart zijn de volgende locaties met (resten van) borgen of buitenplaatsen opgenomen:

- Voormalige Huningaborg (steenhuis) te Oostwold, nu boerderij Huningaheerd;
- Gockingaborg (ten onrechte ook wel aangeduid als Pekelborg) binnen AMK-terrein 7306 in het Zuiderveen;
- De Tiddingaborg (vóór 1630), later Huningaheerd in Beerta;
- Borgterrein "Beijde Sassen" (De Borg/'t Ol Haimstee/Hooghaim) uit de 16de eeuw. De ligging op basis van historische kaarten wijkt af van het AMK-terrein 6930;
- Het terrein van het landhuis Vredenhoven in Eexta, inclusief het deel waar de bebouwing heeft gestaan (op de beleidsadvieskaart was ten onrechte alleen de tuin opgenomen);
- Villa de Esbörg te Scheemda met tuin met viskenij en snoekegat;
- Landhuis De Oude Werf bij Winschoten;

Figuur 22 16de-eeuws borgterrein 'Beijde Sassen' op de gedigitaliseerde kadastrale minuut uit de vroege 19de eeuw.

Versterkingen
Binnen de gemeente Oldambt zijn 18 terreinen met resten van schansen en overige verdedigingswerken. Waar nodig is de ligging en contour van verdedigingswerken gecorrigeerd op basis van historische kaarten, hoogtekaarten, lucht- en satellietfoto's. Een aantal terreinen uit de Tweede Wereldoorlog en Koude Oorlog is niet meer op de kaart opgenomen. Het betreft een aantal bunkers, een luchtwachttoren en de munitieopslag Batterie Dollard Süd. Deze stonden op de beleidsadvieskaart vanwege de cultuurhistorische waarde maar zijn ook beschermd als rijksmonument of karakteristiek object. Bij geen van deze locaties is sprake van een archeologische waarde.

Van de Winschoterzijlschans kon de exacte positie niet met zekerheid bepaald worden. Wel kon op basis van grondsporen een mogelijke locatie worden aangeduid (Van den Brink 2013, p. 9). Van veel andere verdedigingswerken zoals de vesting Winschoten is de ligging op hoofdlijnen wel bekend maar heeft de exacte positionering van grachten en wallen nog verdere verfijning nodig. Op de waarden- en verwachtingenkaart is de projectie van de vesting Winschoten uit 2014 opgenomen met een buffer van 20 meter.

De volgende schansen en overige versterkingen zijn opgenomen op de waarden- en verwachtingenkaart:
- Vesting Winschoten projectie 2014 met buffer (ook AMK-terrein 15275);
- Vesting Bad Nieuweschans (Langakkerschans) uit de periode 1628-1870) (ook AMK-terrein 6829);
- Zes batterijen aan de Aa-dijk bij de Oude Statenzijl;
- Batterij bij Oude Zijl;
- Tenaille te Oude Statenzijl (het deel gelegen binnen Nederland);
- Redoute of batterij te Ulsda;
- Steenhuis ofwel redoute in het olde retranchement langs de Pekel Aa;
- Bruggeschans bij Winschoterhoogebrug uit de nieuwe tijd (ook AMK-terrein 7307);
- Batterij te Beersterhamrik;
- Beerster- ofwel Bellingwolderzijlschans;
- Boone(r)schans uit de periode 1589-1851 aan de Hamdijk ten zuiden van Nieuweschans (ook AMK-terrein 6813)
- Winschoterzijlschans (gebaseerd op grondspoor, locatie nog niet bevestigd door oude kaarten of vondsten);
- Geschutstelling Batterie Dollard Süd op de dijk van de Carel Coenraadpolder (Ambonezenbosje);

Figuur 23 De historische kern en vesting Nieuweschans op de 18de-eeuwse Hottingerkaart en een gedigitaliseerde weergave van de kadastrale minuut uit de vroege 19de eeuw.

Historische boerderijplaatsen
Zowel binnen als buiten de historische dorpsgebieden liggen (al dan niet verdwenen) oude boerderijplaatsen. Een deel van de boerderijplaatsen in Oldambt was tot het eind van de 16de eeuw in het bezit van kloosters. De boerderijplaatsen die teruggaan tot in de late middeleeuwen herbergen mogelijk resten van een steenhuis.

In de inventarisatie zijn de nog bestaande historische boerderijplaatsen opgenomen en boerderijplaatsen die zijn verdwenen maar waarvan nog sporen in de ondergrond zijn te verwachten. Het gaat nadrukkelijk om de archeologische waarden van deze locaties. Dit staat los van mogelijke 'bovengrondse' waarden van de opstallen of het erf. Net als in historische kernen kan op deze locaties, ook onder de huidige bebouwing, sprake zijn van oude stenen funderingen, sporen van eerdere houten bebouwing, resten van bijgebouwen, waterputten en beerputten.

Op basis van historische kaarten en diverse boerderijenboeken (zie §5.1 literatuurlijst) zijn in totaal 334 boerderijplaatsen opgenomen. De ligging en contour van de boerderijplaatsen is waar nodig ten opzichte van de beleidsadvieskaarten gecorrigeerd op basis van historische kaarten, hoogtekaarten, lucht- en satellietfoto's.

Industrie en nijverheid

Hieronder vallen de tichelwerken en fabrieksterreinen die op de eerdere beleidsadvieskaart onder dezelfde categorie vielen als de historische bebouwingszones. Ook hier geldt dat de ligging en contour zoveel mogelijk is verfijnd op basis van historische kaarten, hoogtegegevens en lucht-/satellietfoto's.

Strokartonfabriek De Toekomst met bijbehorende arbeidershuisjes is niet meer op de waarden- en verwachtingenkaart opgenomen. Deze stonden op de beleidsadvieskaart vanwege de cultuurhistorische waarde maar zijn ook beschermd als rijksmonument of karakteristiek object. Bij deze locaties is geen sprake van een archeologische waarde.

Op de waarden- en verwachtingenkaart zijn de volgende locaties met resten van fabrieken en molencomplexen opgenomen:

- Houtzaagmolencomplex ten westen van steenbakkerij De Hoop te Winschoten;
- Houtzaagmolencomplex bij Winschoterzijl;
- Houtzaagmolencomplex bij 't Waar;
- Twee tichelwerken (vóór 1648 – circa 1890 en 1648-1843) bij Westerlee. De tichelwerken zijn in de 17de eeuw naast elkaar ontstaan (potkleiwinning);
- Steenfabriek "Oude Werf" aan de Bovenburen in Winschoten (1799-1824)
- Steenfabriek "De Hoop" (oude en nieuwe locatie) langs de Rensel (vóór 1801 opgestart aan de zuidkant en in 1864 verplaatst naar de noordzijde). Op de eerdere beleidsadvieskaart was alleen de zuidelijke locatie opgenomen.
- Tichelwerk bij Scheemderzwaag langs het Termunterzijldiep (1802-1970);
- Tichelwerk bij het klooster te Heiligerlee (voor 1594 – voor 1823);
- Tichelwerk bij Goldhoorn (vóór 1621 – circa 1700);
- Steenfabriek op de Hooge Klei aan de zuidwestkant van Winschoten (vóór 1742-1884);
- Steenfabriek aan de buitenbocht van het oude Winschoterdiep. Later is deze fabriek in verband met het graven van een omleiding van het Winschoterdiep iets naar het noorden verplaatst naar de Ludensweg. De fabrieken draaiden van vóór 1786 tot 1966;

Figuur 24 De steenbakkerij 'Hooge Klei' aan de westzijde van de oude kern van Winschoten op een kadastrale kaart.

Historische infrastructuur

Wegen

Onder deze categorie vallen alle wegen die een archeologische waarde vertegenwoordigen of een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid van vindplaatsen. Het betreft met name doorgaande wegen, maar ook enkele voormalige voetpaden. Van de voetpaden zelf zullen waarschijnlijk geen sporen bewaard zijn gebleven, maar ze vormen een duidelijke aanwijzing voor andere archeologische sporen, namelijk individuele huisplaatsen (boerderijen etc.) uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd.

De wegen zijn ingetekend op basis van historische kaarten (met name de kadastrale minuten uit 1829), hoogtekaarten en lucht- en satellietfoto's. Op de waarden- en verwachtingenkaart is visueel onderscheid gemaakt tussen verdwenen en nog aanwezige (delen van) historische wegen en paden. Verdwenen betekent dat bovengronds weinig tot niets meer zichtbaar is; in ondergrond kunnen nog resten aanwezig zijn. Oude wegen die inmiddels zijn verlegd of opgeheven kunnen archeologisch nog wel van belang zijn. Zij duiden op van oudsher begaanbare routes waarlangs een verhoogde kans op archeologische bewoningsresten bestaat.

Op de eerdere beleidsadvieskaarten waren slechts vier wegen of wegrestanten opgenomen. Deze stonden op de kaart vanwege hun cultuurhistorische waarde. Voor de nieuwe waarden- en verwachtingenkaart zijn alle wegen met een directe of indirecte archeologische waarde geïnventariseerd. Wegen die alleen een cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen, zijn niet meer opgenomen (Kloosterlaantje, Hanebijterslaan). Wegen en weggedeeltes die samenvallen met oude dijken, zijn niet apart opgenomen. Ook wegen en weggedeeltes binnen historische kernen zijn niet apart opgenomen, deze vallen onder de aanduiding historische bebouwingszones.

De volgende historische wegen en voetpaden zijn opgenomen op de waarden- en verwachtingenkaart:

- Oude loop van de Scheveklapsterweg tussen de middeleeuwse Wardijk en het in 1601 aangelegde Termunterzijldiep
- Wagenborgerweg tussen Nieuwolda en middeleeuwse Wardijk
- Buitenweg/Buitendwarsweg van Nieuwolda door de polders richting Heemweg
- Hoofdweg van 't Waar naar Oostwolderhamrik en verder over de inversiewelving waarop 't Waar, Westeind, Nieuwolda, Oosteind en Oostwolderhamrik liggen.
- Zwaagweg ten (noord)westen van 't Waar
- Regte Walster Weg, verlengde van Pastorieweg Noordbroek naar 't Waar (zie ook Waarden- en verwachtingenkaart Midden-Groningen)
- Hoofdweg van Scheemda over Midwolda, Oostwold naar Finsterwolde en verder. Grotendeels daterend uit de Late Middeleeuwen; het deel ten oosten van Finsterwolde zal een latere datering (16de eeuw?) hebben.
- 16de-eeuwse Gereweg van Nieuwolda (Westeind) naar Hoofdweg van Scheemda naar Midwolda en verder
- Lange Zuidwending/Scheemdermeersterweg tussen Hoofdweg/Gereweg en Winschoterdiep
- Buiten Eexterweg/Melkpad ten zuiden van Eexta/Scheemda
- Weg van Scheemda naar Kloosterholt (nu Stationsstraat en Eexterweg), mogelijke middeleeuwse datering
- Middeleeuwse Heereweg van Meeden, over Westerlee en Heiligerlee naar Winschoten.
- Weg naar Scheemda/Scheemderzwaagweg lopende vanaf Noordbroek over Scheemderzwaag naar Scheemda. Daterend uit 1639 of eerder (na 1509), zie Waarden- en verwachtingenkaart Midden-Groningen
- Middeleeuwse Heereweg van Winschoten naar Wedde, grotendeels naast de huidige Blijhamsterweg.
- Middeleeuwse loop van de weg door het Zuiderveen, ten oosten van de huidige Zuiderveensterweg
- Middeleeuwse wegenstructuur rondom St. Vitusholt
- Weg van Winschoten Oostereinde via Ekamp naar Finsterwolde
- Veenweg tussen weg Winschoten-Finsterwolde en Beerta
- Hoofdweg van Winschoten Oostereinde over Beerta naar Beersterhoogen
- Laatmiddeleeuwse Hamsterweg/Booneschanskerweg
- Laatmiddeleeuwse Kerkelaan tussen Midwolda en Nieuwolda langs de Ol' Kerke
- 18de-eeuwse Langeweg tussen Oostwold en Nieuwolda-Oost

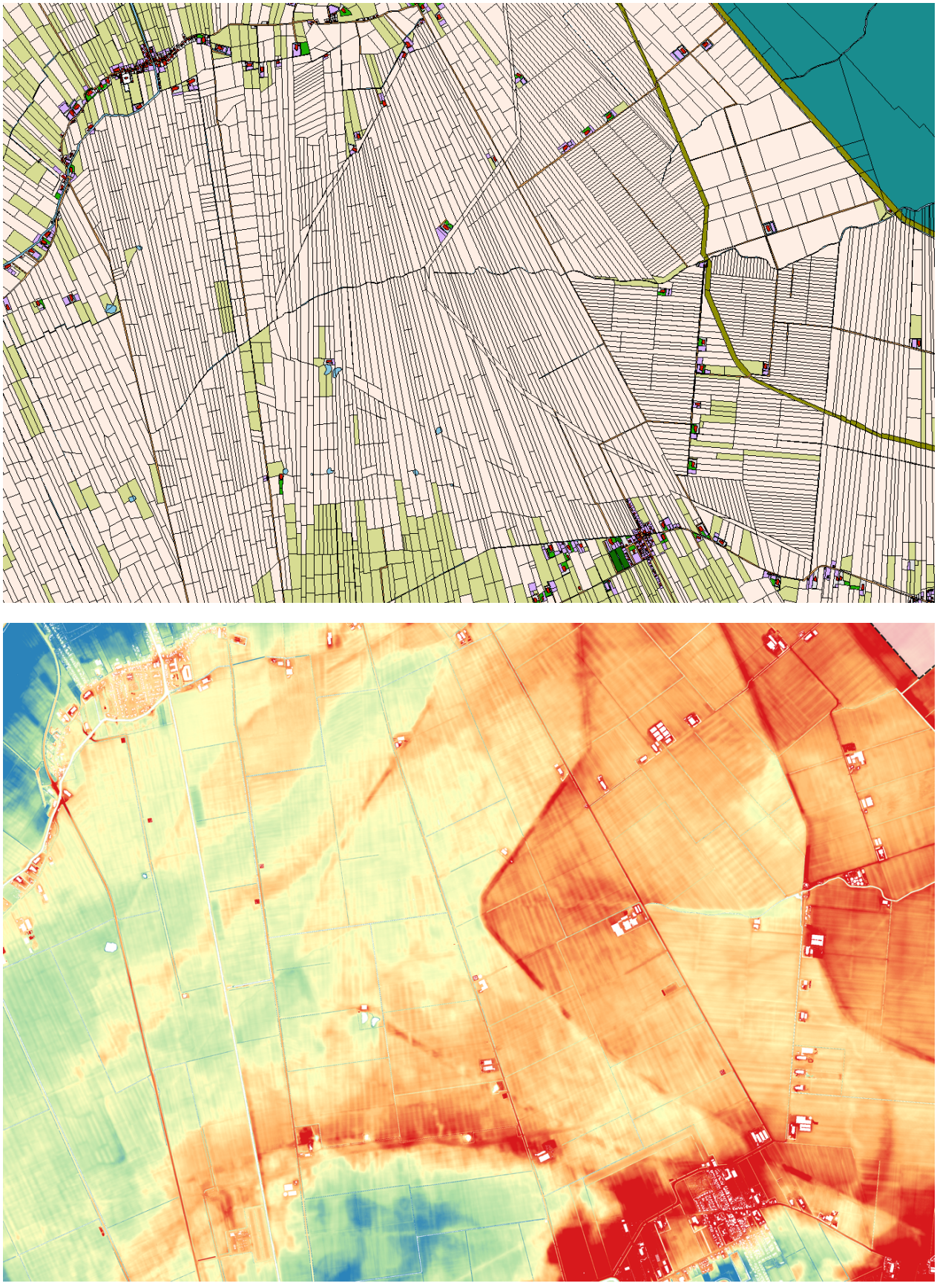
Figuur 25 Op de luchtfoto uit 2019 is de loop van het Melkpad ten zuiden van Eexta nog goed te zien (aangegeven met zwarte pijlen). Naast het pad is de bijna vierkante contour van een voormalig steenhuis herkenbaar (in de gele cirkel). In het naastgelegen perceel tekenen zich de lijnen af van de oorspronkelijke verkaveling (aangeduid met een oranje pijl).

Waterlopen
Onder deze categorie vallen alle waterlopen (natuurlijk en gegraven) die een archeologische waarde vertegenwoordigen of een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid van archeologische resten (boten, fuiken en visweren, aanlegplaatsen, bruggen, sluisjes, voorden, steigers, walbeschoeiing, etc.). Op de waarden- en verwachtingenkaart is visueel onderscheid gemaakt tussen gedempte en nog aanwezige (delen van) historische waterlopen. Dit onderscheid gaat over de mate waarin deze waterlopen bovengronds nog zichtbaar zijn.

De waterlopen zijn ingetekend op basis van de historische kaarten (met name de kadastrale minuten uit 1829). De ligging is waar mogelijk gecorrigeerd op basis van onder meer hoogtekaarten en lucht- en satellietfoto's. Een deel van de waterlopen stond al op de beleidsadvieskaart. Door nieuwe, verfijndere hoogtekaarten (AHN4) en satellietopnamen konden deze op de waarden- en verwachtingenkaart veel nauwkeuriger worden opgenomen.

De volgende historische waterlopen zijn opgenomen op de waarden- en verwachtingenkaart:
- Tjamme. Vormde al voor de Dollardinbraken de grens tussen het Wold-Oldambt en het Reiderland. Op de waarden- en verwachtingenkaart zijn delen van de Binnen en Buiten Tjamme aangevuld die niet eerder waren opgenomen;
- Oude Geut die vanuit het veengebied ten oosten van Nieuw-Scheemda naar zee stroomde;
- Pekel Aa en Westerwoldsche Aa. Op de waarden- en verwachtingenkaart zijn delen van deze waterlopen aangevuld die niet eerder waren opgenomen;
- Oude loop van het Winschoterdiep (1634-1636);
- Rensel bij Winschoten. In 1727 gekanaliseerd is tot trekvaart en daarmee verlengde van het Winschoterdiep;
- Moersloot aan de oostkant van de dijk die in 1605 van de Hamdijk naar Nieuweschans is aangelegd;
- Termunterzijldiep vanaf Scheemderzwaag naar Termunterzijl dat in 1601 is aangelegd;
- Opdiep, een verbindingskanaal tussen Scheemda (waar het op het Winschoterdiep aansluit) en het Termunterzijldiep. Vermoedelijk begin 17de eeuw gegraven als opvaart van Scheemda naar het Termunterzijldiep;
- Beersterzijldiep, zowel binnen- als buitendijks van het Beersterzijl, aangelegd aan het begin van de 17de eeuw;
- Bellingwolderzijldiep, zowel binnen- als buitendijks van het Bellingwolderzijl, aangelegd rond 1700, inclusief Bellingwolder Uitwatering/Buiskooldiep;
- Koediep (1635);
- Buiten Nieuwe Diep (17de eeuw) van Noordbroek naar 't Waar. Zie ook de waarden- en verwachtingenkaart van Midden-Groningen.
- Oosterhamrikker Maar ten noorden van Nieuwolda-Oost;
- Kattendiep ten zuiden en oosten van Nieuwolda;
- Noorder Riet als natuurlijk afwatering door de Oostwolderpolder, Finsterwolderpolder en Reiderwolderpolder;
- Nieuwe Watering ten noorden van Nieuwolda;
- Wester Hamrikker Maar (nu Verbindingskanaal genoemd) bij 't Waar;
- Kleine Maar (middeleeuwen?) ten westen van 't Waar. Zie ook de waarden- en verwachtingenkaart van Midden-Groningen;
- Grote of Hondshalstermaar, later verbreed en deels verlegd tot het Ringmaar. Zie ook de waarden- en verwachtingenkaart van Midden-Groningen;
- Kromme Sloot (middeleeuwen of ouder?) ten oosten van Eelshuis;
- Oude Watering (middeleeuwen?) ten westen van Nieuw-Scheemda;
- Mensediep/Regte Watering tussen Oudedijksterweg en Scheemderzwaag;
- Oude Ae Afwatering/Meedenerdiep (zijtak Oude Ae?) tussen Winschoterdiep en Scheemderzwaag;
- Oude rivierloop Oude Ae (ijzertijd-middeleeuwen) in de Eekerpolder. Zie ook de waarden- en verwachtingenkaart van Midden-Groningen;
- 't Diep tussen Meedenerdiep en Ooster Ae. Zie ook de waarden- en verwachtingenkaart van Midden-Groningen;
- Oude loop van de Ooster Ae. Zie ook de waarden- en verwachtingenkaart van Midden-Groningen;
- Voormalige Eexter Afwatering tussen Ooster Ae en Scheemderzwaag;
- Voormalige Siepsloot bij de grens tussen Westerlee en Meeden;
- De Watering tussen de Eexter Afwatering en het Winschoterdiep;
- Munneke Veensloot;
- Oostereinder Watering;
- Groote Wetering tussen Winschoterdiep en Beersterzijldiep;
- Hoofd Wetering tussen Pekel Aa en Winschoterdiep;
- Uitwatering van Bellingwolde door de Hamdijk naar Westerwoldsche Aa;

Historische dijken
Onder deze categorie vallen de leidijken, veendijken, rivierdijken en (voormalige) Dollarddijken die een archeologische waarde vertegenwoordigen. Bij de inventarisatie zijn naast de nog bestaande dijken alle dijken opgenomen waarvan verwacht wordt dat er in de ondergrond nog resten van aanwezig zijn. Op de kaart is visueel onderscheid gemaakt tussen verdwenen en nog aanwezige/goed herkenbare (delen van) historische dijken. Dit onderscheid gaat over de mate waarin deze dijken *bovengronds* nog zichtbaar zijn.

Figuur 26 Opeenvolgende Dollardbedijkingen op een gedigitaliseerde versie van de kadastrale minuut uit 1829 (boven) en op de kaart van het Actueel Hoogtebestand Nederland (onder).

Door het beschikbaar komen van gedetailleerdere hoogtekaarten (AHN4), luchtfoto's en satellietbeelden kon de loop van de voormalige dijken nauwkeuriger worden bepaald (zie bijvoorbeeld figuur 27). De volgende dijken zijn opgenomen op de waarden- en verwachtingenkaart:

- Restant van de Wardijk of Weerdijk ten noordwesten van Nieuwolda (middeleeuwen?);
- Zomerdijk ten noorden van Nieuwolda (middeleeuwen);
- Hamdijk tussen Oudeschans en de Boonerschans, onderdeel van de Oude Dollarddijk uit 1525 of 1545 aan de zuidoostkant van de voormalige Dollardboezem;
- Dollarddijk uit 1542 langs de westkant van de Dollardboezem (Nieuw Scheemda, 't Waar, Nieuwolda, richting Johannes Kerkhovenpolder);
- 15de-eeuwse Dollarddijk langs Eexta/Scheemda, Ol'Kerke Midwolda, Oostwold, Finsterwolde, Beerta;
- Noorderdijck aan de zuid- en oostkant van de oostelijke Dollardboezem;
- Oude Dijk langs Nieuw-Beerta vanaf de Pekel Aa via Beersterhogen naar het Merijkezijl;
- Dijk langs Nieuw-Beerta uit circa 1570 die als Lestendijck via Winschoterzijl en Oudeschans aansloot op de Hamdijk;
- Dijk uit 1597 waarlangs in 1601 het Termunterzijldiep is gegraven. Met de aanleg van deze dijk ontstond de polder Scheemderzwaag;
- Hamdijk (leidijk) van de Boonerschans naar Nieuweschans uit 1605 of 1628;
- Dijk uit 1626 ter afdichting van de polder Oud Land;
- Dijk uit 1665 ter afdichting van de polder Oud-Nieuw Land;
- Middendijk uit 1701 ter inpoldering van Nieuw Land;
- Oostwolderpolderdijk uit 1769 waarbij Oostwolderpolder ontstond;
- Schanskerdijk uit 1657 tussen Drieborg (Stocksterhorn) en Nieuweschans die het kweldergebied rondom Ulsda en tussen Nieuweschans en Beerta van de zee afsloot;
- Oude Dijk van Drieborg naar Kostverloren (1657?);
- Kostverlorendijk van Drieborg naar het westen (17de eeuw);
- Koedijk van Kostverloren naar het noordwesten (17de/18de eeuw);
- Egyptische Dijk of Aegijpterdijk van de hoek Kostverlorendijk/Koedijk naar Hongerige Wolf (1636?);
- Ganzedijk van Finsterwolde naar Hongerige Wolf (17de eeuw)
- Middendijk of Kroonpolderdijk (1696) ter inpoldering van de Kroonpolder.
- Vleugeldijk en de Polderdijk ten noorden van de Kroonpolder ter bedijking van de Stadspolder in 1740;
- Finsterwolderpolderdijk (1819);
- Reiderwolderpolderdijk (westelijke deel 1862 en oostelijke deel 1874);
- Dijk van de Carel Coenraadpolder uit 1924;
- Restanten van de veendijk rondom het Huningameer;
- Restant van de 1e Veendijk/Beneden Veendijk (15de eeuw);
- Restant van de 2e Veendijk/Beneden Veendijk (15de eeuw);
- Restanten van de Aa-dijk langs de Pekel Aa/Westerwoldsche Aa;

Figuur 27 De loop van deze Dollarddijk (aangegeven met pijlen) tekent zich nog duidelijk af als verkleuring in de akkers. Dit wijst erop dat het onderste deel van de dijk en de dijksloot nog in de ondergrond aanwezig zijn.

Historische sluizen en zijlen
Hieronder vallen de sluizen, zijlen en verlaten die op de eerdere beleidsadvieskaart onder dezelfde categorie vielen als de historische bebouwingszones. De ligging en contour is op sommige punten aangepast op basis van historische kaarten, hoogtegegevens en lucht-/satellietfoto's. Het gaat om locaties waar volgens historische kaarten een sluis of zijl heeft gelegen of logischerwijs moet hebben gelegen (bijvoorbeeld waar een belangrijke afwatering een dijk kruist).

- Carringerzijl of Kermerzijl in de Oude Dijk uit 1597 (polder Scheemderzwaag) ten westen van Scheemda, aangelegd ten behoeve van de uitwatering van de Oude Ae naar de Dollard. De locatie van de zijl is ruimer ingetekend dan op de eerdere beleidsadvieskaart.
- Zijltje in de Dollarddijk van 1665 ten behoeve van de afwatering van de Oude Geut;
- Oude Zwaagzijl, gebouwd bij de bedijking van de polder Nieuwland in 1701 ten behoeve van de afwatering van de Oude Geut op de Dollard. De loop van de dijk en de Oude Geut is op basis van hoogtekaarten en lucht-/satellietopnamen veel nauwkeuriger ingetekend, waardoor ook de locatie van de zijl veel nauwkeuriger bepaald kon worden.
- Oosterwolderpolderzijl, aangelegd in de dijk uit 1759 ten behoeve van de afwatering via de Oude Geut. De locatie van de zijl kon op basis van historische kaarten, hoogtekaarten en lucht-/satellietopnamen nauwkeuriger worden bepaald;
- Finsterwolderpolderzijl (met het Nieuwe Zijlhuis) waar de Oude Geut de dijk uit 1819 kruist. De ligging is aangepast op basis van historische kaarten;
- Zijlcomplex bij 't Waar uit 1601, aangelegd waar het Buiten Nieuwediep en het Termunterzijldiep bij elkaar komen;
- Winschoterzijl uit 1593, aangelegd op de plek waar de Rensel en de Pekel Aa bij elkaar kwamen;
- Het Merijke(zijltje) bij Kostverloren, aangelegd in de Oude Dijk uit 1657 ten behoeve van de afwatering van de Tjamme op de Dollard.
- Beersterzijl met zijlvestershuis, aangelegd in 1636 in de westelijke hoek van de Egyptische dijk voor de afwatering van de Tjamme en het Beersterzijldiep naar de Dollard;
- Bellingwolderzijl, aangelegd in 1704 ten oosten van de Beersterzijl ten behoeve van de afwatering van het nieuw aangelegde Bellingwolderzijldiep. De Tjamme werd daarna ook doorgeleid naar het Bellingwolderzijldiep;
- Oude Zijl of Aa-Zijl uit 1657 in de oude bedding van de Westerwoldsche Aa ten noordwesten van de vesting Nieuweschans;
- Vierkarspelenzijl uit 1661 (later Tienkarspelenzijl en Oude Zijl genoemd) in de naar het oosten verlegde Westerwoldsche Aa bij Nieuweschans;
- Zwijnezijl (uit 1707?) in het Zwijnsdiep bij Nieuweschans;
- Bultsterverlaat in de Pekel Aa bij Ulsda, aangelegd in 1673 en vernieuwd en verplaatst in de 19de eeuw;
- (Oude) Statenzijl met zijlvestershuis uit 1704 of eerder, aangelegd in de Westerwoldsche Aa. Voor de verdediging lag bij de zijl een hoornwerk;
- Verlaat in het Opdiep te Scheemda, naast het huidige verlaat, aangelegd in de eerste helft van de 17de eeuw;
- Kloosterverlaat in het Winschoterdiep uit 1634-1636 ten zuiden van het klooster Heiligerlee;

Figuur 28 Beersterzijl en Bellingwolderzijl op een kaart uit 1850 (beeldbankgroningen.nl; NL-GnGRA_1536_979). Ten oosten lag een batterij ter verdediging van beide zijlen, ook wel Beerster- ofwel Bellingwolderzijlschans genoemd.

Bruggen
Onder deze categorie worden alle plaatsen verstaan waar een brug moet hebben gelegen. Deze locaties zijn in eerste instantie gebaseerd op de kadastrale minuut uit 1829. Het gaat zowel om locaties waar expliciet een brug is aangegeven als om andere locaties waar wegen en water elkaar kruisen en een oversteekmogelijkheid moet zijn geweest. Omdat de locatie van een brug als gevolg van afwijkingen in kaartprojecties enigszins kan afwijken en oversteekplaatsen/bruggen in de loop der eeuwen kunnen verschuiven, zijn de bruglocaties met een bufferzone van 10 meter opgenomen. Binnen deze zone moet rekening worden gehouden met resten van bruggen of andere voorzieningen om het water te kruisen, maar ook met archeologische objecten in de vorm van verloren en achtergelaten voorwerpen.

- Brug over Bellingwolder Uitwatering bij Beersterhoogen
- Brug over De Raaiing bij Beerta
- Kruising (Termunter) zijldiep – Zwaagweg bij Scheemderzwaag
- Kruising Beerster(zijl)diep - Oude Weg bij Beerta
- Kruising Beerster(zijl)diep - Weg Finsterwolderhamrik bij Finsterwolde (Ganzedijk)
- Kruising Bellingwolderzijldiep - Weg Finsterwolderhamrik bij Finsterwolde (Ganzedijk)
- Kruising Binnen Tjamme - Weg Finsterwolderhamrik bij Kostverloren
- Kruising Eexterweg en Watering bij Eexta
- Kruising Hamrikkerweg - Buiten Nieuwe Diep bij Nieuw Scheemda
- Kruising Heerendiep – Heereweg bij Heiligerlee
- Kruising Heereweg – Siepsloot
- Kruising Hoofdweg - (Termunter) zijldiep bij 't Waar
- Kruising Hoofdweg - Buiten Nieuwediep bij 't Waar
- Kruising Hoofdweg – Termunterzijldiep bij Nieuwolda. Oude locatie naast huidige brug;
- Kruising Hoofdweg – Zijldiep bij Nieuwolda
- Kruising Kerkelaan – Kattendiep bij Nieuwolda
- Kruising Kerkelaan – Koediep bij Midwolda
- Kruising Kerkelaan - Oude Geut bij Midwolda
- Kruising Koediep – Gereweg bij Midwolda
- Kruising Koediep – Zwaagsterweg bij Scheemda
- Kruising Langeweg - Oude Geut
- Kruising Nieuwe Watering – Wagenborgerweg bij Nieuwolda
- Kruising Scheveklapsterweg – Zijldiep bij Scheveklap
- Kruising Zwaagweg - Hondshalstermaar
- Kruising Zwaagweg - Kleine Maar bij 't Waar

3.3 Inventarisatie landschap en verwachtingswaarden
In deze fase is de ontwikkeling van het landschap door de tijd heen geanalyseerd (zie ook Hoofdstuk 2) en zijn de verwachtingswaarden opgesteld. Het nederzettingspatroon en het landgebruik was vroeger immers voor een groot deel afhankelijk van de landschappelijke omstandigheden. Door informatie over het landschap te combineren met historische en archeologische informatie kunnen onderbouwde uitspraken worden gedaan over welke archeologische waarden in welke gebieden zijn te verwachten. Dit is vooral relevant voor perioden waarvoor historische en/of cartografische bronnen schaars zijn of ontbreken.

De analyse van het landschap heeft plaatsgevonden door gegevens van onder meer de fysisch-geografische kaart, geomorfologische kaart, bodemkaarten, het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN), historische kaarten en lucht-/satellietfoto's te combineren. Voor gebieden die ten tijde van de karteringen voor de geomorfologische, fysisch-geografische en bodemkaarten bebouwd waren, ontbreken vaak bodemkundige of landschappelijke gegevens. Door meerdere aardkundige kaarten te combineren met het AHN en historische kaarten, zijn deze 'witte vlekken' in gevuld.

De verwachtingswaarden wijken niet significant af van de waarden van de eerdere beleidsadvieskaarten. Voor een uitgebreidere toelichting van archeologische verwachtingen in de gemeente Oldambt wordt verwezen naar de in 2012 vastgestelde Beleidsnota Archeologie.

3.4 Inventarisatie verstoringen
Niet overal zijn archeologische waarden nog intact. Onder andere diepe grondbewerking, grondstofwinning en eerdere terreininrichting kunnen hebben geleid tot dusdanige bodemverstoring dat er geen intacte archeologische resten meer te verwachten zijn. Om dit soort verstoringen in kaart te brengen, is gebruik gemaakt van de volgende bronnen en datasets:

- Alterra-rapport 2336 en dataset "Vergraven Gronden" (met o.a. ontgrondingsgegevens van de provincie Groningen)
- Beschikbare (gedetailleerde) bodemkaarten
- Openbaar beschikbare ruilverkavelingsgegevens
- Geomorfologische kaart
- Fysisch-geografische kaart
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2, AHN3 en AHN4)

- Lucht- en satellietfoto's
- Rapporten van archeologische onderzoeken
- Historische kaarten
- Gebiedsspecifieke literatuur

Percelen waar aantoonbaar sprake is van bodemverstoring of waar dit zeer aannemelijk is, hebben de aanduiding 'verstoord' gekregen. Het gaat om percelen waar de bodemverstoring dusdanig omvangrijk en diep is, dat er geen intacte archeologische waarden meer te verwachten zijn. Dit komt met name voor in gebieden waar het pleistocene zand aan het oppervlak of onder een dunne afdekkende laag veen of klei ligt. Diepere grondbewerkingen zoals diepploegen, mengwoelen, egaliseren of afgraven hebben hier directe schadelijke gevolgen voor mogelijk aanwezige archeologische waarden.

Speciale aandacht is uitgegaan naar de grote ruilverkavelingen. Hoewel de landschappelijke impact van de ruilverkavelingen groot is geweest, zijn de gevolgen vanuit archeologisch oogpunt veel minder groot. De meeste archeologische waarden bevinden zich in de ruilverkavelingsgebieden op het veen en dekzand onder een pakket Dollardklei. De dikke kleilaag zorgde (en zorgt) ervoor dat de resten goed beschermd zijn tegen bodembewerking en graafwerkzaamheden.

Voor het in kaart brengen van (mogelijke) bodemverstoringen als gevolg van ruilverkaveling zijn relevante stukken zoals gedetailleerde bodemkaarten geraadpleegd, voor zover deze (openbaar) beschikbaar waren. Percelen die in het kader van de ruilverkavelingen met vergunning zijn gediepploegd en/of gemengwoeld, zijn over het algemeen ook opgenomen in het bestand Vergraven Gronden (Alterra-rapport 2336)

Op de concept-beleidsadvieskaart uit 2015 zijn gas- en stikstofleidingen met een lage verwachting opgenomen. De ligging en omvang van de leidingen op deze kaart is op het bestand Vergraven Gronden (Alterra). Bij de inventarisatie van de verstoringen is de ligging en omvang aangepast op basis van de dubbelbestemmingen 'Leiding' uit de gemeentelijke bestemmingsplannen. Deze bleken nauwkeuriger en actueler dan het bestand van Alterra.

Voor alle overige gronden geldt dat het bepalen van de staat van het bodemarchief perceelsgebonden maatwerk is. Het is onmogelijk om op voorhand voor elk individueel perceel in de gemeente vast te stellen welke archeologische resten voorkomen en in welke mate deze door recente bodemingrepen zijn aangetast. Daarom zal – voor zover aanwezig – bij planvorming zoveel mogelijk specifieke, locatiegerichte informatie moeten worden meegewogen om te bepalen of er nog sprake kan zijn van behoudenswaardige archeologische resten.

3.5 Verwerken resultaten archeologisch onderzoek

Van alle 176 archeologische onderzoeken die tussen 2015 en peildatum 31 december 2023 zijn gerapporteerd zijn de rapportages opgevraagd. Voor een aantal onderzoeken bleek geen rapportage beschikbaar vanwege het faillissement van het onderzoeksbureau.

Aan de hand van de rapportages is bekeken welk terrein(deel) daadwerkelijk is onderzocht. De in Archis geregistreerde contour van een archeologisch onderzoek wijkt in veel gevallen af van het daadwerkelijk onderzochte gebied. De onderzoeksgebieden zijn daarom aangepast aan de informatie uit de rapportages.

Tegelijkertijd is gekeken wat de betekenis van het onderzoek was voor de archeologische verwachting. Terreinen met een verstoorde bodem en terreinen die voldoende zijn onderzocht, maar waar geen archeologische resten zijn aangetroffen, hebben de aanduiding 'vrijgegeven na onderzoek' gekregen. Dit geldt ook voor terreinen waar de aanwezige archeologische resten volledig zijn opgegraven. Deze terreinen zijn op de waarden- en verwachtingenkaart opgenomen met een onderscheidende opmaak.

Terreinen waar de archeologische verwachting ook na onderzoek hoog blijft en terreinen waar vervolgonderzoek is geadviseerd maar (nog) niet uitgevoerd, houden hun oorspronkelijke archeologische verwachting. Dit geldt ook voor terreinen waarvan de onderzoeksresultaten niet kunnen worden achterhaald vanwege het ontbreken van de rapportages.

3.6 Integratie gegevens en vervaardigen kaart

De gegevens van bekende vindplaatsen, te verwachten vindplaatsen, verstoringen en onderzoeken zijn samengevoegd tot een waarden- en verwachtingenkaart oftewel inventarisatiekaart. Op deze kaart is, in tegenstelling tot de eerdere beleidsadvieskaarten, ook inzichtelijk gemaakt waarom op een bepaalde plaats geen archeologische resten meer worden verwacht (landschappelijke ligging, bodemverstoring of uitgevoerd onderzoek).

De inventarisatiekaart met daarop alle bekende en aantoonbaar te verwachten archeologische waarden, de bekende verstoringen en de al onderzochte terreinen vormt het uitgangspunt voor het gemeentelijk archeologiebeleid.

Op de waarden- en verwachtingenkaart worden naast de bekende waarden (AMK-terreinen, vindplaatsen en vondstlocaties) en de op basis van historische kaarten en literatuur te verwachten vindplaatsen de volgende categorieën onderscheiden:

Archeologische verwachting
Dit betreft gebieden waar op basis van de landschappelijke ligging archeologische resten zijn te verwachten. Het gaat om de hoger gelegen gronden van het Schiereiland van Winschoten, een zone met een al dan niet door restveen afgedekte podzolbodem in het voormalige veengebied rondom Heiligerlee, Westerlee en Zuiderveen, voormalige kweldergebieden in het noorden van de gemeente en rondom Bad Nieuweschans en een dekzandrug ten zuidoosten van de Hamdijk.

Verwachting onder kleidek
Dit betreft het gebied waar afdekking door Dollardklei heeft plaatsgevonden. Onder de kleilaag gaat een mogelijk gaaf dekzand- en veenlandschap schuil. Op het dekzand en in de basis van het veen bestaat een kans op waardevolle resten van wonen, begraven, infrastructuur en economische activiteit uit de periode mesolithicum tot en met vroege bronstijd en op deposities uit het neolithicum tot en met de ijzertijd. Op het veen dat nog tussen het dekzand en de Dollardklei ligt, bestaat een grote kans op resten van wonen, infrastructuur, landbouw en mogelijk begraven uit de middeleeuwen. Afgedekte, intacte middeleeuwse akkers bieden mogelijkheden voor onderzoek naar de agrarische geschiedenis van Oldambt.

Door afdekking met klei is het veen en dekzand beschermd tegen latere grondbewerking. De grootste archeologische potentie hebben die gebieden waar het kleipakket dik genoeg is om onderliggende zand en veenpakketten niet te raken met reguliere agrarische grondbewerking.

Gebieden zonder archeologische verwachting
Voor de gebieden zonder archeologische verwachting mag ervan uit worden gegaan dat er geen archeologische resten (meer) te verwachten zijn. Het gaat om gebieden die vanwege hun landschappelijke ligging in het verleden ongeschikt waren voor bewoning of gebruik, locaties die al onderzocht zijn en terreinen met bodemverstoring tot beneden het niveau waarop nog archeologische resten kunnen voorkomen. Deze gebieden kunnen worden vrijgegeven op het aspect archeologie. In het beleid zijn hier dan ook geen regels of beperkingen aan gekoppeld. Op de waarde- en verwachtingenkaart is visueel onderscheid gemaakt tussen landschappelijk ongeschikte gebieden, al onderzochte terreinen en verstoorde terreinen.

4. Archeologiebeleid Oldambt 2025

Met de archeologische inventarisatie zijn alle bekende en aantoonbaar te verwachten archeologische waarden van Oldambt in kaart gebracht. Om deze waarden te beschermen en volwaardig mee te nemen bij ruimtelijke ontwikkelingen, moeten ze een planologische vertaling krijgen.

Uitgangspunt is om zorgvuldig om te gaan met het bodemarchief en om behoudenswaardige vindplaatsen zoveel mogelijk *in situ* te behouden. Dit kan bijvoorbeeld door planaanpassing (inpassen van archeologische vindplaatsen) of door archeologievriendelijk te bouwen. Om dit mogelijk te maken moeten archeologische vindplaatsen vroegtijdig worden opgespoord en - indien aanwezig - gewaardeerd. Op basis van de aard, datering, omvang, mate van intactheid en diepteligging kan de status (behoudenswaardig of niet behoudenswaardig) worden vastgesteld. Bij een behoudenswaardige vindplaats wordt bekeken wat voor die specifieke vindplaats de beste strategie is voor behoud *in situ*.

4.1 Beleid per (verwachtings)waarde

Hieronder wordt voor elk van de (verwachtings)categorieën van de waarden- en verwachtingenkaart aangegeven welk beleid er geldt voor de bescherming van de betreffende archeologische waarden. Dit komt grotendeels overeen met de nu al geldende dubbelbestemmingen en vrijstellingsgrenzen, gebaseerd op de eerdere beleidsadvieskaarten. Op enkele punten wijkt het nieuwe beleid af. De categorie 'bruglocaties' is bijvoorbeeld een aanvulling op de eerdere beleidsadvieskaarten en voor sommige AMK-terreinen worden ruimere vrijstellingsgrenzen voorgesteld. Tabel 1 geeft een overzicht van de vrijstellingsgrenzen uit 2012 en de nieuwe vrijstellingsgrenzen. Ter vergelijk zijn ook de vrijstellingsgrenzen van de buurgemeente Midden-Groningen opgenomen.

Voor welke (omvang van) bodemingrepen archeologisch (voor)onderzoek nodig is, hangt af van de verwachte dichtheid aan vindplaatsen in een gebied en van de aard, datering en dichtheid van de archeologische resten binnen deze vindplaatsen. Ook is gekeken hoe initiatiefnemers van relatief kleine ontwikkelingen zo veel mogelijk kunnen worden vrijgesteld van onderzoek, zonder dat dit leidt tot (ernstige) schade aan archeologische waarden.

Voor alle (sub)categorieën geldt dat wanneer de vrijstellingsgrens wordt overschreden archeologisch onderzoek nodig is. De omvang en wijze van onderzoek kan verschillen al naar gelang de aard en datering van de archeologische resten en de aard van de werkzaamheden. Zinvol en proportioneel archeologisch onderzoek is altijd maatwerk.

	Oldambt 2010 (vastgesteld 2012)		**Oldambt 2024**		**Midden-Groningen**	
AMK-terreinen	50 m^2	40 cm	15/50/100 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm
Vondstlocaties (met buffer)	50 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm	-	-
Steenhuizen	50 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm
Borgen	50 m^2	40 cm	50 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm
Buitenplaatsen	50 m^2	40 cm	100 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm
Kerken	50 m^2	40 cm	5 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm
Kerkhoven	50 m^2	40 cm	5 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm
Begraafplaatsen	50 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm
Pastorieën	50 m^2	40 cm	50 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm
Kloosterterreinen	50 m^2	40 cm	50 m^2	40 cm	-	-
Vestingen, schansen, etc.	100 m^2	40 cm	100 m^2	40 cm	-	-
Sluizen/zijlen (met buffer)	100 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm
Bruggen (met buffer)	-	-	15 m^2	40 cm	15 m^2	40 cm
Wierden	50 m^2	40 cm	50 m^2	40 cm	50 m^2	40 cm
Boerderijplaatsen	50 m^2	40 cm	50 m^2	40 cm	50 m^2	40 cm
Historische kernen	100 m^2	40 cm	100 m^2	40 cm	100 m^2	40 cm
Waterlopen (met buffer)	100 m^2	40 cm	100 m^2	40 cm	100 m^2	40 cm
Wegen (met buffer)	100 m^2	40 cm	100 m^2	40 cm	100 m^2	40 cm
Dijken (met buffer)	100 m^2	40 cm	100 m^2	40 cm	100 m^2	40 cm
Industrie & nijverheid	100 m^2	40 cm	100 m^2	40 cm	50 m^2	40 cm
Hoge verwachting	200 m^2	45 cm	200 m^2	45 cm	200 m^2	40 cm
Onder klei	500 m^2	kleidek	500 m^2	kleidek	200 m^2	kleidek

Tabel 1 Overzicht van vrijstellingsgrenzen archeologisch onderzoek volgens de beleidsadvieskaart van Oldambt uit 2010 en de nieuwe gemeentelijke beleidskaart (2024). Ter vergelijk zijn ook de vrijstellingsgrenzen opgenomen die gelden in buurgemeente Midden-Groningen.

AMK-terreinen, andere vindplaatsen –15/50/100 m^2
De AMK-terreinen en vindplaatsen zijn terreinen waarvan de archeologische waarde al is vastgesteld en waarvan het zeker is dat archeologische resten aanwezig zijn. Op de eerdere beleidsadvieskaarten werd voor deze terreinen één vaste vrijstellingsgrens van 50 m^2 gehanteerd, ongeacht de aard (datering en het complextype) van de vindplaats. Voorgesteld wordt om op de nieuwe beleidskaart onderscheid te maken in de vrijstellingsgrenzen op basis van de aard van het terrein. Dit omdat niet bij alle complextypen eenzelfde mate van bescherming nodig is.

Voor middeleeuwse steenhuislocaties, kerken, kerkhoven en steentijdvindplaatsen wordt een vrijstelling van 15 m^2 voorgesteld, voor AMK-terreinen die betrekking hebben op borgen, wierden en kloosterterreinen een vrijstelling van 50 m^2 en voor vestingen/schansen een vrijstelling van 100 m^2.

Vondstlocaties – 15 m^2
Voor de vondstlocaties wordt net als op de oude beleidsadvieskaarten een bufferzone 25 meter aangehouden. Omdat deze locaties vooral betrekking hebben op kwetsbare mogelijke vindplaatsen (steentijdvindplaatsen en middeleeuwse steenhuizen), is gekozen voor een vrijstellingsgrens van 15 m^2 in plaats van de eerdere 50 m^2.

Historische kernen en bebouwingszones – 100 m^2
In historische kernen wordt vanwege de eeuwenlange bewoning een grote dichtheid aan archeologische resten verwacht. Deze resten kunnen licht werpen op belangrijke vragen over bijvoorbeeld de ouderdom en de ontwikkeling van de dorpen in de gemeente. Bescherming van archeologische waarden in historische kernen is daarom van groot belang. Tegelijkertijd moeten kleinere ontwikkelingen mogelijk blijven zonder archeologische onderzoeksplicht. Daarom wordt voorgesteld een vergunningplicht vast te stellen voor ingrepen groter dan 100 m^2 en dieper dan 40 cm.

In historische kernen kan een bureauonderzoek meer inzicht geven in de ontwikkeling van de specifieke locatie en daarmee in de kans op intacte archeologische resten. Afhankelijk van de bevindingen uit het bureauonderzoek én op de aard van de voorgenomen planontwikkelingen, wordt bepaald wat de beste strategie is voor vervolgonderzoek. Een verkennend booronderzoek om de intactheid van de bodem te bepalen, zal niet altijd zinvol zijn, omdat bewoningssporen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd zich aftekenen als verstoring van de natuurlijke bodemopbouw. Bewoningssporen uit deze perioden zijn in bebouwd gebied moeilijk op te sporen met booronderzoek. Een proefsleuvenonderzoek kan dan de meest geëigende methode zijn.

Industrie en nijverheid – 100 m^2
Voor de tichelwerken en fabrieksterreinen, wordt dezelfde vrijstellingsgrens voorgesteld als voor de historische kernen en bebouwingszones, namelijk 100 m^2.

Kerken, kerkhoven en begraafplaatsen – 5/15 m^2
Kerkterreinen en oude kerkhoven zijn dusdanig waardevol en kwetsbaar dat alle ingrepen kunnen leiden tot onevenredige aantasting van archeologische waarden. Ingrepen in de bodem dieper dan 40 cm dienen daarom vermeden te worden (behoud *in situ*). Om zeer kleinschalige ingrepen (waaronder begravingen) toch mogelijk te maken, wordt voorgesteld om een vrijstellingsgrens van 5 m^2 te hanteren. Voor de begraafplaatsen stellen wij voor om ruimte te geven aan kleinere ingrepen door een oppervlaktevrijstelling van 15 m^2 en een dieptevrijstelling van 40 cm vast te stellen.

Klooster- en pastorieterreinen – 50 m^2
Voor de kloosterterreinen in de gemeente Oldambt geldt dat een ruimere vrijstellingsgrens mogelijk moet zijn zonder te veel informatieverlies van de vindplaats. Dit betekent dat hiervoor in navolging van de eerdere beleidsadvieskaarten, een oppervlaktevrijstelling van 50 m^2 en een dieptevrijstelling van 40 cm wordt voorgesteld. Op pastorieterreinen worden soortgelijke archeologische resten verwacht als op borgterreinen en historische boerderijplaatsen. Daarom wordt voorgesteld deze terreinen op dezelfde wijze te beschermen, namelijk met een oppervlaktevrijstelling van 50 m^2 en een dieptevrijstelling van 40 cm.

Middeleeuwse steenhuizen – 15 m^2
Deze vindplaatsen zijn dusdanig waardevol en kwetsbaar dat alle ingrepen kunnen leiden tot onevenredige aantasting van deze waarden. Ingrepen in de bodem dieper dan 40 cm moeten vermeden worden (behoud *in situ*). In buurgemeente Westerwolde geldt voor soortgelijke locaties een vrijstellingsgrens van slechts 1 m^2. Omdat de vrijstelling op de eerdere beleidsadvieskaarten veel ruimer was, wordt voorgesteld om voor Oldambt uit te gaan van een vrijstelling van 15 m^2. Wanneer behoud *in situ* niet mogelijk is, dan komt een definitieve opgraving in beeld.

Borgen en buitenplaatsen – 50/100 m^2
Voor borg(terrein)en geldt in principe dezelfde archeologische verwachting als voor boerderijplaatsen en pastorieterreinen. Daarom wordt voorgesteld om ook hier een vergunningplicht vast te stellen voor ingrepen groter dan 50 m^2 en dieper dan 40 cm. Voor buitenplaatsen wordt een ruimere vrijstellingsgrens voorgesteld van 100 m^2 en 40 cm diepte.

Een bureauonderzoek kan meer inzicht geven in de ontwikkeling van de specifieke locatie en daarmee in de kans op intacte archeologische resten. Afhankelijk van de bevindingen uit het bureauonderzoek én op de aard van de voorgenomen planontwikkelingen, wordt bepaald wat de beste strategie is voor vervolgonderzoek.

Versterkingen – 100 m^2
De dichtheid van archeologische resten binnen verdedigingswerken uit de nieuwe tijd hangt af van de aard van het werk. Voor de vestingen Winschoten en Nieuweschans geldt dat naast resten van de vesting zelf (wallen, grachten, losse vondsten) ook resten worden verwacht die samenhangen met het leven binnen de vesting zoals resten van

bebouwing en infrastructuur. Voor de overige verdedigingswerken geldt dat de archeologische waarde vooral bestaat uit het verdedigingswerk zelf (wallen, grachten, losse vondsten) en eventueel resten van kleine structuren zoals een wachthuisje. Voorgesteld wordt om aan te sluiten bij de vrijstellingsgrenzen voor historische kernen. Dit houdt in dat een oppervlaktevrijstelling van 100 m^2 en een dieptevrijstelling van 40 cm geldt. Bij overschrijding van deze grenzen moet per locatie en per beoogde ingreep worden bekeken welk type onderzoek moet worden uitgevoerd.

Historische boerderijplaatsen – 50 m^2
Binnen historische boerderijplaatsen wordt vanwege de langdurige bewoning een grote dichtheid aan archeologische resten verwacht. Bescherming van deze archeologische waarden is van groot belang. Tegelijkertijd moeten kleinere ontwikkelingen mogelijk blijven zonder archeologische onderzoeksplicht. Daarom wordt voorgesteld om, in navolging van de eerdere beleidsadvieskaarten, een oppervlaktevrijstelling van 50 m^2 en een dieptevrijstelling van 40 cm vast te stellen.

Voor historische boerderijplaatsen kan een bureauonderzoek meer inzicht geven in de ontwikkeling van de specifieke locatie en daarmee in de kans op intacte archeologische resten. Afhankelijk van de bevindingen uit het bureauonderzoek én de aard van de voorgenomen planontwikkelingen, wordt bepaald wat de beste strategie is voor vervolgonderzoek. Een verkennend booronderzoek om de intactheid van de bodem te bepalen, zal niet altijd zinvol zijn, omdat bewoningssporen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd zich aftekenen als verstoring van de natuurlijke bodemopbouw. Bewoningssporen uit deze perioden zijn vaak moeilijk op te sporen met booronderzoek. Een proefsleuvenonderzoek kan dan de meest geëigende methode zijn.

Wegen, waterlopen, dijken – 100 m^2
Wegen, waterlopen en dijken kunnen een hoge archeologische waarde vertegenwoordigen of een aanwijzing vormen voor archeologische vindplaatsen in de directe omgeving. De resten zijn over het algemeen niet dusdanig kwetsbaar dat een strenge vergunningplicht nodig is. Daarom wordt voorgesteld om voor ingrepen ter plaatse van wegen, waterlopen en dijken (inclusief een bufferzone van 10 meter) een vrijstellingsgrens te hanteren van 100 m^2 met een dieptevrijstelling van 40 cm.

Historische sluizen en zijlen – 15 m^2
Bij deze categorie gaat het steeds om een klein gebied, namelijk de locatie waar een sluis/zijl ligt/heeft gelegen of logischerwijs moet hebben gelegen en een bufferzone van 10 meter. Deze locaties kunnen waardevolle informatie verschaffen over het gebruik en de inrichting van het landschap vanaf de middeleeuwen. Deze vindplaatsen zijn dusdanig kwetsbaar dat grotere ingrepen al snel kunnen leiden tot onevenredige aantasting van deze waarden. Daarom wordt voorgesteld deze locaties te beschermen door een vergunningplicht op te nemen voor ingrepen groter dan 15 m^2 en dieper dan 40 cm. Een bureauonderzoek en/of verkennend booronderzoek heeft hier naar verwachting geen toegevoegde waarde. Resten van zijlen zijn met booronderzoek nauwelijks op te sporen. Hier komt al snel een proefsleuvenonderzoek in beeld.

Bruggen – 15 m^2
Net als bij sluizen en zijlen gaat het bij deze categorie steeds om een klein gebied, namelijk de brug- of oversteeklocatie van historische kaarten en een bufferzone van 10 meter. Deze locaties kunnen waardevolle informatie verschaffen over de bewoning, het gebruik en de inrichting van het landschap vanaf de middeleeuwen. Deze vindplaatsen zijn dusdanig kwetsbaar dat grotere ingrepen al snel kunnen leiden tot onevenredige aantasting van deze waarden. Daarom wordt voorgesteld deze locaties te beschermen door een vergunningplicht op te nemen voor ingrepen groter dan 15 m^2 en dieper dan 40 cm. Een bureauonderzoek en/of verkennend booronderzoek heeft hier naar verwachting geen toegevoegde waarde. Resten van (houten) bruggen zijn met booronderzoek nauwelijks op te sporen. Hier komt al snel een proefsleuvenonderzoek in beeld.

Archeologische verwachting – 200 m^2
In deze gebieden zijn, afhankelijk van de landschappelijke ligging, diverse soorten archeologische vindplaatsen te verwachten. Zoals overal dient zoveel mogelijk gestreefd te worden naar behoud *in situ* van de archeologische resten. Tegelijkertijd moeten kleinere ontwikkelingen mogelijk blijven zonder archeologische onderzoeksplicht. Daarom wordt, overeenkomstig de eerdere beleidsadvieskaarten, voorgesteld een vergunningplicht vast te stellen voor ingrepen groter dan 200 m^2 en dieper dan 40 cm. Bij overschrijding van deze grenzen zal in de meeste gevallen een bureauonderzoek met een verkennend booronderzoek aan de orde zijn. Bij het aantreffen van een intacte bodemopbouw is een karterend onderzoek nodig om te bepalen of er sprake is van een vindplaats. Afhankelijk van de uitkomsten wordt bepaald of er verder onderzoek nodig is en in welke vorm.

Verwachting onder kleidek – 500 m^2
Onder de Dollardklei is sprake van een afgedekt landschap waarvan de archeologische verwachting op voorhand niet te bepalen is. Onder de klei gaan een mogelijk gaaf middeleeuws veenlandschap en een dekzandlandschap met steentijdvindplaatsen schuil. De diepteligging van de bijbehorende archeologische resten is niet bekend omdat de dikte van zowel de kleilaag als van de onderliggende veenlaag varieert.

De afgedekte resten worden alleen bedreigd bij bodemingrepen die dieper reiken dan het kleidek. Voorgesteld wordt om een vergunningplicht vast te stellen voor ingrepen groter dan 500 m^2. Deze vergunningplicht geldt alleen voor

ingrepen die dieper reiken dan het kleipakket. De exacte bodemopbouw en daarmee diepteligging van de relevante archeologische niveaus kan worden vastgesteld met een verkennend booronderzoek. Zo kan ook de potentie worden bepaald voor het verkrijgen van bijzondere datasets van middeleeuwse akkerlagen en/of veenvullingen van begraven depressies en beekdalen. Afhankelijk van de uitkomsten van zo'n onderzoek kan worden bepaald in hoeverre vervolgonderzoek nodig is en in welke vorm. Zowel een karterend booronderzoek als een proefsleuvenonderzoek behoren dan tot de mogelijkheden. Dit zal per locatie en per beoogde ingreep moeten worden bekeken.

De tabel hieronder geeft een samenvatting van de voorgestelde beschermingscategorieën en vrijstellingsgrenzen

Beschermings-categorie	(Verwachte) archeologische waarden	Vrijstellingsgrens	
		Oppervlakte	Diepte
1	Kerken en kerkhoven	5 m^2	40 cm
2	AMK-terreinen: steentijdvindplaatsen en middeleeuwse steenhuizen; vondstlocaties, begraafplaatsen, steenhuizen, sluizen en zijlen, bruggen	15 m^2	40 cm
3	AMK-terreinen: borgen, wierden en kloosterterreinen; kloosterterreinen, pastorieterreinen, borgen, boerderijplaatsen	50 m^2	40 cm
4	AMK-terreinen: vestingen/schansen; historische kernen en bebouwingszones, industrie en nijverheid (tichelwerken, fabrieksterreinen), buitenplaatsen, versterkingen, wegen, waterlopen, dijken	100 m^2	40 cm
5	Archeologische verwachting	200 m^2	45 cm
6	Verwachting onder kleidek	500 m^2	dikte kleidek

Tabel 2 Overzicht van beschermingscategorieën, archeologische waarden en voorgestelde vrijstellingsgrenzen.

4.2 Vergunningplichtige werkzaamheden

In paragraaf 4.1 is aangegeven welk type vindplaats onder welke beschermingscategorie valt. Hieronder wordt verder toegelicht welke werkzaamheden in ieder geval vergunningplichtig zouden moeten zijn en welke uitzonderingen gelden. Dit komt grotendeels overeen met de huidige bestemmingsplanregels en sluit aan bij de regels zoals die gelden in de buurgemeenten Midden-Groningen en Westerwolde.

Geadviseerd wordt om de regels in het omgevingsplan te zijner tijd op te stellen volgens de 'Handreiking voorbeeldregels cultureel erfgoed in het omgevingsplan'. Hierin staan naast voorbeeldregels ook voorbeelden van mogelijke en/of noodzakelijke bepalingen omtrent Bijzondere aanvraagvereisten, Beoordelingsregels en Vergunningvoorschriften en procedures.

Voor alle beschermingscategorieën (1 t/m 6) geldt het volgende:

<u>Bouwen in of op (te verwachten) archeologisch monument</u>
Vergunningplichtig: bouwwerken groter dan het voor de betreffende categorie vrijgestelde oppervlak waarbij de bodem dieper dan 40 cm wordt geroerd.[2]

Uitzondering op de vergunningplicht:
- Vervanging, vernieuwing of verandering van bestaande bouwwerken, waarbij de oppervlakte op of onder het maaiveld niet wordt uitgebreid en waarbij gebruik wordt gemaakt van de bestaande fundering;
- Een aanvraag die betrekking heeft op een of meer bouwwerken waarvan de totale te bebouwen oppervlakte kleiner is dan het vrijgestelde oppervlak;
- Bouwwerken die zonder graafwerkzaamheden dieper dan 40 cm én zonder heiwerkzaamheden kunnen worden geplaatst.

[2] Bij het bepalen van de vergunningplicht/onderzoeksplicht bij bouwwerken, gaat het om het totale <u>oppervlak van het bouwwerk.</u> Het gaat dus niet om de opgegeven of geschatte omvang van graafwerkzaamheden voor een fundering. Het oprichten van een bouwwerk kan namelijk meer gevolgen hebben voor een archeologische vindplaats dan alleen verstoring door graafwerkzaamheden. Zo spelen onder andere effecten op de waterhuishouding en schade of onderzoeksbeperkingen door toepassing van heipalen een rol. Veranderingen in de lokale waterhuishouding kunnen negatieve gevolgen hebben voor de conservering van archeologische resten waardoor een vindplaats die in de bodem bewaard wordt door verdroging toch grotendeels verloren gaat. En te dicht opeen geplaatste heipalen kunnen toekomstig onderzoek dusdanig beperken dat de vindplaats feitelijk ook verloren is.

De afweging of bouwwerkzaamheden kunnen leiden tot (onevenredige) schade aan archeologische resten kan alleen worden gemaakt door een archeoloog. Deze heeft de deskundigheid om de omvang van graafwerkzaamheden, effecten op de waterhuishouding, beoogde type en dichtheid van heipalen, etc. af te wegen tegen de aard en kwetsbaarheid van een eventuele vindplaats.

Aanlegwerkactiviteiten in of op (te verwachten) archeologisch monument
Vergunningplichtig:
- Ontgronden, afgraven (onder andere saneren) of afplaggen van gronden;
- Ophogen, verlagen of egaliseren van het maaiveld of de waterbodem;
- Woelen, mengen, diepploegen of ontginnen van gronden en/of het anderszins ingrijpend wijzigen van de bodemstructuur;
- Aanleggen, verbreden, verdiepen of dempen van vaargeulen, waterlopen en waterpartijen;
- Aanplanten en/of verwijderen van bomen (en boomstobben) en diepwortelende beplanting;
- Aanleggen van ondergrondse energie-, transport- en of communicatieleidingen en daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur;
- Verlagen van de grondwaterstand;

Uitzondering op de vergunningplicht
- Normaal onderhoud
- Werken en werkzaamheden in het kader van archeologisch onderzoek en het doen van opgravingen en ten behoeve van het treffen van maatregelen om de archeologische waarden in de bodem te behouden worden uitgevoerd, mits verricht door een daartoe bevoegde instantie;
- Werken en werkzaamheden die niet dieper gaan dan de bij de beschermingscategorie horende dieptevrijstelling of een oppervlakte kleiner dan de betreffende vrijstellingsgrens beslaan.

Voor de categorieën 1 t/m 4 gelden daarnaast de volgende regels:

Aanlegwerkactiviteiten in of op (te verwachten) archeologisch monument
Vergunningplichtig:
- Aanbrengen van drainage;
- Uitvoeren van werkzaamheden aan oevers en kaden;
- Baggeren (waaronder saneren en onderzuigen)

Slopen van een bouwwerk in of op (te verwachten) archeologisch monument
Vergunningplichtig

Voor beschermingscategorie 5 (archeologische verwachting) en beschermingscategorie 6 (verwachting onder klei) is het aanbrengen van (her)drainage, werken aan oevers/kaden, baggeren en slopen onder maaiveld dus niet vergunningplichtig.

5. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Abbes, J.G., et al. 2021. *Landschapsbiografie van Westerwolde*. Koninklijke Van Gorcum, Assen.

Abrahamse, J. & H. Poortinga, 1997. Het Ambonezenbosje in de Carel Coenraadpolder. Noorderbreedte 97/5, pp. 6-17.

Brouwer, F. & M.M. van der Werff, 2014. *Vergraven gronden. Inventarisatie van 'diepe' grondbewerkingen, ophogingen en afgravingen*. Alterra-rapport 2336

Boer, H., Scheemda 1994. De overeenkomsten van 1391 en 1420 gesloten tussen de hovelingen van Reiderland en het Wold-Oldambt.

Elerie, J.H.N. et al. (red.), Groningen 1992. Dollardzijlvest gepeild en aangekaart. Een kartografische kijk op de geschiedenis van land en water in het oosten van Groningen en Drenthe.

Georgius, R., Woldendorp1998. Boerderijenboek Nieuwolda / Nieuw Scheemda.

Groenendijk, H.A. 1993. *Landschapsontwikkeling en bewoning in het herinrichtingsgebied Oost- Groningen, 8000 BC-1000 AD* [Thesis, Rijskuniversiteit Groningen]

Groenendijk, H.A., 1997. *Op zoek naar de horizon. Het landschap van Oost-Groningen en zijn bewoners tussen 8000 voor Chr. en 1000 na Chr*. REGIO-PRojekt Uitgevers, Groningen.

Groenendijk, H.A, 2003. *Cultureel erfgoed 2002 - Trechterbekermensen in Beerta*. In: Historisch Jaarboek Groningen 2003

Groenendijk, H.A. & R. Bärenfänger 2008. *Gelaagd Landschap - Veenkolonisten en Kleiboeren in het Dollardgebied.* Archeologie in Groningen 5, Profiel Uitgeverij Bedum

Groenendijk, H.A. & J. Smit, 1992. *Aan de oevers van de Ae: verdwenen landschappen onder de Dollardklei*, Noorderbreedte 92: p. 89-94.

Haan, K.B., Scheemda 1984. Westerlee – Heiligerlee.

Halbertsma, H., *Sporen van verdronken dorpen en verlaten Cistercienser klooster*. 1952 BROB

Jong, M. de & M. van Geffen, 2015. *Waar woonden de eerste Pekelders? Een alternatieve locatie voor de Pekelborg.* Veenkoloniale Volksalmanak 27

Klerck, Th.P.E. de, en O.Chr. Mellema, Groningen 1976. Boerderijen en hun bewoners. Boek I en II (Beerta).

Knottnerus, O.S., Bedum 2008. Natte voeten, vette klei. Oostelijk Fivelingo en het water. Archeologie in Groningen 3.

Koers, J.P., Scheemda 1984. Scheemda.

Kruijf, T. de, E.J. Brink, P.J.J. van Dijk, S.J. de Groot, J.P.C.M. van Hoof, F.W.J. Scholten, B.H. de Vries, H.J. van Welsen en F. Westra (red.), Utrecht 2013. Atlas van historische verdedigingswerken in Nederland. Groningen, Friesland, Drenthe.

Laan, K. ter, Groningen 2000. Geschiedenis van Oldambt.

Lepage, J., 1994. *Vestingen en schansen in Groningen. Eeuwenlang de hoeksteen van de Nederlandse defensie.* Uitgeverij Matrijs.

Lourens, P. en J. Lucassen, Groningen 1987. Lipsker op de Groninger tichelwerken. Een geschiedenis van de Groningse steenindustrie met bijzondere nadruk op de Lipper trekarbeiders 1700-1900.

Meijering, J., Oldambt, streek van de verplaatste dorpen, in: Noorderbreedte 1987, p. 88-91.

Molema, J., Wold-Oldambt, een welvarend veengebied, in: Noorderbreedte 1997, deel 6, p. 33-35.

Molema, J., 1989. *Het "Ol Kerkhof" te Scheemda (Gr.): tussentijds verslag van een opgraving.* In Paleo-aktueel 1 1989, p.107-112

Olthof, A., Winschoten 1989. Winschoten. Groot fotoboek 2. Straatje van toen.

Provinciale Planologische Dienst van Groningen, 1955. *Historische vestingwerken in de provincie Groningen. Inventarisatie van bestaande of gedeeltelijk verdwenen vestingwerken*

Potjewijd, T., Winschoten 1976. Winschoten. Vlek vesting provinciestad.

Prummel, W. 1992. *Resten van dieren van het 'Ol Kerkhof' te Scheemda (Gr.)* In: Paleo-Aktueel 3 p.109-112
Schroor, M. en J. Meijering, Assen 2007. Golden Raand. Landschappen van Groningen.

Schutter, G.N., 1965. *De abdij te Midwolda (Old.)* In: Kloosters in stad en lande, p.13

Schutter, G.N., 1996. Borgen en Hofsteden in en om Oldambt.

Slageren, A.H. van, Leer, 1990. Vestingen en schansen in het gebied rond Eems en Dollard / Festungen und Schanzen im Gebiet von Emms und Dollart.

Smedes, J.J., 1975. De Nieuwe- of Langakkerschans. Geschiedenis van een vesting, grensdorp en zeehaven aan en van de Dollard.

Smet, L.A.H. de, 1962 (1961). Het Dollardgebied. Bodemkundige en landbouwkundige onderzoekingen in het kader van de bodemkartering. De bodemkartering van Nederland, deel XX.

Stratingh, G.A. & C.A. Venema, 1855 (heruitgave 1979). De Dollard. Geschied-, aardrijks- en natuurkundige beschrijving van dezen boezem der Eems.

Stichting boerderijenboek Wold-Oldambt, Scheemda 1997. De boerderijen in het “Wold-Oldambt”. Scheemda – Midwolda – Ekamp – Meerland – Heiligerlee – Westerlee – Meeden. Deel 1 en 2.

Timmer, K.P., Utrecht 2013. Duitse werken in Noord-Nederland. In: Kruijf, T. de, E.J. Brink, P.J.J. van Dijk, S.J. de Groot, J.P.C.M. van Hoof, F.W.J. Scholten, B.H. de Vries, H.J. van Welsen en F. Westra (red.), Atlas van historische verdedigingswerken in Nederland. Groningen, Friesland, Drenthe.

Tromp, C. (red.), 1989. Groninger kloosters.

Tussen ’t Zieldaip en ’t Grootmoar. Vier eeuwen leven en werken in Nieuw-Scheemda en ’t Waar, Winschoten 1985.

Uytterschaut, H.T., 1991 *De menselijke skeletten uit Scheemda (Gr.)*. In: Paleo-Aktueel 2 p.127-130

Visser, S., 1990. Aan de oevers van de oude Dollard, in: Noorderbreedte 1990, p. 152-157.

Kaarten en datasets

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl; nationaalgeoregister.nl).

Archeologische Monumentenkaart (AMK) provincie Groningen (via Archis)

ARCHIS 3, Archeologisch Informatie Systeem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (archis.cultureelerfgoed.nl).

Beckeringhkaart. Kaart of Landtafereel der provincie van Groningen en Ommelanden, verdeelt in deszelfs byzondere quartieren, districten en voornaamste Iurisdictien, beneffens de Heerlykheid Westerwolde. Theodorus Beckeringh, 1781.

Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, versie 1985. Stiboka, Wageningen

Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, versie 2014. Alterra, Wageningen

Cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Groningen, 2004.

Foto-Atlas Groningen. Robas Produkties, Den IIp / Topografische Dienst, Emmen 1990.

Grote Historische Atlas van Nederland, 1: 50000. Deel 2: Noord-Nederland 1851 – 1855. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. Groningen.

Grote Historische topografische Atlas Groningen ± 1900 – 1930, schaal 1: 25000. Uitgeverij Nieuwland, 2006. Tilburg.

HisGIS, Historisch Geografisch Informatiesysteem (www.hisgis.nl).

Hoogtelijnenkaart van de provincie Groningen. Provinciaal Planologische Dienst Groningen, 1988.

Kadastrale minuten uit 1811-1832 van de kadastrale gemeenten Winschoten, Nieuwolda, Midwolda, Beerta, Finsterwolde, Nieuweschans en Scheemda.

Luchtfoto Atlas Groningen. Uitgeverij 12 Provinciën, 2005. Landsmeer.

Schroor, M. 1996. *De Atlas der Provincielanden van Groningen (1722-1736).* REGIO-Projekt Uitgevers / Rijksarchief Groningen.

Schroor, M. 1997. *De Atlas der Stadslanden van Groningen (1724-1729)*. REGIO-Projekt Uitgevers / Rijksarchief Groningen.

Snijders. F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen.* Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Vergraven gronden (Alterra-rapport 2336)

Versfelt, H.J., 2003. De Hottinger-atlas van noord- en Oost-Nederland 1773-1794. Heveskes uitgevers, Groningen.

Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De atlas van Huguenin; militair-topografische kaarten van Noord-Nederland, 1819-1829.* Heveskes Uitgevers/Drentse Historische Vereniging, Groningen/Veendam.

Vos, P. & S. de Vries, 2013. 2e generatie paleogeografische kaarten van Nederland (versie 2.0). Deltares, Utrecht. Op 18-03-2015 gedownload van www.archeologieinnederland.nl

Geraadpleegde websites

Basisregistraties Adressen en Gebouwen (www.bagviewer.kadaster.nl).

Beeldbank Groningen (http://beeldbankgroningen.nl).

Beeldbank van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/).

DINOloket. Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond (www.dinoloket.nl).

HisGIS, Historisch Geografisch Informatiesysteem (www.hisgis.nl).

Molendatabase. Alle molens in Nederland en België (www.molendatabase.nl).

Molendatabase verdwenen molens (www.molendatabase.org).

NAD Nuis, Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis. Online catalogus (http://www.nadnuis.nl/).

PDOK (Publieke Dienstverlening Op de Kaart) (www.pdok.nl).

Topotijdreis. Tijdreis over 200 jaar topografie. Kadaster (www.topotijdreis.nl).

Onderzoeksrapportages

Beek, J.L. van & G. Aalbersberg, 2009. Compressorstation Midwolda vindplaats 1: een steenhuis. RAAP-Rapport 1899

Boer, R. den, 2012. Laatmiddeleeuwse sporen en vondsten uit de Steentijd op de vindplaats Midwolda-Kolkepad; aardgastransportleidingtracé Oude Statenzijl-Midwolda (A-677), catalogusnummer 7. Gemeente Oldambt. Archeologisch onderzoek: veldinspectie. RAAP-rapport 2304

Bongers, J.M.G., 2012. Midwolda, Kerkelaan (Gemeente Oldambt, Gr.). Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek. De Steekproef-rapport 2012-12/01Z

Bongers, J.M.G., 2020. Nieuw-Beerta, Hoofdweg 13 (Gemeente Oldambt, Gr.) Een Archeologisch Bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O) Verkennende Fase. De Steekproef-rapport 2020-10/12

Brink, V. van den, 2013. Twee onderzoeken langs het tracé van de A7: een booronderzoek op verzorgingsplaats De Laerd, gemeente Súdwest-Fryslân, en een bureauonderzoek naar een dijk langs de Pekel-A, gemeente Oldambt. VuHBS archeologie. Zuidnederlandse archeologische notities XX.

Geffen, M. van, 2014. Herontwikkeling centrum Winschoten (gemeente Oldambt). Een archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek. Libau 14-24.

Hielkema, J.B., 2011. Laat-Middeleeuwse sporen op de vindplaats Scheemda-Pastorieweg; Aardgastransportleidingtracé Rysum-Scheemda (A-660) en Midwolda-Tripscompagnie (A-666), catalogusnummer 13. Gemeente Oldambt. Archeologisch onderzoek: proefsleuven. RAAP-rapport 2309

Hielkema, J.B., 2011. Laat-middeleeuwse sporen in Midwolda-Zijdwende; Aardgastransportleidingtracé Rysum-Scheemda (A-660) en Midwolda-Tripscompagnie (A-666), catalogusnummer 10, gemeente Oldambt. Archeologisch onderzoek: proefsleuven. RAAP-rapport 2307

Hoof, B.I. van, 2008. Plangebied Brede School te Oostwold, gemeente Scheemda, archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek. RAAP-rapport 2889

Ilson, P.J., 2013. Jagers en verzamelaars bij Scheemderzwaag-Scheemda en -Opdiep; aardgastransportleidingtracé Rysum-Scheemda (A-660) en Midwolda-Tripscompagnie (A-666), KR-042 (A-660) & KR-006 (A-666), catalogusnummers 16 & 17, gemeente Oldambt; archeologisch onderzoek: opgraving en begeleiding. RAAP-rapport 2310

Ilson, P.J. & G Aalbersberg, 2012. Mesolithische en middeleeuwse resten bij Finsterwolde-Ganzedijk; Aardgastransportleidingtracé Oude Statenzijl-Midwolda (A-677) KR-012, catalogusnummer 3. Gemeente Oldambt. Archeologisch onderzoek: proefsleuven. RAAP-rapport 2303

Jans, J.E.A., 2009. Plangebied Brede School te Oostwold; sonderingsputjes, gemeente Scheemda. RAAP-rapport 1868

Kroft, P. van der, Y.R. van der Veen & J.P. Mendelts, 2018. *N33 − Knooppunt Zuidbroek, gemeenten Midden-Groningen en Oldambt; archeologisch onderzoek: een archeologische begeleiding met gedeeltelijke opgraving*. RAAP-rapport 3333

Krol-Karsten, T.N., 2021. Opgraving, variant begeleiding riolerings-werkzaamheden Garstestraat, Vissersdijk en Liefkensstraat te Winschoten, gemeente Oldambt (GR). MUG rapport 2020-111

Krol-Karsten, T.N. & G.J. de Roller, 2017. Archeologisch bureau- en booronderzoek modificaties gasleiding Scheemda-Delfzijl, leidingnummers N-524-08 en N-509-40, te Scheemda, Midwolda en Appingedam, gemeenten Oldambt en Appingedam (GR)

Kruining, M.E. van & J.B. Hielkema, 2012. Plangebied Midwolda-Zuiderpolder, aardgastransportleidingtracé Rysum-Scheemda (A-660), catalogusnummer 9, gemeente Oldambt, een archeologische begeleiding. RAAP-rapport 2306

Kruining, M.E. van & H.W. Veenstra, 2016. Plangebied tracé Noordelijke vaarverbinding te Midwolda, gemeente Oldambt; archeologisch onderzoek: een archeologische begeleiding, booronderzoek en geologisch onderzoek. RAAP-rapport 3054

Lenting, J.J., 2019. Reconstructie van Batterij 3 op de Aa-dijk te Drieborg. Gemeente Oldambt Archeologisch onderzoek: een proefsleuvenonderzoek, variant archeologische begeleiding. RAAP-rapport 3735

Lenting, J.J. & N. van Malssen, 2011. Een definitieve archeologische opgraving op locaties Engelstilstraat 15 en 17 te Winschoten, gemeente Oldambt (Gr). ARC-rapport 2011-112

Molema, J. 1999. *Kerkterrein Houwingeham, gemeente Reiderland; een geofysisch onderzoek*. RAAP-briefrapport 350

Molema, J. & H.W. Veenstra, 2006. Gasleidingaanleg Oude Statenzijl-Midwolda, Gastransport services / NV Nederlandse Gasunie; een inventariserend archeologisch onderzoek (Inventariserend Veldonderzoek IVO) RAAP-rapport 1038

Pleszynski, A.P. & E. Schrijer, 2018. Archeologische opgraving, variant begeleiding in en rond het centrum van Winschoten, gemeente Oldambt (GR). MUG rapport 2018-122

Schabbink, M., 2013. *Tussen middeleeuwse steenhuizen en religieuze centra. Aardgastransportleidingtracé Oude Statenzijl-Midwolda (A-677).* RAAP-rapport 2305

Schabbink, M., 2013. *Kuilen en bergen aardewerk op de vindplaats Scheemderzwaag-Opdiep; aardgastransportleidingtracé Rysum-Scheemda (A-660), catalogusnummer 17*; gemeente Oldambt. Archeologisch onderzoek: begeleiding

Schorn, E.A., 2015. Inventariserend Veldonderzoek verkennende fase Hoofdweg 10 te Nieuw-Beerta. Archeodienst-rapport 704

Tulp, C., 2014. Midwolda, Kerkelaan 4 (Gem. Oldambt, Gr.). Archeologisch Begeleiding onder protocol Opgraven. De Steekproef-rapport 2013-05/05Z

Teekens, P.C., 2020. Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. proefsleuven en archeologische begeleiding Tracéstudie gasleidingen Winschoterdiep Fase 2 Modificatie 4 (P.021215.02 / N-508-50); zone D. De vindplaats Scheemderzwaagster-Wetering. Antea Group Archeologie 2020/7

Ufkes, A. & J. Schoneveld, 1998. Een archeologisch onderzoek naar het verdwenen dorp Houwingeham bij Nieuweschans, Prov. Groningen. ARC-Publicaties 20

Veenstra, H.W., 2007. Plangebied Comperssorstation en Waterpartij nabij aardgaslocatie Midwolda, gemeente Scheemda. Archeologsich vooronderzoek: een bureau- en IVO. RAAP-notitie 2380

Veenstra, H.W., 2013. Plangebied Noordelijke vaarverbinding te Midwolda, gemeente Oldambt; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek. RAAP-rapport xxxx

Veenstra, H.W., 2000: Bestemmingsplan Blauwe Stad, gemeente Reiderland, Scheemda en Winschoten; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI), RAAP-rapport 600.

Veldhuis, J.R., 2010. Een archeologische opgraving van meerdere mesolithische kampementen op de locatie van de toekomstige Brede School te Oostwold, gemeente Oldambt (Gr.). ARC-Rapporten 2010-19

Wit, M.J.M. de, 2020. Opgraving, variant begeleiding Oudeweg 10 te Beerta, gemeente Oldambt (GR). MUG rapport 2020-73

Bijlage I - Waarden- en verwachtingenkaart 2025

Bijlage II - Beleidskaart 2025

24 september 2025

LIBAU
GROENINGEN & DRENTHE

260000 265000 270000 275000 280000

585000 580000 575000

Waarden- en verwachtingenkaart Oldambt 2025

Bekende archeologische waarden

- Archeologisch waardevolle terreinen (AMK-terreinen) met nummer
- Uitbreiding AMK-terreinen/vindplaatsen
- Vondstlocaties

Verwachte vindplaatsen (historische en cartografische bronnen)

- Bruglocaties
- Historische sluizen en zijlen
- Historische wegen (nog aanwezig)
- Historische wegen (niet meer aanwezig)
- Historische waterlopen (nog aanwezig)
- Historische waterlopen (niet meer aanwezig)
- Oude dijken (nog aanwezig)
- Oude dijken (niet meer aanwezig)
- Middeleeuwse steenhuizen met buffer
- Historische boerderijplaatsen
- Kerken, kerkhoven en oude begraafplaatsen
- Wierden
- Borgterreinen, vestingen en schansen
- Historische industrie/nijverheid
- Historische kernen en bebouwing

Verwachtingswaarden o.b.v. landschap

- Zone met archeologische verwachting
- Zone met archeologische verwachting onder Dollardklei
- Geen archeologische verwachting

Overig

- Geen archeologische verwachting (meer) - reeds onderzocht
- Geen archeologische verwachting (meer) - verstoord

N

0 1 2 km

24 september 2025

LIBAU
GROENINGEN & DRENTHE

260000 265000 270000 275000 280000

585000

580000

575000

N

0 1 2 km

Beleidskaart Oldambt 2025

- Categorie 1 - vrijstelling: oppervlak 5 m2 / diepte 40 cm
- Categorie 2 - vrijstelling: oppervlak 15 m2 / diepte 40 cm
- Categorie 3 - vrijstelling: oppervlak 50 m2 / diepte 40 cm
- Categorie 4 - vrijstelling: oppervlak 100 m2 / diepte 40 cm
- Categorie 5 - vrijstelling: oppervlak 200 m2 / diepte 45 cm
- Categorie 6 - vrijstelling: oppervlak 500 m2 / diepte dikte van het kleidek
- Geen onderzoek vereist

Raadsvergadering

Dossiernummer	2659
Extern Zaak ID	1895ESUITE637692025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	10.c.1
Titel	Raadsvoorstel inzake Aanbevelingen naar aanleiding van het rekenkameronderzoek Evaluatie herstelplan 2019 (63769-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Geagendeerd	Vergaderdatum
Raadsvergadering	24 september 2025
Raadsvergadering	**24 september 2025**

Voorgesteld besluit

Besluit (Aangenomen conform voorstel)

1. Het college van burgemeester en wethouders op te dragen:

1.1. Te werken met ‘als-dan’-scenario’s bij het opstellen van bezuinigingsmaatregelen, waarin zowel financiële als maatschappelijke effecten inzichtelijk worden gemaakt.

1.2. Een ruimere tijdsplanning te hanteren voor het vormgeven van bezuinigingen, zodat college, raad en ambtelijke organisatie voldoende gelegenheid hebben om de inhoudelijke keuzes zorgvuldig af te wegen.

1.3. Bezuinigingsvoorstellen integraal te benaderen, en deze te toetsen op maatschappelijke en financiële neveneffecten, om domein overstijgende afwegingen te kunnen maken.

1.4. Een structureel monitorings- en effectmetingskader op te zetten voor bezuinigingsmaatregelen, waarbij bij gebrek aan interne capaciteit externe expertise wordt ingehuurd.

1.5. De informatievoorziening richting raad en organisatie te verbeteren via een eenduidig en consistent format voor rapportages, en transparantie te bieden over eventuele knelpunten daarin.

1.6. De raad frequenter te betrekken via werksessies met ambtenaren over lopende bezuinigingsdossiers, met expliciete aandacht voor financiële onderbouwing.

1.7. De raad in een vroeg stadium actief te betrekken bij het bezuinigingstraject en hen tijdig te voorzien van relevante stukken voor inspraak en besluitvorming.

1.8. Bij complexe of politiek gevoelige bezuinigingsdossiers proactief een onafhankelijke dossierhouder of projectleider aan te wijzen, bij voorkeur zonder directe betrokkenheid bij het onderwerp in de bestaande organisatie.

1.9. Te investeren in heldere en transparante communicatie richting inwoners over de noodzaak, voortgang en impact van bezuinigingen, inclusief aandacht voor zorgen en beeldvorming in de samenleving.

2. Het college zal binnen drie maanden schriftelijk aan de raad rapporteren op welke termijn iedere aanbeveling wordt uitgevoerd.

3. Het college informeert de raad eind juni 2026 en eind december 2026 schriftelijk over de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen.

4. De griffier en het fractievoorzittersoverleg opdracht te geven om, namens de raad, tijdig en concreet met het college te communiceren over:

4.1 de informatiebehoefte van de raad met betrekking tot de maatschappelijke effecten en eventuele waterbedeffecten van bezuinigingen; én

4.2 de gewenste betrokkenheid van de raad bij bezuinigingsprocessen, waarbij tijdig signalen worden afgegeven wanneer de samenwerking of informatievoorziening niet naar verwachting verloopt.

Raadsvergadering

Dossiernummer	2661
Extern Zaak ID	1895ESUITE539662025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	10.c.2
Titel	Raadsvoorstel inzake Aanpassing Reglement van orde en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025
Organisatieonderdeel	Raad

Geagendeerd	Vergaderdatum
Raadsvergadering	24 september 2025
Raadsvergadering	**24 september 2025**

Voorgesteld besluit

Besluit (Aangenomen conform voorstel)

het Reglement van orde en overige werkzaamheden van de raad van de gemeente Oldambt 2025 vast te stellen.

Raadsvergadering

Dossiernummer	2662
Extern Zaak ID	1895ESUITE650492025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	10.c.3
Titel	Raadsvoorstel inzake Wensen en bedenkingen over de adviescommissie Veiligheidsregio Groningen (VRG) (65049-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Geagendeerd	Vergaderdatum
Raadsvergadering	24 september 2025
Raadsvergadering	**24 september 2025**

Voorgesteld besluit

Besluit (Aangenomen conform voorstel)
De volgende wensen en bedenkingen over de adviescommissie van de Veiligheidsregio Groningen (VRG) over haar bevoegdheden, taken en werkwijze.

• Bevoegdheden: De raad van Oldambt wil dat de adviescommissie geen besluitvormende rol krijgt, die bevoegdheid blijft bij de individuele raden.
• Taken: De commissie moet zich richten op het adviseren aan de raden over het geven van zienswijzen, wensen en bedenkingen bij de jaarlijkse begroting, de actualisatie van de lopende begroting en andere beleidsstukken die vanuit de Veiligheidsregio aan de raden worden voorgelegd. In mindere mate kan de adviescommissie adviseren aan het Algemeen Bestuur over de wijze waarop de raden het beste geïnformeerd en betrokken kunnen worden bij de werkzaamheden van de VRG.
• Werkwijze: De raad van Oldambt wil dat de commissie minimaal twee tot drie keer per jaar bijeen komt: één of twee keer rondom het opleveren van de conceptjaarstukken en ontwerpbegroting en een keer voor een werkbezoek, waarin informeren over de werkzaamheden van de VRG centraal staat.
De adviescommissie moet zelf kunnen beslissen om vaker te vergaderen.
De agenda van de vergaderingen dient te worden opgesteld door de secretaris van de adviescommissie, dit in samenspraak met voorzitter van de commissie en de directiesecretaris van de VRG.
De secretaris maakt een samenvattend verslag van de vergaderingen, die na afstemming met de VRG wordt verstuurd naar de griffies ter verspreiding onder de raadsleden.
De raad van Oldambt wil dat in 2027 of 2028 een evaluatie volgt over de werkwijze van de adviescommissie, waarbij wordt gekeken of er een reglement van orde zou moet worden opgesteld.

Raadsvergadering

Dossiernummer	2627
Extern Zaak ID	1895ESUITE462342025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	10.c.4
Titel	Raadsvoorstel inzake Woonzorgvisie 2025-2030 (46234-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Geagendeerd	Vergaderdatum
Beeldvormende raadsbijeenkomst	10 september 2025
Raadsvergadering	24 september 2025
Raadsvergadering	**24 september 2025**

Moties

ID	Omschrijving
278	Behoud en toegankelijkheid van voorzieningen en zorg in kleine kernen - Motie 1 - VCP - Punt 9d - Raad 2025-09-24 - Verworpen

Voorgesteld besluit

Besluit (Aangenomen conform voorstel)

1. de regionaal afgestemde Woonzorgvisie vast te stellen, inclusief het uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen.
2. de uitvoeringsagenda op hoofdlijnen in 2025 en 2026 verder uit te laten werken door het college en dit voor de regionale onderdelen in samenwerking te doen met de andere vier Oost Groningse gemeenten.

Raadsvergadering

Dossiernummer	2628
Extern Zaak ID	1895ESUITE482612025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	10.c.5
Titel	Raadsvoorstel inzake Extra krediet gemeentehuis (48261-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Beeldvormende raadsbijeenkomst	10 september 2025
Raadsvergadering	**24 september 2025**
Raadsvergadering	24 september 2025

Voorgesteld besluit

Besluit (Aangenomen conform voorstel)

1. In aanvulling op de raadsbesluiten van 8 juli 2019 en 31 januari 2024 een extra krediet van € 5.200.000,-- beschikbaar te stellen voor de realisatie van het nieuwe gemeentehuis;
2. Dit krediet te dekken binnen de beschikbare middelen herhuisvesten personeel waarvan € 3.550.000,-- uit de aanwezige ruimte in vrijval lasten oude gebouwen, € 450.000,-- uit het rentevoordeel op de lening nieuwbouw en € 1.200.000,-- uit de reserve Incidentele kosten herhuisvesten personeel.

Raadsvergadering

Dossiernummer	2555
Extern Zaak ID	1895ESUITE391152025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	24 september 2025
Agendapunt	10.c.6
Titel	Raadsvoorstel inzake Advies zonnepark Westerlee (39115-2025)
Organisatieonderdeel	Raad

Geagendeerd	Vergaderdatum
Beeldvormende raadsbijeenkomst	18 juni 2025
Raadsvergadering	2 juli 2025
Beeldvormende raadsbijeenkomst	10 september 2025
Raadsvergadering	24 september 2025
Raadsvergadering	**24 september 2025**

Voorgesteld besluit

Besluit (Aangenomen conform voorstel)

Een positief advies af te geven ten behoeve van het oprichten van een zonnepark tussen de Ceresweg en D.H. Vinkersweg in Westerlee, conform de ingediende aanvraag omgevingsvergunning.